

Református Egyház és Iskola

A szlovenszkói és ruszinszkói reformátusok hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:		Felelős szerkesztő: RÉZ LÁSZLÓ	Szerkesztőség és kiadóhivatal: Rozanyón, a református lelkesít. hivatalban. hová a kéziratok, előfizetések, hirdetések és az esetleges reklamációk küldendők.
Egész évre — 60 K	Negyed évre — 15 K		
Fél évre — 30 K	Egyes szám ára 1 K 20		
Megjelenik minden vásárnap.			

Imádság.

Elmondott Kassán, az 1920 dec. 21-iki egyházkerületi közgyűlésen.

A mélységből kiáltunk hozzád Istenünk! A vizek már lelkünk mélyéig hatottak s a titkon elsirt könyveknek árjától szívünk úgy meg fehérült, mint a gyolcs.

Uram, maradj velünk, mert nézd, esteledik. Egy ezredéves élet alkonyati pirja áldozik le lassan sötétedő égboltozatunkról és kezd ráborulni egy csillagtalan éjszaka minden némasága, minden elhagyatottsága, minden félelmissége.

Csak most ne hagyj el, Istenünk! Mert próbánk erősebb, mint volt választás, de hűtlen népedé a babiloni vizek mellett, Azok ha idegen földön bujdosnak is, testvér népközött bujdosnak, mely érté nyelvéket, megszánta árvaságukat. De mink a magunk ősi földjén lettünk jövevényné. Ott bujdosunk testvértelen kiellenségben, ahol bölcsőnk ringott és se nyelvünket, se lelkünket nem érti meg senki.

Ne hagyj el bennünket, seregeknek Ura! Hiszen te a jog és igazság pajzsa vagy, az árvák oltalma vagy. Jövel és ügyedet vidd most is győzelemre! A megcsufolt, megalázott, megostorozott igazságot a a nagypénieki éjből költsd fel husvétii hajnalra.

Jövel és ama szent hajnal csodás világosságával, a feltámadás hitének kétezeréves ragyogásával öleld körül a mi lelkünket is! S mig itt országod építésén nyughattalankodunk: mozdítsd el a mi szívünkről is a csüggedést és töltsd be lelkünket az új élet édes lehelével, ajkunkat magasztald fel a kételkedőből hívővé leri Tamás töredelmén imádságával: „Én Uram és én Istenem!”

Ámen

Célkitűzésünk.

Ugy érzem, mikor e sorok megírásához fogok, hogy az idő, melyben élünk, a helyzet, amelybe becsodortajtuk, a munkamező, amelyen hivatásszerűen kötelességet kell teljesítenünk: történeti jelentőségűek. S ha éppen ezért bizonyos mérvű és irányu elfogódottságot érzek is: ez érzésemet értelmen természetesen minősíti Nem közönséges a feladat, melyre öntudattal vállalkoztam: nem közönségesnek, nem mindennapinak kell tehát lennie az értelemnek sem, amellyel a feladat megoldásához kell nekem és mindnyájunknak fogunk.

Szétszóródtunk, mint a pásztor nélküli vadó nyáj — a szerencsétlen kimeneteli háború és annak következményei következtében. Az egységes gyülekezeti élet jórendjét, nyugalmát, a pásztor és a gyülekezet közti egyetemes megértést és belátást, a fejlődést, az Isten országának megvalósítását egyedül biztosítható benső viszonyt is megzavarták a történelmi államrendet és alakulatokat telforgató hamis apostolok, ápróféták és áldoktorok, mint a nyájban megzavarta a nyugalmat és jórendet a ragadozó farkas. A gyülekezetek egy tekintélyes része „hasonlatossá lett az elhullott levelű cserfához és a víz nélküli vadó kerthez” (Esaías).

És érezzük már két év óta tartó nagy magunkra hagyatottságunkat. Tapasztaljuk a külső és benső egység hiányának szomorú következményeit: tapogatózunk, mint aki ismeretlen vidéken sötétben törekszik bizonyos cél felé; aggdóunk, tétovázunk, mint az a gyermek-ifjú, aki az anyai kéz áldott és biztos segítségét először kénytelen nélkülözni: könnyes szemmel, csüggetegen lebecsátott karokkal állunk a romok között, mint az az építő munkás, aki az összeomlás zűrzavarában elvesztette testi és lelki energiáját s munka eszközeit is.

Elérkezett — úgy érezzük — éppen ezen okoknál fogva utolsó ideje annak, hogy egymásra találjunk, kiket a kemény és kegyetlen végzet egy sorsra, egymás mellett és egy vértől való küzdelemre és munkára választott ki. Össze kell terelelnünk hát a szétszóródtak tagokat, sőt — az Ezékiel látomásában jelzett — csoportokat is, mint megszáradt tetemeket, hogy az Úr lelket lehelyen beléjük, hogy eljének.

Ennek a feladatnak a munkálása lesz az első és mindenképpen felelt célja kis lapunknak.

De hogy magunk előtt is, meg azok

előtt is, akik figyelnek reánk, biztos világításban álljon az irány, amelyen járni fogunk, a munkamező, amelyben hivatást kívánunk betölteni, az eszközök, amelyekkel építeni és életet kelteni törekszünk: mindennek előtt azt szögezzük le, hogy *országos politikával lapunkban nem fogunk foglalkozni*. Tudjuk ugyan, hogy az országos politika irányától függ nagy mértékben úgy az egyes állampolgárok, mint a nagyhivatású erkölc i testületek léte, fejlődése és hivatásbetölthetése: de azért e lap hasábjain az országos politikának helyet nem biztosítottunk. Mi csupán a református egyház és társadalom jól fel fogott érdekelvel fogunk foglalkozni, csupán azokat fogjuk munkálni és szemünk előtt tartani, amelyek az Isten országának mentől tökéletesebb mértékben való megvalósítására tartoznak, lévén elvi álláspontunk (mire alább még rámutatunk), hogy az anyaszentegyháznak a Krisztus által kijelölt egyetemes és önműlva van, tehát az anyaszentegyháznak a politika folyton változó utvesztőiben nem szabad elmerülnie. A politikai állásfoglalást egyházunk tagjai, mint állampolgárok, magán jogának és feladatának tekintik.

Éppen ebből folyólag és ezzel összefüggésben az egyháznak az államhoz való viszonya tekintetében a *külvilámmusnak sarkalatos elvi álláspontján* állunk: *szabad egyház szabad államban, mely elv természetszerűleg magában foglalja az egyház teljes autonómiáját is*.

Kálvin ugyanis — a Jézus rendelési alapján — mint főcélul tartotta maga előtt, hogy az egyháznak *önálló szervezettel kell bírnia s hogy tehát a saját kormányzatát nem ruházhassa át, sem ideiglenesen, sem állandóan az államra* (Insi. IV. XI. 1. XI. 4.). E sarkalatos elvi álláspontunk leszögezése alkalmával azonban ki kell jelentenünk, hogy az idő szerint nem kívánjuk sem ez elv konzekvenciáit a szélsőségig vinni; mert az új államalakulat egyházunkat nem csak teljesen készületlenül találta, hanem amilyen volt is, ma azt is nélkülözni kénytelen. Az állam kötelességei jogának elismerése mellett tehát az állam erkölcsi és anyagi védelmét és segítségét igényelünk kell és valljuk, hogy az állam a maga jól fel fogott érdekében nem is tagadhatja meg a mi egyházunktól sem ezt a védelmet és segítséget, mert egy állam sem állhat meg hit és erkölcs nélkül, amely állam alapokat pedig — mondhatni — egyedül intenzíven az egyházak

[The text on this page is extremely faint and illegible. It appears to be a list or index of entries, possibly containing names and dates, but the characters are too light to transcribe accurately.]

Református Egyház és Iskola

A szlovenszkói és ruszinszkói reformátusok hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:
Egész évre — 60 K Negyed évre — 15 K
Fél évre — 30 K Egyenlő részű áru 1 K 20
Megjelenik minden vásárnap

Felelős szerkesztő:
RÉZ LÁSZLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Rožnyón, a református lelkesül hivatalban, hvóvá a
kéziratok, előfizetések, hirdetések és az esetleges
reklamációk külföldök.

Imádság.

Elmondott Kassán, az 1920 dec. 21-iki
egyházkerületi közgyűlésen.

A mélységből kiállunk hozzád Istenünk! A vizek már lelkünk mélyéig hatottak s a titkon elsírt könyeknek árjától szívünk úgy megfehéült, mint a gyolcs.

Uram, maradj velünk, mert nézd, esteledik. Egy ezredéves élet alkonyati pirja áldozik le lassan sötétedő égboltozatunkról és kezd ráborulni egy csillagtalan éjszaka minden némasága, minden elhagyatottsága, minden félelmessége.

Csak most ne hagyj el, Istenünk! Mert próbánk erősebb, mint volt választásod, de hűtlen népedé a babiloni vizek mellett, Azok ha idegen földön bujdosnak is, testvér nép között bujdosnak, mely érté nyelvéket, megszánta árvaságukat. De mink a magunk ősi földjén lettünk jövevénynek. Ott bujdosunk testvértelen kiellenségben, ahol bölcsonk ringott és se nyelvünket, se lelkünket nem érti meg senki.

Ne hagyj el bennünket, seregeknek Ura! Hiszen te a jog és igazság pajzsa vagy, az árvák oltalma vagy. Jövel és ügyedet vidd most is győzelemre! A megcsufolt, megalázott, megostorozott igazságot a nagypéniektől eljött költsd fel hűvéti hajnalra.

Jövel és ama szent hajnal csodás világosságával, a feltámadás hitének kétezeréves ragyogásával öleld körül a mi lelkünket is! S míg itt országod építésén nyughatatlankodunk: mozdítsd el a mi szívünkről is a csüggedést és töltsd be lelkünket az új élet édes lehelletével, ajkunkat magasztald fel a kételkedőből hívóvá lett Tamás töredelmes imádságával: „Én Uram és én Istenem!”

Ámen

Célkitűzésünk.

Ugy érzem, mikor e sorok megírásához fogok, hogy az idő, melyben élünk, a helyzet, amelybe belesodortattunk, a munkamező, amelyen hivatásszerűen kötelességet kell teljesítenünk: történeti jelentőségűek. S ha éppen ezért bizonyos mérvű és irányú elfogódottságot érzek is: ez érzésemet értelmem természetesen minősíti. Nem közönséges a feladat, melyre öntudattal vállalkoztam: nem közönségesnek, nem mindennapinak kell tehát lennie az érzésemnek sem, amellyel a feladat megoldásához kell nekem és mindnyájunknak fogunk.

Szétszóródtunk, mint a pásztor nélkül való nyáj — a szerencsétlen kimenetelű háború és annak következményei következtében. Az egységes gyülekezeti élet jórendjét, nyugalmát, a pásztor és a gyülekezeti közti együttérzést, a megértést és belátást, a fejlődést, az Isten országának megvalósítását egyedül biztosítható benső viszonyt is megzavarták a történelmi államrendet és alakulatokat telforgató hamis apostolok, a proféták és áldoktorok, mint a nyájban megzavarja a nyugalmat és jórendet a ragadozó farkas. A gyülekezetek egy tekintélyes része „hasonlatossá lett az elhullott leveleü cseifához és a víz nélkül való kerthez” (Esaías).

És érezzük már két év óta tartó nagy magunkra hagyatottságunkat. Tapasztaljuk a külső és benső egység hiányának szomorú következményeit: tapogatózunk, mint aki ismeretlen vidéken sötétben törekszik bizonyos cél felé; aggódunk, tétovázunk, mint az a gyermek-íjja, aki az anyai kéz áldott és biztos segítségét először kénytelen nélkülözni: könnyes szemmel, csüggelegően lebecsült harokkal állunk a romok tördelt, mint az az építő munkás, aki az összeomlás zűrzavarában elvesztette testi és lelki energiáját s munka eszközeit is.

Elérkezett — úgy érezzük — éppen ezen okoknál fogva utolsó ideje annak, hogy egymásra találjunk, kiket a kemény és kegyetlen végzet egy sorsra, egymás mellett és egy célért való küzdelemre és munkára választott ki. Össze kell terebennünk hát a szétszóródtak tagokat, sőt — az Ezékiel látomásában jelzett — csoportokat is, mint megszárdt tetemeiket, hogy az Úr lelket lehessen beléjük, hogy eljének.

Ennek a feladatnak a munkáiása lesz az első és mindenek felett célja kis lapunknak.

De hogy magunk előtt is, meg azok

előtt is, akik figyelnek reánk, biztos világításban álljon az irány, amelyen járni fogunk, a munkamező, amelyben hivatást kívánunk betölteni, az eszközök, amelyekkel építeni és életet kelteni törekszünk: mindenek előtt azt szögezzük le, hogy *országos politikával kapcsolatban nem fogunk foglalkozni*. Tudjuk ugyan, hogy az országos politika irányától függ nagy mértékben úgy az egyes állampolgárok, mint a nagyhivatású erkölc i testületek léte, fejlődése és hivatásbetölthetése: de azért e lap hasábjain az országos politikának helyet nem biztosítottunk. Mi csupán a református egyház és társadalom jól lefogott érdekeivel fogunk foglalkozni, csupán azokat fogjuk munkálni és szemünk előtt tartani, amelyek az Isten országának mentől tökéletesebb mértékben való megvalósítására tartoznak, lévén elvi álláspontunk (mire alább még rámutatunk), hogy az anyaszentegyháznak a Krisztus által kijelölt *egyetemes és őwielja* van, tehát az anyaszentegyháznak a politika folyton változó utvesztőiben nem szabad elmerülnie. A politikai állásfoglalást egyházunk tagjai, mint állampolgárok, magán jogának és feladatának tekintik.

Éppen ebből folyólag és ezzel összefüggésben az egyháznak az államhoz való viszonya tekintetében a *kálvinizmusnak sarkalatos elvi álláspontja* állunk: *szabad egyház szabad államban, mely elv természetesen magában foglalja az egyház teljes autonómiáját is.*

Kálvin ugyanis — a Jézus rendjeire alapján — mint főcélét tartotta maga előtt, hogy az egyháznak *önálló szervezettel kell bírnia s hogy tehát a saját kormányzatát nem ruházza át, sem ideiglenesen, sem állandóan az államra* (Inst. IV, XI. 1., XI. 4.) E sarkalatos elvi álláspontunk leszögezése alkalmával azonban ki kell jelenthünk, hogy az idő szerinti nem kívánjuk sem ez elv konzekvenciáit a szélsőséggé vinni; mert az új államalakulat egyházunkat nem csak teljesen kértőlletlenül találta, hanem amilyen volt is, ma azt is nélkülözni kénytelen. Az állam fölölegyeleti jogának érvényesítése mellett tehát az állam *erkölcsi és anyagi védelmét és segítségét igényelünk* kell és valljuk, hogy az állam a maga jól lefogott érdekében nem is tagadhatja meg a mi egyházunktól sem ezt a védelmet és segítséget, mert egy állam sem állhat meg hit és erkölcs nélkül, amely állam alapokat pedig — mondhatni — egyedül intenzíven az egyháznak

éplíthetik és erősíthetik, ezek között talán a legkiszáradtabban a miénk.

Átgondolás után adtuk lapunknak a címét. Allunk ugyanis a *kálvinizmus* e sarkalatos alapelvén: *egyház és iskola egy testet alkotnak*. Egyházunk a maga valóságos erkölcsi eszményeit az iskola által és útján is és főképpen ez által és ez uton kívánja szolgálni. Mi az iskolában és az iskolára építünk, mert valljuk a Kálvin elvét, hogy t. i. nemcsak a vallás-erkölcsi életszabályokat, hanem a tudományt is, a legalsó foktól a legfelsőig, a szentírás szellemének kell áthatnia. Ennélfogva lapunk törekvése e tekintetben az leendő, hogy iskoláink megtartása és fejlesztése szempontjából *autonómikus* jogainkat megvédjük, iskolafentartó helyzetünket feltárjuk, mindenkor tekintetbe véve nyíltan és őszinteséggel az állam jól lefoglalt érdekét is.

A felekezeti hűségnek és a vallás-erkölcsi élet keresztényen alapon való visszaállításának kívánunk szerény hárt, de önértékes és becsületos munkáit lenni, lévén elvünk az, hogy az államok és társadalmak az elvesztett, de már adóvárogra visszavágyóit rendhez, a felsőbbség és a törvény tiszteletéhez csak a keresztényen alapon álló vallás-erkölcsi életelek gyakorlása által juthat. Valljuk az apostollal, hogy a szentlélek előtt sem zsidó, sem görög, sem szolga, sem szabad, sem férfi, sem nő kiváltságos jogot és értéket nem képvisel; mert egy az Ur, egy a hit, egy a keresztiség, egy az Isten, ki mindnyájunknak Atyja és mindnyájunkban és mindnyájunk által van. (Efézusi levél IV.)

Végül — bár felesleges, mert nyilván-

nosan tudott — feltárjuk, hogy mi, az ide Szilvénzkóhoz és Ruszinszkóhoz szakított részeken lakó kálvinisták *magyarok* voltunk mindenkor, nemcsak *nyelvenben*, de *érzelemben is*. És vajjon kiszakítható-e a szív a kezeiből? Vajjon a napnak intenzív hatását, sugarainak mesterséges elvezetése által, meggyengíteni lehet-e? Feltárjuk, hogy minket nemcsak a hitvallásbeli egység, de jogokért vívott négy százados küzdelem és annak sok eredményel elszakíthatatlan kötelékekkel kötnek a magyarországi egyetemes református egyházhoz. De a szétszakítás nehéz és mély fájdalmat okozó operációjára nincs is szükség, mert a kálvinizmus, a maga szentírásán és az őskeresztény életelveken nyugvó vallás-erkölcsi rendszere alapján az állampolgári bölcsesség és lojalitás gyakorlati rendszert törökök mindenütt már négy száz év óta megvalósították.

Ezek a mi célkitűzésünk. Az itt jelzett elvek keretében munkálkodni és segíteni fogunk az Isten országát felépíteni Isten segédelmével legyen velünk!

Réz László
felelős szerkesztő.

Lelkésztestületemhez!

Ez az első szó, az első sor, melylyel találkoznak mindannyian ti veletek, valakik az áldatlan történémi vihar porbort, megalázott áldozatai lettetek. Rövedezve téveget tekintettel nézegetünk körül, mint a borzalmas hajdótörés, hullámok által hányatott szerencsétlenek, keresve, kutatva egymást, zugó habok, vé-

szes elemek tomboló tördéseit között. Kerestök egymást, vágyakozva tekintetünk széjjel: kik is vagyunk, kik is verődünk egybe, kiket csapdosott az ázajlott vihar féktelen ereje össze! Megvagytok-e? Megmaradtok-e? Nem törd-e pusztító vészek ádáz dúlása benneteket össze, kedves véreink, hitünk, nyomorúságunk sorsosai, kedves testvéreink ott a máramarosi bérc vadregényes, Kárpátok-aljai virányos télein? Kanyargó Bodrog, sebes Hernád, honfőkönnyáztatta Sajó kles völgyei, Gömör, Torna erceiben gazdag, hegy-völgyel között? Bizony, közel háromszázezer lélek vagyunk itt, hitben, lélekben erős, multunkhoz, tradícióinkhoz lángoló szeretettel, törhetetlen kitartással ragaszkodó magyar reformátusok.

Magyarok! Reformátusok! Mi mindent jelent, mily megdöntenetelen ereje, kifejeződése rejlik e két szóban hitfelekezeti és annak értékei, okozott sérelmeink jelentőségének!... S ime ez a nevünkben, bennünk rejő őserő, képesség, életenergia mindaddig meg nem nyilvánulhatott, nem érvényesülhetett... Öltünk a porban, a hamuban, mint száraz ágon hallgatag ajakkal a csüggéd madarak. Lekötve, megbénítva tartott bennünket bizonyos morális kényszer, ősi tradícióinkból önként elváltit kegyeletes kötelezettség, mely a helyzet bizonytalanságában néma, hangtalan télienségre kényszerített bennünket. Most azonban már nem hallgathatunk tovább. Az életnek legelemibb törvénye mozdulásra int, anyagi, erkölcsi, vallásos intézményeink, iskolaügyünk a legelemibb, a legalsóbb fokon kezdve, fel a legmagasabbig... világ járta zbban az időben akkor Magyarországon: Latinul írták a magyar történelmet, a magyar nyelvtant s latinul tanítottak több magyar iskolában. Azt írja egy tudósunk (Felméry Lajos) erről a korról, hogy míg a Pázmány főiskolája és a jezuita kézen levő többi kollégiumok szívesen ragaszkodtak a latin nyelvhez s nevelték az ellátosodott s később elnémetesedett főuri nemzedéket, azalatt a prot. főiskolákban Comenius Ámos János és társai fennhangon hirdetik a nemzeti nyelv elidegeníthetetlen jogait, sürgetik a magyar nyelvű tankönyvek írását s a tudományok magyar nyelven megszólalását. E főiskolák a nemzet szívével állottak szakadatlan összefüggésben!

Különben Magyarországon az első irodalmi társaság a societás Danubiana is latin volt s il. Rákóczy Ferenc a magyarországi események ismertetését latin folyóiratban, a Mercurius Veridicus s Hungarilában közölte.

Comenius Ámos János nem volt az egyedüli külföldi tudós Magyarországon, raj kívül nagyszámú és nevezetes külföldi tudósok tanítottak a magyar főiskolákban már régebben is, mint Regiomontanus Pozsonyban s ebben az időben Bisterfel J., Altstedt, Piscator, Opitz Márton stb. Visszont magyar tudósok is szereztek külföldön becsületet a magyar névnek, mint dr. Molnár Albert, Tóth Miklós stb.

(Folytatjuk)

Comenius Ámos

— Irta és a rimaszombati főgimnázium eméki uszpepélyén felolvasta. Báthory Andor főgimn. tanár. —

Teljes világeletemben mindig eszményi rajongással vágytam megismereni Sárospatakot, a magyar kálvinista művelődésnek ezt az ősi kedves fészket, amelynek kollégiumát a Perényiek alapították, a Rákócziak dédelgettek, amelynek gondos pártfogója a vallásos lelkű Lorántffy Zsuzsanna, ki nemcsak nagy alapítványokat tett a főiskola javára, hanem gondozta is, mint „édes anya magzatát, a dajka az ő kicsinydedeit és igyekezett nevelni az ifjúságot Istennek és szegény hazának szolgálatjára”. „Tüneteményes áldozatkészsége átszállott fiára, Zsigmondra is, kit Comenius Ámos János a nemzet személynének nevezett”. Ennek a sárospataki kollégiumnak a képe telelevenedik a lelkemben, mint egy ködfátyolkép. A képhez hozzáfűződik a kollégium diák-életének sok-sok kedves emléke. Megjelenik előttem a sárospataki vár, mint egy tündérvár, a kollégium mintegy szent hely, melynek lakói — mint a természetfölötti lények — nagyobbak, kedvesebbek, vallásosabbak, magyarabbak, mint más emberek.

Istenem, milyen jó, ha az embert a képzelete vagy a multba, vagy olyan helyekre vezet, ahová nagyon, nagyon vágyik!

Most is így éimeregek s egy órálok,

hogy visz a képzeletem s meglátogathatom Sárospatakot évszázadokkal ezelőtt való állapotában a festői kép elevenedik meg lelki szemem előtt.

Látom a nyüzgő diákok seregét az alma mater előtt. Jó magyar képű, érteimes tekintetű, erős, edzett fiúk színes seregét. Akkor ugyanis divat volt nálunk éppen úgy, mint külföldön, hogy a nagyobb tanulók egyenruhát viseltek. I. Rákóczy György is úgy intézkedett, hogy a sárospataki diákok sá gazsínóros zöld tógát, bokáig érő kapocs dolmányt s nyestes magyar süveget viseljenek.

Ebben a festői csoportban olyan vög-telenül feltűnő az egyszerűségével, szerénységével s idegenszerű arckifejezéssel egy komoly, idősebb férfiú, kit tudós híre neve révén messze idegenből, Morvaországból hívott meg I. Rákóczy György nemes felesége: Lorántffy Zsuzsanna 1650-ben, hogy szervezze a kollégiumot s tudományának fényét áraszsa rá.

Ez az egyszerű, szerény tudós Comenius Ámos János, a nevelés reformátora, kinek egyetlen díszé szívének nemességével párosult mély tudománya.

Ebben az egyetlen tekintetben illet környezetéhez, másüldönben idegen maga is, tudománya is, neve is. Eredetileg Komenskynek hívták, de korának szokása szerint latinosra változtatta nevét, számtalan tudós társával egyetemben. Olyan divat volt ez akkor, mint később a névmagyarosítás. Különben is latin

hitfelekezetünk életerejének, egész kulturális jelentőségének, magyarságunk s a civilizáció érdekében érvényesítése, és tengersok létérdekeinket érintő, fenyegető kérdés mind megannyi memento... ébresztő, figyelmeztető jel, hogy tovább önérdekeink, lételünk... jövönk kockázata, a lejtőn lefelé süllyedésünk veszélye nélkül hallgatnunk, tétlenkednünk nem lehet.

Adjatok tehát életjelt... Szólamljatok meg kedves véreink, valakiket csak a közös balsors összehozott... Mindnyájan ti, a kik valamikor — mily rég!... s mily órlási fordulata azóta az időnek — együtt voltunk, ott a mi kedves, fejlethetetlen almamaterünkben, jobb jövőről, boldogabb sorzóról, hitfelekezetünk, hazánk nagyságáról ábrándozó lélekkel, ifjú lelkesedéssel, ma pedig tört szívvvel, hanyatló erővel keseregve szép álmaink, meghiusult ábrándjaink töredék romjain!

Mi, Dunántul itt maradt része, szeretettel, testvéri érzéssel, a balsors közöségével, de egy szebb, boldogabb jövőbe vetett rendíthetetlen hittel köszöntünk, s várunk benneteket! Szólamljatok meg hát mindnyájan, akiket illet, adjatok kifejezést óhajításatoknak, terviteknek, mutassatok utat teendőinknek.

E kis lapot, mely mindnyájunké lesz, e kezdeményezést fogadjátok szeretettel, reánk is gondolatokat bajtársi együttérző lélekkel, testvéri szeretettel.

Patay Károly

Események. — Feljegyzések.

A szlovenszkói dunántuli egyházkerület ténykedése. Az elkerülhetetlenül szükséges kezdeményezést a barsi református egyházmegeye tette, talán exponáltságánál, vagy az itt leginkább kiéleződött helyzeténél fogva. Junius elsején tartott közgyűlésében megkeresni határozta az összes egyházmegeyékét az egyetemes eljárás végett. Ez uton célt nem érhetve, az E. törv. I. t. c. 184. § a alapján a legidősebb esperes — előzetes megbeszélés alapján — kerületi gyűlést hívott össze Komáromba július 16-ára, melyen megkeresni határozta a tiszáninneni és tulli egyházkerületet a közös tanácskozás és a kormány megkeresése, azzal való tárgyalás iránt.

Kiküldött bizottság július 30-án tárgyalt a teljhatalmu miniszterrel, kívánva, hogy az államsegélyek visszamenőleg is minden feltétel nélkül adassanak meg s bejelentve, hogy bizonyos foku szervekedés már eddig is törént püspök- és főgondnokhelyettesek beállításával. Teljhatalmu miniszter kijelentése szerint maga nem határozhatván, kívánásainkat ad referendum vette.

Majd püspökhelyettes a ker. gyűlés határozata szerint Rimaszombatba hívta össze a közös tanácskozást, melyen Tiszántulól senki sem jelent meg. Levélben igazolták elmaradásukat. A közös tanácskozás egy memorandumot fogadott el, mely magában foglalja egyházi és iskolai téren ös. és kívánalmainkat, melyet, mivel az egyházkerület és egyetemes züllet napok mu'va volt tartandó gyű-

lésüket: ezek megtörtén'e után határozta felterjesztani a kormányhoz.

Mindkét testületünk határozata azonban erkölcsileg kötelezett bennünket az egységben maradásra, a további lépések beszüntetésére, eljárásunk függőben maradt, megszaktatott, annyival is inkább, mert közben megérkezett a kormányválasz is, mely szerint a kultuszminisztérium minden feltétel nélkül nem hajlandó tárgyalni, ellenben a teljhatalmu miniszterium kész a tárgyalások fonalát felvenni, egyben kérdőíveket is küld a segélyezésre nézve. A morális letiltás hatása alatt püspökhelzetes felterjesztést intéz, melyben sajnálatát fejezi ki az elutasítás miatt, a továbbiakra nézve pedig haladékot kíván, míg az egyházmegeyék és egyházkerületek nyilatkozhatnak.

A tiszáninneni egyházkerület egyházmegeyél meg is hozták határozatukat, áttették hozzánk, a komáromi egyházmegeye nem fogadta el, a barsi ellenben egyhangulag elfogadta. Ismeretes e határozat s azóta megtörtént dec. 21-én az egyházker. közgyűlés is Kassán, mind-ezek alkalmasak lesznek a közös egyetemes eljárás megindítására, s ügyeink, égető kérdéseink megoldásának siettetésére. Ezekben kívántam csak igen röviden ismertetni eljárásunkat s ügyeink állását, abban a tudatban, hogy bár szívünk, érzésünk, lelkünk mást suçál is, de az idők kívánalmait, a sok megoldásra, rendezésre váró égető, életbevágó fontos kérdés, mégts csak tevékenységre, megmozdulásra fognak készíteni bennünket. De bármint kellene, is a viszonyok kényeszerítő hatása alatt cselekednünk, azt közös egyetértéssel fogjuk végezni, s az csak is hitfelekezetünk multjához, nevéhez méltó lehet!

Patay Károly.

A szlovenszkói tiszáninneni egyházkerület 1920. évi december hó 21-én tartotta Kassán, a református egyház tanácstermében szervekedő és alakuló közgyűlését az egyházkerület kebelébe tartozó öt (abaujtomai, alsózempléni, felsőzempléni, gömőri és ungi) egyházmegeye hivatalos kiküldöttjeinek és több érdeklődő papi és világi egyének élénk részvétele s érdeklődése mellett, *Czinke István* püspök és *Lukács Géza* főgondnok elnökelete alatt.

A trianoni békekötés ratifikálása a magyar országgyűlés részéről megtörténvén, az egyházmegeyék is, meg egyházi életünk vezető férfiai is sürgető szükségét érezték az egyházkerületi gyűlés megtartásának; mert egyházi életünk szétszóródottsága, bajai, lelkészelnk és tanítóink tájékozatlansága, lelkészelnk és egyházaink egy jó részének nagyon nehéz anyagi helyzete — sürgetőleg kívánták az egész vonalon a szervekedést, az alkotmányos rend helyreállítását, a bajok orvoslásának megkezdését, a nehéz anyagi helyzet megkönnyítésére vonatkozó munkálatok megindítását.

A csehszlovák köztársasági állam kor-

mánya szervezetlen állapotunkra s annak dacára, több oly intézkedést tett, különösen iskolaügyekben, amelyek egyenesen ellentétben állnak egyházalkotmányunkkal s autonómiánkkal (ezekre visszatérünk még); a kormány kívánásaink és igényeinek tárgyalásába bocsátkozni csak önállóan, megalakult egyházkerülettel, illetve az eként megválasztott egyházi főhatósággal hajlandó (lásd jelen számunk miniszteri rendeletét). Ezen okok tették elkerülhetlenül szükségessé az egyházkerületi gyűlés megtartását — a mai rendkívül nehéz anyagi és közlekedési viszonyok mellett is.

A gyűlés *Czinke István* püspök remek és könnyezésig megható imádságával vette kezdetét (lapunk első helyén közöljük). A közgyűlést *Lukács Géza* főgondnok nyitotta meg a történelmi pillanatot komolysághoz méltó beszéddel. Ez után igazoltatták a közgyűlés törvényes alkotó tagjai, majd megválasztották *Réz László* jegyzővé, a teendőket összehozó dása esetére még *Pataky Pái* és *Lengyel József*.

Ezek után felolvasta *Czinke István* tartalmilag és alakilag egyaránt klaszszikus püspöki jelentését, melyben beszámolt összes intézkedéseiről és eljárásairól, melyekben adm-püspöki széke elfoglalásától kezdve intézkedett és eljárta. Négy bírósági ügy várt elintézésre, melynek idejéül a közgyűlés vége tüzetelt ki.

A köztársaság elnökéhez, a kormányelnökhöz, a nemzetgyűléshez és Szlovenszkó teljhatalmu miniszteréhez memorandum-tervezetet készített s olvasott fel *Czinke I.* püspök, melyet a közgyűlés nagy helyesléssel változatlanul elfogadott s úgy határozott, hogy elfogadás és aláírás végett megküldi a szlov. dunántuli kerületnek is s eként a két egyházkerület elnöksége aláírja s viszi el illetékes helyre hogy ezáltal mód és alkalom legyen a személyes és közvetlen tanácskozásra is.

(Folytatjuk.)

Törvények. Rendeletek.

A Cseh szlovák köztársaság szlovenszkó teljhatalmu miniszterétől. 5411. szám. Pozsony, 1920. dec. 19. Főtisztelendő *Czinke István* püspök-adminisztrátor urnak Rimaszombat.

Főtisztelőséggednek 1920. dec. 5-én 122. sz. a. kelt felterjesztésére válaszolva, van szerencsém a következőket közölni.

Arra a kijelentésére, hogy a szlovenszkó ref. egyház rejlésén tájékozatlan a kormány intenciói felől, amelyek a ref. egyház helyzetét Szlovenszkón illetik, úgy érzem, hogy ezért a teljhatalmu minisztériumot nem érheti vád, miután a kormánytanácsosnak 1919. okt. 13-án 1904. é. és ugyanez év nov. 13-án 2181.

2
 építhetők és a legküzán Atgodc címét. A sarkalatos egy teste valás erk és utján uton kivé es az is Kálvin el iás-erkök dományt a szent Ennélfog az leend fejleszté jogainka zetünk! véve n jól felc
 A fe erkölcs vissza bár. d hási államo már s felsőbi a kere éleletv az ap zsidó. bados got é az U egy és m van. Vé

— It
 I
 rajk pat nev kol Rá pá za: tes la. az az ni: za ki s: r: m b c j i

sz. a dr Révész Kálmánhoz Kassára intézett leiratai, válaszul az 5 e tárgyban tett kérdéseire, eeg világos tájékoztatást nyújtanak. Hogy a tejhatalmu miniszterumnak ez az álláspontja a szlovenszkói ref. egyház szélesebb körrel előtt nem vált ismeretessé, ezért a felkérését nem lehet a nevezett minisztériumra hárítani.

A szlovenszkói ref. egyház loyaltási nyilatkozatát a csehszlovák köztársaság s annak törvényei iránt, a miniszter megnyugvással veszi tudomásul.

Ami az egykori magyarországi ref. egyház különböző alapjait illeti, azokra a szlovenszkói ref. egyház nem vesztette el az igényét. Érvényesítse is ezen igényeit likvidálás utján, amely a szlovenszkói és a magyarországi ref. egyházak között keresztül vihető akár testvéri meg egyezssel, akár pedig a közös jóvátételi bizottság közvetítésével, amely hivatva lesz pártatlanul megoldani ezeket a kérdéseket. A fundációknak azt a részét, amely a szlovenszkói ref. egyházra esik, kezelje ez az egyház úgy, mint önálló alapot, meli a csehszlovák köztársaság kormánya a két egyház között közös alapokat nem ismer el. Ilyen likvidálás alá eső közös alapok: az egyetemes alap (közalap); egyetemes lelkesítő nyugdíj-intézet, amely a lelkészöbvegyekről és árvákról is gondoskodik; kerületi közig pénztárak és a többi különböző rendű alapítványok.

Azokhoz az alapítványokhoz és intézetekhez, amelyekhez a volt magyar kormányok hozzájárultak államsegélyekkel, ugyanoly mértékben s ugyanazon alapítványokhoz hozzájárul a cseh szlovák köztársaság kormánya is. Gyámintézetekhez a volt magyar kormány semminemű államsegélyt nem nyújtott az egyházaknak.

Az iskolákat illetőleg a kormány előkészítő munkálatokat végez, hogy az összes középiskolákat államosítsa még az elemi iskolák államosítása előtt, mivel egyetlenegy felekezeti iskola sincs, hogy a kormány ma csaknem mindegyiknek a fenntartásához né járulna hozzá a fenntartási költség 50% ön felüli összeggel, amely esetben pedig, az érvényben levő magyar törvények értelmében, joga van ezeket az iskolákat állami igazgatás alá venni.

Ezzel szemben a csl köztársaság kormánya feltétlenül ragaszkodik ahoz, hogy a) a ref. egyház hívei megkereskedjenek egy teljesen független szlovenszkói ref. egyházban, amely nem áll semmiféle organikus szervezetben semmiféle külföldi ref. egyházzal.

b) Ez a szervezés keresztül viendő autonóm úton, ezen egyház által hozott zsinati törvény alapján.

Ezt a zsinati törvényt vagy átveszi a volt közös egyetemes magyarországi ref. egyháztól, vagy maga hoz új zsinati törvényt. Előbbi esetben hozzáalkalmazván a csl köztársaság viszonyaihoz és törvényeihez. Mindkét esetben azonban e törvénynek szankcionálva kell lennie a kormány előterjesztésére a csl köztársaság elnöke által.

c. Valamennyi egyházi tisztviselőnek a legalább a legfelsőbb fokozatig, úgy

lelkészi, mint világi részről, le kell tenniük a hűségi esküt a csl köztársaság iránt.

d) Egyházi tisztviselő nem lehet más, mint csl állampolgár. Ugy a volt magyar királyság területén, mint a csl köztársaságban is érvényes törvények értelmében előtt fogva csak az lenet lelkészsé, aki a csl köztársaság területén elvégezte a VIII. évfolyamot, tett értelességi vizsgálatot, a bratislavai theol. akadémián elvégezte a 8 szemeszteres tanulmányt, letette az összes előirt vizsgákat s az illetékes egyházi hatóság által okleveles lelkészsé nyilvánítottatott.

E célra a csl köztársaság kormánya Bratislavában fentart egy prot. theológiai fakultást, amelyen szervezve van 3 magyar nyelvű tanszék, egy a magyar nyelvű evangélikusok számára, 2 a magyar nyelvű ref. egyház számára, egy a német nyelvű ev. számára, 6 pedig az ev. szlovák egyház számára. Magának a ref. egyháznak áll érdekében, hogy lelkészjelöltjei elsajátítsák a hazai szlovák nyelvet.

e) A szlovák nyelvű ref. hívek számára megszervezendő külön szlovák eszerességi szlovák istentiszteletit és közigazgatási nyelvvel, anélkül, hogy ezzel megvolnának rövidítve a magyar nyelvű ref. hívek anyanyelvi jogalkban.

f) Amiként az ev., róm kath., g. kath., egy a ref. egyháznak is lesz előadója a tejhatalmu minisztériumban. Egyéb iránt fogadjja Főtiszteletűség teljes tiszteletem kifejezését.

A miniszter rendeletéből:
 Sinkovits János
 kormánytanácsos

HIREK.

— **Boldog újévet kívánunk kedves munkatársainknak és olvasóinknak!**

— **A lelkészurakhoz.** Több oldalról már korábban sürgetett lapunkat — a nehéz akadályok leküzdése után — ime, megindíthatjuk útjára. Abban a jóreménységben indítjuk meg, hogy nem lesz felesleges, sőt hasznos munkát fog végezni. Nagyon nehezek ma a viszonyok. Csaknem elviselhetetlenül drága ma minden. Így a lapok nyomdal előállítására is. Ez az oka annak, hogy lapunk előfizetési díját is aránylag magas összegben kellett megállapítanunk. Azonban ez összeg is csak abban a reményben volt megállapítható, hogy előfizetőink általunk remélt számát el fogjuk érni és az előfizetési díjakat pontosan megkapjuk. Bizalommal kérjük tehát a lelkészurakat, sziveskedjenek lapunkra előfizetni, egyházaikkal a díjakat mielőbb beküldetni, lehetőleg a leányegyházakkal is előfizetve, egyházzunk világi tagjait is előfizetőkül megnyerni, hogy lapunk fennmarad-

hatása biztosítható. Áldozat nélkül eredményt el nem érhetünk. Mint minden lapnak, úgy nekünk is törekednünk kell fejlesztésre. Ezt pedig leginkább úgy érhetjük el, ha lapunk **hirdetéseket** is hozhat. E tekintetben is kérjük a lelkészurakat szives közreműködésre. Természetesen, kérjük elsősorban a **pályázati hirdetéseket** lapunknak, mint hivatalos lapnak, beküldeni. Hirdetési díjainkban igyekszünk erősen versenyképesek lenni.

— **A hadifogságból,** melyben éveket töltöttek el sok sanyaruság és nehéz szenvedések között, egymás után érkeznek haza derék tanítónk és egyháztagjaink. Mult év nov. 6-án érkezett hazahat évi orosz fogságából **Bodon Gyula** nemesnadróti tanító; k rácsnyora pedig **Baan Géza** balogiványi tanító. Örvendünk szerencsés hazaérkezükdön.

— **A szenátus a hadikölcsöntörvény revíziója mellett.** A szenátus dec. 17-iki ülésében, a cseh pártokkal létrejött meg egyezés után, **egyhangulag** elfogadták a német szenátorok következt. határozati javaslatát: Felszólítják a kormányt, hogy még az államkölcsön jegyzési határidejének letelle előtt a hadikölcsöntörvényhez póttörvénytervezetet terjesszen a nemzetgyűlés elé, mellyel a törvény szerint jegyzésre nem kötelezett személyekre vonatkozó törvény keresztülvitelének módját megoldanak és egyidejűleg kiköszöbölnek a törvény szigorát is, különösen ami a gazdaságilag gyengén álló személyeket és pénzügyileg gyengén álló nyilvános testületeket illeti.

— **Amerikai segély** rövid időn belül való megérkezéséről értesültünk illetékes helyről. Örömhírek ígérkeznek az értesülésünk sok oly lelkészlakba, melyre nagyon rázállt az aggodalom és a nehéz sors — igazán a legcsekélyebb részvétel nélkül, Hogy azonban valóban örömmre fog-e válni az ígélet és remény, azt akkor fogjuk érezni, amikor az ígélet és annak mértéke beteljesül, Mi nem vagyunk élelmesek. S talán azért is csalódtunk oly sokat.

Kiadó: **A református egyházkerület.**
 A kiadásért felelős: **Réz László.**

Szerkesztői üzenetek.
 P. M. G.—cs. R. Gy. J.—i. H. J. B.—c. M. S. dr. Cs.—r. Z. L. Zs.—p. K. O. U.—r. B. B. J.—i. Köszönmő szives ígéleteteket és elismerő soraitokat s arra kérék, hogy mentől gyakrabban szerencsétlenségű lapunkat értékes dolgozatokkal s közleményekkel. Lapunk csak úgy fog megfelelni hivatásának, s csak úgy lehet a közvélemény hű tolmácsa, ha az érdeketek és arra hivatottak megnyilatkozásának lesz tárháza.

Nyomatott: Gömöri Zoltán nyomdájában Rozonyán

Református Egyház és Iskola

A szlovenszkói és ruszinszkói reformátusok hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:		Felelős szerkesztő: RÉZ LÁSZLÓ	Szerkesztőség és kiadóhivatal: Rozenyón, a református lelkipázi hivatalban, havonta kéziratos, előfizetések, hirdetések és az esetleges reklamációk küldendőik.
Egész évre — 60 K	Negyed évre — 15 K		
Fél évre — 30 K	Egyes szám ára 1 K 20		
Megjelenik minden vásárnap.			

Az egyházkerületek szervezkedése.

(R. L.) A Szlovenszkó teljeshatalmu miniszterének rendeletéből irt nagyon tartalmas kormánytanácsosi levél sokakban azt a gondolatot ébresztette, hogy a miniszter azt kívánja, hogy a szlovenszkói és ruszinszkói reformátusok csak *egy egyházkerületben* tömörüljenek és szervezkejenek. Mi a jelzett levélben sehogy sem tudjuk ugyan megtalálni azt a passzust, amelyre alapítani lehetne ezt a feltevést: mindazonáltal minthogy a kérdés felvetődött és mivel nincs *teljesen* kizárva az sem, hogy a kormány csakugyan valaminő, radikális átszervezésre is gondolhat, nem tartjuk feleslegesnek vizsgálat tárgyává tenni, hogy az egyházkerületekké szervezkedés közben miféle *elvi* és *gyakorlati* okok forognak fenn arra nézve, hogy *egynél több egyházkerületet alakítsunk és hogy az eddigi alakulatoknak határait meg vagy meg ne tartsuk?*

1. Mindenek előtt a szervezkedésnek *elvi alapját* kell vizsgálat tárgyává tennünk, ha azt nem akarjuk, hogy tévedés, vagy téves következtetések utvesztőibe kerüljünk.

Az elvi alap az, hogy a kárvintan szerint az egyház alapformája a gyülekezet; az egyház organizációja tehát nem felülről lefelé, hanem alulról felfelé történik. Ennek alulról felfelé természetes, hogy olyan területen és annyi gyülekezet van közös szervezetben, amely területen és ahány gyülekezet ilyen közös szervezetet állítani kíván.

Az egyetemes egyháznak nincs semmi olyan joga, mely nem az egyházközösségektől szállott volna rá; ennek folytán az alsóbb rendű alakulatokat nem mint az egyháznak önkormányzati joggal felruházott részét, hanem mint a jogok őslapjait kell tekinteni. (L. Kun

B: Magyar ref. egyházalkotmány c. művét)

Református egyházunk ezen — szent íráson és az őskeresztény gyülekezeti élet szervezetén alapult — elvi álláspontján a gyülekezetek autonómikus joga a felsőbb alakulatokba való tömörülés és szervezkedés, és ebben az államnak rendelkezési joga nincs, különösen ha e tömörülés és szervezkedés az állam alkotmányos rendjével ellentétben nincs; sőt az egyházat alakulatok, mint joghatóságok és szervek is — még a legfelsőbb fokon is — csak az alkotmányos formák keretelnek betartásával intézkedhetnek. (Lásd az alábbi 2 pont alatti lejegyzést.)

2. Egyházi törvényeink — melyek alapján állunk ez időszerint is, mely alapról letérni mindaddig, míg helyükbe a zsinat-presbiteri elvek alapján újat nem alkot az egyház, nem szabad, ha azt nem akarjuk, hogy a szilárd alapot elveszítsük lábunk alól — az egyházkerületek mostani beosztását törvényesnek fogadták el és mondták ki, — „jövőre azonban minden változás, az egyházkerület indokolt előterjesztésére, esetleg a zsinat kezdeményezésére, az érdekelt egyházmegyei és egyházkerületi közgyűlések meghallgatásával és zsinati határozattal történik.” (l. tc. 60. §)

És nekem meggyőződésem, hogy a csl. köztársasági állam, mint jogállam, a maga demokratikus elveiből kifolyólag, elismeri azon egyházat törvényelneket, amelyen ma állunk, *teljes egészében*, törvényesnek addig is, míg azoknak — a törvényes formák betartásával és az államalkotmányhoz való hozzáalkalmazásával — a csl. államban is törvényes elismeretést biztosíthatunk; mert az államnak is érdeke a mindenténen való jogállapot és rend biztosítása; *ő maga is érvényben levőnek jelentette*

ki, éppen a jogfolytonosság és a jogállapot biztosítása érdekében, a magyar törvényeket Szlovenszkóban.

Tehát az egyházkerületi beosztás tekintetében az érvényben levő egyházi törvény alapján sem eszközlőhető ma változás s annál kevésbbé kívülről jövő kívánság, rendelet vagy nyomás folytán.

3. Igaz ugyan, hogy jogi szervezet meghatározatlan számú gyülekezetből jöhet létre akarmilyen nagy területen, foglaltat az magában akárhány gyülekezetet: de vannak bizonyos *gyakorlati szempontok*, amelyek amellet szólnak, hogy az általános *elvi* korlátai között a jogi szervezeteknek, gy az egyházkerületeknek is, bizonyos határt *kelet* szabni

Ily gyakorlati szempont első sorban az, hogy *ahol* a protestans — közelebbről a református gyülekezetekben *vidékenként* még az istenisztelei szertartások tekintetében is, de különösen egyházkormányzati tekintetben, az idők folyamán speciális szokások (tradíciók) fejlődtek ki. Ezek a tradíciók természetes fejleményei a protestans egyházaknak. Küzdelmek között született s alakult a protestantizmus; lételeért, hituánért, világtörténelmi jelentőségű, világelfogást átalakító elvelért kellett küzdenie, vértanúságokat is szenvednie: tehát az isteniszteleiben és az egyházkormányzati szervezkedésben késedelemet szenvedett hosszú időn keresztül s így helyenkint, vidékenként alakult ki speciális szokás, mely tradícióvá erősödött. Tehát gyülekezetünkben a *tradíciókra* az egyházkormányzás alkalmával figyelemmel kell lenni — a gyülekezeti élet nyugalmának biztosítása érdekében. S igen nagy hiba volna elegendő ok és kellő előkészület nélkül a történelmi fejlődés folyamán kialakult egyes-

léseket megbontani, illetve összecsatolni.

De tekintve a Szlovenszko-hoz és Ruszinszko-hoz szakított gyülekezetek számát, a helyes és gyors adminisztráció, a törvény elegendő alkalmazása is tiltja az egyházkerületek összekapcsolását. Ma ugyanis Szlovenszko és Ruszinszko területén van 277 anya-, 173 társ és leány-, összesen 450 gyülekezet (szórványok és fiókegyh. nélkül) 277 lelkipásztorral (némi eltérés a hivatalos statisztika összeállításakor előállhat, de a kis különbség lényegesen nem fog változtatni.) Ily létszám mellett — a nagy területen — egyáltalán indokolatlan volna az egyházkerületek összevonása.

Végül van még egy nagyon fontos gyakorlati szempont, amely az egyházkerületek határainak érintetlensége mellett szól: s ez az, hogy *minket* az ide Szlovenszko-hoz szakított ref. egyházkerület-részeket a magyarországi egyházkerületekhez anyagi és sok más fontos érdekek is csatolnak.

Ma tehát a szervezkedés kezdetének kezdetén az egyházkerületek mai határainak megbolygatásáról ezek alapján szó sem lehet.

A keresztyénség valláserkölcsei és társadalmi alpigazságainak védelme

A keresztyénség igazságainak és erkölcsi elveinek irodalmi úton való vé-

delme minden időben szükséges volt, mert az evangélisták és apostolok, az egyházi atyák és apologeták, a középkori teológusok és bölcsezők, a reformátorok és ellenreformátorok és az újkor nagy teológusainak és bölcsezőinek irodalmi munkássága is azt az igazságot bizonyítja, hogy a sajtó az élet egyik legfontosabb mozgatója, a gondolatok és vélemények, a közhangulatok és világnézetek leghatalmasabb formálója: szóval, hogy a sajtó nagy *hatalom*. Ezért minden időben akadtak a keresztyénség valláserkölcsei igazságainak lelkes védői, kik a művelt és tudományos képzett emberek nyelvén védtek és igazolták a sajtó útján a keresztyénség alapigazságait.

Azonban a nép és munkásosztály szemléli nivóához mért hitvédelmi iratokat, melyek ma is megállnak helyüket, nem ismernek. Ezen *hiúnyknak* is nagy része van abban, hogy népünk sorából és munkásaink közül oly roppant számmal lettek rabjai a társadalmat felforgató és a vallást nullifikáló eszméknek. De nemcsak népies nyelvű és szellemű hitvédelmi irataink nincsenek, hanem vallásos irányú népies sajtónk sincs és nem is volt. A Téli Ujság, a Koszoru és néhány protestáns napár nem tudták olyan súlylyal képviselni és védelmezni a keresztyén világnézetet, hogy népünk és munkásaink nagy része kifortáon tudott volna ellenállni a már évtizedek óta lankadatlan erélylyel és csillogó fegyverzettel harcoló szocialista zsidó sajtó vallás, erkölcs és társadalom romboló eszméinek.

Legjobbaink folytonosan hangoztatták, hogy a sajtó nagy hatalom, de a gyakorlati életben vallásos irányú sajtóra nem áldoztak semmit.

Pedig nemcsak a keresztyén lelkészek léteerdeke, nemcsak az elbukottak látszó

keresztyénség eszméinek életrekeltése, hanem a felborult társadalmi rend és békesség helyreállítása, vagyis a társadalmi élet konzolidálása is elengedhetlenül szükségessé teszi a keresztyén vallás igazságainak és társadalmi alapelveinek népies sajtó útján való terjesztését és megvédését.

Tehát nemcsak a tudományosan képzett és művelt közönség részére van szükség vallásos irányú sajtóra, hanem épen oly szükség van népies sajtóra s a nép és munkásosztály által is érthető hitvédelmi iratokra.

Ilyen sajtót és irodalmi munkákat a lelkészek és egyházak saját anyagi erejükből csak úgy lesznek képesek megteremteni, ha az illetékes egyházi hatóságok az egyháztagok önkéntes áldozatkészsége mellett minden református családra néhány fillér terhet is kirónak; továbbá, ha a két kerület a sajtó propaganda irányítására egy lelkészekből és világiakból álló, (ide értve a tanárokat és tanítókat is) irodalmi szakosztályt létesít. E szakosztály választaná meg a népies irányú lap szerkesztőjét; ez bíráná meg vallásos szempontból a népiszkolai, közpiskolai és akadémiai tankönyveket; ez adna ki népies és tudományos jellegű műveket; szóval ez irányítaná a református egyház irodalmi életét. Mig az őrállók mindezeket létre nem hozzák, addig tehetetlenül kell néznünk a hatalmas és titkos pártfogók által támogatott szocialdemokrata sajtó vallás, erkölcs és társadalom romboló hatását.

Tétlenül kell néznünk, hogy a materialista és keresztyén világnézet élet-halál harcában a szocialdemokrácia nagyszerűen fegyelmezett, s roppant erélylyel és mindenre kiterjedő figyelemmel vezetett hadai mily könnyedén lövik romba a ke-

Comenius Ámos

— Lett és a rimaszombati főgimnázium emléknapjéján leolvasta: Báthory Andor főgimn. tanár. — (Folyt és vége)

C. Ámos János 1592. március 28-án Nivitzben, Magyar-Brod mellett Morvaországban született; több hely tanítóskodott, aztán lelkész s a cseh-morva testvérek püspöke lett.

„I. Rákóczy György a C. Ámos János nagy paedagógiai terveinek kivételére jóvelemének negyedrészt ajánlotta fel s úgy hívta őt hazánkba. Comenius e lényes ajánlatot nem fogadta el, mert épen ez időben (1645) még levelezéseit is egy egész év lolytán megszakította, hogy didaktikai munkáit bevégezhesse.”

I. Rákóczy György halála után Tolnay János, híres pataki tanár buzdítására Lorántffy Zsuzsanna s fia Zsigmond megújították a megbívatást csakugyan megnyiták Comenium Patakra. Itt írta az *Orbis pictus*, vagy képes világot, melynek magyar címe: A látható világ háromféle nyelven, azaz minden derekasabb ez világon levő dolgoknak és ez életben való cselekedetek leírásolása és deák, német és magyar megnevezése. Ugyanekkor szervezte a főiskolát. Az ő szervezete szerint a tanítás céljaira a

következő iskolák szolgálnak. 1. fok. Az anyaiskola, voltaképpen a kis gyermek házi nevelésével a legegyszerűbb fogalmak megismerése 2., fok. A nemzeti iskola, az anyanyelv iskolája, 6 osztállyal s ezen osztályokat virágokról nevezte el. 3. fok. gimnázium vagy latin iskola. Ebben tanították a hét szabad mesterséget (septem artes liberales). A történet, mint az élet személfénye — minden osztályban szerepel. Ellenben a pogánykori irókat ki akarja az iskolából küszöböllni, esetleg korlátozni, de mindenesetre nagyobb óvatosságot kíván a használatuknál. 4. fok. Az egyetem, hol minden tudomány tanítandó az ifjúság virágának.

Nevelési terveit, újításait nem akarta egészben véve elfogadni a magyar nemesség, mely miatt Comenius keserű panasza rakadt. „Ahol csak foltozást, toldozást kívánának, egyetemes irányu tanulmányozás érvényre nem juthat, sem magasabb életre nem vergődhetik.”

Ő tüzte ki a nevelés igazi módszerül a természet követését s ezt olyan szeretettel, mely az ő lényét is áthatotta s egyuttal minden ténykedését is. Az volt a célja, hogy az ifjúság könnyen tanuljon, de alaposan, röviden és gyorsan s e célból ő volt az első, aki képeket alkalmazott az iskolában, a tan-

könyvet képekkel illusztrálta, ezekkel tette kedvessé s kívánatosá az ifjúság virágának. Az volt az elve, hogy az ő szavait latinul idézzem, „Multa rogare, rogata tenere, retenta docere, Haec tria discipulum faciunt superare magistrum!!

Még az osztályok elnevezéséről is a lelkébe pillanthatunk. Mások is próbálkoztak érdekesebbé tenni az ifjúság ambiciója szempontjából is az egyes osztályokat, a számokkal való megjelölés helyett. A kis fiu büszkén vallja magát grammatistának, syntaxistának, donatistának, philosophusnak stb. Mennyivel kedvesebb a C. Ámos János eljárása, aki minden osztálynak virágnevet ad. A komoly tudományok zord nevei mellett sokkal kellemesebben hangzanak a természet ékességeinek, az ifjúság jelképek nevei.

Mintha ugyanezen a nyomon járnának ma is a mi cserkészelnk, midőn őrsüket az ifjúságnak kedves állatocsiákról, az őzről, galamból, rókról stb. nevezik el.

Kövessük a természetet. Az osztályok is virágnevekkel mintegy virágoskeriet képeznek, az iskolát otthonossá teszi s a természethez közelebb hozza képek díszítésével, az *Orbis pictus* képekkel köli le a figyelmet, de a tanárt is a természet vette. Fegyelmű tekintetben

resztyén világnézet erődeit és foglyul estik vezetés nélkül magukra hagyott seregeink millióit!

Szilicei László

Események. — Feljegyzések.

A szlovenszkói tiszáninneri egyházkerület közgyűlése. (Folytatás.) A közgyűlés a közigazgatási, bírósági és gazdasági legsürgősebb kérdések elintéztetése és az egyházunkat érdeklő összes alapkérdésekben való állásfoglalás ki nyilvánítása és megvalósítása céljából kimondta a szervezkedést és erre vonatkozólag *elfogadta egyhangulag Czinke I. püspök* következő határozati javaslatát s azt határozati erőre emelte:

„Hogy a Csehszlovák köztársasághoz csatolt református gyülekezetek, a békeszerződés törvénybeli kitatása folytán bekebelezetlétvén, ennek következményeképp az egyházkerület

a) felhatalmazza lelkészeit és tanítóit az állam iránti hűség fogadalom letételére.

b) A köztársasághoz csatolt ref. gyülekezetekből önálló egyházkerületet alakít „Szlovenszkói tiszáninneri egyházkerület” elnevezés alatt; annak élére püspököt és főgondnokot állít s az egyház törvényben előírt összes tisztviselőket, kormányzó és bíraskodó bizottságokat megválasztja, illetőleg az eddigi létszámot kiegészíti.

c) Az így megalakított egyházkerületet öt egyházmegyére osztja be, u. m. abauj-

is például a napot hozza fel, mely világot és melegt ad mindég; esőt, szel-let néha, villámot és dörgést ritkán.

Ilyen elvek vezették C. Ámos Jánost paedagógiai működésében, így szervezte a sárospataki s az erdélyi fejedelmek pártfogása alatt virágzó iskolákat.

Aki a becsületes munkát értékelni tudja, az tisztelni fogja C. Ámos Jánost s kegyellettellel szenteli a mai napot emlékének, aki a tudomány szent ügye érdekében, otthonát, nyugalmát, hazáját elhagyva hozzánk jött, hogy nevelési ügyünket helyes mederbe terelje. Megszeretett bennünket, hibáinktól meg akart tisztítani s velünk élni s életünket megnevelíteni.

A nagy Széchenyi István azt mondja, hogy akinek munkássága olyan aranyu s olyan áldásos, hogy eredményeinek gyümölcseit élvezni nemcsak saját nemzete, de az egész emberiség javát (munkáljait) előmozdítja: az ilyen ember nemcsak nemzetének, de az egész emberiségnek polgára.

C. Ámos Jánost is a művelt Nyugat számos országába hívták meg, hogy nevelési rendszerét meghonosítsa s ezzel az egész emberiségnek olyan hasznos szolgálatot tett, az egész emberiséget olyan áld. shan részesítette, hogy méltán mondhatjuk az emberiség polgárának, világpolgárának s így a mi polgárunknak is.

tornai 28, alsózempléni 11, felsőzempléni 28, gömöri 35, és ungi egyházmegyébe 38 gyülekezettel, felhatalmazván ez egyházmegyéket, hogy törvényes hatáskörükben esetleg hiányos tisztviselői karokat, szabad választás útján, kiegészíthessék.

d) Az egyházkerületi közigazgatás költségének részben való fedezésére az u. n. közigazgatási perselynek a hat urvaszorosított alkalmából való kitételét elrendeli.

e) Megkeresi a kormányt, hogy minden egyházi tagozatok és hatóságok részére utalja ki mindazokat az állami segélyeket és hozzájárulásokat, amelyeket egyházunk a magyar állam részéről élvezett s ugyanoly mértékben és alakban, amint azt a testvér ev. egyház a maga egészében és tagozataiban kapja és élvezi.

f) Az egyetemes magyar ref. egyháznál, a tiszáninneri anyaegyházkerületnél, az elszakadt egyházmegyéknél s a sárospataki főiskolánál maradt egyházi alapokhoz és alapítványokhoz tulajdonjogát továbbra is fentartja s azok jövedelméhez igényt formál. Addig pedig, míg e jövedelemhez hozzájuthat, megkeresi a cseh-szlovák kormányt, hogy e járandóságokat egyháznaknak hasonló cölökre, u. m. lelkésznevelésre, lelkészi nyugdíjak és özvegyárva illetmények folyósítására előlegezze, vagy pedig engedje meg, hogy lelkészjelöltjeink a sárospataki theol. akadémiát továbbra is látogathassák, nyugdíjas lelkészeink, özvegyeink és ár-

„A soknemű vallási, politikai és nemzeti surlódások, melyek közt a XVII. század lefolyt ilyen volt a C. Ámos János működése a békés tudományokban.

Halálának 250 ik évfordulóján ünnepet szentelvén emlékének, felkeressük őt magyarországi működésének helyén, Sárospatakon s kebelünkre öleljük őt, midőn azon szavait halljuk, melyekkel Sárospatakról búcsuzott s mellyel mi is búcsuzunk tőle is, kedves városától is, nagy pártfogóitól a Rákóczyaktól, Lorántffy Zsuzsannától is. Búcsuzunk a viszontlátás reményében, búcsuzunk a C. Ámos J. szavaival, amelyekkel eltávozásakor 1654. év júniusában magyarországi tanügyi működéséről egy szép beszédben beszámolván, mintegy végrendeletül a következő szép szavakban tűzelte a nemzetet meggyarsága ápolására:

„Magyar nemzetem, igyekezzél rajta, hogy legyenek magyar nyelvű iskolai könyvtel. Gazdagítsd hazádat jó és bölcs s ne csak latin, hanem saját nyelveden írt könyvekkel is. Mért vágytok idegen iskolákra s könyvekre Szereztetek magatoknak hazátokban gazdag aratást.”

Bárcsak megfogadtuk volna a C. Ámos János szavát, neki se szereztünk volna kecsérséget s a mi ünnepszünk is kedvesebb lehetne.

váink *törvényes* járandóságait a magyarországi nyugdíjintézetből, hová a befizetéseket teljesítették, ezután is felvehessék.

g) A kormánnyal való tárgyalásra s a testvér dunántinneri egyházkerülettel való együttes eljárásra a jelen ülésből egy állandó bizottságot választ.

h) Hivatalos egyházi lapot indít saját kiadásában, amelynek járátására az összes gyülekezeteket kötelezi, az előfizetési díjakat azoknak költségvetésébe felvenni rendeli s az esetleges hiányt a saját pénztárából kiutalja. A szerkesztői teendőkkel Réz László rosznyói lelkész bizza meg évi 1000 K tszteleidj mellett.

i) Felhatalmazza az elnökséget, hogy míg a közigazgatást államsegély folyósíttatnék: a közigazgatási költségeket az egyházi közalap terhére utalványozhassák, amely alap járulékat a gyülekezetektől szigoruan behajlandók, az egyetemes egyházzal való utólagos elszámolás feltétele mellett.

k) Elrendeli minden egyházmegyében az egyház és iskolalátogatások pontos megtartását: az ellenőrzésre, közvetlen érintkezésre és a gyülekezetek irányítására nagyobb szükség lévén, mint bármikor idáig.

l) A második lelkészképesítő vizsga felvételére lelkészvizsgáló bizottságot alakít s annak tagjaként püspök és főgondnok elnökle alatt Buzi Márton gömöri esperest, Simon Mihály rimaszombati lelkészt, Réz László egyházkerületi jegyzőt, dr. Kovács László egyházkerületi ügyészt és Süteő István gömöri e. m. tolmácsbíró választja meg.”

Ez alapon aztán megtette a közgyűlés a szükséges választásokat a következőleg: Megválasztottak: püspökké Czinke István, főgondnokká Lukács Géza. papijegyzővé Réz László, a teendők torlódása esetére még Paraky Pál és Lengyel József, világi jegyzővé dr. Molnár József; egyházker. papí tanács bírökká Minay István, dr. Óváry Pál Bornemissza Elemér; egyházker. tanár és tanítói képviselőkké Kerekes Dezső és Becske Bálint; egyházker. ügyészé dr. Kovács László. Választott a közgyűlés egy állandó bizottságot, melynek feladata a két egyházkerület közti ügyek s általában az egyetemes egyházakat érdeklő ügyek megbeszélése lesz; e bizottság tagjai: elnökség, papí részről Idrányi Barna és Péter Mihály, világi részről Bornemissza Elemér és Szalay László. (Folytatjuk)

Egyházkerületi közgyűlés. A szlovenszkói dunántuli egyházkerület I. évi jan. hó 19-én közgyűlést fog tartani Komáromban a tiszáninnerihez hasonló szer. vezkedés tárgyában.

Az ungi ref. egyházmegye kövgyűlése.
Két évi önkénytelen siletium után végre október hó 12-én Ungváron összehívték az ungi ref. egyházmegye kövgyűlése, hogy az egyházi közigazgatás rozsdásodó gépezetének hajtókerekét lengésbe hozza. A volt poigári leányiskola díszterméből, — mely épületben most a Ruszinszko kormányzósága székel — kiszorulva a ref. templomban gyülekezünk össze. A gyűlés: megelőző istentiszteleten Győrke István ungvári s lelkész emelte lelkünkét az egkek Urához. Az ülést Bernáth Zoltán e. megyei gondnok nyitotta meg Beszédében rámutatott a nagy katalizma folyton előálló új helyzetre, melynek súlya az egyes egyházakra, de különösen a lelkészekre már-már elviselhetetlenül nehezedik. Hangsúlyozta, hogy fokozott erővel kell dolgoznunk, hogy a reánk váró nehéz küzdelmekben helyünket megáll-hassuk.

A tárgysorozatból 3 pont emelkedik ki, mint olyan, amely általánosabb érdeklődésre számíthat. 1. A gömri egyházmegye átirata a Szlovenszkóba szakadt részeknek egyházkerületi való szervezkedése tárgyában. E kérdést illetően a határozat természetesen nem lehetett más, mint az, hogy föl kell már ébrednünk a telen reménykedés, a nagy megrázkódtatás okozta kábulat narkotikus álmából s hozzá kell fogunk a szervezkedés, az új elhelyezkedés munkájához, ha elpusztulni nem akarunk. Az egyházmegye óhajta az elszakadt részeknek önálló egyházkerületbe való tömörítését.

2. Élénk vitát provokált a lelkészek kongrua ügye. A kérdés itt a körül forgott: vajjon elfogadjuk-e, illetve követeljük-e a magyar felemelt járandóságokat a cseh-szlovák államtól, vagy pedig a külföldi prot. egyházak segítségére várakozunk? A gyűlés többsége a jogfolytonosság elvét hangsúlyoztatva ama nézetének adott kifejezést, hogy a lelkészi kar a magyar állam jogutódjától, a cseh-szlovák államtól, követeli törvénybiztosította illetményeinek kiutalását. Főkérdés tehát az administrator püspök ur, hogy az illetmények sürgős kiutalása érdekében a teljhatalmu minisztert keresse meg.

3. Ugyane kérdéssel kapcsolatban tárgyalattott Komjáthy Gábor tanácsbíró indítványa, aki egy emlékiratban óhajtaná megkeresni a nyugateurópai prot. egyházakat s felkérni azokat, hogy a lelkészek elviselhetetlen nyomorúságának enyhítésére segítyt küldjenek. Kövgyűlés az indítványt elfogadja azzal a módosítással, hogy a tervezett memorandum az összes szlovenszkói egyházmegyék együttes kérését tolmácsolja, s ezért ez eszméhez való csatlakozás céljából megkeresi a testvér egyházmegyéket.

A bírósági ügyek le tárgyalása után a gyűlés véget ért. *Ma.*

Törvények. Rendeletek.

Reform püspökhelyettesei. — 461—920 — Nagytiszteletű lelkész Ur! Erdemes egyházi Előjáróság! — Elvégre — mal viszonyok között könnyen

érthető nehézségek legyőzése után — megindult a toll a mindennyajunk által várva-várt egyházi lapunk. Közgyűlésünk érdeke parancsolta megindítását. Nélküle olyanok voltunk, mint a némaságra készített ember. Ném tudunk egymásról, bajainkról, kívánalmainkról, ezeknek kifejezést nem adhattunk sehol. Az a sok ezerféle tennivaló, mely most a mai néhez viszonyaink között elintézésre vár. Egyházaink, iskoláink, egyháztisztviselőink, özvegyeink, árváink szárandó helyzete, a koronként fontosabb életjelenségek megbeszélésére s vélemények és eszmék készítésére, új irányok, ösvények feltárására lapunkkal megvan az alkalom. Keressük fel szellemi termékeinkkel egyháziak, világjak egyaránt, a kiknek Isten hivatást adott, vegyék kezükbe a tollat. Gyülekezeteink pedig adják meg egyházkerületi kövgyűlésünk megállapodása értelmében az évi előfizetési összeget. Kötelező az minden anya Egyházunkra, leányegyházaink közül is azokra, melyek eddig az egyházkerület kiadványokat megkapták s mindennemű pályázati hírdetéseik, esperesi, püspöki körlevelek lapunk hasábjain közöltetni fognak.

Világi vezetőségaink pártfogását is kérem lapunk érdekében.

Ajánlva s kérvé a járnai most induló gyenge csemeténket mindnyájunk jóindulatába.

Atyafiságos szeretettel:

Aisószecse, 1920. dec. 29.

Patay Károly,
püspökhelyettes.

(Hasonló célu és tartalmu felhívást bocsátott ki az egyházakhoz korábban megjelent körlevelében Czinke I. tiszán-ineni püspök is.)

HIREK.

— **Orosz fogságból hazatért foglyok beszélnek,** hogy a nagy orosz városokban tartatni szokott processiók alkalmával vörös katonák szókták a rendet feltartani. S a rendtartó bolseviklek hányják magukra legsűrűbben a keresztet, mikor a menet mellettük elhalad. A bolsevizmus tehát nem az orosz nép lelkéből fakad, csak rá van erőszakolva. Az orosz lélek alapjában vallásos, lágy, sentimentális.

— **Világzövetség alakult a keresztény egyházak között a keresztényen testvériség ápolására.** E szövetségnek Magyarországon is van bizottsága. A szlovenszkói református egyházakra is üdvös lenne, ha a szövetségbe egyház kerületenként belepéne.

— **Az amerikai magyar református egyházakban,** melyeket munkások alakítottak és munkások tartanak fel keresetükből: az egyház pénztára fizet meg minden tagnak az előfizetési díját az egyházi heti lapra. Követendő példa nekünk. Egy vagy két koronával több egyházi adó életet adhatna a belmissé egyik kiválóan fontos eszközeinek, vallásos irányú népiapnak. Csak akarni és tenni kellene!

— **Az összes keresztény egyházak egységbe hozatala.** Az amerikai püspöki egyház tervbe vett egy egyetemes konferenciát az összes létező keresztény egyházak szorosabb közeledése szempontjából. Egy küldöttség munkálkodik ez ügyben, mely a Párisban megjelenő: Keresztényiség a XX. században című lapban tesz jelentést működéséről. Eddig a görög, a konstantinápolyi, szerb, bolgár, román egyházak szent szindóssal fogadták el a meghívást a konferenciára. A róm. kath. egyház fejét is meghívták, de a meghívást a pápa elutasította. A protestáns egyházak is meg vannak hívva és az orosz egyház is. Üdvös eszme. Ha az egység nem is jöhetne létre, mégis áldást szűnne a közeledés, mert a felekezetek közötti békességük és a keresztényen solidaritásnak utjait egyengetné, tehát befolyással lenne a világ népei békességére is, mert a világbéke alapjait legelőször a népek lelkébe kell lerakni. Erre pedig leginkább a békesség fejtudelmének, Krisztusnak enyháza vagyis az egyetemes keresztényiség van hivatva! Szenteknek egyezsége! Jöjjön el a te országod!

— **Lelkészi özvegyek és árvák járandóságai Magyarországon.** Rendezett tanácsú városokban lakó özvegyek járandóságait az állam 2400 koronáig, a falvakban lakókat 1600 koronáig az állam egészíti ki. Azok az özvegyek, kik támogató fiukat a háboruban elvesztették, külön 600 koronát kapnak. Hatvan éven felül minden év után 25 kor. pótlék jár. Keresetnélküli nagykorú árvák rendezett tanácsú városokban 1200 koronát, falvakban 800 koronát kapnak egyházi és állami forrásból. Kiskorú árvák 400 koronát kapnak. Budapesten lakók a rendezett tanácsú városbeli járandóság 25%-át még pótléku kapják.

— **Egyházi szaklap.** A magyar katolikus papság részére egyházi szaklapot ad ki a budapesti központi sajtóvállalat.

— **A postáról.** A postalgazgatóság közhírré tette, hogy 1. évi január hó 1-vel a csl. állam és Magyarország között megindul a levélforgalom. Ezzel összefüggésben közöljük — mert a nyilvános közhírré tételek nagyon foglalkosak és így a legtöbb ember a postai díjszabásokat illetően is tájékozatlan, — hogy milyen bélyeget kell ragasztani külföldre menő levelekre? Az 1920. aug. hó 1-én kiadott tarifa szerint külföldre szóló levélre 26 gr. 125 filléres, külföldre küldött levelezőlapra 50 filléres levélbélyeg ragasztandó. Nyomatvány 50 gr. 15 fill.

Kiadó: *A református egyházkerület.*

A kiadásért felelős: *Réz László.*

Nyomatott: Gömöri Zoltán nyomdájában Pozsonyban

Református Egyház és Iskola

A szlovenszkói és ruszinszkói reformátusok hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:
Egész évre — 60 K Negyed évre — 15 K
Fél évre — 30 K Egyes szám ára 1 K 20
Megjelenik minden vásárnap.

Felolvasó szerkesztő:
RÉZ LÁSZLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Rozsnyón, a református lelkesi hivatalban, hová a köziratok, előfizetések, hirdetések és az esetleges reklamációk küldendők.

Egységben az erő.

(R. L.) A szlovenszkói tiszán-
nenni egyházkerület 1920. évi dec.
21-én megalakult és törvényeink
értelmében szervezkedett. Megal-
kotta azokat a határozatokat és
rendeleteket, amelyeket államjogi
helyzetünk rendezése és benső egy-
házi és iskolai életünk jogrendjének
biztosítása, hivatásszerű feladatának
zavartalan teljesíthetése, jogaink
megvédése, sérelmeink orvoslása
szempontjából *legsürgősebbeknek*
tartott.

A keretet alkotta meg, melyen
belül az elvi alapokat rakta le. A
keretet, az elvi alapokon, ki kell
még építeni. Ez lassu, kitartó mun-
kálkodás eredménye lesz, mint a
méhecskéé. Ennek a munkának
elvégzéséhez időre és a gyakor-
lati élet ezer eseményeinek és ala-
kulatalnak meghányása vetésére, az
illetékes tényezők megértésén és
belátásán alapuló tárgyalásu lesz
szükség.

Tehát az egyházkerület még nem
végzett teljes munkát, illetve még
nem végezte be feladatát. De azt
megállapíthatjuk — mondhatni ellen-
vetés kizárásával, — hogy az adott
helyzetben, mely nem keresett fel-
tétel elé állította egyházunkat, mely
Szlovenszkóhoz csatolatott, *szük-
séges* munkát végzett, melynek
bizonyára az anyaszentegyház egye-
letes és magasztos céljai szem-
pontjából hasznosak lesznek a kö-
vetkezőkéig.

Ugy ítéljük, hogy történelmi jelen-
lőségű az a kötelességteljesítés,
amelyet eddig is végzett és amely
még vár szlovenszkói ref egy-
házainkra s annak hatóságaira. És
meg vagyunk győződve arról, hogy
egyházunknak minden egyes tagja,
munkása, kik e nehéz időkben a
kormány rudjánál állnak, vagy az
irányító, elvi alapokat lerakó mun-
kában résztvettek, teljesen átérzik,

sőt át vannak hatva a felelősség ér-
zetétől és lelküknek legjavát s tel-
jes erejét állítják a szentügy szol-
gálatába.

Semmi kétségünk az iránt, hogy
a szlovenszkói tiszánnenni egyház-
kerület határozatairól a szlovenszkói
dunántuli egyházkerület, mely folyó
hó 27-én Komáromban közgyűlést
fog tartani, hivatalosan is tudomást
fog szerezni. Az iránt sincs semmi
kétségünk, hogy a dunántuli Atyák
és Atyafiak is éppen úgy át van-
nak hatva az anyaszentegyház szent
szerelmétől, ép oly tiszta tudatá-
ban vannak az ezer sebből való
vérzésünknek, a bajok, hiányok
orvoslása szükségességének, a tenni
valók legijának, mint a tiszán-
nenniek. De mégis jól esik az a
remény, sőt az a tudat, hogy szét-
szóródottságunk két esztendei el-
telése után — most, hogy meg-
mozdultunk az egységbe tömörü-
lés céljából, hogy megtaláltuk a
módot és alkalmat az egymásra
találásra: nem felesleges, nem írá-
zisszerű annak a hangoztatása,
hogy: *egységben az erő!*

Jól esik főként az a tudat, hogy
nemcsak vagyunk, hanem együtt
vagyunk, akinek egy a célunk;
hogy köszönhetjük egymást, kö-
szönheti a tiszánnenni egyház-
kerület a dunántulit, testvér a test-
vért, az örömben és bánatban, a
szenvedésekben és küzdelmekben
osztályos osztályostársát.

Köszöntjük e helyről mi is a szlo-
venszkói dunántuli egyházkerület
komorámi közgyűlését testvéri sze-
retettel!

Szemelvények

Czizko István püspöki jelöltéséből Bevezetés.
Belejezés.

Föltételelt Egyházkerületi közgyűlés!

Az adventi várakozás szent láza reaz
ket át a szívünkön esztendőnk óta már.
Álmokat álmotunk, látásokat láttunk s
rettenetes valóra ébredtünk. Hiú káprá-

zatok elvakították tiszta látásunkat. Nem
volt elég erőnk azt mondani a nagy hi-
tetőnek, aki az ábrándok magas hal-
mairól mutogatta nekünk a dicsőség és
hatalom csalóka délibábjait... nem volt
elég erőnk azt mondani: távozz tőlem
Sátán!

Fájdalmasan lakolunk most érte. De
ebben a fájdalomban, — hitem szerint
— megújító, megszentelő erők rejtőz-
ködnek, melyekkel új életet teremthetünk
magunk körül, értékesebbet, diadalm-
sabbat az álmok és ábrándoknál; de csak
akkor, ha ezek az erők a nagy názáreti
győzhetetlen erejéből táplálkoznak, az ő
világi történeti önmegtágadásának, önfel-
áldozásának golgotai magasztára emel-
kednek.

Nekünk szentebb hivatás jutott, mint
a mártiroknak. Meghalni édes a szent
ügyért, de keresztet hordozni érte krisz-
tusi győtrelem, via dolorosa.

Ezt a keresztet mégis hordozunk kelj
— másokért. S hogy le ne roskadjunk
alatta: le ne vegyük tekintetünket egy
percre sem Ő róla, aki előttünk viszi a
magáét.

Utána, testvéreim! Kezdjük el a Kál-
váriánkat.

Én már harmadik hónapja járom a
magamét. Erről a rövid utról mondom
el, amit elmondhatok s a mennyit az
idő rövidsége enged, tájékoztatásul s rész-
ben tanácskozási anyagul.

A legelső tapasztalatom a via doloro-
sán az, hogy velünk szemben mindenki
tanácsstaranul áll. Sem a csehszlovák kor-
mány, sem az egyetemes egyház nem
tud velünk mit kezdeni. Azt mindkettő
megengedi, hogy éljünk, de hogy miből
és hogyan, arra egyik se tud feleletet
adni.

Emeljük fel a szívünket, emeljük fel a
fejünket és kezdjük el a Kálváriánkat...
az Ő nyomdokain.

Ha kitartunk vele a Goltogát, a mi
töviskoronánkból is glória támadhat az
anyaszentegyház fején.

Ó, Uram, maradj velünk, mert nézd:
alkonyodik!

A szlovák egyházmege kérdése.

A kormány, amint ezt az egyházkerületen is hallottuk és a Lap első számából is olvashattuk, követeli egy szlovák egyházmege felállítását. E kérdésben ugyan a felsőzemléni egyházmege részben már határozott az az egyházkerületen is ismeretve volt. (De határozat nem hozott) de hogy tárgy részét a nagyközönség is megismerhesse a Lap hasábján ki akarom röviden fejteni. 1. hogy a kormánynak mely irányu és az ismert formában való akciója autonomiánkat sérti; 2. tót egyházmege az alább kifejtendő okokból nem is alakítható meg csak léte rovására; 3. az m. tótajku egyházak a mai egyházmegek keretében tovább is fenntarthatók, sőt tovább is virágoztathatók. E kérdés nyilvános tárgyalását azért is szükségesnek és sürgősnek tartom, mert helytelen információk után indult el a kormány is és az az amerikai szlovák uga is, mely ezt a kérdést napirenden tartja s úgy látszik magára a kormányra is nyomást gyakorol.

Előszőr is fennálló törvényeinkkel ellentétben állónak tartom azt, hogy a kormány a priori elfoglal egy álláspontot, mikor egy szlovák egyházmege felállítását követeli anélkül, hogy figyelemmel volna érvényes törvényeinkre, melyek szerint ily irányban a kezdeményezés a gyülekezetek és egyházmegek kezében van. Az első t. c. 48., 49. §-a ugyanis azt mondja: „Több egyházközönségnek az egyházi közigazgatás, kormányzás és rendtartás céljából egy felsőbb hatósággal egyesülése alkotja az egyházmeget. Az egyházmegek mostani beosztása törvényesnek tekintetik. Jövőre azonban minden változás, más új egyházmegek alakítása, az egyházmegek indokolt előterjesztésére, esetleg a közvetlen felsőbb hatóságot képező egyházkerületek kezdeményezésére, az érdeklt egyházmegek meghallgatása mellett, az illető egyház-

kerület határozásával történik.” Ezek közül itt egyiksem történt meg, hanem maga a kormány lépett fel, mintegy parancsolólag s oly módon, hogy a szlovák esperesség felállítását egyik feltételének jelenti annak, hogy minket szervezeteknek tekint. Ha ez nem figyelmen kívül hagyása autonomiánknak és egyházi törvényeinknek, akkor semmi sem az.

Másodszor: csak a viszonyok nem ismeréséből, vagy helytelen ismeretéből származhatik egy szlovák egyházmege felállításának a követelése és pedig a következő okokból. Elfogulatlannul itélve a dolgot, Abaujban nincs egy szlovák ref. egyházunk sem. Felsőzemlémben van négy anyaegyház és néhány filia. Ungban szintén négy és néhány filia, 4—5000 lélekkel.

Ezenkívül akad még néhány egyházunk, melyben szorványosan vannak szlovákok. Már most el sem képzelhető, mikép volna megszervezhető egy 8 anyaegyházból álló egyházmege, először is a közigazgatás rendes ügyvitel szemponjtárból; mikép fedezhetné ezen 8 egyházból álló egyházmege azokat a költségeket, melyek egy egyházmege közigazgatása igényel, mikép állíthatná fel tisztikarát, mely egy egyházmegeben esperesből és gondnokból, papi és világi birákból, papi és világi jegyzőkből, ügyészből, pénztárnokból stb. áll. Ha külön tót egyházmege volna, akkor az nem állana a magyarajku egyházkerület igazgatása alatt, nem is állhatna, mert közigazgatási nyelve is szlovák lévén, az egyházkerülettel magát meg nem értethetné. Így az a körülmény következnék be, amit a kérdést mozgó szlovákok hangoztatnak is, hogy az egyházmege a morvai cseh szuperintendes igazgatása alá tartoznék.

De ekkor még nagyobb képtelenség jönne elő. Felmerülne elsősorban is az, hogy míg Szlovákia nap-nap mellett mindjobban észrevehetőleg az önállóság

felé tör, — a többi egyházaknak pedig még csak gondolatukban sem fordul meg, hogy egyháziilag a csehekkel keressenek kapcsolatot, — addig ref. egyházunk eme töredéke önállósága eljárszásának adná tanuujét. Ez tehát erős visszafelé való haladást jelentene. De tegyük fel, hogy e szerencsétlen körülmény csakugyan előállana, mi következik akkor? Tudvalevőleg a cseh és a zempléni s ungi tót nyelv között oly különbség van, hogy a zempléni, ungi ember és a cseh egymást teljességgel meg nem értik. Ezért a cseh szuperintendes nem értené a saját papjait és a híveket és megfordítva. De folytassuk tovább. A mai papok kihaltak, vagy eltávozása után új papokra volna szükség. Kétségtelen dolog, hogy magyar papok, még ha tótul tudnának is, eme tót egyházakba nem pályáznának, vagy el sem fogadtatnának, ezért cseh nemzetiségű papokat kellene alkalmazni. Ez esetben már a szuperintendes megértené a saját papjait és megfordítva, de nem értené meg a népet és a nép őket. Lehet, hogy eme törekvésnek az is a célja, hogy a saját anyanyelvén bizonyos vallási felrendítést érjen el és lehet, hogy nagy számmal jelennének meg ezen célt szolgáló iratok. Csehország bizonyára gondoskodnék róla, de mit érne, ha a nép azokat nem értené meg. Így eme tótajku hívek vallásos öntudata nemhogy elnekednék, de határozottan hova tovább sülyedne s miután pedig erős róm. és gör. katolikus felekezetek közé vannak ékelve, kevesével ezek zsákmányává válnának.

Ezekből tehát megállapítható, hogy azok akik ezt a kérdést felszínre vezették és a szlovák egyházmege felállítását sürgetik, tulajdonképp a szlovákok vallási érdekeit ellen cselekszenek. Egy eszme kegyelti őket, kivenni a szlovákajku reformátusokat a magyarajku református egyházmegek kebeleiből, hogy szerintők azok kezel közt el ne soradjanak, holott ime épen így sorvadnának el.

A kereszténység világgossá és élet.

— Karácsonyi beszéd. Irta: Czinke István. —

Ján. 1. 4. 5.

Mivel töltöttétek a karácsony estét, testvéreim?

En messze földön jártam, a Krisztus bölcsőjénél álltam s láttam, hogy édes anyja hiába ringatja, hiába csillagolja: nem tud elaludni, nem tud megnyugodni. Csak sirt keservesen.

Odakünn koromsötétség volt. A csillag, mely rajdan a bölcsőket vezette, már nem fénylött a sziklabarlang felett, melyben megszületett. A pásztorok mélyen alsdttak s egy lélek sem jött neki tisztaságot tenni.

Mintha kihzít volna az egész világ. Szél se lendült, fűszál se lebbent, a fák tágyadtan akadtak, a madarak szárnyuk alá rejtették fejüket... mindenre a halál némasága és sötétsége borult.

S e szörnyű csendben mintha sötétség borult volna a lelkekre is. Minden gonosz inuait elszabadult. Minden értelem megzavarodott. Minden ember egymást fogtatta. Vakok voltak. Semmit se láttak, sorki se szántak. Országokat léptek szél-

jel, családokat tett az földönfutókká. Az Irgalom kiveszett a világból. (Ah, hát ezért sirt a betlehemi gyermek!

Azt hittem, eltévedtem. Nem jó helyen járok. Kimondhatatlan fájdalom fogott el. Odaroskadtam a síró gyermek elé és úgy rebegtem, mintha imádkoznék: Uram! már a hetedik karácsonyt töltöm ilyen sötétségben, ilyen szomoruan, ilyen halálos idegenség között, dermedt szívek között!

Te drága gyermek! Én ma született üdvözítőm! Mikor lesz már vége? Meddig fogjuk még szent Atyád szívét szomorítani? Mikor fogunk újra hozzád sergleni, bölcsődhez borulni, bölcsék és pásztorok előtted hódolni? Mikor lesz itt megint békesség és jóakarat?

És sirtam én is, mint a gyermek.

S ime hitem illetésére, szívem kicsordulására mintha csoda történt volna. Egyszerre csak nagy fényesség támadt. Betlehem bérci köröskörül úgy égtek, mintha kigyultak volna rajtuk az erdők. S e fény egyre terjed, sugarai felvetődnek az égbe, kiáradnak a messze tengerekre s lassankint elborítják az egész világot. A föld úgy ragyog, mintha izzó

ércbe mártották volna be. „És a sötétben ülő nép látta nagy világgosságot”.

S e csodálatos fényesség a sziklabarlangból áradt ki. A gyermek bölcsőjéből. parányi szivéből, amelyen én hitemmel és szívemmel illetem s mely ugy tündöklött, mint a gyémánt, ugy szórtá sugarát az egész világra, mint a támadó nap. A sötétség a földről egy pillanat alatt eloszlott, a gyűlölködők kezéből kihullott a fegyver, a szívekből kiharvadott a boszu, a testvérek egymásra ismertek s összeölekeztek.

Harangok zugtak, énekek zendültek, mennyei seregek szálltak át a betlehemi mezők felett, napkeleten kigyult a bölcsék csillaga s a földön újra elkezdődött az élet.

„S ő benne volt az élet és ez az élet ada az embereknek világgosságot.”

A gyermek pedig nem sirt többé. Arca ugy mosolygott, mint a nyíló rózsabimbó s édesdeden elaluvék.

O édes álom! Hívő szívem karácsonyi álma! Ha be is teljesednél!

Pedig be fog teljesedni, testvéreim, be kell teljesednie. Mert így nem élhetünk

Harmadszor. Az a kérdés, micsoda vallási nyelvi hátrányuk van a szlovák-ajku reformátusoknak abból, hogy ők oly egyházkerületekben és egyházkerületekben élnek, ahol a többség magyar?

Mióta a mostani szlovákajku egyházaink elszlovákosítottak, — amely művelet a 18. század elejére esik, amit kétségbevonhatlan történeti adatokkal épen én bizonyítottam be a Prot. Szemle hasábjain, azóta a tisztáninneri rej. egyházkerületünk azon reformátori elv alapján, hogy mindenkinek a saját nyelvén kell hirdetni az Isten ígését, — mindenkor gondoskodott megfelelő szlovák nyelvű vallásos könyvekről és iratokról. 1735-től egymásután jelentek meg imádságos könyvek, agendák, katekizmusok, zsoltárok s ha azok elfogytak, mindig gondoskodás történt új kiadásokról. Egyházkerületünk ez ügyben mindig szabad utat engedett, hiszen épen ő mondotta ki, hogy az istentiszteletet is a tótajku egyházakban 2 vasárnapon tótul, 1 vasárnapon magyarul történjék. Hogy magyarul is, az igazságos álláspont volt, hiszen legszlovákabb egyházainkban is vannak magyarok, mikép tiltotta volna be az ő nyelvükön való Istenige hirdetését? Azért jól felfogva, mikép eddig ápolhatták nyelvüket tótajku reformátusaink s gyarapodhattak vallásos érte-
sekben, úgy az ezután is megtörténhetik, ha tovább is kapcsolatban lesznek eddigi egyházmegegyőzőkkel, sőt ha a szükség úgy hozza magával úgy annak intenzívebb ápolása is lehetővé válhatik, az az egyházkerület intenciójával mint a multban nem ellenkezett, úgy jövőben sem ellenkezhetik, így külön egyházmegegyőző alakításra nincs szükség, hiszen tudunkkal az *ev. egyházmegegyőzőkben is vegyesen élnek együtt magyar és szlovákajku egyházak s a közigazgatásban a többség nyelve az irányadó.*

Ime ezekben fejezem ki röviden a kérdés lényegét. A legfőbb a dologban az, hogy az arra legilletékesebb, a szlovák református nép mindig békés egyetértésben élt az azon egyházmegegyőzőben lévő magyarajku lelkeszeivel a hatóság minden intézkedésével megvolt és megvan elégedve. A kérdést kezdetben nem is a kormány vetette fel, de más szerte-
lenségben csapó emberek, akik e kérdés minden oldalát jól át nem gondolták.

Péter Mihály.

Események. — Feljegyzések.

A szlovenszói tisztáninneri egyházkerület közgyűlése. (Folytatás és vége.) A közgyűlés a megalakulással és szervezkedéssel együtt járó alapvető, elvi kérdések elintézése után áttért az egyházközigazgatási ügyekkel való foglalkozásra, melyek vagy az egyházmegegyőző közgyűlésektől, vagy közvetlenül az egyes egyházaktól kerültek a közgyűlés asztalára. Több egyházmegegyőző jelentette, hogy az egyház tagjai nem hajlandók a behivatalnokok díjlevél szerinti járandóságait csorbítatlanul beszoigáltatni. Közgyűlésünk sanálattal állapította meg, hogy e kóros jelenség általános jellegű s kimondta, — a díjlevelek csorokithatatlanságának elvi álláspontjáról — hogy a behivatalnokok fizetési *szükség esetén* közigazgatási uton hajtassanak be.

A volt abauji és torna egyházmegegyőző külön-külön közgyűlési határozatok alapján bejelentették az egyházkerületi közgyűlésnek, hogy gyakorlati szempontokból egyesülni óhajtanak „Abaujtornai egyházmegegyőző” név alatt és kérték e határoza-

tok jóváhagyását; kérésüket az egyházker. közgyűlés teljesítette. Ugyancsak teljesítette a ker. közgyűlés a *szilicel és borzovai* egyházak azon kérését is, mely szerint ők az abaujtornai egyházmegegyőző kötelékéből a gömöri egyházmegegyőző kötelékébe tartozhassanak, mit indokoltá tett az a körülmény, hogy Sicile—Borzova politikailag is Gömörmegegyőzőhöz tartoznak s közlekedési utjuk is Gömör felé használható.

Az alsózepléni egyházmegegyőző több felterjesztésének kérte jóváhagyását, illetve elintézését. Így: egy papi és két világi tanácsbíró választáshoz, hogy közig. s főleg bírósági ügyeit zavartalanul intézhessen; az engedélyt megkapta. A kiskövesdi lelkeszi állás ügyét fegyelmi ügyé tette a kerület. Az egyházmegegyőző kebelébe tartozó két tanító ügyét felterjeszti — amennyiben időközben békés elintézés nem nyerne — a közköztudatügyi miniszterhez.

A felsőzepléni egyházmegegyőző felterjesztései legnagyobb részt a felterjesztések szellemében nyertek elintézését. E felterjesztések tárgyai: autonómiaink sérelmei, az özvegy és árva-járlékoknak az állampénztár által való előlegezése, egyetemes egyházunkkal való kapcsolat kérdése, a fogadalom ielétel, tiltakozás a seperációs törvény ellen, az egyházak anyagi ügyvitelére vonatkozó püspöki irányítás kérdése.

A gömöri egyházmegegyőző felterjesztései iskolai sérelmeinkre vonatkoztak. Egyébként kiemeljük, hogy e tekintetben a többi egyházmegegyőző is súlyos sérelmeket terjesz-

tovább. A Krisztus nélküli élet nem élet, csak gyötrelmek. Mert éppen az élet forrása száradt ki belőle: a *szív*, amelyből „származnak az életnek cselekedetei.” De lehet-e az, testvéreim, hogy ez az elevenítő forrás örökre kipadott volna az emberi lelkekből? Ő benne vala az élet, azt mondja a karácsonyi ige. *A keresztyénység élet.* Ez a karácsony nagy igazsága. A keresztyénység krisztusi élet, melyet a szívünk ragyog be és áraszt el mennyel világossággal.

Micsoda halálország körülöttünk ez a vén Európa, mióta a Krisztus szívet kiölték belőle. Mintha csak róla írta volna a mennyel jelenések könyve: *„tudom a te cselekedeteidet, hogy élőnek nődának, pedig meg vagy halva.”* (Jel. 3. 1.) Nem látok egyetlen boldog embert magam körül. Ugyanaz a nyugtalanság fogta el a lelkeket, a mi husz századdal ezelőtt, ugyanaz az elégedetlenség a mával, ugyanaz a megnevezhetetlen sővárgás valami más, valami jobb után, ugyanaz a fájdalom epedés a végtelenség felé. Mintha valami hűvös lagyasztó hidegség suhant volna át a lelkeken. Mindenki lázik. Mindenki szenved a kétkedés miatt és mégis kétkedik. Szeretné a karácsonyi béke, a karácsonyi

belső melegség édes gerjedését, gyermeki szent hitel mindörökké szívbe zární. Szeretne megnyugodni abban a hitvallásban, amely elődei a halálban is hőskökké avatta, boldogokká tette: *„nekem mind életemben, mind halálomban nyereségem a Krisztus,”* de nem tud megnyugodni, mert neki a Krisztus már nem nyeresége.

Most már értjük, hogy miért volt olyan könnyörtelen az utolsó háború s miért volt még irtómatlanabb az azt követő béke.

Nincs Krisztusa a világnak! Nincsenek többé keresztyének. Ez a világ újra pogány világ annak minden bálványimádásával, testiségével, telhetetlenségével, képmutatásával, lelketlenségével, hitetlenségével és boldogtalanságával. Hiába fénylik az Ő világossága a sötétségben, mert a sötétség azt jól nem fogja.

Nincs Krisztusa a világnak. Még csak várjuk. Amit ma ünneplünk, az nem karácsony, az csak advent. A messiásváró századok sóhaja száll a levegőben, a türelmetlenség láza tüzel a vérőnkben, a keresztes János fejszéje csaltog a fejünk felett: *„Ti korhadó fák! vigyázzatok, mert kivágattok és a tűzre vetettek! Ahogy érdemlitek.”*

Térjetelek meg: közelget az Istennek országa!

Ah! hát mégis közelget? Hát lesz új megváltás? Lesz új világgóság? Lesz új felemelkedése az emberi nemzetnek? Lesz győzedelme az evangéliumnak?

Lesz, testvéreim! A jelek meg ne csaljanak benneteket. Még jönni fog — mert jönni kell — egy jobb kor, mely után buzgó imádság epedez százezrek ajakán.

En ezt már rég látom, régóta figyelem.

Megszámlálhatatlan seregeket látok feljőnni az idők mélységéből s táborba szállani. De látok vele szemben egy másik tábori is gyülekezni csendben, de halálra elszántan. Számuk napról-napra nagyobb, erejük egyre lélelmesebb. Az egyik tábor felett piros zászlót lenget a szél, amelyre egyik oldalon ez van írva: *„Világ proletárjai egyesüljete!”* A másik oldalon: *„harc!”* S a piros zászlónál még pirosabban lobog szemökben egy láng, a gyűlölet lángja. A tábor élén jön a mennyei jelenések könyvében írott *„vereslő és aki a-on ül, megadaték annak, hogy a békességet elvegye a földaról”* (Jel. VI. 4.) A másik tábor felett fehér zászló lobog. Rajta ez az egyetlen szó: Krisztus. Másik oldalán szintén egy szó: béke. (Folyt. köv.)

tettek elő. Az egyházker. közgyűlés a felterjesztett sérelmeket megállapította s ezek ellen óvást emelt s orvoslásuk céljából részint a Skolsky Referat-hoz, részint a közoktatásügyi miniszterhez írt le. E sérelmeknek csaknem valamennyire abból a kormányintézkedésből származtak, hogy egyházainkat, mint *iskola fenntartókat, hatóságokkal együtt* mellőzte a kormány s így mellőzték az állami tanfelügyelők is. Reméljük, hogy szervezkedésünk után autonomiánk teljes egészében, így iskolágyekben is, respektáltatni fog és a sok kellemetlen surlódásoknak vége szakad, vagy legalább is éle enyhül.

Az ungi egyházmegyének volt legkevésbé felterjesztése. Díjleveleket terjeszt fel megerősítés végett.

A rimaszombati egyesült prot. főgimn. igazgatója beértesztette évi jelentését a főgimn. minden irányú állapotáról, mit a közgyűlés tudomásul vett.

A lelkészképesítő bizottság egy segéd-lelkész képesítő vizsgáját felvette s az illető részére bizonyítványt állított ki s feljogosította a lelkézi teendők végzésére, illetve megadta neki a rendes lelkésszé való választható jogot. A bizottság eljárását a közgyűlés tudomásul vette. Új bizottságot választott s annak működésére meghozta a megfelelő határozatot.

Ezek voltak a *közgyűlés* fontosabb tárgyai. A közgyűlés d. u. 4 órakor ért véget az elnökség iránt való elismerés és köszönet kifejezésével, mit a közgyűlés részéről Idrányi Barna egyh. ker. tanácsbíró tolmácsolt.

A közgyűlés után a bíróság öt össze, elintézte a működésére váró két közigazgatási és két fegyelmi bírósági ügyet. Este 7 órakor fejezte be az egyházkerületi bíróság az időszaki tanácskozását.

A dunántúli egyházkerület közgyűlése, mint értesülünk, nem február hó 19-én hanem 27-én fog megtartatni.

HIREK.

Kérem. A lelkészurakat, egyházakat, általában előfizetőinket kérjük, hogy előfizetés díjalkat egészben vagy részben beküldeni sziveskedjenek, hogy fizetési kötelezettségének a kiadó is eleget tudjon tenni. — Előfizetőink, illetve megrendelőink száma sem érte el azt a mennyiséget, amelyre joggal és méltán számíthattunk... De reményünket még nem adtuk fel!

Tárcánkra e helyen is felhívjuk t. olvasóink figyelmét. A beszédet nem alkalmi vonatkozásért, de eszméltető gondolatainak gazdaságáért és poétikus szépségeiért közzöljük.

Helyreigazítás. Lapunk 2-ik számában a 3-ik oldal harmadik hasábjának 1. jelzésű kikezdés utolsóelőtti sorában „tolmácsbíró” helyett tanácsbíró olvasandó. Az ez után következő kikezdés 8-ik sora után ki maradt szedés közben e szöveg: „Komjáthy Gábor ungvári, Idrányi Barna szalánczi- és Péter Mihály gálszécsi lelkészek; világi tanácsbírákká.”

A mezőúri presbiterium és dr Balthazár Dezső. A mezőúri presbiterium 1920. dec. 12 én tartott gyűlésében lelkészelnök ismertette azon tervszerű támadásokat, melyeket a központi sajtó-vállalat lapjai a tiszáninneri egyh. ker. püspöke, dr Balthazár Dezső ellen hónapok óta folytat. „A támadások hangjából megállapítható, hogy ezek már nem is a püspök személye ellen folynak, hanem rajta, mint a ref. egyh. konvent-és zsinat elnökén keresztül az egyetemes ref. egyház ellen törnek”. A mezőúri presbiterium, mint Magyarország legnépesebb gyülekezete képviselőinek egyike teljes határozottsággal és nyíltsággal Balthazár D. dr püspök mellé állt, vissza utasít minden a püspökökért rágalmat; biztosítja a püspökök továbbra is hűséges támogatásáról és kéri, hogy ne engedje magát az igaztalan támadások által elkedvelletíteni. Hasonló tartalmú célu és célu nyilatkozatot adott ki a Kaposvár vidéki lelkész értekezlet is.

A miniszterelnök nyilatkozata iskoia ügyben. A Pozsonyban megjelenő Híradó szerkesztőségének képviselője beszélgetést folytatván a csehszlovák köztársaság kormányának elnökével, — mint a Híradó közli — arra a kérdésre, hogy eléget fognak-e tenni a csehszlovák állambeli magyarok azon kívánságának, hogy iskoláikat fenntarhassák, a miniszterelnök a következő nyilatkozatot tette:

A csehszlovák tanügyi kormányzat szigorúan ahhoz az alapelvezhez igazodik, amelyet Comenius hirdetett, hogy a tanítást minden gyermek számára a saját nyelvén kell lehetővé tenni. Ennek a szabálynak az államunkban élő magyarokra való alkalmazása önmagától adódik. Azt akarjuk, hogy egyetlen magyar gyermek se legyen kényszerítve arra, hogy csehszlovák vagy német iskolába küldjék őt. Annyi tanítézetet kell a magyar gyermekeknek rendelkezésére bocsátani, ahányra szükségük van, még pedig magának az államnak kell a szükséges tanítézetekről gondoskodni. Ahol ez nincs így, ott a hiányt jóakarattal könnyen meg lehet szüntetni. Egyáltalában a csehszlovák nép összes mértékadó tényezőinek ez a komoly akarata, hogy más nyelvet beszélő honfitársakkal a legjobb egyetértésben éljenek és akadálytalan nemzetpolitikai, társadalom gazdasági és kulturális fejlő-

désük összes előfeltételeit biztoztassák számukra.

A vasúti menetdíj kedvezményét 1921 évi január 1-től kezdődő hatállyal a magy. keresk. miniszter újabban kiterjesztette: többek között a nem állami iskolák nyugalmazott tanszemélyzete s úgy a ténylegesek, mint a nyugdíjasok család tagjaira, a lelkészkedő papságra, de csakis hivatalos utazásaik alkalmára és csakis saját személyüket illetőleg. A menetdíj kedvezmény tekintetében a következő korlátozó intézkedések lépnek életbe. A köztisztviselők részére az eddig megállapított menetdíjat 100 százalékkal emeltek fel; a családtagok által teendő kedvezményes utazások száma évenként 6, oda-vissza utazásra korlátoztatik. Osztályozva van az is, hogy mely rangu köztisztviselő hányadik kocsi-osztályban utazhatik. Arcsképes igazolvány váltása kötelező.

Aggodalom mindenfelé. A hozzánk érkező levelekben a legkülönbözőbb természetű aggodalmaknak, panasznak és kérdéskérdéseknek adnak kifejezést anyaszentegyházunk munkásai s hű tagjai. Egyik a hitegységet fenyegető veszedelem miatt aggódik; a másikat, harmadikat a nyugdíj sorsa aggasztja, nyugtalanítja; sokan, akik az élet anyagi terhei alatt roskadoznak, akik két éve már, hogy hányatnak-vetelnek a megélhetés bizonytalanságának háborgó hullámain, azon sóhajtoznak, hogy mikor remélhetünk sorsuk j. bbra fordulását. Értjük és méltányoljuk az aggodalmakat, panaszokat igyekszünk a legkülönbözőbb természetű kérdésekkel foglalkozni. Egyházi létünk — megtörténvén már a szervezkedés — minden teendőre nézve idejében fog tájékoztatást nyújtani. Mi is törekedni fogunk kellő tájékoztatásra. A nehéz sors enyhítése érdekében is megindult a tevékenykedés. Csak türelmünk ne hagyjon el.

Szerkesztői üzenetek.

P. M. G. — cs. Kéziratodat megkaptam. Legközelebb jön. A tisztázásra és megoldásra váró kérdések száma sok. Az arra hivatottakra is sok munka és feladat várakozik.

N. J. Sz. — e. Kérésedet a ker. gyűlés teljesítette. Egyébként rövidesen jövl kivonatot kapsz. A lap ügyében való buzgólkodásod elismerésre méltó s köszönöm is — a köz. nevében. A lapot a közölt címekre elküldtem. Vajha mindenki megértene, hogy mi a teendő. — **S. M. Lész. — t.** Köszönöm, hogy választottál és vállalkoztál; mert akadt, aki még csak nem is választott. Remélem, hogy hamarabb megörvendeztetts kézirattal is. — **Szilicei László.** Jelen számunkból kiszorultak. Jövő számunkban. Üdvözlet.

Kiadó: **A református egyházkerület.**

A kiadásért felelős: **Réz László.**

Hirdetés. Református tanítóképző-intézeti tanár kántortanítói állást keres. Cim magtudható lapunk szerkesztőségében.

Nyomatott: Gömöri Zoltán nyomdájában **Rozányó**

Református Egyház és Iskola

A szlovenszkói és ruszinszkói reformátusok hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:		Felolvasó-vezetők: RÉZ LÁSZLÓ	Szerkesztőség és kiadóhivatal: Rozsnyón, a református lelkesi hivatalban, hová a kéziratok, előfizetések, hirdetések és az esetleges reklámajánlások küldendők.
Egész évre — 60 K	Negyed évre — 15 K		
Fél évre — 30 K	Egyszeri szám ára 1 K 20		
Megjelenik minden vásárnap.			

Blokád.

A háboru alatt az egyes hatalmak, vagy a hatalmak egy-egy csoportja blokád alá helyeztek némely országokat, amely azt jelentette, hogy az ország különösen gazdasági téren el volt zárva a világtól. Miután pedig annak egyik része sem élhet meg ilyen körülmények között, mert egyik nép a másikra van utalva, az ilyen blokádok természetes következménye volt a teljes kimerülés. Ha e lap első számában közölt 5411 sz. a. a püspöki hivatalhoz intézett iratot olvassuk, rá kell jönnünk arra, hogy azok a feltételek, melyeket a miniszter a szlovenszkói ref. egyház szervezésére nézve felállított, nem egyebek, mint egy szellemi blokád ismérvei az Isteni reformátussággal szemben. Azt mondja a leirat az egyik helyen, hogy: „a ref. egyház hívei megszervezkedjenek egy teljesen független szlovenszkói ref. egyházban, mely nem áll semmiféle, organikus szervezetben *semmiféle külföldi ref. egyházzal.*” Az irat többi pontjai részletesen megmagyarázzák ezt. Nevezetesen papnevelését úgy kell szerveznie, hogy miután a fiatal ember érettséget tett, menjen be a bratislavi ev. teológiára, ahol 6 tan-szék van felállítva az evangélikusok számára, a 3 magyar nyelvű tanszékből pedig kettő a magyar nyelvű ref. számára. Ami pedig közös alapjainkat illeti, arra nézve kimondja, hogy a nekünk eső részt követeljük ki magunknak a magyarországi ev. ref. egyháztól, vagy egyházkerületünktől, és az így nyert részt önálló alapként kezelvén, éljünk meg belőle, de ő is hajlandó hozzájárulni azokhoz az alapítványokhoz és intézetekhez, melyekhez a volt magyar kormány is hozzájárult.

Ez az intézkedés elfogulatlanul ítélve nem egyéb, mint a szó teljes értelmében szellemi blokád alá helyezése a szlovenszkói ref. egyháznak. Nézzük először a legfontosabb dolgunkat, jövő életünk érdekeit, a papnevelést. A kormány, mielőtt kimondja, hogy nem enged meg semmiféle organikus kapcsolatot sem-

féle külföldi ref. egyházzal, ez azt jelenti, hogy ifjaink sem Magyarországon, sem más külföldi fakultácson nem tanulhatnak, mi ez más, ha nem oly szellemi blokád, amely csak a legsötétebb habsburgi időkben alkalmaztatott ref. egyházunkkal szemben, akkor midőn ifjainknak külföldi egyetemeket látogatni nem volt szabad s ha mégis időnként a külföldi prot. hatalmak nyomására megengedtetett nekik, mikor hazafelé jöttek, könyveiket Bécsben lefoglalták. Nem hisszük azért, hogy a magát szabadelvűnek mondó cseh-szlovák kormány az annyiszor kárhozott Habsburg politikát követné, s mereven ragaszkodnék ezen egyszer kimondott feltételéhez, s a modern államok által vallott tanulási szabadságunkra béklyót rakna s gátat vetne azon kívánságunk elé, hogy ifjaink ref. főiskoláinkat s köz-
tük a határunkon lévő sárospataki főiskola theol. fakultását tovább is szabadon látogathassák, annál inkább, mert hisz az a mód, amelyet megenged, midőn kilátásba helyezi, hogy theol. képzésre az ut ennek dacára is előtűnik áll, mert ifjaink a bratislavi prot. fakultást igénybe vehetik, semmivel sem jobb az előbbinél, vagyis a teljes eltiltásnál, vagyis a halálnál.

Az ugyanis tudvalevő dolog, hogy egy teljes theol. fakultás legalább 5-6 rendes és néhány rendkívüli tanárból kell, hogy álljon. Mikor azért a kormány 2 magyar tanszéket engedélyez a reformátusok részére, ez azt jelenti, hogy a többire nézve az illető ifjakat a szlovák nyelvű ev. tanszékhez utalja. Mi ez más, mind a tanulás szabadságának ellopása, hiszen tudvalevő dolog, hogy ref. ifjaink mind magyarok, gyülekezeteink is majdnem kivétel nélkül. Milyen eredményű volna tehát az a teológusképzés ahol a theologusok a teológiát egy előtűnik teljesen idegen nyelven hallgatnák s milyen nivón álló papokat nyernének a gyülekezetek, ha a teológiát ifjaink nem saját anyanyelvükön, tehát nem alaposan tanulnák meg? Egy államnak nem állhat érdekében, hogy kebelében alacsony képzettségű papok vezessék a gyüleke-

zeteket akik nemcsak egyháztagok, de az államnak jó vezetésre szorult tagjai is. Nemcsak egyházunk, de a csi állam léteinek a feltétele is az, hogy a kormány ettől a feltételtől álljon el s a szabadság princípiumát közül ne vegye el a legfontosabbat, a tanulás és tanítás szabadságát s ne tiltsa el ifjainkat attól, a mit velünk szemben csak a legabszolútisztikusabb korszakok alkalmaztak.

Hasonlóképpen a blokád jellegét viseli magán a többi intézkedés, vagyis az a feltétel, hogy az egyetemes egyházak közösen gyűjtött alapítványainkat az egyetemes egyháztól s egyházkerületünktől követeljük ki s a nekünk jutott részt kezeljék mint önálló összegeket. Ezen különféle célu intézményeink az egyes gyülekezetek erejéhez mérten hozattak létre; az elv az volt, hogy az erős többet adott, mert adhatott, a gyenge kevesebbet. Az alföldi gyülekezetek, mint legnépesebbek és leggazdagabbak járultak hozzájuk a legtöbbel, a perifériákon levők, mint kevesebb népesek és anyagilag is tehetetlenek, kevesebbet, de azért a nyugdíjazásnál a szeretet elve gyakoroltatott azon elv alapján, hogy a nagyobb támogatása a kisebbet, minden özvegy papné egyformán részesedett, a papok nyugdíjazásánál is igen kevés volt az eltérés.

Ha most az arányos részt ki kellene követelnünk, az osztó igazság alapján, az oly csekély volna, hogy szlovenszkói ref. gyülekezeteink a többiekből is oly csekély részesedést nyerhetnének, hogy sem papjainkat, sem özvegy papnéinkat tisztességesen nyugdíjazni nem volnánk képesek, saját erőnkől azok nevelésére még állami támogatás mellett is képtelenek lennénk. Így volnánk közigazgatási, jólékonysági, iskolai s egyéb alapjainkkal is. Egyszóval a szlovenszkói ref. egyházkerület e tekintetben sem élhet önmagában az anyae gyházkerületektől és az egyetemes egyháztól elszárválva, mert élete csak lassu baldoklás volna. Nem is tudok arra példát, hogy csendes, békés különösen pedig szabadelvű korszakokban valamilyen kor-

mány ny szigorral lépett volna fel a ke-
betében lévő valamelyik egyházzal szem-
ben. A magyarországi ref. egyház orga-
nikus összeköttetésben élt a Romániában
és az Amerikában lévő ref. egyházakkal.

A ref. egyház szellemi és anyagi téren
számos ponton organikus összefüggést
tartott fenn külföldi ref. testvéreivel. A
többi egyházakról ezt még nagyobb mérté-
kben el lehet mondani, köztük külön-
ösen az evangélikus egyházzal, amelyről
nagyon jól tudja a jelenlegi kormánytaná-
csos is, hogy külföldi hitestvéreink szel-
lemi és anyagi kapcsolata híján jelen
szellemi és anyagi állapotát sohasem érte
volna el. A szellemi világban és a szeretet
országában nincsenek határok. A szellem
és erkölcs javai oly közösök, mint a nap
és a lég. Az Isten országa nem ismer
sorompókat; nemzeteket és fajokat. A
mi jó, üdvös, nem szabad szűk körbe
szorítani, de szétszórni az egész világon,
hogy növekedést vegyen. Ilyen értelemben
beszélt Comenius is, ama ker. szellemű
nagy pedagógus. Hiszem az egész szlo-
venszki reformátussággal egyetemben,
hogy a kormánynak ez nem a legutolsó
szava s a *lelki világban* nem alkal-
maz *blokádot*.

Gálszécs,

Péter Mihály
és társaság.

Az emberek testvérisége

Krisztus vallásának nemcsak a hitéletre
és erkölcsi fellegőre vonatkozó elvei
és tanításai vannak, hanem vannak tisz-
teletreméltó eszméi és szent eszméi
is az emberek társadalmi életére szel-

is. Ez eszmék és eszmények az erkölcsi
igazságokhoz sorozhatók ugyan, mert
azokból szükségképen következnek; de
ma az eszmék tisztázása, születési he-
lyök megállapítása és a keresztyénség
megvédése szükségessé teszi, hogy a
krisztusi vallás társadalmi elveit külö-
böltessük meg a hitigazságoktól.

Ugyanis a keresztyénelenes, főként a
materialista irányzatok csak hitigazságain-
kat ostromolják, de a keresztyén vallás
legjelentősebb és legszebb társadalmi el-
veit világhódító programjaikba átvesszik,
de téves és bomlasztó tanakkal össze-
vegyítik s végeredményében a keresztyén-
séget csak felületesen ismerő népmilliók
megszédítésére használják; és a mint a
példák mutatják: megdöbbentő sikerrel!
Ez is egyik jelensége annak, mikor a
sátán — taktikai okokból — a világo-
ság anyagiánál ruhába öltözik.

Átvesszi a materialismus az emberek
testvériségének nagy gondolatát is s
váltaképen erre építi világlétforgató el-
veit; azt azonban már nem adja tudtára
a népmillióknak, hogy az emberiség test-
vériségnek bölcsője a bethemi jászol
és hogy e nagy eszme megvalósítói az
első keresztyén egyházak voltak. Nem
adja tudtára a népmillióknak, hogy a
keresztyénség legmagasabb társadalmi
igazsága ma is: az *emberek testvéri-
sége*; mert egy az Isten, ki minden em-
bernek atyja! Ez az a társadalmi alap,
melyre a keresztyén egyházaknak, a ke-
resztyén államoknak és a keresztyén
emberiségnek építeni kell. Az ember méltó-
sága és jogai ezen a fundamentumon
állanak.

Annyit azonban sajnálattal kell beis-
mernünk, hogy a keresztyén világ tagjai,
maguk a keresztyén egyházak és álla-
mok sem tudják még mindezekig sem
a testvériség nagy gondolatát úgy meg-
valósítani, mint ahogy a keresztyénség

leme, a Krisztus lelke és az emberiség
üdvé megkivánná. Csak az első keresztyé-
nek társaságba (mondjuk: egyházba) tö-
mörülése volt a testvérek boldog egyesü-
lése, társasága; de a későbbi és mai
egyházak — bár sokat tettek a társadalmi
viszonyok javítása érdekében — sokszor
elfeledték a testvéri szeretet parancsát;
egymástól ridegen elzárkóztak, egymást
lenézték sőt öldökölték. A letűnt évszáz-
adok története nem egy véres háboru
szomorú emlékét őrizi, melyeket a ke-
resztyének egymás ellen vitiak, melyek-
nek zászlajaira a kereszt és a vallás jel-
szavai voltak felírva: De még az egy-
ház kerítésein belül is megállapíthatók
a testvéreket egymástól ridegen elvá-
lasztó falak; a keresztyén „testvér” neve-
zet csak szertartásos frázis, de az élet-
ben sokszor hirtelen sincs a testvéres érin-
kezéseknek, bizalomnak, őszinteségnek,
jóakaratsnak és szeretetnek.

A lezajlott véres világháború is nem-
csak a XX. század szűgyene, hanem a
keresztyén egyházak irányított hatalma
meggyengülésének is rettenetes tanu-
lónya. Keresztyén népek, testvérek
mészárolták egymást — a világfeletti ural-
omért, holott a keresztyének legfőbb ta-
nítása azt hirdette: „Aki köztetek első
akar lenni, a ti szolgátok legyen!” „Ar-
ról ismerik meg mindenek, hogy az én
tanítványaim vagytok, ha egymást szer-
tetitek!”

Az a rettenetes és égrekláltó uzsora
is, mely pokollá teszi a földet; mely
miatt apák és anyák — nem tudván
elcsenvedni éhes gyermekeik sirását —
utálattal dobják el maguktól az életet:
az egyház erőtlenségének gyászjele. A
só megizzelenné; a világalakító kovász
ereje meggyengült.

A világbékének visszaállítására, az osz-
tálygyűlölet lángjának megoldására és a
keresztyénség létezőkére követeli tehát.

A keresztyénség: világozság és élet.

— Karácsonyi beszéd. Irtá: Czinke István. —

Ján. 1. 4. 5

Hogy melyik lesz a győztes: azt a ti
Istenben bizó lelkeitek lehetetlen, hogy
meg ne sugja nektek. De meg van írva
régén a legnagyobb pogány birodalom,
a régi Róma történetében is, ahol az
első pogány császár tett róla haldol-
koiva vallást s egyben bizonyosságot a
messze jövődönnek is: „Győzött Galilea!”

Az első összecsapás már megtörtént
s országok roskadtak le annak súlya miatt.
Évezredek javak mentek veszendőbe,
emberi életek és boldogságok lettek nyo-
morekká tőle.

A mi boldogtalanságunk, hogy ennek
a világháborúnak épp a sodrába jutottunk.
Keresnünk kell hát a menekülés útját,
hogy minket is maga alá ne tessen,
forrás után kell néznünk a sivatagban,
hogy el ne epedjünk, szomjan meg ne
haljunk, míg ez a világháború, ez a min-
deni betemető, kiszikkasztó Számum el-
vonul a fejünk felett.

A forrás meg van, régén, csak be-
van omlóva. Abból a sziklabariangból bu-
zög fel, ahol a Krisztus bölcsője állt.

Ez a forrás az örökkévaló evangéliom,
mely karácsony éjszakáján ajándékoz-
tatott a világnak. Erre a szent forrásra,
erre a nagy karácsonyi ajándékre kell
átalátni a pusztába tévedt emberiség-
nek. Tizenkilenc százados vándorlása alatt
sohasem volt rá ilyen égető szükség.

Mert döbbenet van: az őszre, hogy
ott vagyunk megint, ahol kétezerévvél
ezelőtt: két világ határán áll újra a Krisz-
tus bölcsője: az új pogányságnak s a
megváltás után epedő lelkekén. Jobban
szomjuhozunk, mint bármikor valaha.
Szomjuhozunk az új kijelentést. Soha
ennyire nem éreztük, soha ilyen tisztán
át nem láttuk, hogy a világnak csak az
a gyermek hozhat békességet, csak az
ő lelkekén világozságával világosíthatjuk
fel a megtévedt lelkeket, csak az ő szí-
vével gyógyíthatjuk meg ezt a beteg tár-
sadalmat.

„Ő benne vala az élet és az élet vala
az embereknek világozsága”. Akkor is,
most is. Az a tökéletes élet, az a töké-
letes világozság. A legifjónokibb fáklja,
mely valaha népeket vezetett. A keresz-
tyénséget épp ez emeli minden más val-
lás felebe, ez teszi örökkévalóvá, hogy
a Krisztus az emberiségnek nemcsak a

legnagyobb tanítómestere, de a legto-
kéletesebb példaadója is. Örök mintakép.
Az eszményi emberi élet.

„Ő benne vala az élet”. Ha egy szót
sem szólt volna is, csak megjelent volna
a földön csodálatos tisztaságával és tü-
neményes jóságával s csak arra szorít-
kozott volna némán, amit az Irás így
fejez ki: „széjjel járt és jót tett”, ek-
kor is úgy világítana a világnak, mint a
nap az égen; akkor is a Péter elragad-
tatásával kellene a szívére borulnunk:
„Uram, kihez mennénk máshoz? Örök-
életnek beszéde van *tened*!”

„Ő benne vala az élet” és ez az élet
azt az örökigazságot sugározza: „mind
ember csak a szíve által lehet naggyá.”
Más nagyság nincs. Az emberek soha se
műveltek nagy dolgokat nagy megindu-
lások nélkül. A keresztyénség egész lelke
ebbe az egy mondatba foglalható össze:
„emberek, legyetek jók és szánjátok meg
egymást!”

Igaz boldogságokat csak ebben lehet.
Mert a szív teszi az embert és semmi
más. Boldogok, akiknek a szívük tisztá,
mert ők az Istenet meglátnak. Boldogok
az irgalmasok, mert ők irgalmasságot
nyernek. Hagyjátok a bölcselkedést a

hogy a keresztyen egyházak, mint a Krisztus által elvetett munkaermőből sarjadt a egy törzsből eredő ágai, tüzelesen és sürgősen állapítsák meg társadalmi működésük programját; s ne csak a szószerk és egyházi sajtó, hanem társadalmi intézmények és munkák által is vigyék ki a templomokból az evangéliumi fényt az életbe, hogy a sötétségben ülő népek lássanak nagy világosságot; s az osztálygyűlések kairi harcát vivő társadalmak alakulásának át szerető testvérek boldog egyházává, Isten országává!

Szilicei László.

Előre

a kitűzött cél felé, amelyet megjelölt oly nagyszerű tolla a „Református Egyház és Iskola” szerkesztője. Bizonyosan így gondolkoznak mindazok, akik csak elolvashatták az első szám e beköszöntőjét. Hiszen oly jól esik itt a Kárpátok aljánál is hallani az első hangokat, a hosszú hallgatás után, annyival is inkább, mert bízunk benne erősen, hogy a vezér — ki elindult a jövő felé — bátran megtéve az első lépést, nem ingadozva fog tovább is haladni.

A cél kitűzve, az irány megjelölve, siessünk hát mindnyájan, kik vettük a szolgálatot az Örökkévalótól, hogy annak az országnak határai — mely nem foglalkozik országos politikával — éppen most terjedjen szívből-szívbé a mi munkánk által is. Egy pillanatra se maradjunk hát mi se el, kik az élet utain oly területekre jutottunk, hol azok, kik eddig talán tőlünk messzebb laktak, közös bajainkat nem ismerhették, most azt meg-

ismerve, segítő kezüket nyujtják, hogy megerősítsenek.

Szinte éreznünk kell magunkban az elkötelezettséget arra a nagy munkára, melynek megvalósítása nem lehet más, mint az isteni szeretetnek befogadása e földön s ez által eljutni oda, hol a valódi keresztyéni élet éppen a kálvini alapon rendíthetetlenül áll. Az Isteni szeretet jegyében munkálkodva, tehát nem lehetünk a felekezeti közli békének háborgatói, sőt inkább hívünk kell mindeneiket az Istenben vetett hit nevelésére.

Előre hát Véreink! kiket Kárpátok aljánál, a kies Tisza mentén, oly előszere-ttel magyar vallásuaknak neveznek, sokszor nem is tudva, hogy „református” a mi hivatalos elnevezésünk. Kérdezzétek csak magatokat: erősnek érzitek-e elméteket és szíveketek ennek az édes anyaszentegyháznak a védelmére s ha igen, itt van az alkalom és mód, hogy munkába fogjunk itt is s egyesítsük erőnket azokéval, akik már hívnak bennünket.

Előre, mert nekünk is vannak bajaink, kik a máramaros-ugocsi egyházmege kebelében élünk, még pedig sokak és nagyok! Minden gyülekezet érzi a megpróbáltatást, mely reá szakadt. Minden lelkészi lakon ott ül a gondterhes jelző s minden iskoláját és egyházát szerető tanító aggódik valami felett.

De épen ezért csak előre! Ne csüggedjünk. Ha eddig sirtunk, töröljük le könnyeinket, álmainkat ne magyarázgat-suk; nem hozzánk való az. Az ábrándozás nem nekünk való.

Én úgy hiszem, életnek gyermekeit vagyunk, még pedig ha látszólag a földi életé, de vallom, hogy az örök életé inkább.

E hittel, az örökélet hitével, melynek kezdete a feltámadás hite, szöialjunk meg mindnyájan. Ne nézzük tovább tétlenül az idők folyását sem a Kárpátok aljánál, sem másutt, hanem imádkozva és dolgozva juttassuk diadaira a mi ügyünket, mert én hiszem, hogy az az Istenből van s ami Istenből születik, meggyőzi a világot. (Ján. 1-ső lev. V. 4 v.)

Csepe,

Sípóss Imre
ref. lelkész

Események. — Feljegyzések.

Az ág. hitv. evang. egyház zsinata összeült. A zsinat ünnepélyes megnyitása f. hó 18 án volt Trencsénben, melyre az egyetemes egyházi tanács elnöke, Jánoska György, lipótszentmiklósi lelkész, a keleti egyházkerület adm. püspöke, Czinke István ref. püspökünkhöz írt levelében meghívta ref. egyházkerületünk elnökségét.

A mai viszonyok, melyek rendkívül nehézséggel nyomakodnak ref. egyházunkra és vezető tagjainak vállaira s melyek azok idejét és erejét felettébb lefoglalják, nem kínáltoztak alkalmasoknak, sőt legyőzhetetlen akadályokat gördítettek az elé, hogy egyházunk képviselőitében személyesen megjelenhettek volna küldöttségleg a zsinat ünnepélyes megnyitásán. Ez oknál fogva Czinke István püspök levelben válaszolt a meghívásra, melyben hálás köszönetet fejezett ki az

ludósokra, a fényűzést a gazdagokra, a büszkeséget a hatalmasokra: ti legyeitek szelidek és alázatosak! Hajoljatok le a nyomorultakhoz és szánakozzatok a szenvedőkön. Menjetelek be a Krisztussal minden ajtón, ahol valakire várnak; valakire, aki nekik könnyebbséget, vagy legalább reménységet vigyen... ó mennyi, mennyi fájó szívett aláltak majd, akik gileádi balsam után várnak. Senkit el ne mellőzö-zetek, mint a pap és a lévita. Aki itt legklisebb, az legnagyobb lehet az Isten országában. Ó testvéreim, higgyétek el annak a gyermeknek, aki ma született, hogy a legalacsonyabb sorsból is magasabbra lehet emelkedni, mint a királyok trónusa. Higgyétek el neki, hogy a részvét, a testvéri szeretet, a könyörű-teség, a bocsánat, az emberségesség a lélek legékesebb ünneplő ruhája; a köny, mit másokért hullatunk, a legédesebb ezen a világon.

Élni: semmi; hatalmasnak, nagy tudónak lenni: kevés; hasznára lenni ember társaidnak: nem elég. Élet csak az, ember csak az, aki legalább egyszer életében, legalább karácsony estéjén *sírt egy jöttel emlékére*, amelyet másokkal cselekedett, vagy vele cselekedtek jószívű emberek.

„Az igazi keresztyénség története a szlv története.” (Carlyl) Jövőjét is csak erre építheti. Mindenkinnek a szíve legalább egy sugárszállal kell, hogy oda legyen köve a Krisztus szívéhez, akkor belőle is megszülető, csodatevő erők áradhatnak. Betegeket fog tudni gyógyítani, lelki vakoknak látását visszaadni, szegénységéből, egyetlen kenyerebből is éhezöket fog tudni megelégtíteni, kőszivekből is „enyhítő forrásokat fakasztani.”

Mivel töltöttétek a tegnap estét, testvéreim?

Én messze földön jártam. Álltam a szent helyen, hol bölcsője ringott. S láttam a rettenetes sötétséget, mely földünkre borult. De láttam az Ő dicsőségét, az Ő világosságát is; láttam, hogy „az a világosság a sötétségben fényelt, de a sötétség azt föl nem foglalta” az elvakultság meg nem értette; és szí- vem megtelt fájdalommal, amint elgondoltam, hogy milyen szépek teremtette Isten e világot, milyen világosságot árasztott rá az isteni szeretet és milyen sötétté tudta tenni az emberi gonosz-ság.

És én mégis hiszek az emberi nemzet felemelkedésében, hiszek az Isten or-

szága közelgésében. A nagy sötétségen keresztül is látom az új eget és új földet, látom a Krisztus győzedelmét az új pogányság felett.

Látom a szent várost, a tűzben és vérben megiltsult keresztyén társadal- mat, látom a sötétségből hatalmasan kibontakozó új világot, melyet az „Isten dicsősége világosít meg”, a krisztusi jó- ságot árasztó szívek szentelnek meg, az igaz keresztyén élet teljessége és szépsége dicsőít meg.

Az lesz aztán a nap, az áldott: Megszületnek a Messiások, Rróféták ajka újra csendül Isten ihlette érzeleműl.

És zeng a dal majd földön, égben A megbocsátás szent nevében. Kardok acéja, ágyuk véres torja Bűnbánattal hullanak a porba. S hol tivornyázott átkos pártusa: A szeretetnek szelíd Krisztása Mindent megáldón, védőn lód be Mindörökre.

Uram, ez az én hiszekegyem: I Hiszek a jobban és a szebben

Amen.

egyházunk képviselőinek meghívásáért, mert a rólung való testvéries megemlékezést a protestantizmus ideáljainak érdekében velünk karöltve kifejtendő szolgálataik eddig is tekintjük; kifejezte leveleiben püspökünk, hogy ebben a törekvésben és munkában a ref. egyház ki-venni törekszik a részét s a református egyházban e tekintetben nem fog csatlakozni a testvér ág. hitv. ev. egyházi.

Lapunk is — mellőzve a politikai irányok és célok küzdelmeit és tisztán s kizárólag a keresztyén világnézet diadalra juttatásáért, az Isten országának megvalósításáért való munkálkodásban találva léte alapját — üdvözli az ág. hitv. ev. egyház zsinatát és munkálkodását — amennyire módja lesz arra — élénk érdeklődéssel fogja kísérni a zsinat munkálkodását s annak eredményeit, mert meggyőződésünk az, hogy a zsinat a protestáns ideálok megvalósításának szent célját szolgálja s arra törekszik, hogy Isten országa mentől teljesebb mértékben valósuljon meg az emberek között.

HIREK.

— A szlovenszkói evangélikus zsinat megnyitása. Az ág. hitv. evang. egyház képviselőinek — a Híradó tudósítása szerint — részvétele, valamint a városi és vidéki lakosság élénk érdeklődése mellett f. hó 18-án az evang. zsinat ünnepélyes megnyitása Trencsénben megtörtént. Az evang. templomban d. e. 10 órákor ünnepi istentisztelet volt, melyen Jánoska György püspöki adminisztrátor tartott egyházi beszédet az első szlovenszkói ág. h. ev. zsinat jelentőségéről. Az istentisztelet után megkezdődött a zsinat, melyet Ivánka Milán dr. a zsinati főtanács elnöke nyitott meg hosszabb beszéddel, melyben ő is a szlovenszkói evangélikusok első zsinatának jelentőségét méltatta. Ez után Szlovenszkó teljes hatalmu miniszterének rendeletét olvasták fel, amely engedélyezi a zsinat megtartását következő tárgyakkal: a szlovenszkói evangélikus egyház alkotmányának megalkotása, a választások megjelölése, az egyházi kerületek és esperességek határainak megállapítása, az egyházi iskolák és az egyház gazdasági ügyének szabályozása. Majd a püspöki adminisztrátor üdvözölte a köztársaság elnökének és kormányának képviselőjét, valamint az egyéb vendégeket. Micsura Márton dr. miniszter az üdvözlésre elmondott beszédjében igbkek között a következőket mondta: „Az állami átalakulás, amely a régi Hungária területén új alakulatot hozott létre, az egyházi igazgatás határait is változásokat idézett elő, a köztársasági államforma pedig szükségessé teszi az egyházi igazgatás rendezését. Az állami politika új alapelvei nagy mértékben folynak be a polgárok vallási életébe. A régi intézmények ugyan nem

szerték a hirtelen újításokat, amelyek a történelmi idők hoztak magukkal, nem jelenthetnek nehézséget a szlovenszkói ev. egyházra, hanem éppen ellenkezőleg: a szlovák evangélikusok és az evangélikus szlovákok régi kívánságait teljesítik. Mert mik a mi politikánk legfőbb alapelvei? Az elnyomott szlovák és cseh kultúra fejlesztése; az érzelmeik szabadsága minden állami korlátozás nélkül; az egyes felekezetek teljes szabadsága és egyenlősége; a mások meggyőződésének tisztelete, amennyiben hozzájárulnak az emberiség erkölcsi és kulturális fejlődéséhez. Ezt az elvet — amit sokan az egyház és állam elválasztásának neveznek — persze nem szabad úgy fel-fogni, mintha az államnak semmi közössége nem volna az egyházzal. Nem! Mert ezzel az állam eldobná magától egyik legfontosabb feladatát — a kulturális feladatot. Akárhogyan nyúl megoldást az egyház és államnak egymáshoz való viszonya, a Cseh szlovák köztársaságnak mindenkor első segítő társai gyanánt kell tekinteni egyházi intézményeit, melyeket figyelemben és támogatásban kell részesíteni.* Délután 3 óra kor a résztvevők visszatértek Trencsén-telepre, hol a zsinati tanácskozásokat 19-én megkezdték és ott fognak a tanácskozások folytatódni.

— A gömöri egyházmegye esperese körlevelet adott ki, melyben 1. a lelkészek figyelmébe ajánlja az egyházkerület határozatát, hogy a Református Egyház és Iskola hivatalos lap lévén, járátása minden gyülekezetnek kötelessége, a lelkészeknek pedig elsőrendű érdeke és életszükséglete, hogy el ne soradjon, hanem éljen, növekedjék és virágozzék a lap s ezért — iniat írja az esperes a körlevelében — „szerelem hinni, hogy mindnyájunk asztalán ott lesz található az egyház mellett, a saját példányunk is“; 2. kéri a lelkészeket az állami tanfelügyelői körrendelet tárgyában prosbitéri gyűlések tartására és határozathozatalára; 3. a Tornallyay Zoltán halálával megüresedett egyházmegyei vit. tanácsbírói állásra elrendelt a szavazatokat s a szavazatok beadásának utolsó határidejéül márc. 1-ét tűzi ki.

— A gömöri egyházmegye bírósága jan. hó 17-én Feleden időszaki tanácsulást tartott egy választási és fegyelmi ügyben. Az ítélet mindkét ügyben felmentő volt. Ez ügyek is arról tesznek bizonyosságot, hogy az anyagi ügyek sok bajnak és torzskodásnak az okozói.

— Új hadikölcsöntörvény-tervezet. A prágai parlament elé új hadikölcsöntörvény-tervezet készült beterjesztés végett, amely módosítja az 1920. évi június 24-iki 417. számú törvényt a IV. államkölcsönről. Az elkészült törvénytervezet sem szünteti meg az előző törvény igazságtalanságait, hanem csak enyhíti azokat. Rajta is végig vonul az a gondolat, hogy a hadikölcsön-utalajdonosokat büntetni kell. A tervezet nem mondja ki a hadikölcsönök teljes összegű elismerését, hanem

előrja azok becserelését 2. és 3%-os címletekre, amelyek a hadikölcsön névértékének csak 75%-áig terjednek és így 15, illetve 2-25%-os kamatozást jelentenek. A kamatfizetés 1922. jan. 1-vel kezdődne. A szenátorok — akitől került ki a kezdeményezés — nincsenek megelégedve a törvénytervezettel; keresik a cseh szlovák pártokkal a megértést és megegyezést a teljes kárpótítás törvénybeiktatására. Nagy érdeklődéssel kíséri a református egyház is a hadikölcsön sorsának elődölését, mert egyháza-ink s egyházmegyéink alapjai s alapítványai nagy összegekben hadikölcsönbe vannak fektetve.

— A közellátás nehézségei. A közellátási miniszterium valamennyi gazdasági tanácshoz felhívást intézett, mely szerint a közellátás helyzete a legközelebbi hónapokban aggodalomkeltővé vált, aminek egyik oka, hogy a belidőli bevásárlások eredménye az utóbbi időben feltűnően csökkent. Rekvirálásokra, kényszereséplésre és a gabona elvitelére fog a sor kerülni.

— Az állami nyugdíjasok illetményeiről törvényjavaslat létesült s azt a költségvetési bizottság elfogadta. A nyugdíjak rendezése 210 millió koronát igényel. Csak ami egyházunk maradt le igényelnek, anyagi helyzete rendezésének törekvésével.

— A lapszámok kimaradásáról érkeznek hozzánk panaszok; különösen az első számunk elmaradásáról. Mi minden lelkészi hivatalnak elküldtük az első mint a többi számokat. Előfizetőinket és megrendelőinket kérjük, sziveskedjenek az ottani postahivatalnál szorgalmazni az elmaradt számokat. Amennyire csak módunkban fog állani, igyekezni fogunk az elmaradt példányokat pótolni, bár csak kevés feles példánnyal rendelkezünk, mert a mai papírdrágaság miatt takarékoskodunk kell a példányszámokkal is.

Szerkesztői üzenetek.

H. G. Ujb.—s. Cikkje beérkezett, de erre a számrá inár későn. Nem lesz késő annak közlése a jövő számban sem. Az egyházker. gyűlés allg határozhat másként, mint ahogy az ügyek elintézése már megindult. — B. F. N.—s. Gondoskodom, hogy a házasságra vonatkozó kormányrendeletek megjelenhessenek lapunkban legközelebb. — Cs.—y. P. B.—g. Köszönöm érdeklődésed és üdvözléted. Az elmaradt lapot kérde az ottani postán. Innen elmenti. Érdeklődő Konkrét esetek vannak, hogy némelyek nem válaszoltak. Allg tudom mással magyarázni, mint a lustasággal.

Kiadó: A református egyházkerület.

A kiadásért felelős: Réz László.

Nyomatott: Gömöri Zoltán nyomdájában. Rozsnyó

Református Egyház és Iskola

A szlovenszkói és ruszinszkói reformátusok hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:		Felelős szerkesztő: RÉZ LÁSZLÓ	Szerkesztőség és kiadóhivatal: Rozsnyón, a református lelkesi hivatalban, hová a kéziratok, előfizetések, hirdetések és az esetleges reklamációk küldendők.
Egész évre — 60 K	Negyed évre — 15 K		
Fél évre — 30 K	Egyes szám ára 1 K 20		
Megjelenik minden vásárnap.			

A jogtisztelet.

(R. L.) Az erkölcsi és társadalmi intézmények, testületek, sőt maga az állam is, csak úgy állhatnak fenn, ha működésük alapját természetüknek megfelelő **élő jogok** képezik. A fejlődésnek s virágzásnak pedig egyenesen a kölcsönös jogtisztelet az alapja. S ameddig a kölcsönös jogtisztelet, az élő jog, helyre nem áll, addig konszolidálásról, fejlődésről alig lehet beszélni. Ez ősi tapasztalati igazság.

A mi református egyházunknak is — a csl. államban, mint új államalakulat kebelében — **egyik elsörangú kívánsága: autonómikus jogaink tiszteltetésben tartása mind egyházi, mind iskolailagyl tekintetben.**

Az autonomia a református egyháznak éltető levegője. Aki az autonómiától akarja megfosztani egyházunkat, az egy jelentőségű cselekedetet végezne azzal, mint ha létét akarná megsemmisíteni.

Ezt a jogot a magyar reformátusság évszázadokon keresztül tartott harcok árán vívta ki az abszolutizmussal szemben. Volt idő, mikor a Habsburgok nagy anyagi árat akartak fizetni autonómiánk feláldozásáért, vagy csak ennek megcsonkításáért: egyházunk azonban inkább kész volt vállalni az anyagi székkétség, az elnyomatást, a harcot: de jogairól nem mondott le nem csak hogy egészben, de részben sem.

Autonómiánkat nem vette ugyan el a csl. állam, nem is fűggesztette fel, sőt kifejezést adott annak, hogy azt tiszteltetésben tartani. Azonban a valóságban mégis számos sérelem esett az állam, illetve az állam funkcionáriusai részéről autonómiánkon.

Különösen iskolailagyl tekintetben érte és éri erős sérelem egyházunkat. Iskoláinkban az állami hatóságok **közvetlenül** rendelkeznek, mintha nem is a mi felekezeti iskoláink volnának azok; a tanfelügyelők **közvetlenül** a tanítókat kerekedik meg rendelkezéseikkal és ez eljárásikkal beleavatkoznak a tanítók legyelemezési ügyeibe s az iskolák egész szel-

lemli életébe, mi által mélyen sértik iskolafentartó jogainkat s egyházi autonómiánkat. Sőt ilyenmő beavatkozásoktól maguk az egyházak s azoknak lelkeszel sem voltak — különösen eddig — mentesek, amennyiben nem csak közigazgatási, de szoros értelemben vett egyházi ügyekben is rendelkezéseket intéznek állami hatóságok **közvetlenül** az egyes egyházakhoz és lelkeszeikhez.

Nem tudjuk megállítani, hogy e jog sérelmek forrása eddigi egyházi szervezettelenségünk volt-e, vagy autonómiánk s ezen alapuló jogaink nem ismerése? Avagy: a központi intézkedésekből folytat e séreleimeink, vagy a végrehajtó hatóságok tulbuzgósága eredményezte a sérelmeket? Akármily lett legyen is azonban a sérelmek forrása és oka, az bizonyos, hogy a sérelmek megtörténtek, autonómiánkból fojó jogaink eddig tiszteltetésben nem tartattak.

Autonómiánk értelmében egyházunkban és felekezeti iskoláinkban csak egyházi hatóságunknak van és lehet rendelkezési joga s az államkormány a maga rendelkezéseit csak egyházi főhatóságunk által hajthatja végre, **lévén az természetes jogelö, hogy minden egyes munkás hivatalos ténykedéseiben csak annak a rendelkezéseit köteles tiszteltetésben tartani és teljesíteni, akitől alkalmaztatását nyerte.** De az állami jórend biztosítására való rörekvés is azt javallja, hogy az egyes munkakörökben, így a kulturális munkák körében is, egysegés legyen a rendelkezés s az annak a hatóságnak biztosítassék, amelytől nyerik a munkások alkalmaztatásukat, mert az esetben, ha más hatalmi tényezők is rendelkezési jogot gyakorolnak, a jórend helyébe a rendtelenség és zűrzavar, a munkakedv helyébe a kedvetlenség, a béke helyébe az állandó harc lép **s ezen felül a felelősség is nehezen állapítható meg.**

Egyházunknak ez az álláspontja nem ellenkezik, de nem is ellenkezhetik a csl. demokratikus köztársaság hangoztatott kormányzati elveivel: s ez nem más, mint hogy autonómiánkat ismerje

el az állam **gyakorlatilag** is és **rendeleteit** — ezek között az iskolailagylieket is — ennek megfelelőleg **közölje egyházi főhatóságainkkal s azok útján hajttassa azokat végre.** Megmenti ez által nevelő oktatóinkat a nevelés-oktatás nagy hátrányával járó lelki gyötrelmektől, egyházunkat pedig az autonómiájáért vívandó harctól. S végül azt a gyakorlati eredményt is biztosítja, hogy bizonyos elvi jelentőségű kérdések könnyebb megoldást nyerhetnek a lőhatósággal való tárgyalás folyamán, mint a hatalmi szóval való rendelkezések által.

A kölcsönös megértés és a jogtisztelet sokkal inkább elősegíti a rendet, a békés nyugalmat, mint a hatalom eszközének alkalmazása.

Zsinatot!

A Szlovenszkóhoz csatolt reformátusság legégetőbb és legsürgősebb kérdése a szervezkedés.

Egy kis politikai éleslátás mellett ezt már rég meg lehetett volna kezdeni, most azonban már a leggyorsabb tempóban meg **kell** csinálni. Erre kényszerít bennünket az egyházi ügyvitel zavartalanságának biztosítása, az egyházak államhoz való viszonyának rendezése, az egyházak és egyházi tisztviselők anyagi helyzete.

A szervezkedés azonban nem egy jelentőségű a szervezetteléssel.

A szerveztetés feülről indul ki s megnyilvánul az elszakítás után itt maradt, többnyire csonka egyházi felsőbb szervezetek, hatóságok működésében, rendelkezéseiben, a szervezkedésnek pedig alulról az elemi alkotórészekből, tehát a gyülekezetekből keliene kiindulnia s azok **egyetemes** karata megvalósításának kellene lennie, mint ahogy ez a kálvini egyházalkotmány szelleméből következik.

Mihelyt így nézük a dolgokat, rögtön látjuk, hogy ami itt eddig történt, az nem szervezkedés, hanem szerveztetés. A gyülekezetek, mint olyanok, sehol nyilatkozattételre felhiva nem lettek, hanem nyilatkoztak — sokszor homlokegyenest ellenkezőleg — az egyházmegyel és egyházkerületi gyületek, tehát a felsőbb alakulatok. Igaz, hogy ezen alakulatokban, legalább is az egyházmegyefi gyületekben, képviselve vannak, egyen egyen a gyülekezetek is, ám azért a gyülekezetek **akaralnyilvánításáról** még

ová a
deges

: ala-
rástól
ala-
retsé-
mi,
volna
(az

neg-
ert a
az
tlap-
dott
egy-
k ?!

inek
való
nga-
sés-
ára
den
illi-

em
os,
ni
lá-
ni
ö-

1:
t-
a

1:
5-
az
ni.

sem lehet szó, már csak azért sem, mert a *gyülekezetnek kebelében a felmerült kérdések tárgyalva nem lettek*, a gyülekezetek képviselőiknek adandó utasításra felhiva nem lettek, sőt sok esetben — azt hiszem legtöbb esetben — a gyülekezeteknek *sejtelmük sem volt* arról, hogy az egyházmegyei, egyházkerületi gyűléseken miről fognak határozni, hiszen sokszor maguk a gyűlési tagok s a lelkészek sem tudták azt előre, mivel a gyűlési meghívóhoz gyűlési tárgysorozat sem volt mellékelve.

Alapos és körültekintő határozatokat hozni így alig lehetséges, de még formailag helytálló és törvényeset sem.

Helyrehozhatatlan vagy nehezen korrigálható hibát azonban annál könnyebb elkövetni.

Csak egy példát. A szlovenszkói reformátusság *egyeteme* még egyáltalán nem nyilatkozott arról, hogy akar-e szervezkedni a milyen szervezeti kereteket — nény egyházkerületet stb. — akar felállítani, de azért a csonka tiszáninneni egyházkerület kimondja megalakulását, megválasztja a maga püspökét, egyházkerületi tisztviselőit stb. Erre lehetséges, hogy hasonlóképpen fog cselekedni a csonka dunántúli egyházkerület is. Pedig ki tudja, vajon a szlovenszkói reformátusság *egyeteme* élelt meglontolás után nem tartotta volna-e jónak csupán egy egyházkerület, egy püspöki szék és egy tisztviselői kar felállítását?

Valószínűnek tartom, hogy a szlovenszkói reformátusság egyetemes gyűlésen zsinatot — is két egyházkerület, két püspöki szék felállítását határozták volna el, de az akkor legalább törvényes formák között történt volna, közmegnyitásra, még így esetleg népünk anyaglagan gondolkodó részénél könnyen támadhat elégedetlenség a dupla adminisztratív kiadások miatt.

És vegyük azt a valószínűtlen, de mégis lehetséges esetet, hogy a később összehívandó zsinat — esetleg még csak ez után mutatózó okok miatt — egy egyházkerület és egy püspökség felállítását határozná el? Mi történik akkor a már megválasztott püspökkel? Megfosztják őket, vagy valamelyiket és melyiket, az ő méltóságuktól? Vagy, hogy ez meg ne történjék, a zsinat akarva nem akarva, az esetleg mutatózó hátányok dacára is, fenntartja a két egyházkerületet s a két püspökséget? Ilyen kényszerhelyzet elé állítani a zsinatot, önmagában nem méltó és nem illő dolog. A rész nem prejudikálhat az egésznek. Nézzük tovább! Az egyházker közös szövet alkot — megalakul a szlovenszkói konvent. Ki lesz annak az elnöke? A rangidősebb püspök? Milyen alapon rangidősebb? Mert a szolidaritás és a törvény félretolásával pár nappal előbb lett megválasztva? Nem szeretném ha félreértenének! Teljes tisztelt és megbecsülés mindenkiné! Semmi sem áll tőlem távolabb, mint a személyi kérdés s az eshetőséget csupán azért hoztam fel, hogy rámutassak, milyen zavarok és kényes helyzetek származhatnak abból, ha az egyház nem szervezkedik, hanem *szerveztetik*.

Minduntalan hangoztatjuk, hogy addig, amíg egyházi törvényeink törvényes formák között meg nem lesznek változtatva, érvényben vannak. Miért nem helyezkedünk akkor *mi magunk* erre az alapra?

A tiszáninneni csonka egyházkerület közgyűlése elhatározza, hogy „b) a köztársasághoz csatolt református gyülekezetekből önálló egyházkerületet alakít Szlovenszkói tiszáninneni egyházkerület elnevezés alatt” (Idézzé a „Református Egyház és Iskola” 2. száma nyomán)

Mi történik itt? Egyházkerületnek *alakítása*.

Mit mond erre az egyházi törvénykönyv? Az a törvénykönyv, aminek érvényességét olyannyira *kell* hangoztatnunk? „Az egyházkerületek mostani beosztása törvényesnek tekintik, jövőre azonban minden változás az egyházkerület indokolt előterjesztésére, esetleg a zsinat kezdeményezésére, az érdekeit egyházmegyei és egyházkerületi közgyűlések meghallgatásával és *zsinati határozattal történik*.” (E. T. K. I t.-c. 60 §.) A leendő új alakulat, új egyházkerület *létesítése*, határainak megszabása stb. a magasabb egység, az összesség, a zsinatnak joga. Új egyházkerületet *csak* a zsinat alakíthat!

Vagy tán itt nem új egyházkerületről van szó? Akkor valószínűleg Magyarországon alakult egy új tiszáninneni egyházkerület. Azelőtt csak egy volt, most kettő van. A kettő közül melyik hár a „régli”? A mi „érvényben levő” törvényeink alapján lehet ezt az alakulatot érvényesnek és törvényesnek elismerni? S vajjon, éppen ezért, ilyenek logja e azt elismerni az állam? Nem jó dolog sem a törvénynek betűjét, sem annak szellemét megkerülni!

Igen! Az államtól való elismeretés, az állam támogatása — egyáltalán az állammal való tárgyalás!

Van nekünk oly szervünk, mely jogosítva volna a szlovenszkói reformátusság *egyetemének* nevében az államhatalom képviselőivel tárgyalásokat folytatni, megállapodásokat kötni?

Egy egyházkerület vezetősége, még ha az egyházkerület megalakítatik is, sőt még ha törvényesen alakítatik is meg, csak a szlovenszkói reformátusság egy *részének* nevében beszélhet.

Hogy az *egész* reformátusság részére érvényes megállapodás, egyezés legyen köthető, ahhoz a szlovenszkói reformátusság *egyetemétől* jövő *egységes megbizás és egységes marsrula* szükséges. Ilyet pedig csak a zsinat adhat!

Ismétlem, hogy a baj gyökere ott van, hogy mi magunk történik el a kálvini egyházalkotmány szellemétől.

Nem szervezkedünk, hanem szerveztetünk.

A dolgot ott kellett volna kezdeni, hogy mielőtt a csonka felsőbb egyházi szervek működni kezdek, azonnal a zsinat előkészítéséhez kellett volna fogyniok.

A rangidősebb püspök és főgondnok-helyettesek elnöki te alatt egy ad hoc közös szervvé kellett volna tömörülniök, melynek feladata lett volna egy zsinati programot kidolgozni, azt az összes

egyház községeknek a képviselőiknek adandó utasítások megszerkesztése céljából megküldeni. ennek letárolására az egyházközségeket utasítani, azután pedig az egész szlovenszkói reformátusság egyetemét egy nagy zsinatra összehívni, hogy ott minden egyes egyházközség legalább a lelkésze, de amennyire lehetséges egy világi megbízottja által is képviselve legyen.

Ezen az alapon és ezen a módon lehetett volna törvényes, egységes és a közakarainak megfelelő határozatokat hozni és csak ezen az alapon, ezen a módon lehet a jövőben egyes egyházközség *alapvető dolgokat illetőleg* törvényes határozatokat hozni, esetleg az eddigieket szankcionálni, azoknak törvényes formát és érvényességet adni.

Tessék a zsinatot sürgősen összehívni!!

Holló Géza,
ref. lelkész.

Megjegyzések

a „Zsinatot!” című cikkre.

Nagyon fontos kérdéseket érint *Holló Géza* jelen számunk „Zsinatot!” című cikkében; sőt a szlovenszkói tiszáninneni egyházkerületet egyenesen törvéymegkerüléssel, vagy legalább is annak a látszatával vádolja meg; ezért szükséges, hogy téves beállítással kétsédelem nélkül helyreigazítsanak, nehogy a közvéleményben bármily kis mértékben is téves vélemények alakuljanak.

Nagy előszeretettel állítja szembe cikkíró a „szervezkedés” szót a „szervezetetés” szóval. „Szervezetetés”-ről a mi egyházi életünkben szó sem lehet. Őszintén szólva, nem is értjük, hogy mit akar cikkíró a „szervezetetés” szó használatával. Igenis, az új államalakulatból *kényszerűleg folyó szervezkedés* kezdődött meg és történt a szlovenszkói tiszáninneni egyházkerületben.

A kálvini egyházalkotmány szellemére hivatkozik cikkíró cikkében több ízben. Ha nem megfelelően értelmezzük az egyházalkotmány szellemét, különösen konkrét esetek alkalmával; akkor az arra való hivatkozás csak frázis. A kálvini egyházalkotmány szelleme az, hogy az *egyház alapformája a gyülekezet; az egyház organizációja tehát nem fellőlől lefelé, hanem alulról felfelé történik*. Ezt cikkíró is így vallja cikkében is. (De aztán — tulhajtásba esték.)

Tehát ebből folyólag a gyülekezetekből kell a szervezkedésnek kiindulni, nem pedig a zsinatból. S ez a tiszáninneni kerületben így történt. A jelen körülmények között a gyülekezetek szervezkedésére nincs szükség, mert azokat nem érintette az új államalakulat. Az egyházmegyek maradtak vagy változat-

lanul, vagy megcsonkítva. A változatlanul maradtak folytatják zavartalanul működésüket érvényben levő törvényeink értelmében; a megcsonkítottak pedig a *gyakorlati szükség mértékének megfelelőleg szervezkednek*, vagyis hiányaikat pótolják; sőt kimondhatják törvényeink értelmében azt is — a gyülekezetek beleegyezésével, illetve annak kérelmére — hogy egy másik egyházmegyéhez, a gyengébb az erősebbhez, csatlakoznak. És e csatlakozás érvényességéhez is kell egyházkerület (Volt is példa erre a szlovenszkói tiszáninneri egyházkerületben.) Az éként berendezkedett és működő egyházmegyék aztán *fokozatosan* szervezkednek legjobb beállításuk szerinti egyházkerületté. Még pedig úgy, hogy *e munkában érvényesül a gyülekezetek akarata a fokozatos képviselet alapján.* A gyülekezetek akarata nyilvánul közvetlenül az egyházmegyéken, képviselgetés útján az egyházkerületen. (Az már nagy hiba, ha a gyülekezetek lekipásztoral nem tudják s a gyülekezetekkel nem tudják, hogy az egyházmegyéken miről tesz szó!)

A szlovenszkói tiszáninneri egyházkerület így alakulván meg, teljesen törvényesen alakult meg. *Szervezkedett. Nem végezte még be a maga szervezkedési munkáját teljesen* — a dolog természetét fogva. Sok teendő-vár még elintézésre. Egyrészt az idő rövidsége is akadályos volt annak, hogy minden elvégezhesen, másrészt pedig nem tanácsos az ügyek természetes lefolyásának elbe vágni. A szükséges feladatok megoldása sorrendben következni fog; meg fog alakulni — ha arra az alkalom, és időszerűség elérkezik — a konvenció is; meg fog alakulni a zsinat is (nem a „nagy zsinat”, de a törvényben szabályozott zsinat.)

A szlovenszkói tiszáninneri egyházkerület tehát nem vágott elébe semminek, senkinek; nem akart s nem akar hatalmi túllépést. Csak azt tette, amit az egyházunknak az államhoz való viszonya kérdésében; mint legszükségesebbet, időként az egyház létének biztosítása szempontjából, elkerülhetetlenül szükséges volt megtennie, ha nem akarta, hogy a bizonytalanság elvesztőjébe süllyedjen egyházunk és tehetetlenségei és ha nem akarta, hogy a rólunk nekünk való állami intézkedések által történő sérelmek a végtelenségig szaporodjanak.

És mindent, amit tett, szigorúan az érvényben levő törvénykönyvünk személt tartásával tette. „Marsrutát” is adott előadások; sőt arra is gondolt, hogy egységes módú eljárásra kérje fel a testvér egyházkerületeket; közös bizottság lé-

tesztésére is megtette a kezdeményező lépést. *És ezekre nézve joggal bír az egyházkerület*, mint az alsóbb szervek mandatáriusa. Ez egyedül alkotmányos eljárás. Az egyházkerületekben volt mindenkor az alkotmányos erő.

A kisebb jelentőségű dolgokkal, melyek közé tartozik a püspök választás módja, a rangidősség kérdése, az egyházkerület, vagy kerületek határáinak kérdése, több gyakorlati okból nem foglalkoztattak a kerület. Ezeket és ezekhez hasonló kérdéseket az idő és az alkalmak fogják természetesen megoldani. *Ma nem állhatunk meg más alapon; mint a jogfolytonosság elvi alapján.*

Réz László.

Társadalmi munkálkodás elvei.

A keresztyéniség társadalmi elvi mind e mai napig nincsenek kellőleg rendszerbe foglalva. Ahány ember, annyiféleképpen értelmezi és hirdeti ez elveket. Az egyházaknak sincs e tekintetbe szigorúan körvonalazott működési programjuk. A régi egyházak ugyanis csak a metafizikai hitigazságok és a belőlük eredő údviani, erkölcstani, szertartási és egyházjogi elveket foglalkozták részletesen, de a keresztyéniség szociológiai igazságainak megállapításával és rendszerbe foglalásával keveset törődtek. Szociális intézményeket alkottak és szociális tevékenységet is gyakoroltak, de világosan körvonalazott szociológiai tanokat nem hagytak ránk. Azért ha a keresztyéniség társadalmi tanait ismerni és rendszerezni akarjuk, az alapvető igazságokat a szentírás kimeríthetetlen kincsésbányájából kell összehordanunk. Igen, a szentírásból; mert a szentírás a szociális életben is a legbiztosabb szövegünk.

A szentírás szociológiai mű is; mélységgel, mint egy kincsésbánya, mindazon igazságokat, életelveket magukban rejtik, melyek az emberiség földi és égi boldogságát előmozdíthatják.

„Mózes és a próféták szociális tevékenységet” is lejtettek ki. Mózes törvényeinek jó része szociális törvénynek nevezhető. Sőt maga az ur Jézus is az emberek életirányát, az embereknek egymáshoz való viszonyát igyekezett új alapokra fektetni. Az ő legfőbb törvénye is, a legjobb szociális törvény. Az apostolok a legideálisabb szociális agitátorok voltak. A szentírás szociológija valódi jogot, valódi egyenlőséget, valódi szabadságot és valódi emberszeretetet hirdet. Sőt nemcsak hirdeti, de meg is valósítja azt. Ahol a szentírást zsinórt mértékül elfogadják, valódi jogot nyert a nő, rabszolga, gyermek, mint ember, mint lelkes lény; megszűnt a társadalmakban a vázáltság; lehettek az emberek testéről, lelkéről a szolgaság bílcse; a szegények számára jótékony intézetek, a munkátöptelenek részére menedékházak, az elhagyottak és árva gyermekek részére telek és árvaházak épültek; a betegeket kórházakban gyógyították; szentélyi hely lett a család; becses kincs a gyermek; az államok

mindinkább alakultak és alakulnak jogállamokká. S hogy ez a szocializmus el nem végezhette még mind e ideig az ő ideális munkáját, hogy még mindig vannak hibák és hiányok: annak nem a szentírás szociológijában van az oka, hanem rajta kívül két más körülményben. Az egyik: ennek a szociológiai rejtézetes harcot kellett és kell vívni; ez az örök harc, melyben a jó és a világosság harcol a rosszal és a sötéttel. A másik: elfordultak vagy legalább is közönyösek lettek az emberek az iránt a szociológia iránt. Tessék visszatérni azokhoz a tanokhoz, melyeket ez a szociológia hirdet és buzgalmat fejteni ki e mellett, megjárva mindenki, *mit ér el az emberiség e tanok által!* (Réz László „Világ és művészet,” 41. 42. lapok.) A világ nyomorúságát tekintve, elmondhatjuk hogy ha valaha, úgy ma van a legnagyobb szükség arra, hogy világosan állapítsuk meg a szentírás szociológiai tanait és lelkesen agítáljunk azok megvalósítása érdekében.

Mert, hogy a világbomboló materializmus nagyhatalommal tudott fejlődni s hatalma napról-napra nő, annak oka nemcsak a vezetőik bűmlatos zsenialitásában és a keresztyén társadalom minden gyöngeségét kihasználó rendkívül ügyességében keresendő; hanem többek közt abban is, hogy a keresztyén társadalom vezetői addig csekély értékű szociális tevékenységet fejtettek ki; ma pedig — mikor legnagyobb szükség volna rá — szinte kihaltak látszik a keresztyén szociális munkálkodás. Hiányzanak a lelkes agitátorok; kiknek — ha kell — életük sem drága az evangéliumért.

Nincs rajta mit csodálkoznunk! Hiszen például a tanítókat több állami intézetben vallásaitan szellemben nevelték; a papságot pedig nagyon gyöngye szociológiai és apológiai fegyverzetet látták el a nevelőintézetek. A világi örülők pedig az elméleti és anyagi erejük nagy részét a „Politika” nevű bálvány oltárain égették el; a népmilliók lelki, erkölcsi és társadalmi nevelésével, emelésével és irányításával nagyon keveset törődtek.

Az eredmény: felborult társadalom, lángoló oszlatyharc, káprápolgárháboru, könny, átok, vér, világnyomor, istentelenség!

E rettenetes zűrzavarból nem a dörgő fegyverek fogják kivetelni a célt léveztelt emberiséget, hanem az a fényes hajnali csillag, az a ragyogó örökfény, mely végre is a mai sötét borulatokat is át-töri, a Krisztus vallása.

Az evangélium felülmulhatatlan szépségű társadalmi tanításai, e tanok lelkes hirdetése és e tanokon felépítendő társadalmi intézmények alkotják azokat a fegyvereket, melyekbe (Efézusi levél V. 10—17.) a materializmus legyőzése végett a keresztyén társadalomnak fel kell öltöznie, hogy megmaradhasson.

Szellemi és erkölcsi fegyverekkel kell küzdenünk elsősorban, mert hacsak vérontó fegyverekkel tud az emberiség békét teremteni, az a béke igen gyenge lábón fog állani. A materializmus által elbódított népmilliók lelkét kell foglyul venni a Krisztushoz.

E nagy harcban a legelső teendő a kereszténység társadalmi életelvinek világos programban, vagy ha úgy tetszik, *egy társadalmi hitvallásban* való körvonalozása.

Létezőké tehát minden keresztény felekezetnek, hogy társadalmi téren békejobbot nyújtson másfelekezeti ember-társának. Létezőké a kereszténységnek, hogy különböző felekezetek vezetői társadalmi érintkezési alkalmakat és szerveket létesítsenek és a keresztények társadalmi hitvallását egyetértve állapítsák meg.

Tegye meg azért mindenik keresztény alakulat a maga körében a kezdeményező lépést; és a keresztény egyházak vezetői s az iskolák képviselői keressenek egymással kapcsolatot abból a célból, hogy a kereszténység társadalmi tanait egyöntetűen mentől előbb megállapítsák s a világromboló materializmus elleni küzdelem irányelveit és eszközeit megvitassák mennél előbb, mert még sosem volt oly igazság a régi mondás, mint ma, hogy — *periculum in mora!* *Szilcsnai László.*

Események—Feljegyzések.

A szlovenszkói tiszánfenneni egyházkerület püspöke a kerületi gyűlés után felterjesztést intézett a miniszteriumhoz, hogy az államsegélyt még a fogadalom letétele előtt — előlegként — utalványozzák részünkre. E felterjesztésre a következő leiratot kapta a Püspök: Hogy ezzel is meglegyen gyorsítva majd a lelkészek államsegélyének kiutalása, kérem a lelkészek névjegyzékét *összedíltítani az adóhivatalt hordárúrods szerint is.* Állítsák ezt össze az egyes esperesi hivatalok s küldjék azt be a következő címre: „Referát ov. a. v. cirke odd. pro kalvinske zlatostni Bratislava.“ Felkéri tehát Püspök az espereseket, hogy a kívánt összeállítást a megjelölt címre sürgősen megküldjék, a második példányt pedig a püspöki hivatalba. Egyidejűleg kéri Püspök az espereseket, hogy hívják fel a lelkészek figyelmét arra, hogy a fogadalom letételére vonatkozólag várják meg a felsőbb utasítást.

Eirandell az esperesekhez intézett püspöki körlevél, hogy amely egyházak az 1919. és 1920. évi közalappal még hátralékban vannak, azok megörgetendők. A befolyó közalapi járulékoknak ez után csak fele része küldendő be az egyh. ker. pénztárba (Sághy Sándor lelkész Beje, up. Tornaia, Gömör m.), másik fele az egyházmegye közlg. költségére fordítható.

Az egyházlátogatásokat a ker. gyűlés elrendelvé, helyénvalónak tartja Püspök ur az esperes urak figyelmébe ajánlani, hogy a látogatásokat nem szükséges az

alkalmatlan téli időszakban tartani meg, hanem nyugodtan halasztható a melegebb napokra, miután egyh. ker. közgyűlés úgy is valamelyik nyári hónapban fog tartatni.

HIREK.

— A szlovenszkói evangélikus zsinat ünnepélyes megnyitása és megalakulása után meghallgatta Schmidt Károly Jenő dr. zsinati képviselő, pozsonyi esperes-lelkész tiltakozó nyilatkozatát, melyet a megjelent magyar és német képviselők nevében az autonómiának a zsinat egybe hívásával történt megsértése ellen adott be. A nyilatkozatból kiderül, hogy a következő részeket: „Hogy politikai fordulatok és átalakulások nem szokták érintetlenül hagyni az egyházat, azt mi is tudjuk. Mint nem csupán földi közület azonban az egyház, kell, hogy hivatását a politikai harcokban *függetlenül* tölthesse be, mert csak így szolgálhat a föld jója gyanánt világító és irányító pontul és erkölcsi erőstől a vad mozgásban levő népeknek. Az önkormányzat megszűntetésével azonban egyházunkat teljes mértékben bevonták a politikai mozgalomba és így hivatásának gyakorlásában megakasztották...”

„Megkivántuk volna, hogy most, amikor egyházunk ujjaépítéséről kellett gondoskodni, előbb a régi kötelek egyháziilag kifogástalan és a keresztény testvériségnek megfelelő feloldása történt volna meg. Valamint bármely világi üzleti vállalat feloszlása és felszámolása előtt utolsó közgyűlést szokott tartani, épügy egyházunk is ebben az egyedül lehetséges és egyedül méltó módon kellett volna, hogy illo in partes-ét elhatározza és testvéreitől illó módon elbcsuazzék. Az egyháznak ez alkalomból is be kellett volna bizonyítania, hogy más szellemnek a teremtménye és műve, mint akár az államok...” Követeléselt a Nyilatkozat a következőkben foglalta össze:

1. Követeljük, hogy az önkormányzat eltörzése ellen utakozás történjék és az erre vonatkozóan 1919. január 30. és február 7-én kelt rendeletek visszavonás esnek.

2. Követeljük, hogy ez a zsinat (ly minőségben oszljék fel és szabad egyházi gyűlésnek jelentse ki magát).

3. Követeljük, hogy az egyházközdegok elnökletétől szólításának fel: határozák el alkotmányozó egyházgyűlékezet megtartását és azon való részvételüket.”

E Nyilatkozat tárgyalását a zsinat elhalasztotta január 25-ére s az erre adandó felelet tárgyalban javaslatkötellel egy bizottságot bízott meg s addig pedig a bizottságok készítették a zsinat tárgyal.

— A holland keresztény azocialista szakszervezetek a történelmi fejlődés folyamán erős katolikus és protestáns táborra építették ki mozgalmukat. Urechtenban tartották a kath. szervezetek évi kongresszusukat. A kongresszus jelentése szerint az elmúlt évben a kath. szakszervezetek 30 ezer, a protestánsok pedig 15 ezer új tagot hódítottak meg a szocialdemokraták táborából. A kongresszus fő tárgyal voltak: a *bérmozgalmak egyesítése, továbbá a munkásság részvétele a gazdasági válság elhárításában.* A kongresszus második napján a magyarországi ker. szocialista szakszervezetek képviselője hosszabb beszédben ismertette a magyarországi munkásviszonyokat. Az ismertetést nagy tetszéssel fogadta a kongresszus. A kiülő kálvinista teológus, *Kuypere*, parlamenti képviselő beszéde után nagy vita indult meg a magyar kérdéssel, végül is úgy határoztak, hogy a holland keresztény szakszervezetek a magyarországi testvérmozgalmat minden erejükkel támogatni fogják.

— Külföldi segély. Mint értesülünk, litteni ref. lelkészeink és lelkészil özvegyeink részére Magyarországra 240 ezer magyar korona külföldi segély érkezett, amely összeget ott 30 ezer csl. koronára váltották be s ennyit utaltak át ide — *díltólalag.* Azért jegyeztük meg, hogy „állítólag”, mert ez ideig még egy fillér sem érkezett az egyedül illetékes püspöki hivatalhoz. Pedig lelkészeinknek s főként özvegyeinkre már égetően szükséges volna a segítség.

Nyugtázás. *Jósvai Dénes* désl. ref. lelkész „lapunk erősítésére” küldött lapunknak 50 koronát (s azonfelül, természetesen, az egyháza előfizetési díját); hasonlóképen küldött *Molnár Samu* 30 koronát. Mídon e követésre méltó *cselekedeteiket* nyilvánosan nyugtázom, egyszersmind a közevben hálásan köszönöm az adományokat. Lapunk erősítésének ez az egyedül módja s egyszersmind a mellett is bizonyosság, hogy Lapunkra szükség volt s van. Szerk.

Kiadó: *A református egyházkerület.*

A kiadásért felelős: *Réz László.*

Pályázat

a klygyól (Beregny.) ref. **orgonista kántor-tanítói** állásra. Javadalma: kétszobás lakás, konyha, kamra, kerf s az egyház pénztárából 146 korona és törvényszerű államsegély.

Kötelessége: I—VI. osztalton osztlályok és ismétől iskolakötelek tanítása. Lelkész akadályoztatása esetén annak helyettesítése.

Pályázhatnak fogadalmat tett okleveles tanítók. Pályázati határidő 1921. február 15. Az állás azonnal elfoglalandó. Vasut helyben.

Kérvények „Ref. lakosazék Klygyó ú. p. Beregszász” küldendők.

Nyomatot: Gömöri Zoltán omdájában Pozsonyban.

Református Egyház és Iskola

A szlovenszkói és ruszinszkói reformátusok hivatalos lapja.

Előfizetési díjak: Egész évre — 60 K Negyed évre — 15 K Fél évre — — 30 K Egyenlő részű árára 1 K 20 Megjelenik minden vasárnap.		Felelős szerkesztő: RÉZ LÁSZLÓ	Szerkesztőség és kiadóhivatal: Roznyón, a református lelkészi hivatalban, hová a kéziratok, előfizetések, hirdetések és az esetleges reklamációk küldendők.
---	--	--	--

Az életküzdalem helyeiről.

(R. L.) Vádat írjak-e, vagy panaszt — azokért a könnyekért, nélkülözésekért és szenvedésekért, amelyeket némán sirtak el, panasz nélkül éltek át, átok és zúgolódás nélkül szenvedtek el magyar kálvinista papi családok, papi özvegyek és árvák már több, mint két esztendő óta?

Ki ellen emeljek vádat, vagy kit sujtson panaszom — e könnyek, nélkülözések és szenvedések miatt? A hatalom birtokosait, vagy az egyház őrállására vezető munkák végzésére hivatott tagjait?

Azokat a szerencséseket, akik teríték asztalok mellett ülnek a nem veszik észre azokat, akik így énekelnek: „könyhullatásim énnékem kenyerem éjjel-nappal”? Amazt-e, hogy nem vette fel a gondját a szegénynek, az özvegyeknek, az árváknak és a tehetetleneknek: hogy a szeretetlenség jegyében járó politika szemüvegén nézték vagy nem nézték a dolgok folyását? Vagy emezeket-e, hogy nem tudták ideje korán lerázni magukról a nagy álmélkodásnak miatta támadt megdöbbenést és vártak letargikus türelemmel valami kívülről jövő megmozdulást?...

Nem! Nem vádlok, nem panaszkodom! Se vádammal, se panaszommal nem ejzom fel az emberi szívék érzéshurjait. Elégge vad érzés-hullámokba csapong az ugy is.

Csupán a figyelmét hívom fel azoknak, akik inter et extra muros kötelességet vettek a felebaráti kötelességek teljesítésére.

Magyar papi családokról van szó. Családokról, melyeknek tagjai nők, és gyermekek is. Családokról, akiknek kezéből kiesett a kenyér botja az új államalakulatok következtében. A hamis jelzavakkal elbódított nép nem törődik — legfeljebb rossz indulattal — velük; megszolgált kenyerüket sok, nagyon sok helyen teljesen panaszosá tette számukra. Az állam pedig, mintha elfelejtette volna, hogy ők is élnek és élni akarnak a azt a kötelességet, amelyet az elődállam tel-

jesített velük szemben, az utódállam nem teljesíti máig sem.

Özvegyekről és árvákról van szó. Megint nőkről és gyermekekről, akik a nyomorba jutottak, akik nem csak a nekik megfelelő nevelésben nem részesülhetnek, de nincs elegendő mindennapi kenyerük sem. Elárvultak teljesen. Férjök, apjuk áldozott pénzt, törődést, hogy kenyeret és a legszükségesebbeket biztosítsa számukra arra az időre, mikor ők már nem lesz... És mégis özvegy-árva segélyeikhez nem tudnak hozzájutni. Politikai határ zárja el őket szűkös megéheztelt eszközeiktől is.

Öreg lelkészekről van szó, akik elégették már világító olajukat a szent célok szolgálatában; akiknek nincs más bűnük — gondolatauk szerint, a rideg s anyagias gondolkozásu világ szemében — mint az, hogy az Ur szolgálatára szentelték életüket. S mikor azt várhatták volna, hogy nyugodtan töltik majd a kegyelem éveit: Ime, aggódnok kell a holnapi kenyérért, a fáért, melynek tüze mellett melegengethessék fázékonyá lett testüket. Nyugdijjukhoz nem tudnak hozzá jutni, mert közéjük és nyugdijuk közé is sorompó van emelve.

Ha rátok gondolok, ti senki szegényei, ti elhagyatott özvegyek, ti igazi árvák: ha látom a ti néma szenvedéseltek; ha látom kezeitekben a szegénység botját: ugy elfacsarodik a szívem és ajkamra kérdések után kérdések tolnak.

Miért kell szenvednetek? Miért kell annyit küzdenetek? Miért juttot sorsotokul e kietlen, zord élet? Miben vagytok ti-bűnösök? Talán csak nem az a ti bűnötök, hogy magyaroknak és kálvinistáknak születtetek? Miért nem látja meg az a hatalom, mely sorsotok felől intézkedett, a ti nyomorúságaitokat?

Ti is annak az államaak vagytok polgárai, amely azt mondja, hogy szívén viseli mindenkiné a gondját. A ti fiaitok, testvéreitek, atyátokfiat, a ti fajtátok is teljesítik az állam iránti kötelességeket — pénzben és vérben.

Ti nektek is jogotok van az élethez, az életnek javához. S ha elárta az ál-

lam előletek az élet eszközeihez való hozzájutás módját, akkor adja meg azokat az eszközöket ők maga.

Ti nem vesztek részt a politikában; nektek a mindennapi kenyéren kívül csak az a kívánságotok, hogy hűtetek, nyelvetek és kulturához való jogotok maradjon a tulajdonotok.

Miért kell hát nektek bűnhődnetek s miért kell látnotok, hogy mások megjutalmaztatásban részesüljenek? És nem tudjátok megérteni, hogy miért a különbségtételi??

Miért, miért?...

Ez a nagy kérdés! Erre nem találok feleletet. Azért is teszem fel e kérdést, hogy halljak rá feleletet. Azoktól, akik illetékesek felelni is. Bűnhődjenek a bűnösök: de ne szenvedjenek az ártatlanok! Úrak, a hatalomnak birtokosai, értésétek meg ezt az igazságot is!

Vagy adjátok meg a jogot, hogy vegye gondját fel a kálvinista egyház szolgálóinak és azok családjainak az, akitől elzárattak, vagy vegyétek fel ti az ők gondjukat. De késedelem nélkül. Mert már a 12-ik óra is elmulik nemsokára. Ne szaporodjanak a nyomor emberei. Nem érdeke ez egy államnak sem.

A formáságok miatt ne súlydjenek a társadalom nyomorultjainvá családok. Ez nem jól van így. A demokratizmus mást kíván, más kötelességeket állít a hatalom birtokosai elé.

Igazságot és méltányosságot! Egyenlőséget és viszonyosságot! Ez illik a jogállamhoz! Ezt kívánja a demokratizmus! Ezt kérjük, várjuk feleleltől fővel az életküzdalem helyeiről mi is.

Folyamatban van — értesülésük szerint — a minisztériumban annak az anyagnak a feldolgozása, amely a lelkészi fizetés új rendezését lesz hivatva igazságos vagy legalább is méltányos alapokra fektetni. A naturállát állami megváltásáról van szó és pedig mindennemű természetbeni szolgáltatás kiküszöbölésével, kivéve természetesen az ingatlanok haszonélvezetét. Nem valószínű ugyan, hogy a ref. lelkészek fizetésének rendezése is eljutott már ebbe a stádiumba; azonban legalább is nem felesleges az érdekelteknek az eshetőség felől gondolkozni.

Adalékok

a szlovák ref. egyházmege szervezkedési mozgalmához. *)

Fordította a Slovensky Kálvin 1920. 9-ik számából.

A tót kálvinista egyház állapota az országban.

A szlovák kálvinista presbyteriális egység évi egyetemes gyűlése után Stunda István lelkész ur fel volt hívva, hogy adjon nekünk mindenre kimerítő jelentést a mi népünknek egyházi állapotáról! Hadd olvassa el azért minden hű és istenfélő kálvinista figyelmesen a következő választ és fontolja meg, vajjon mi nézhetünk-e közönyösen az úgy-ilyetér. állapotát.

Stunda lelkész urnak válasza ez:

Kedves Lelkész Ur! Aminő örömet érezek az Ön levele olvasásakor, éppen oly nagy az én tájdalom, ha arra gondolok, hogy mily szomorú állapotban van a szlovák kálvinisták ügye s elismerem, hogy most sem valami nagy készséggel írok erről az ügyről! Hiszen a legkelle-

*) Az alábbi cikk a "Slovensky Kálvin" c. amerikai szlovák lapban jelent meg. Fordítását hiteles személy végezte. A levél egy Régemer nevű cseh református paphoz van intézve, aki az elmúlt év nyarán sokat forgott a szlovák ref. egyházakban. E levelet, mint ref. egyházunk történelmének egyik anyagát tekintjük, leközlését ezért is szükségesnek tartjuk. De szükségesnek tartjuk a közlését azért is, hogy kitűnjék, mily **lőrvenytelen és hamis utakon** akarták egyesek a szlovák ref. egyházmege felállítását a kormány hátamegett s akarata ellenére s mennyire lelkiismeretlenül megakarták zavarni az egyházmegeben élő szlovák és magyar hívek közötti több százados egyetértést. A levélben szó van ref. lelkészekről, akik e mozgalomban részt vettek volna. Azonban ők ünnepelesen kijelentették már, hogy Stunda jelenlétében résztvettek ugyan azon említett gyűlésen s ott egy jegyzőkönyvi határozatot hoztak is, de ebben csak a congruát sürgették és Stundát a ref. egyházi ügyek referenséül ajánlották, szlovák ref. egyházmege alakítására vonatkozólag még nem határoztak, mit mondjunk Stunda eljárásáról? Ezért most Stunda uron a sor, hogy igazolja magát. Előre kijelentjük, hogy ha Stunda ur csakugyan **valótlanosságokat** állított, **ez egy súlyos tévedése**, hogy ref. egyházkerüleink vele azonban bizalommal nem viselhetik a mit különben már határozattal kimondott; nem azért sem, mert egy előadónak másik kelléke kell, hogy legyen, hogy ref. egyházunk **lőrvenyeinek tiszteletében ő maga járjon** elő jó példával, ezenkívül az előadó nem egy nemzetiségű egyház előadója, hanem az egyházkerületé, ahol a 2% szlovák ref. mellett 98% magyarjaink ref. él.

Péter Mihály.

mellenebb ügy nekem válaszolni! De már nem hallgathatok tovább, azért mindent előterjeszek úgy amint van!

1919. év július hó 15 én kezdtem meg a formális akciót egy oly kálvinista seniorátus létesítése iránt, amely legkevésbé 14 anya-gyülekezetet számlálna és 20 filiát közel 15—16 ezer tót lélekkel. Tehát 14 oly gyülekezetet, melynek lelkésze van és 18—20 oly gyülekezetet, amelyeket úgy hívnak nálunk, filiák, amelyeknek tanítók, úgynevezett praeránsaik vannak. Megjegyzem, hogy ezen filiák között vannak olyanok is, amelyek oly jó anyagi állapotban vannak, hogy azonnal önálló gyülekezetekké lehetnek. Ezek közül keltő be is adta kérvényét a felsőbb hatósághoz, miután az ily gyülekezetek létesítéséhez engedélyt csak a felsőbb hatóság adhat.

Ez az én iökrévésem, mely önmagától értetődő dolog, a legbensőbb örömmel és egyetértéssel találkozott a szlovák kálvinista nép között. Öröm volt ezért dolgozni! Napról-napra nagyobb lett az én lelkesedésem! S ezért szükségesnek látszott közelebb hozzányulni az orgánizáció munkájához! Egy felől meg kellett ehhez nyerni magokat ezen gyülekezet lelkészait: másfelől felvilágosítást kellett nyernem, miként fogadja ezt a köztársaság kormányzata. Minden ilyen hasonló mozgalmaknak a vezetése a köztársaság kormányzatának ellenőrzése alatt áll. Ezen okból tanácskoztam Moys zsupánnal. Ő kompetensnek nyilvánította magát nekem ezen ügyben információt adni, s hogy a kormányzat kész nem csak elismerni, hanem tehetőségéhez képest támogatni is ezen ügyet! De miután ő katolikus lelkész, javasolta, hogy forduljak Kriskó zsupánhoz, aki evangélikus egyházi felügyelő és jobban ismeri ezeket az ügyeket.

Elmentem Kriskó zsupán urhoz! Itteni tanácskozásom eredménye ugyanaz lett! Igaz, hogy nekem először Bratislavába kellett volna menni! De miután mindkét zsupán ur megerősítette, hogy az én vállalkozásom az illetékes kormányzati faktor részéről jóvá lesz hagyva: s így állítottam magam elé az ügyet, hogy a Szlovákok ügyét feltétlenül el kell ismerni, nem akartam felesleges utókölséget és időt vesztegetni, hiszen elegendőnek találtam a zsupán uraknak a szavát! Másik feladat volt a lelkészek megnyerése. Igaz, hogy csak politikai módon, de én ezzel nem törődtem. Ezek a lelkészek elismerik a Szlovák népnek jogát, létesítünk egy önálló seniorátust és a kormány buzdítja azzal, hogy anyagi és erkölcsi segélyt nyujt nekik. Ezen aggodalmaimra büszkeséggel gondoltam arra, hogy a kormány az ő hazafi exponenseinek kész lesz segélyt nyujtani, s mindazt, ami ezen munkához szükséges.

A lelkészek az én felvilágosításom alapján aláírták magukat és a seniorátus létesítéséhez hozzájárulnak! Azután megállapodtunk abban, ki lesz a senior, kurátor stb.

Azonban mi történt? Elmegyek Bratislavába, a már írásban előterjesztett ügy és kérelem közlésére és megörögetése iránt, de itt közölte velem az

evangélikus egyházi-ügyek referense, hogy **a kormányzat nem akar a Slovenskón levő kálvinista egyház egyes részével egyezkedni**, csak az egész egyházak törvényes felsőségével! Én azonban annyira meg voltam lepve ezen felelet miatt, hogy ezt nem is tudom kellő eg leírni! Mi lesz a lelkészekkel, akik magukat exponálták? és most ki lesznek szolgáltatva a tiszta magyar felsőbbség kegyelmének? Mi lesz az államegilyél?

Én mindjárt átlátam ennek a feleletnek a következményeit és úgy is ment nekünk! Küldöttség, küldöttség után jött. Itt tanító hiányzott, itt a lelkészek kérelmeztek, amott a filiát akarnak önállóítani és így tovább! Egy éles és szókimondó szlovák szemembe vágta a referens ur előt: „Uram, ez disznóság, hogy megcsaltatok minket!” Ezt kaptam én a referens osztálytól! Miután a propogandát teljesen az én költségemre kezdtem, teljesen kiköltöttem magam. A magyar egyháztól teljesen elváltam, most már az én működése az egész kálvinista egyház elárulásának minősítetteti; ily körülmények között nem alázhattam meg magamat nekik, hogy visszatérjek és megkérjem a magyar egyház felsőbb-ségét, hogy adjanak nekem valami helyet, nekem a kálvinista egyház **árulójanak!** Ezt nem kellett megtenni! Azonban összes pénzümet elköltöttem s kényszerítve lettem, hogy állást fogadjak el a ref. osztálynál alárendelve nemcsak magának a referensnek, hanem az ő titkárnak is. Elfogadtam azt azon reményben, hogy mégis lesz alkalmam védelmezni a Szlovákok érdekeit amennyire csak lehetséges. Fellettem véve a kálvinista ügyek titkárául s akkor gondoltam, hogy lesz alkalmam cseh körök érdeklődését felkelteni ügyeink iránt. De amint elelntén, úgy azután sem sikerült nekem semmi. Gondolja meg lelkész ur, hogy itt vagyok már: egy éve és nem volt még alkalmam Kelet Slovenskóba utazni. Gondoltam, hogy lesz alkalmam tárgyalni a prágai kálvinista körökkel. Kérem Önt, még nem volt alkalmam Prágánkat meg se látni. Nos ez az, amiért nem akartam Önnek mindent megírni. Az az a kath. referenshez beosztott gör. kath. képviselő (zampiscl)-nek kötszer annyit fizetése van, mint nekem! Azokivül szabad mozgási és kezdeményezési joga van, én nekem pedig mint alárendelt s az egyházi referensek között legszegényebb hivatalnoknak még útra való költségem sincs. Állapítsa meg a Főtitelendő lelkész ur, hogy ha tehetném és szabadságot kapnék az utazásra az ut nekem belekerülne 640 koronába s ennek ellenében nem kapok havonta csak 1200 kor-t. Nem rég megkértem a referenset, hogy még sem szenvedhetem, hogy a mi szlovák kálvinista népünkért semmit se tegyenek s megkértem őt, hogy legalább azt a költséget térítsék meg, amit a múlt évben tettem. Beadtam a kérvényt több mint egy hónappal ezelőt a kultuszminiszterhez, de a legkisebb választ sem kaptam erre.

Gondoltam, hogy egy gyűlésen előadom a népnek. Ami vonatkozik az amerikai egyházzal való összekötötésre és

szét akartam osztani a Slovák Kálvinista újságot, de kénytelen voltam megkérni a Henry C. Barden az I. M. C. a igazgatóját, hogy az újságot ossza szét s ő azt szívesen meg is tette.

Ime a valódi képe helyzetünknek. Hasztalan igyekszem, de nincs semmi eredmény. A kormány mintha egyáltalában nem is akarna ezzel az ügygel foglalkozni. Én egészen el vagyok keseredve, a nép még inkább el van keseredve ellenem. A lelkészekről nem is akarok beszélni, mert ők általam meg vannak csálva. Én a politikai hatóságot ezen tekintetben egyáltalában nem tudom megérteni s ezt már többször nyíltan megmondtam a referensnek s magának a Miniszternek is. Miképen fog ezen ügy a jövőben is előrehaladni, azt előre nem tudom megmondani. De mégis remélem, hogy kissé nagyobb melegséggel, mint eddig! Miután világszűfjára kényszerült erre az angol presbyteri egyház halósága, mely érdeklődni kezd rólunk.

Végül a jobb jövő reményében üdvözlöm mindanyunkat, megkülönböztetett tisztelettel az önök érdeklődéséért tisztelettel hívők:

Bratislava, 1920. aug. 10.

Stunda István s. k.

Stunda lelkész ur jelentéséhez legyen szabad a következő megjegyzéseket tenni:

1. Moys zsupán ur bizalmas beszélgetésén ugyanazt kezdeményezte, amit Stunda lelkész ur említ. Egyetlen követelmény volt a forradalmi mozgalom alapján ezt keresztül vinni önmagában az egyházban, a ref. egyház volt az első, amelyik a lépést megtette (?)

2. Szívünk mélyéből helyeseljük az egyháznak az államtól való elválását amerikai rendszer szerjnt. De a míg a többi egyházi testületek kitadásaira élvezik az államtól támogatást és védelmet, nem lehet ránk nézve közönyös, hogy egyedül a Slovák kálvinista egyháztól legyen az megvonva, ami a többieknek megvan adva.

Nem lehet ránk nézve közömbös, miután az országban a mi népünk tett lépéseket a magyar járom alóli felszabadulásra és miután a mi népünk ép oly munkás volt a nép revolúcióban, mint mások is.

Vajjon Stunda lelkész ur beadványa alapján eltörhetjük-e, ? halaszthatjuk-e? hogy a kormány a slovák kálvinistákat más nép alárendeltjének tartsa? ! Slávia hű fia ezen szavának pusztában ehangzó szónak kell-e maradni? ! Hát a kormányzat védelmezheti és segíyezheti a katolikus nép egyházát? csak épen a kálvinistát nem? Itt világosan látható, hogy voltak helyes lépések megtéve, azután tanácskozások voltak zsupánoké, akiknek tapasztalataik voltak az ily ügyekben és úgy vezették a katolikus és evangélikus egyházat s a kormányzat nem ellenkezett, csak épen a Slovák kálvinista egyház elismerése vagy megismerésére nem volt ideje.

Itt van tehát helye és ideje, hogy ez a tudomást nem veit kormány informálva legyen, hogy azok Slovák kálvinisták.

3. Amit elmulasztottak testvéreink ott-

hon, mint Slovenskón otthon, úgy mint Csehországban és Morvaországban, az ma az ő hibájok. Egyetértésnek és megértésnek kellett uralkodni a ref. helvét egyház között. Tóth kálvinisták és Cseh kálvinisták egy anyának, Sláviának testvér-gyermekel a hitben pedig utóda! a Husz-féle reformátiónak! Egy test és egy vér ők! Az átkozott politika szétszította és egymás ellenségeivé tette őket, egyenlenségeket hintett közjűk. Elfelejtkeztek magukról.

Most még van idő arra, hogy a morvaországi ref. egyház superintendenciája megkösse az összekötetés szálait a Slovák kálvinistákkal. Ezen superintendenciának van saját seniorátusa Sziléziában, miért ne lehetne egy Kelet Slovenskón? Ennek a legogikusabb lépésnek kell lenni a mi egyházunk megvédelmzésében! Örök szégyen lenne az, hogy a Slovák kálvinista egyházat lefarabolja az az egyházi felsőbbbség, amelyik a tót szellemet elfojtani, Krisztus helyett „Magyarországot“ Istenítette és ennek az erkölcsnélküli kormányzatnak tisztelet a kivételnek, ahol nem úgy történt.

4. Slovák kálvinisták ámbár kevesen vannak számra, de azért meg kell őket védelmezni. Az idősok nagyon fontos. A pillanatok nagyon kritikusak. Nincs idő a pazarlásra, vagy késlekedésre, ha tározott akcióra van szükség.

Egyedül gyors segély és védelem az amerikai slovák kálvinistákon nyugszik. A mi egyesületünknek hét alap áll rendelkezésére, nmelyből kellő időben adhat segélyt. Az irodalmi alap, amelyből 729 dollár és 85 cent van maradvány s a tudományi alap, melyből 997 dollár 75 cent a maradvány Legkevesebbet 500 dollárt lehetne küldeni, 30 ezer kor. seniorátusra, melyet fel lehetne használni ama munkához, amelyről Stunda lelkész ur itt és pedig azon egyházakban, amelyek a szlonskói seniorátushoz jelentkeztek.

A fő elnök jöjjön érintkezésbe ezen ügyben a főtisztviselőkkel és a gyűlésükön adják meg az ő véleményüket az elnöknek, hogy ebben az ügyben haladéktalanul töltenek valamit! Hadd tudja meg ez a nép, hogy van hazájuk! Hogy érdeklődünk az ő jóléte és boldogulásáért! És aki ezt tudja, sajnálhatja ezeket az alapokat, amelyek használatnak ilyen fontos munkához és nemes célhoz?

Ne késlekedjünk ezen anyagi segélyvel! A főgyűlésnek és egyesületünk gyűléseinek spellálni kell a Slovák liga igazgatóságához. A cseh slovák köztársaság kormányához, az en sz nyilvánosságához és elő kell segíteni a mi tengeren túli testvéreink jogait. E egyen a mi szent kötelességünk!

Közlí Péter Mihály eker tanácsbíró

Események—Feljegyzések.

Tudósítás a nyugatszlovenskói egyházi gyűlésekről. Két egymást követő napon, jan. 26. és 27-én nevezetes és mozgalmas gyűlések voltak a Szlovenszkó nyugati részén levő reformátusságnak: a

komáromi egyházmegyének és a dunántúli kerület ezen államtesthez szakított részének.

A sok, hiának bizonyult reménykedés, meddő várakozás, káros téltenség után felülkerekedett a jobb belátás és higgadtabb megfontolás, hogy a mi elői kitérünk úgy sem lehet: azon túl kell esnünk, a kibontakozás fonálát kezünkbe vennünk és a mulasztásokat helyre pótolnunk, nehogy egyházainkat a teljes züllésnek tegyük ki.

Az adott helyzet azon részben, hogy az államterület református érdekeltségének nagyobb fele már előbb rálepett a kínos és immár tarthatatlan bizonytalanságból kivezető egyetlen és ekerületlen útra, a kezdeményezés odumának vállalásával bár megkönnyítette ezen vidék intéző szerveinek a fennförgő kérdésben állásfoglalását, mégis szinte hajszálon mult, hogy a céltalan passzivitás képviselői és hirdetői, a közérdekkel keveset számoló szubjektív felfogások, gondmentes egyéni körülményekből is kimagyarázható rabulistikáikkal — ha csak ideiglenesen is — el nem vágták a most már sürgős kibontakozás utját.

Ei sem képzelhető, hogy a kivánatos egységet, összhangot mennyire megzavarta volna egyetlen egyházmegyének semmivel nem indokolható ellenkezése s mennyire diskreditálta volna a nagy többséget a nyilvánosság előtt, a nélkül, hogy azzal egy szemernyit is lendítette volna a mindenki előtt egyformán szent ügy, de „res julicata“ sorsán!

Mert a kérdést az adott körülmények között csakis ekép lehet felállítani: Beillesztjük e egyházunkat, mint szerves intézményt, az állam kereteibe, biztosítsuk e számra minden elképzelhető vonatkozásban a védelmet, legőbb egyházunkra nézve nélkülözhetlen támogatását, lelkeszei legalább is legyenek, nyugdíjait, özvegyet, árvát egész összességének existenciáját, a pap, kántor, tanítóképzés jogát vagy legalább is igényeinknek megfelelő módját és általában a többi vallásfelekezeteknek nyújtott jogok vagy előnyökben való egyenlő részesedést, melyeknek előfeltétele az államhatalom elismerése, követelményeinek teljesítése — avagy pedig mindezeket elzárkózva me-reven a törvényenkívüliség, védtelenség, melióztatás, sőt esetleg az üldözés vagy elnyomatás martyromságát választjuk, kitéve magunkat az állam területéről való kiutasítás kellemetlenségeinek, gyűlekezetelnket az elhagyatottság és szerze züllésnek??

Ezt a dilemmát — bár a kerületbeli társ egyházmegye: Bars a tiszáninneni állásponhoz csatlakozott már előzőleg — nem volt képes a komáromi egyházmegye jan. 26-iki közgyűlésének többsége higgadtan megfontolni a egyes hangadók igen téves és céltatos beállításban csak annyit láttak kockán forogni, hogy ha a külföldön szervezkedést keresztül nem viaszszuk s a hűségí fogadalmat le nem tesszük — csak a segélyhez való törvényes igényünkről mondunk le, ami nélkül a vagyonosabb egyházak és természetibeli javadalmazásu lelkészek még megélhetnek (a többi az Hekuba!) tehát körö-

szakadtáig folytatni kell a passzivitást. Így alakult ki a határozat is, mely tenartatta az okt. 26-iki negatív álláspontot.

Nem csoda, hogy az elutazó határozat után a lelkárohasra ajánlott egyházi sajtó is hívős fogadtatásra talál s a kötelező hivatalos elismerést és támogatást nagy ellenző kedve és felburdulásában a gyűlés nem ígerte meg számára.

A „non possumus” jegyében eképfolydógató gyűlés s annak alkalmi szolidaritása még egy olyasmit is produkált, amiről „difficile est satyram non scribere”

Az egyházmegyétől 200 kilométer távolságra eső népességében most már jelentékenyen megfogyatkozott, lelkészétől is elhagyott rutikai missiói egyház üres, hasznát nem húzó templom telkét, melyet emberileg belátható időben, sőt valószínűleg, hogy sohasem használhat fel céljára: értékesíteni határozta el, hogy vételárának kamataiból a lelki gondozás és vallásoktatás szükségleteit fedezhesse. Az egyházmegyei és kerületi előnkség időközileg jóvá is hagyta a határozatot, sőt egy azóta tartott egyhm. gyűlés (okt. 26.) tudomásul is vette!! Most pedig, midőn az értékesítés mikéntjét érintette az esperesi jelentés: egy igen túlértelkoponyából kipattant azon felette jellemző ellenvetésre, hogy t. i. *hagyassék abba a lelki gondozás és hitoktatás* — el is határozta sebitben a gyűlés, hogy maradjon parlagon a templom telek, eo ipso a gyűlekezet is! (A Názáreti Mester aligha ilyen juhásszal találkozott, akinek vállán meglátta azt a 100-ik báránykát.)

Hát éppen elegendő volt egy napra, hogy nagyon meg ne feküdjé gyomrunkat a kemény eledel! Aludtunk egyet rá és a lidércnyomásoktól szerencsésen megszabadultunk. (Folyt. köv.) *Sedivy L.*

Törvények. Rendeletek.

Az állami anyakönyvekről. A cseh-szlovák kormány Slovenszkó közlizationásával megbízott teljhatalmu miniszterének 1919. jan. 14 én kiadott 12/1919. sz. rendelete.

A házassági jogra vonatkozó 1894. XXXI. t.-c. s az állami anyakönyvekre vonatkozó 1894. XXXIII. t.-c. célszerű keresztülvitele, amely törvények az 1918. okt. 28-iki törvény értelmében továbbra is érvényben maradnak, 64 t.-c. 14 § a alapján eirendelem, hogy:

1. §.

Azokban a községekben, amelyekben a lakosság többsége szlovák, az összes anyakönyvi bejegyzések és irndetések szlovák nyelven történnek. A nyelven állíthatnak ki az összes hivatalos bizonyítványok s egyéb iratok. Kivonatokat az anyakönyvvezető köteles a magyar anyakönyvekből felelnek és hivataloknak kizárólag szlovák nyelven adni ki, amely kivonatoknál felelős a fordítás helyességéért. A felek kifejezett kívánságára használhatja az anyakönyvvezető a magyar, illetőleg a német nyelvet is. Azokat a községeket illetőleg, amelyekben a lakosság mellett más nyelven is végazható a hivatali szolgálat, külön rendelet fog megjelenni. Még pedig használhatban

marad az eddigi gyakorlat, a felek kívánságára azonban a kézbesítések és bizonyítványok szlovák nyelven is kiállítandók s a házassjelöltek szlovák nyelven adandók össze.

2. §.

Az eddigi anyakönyvek egyelőre továbbra is használhatók, csupán a rovatok töltendők ki megfelelő szlovák szöveggel, amíg az eddigi magyar nyelvű nyomtatványok szlovák nyelvűekkel nem cseréltetnek ki.

Főnemesi, nemesi címek (gróf, báró stb.), nemesi előnevek az 1918. dec. 10-iki 61-ik törvény értelmében törlendők, miert is használatuk hivatalos iratokban, okmányokban és könyvekben megszűnik. Ennek következtében az eddigi anyakönyvi bejegyzésekből is — hivalkozással a „Megjegyzések” rovatában a lenti törvényre s a jelen rendelethez — törlendők úgy, hogy továbbra is olvashatók maradhassanak.

HIREK.

Amerikai protestáns egyházak küldöttei jártak a múlt év aug. havában Magyarországon, Romániában és Csehszlovákiában. Magyarországon nagy ünnepeleket tartottak tiszteletükre Budapesten és Gödöllőn a kormányzó jelenlétében. Az ünneplésben reformátusok, lutheránusok és róm. katollikusok együttértek. Az amerikai küldöttek remek beszédekben felelték az üdvözlésekre, rámutatván arra a szükségességre, hogy a világ újjáépítésében keresztényeknek összekell fogni. Az állami és társadalmi életben *Krisztus elveit szerint kell berendezkedni*, mert *Krisztus* nem lehetetlen dolgokra hívott el bennünket; a mit tanítványainak parancsolt, az mind lehetséges. A bizottság 8 tagból állott, közöttük két hölgy. Közöttük kétfő Erdélyben is járt és 50.000 dollár amerikai ajándékot osztott szét a nyomorgó lelkészek és tanítók között. Érdekes azon tapasztalatuk, hogy Erdélyben a magyar katollikusok, reformátusok és unitáriusok között a legnelebbebb testvéries együttérzés él. Kölcsona egyezség alapján a három felekezet híveivel olyan tempómba járnak, a milyen a községben. Ugyancsak így vannak a gyermekek iskoláztatásával is. Az amerikai bizottság egyik tagja jelen volt a prágai Huss-ünnepeleken és a cseh és morva protestáns atyáftaknak 10000 dollár ajándékot adott át — Prágából ment Budapestre. — A bizottság jövetelének voltaképeni célja egyfelől az amerikai magyar egyházak jogviszonyainak rendezése, másfelől a magyar egyházak súlyos helyzetének megvizsgálása és könynyítése volt.

Az egyházlátogatásokat a felsőbb hatóságok elrendelték. Nagyon helyesen és üdvösen. Azonban jó volna már reformálni ezt a régi üdvös intézményt is, hogy ne volna az egyházlátogatás csak száraz sablon, hanem alakulna át valódi egyházéprő és átkeresztelő belmissió tevékenységgé. Hogy ez miként volna lehet-

séges, azt a sajtó és értekezletek után már kellőképpen tisztázta és körvonalazta a közvélemény. A gömöri egyházmegye például már régen körvonalazta az egyházlátogatás reformjának főbb elveit, melyek szerint leghelyesebb volna az egyházlátogatást vasárnapra tenni, hogy az egyházlátogatóság a gyülekezethez beszédet intézhessen. A fejlődő élet azt kívánja, hogy ne csak szépen megindokolt határozatokat hozzunk, hanem igyekezzünk azokat megvalósítani is, mert másként csak a levegőt vagdaljuk.

A stóliát a gömöri róm. kath. egyházmegye időszerűen rendezte. A mi egyházi hatóságainknak is üdvös volna a példát követni, hogy vallás szertartásainkat és lelkészeink és tanítóink működésének értékeit — anyagiassan gondolkodó népünk előtt — megmentjük a neveltségesség (komikusság) veszélyétől.

Az állami törvények és rendeletek közlését mai számunkban megkezdjük. *Stunda* István ur szíves volt megígérni, hogy az állami törvényekről és rendeletekkel magyar nyelvű szöveggel lapunk részére előkészíti és rendelkezésünkre bocsátja. Megjegyezzük, hogy *Ruszinszkóban* úgy az egyházi, mint az iskolai kérdések annak belügyéhez tartoznak s az ide vonatkozó rendeletek eltérőek is lehetnek a viszonyokhoz alkalmazva. De alapvető ügyekben azonszak az állam egész területére érvényes rendeletekkel és törvényekkel. Igyekeznünk fogunk az esetleges eltérések felől is biztos tájékozást szerezni és nyújtani.

Kiadó: *A református egyházkerület.*

A kiadásért felelős: *Réz László.*

Pályázat a magyarizségi kántortanítói állásra.

Javadalom: 12 m. hold föld, 8 köböl rozs, államszegély, jó lakás kerttel. Ref. lelkészli hivatal Magyarizség, Zemplén m.

Pályázat.

Rafajnaufalu (Bereg m.) kántortanítói állásra 1921. márc. 5-ig terjedő határidővel pályázat hirdettek. Állás azonnal elfoglalandó. Feltételek iránti megkeresések s pályázatok Boldizsár Bertalan ref. lelkész Rafajnaufalu u. p. Bátyu címre intézendők.

ORGONAT

(világhírű Rieger-gyártmány) és elsőrendű harmóniumot

szállít kedvező fizetési feltételek mellett

GUNA GYULA

hangszergyári nagyraktára PRESOV 1-4

Orgonajavítást vállalok. Elsőrangú zongorák, pianók szintén dus vásárlásukban vannak raktáron.

Nyomatok Gömői Zoltán nyomdájában Rozsnyón

Református Egyház és Iskola

A szlovenszkói és ruszinszkói reformátusok hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:
Egész évre — 80 K Negyed évre — 15 K
Fél évre — 30 K Egyes számai ára 1 K 20
Megjelenik minden vasárnap.

Felolvas szerkesztő:
RÉZ LÁSZLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Rozsnyón, a református lelkipápai hivatalban, bővé a
kéziratok, előfizetések, hirdetések és az esetleges
reklamációk küldendőik.

Miről van szó?

(R. L.) Most, hogy a komáromi lezajlott egyházmegyei és kerületi gyűlésekről a hírek eljutottak hozzánk, ez a kérdés merült fel lelkünkben önkéntelenül: *miről van szó, hogy az emberek nem értik meg egymást?*

A valósággal életbe vágó kérdések eldöntésénél két párt állott egymással szemben Komáromban. A szellem fegyverével harcoltak. Így, távolból úgy tűnik fel a két párt viaskodása, mintha mindkettő *külön érdekekért* küzdött volna! Mintha nem testvérek vitatkoznának volna harcot — közös érdekekért! Komárom Bars ellen! És mindketten az érvényben levő egyházi törvényeket vallották jogalapul. Csak azt felejtették el az ellenzékieskedők, hogy egyházunk is, mint sok más erkölcsi intézmény, sőt egy egész nemzetiség, kényszerhelyzetbe jutott, melyet nem is maga idézett elő és így a törvény alkalmazásának végrehajtásának *adott viszonyoknak megfelelőnek*, vagyis reálisnak kell lenni. Csak a reális gondolkodás vezethet jó célhoz.

Komárom Bars ellen! Miért? Erre a kérdésre csak egy őszinte feleletet lehet adni. Azért, mert Komárom a politika ingoványos talajára lépett. Pedig az egyházban nincs helye a politikának. Az egyház építése közben nem szabad a politika szemüvegén keresztül nézni az eseményeket és alakulásokat. Az egyházépítésben az evangéliumok szem előtt tartásával kell az eseményeket és helyzeteket tekinteni. Ha Komárom így tekintette a politikát, akkor — Komárom és Bars megértették volna egymást; mert a két testvérnek nem lehet ellentétes véleménye, különösen tenni valójára — az egyházban az egyház céljait.

Komárom a sajtó ellen! Miért? Talán csak nem hatalmi érdekből? A sajtó, már t. i. a Református Egyház és Iskola, a mi Lapunk, nem politikai, az így maga és érdekeit közönsége közé nem emeli választófalat. A lelkészek és tanítók össze-

kötődő kapcsa, az anyaszentegyház érdekelnek szolgálja, a jogok védője, az egyház kívánságainak és véleményének megnyilatkoztatója akar lenni. Pártokat nem szolgál. Személyi kultuszt nem űz. Miért hát az ellene való állásfoglalás? Sőt ha nem volna, meg kellene teremteni. Mert sok a sérelmünk, hiányunk; szükségünk nagyok! Egyházi hatóságainkat mellőzik; az egyenlőség és viszonyosság elvét velünk szemben nem gyakorolják; a feltételek, melyeket élénk állítottak, kemények, a történelmi fejlődéssel ellentétben állók; tanító s papképzésünk nincs, eddigi képzőintézményeink pedig el vagyunk zárva, stb. stb. S úgy látszik, jogaink elismeréséért harcolnunk is fog kelleni. Ebben a harcban — ki merné kétségbe vonni — a Lap inég jó fegyverünk lehet. Hiszen a sajtó mindenkor nélkülözhetetlen fegyvernek bizonyult. Miért huzunk szét csak mi e tekintetben is? Vagy talán Komárom maga, külön akar sajtódorgánomot teremteni, a maga külön céljaira. Szomorú ugyan ez *erő gyengítés*: de csak rajta! Nem fogunk utójára gáncsot vetni. Győzzön az erősebb szellemi fegyver!

Komárom a szlovenszkói református-ság ellen is! Vagy nem? Mit jelent hát akkor az oppozíció? Vagy csupán eszme harc volt? Ha igen, a lúzzel játszott! És mit jelent némely vidéki lapban elhelyezett az a kijelentés, hogy „egyes gyülekezetek minden felsőbb szervezet nélküli, teljesen független egyházközségekké fognak átalakulni”? Hivatkoznak az angol független egyházak mintájára. Ismerjük az independentizmust. Próbálkoztak némelyiek ezzel a magyarországi kálvinista egyházban is. Nem vizsgáljuk most e jelenség történelmi s elvi jelentőségét, mert jelen írásunk céljától messze esik. Csak azt ajánljuk az eléfeket hangoztatók figyelmébe, hogy veszedelmes ma, a tulságba csapongó függetlenségi törekvések korában, jól át nem gondolt eszméket a közvéleménybe dobni; s más részről hogy a kor, melyben élünk, nem kedvez e történelmi jelenség életre kelésének. Korunkban a *tömörülés* a jelszó, sőt az egyedül mód is, mely mellett

célokat lehet elérni. Még azok az alakulatok is, amelyek eddig egymástól ugyanám független gyülekezetekké alakultak, ma széles kiterjedésű szövetségekbe egyesültek egymással. De mi, kálvinisták — mint ha már nem is volna más bajunk — mit sem törődünk az erő gyarapításával!

És miért mindez? Nem tudjuk megérteni! Csak nem azért talán, mert a tisztánlenniük is, meg a barsiak is, az *adott helyzetben*, a békeszerződés alapján alakult állam keretében, az *adott viszonyok bölcs mérlegelésével*, az egyház helyzetét tisztázni törekednek? Nos, értjük meg már, hogy:

Miről is van szó?

Az egyház jól felfogott érdekeinek megmentéséért; magasztos céljaiért való munkálkodásának biztosításáról, jogainak megvédéséről, két év óta tartó sérelmeknek orvoslásáról; a magyar kultúra fenntartásáról, sőt fejlődéséről; az erőtelen megerősítéséről, az elesettek talpra állításáról.

A komáromi ellenzékieskedők nem ezeket a célokat akarják elérni? Nos, hát éppen ezért nem tudjuk megérteni álláspontjukat. Sőt azt egyenesen sajnálatosnak tartjuk, hogy nem tudtak testvéreikkel megértésre, egy véleményre jutni nem csak a célokra, hanem az eszközökre és módzatokra nézve is.

Mintha reánk is hlenék a szálló ige: átok fogta meg a magyart... Úgy látszik, hogy ma is sokan „megszűrik a szunyogot és elnyelik a tevét”.

A szlovenszkói református egyház életfeltételei s jogigényei az állammal szemben.*)

Összeállította Czinke István.

I.

1. Egyházi és iskolai autonómiájának (önrendelkezési jogának) sértetlen lenni-

*) A szlovenszkói két egyházkerület elnöksége, — a köztársaság elnökéhez intézett memorandumon kívül, — ezt az okmányt nyújtotta át 1921. febr. 9-án a teljes hatalmu miniszternek s küldötte meg, magyar és szlovák nyelven, több nemzetgyűlési képviselőnek.

tantása, amint az a történelmi fejlődés folyamán kialakult és országos törvényekben biztosított.

2. Teljes vallási és kultusz szabadság.

3. Magyar istentiszteleti és oktatási nyelv.

4. Független egyházi törvényhozás.

5. Teljes egyenlőség és viszonyosság a többi slovenszkói egyházakkal és vallásokkal.

6. Lelkészeinek, tanárainak és tanítónak a saját intézeteiben való képzetése és szabad választás.

7. Tanítási tevének, rendjének, a tanítás anyagának s tankönyveinek a saját hitelvi szerinti megállapítása, az állam legfőbb felügyeleti jogának tiszteltetésével.

8. Lelkészei, tanárai, tanítói és valamennyi tisztviselői az egyház Jurisdictionja alatt állanak s annak fegyelmi hatásköre alól el nem vonhatók.

9. Bel- és külföldi tanintézetek szabad látogatása.

10. Slovenszkón és Ruszinszkón legalább két református jellegű fluközépiszkolának fenntartása, teljes állami hozzájárulással.

11. Egy ref. jellegű magyar tannyelvű felsőbb leányiskola felállítása.

12. A jelenlegi ref. népiskolák, „mint az egyház önfenntartásának eszközei s mint a vallás szabad gyakorlatának jogával lényeges kapcsolatban álló intézmények” továbbra is felekezeti jellegükben tartandók fenn.

13. A miniszteriumban *református ügyosztály* szervezése s annak élére az egyház által is elfogadhatónak ítélt ref. magyar ember állítása, akinek főfeladata ref. egyházunk érdekeinek szolgálata és megvédése.

14. Az állami hatóságokkal és hivatalokkal kölcsönösen magyar nyelven való hivatalos érintkezés.

15. Az állam részéről teljes anyagi, erkölcsi és jogi támogatás egyházunk és annak minden szerve és intézményei részére.

16. Eddigi sérelmeink orvoslása.

II.

Ez elvi megállapításokból kifolyólag kívánjuk, hogy:

1. A fejletlenség elkerülése végett, az az államkormány a ref. egyházat és iskolákat érintő rendeleteit velünk saját egyházi főhatóságaink útján közölje és hajtassa végre s tisztviselőit ilyen értelemben utasítsa.

2. Miután mi reformátusok mind tisztai magyar vidéken lakunk, ahol az állami tisztviselők is kivétel nélkül tudnak, vagy legalább tudniok kell magyarul utasítsa ezeket a kormány, hogy megkereséseiket hozzánk magyarul intézzék, vagy legalább hozzá magyar fordítást is csatoljanak. Ezzel a közügy is nyer és az ésszerűség is javasolja.

3. Kultuszunkba ne avatkozzanak. A kálvinista egyház hitvallása és puritán erkölcsi gondolkodása nem enged meg a képek tiszteltését s az emberek bálványozását. Mi a nemzeti királyaink arcképeit sem tűrjük meg iskoláinkban s templomainkban. Ne kívánják azért tö-

lünk iskoláinkban a köztársaság tiszteletreméltó elnöke arcképének kifüggesztését sem s még kevésbé azt, hogy templomainkban, bizonyos évfordulókon, politikai jellegű istentiszteleteket tartunk s ott gyarló földi embereket dicsőítsünk. Ez nem okvetetlenkedés részünkről, hanem hitelvi következetesség. „Soli Deo gloria!” Ez a kálvinista vallás elvi álláspontja, a gályá! on s a börtönben is vallott nagy hitbizsága. Ezzel áll, vagy ezzel esik.

4. Adják vissza iskoláink feletti rendelkezési jogunkat, tanárainkat megkérdezésünk nélkül ne helyezhessék át, tanítóinkat önhatalmulag nyugdíjba ne küldjék, tanár- és tanítóválasztási jogunkat ne csorbígtassák, reánk idegen tanácsokat ne erőszakoljanak s különösen azt vegyék figyelembe, hogy a ref. egyház alkotmánya „iskolaszékeket” mint *önálló* hatóságokat nem ismer: a gyülekezet helyi egyházhatósági szerve a *presbyterium*, (vagy egyháztanács). A presbyterium gondoskodik az iskolákra vonatkozó törvényeknek s egyházi feladatoknak pontos végrehajtásáról, az iskolaszéket megalkítja, tagjait megválasztja s működését ellenőrzi (VI. L. c. 46. §.) A tanfelügyelők tehát az iskolaszékekkel ne operáljanak a presbyteriumok s azoknak elnökei, a lelkészek ellen.

5. Ha az állam a tanítóképzést teljesen átvinné, abban az esetben kívánjuk, hogy a ref. vallásu tanítójelöltek a ref. vallás és énektanításra s a kántori teendőik végzésére kiképeztesse. E célból egy tanítóképző intézet református vidéken és városban létesíttessék.

6. Egyházunk létérdekében nem monhatunk le arról a sarkalatos jogunkról, hogy lelkészeiket magunk neveljük magunknak a saját szellemünkben, a saját céljainkra, a saját hitvallásunk és tanáraink kálvinista meggyőződést érlelő légkörben. Másképen ez el sem képzelhető. Nem fogadjuk el azért azt a halvaszületett tervet, hogy Pozsonyban (Bratislavában) 7. ág. h. ev. és 2. ref. (vagy akár 12 ref.) tanár alkalmazásával egy közös prot. theol. fakultás álltassék s a ref. lelkészek is ott neveltesse. Egy ilyen intézmény mind ev. mind ref. részre csak színtelen, vagy éppen közömbös lelkeket formálna, akikből sem egyháznak, sem államnak nem lenne semmi haszna, mert vezetőség aiti a gyülekezeti élet is lehanyatlana s a társadalom vallás-erkölcsi alapjai a legkisebb szélfuvallatra is összeroppannának. Az ilyenekről mondja a Menyeli Jelenések írója is: „Mivel sem hű, sem hideg nem vagy: ki köpök az én számból.”

7. A kultúra érdekében multhatatlanul szükségesnek tartjuk egy ref. jellegű magyar tannyelvű felsőbb leányiskola felállítását, a tekintélyes számú, magyar anyanyelvű középszintű (papok, tanítók, földbirtokosok) leánygyermekei számára, szintén ref. egyházzal bíró városban.

8. Addig is, míg lehetővé válik Slovenszkón egy ref. akadémiára felállítását: eminens egyházi és állami érdek, hogy a magyar gyülekezetek lelki gondozásából ne maradjanak. Multhatatlanul in-

tézkedni kell tehát, hogy ifjainkat a magyarországi theol. akadémiák látogatásában a polgári és rendőri hatóságok ne akadályozzák s hogy időközben megüresedő egyházaink lelkészeket a Magyarországon végzett theologusokból hívassanak, — természetesen a csehslovák állam köteleikébe való belépés feltetele mellett.

9. Kívánjuk a rimaszombati egyesült prot. főgimnáziumnak, mint történelmi alakulatnak tisztán magyar tannyelvűvé való átalakítását. S ha ebben közös prot. jellege akadályul szolgálna, eredeti ref. jellegének visszaállítását, — jelenlegi tanárainak megtartása mellett. Ág. h. ev. főgimnázium van Slovenszkón elegendő számmal, ref. jellegű azonban csak az az egyetlen egy s még ez is csak fele részben. S mivel keleti Slovenskón és Ruszinszkón is nagy számmal vannak reformátusok: a Rimaszombattól való nagy távolság miatt, ez az országrész is méltán igényelhet még egy ref. felekezeti főgimnáziumot, vagy más hasonló rangú középiskolát.

10. Mint a köztársaság egyenjogú polgárai, — a vallási egyenlőség és viszonyosság nevében. — kívánjuk, hogy min azok a hozzájárulások, amelyeket az állam a többi keresztény egyházak, lelkészek, intézmények, iskolák részére már folyósított, ami részünkre is ugyanazon arányban s ugyanattól haladéktalanul utaltassanak ki, függetlenül a hűség fogadalom letételétől s annak időpontjától (ami az állampolgárságnak nem feltétele) valamint az egyetemes ref. egyház megszervezésétől is.

A fogadalom letételéig ugyanis idáig nem rajtunk mult. (Sokan különben már le is tették). Amiatt tehát rövidséget nem szenvedhetünk. Maga a kormány jelentette ki még 1919. nov. 13. án 2181. sz. a. kelt a püspöki hivatalunkhoz intézett leiratában, hogy: „*A Slovenszkón lévő ref. egyház lelkészi karától csak akkor fogjuk kívánni a hűség eskü letételét, ha békefeltételük a magyar kormány részéről ratifikáltattak*.” Az egyetemes szervezkedés pedig, — amelyet a kormány kíván tőlünk, — nagy- és hosszú munka s most ezen ürügyön halasztani tovább az idáig működött ref. egyház jogos igényeinek kielégítését, azért nem volna igazságos, mert egyetemesen még egyetlen felekezet sem szervezkedett. Azért mindenki élvezi az állam támogatását eleitől fogva. (Még a zsidók is). Joguk van hozzá nekünk is attól a naptól kezdve, mióta önnök a köztársaságnak polgárai lettünk s annak nem könnyű terheit a mi ref. magyar népünk is hordozza. Quod uni iustum, alteri aequum. A segínyt voltképpen nem a papok kapják, hanem maguk az egyház, melynek ők szolgálai.

Szükségeink kimutatását e beadványunkhoz csatoljuk.

11. Kívánjuk a miniszteriumban a ref. ügyosztály haladéktalan szervezését, ami érdekelinket ma senki sem képviseli s ez egyházunknak egyik legnagyobb sérelme.

12. A slovak egyházak külön egyházi meggyévé szervezését is nem ellené-

szal
ly
tari
N
roza
sej
kőte
tást
barr
A
foly
dani
am
ber
A
vols
lent
is e
has.
lyel
szin
célj
vétr
és
Az
idő
möt
26.
mic
az
ke
elle
a
is
rad
ips
alig
vél
hog
kai
és
sza

szl
ga
ter
sz.

X)
vo
ke
19
vá
14

a
ar
si
él
ny
az
ar
ki
sé
he
g)
si
e
sn

zük, csak nem kezdeményezzük éppen a szlovák egyházak fennmaradása érdekében. Eddig kötelezően századokon át megőrizték s ezután is megőrizhetik vallásukat és nyelvüket; míg abból kiszaklva teljes bizonyossággal elveszítik mindakettőt. De csekély létszámuknál fogva (mindössze 8 lelkesítő állás, — 4—5000 lélekkel) nem is szervezhetőnének külön egyházmegyévé, mert még kormányosaik sem telnének ki belőlük. Ezért ők maguk nem is gondolnak a külön válásra; egy pár lelkiismeretlen politikai ágens izgatja őket csupán, meg egy amerikai „szlovák kálvinista” propaganda, amelynek tagjai a világgá kúrtól magyar erőszakoskodás dicséretére ilyen tösgyökeres tót nevekkel ékeskednek, mint Lászy László, Kaszonyi Mihály, Kovács Mihály, Bajusz János, Korpa András, Szécs György, Szászai András, Bándy Jenő stb.

Megannyi renegát és méltatlan vádaskodó. A magyar reformátusság vérről vívta ki a maga autonóm jogait s e jogokat mindenkor híven megosztotta szlovák evangélikus testvéreivel. Az autonómia volt a nemzeti nyelvnek, tehát a nemzeti nyelvnek is mentsvára: vajjon ember beláthat-e a jövődbe s tudhatja-e, hogy erre a mentsvárra nem lesz e még szükségünk valamikor?

Vétek volna lerontani s hálátlanság volna elfelejteni, hogy e mentsvárat építgetni kezdő legelső zsolnai ev. zsinat (1610.) megtartását is a kálvinista-Bocskay István szabadságharc tette lehetővé.

Nyílt levél

Nagytszeteleü Fáter Mihály egyh. ker. tanácsbíró urak.

Nagytszeteleü Tanácsbíró Ur! Az a kampany, amelyet Nagytszeteleüségéd indított ellenem a szlovák kálvinista-es-peresség kérdésével kapcsolatban, a maga egész terjedelmében csak e hó első napjaiban vált előttem ismeretessé. Nem tagadom, hogy szóbeli és írásbeli értesüléseim voltak már régebben, de nem helyeztem olyan nagy súlyt az egészre. Feltettem ugyanis, hogy azok a témaadások nem nélkülözik egészen a jóindulatot. De miután egyre sürűbben érkeztek hozzám különböző hangulatu levelek, láttam, hogy többről van szó, mintsem gondoltam volna s megszereztem Nagytszeteleüségéd összes erre a kérdésre vonatkozó cikkelt. Legutóbb pedig kezembem van a Ref. Egyház és Iskola száma, melynek felét — mintha egyéb ennél fontosabb közérdekű egyházi kérdés nem is volna*) — ez az ügy foglalja el.

Miután látom Nagytszeteleüségéd cikkeinek nyilvánvaló intenciót s látom, hogy azt a célját teljesen elérte, hogy a református egyház közvéleménye előtt lehető legrosszabb színekben álljak; miután a legkisebb megértő szándékot nem tudok cikkeiből kivenni s miután végképen nem hajlandó észrevenni, hogy tényleg volt s mai napig is van s még sokáig is lesz szlovák kálvinista probléma, amelynek megoldása igen sok szempont-

ból vált égetővé, de amelyhez Nagytszeteleüségéd olyan eszközökkel közeledik, hogy azokból teljesen hiányzik mindaz, ami minden tekintetben szükséges volna: azért ez alkalommal csak egy pár kijelentésre szorítokom s cikkeire s a különböző idevonatkozó közgyűlési határozatokra csak akkor fogok válaszolni kimerítően, ha erre eljön az alkalmas idő, a nyugodtabb napok s nekem is alkalmam lesz bebizonyítani, hogy nem vagyok egészen az a piszkos, jellemtelen fickó, mint ahogy azt Nagytszeteleüségéd cikkeinek minden józan olvasója méltán gondolhatja. Egyelőre a következő észrevételeim vannak ebben a kérdésben:

1. Amikor a szlovák kálvinisták ügye a legakutabb volt s a külföldi közvélemény már régen foglalkozott vele, akkor én még teljesen tájékozatlan voltam efelől; de viszont azt sem láttam, hogy Nagytszeteleüségéd csak egyetlen egy lépést is tett volna ennek a kérdésnek a megoldása érdekében, jólhet ma, amikor az ügy a leghelyesebb mederben van, Nagytszeteleüségéd az, aki csaknem lehetetlenné tesz minden lehető békés megoldást.

2. Amikor a szlovák reformátusok jövőjét kell biztosítani, úgy — legalább is azt hiszem, Nagytszeteleüségéd is be fogja látni — erre nem csak hivatott, de egyenesen kötelezett valaki olyan, akinek véreiről van szó s akinek nem lehet közömbös testvéreinek sorsa olyan időkből, mint amilyenek a maiak.

3. Hogy mik a szlovák kálvinisták vágyai, törekvései, azt sokkal illetékebb elbírálni az, aki vérükből való vér.

4. Ha Nagytszeteleüségéd — utólag — annyi gondtal foglódik e kérdés körül, miért nem tette azt akkor, amikor igazán szükség volt erre s amikor senkiben nem volt meg a hajlandóság, hogy a kérdést keze ügyébe vegye?

5. A Slovensky Kálvinban megjelent cikkemért nem csak vállalom a felelősséget, de annak összes következményeit viselem. Vele kapcsolatban csak azt jelentem ki, hogy a nagymihályi értekezleten részvétel felkészek semmi tekintetben nem felelősek. Ők ebben teljesen ártatlanok. Annak minden következményeért egyedül engem lehet felelőségre vonni.

6. Az egyházi törvények megsértésére vonatkozólag hivatkozom arra, hogy lelkesítő tanácskozások tartását a törvény sehol sem tiltja. Így alakilag a törvény megsértéséről aligha lehet szó. Azért az ott megjelent felkészeket vád nem érheti. Hogy anyagilag történt-e törvény-sértés, ezt a kérdést egyelőre nyitva kell hagynom, de szükség esetén nem maradok adós a válasszal.

7. Az egyházi ügyek itteni előadói állása felett teljesen a kultuszminiszterium rendelkezik.

8. A református egyház ügyével szemben egyetlenegy mulasztást sem követtem el, mint hivatalnok. Sőt privátim is siettem érdekeit előmozdítani még abban az időben is, amikor Nagytszeteleüségéd nem a legszeledebb „bizonyos Stunda nevezetű papi egyénről” adott intervjút.

Hogy mint magánember kikkel állok összekötésben, az az én ügyem. Ha az a közérdekebe nem ütközik, úgy azt csak magamnak tartozom számadással.

9. Végül biztosítom Nagytszeteleüségédet, hogy annyi szolgálatot legalább is tettem a ref. egyház ügyének, mint bárki más, annélkül, hogy abból igyekeznék tőket kovácsolni.

Tiszleletel vagyok.

Pozsony, 1921. február 8.

Stunda István.

Események—Feljegyzések.

Tudósítás a nyugat-szlovákiai egyházi gyűlésekről (Folyt. és vége). Másnap a gyűlés (kerületi) alakulata, képe, hangulata is biztatóbb reményt keltett.

Megjelentek a barsiai élőkön Patay Károly püspök helyettesünkkel. Gyűlést megnyitó remek, szép imádsága — melyben 70 év előtti mozzanatok viszhangja is megcsendült, amikor szintén a „Babiloni vízeknél állunk” — mintha a szívek hurjainak zöngéje leit volna. Azt érezték igazán, amit az akkori idők papi lantosa kesergett: „Repülnél lelkem, fent repülnél... De a magasból földre von te a súlyos fájdalom...”

A megilletődött érzéseket kiváltott ima után a vil. elnöki székéből helyettes főgondnokunk Szabó György bölcsességének fénysugarait már az elmékre irányította és a megtanácskozandó fontos kérdésben, a hozandó határozatokban és követendő maguktartásában az értelem világosságára, a hit bátorságára és a türelem kitartására apellált. Igen helyesen hangsúlyozta azt, hogy ha már a magyar törvényhozás is ratifikálta a sulyos trianoni békeszerződést; a kisebb-ségeknél biztosított jogok részesei csak úgy lehetünk, ha a kialakult állam törvényes rendjéhez alkalmazkodunk, igényeiket csak úgy biztosíthatjuk, ha azoknak tárgya és terjedelmére nézve a kormánnyal megállapodunk, egyházi/kormányunkat és szervezetünket a változott viszonyokhoz alkalmazott módosítással az államfő által elismertjük és szentesítettjük. Ezt pedig passzivitással el nem érjük, azzal csak magunkat helyezzünk törvényen kívüli állapotba!

A higgadt és okos szavak hatására ént észrevehetően kezdett tompulni az edző napi szívalmal harcosok fegyverzete. A felolvasott s mindenről alaposan tájékozott püspöki jelentés, az idevágó határozati javaslat, a passzivitás fenyegető következményeit, elviselhetlen voltát jól megvilágító tartalmas felszólalás (dr. Kersék Jánosé) után a passzív resistálók már szinte kapitulálni készültek; hogy azonban az álláspont változtatással valami feltűnő szépség hibát ne értsenek: egy közvetlenül konstruált födözékbe vonultak csupán vissza s onnan alkudoztak, aminek azután a szavazás volt a véget, a szavazatok egyenlősége folytán pedig az elnök döntése a tiszánimeni álláspont javára érvényesült, melynek folyamán azonnal meg is választott a kormánnyal felveendő tárgyalást intéző

*) Fontosnak ítélem, mert esetleg ref. egyházunk egységének veszélyeztetéséről van szó.

bizottság az elnökségen kívül Gyalóky László és Szilassy Béla személyében.

Elhatározatott a megcsönkült kerület résznek önálló szervezése, tisztikarának febr. hó 20-ig leadandó szavazatokkal megalakítása, illetve kiegészítése. A kerület élére előre láthatóan Patay Károlyt és Szilassy Bélát fogják emelni gyűlékezeteink.

A Rozsnyón megindult egyházi lap gyűlékeztek és egyesek buzgó pártfogásába és terjesztésébe ajánlatott és a rutkai missióra kimondott mostoha sentencia is egy sürgős felelkezés folytán megsemmisítették.

Ily kedvező és sikeres lefolyása mellett a gyűlésnek mégis volt egy mindenkit lehangoló mozzanata: Szabó György fő gondnok helyettes bucsuvétele és távoztása az elnöki székéből — annak elfogódott szívvél bajjelentése kapcsán, hogy az államterületről elköltözik és „haza” — megy. A több oldalról intézett kérdések és marasztaló szavakkal sem bírhatván rá elhatározása megmáskosítására: ügyszerűen ideiglenes betöltésére Konkoly Thege Sándor, a drégelypalánki egyházmegye világi gondnoka kérésére fel.

Ezzel be is fejezhetném gyűlési tudósításomat, ha meg állnám szó nélkül a „Hírek” Komáromban megjelenő lapján. 28-iki számában a gyűlésről leközölt tudósításhoz fűzött azon szennázciós-nak szánt megjegyzést, mely szerint a gyűlés határozataival elégedetlen passiv resistálók „között mozgalom indult meg oly irányban és célzattal, hogy „Independens” gyűlékezetekké szervezkednek s a hivatalos, a kormánnyal tárgyalásba bocsátkozó egyházszerkezetből ki lépnek.

E felett csak igazán mosolyogni lehet. Hát olyan naiv emberek volnának ezen simulált elégedetlenség hangoztatói, miszerint nem tudnák azt, hogy „Independens” gyűlékezettel is csak az állam és kormány jóváhagyásával szervezhetnének s vezetői éppen úgy kötelezettnének s hűségli fogadalom letételére! ? Egy pillanatig is hiszik, hogy megtörné őket az állam, amelynek követelményeihez való alkalmazkodás elől ezt a tarthatatlan és nevetséges kibuvót eszelnek ki! ? !

De meg azután kérdezzék csak meg azokat az állítólagos, tüntetni, kiválni szándékozó gyűlékezeteiket, le vonnák e minden konzekvenciát az államhoz fűző kötelek egyoldalu szétszakításának? ?

Egész másképp festene a dolog akkor, ha teszem azt az egyházmegyék többsége állana a passiv resistencia talajára s meghiusítaná a kormánnyal való megállapodást, az állam kereteibe való beilleszkedést és ekkor a deferalni kész gyűlékezetek gondolanának arra, hogy a passiv resistálók szervezet kötelekéből ki lépnek s új szervezettel, mondják „Independens”-t alakítanának s e címen vennék fel az állammal való érintkezést. Ez majd más elbírálás alá esnék! Nagyon téved valaki, ha azt hiszi, hogy Independentizmus az államtól való függetlenséget jelenti. Sapientia sal.

Nyitra,

Sedivy László, ref. lelkész.

Törvények. Rendeletek.

4. §

Házasságkötési ténykedéseknél az anyakönyvvezetők ugyanazon méretű fehér-képiros szalagot viselik, amilyen méretű volt a piros-fehér zöld szalag. Ezek a szalagok a községek terhére szerzendők be.

5. §

A forradalmi idők folyama alatt csak egyházi anyakönyvekbe bejegyzett, vagy egyáltalában be nem jegyzett halálesetek és születési esetek utólag az eddigi törvények és rendeletek értelmében az állami anyakönyvekbe vezetendők be. Hogyha valamely eset egyházi anyakönyvbe már be van jegyezve, az állami anyakönyvekbe való bejegyzés alapjául elégséges az egyházi anyakönyvek hiteles kivonata. Az egyházi hivatalok kötelesek ezeket az anyakönyvi kivonatokat, illetőleg anyakönyvi másolatokat az áll. anyakönyvi hivataloknak díjtalanul és bélyegmentesen rendelkezésre bocsátani, 1918. okt. 28-tól kezdve addig az ideig, míg meg nem kezdődik az anyakönyvi hivatalok rendezésének vezetése.

6. §

Azok a házasságok, amelyek kizárólag egyházi hatóság előtt kötettek, csak akkor válnak törvényessékké, ha a házasságok a 7. §-ban megállapított 15 napi határidőn belül az egyházi anyakönyv hiteles kivonatával két tanu jelenlétében jelentkeznek az illetékes (7. §) állami anyakönyvvezetőnél. E jelentkezés alkalmával az állami anyakönyvvezető jegyzőkönyvet vesz fel, melyet aláírnak a házasságok, a tanúk és anyakönyvvezető. E jelentkezés alapján az anyakönyvvezető az egyházi házasságkötést bevezeti az állami anyakönyvbe. A házasság érvényessége aztán az egyházi házasságkötés napjától számít.

Az egyházi hivatalok e célra díjtalanul állítják ki a kivonatokat. (Vége köv.)

HIREK.

A szlovenszkói két egyházkerület elnöksége, mint köldöttég, folyó hó 7 én indult Pozonyba a Miniszterhez. Prágába nem megy ez időszertint a küldöttég, mert az az értesítés érkezett a tisztán innen püspöki hivatalhoz, hogy ez idő szerint Prágába hiába fárads a küldöttég. Pozsonyban 9 én jelent meg a küldöttég a Miniszternél, mely alkalommal fontos megbeszélések folytak. A küldöttég eljárásának eredményéről jövő számunkban hozniuk értesítést.

Választások. Az ujonnan szervezkedett abaujtonai egyházmegye szavazást rendelt el tisztikarára. A beadott szavazatok 1921. január 11-én bontottak fel. Érvényes szavazat volt: 29. Az esperesi hivatalra beadott szavazatokból Kovács Béla h. esperes szepszi lelkész 14, Jdrányi Barna nagyszalánci lelkész 14, Gönczy Gábor kassai lelkész 1 szavazatot nyertek s így általános többséget senki sem nyert; miután azonban a két legtöbb szavazatot nyert férfi közül

egyik a jelöltséget nem fogadta el, a szavazatbontó bizottság teljesen új választást rendelt el az esperesi állásra. Egyházmegyei gondnokká egyhangúlag Szalay László választott meg. Papi tanácsbírókká megválasztották: Oláh Péter, Arday Dániel, Szobonya István; a 4-ik tanácsbírói állás új szavazás alá kerül. Világi tanácsbírókká megválasztották: dr. Ováry Pál, Hódy Sándor, dr. Halmi István és Sipos Bertalan. Papi főjegyző lett: Lengyel József szinai lelkész, világi főjegyző Kádár István szepszi főjegyző. Papi aljegyző: Simon József szepszi lelkész; világi aljegyző: Ferdinand Andor.

— Szavazást rendelt el a gömöri egyházmegye a T. nallyay Zoltán halálával megüresedett vil. tanácsbírói állásra. A szavazatok beadásának határideje március hó elseje.

Szerkesztői üzenetek.

P. M. G.-cs. Cikkedet megkaptam. Türelmet kérek. Az anyagalmaz, meg a közlendő tárgyi természete, időszertisége kényszerít a közlésre váró cikkek megfelelő beosztására. Ugy látom, Lapunk kis terjedelme célunk megfelelő szolgálatában akadályozónk lesz. Bővítéséről valamiképpen gondoskodnunk kell előbb-utóbb. Szilicsei László. Neked is szól az előbbi üzenet. A. V. K b-ny. A levelet a legközelebbi számban adjuk; a költeményt alkalomadtán. S. I. Cs-e megkaptam. Legközelebb jön. K. S. H-ny. A tárca jönni fog — ha jöhet, mihelyt tárgyhalmaz miatt terünk enged. Élveztem. Csak tovább. De híreket is Nagy területen élünk. Események nélkül nem suhan el felettünk az idő. Egymásról tudni akarunk — egyházak és bphivatalnokok. Ne csak várjunk a Laptól, de adjunk is a Lapnak. S. I. B-a. lme, jön. Várom a törvényeket és rendeleteket.

Kiadó: A református egyházkerület. A kiadásért felelős: Réz László.

Pályázat.

Rafajnaufalu (Bereg m.) kántortartató állásra 1921. márc. 5-ig terjedő határidővel pályázat hirdettek. Állás azonnai elfoglalandó. Feltételek iránti megkeresések s pályázatok Boldizsár Bertalan ref. lelkész Rafajnaufalu u. p. Bályu címre intézendők.

ORGONÁT

(világhírű Rieger-gyártmány) és

elsőrendű harmóniumot

szállít kedvező fizetési

feltételek mellett

GUNA GYULA

hangszergyári nagyrak-

raktára PRESOV

Orgonajavitést vállalok. Elsőrangú zongorák, pianínók szintén dúsvá-

lasztékban vannak raktáron.

Nyomatok: Gömöri Zoltán nyomdájában, Rozsnyón

Református Egyház és Iskola

A szlovenszkói és ruszinszkói reformátusok hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:		Felelős szerkesztő: RÉZ LÁSZLÓ	Szerkesztő és kiadóhivatal: Rozsnyón, a református lelkesül hivatalban, hvá a köziratok, előfizetések, hirdetések és az esetleges reklamációk küldendők.
Félszáz évre — 80 K	Negyed évre — 15 K		
Évi évre — 30 K	Egyes szám ára 1 K 20		
Megjelenik minden vásárnap.			

Van-e egyházunknak szabadsága?

Midőn ezt a kérdést felvetjük; előbb még azt kell kérdeznünk, miben áll az egyházaknak jó értelemben vett szabadsága? Az egyházak szabadsága nem azt jelenti, hogy az államok felett álljanak, vagy állam legyenek az államban, amilyen volt a középkori egyház, hanem, hogy bírjanak az önállóság, az önrendelkezés minden kellékével, az állam által szabad akaratukban, szabad fejlődésükben, erők mentől tökéletesebb kifejlődésében semmi módon ne korlátoztassanak; az államnak legfeljebb akkor lehet vétőjoga, hogy ha az egyházak léte, fejlődése az állam érdekeivel ellentétben áll. Így rendelkezik erről a kérdéstről minden felvilágosodott állam és jogbölcse. Magyar ref. egyházunk az ily értelmű szabadságért léte első percétől küzdött és azt a bécsi, nikolsburgi és linczi békekötésekben ki is vitta. Később, midőn szabad életének, önkormányzatának, autonómiájának alapjait a budai zsinaton lerakta, szabatosan körvonalazta, az a zsinati zsinatokban pedig ezeket bővítette, fejlesztette, mindig ez az elv lebegett szemel előtt, törekvését kora, az állam mindig jó szemmel nézte, az elé gátat soha sem vetett, mert mindig az a fel-fogás vezérelte, hogy egyházunk szabad uton kifejllesztett erőt csak javára válhatnak az államnak is; igaz, a jus supremacie inspectionist gyakorolta, amihez teljes joga is volt. Már most, ha az előbb felvetett kérdést nézzük és egyházunk jelen életét megtekintjük, sajnosan kell beismernünk, hogy egyházunk a vérbe áztatott szabadságnak és az annyi bajjal kiküzdött autonómiájának nincs a teljes birtokában.

A múltkor ezt a kérdést a papnevelés-el és a többi intézményekkel kapcsolatban Blokád cím alatt tettem szóvá. Azt a címet is irhattam volna, a mit most. Mert ha a papnevelés annyira korlátok, hogy a külföldet sorompókkal zárják el előle, itthon pedig annyira, hogy a magyar papnövendék csak bizonyos tárgyakat tanulhat magyarul s azt is ev. theológián, a többit pedig idegen nyelven,

akkor ez azt jelenti, hogy egyházunknak nincs szabadsága.

Most ezt a szabadságkérdést egy másik szempontból teszem szóvá, a tanítóképzés szempontjából. A miniszteri leirat nem beszél ugyan tanítóképzőkről, csak annyit mond, hogy a középiskolák mihamar államosítsatni fognak. De a középiskolák alatt minden bizonyítással a tanítóképzőket is érti. Vagy lehet, hogy azokat már is államosították. Én legalább nem tudok Szlovéniában egyetlen lelekezelet tanítóképzőről sem. Nekünk különben sem volt. Ha már most minden tanítóképző államosítva van, vagy lesz, el nem tudom képzelni, mi lesz a mi jövő népi iskoláinkkal? Mert tanítójelöltkére évről-évről szükség van, hogy a tanítóknak hiány ne legyen másé. Ha már most a kormány azt a logikát alkalmazza a tanítókra is, amit a lelkészjelöltekre, hogy t. i. külföldi tanítóképzőkből is tanulhatnak, itthon pedig még olyan képző sem lesz, mint papnevelő, mert egy állami képzőben minden tanszék szlovák lesz: még egyszer kérem, mi lesz akkor egyházunkkal, ha mostani tanítóink kifognak? Az ugyanis tudvalévő dolog, hogy ref. népünk Szlovéniában majdnem kivétel nélkül magyar, így azok gyermekeit, még ha az iskolák államosítása is megtörténne, minden nacionalismus dacára, már Comenius szerint is az anyanyelven kell tanítani. Már pedig, hogy taníthatja sikeresen a gyermekeket az a tanító, aki a tanítást szlovákul tanulja, aki magyarul talán beszélni sem fog tudni, hiszen a gymnasiumot is szlovákul végezte. Ha tehát nekünk még magyar tanítóink sem lesznek, hol van akkor a mi egyházunk szabadsága?

Van-e egyházunknak szabadsága az iskolákat illetőleg egyéb tekintetben is? Iskoláink mindenestől az egyház kezébe tartoznak. Így módjuk van az országban levő egyházi törvényünk. Ennek eme becses része azonban törvényünk ellenére jó részben levágtatott róltunk. Sane nobis, de nobis rendelkezésnek. Ed-dig minden hat, kormányrendelet, ha az egyházi törvényünk szellemével összhang-

ban volt, püspöki vagy esperesi uton jött az iskolaszékekhez. Ma minden iskolai kérdésben közvetlenül intéznek iratokat, rendeleteket a tanítókhöz, iskolai költség feliratok, bélyegzők, képek, tanrend, tanmenet, tankönyvek tárgyában, politikai és tanhatóságok. Hol van hát itt is egyházunk szabadsága?

Külön címet szenteltek szlovéni magára a tankönyvkiadásnak. Egyházunk e kérdésben is a teljes szabadság alapján állhatott eddig. Maga írta vagy íratta a tankönyveket; az állam ezt föltétlenül respektálta, élvén az approbatív jogával. Mi maradt meg e szabadságunkból? Semmi. Mintaszerűnek elismert népi iskolai tankönyveinket csak addig használhattuk, dacára annak, hogy azokban sehol egy bűntudó a csehok vagy szlovákok ellen nem használhatott. — mig erre vonatkozólag rendelet nem jelent meg. — Azóta autonóm iskoláink, legyelemi és és pénzbüntetés terpe alatt az állam által kiadott tankönyveket kénytelen alkalmazni. Vajjon ez autonómia szabadság? E könyvek alacsony színvonalról pedig csak arcpirulással lehet beszélni. Itt van előttem „Szlovénia története.” Népi iskolai tankönyv. Nem teszem most vita tárgyává azt, hogy az 1918-19. „non sens”-ről, miképp lehet történetet írni, nem teszem most szóvá; hogy mi csoda didaktikai és paedagogiai képtelenség egy nem létezőről történetet írni. De legyen, a szerző megoldotta a didaktikában és paedagogiában azt, amire a technikusok eddig hiába vállalkoztak, hogy a fából vaskarikát csináljanak, vagy hogy a kőrt négy-szögessé tegyék.

Csak azt említem hár meg: hogy ennél a tankönyvvel kapcsolatban gyűlölet tudományi szempontból nyilvánvaló, erkölcsi szempontból súlyosabbat, még soha tankönyvkiadásom nem tapasztaltam. Nem részletezem ezeket most, mert csak egy önálló cikkben. Kérdelem szeretettel a kormányzó férflakat, az iskolai politikusokat, hol van a mi egyházunk szabadsága, ha nekünk még annyi szabadságunk sincs, hogy gyermekeinket átadassuk józan, bolond, tanult emberekké nevelni.

ők, mert ily tankönyvek árán minden lehet a gyermekből, csak nem a fenti jeleket érdemel ember. És pedig bizonyára a cseh-slovák államnak sem lehet érdeke. Hogy egyházunknak hol van a többi szabadsága, azt is elmondom még egykor. Ref. egyházunk, a bibliához, amelyen áll, soha hűtlen nem lehet. Annak pedig ez van a lapján: „Atyámfiai, a szabadságban, mellyel minket Krisztus megszabadított, álljatok meg szilárdul.” A szabadság az emberiség lelki kincse. A ref. ember a vallási és egyházi szabadsághoz úgy hozzá van nőve, hogy ezt az életénél is többre becsüli. Ezt nagyon meg kellene fontolnia a kormányzatnak minden intézkedésénél, hogy az építő munkát már egyszer nyugodtan meg lehessen kezdeni.

Gálszécs. Péter Mihály.

Az emberek testvériségéből eredő társadalmi adatok.

A keresztyén vallás azon tanításából, hogy az emberiség egy emberpártól, tehát egy vérből származott, mely tant a materialista bölcsészek és természettudósok csak kétségbevonták, de meg nem döntötték -- önként következik az emberiség testvériségének nagy gondolata. De önként következik ez az új testámentum azon tanításából is, hogy: „Egy az Isten és mindeneknek Atyja!”

Az emberek testvérisége tehát a keresztyénségnek hittani, erkölcstani és szociológiai sarkalatos alapigazsága. A keresztyén társadalmak intézményeinek, jogelveinek és egész életének mint legbiztosabb alapra, az emberek testvériségére és az ebből eredő társadalmi tanokra kellene helyezkedni, hogy a Jézus által hozott Istenország — mely mi bennünk van! — megvalósuljon s hatalmas igazsággalval. erővel és áldásával boldoggá tegye az embernek földi életét.

De fájdalom, a keresztyén társadalmak a testvériségnek Jézus által célbavett boldog országától ma még sokkal távolabb vannak, mint a középkorban, mert a világháború iszonyatossága, a mai véres osztályharok megdöbbentő borzalmak, a nyomorultak, elesettek, elnyomottak, árók, szegények, mezítelenek és éhezők átkai és jajkiáltásai azt bizonyítják, hogy a testvériségnek égből küldött gondolata elveszett. Úgy látszik, mintha az ember csak lélek nélküli durva anyag volna, ki a testvériségnek lateni gondolatát nem képes szívébe fogadni és követni.

En azonban hiszek az emberiség fel-emelkedésében, hiszek a testvériség világgyógyító szent erejében; hiszek a keresztyénség társadalomformáló isteni küldetésében.

Hiszom, hogy az emberiséget a mai rettenetes fertőből a keresztyénség fogja kiemelni; nem a betűk gyümölcstelen keresztyénsége, nem a hazug ajkak szevegett keresztyénsége, hanem az érzelmei és lelkük keresztyénsége! „Mert mi baszna, ha valaki mondja, hogy hite

vegyok. Jöcselekedetei pedig niccsenek? Megtarthatja-e azt a hit! A hit jöcselekedetek nélkül megholt állat.”

A keresztyénség fákllyahordozóinak, a lelkészeknek, tanároknak, tanítóknak, világi örálloknak kell legelőször megmozdulniok; nekik kell először hullámszásba hozni a társadalmi élet Bethesda tavát, hogy a vakok lássanak, a süketek halljanak, a csonka bonkák gyógyuljanak és a holt csontok megelevenedjenek.

Az első teendő pedig a testvériségből eredő társadalmi tanok tisztázása és körvonalazása; azután következik a kitisztázott magavaknak a sajtó, a szószék s a társadalmi összejövelek útján való elintézése; a harmadik és legfontosabb teendő pedig a kitisztázott társadalmi tanokra épített keresztyén intézmények megalkotása, munkáltatása és gyümölcsözővé tétele.

Ezen nagy célok érdekében vettem fel én is igénytelen tollamat, hogy néhány szerény cikkben ehmondjam gondolataimat a keresztyénség társadalmi elveiről; ezuttal pedig a testvériségből szükség-szerűen következő tanokról, u. m. a szeretetről, egyenlőségről, szabadságról és békességről.

Szóljunk hát először is a szeretet szociális jelentőségéről.

Mindenki tudja és mindenki hangoztatja, hogy a keresztyén vallás a szeretet vallása, mert Jézus azt tanította, hogy az ő követőinek ismertető jege a szeretet; Pál apostol pedig minden erényhél nagyobbank hirdette a szeretetet és a szeretet nélküli embert semminek mondta. Ennek dacára a keresztyén társadalomban mégis a szeretet munkásság mezeje a legkopárabb. A tudomány, igehirdetés, nevelés, tanítás, közigazgatás meglehetősen szép renddel folnak, de a legfontosabb keresztyéni munka, a szeretet társadalmi gyakorlása a bibliát eszménytől majdnem annyira van, mint az ég a földtől. Az összes keresztyén egyházak is roppant gyöngye tevékenységet fejtenek ki e nagy munkamezőn, annyira, hogy az állam és közigazgatási testületek, sőt olykor-olykor még a bankok is magasan tulszárnyalják a társadalmi szeretet munkásság gyakorlásában a Krisztus ország hivatatos építőinek intézményeit. Pedig a szeretet munkásság az egyháznak -- már neve miatt is! -- legfontosabb funkciója; mert ha a szeretet nélküli ember semmi, akkor a szeretet nélküli egyház is semmi.

Dr. Ravasz László Homilétikájában (6., 7., 8. lap) az egyháznak három főfunkcióját (alaptevékenység) különbözteti meg, u. m. épülést, szeretetmunkát és nevelést. A szeretet munkálásáról ezeket mondja: „Az agapetikai funkció két részre oszlik: a lelki gondozásnak, illetve szeretet munkásságnak arra a formájára, melyet a lelkipásztor, mint hivatatos személy végez (polmenika), másodsor a szeretet muukásság azon módjára, melyet a gyülekezet, mint egyházatársadalom, a maga intézményeivel szocialiter hajt végre (koinonika) Ez a tevékenység fejlődött történetileg legkevésbé ki, holott legnagyobb munkamező épen erre vdr. Egyházi életünk megújulása

attól függ, hogy miként fogja fel és gyakorolja ezt az elhanyagolt funkciót.”

Nem elég csak szószékből hirdetni a szeretetet, nem elegendő a lelkész leg-buzgóbb lelki gondozása sem; hanem fel kell eleveníteni a legkisebb gyülekezetben is a szeretet munkásság bibliái intézményét, a diakóniát! vagyis a szegények, betegek, elhagyottak gondviselésének társadalmi szent intézményét. Minden gyülekezet válasszon tisztességes és értelmes tagjal közül legalább annyi diakónust és diakonissát, amennyi a presbiterok száma, de a nagy gyülekezetekben 7-nél több ne legyen, mert az őskeresztyén egyház is csak 7 diakónust választott; a diakónissák száma azonban szükség szerint több is lehet. A diakónissák közé a lelkész neje is be-választandó, aki előtt ez által egy nagy és fontos missiói munkamező nyílik meg, mely töle épen oly nagy jelentőségű társadalmi tevékenységet kíván, mint férjé-től. Ezen a mezőn lehet a papné való-ban a gyülekezet angyaia. (Folyt. köv.)

Szilliczei László

Események—Feljegyzések.

A szlovenszkói két egyházkerület elnöksége a teljhatalmu miniszternél.

Egyházkerületeink elnökei: *Czinke István* tiszáninneri püspök, *Patay Károly* dunáninneri h. püspök, *Lukács Géza* tiszáninneri főgondnok *Konkóy Thege Sándor* dunáninneri h. egyházkerületi főgondnok február hó 9 ikén d. e. 11 órakor jelentek meg Pozsonyban a teljhatalmu szlovenszkói miniszter előtt, hogy egyházunknak az államhoz való jogviszonya rendezéséhez az első lépéseket megtegyék. *Cinke István* püspök rövid előterjesztés kíséretében átadta a szlovenszkói reformátusság összes igényeit és kívánalmait tartalmazó emlékiratot, ugy szintén azt is, amelyet a köztársaság elnökének szántak.

Dr. *Micsura Márton* miniszter elő-zékenyen fogadta a küldöttséget s ígére-tet tett, hogy a kormány válaszát egy hónapon belül közbölni fogja, mihelyt a beadványt a különböző szakosztályoiban feldolgozzák. Mintegy ötnegyed órai eszme-csere, köcsönös kérdések és információk során ígérletet tett a miniszter arra, hogy a ref. egyházak számára költségvetésileg megállapított 1 millió 500 ezer kor, rendes és 600 ezer kor rendkívüli segélyeket, járandóságokat rövid idő alatt kiutaltatja, mihelyt annak előfeltétele, a lelkészli kar hűségű fogadatom tétele is megtörténik.

A memorandumba Pozsonyban pótló-lag még két pont vitéjtett be és pedig, hogy az állam tanintézteiben a ref. vallásoktatás a növendékek anyanyelvén biztosított szék s annak teljesítése illően díjaztassék; tovább, hogy a különböző állami javító, legyintézetek és börtönökben levő polgán és katonai egyének lelki gondozása is illetékes lelkészek által történjék.

Ezenkívül a küldöttség külön kérvényt nyújtott be az igazán jóindulatu s a kái-

vinista egyház kulturális és valláserkölcsei szolgálatait teljesen méltányoló miniszterhez, melyben kéri a ref. lelkészek hűségí fogadalmának egyházhatalmági személyek előtt való letehetését és világi tisztviselőknél, — mivel csak bizalmi állást és nem fizetési hivatalt töltenek be, — a fogadalom alóli való felmentését.

S. edüv László.

Körlevél. A gömörri esperes körlevélben közölte tudomásulvétel és további eljárás végett a rozsnyói és tornaljai járások területén levő egyházak lelkeszeivel a rozsnyói tanfelügyelő által hozzá megküldött min. rendeletet:

„A Minisztr. sk. a nár. osv. 1920. VII. 8-án kelt 34021. számú és a Sk. Ref. 1920. VII. 15-én kelt 26701/4. sz. rendelete értelmében: Az iskolaszéki elnökök személyesen felelősek az iskolák külső kiállítására, még pedig az iskolák fel legyenek szervezve törvényes felirattal, a főbejárat fölött, a legújabb előírás szerint állami jelekkel ellátott pecséttel és zászlóval. Az összes iskolák számára törvényesen előírt pecsétnek kereknek, — abban a Gslv. rep. kis jelvénye és az iskola törvényes elnevezése legyen elhelyezve abban az értelemben, ahogy azt a törvény 1920. III. 30-án kelt 252. ob. z. a. számú 4. §. elrendeli. A hol bebizonyosodik gondatlan nem törődöm-ség, az iskolaszéki elnök lesz a politikai hatóság által büntetve K 500 erejéig.”

Irodalom.

Bucsenec Dániel: Olvasókönyv a magyar tannyelvű népiszkolák II-III. oszt. számára. Kiadja: A magyar nyelvű tankönyv-bizottság. Jóváhagyva a tanügyi és nemzetművelődésügyi miniszterium 1920. okt. 12-én kelt 65641. sz. rend. Bratislava 1920. Comenius közterjesztő vállalat. E címen jelent meg Massaryk T. G. köztársasági elnök arcképével az első népiszkolai tankönyv magyar tanítási nyelvű elemi népiszkolák számára. A könyv 8 ívnyi terjedelmű. A szerző Stéfának Antal tanügyi kormánytanácsosnak, „mint a slovenszkói tanügy uttorójának és a tanítóság igaz barátjának” ajánlja könyvét. Szokatlanak tűnik fel az ajánlás. Legáltalában eddig nem igen volt szokásos a tankönyvek ajánlása. Ebben a tekintetben uttoró munkát végzett a szerző.

Egyéb tekintetben semmi újítást nem találunk a könyvben, ha csak azt nem vesszük újításnak, hogy a II. és III. osztályok számára való anyagot ölelte egy könyvbe. Ha azonban ez öntudatos újítás, helytelen, mert ez a két osztály két külön oktatási fokozatba tartozik. A tanterv is, amelynek alapján készült e tankönyv, a régi s ennek is bizonyos mérvű megnyírálása. Az anyag kiválasztása és beosztása ellen nagyobb kifogást nem emelhetni, sőt — magyar nemzetiségi érzés szempontjából — az anyag megválasztása se eshetik erősebb kritika alá.

A felélelt anyag azonban már — úgy tártya, mint kidolgozása szempontjából — alig eléghet ki a legminimálisabb igényeket is. Ebből a szempontból a könyv nagyon mögötte marad a magyar paedagogusok által írt, illetve összeállított

Olvasókönyveknek. A magyar tankönyv-írók a magyar írók munkáinak — úgy tartalmilag, mint irántlyilag — színezet-javát adják az Olvasókönyvekben. Egy egy népiszkolai magyar Olvasókönyvet élvezettel olvasott el felnőt is

Ebben a kezünk alatt levő Olvasókönyvben azonban tartalmilag sok gyenge olvasmány van, amelyek nem alkalmasak semmiféle célt szolgálni. Pl. a 16., 27., 41., 116., 146., 147. stb. Irlyi szempontból még több kifogás emelhető az olvasmányok ellen. A fogalmak kifejezésére nem megfelelő szavak használatától, a magyartalan szó-és mondatfüzéskéntől csak úgy hemzseg e könyv. Csak egy pár példát idézek, amennyit a mai papírdrágaság idején terünk megenged. „Do kinyomozták, hogy a kutyák teték.” T. i. hogy szétépték a nagymama tizenkét „sárga” kacsáját. — „Bármennyit settenkedhettek... a kis kacsák.” (12. olv., mely telistele van magyartalansággal és más természetű nyelvtani hibákkal is) „... ki fenntartja az orrát, azt mondják, hogy büszke.” „Odvás, másképen nedves”, t. i. a fog (18. l.) „Bodog ember, ki nyelvével nem hibáz.” „A fejnek leglényegesebb része az agyvelő.” (19. l.) „Jó anyám még a bölcsoiben magyarul dalolt nekem” (26. l.) „Sok baj között érik meg a kukorica.” A kukoricatörésként „szedőleányok” nincse nek. „... nagy madár, arra erre sos?” (miez?) aztán meg „ripafyos” hanem „ripacsos”; (28. l.) „Fölül öntötték be a tengely-vasból”, t. i. a primitív kézi malomba a gabonát (30. l.) „A kémények égbe nyuló oszlopok”, t. i. a gőzmalom kéményei. (31. l.) „A nyul felébredt, összetombolt (?) és elszaladt” (32. l.) „A gyermekek úgy megnevettek rajta” (37. l.) „Örülnek a kis Józuskának, aki most is fekszik a jászokban” (38. l.) „S annak olyan józút lehet nevetni.” (38. l.) „... füle két felé állt bele”, t. i. a kátyának, mikor jóllakott. (52. l.) „Odasompolgott egy ökdör” „egy kevesett szédézni akart.” (52. l.) „Csak azért se adok egy harapást is.” (53. l.) „... kiszívja neudjét.”, t. i. a mőh a virág kelyhéből. (57. l.) „A szorgalmas tanuló nem muaszt a holnapra.” (66. l.) „... fogódzál bele a farkamba”, t. i. mondja a farkasnak a sas (74. l.) „Jobb kezünk felé dél, bal kezünkön pedig észak” (76. l.) „Pihenésül elég neki az éjjeli három óra és a déli étkezés után is egy órát pihen.” (79. l.) Költemény címe s kezdete: „Halljad világ!” (84. l.) „Kötelet fűztek a fejére”, t. i. a haragnak. (99. l.) „A sípokból gyönyörű ének rőpport elő”, t. i. az orgonasípköb. (100. l.) „Beleakasztották a mellébe (t. i. a harangba az ütőjét) és mikor az istentisztelet órája elérkezett megrántották a kötelet.” (100. l.) Kifoghatóan ez az Olvasókönyv az eléle furcsaságokban és értelmetlenségekben. Kár, hogy a szellemes Borszem Jankó nem juthat hozzá ebből forráshoz!

No, de aki nem tud magyarul, attól nem is lehet kívánni, hogy magyarosan írjon. Aki azonban tankönyvirásra vállalkozik, attól joggal elvárhatjuk, hogy annak a nyelvnek, amelyen vállalkozik könyvirásra, tudja a szabályait tankönyv-

ben ne hagyjon annyi íráshibát, amennyitől ez a kezünk alatt levő Olvasókönyv hemzseg. A helyírás ellen elkövetett vétségének felsorolására nem is vállalkozhatunk. De azt kijelentjük, hogy a helyesírás ellen elkövetett vétség tankönyvben óriási hiba, mert a tanítónak lehetetlenné teszi a munkáját. Ez az Olvasókönyv lehetetlenné teszi a helyesírás elsajátítását. Hiszen a gyermek lépten-nyomon rácsófolhat tanítóira.

A költemények egy jó része egyszerű klapancia, üres semmit mondás. Olvasmányai között pedig mit keres a 159-ik, a Janosik című. Annak sem erkölcs, sem jellemképző hatása nincs. Nem vagyunk hozzá szokva a gyermek erkölcsi érzését, jellemét ily példákkal fejleszteni.

Képeket is alkalmaz a szerző. Lehetetlen képek ezek úgy kivittell, mint aeshetikai szempontból.

Óriási visszaesést jelent ez az Olvasókönyv a magyar tanítási nyelvű népiszkolákra nézve. Miért íratnak magyar nyelvű tankönyvet — hozzá még Olvasókönyvet — olyan egyénnel, aki nem tud magyarul, aki nem tudja a magyar nyelv szabályait?! Miért nem nézették inkább át a magyar Olvasókönyveket s ha esetleg van azokban olyan részlet, amely ellen csl. nemzeti szempontból kifogás emelhető, miért nem azokat pójoztatták? Vagy miért nem biztak meg arra való magyar paedagogusokat az Olvasókönyv szerkesztésével.

Az Olvasókönyv tengelye a népiszkolai oktatásnak. Ebből fejleszti a gyermek nyelvérzőkét, ismeretét; ebből tanult meg helyesen, szépen olvasni stb. E célokra nem alkalmas e tankönyv. Ez ellen tiltakoznis kell minden tanügybarátnak. Ez a népiszkola haladásáva: ellentétes feladatot szolgál.

Kiállításra sem bírja el a kritikát. Papiroসা hivvány: kötése lehetetlenné teszi a gyermekre nézve a kényelmes használatot. Ára pedig ezek dacára is méreg drága.

Es még mindezek tetejébe: ajánlák ezt a semmitsem érő könyvet a felsőbb osztályokban való használatra is! Nos, ezzel csak iskolakerülőkké lehet tenni azokat a gyermekeket, akik az ebben foglaltaknál már többet tudnak és akik a jobbhöz és kedvesebhez hozzászórtak! rl.

Törvények. Rendeletek.

(Vége.)

7. §.

A zsupáni hivatalok a legrövidebb időn belül gondoskodjanak arról, hogy az áll. anyakönyvi hivatalok átvéssenek, illetőleg az 1894 XXXIII. t. c. 8. §. és az 1994 XXXIV. t. c. 4. §. értelmében betöltessenek és az áll. anyakönyvvezetők a hivatali működést haladéktalanul megkezdjék. Ahol e rendelet kihirdetése után sem volna áll. anyakönyvvezető, ott az anyakönyvi teendőket a szomszédos községek legközelebbi anyakönyvvezetője végzi. Az átvett áll. anyakönyvvezetők hűségí eskütelőteiről az 1918 dec 10. 64. t. c. 2. §. és az új anyakönyvvezetők hivatali esküjéről az 1894. XXXIII. t. c. 12. §-a értelmében a zsupán minden községben tegyen ki hirdetést. Es

az
ni,
a.

a hirdetés a házági eskü illetőleg a hivatali eskü lebontásának napján a község háttérn kifüggesztendő s ott marad 15 napig kifüggesztve. A hirdetésben felhívandó a közönség figyelmé a 8. és 9. §§. rendelkezéseire is. Ennek a köz-hírtétele meg kell, hogy történjék ratifikált a házági, illetve hivatali eskü letétele után nyomban és pedig a községben szokásos módon (kidobás, falragaszok), átiratban közlendő az egyházi anyabonyvi hivatalokkal is.

8. §

Azoknak a feleknek, akik a 7 §-ban említett hirdetés közzététele előtt nem voltak eleget az 1894. XXXI. és XXXII. t.-c. rendelkezéseinek, amivel büntetendő cselekményt követtek el, büntetőjogi következményeik elengedtetnek, ha eleget tesznek a 6. §. rendelkezéseinek, illetőleg, ha az áll. anyabonyvba való bejegyzések a 7. §-ban megállapított határidőn belül megtörténnek.

9. §.

Ezen rendelet életbelépése után új házasságkötések érvényességét illetőleg feltétlen hatályba vannak a házassági jogra vonatkozó 1894. XXXI. t.-c. és pedig ugy magán- és közjogi, mint büntetőjogi következményekkel.

10. §.

A zsúpánok azonnal gondoskodjanak róla, hogy ezen rendelet teljes szövegében vármegyájuk minden községében külön-külön falragaszok útján kihirdetessék.

11. §.

Ezen rendelet 1919. febr. elsején lép életbe.

Zilina, 1919. január 14.

Szobár s. k.

HIREK

— **Lelkészársaim figyelmébe!** Febr. hó 1-én édesanyját elvesztett 13 hónapos kis árva székely leány számára keresek könyörületos szívű örökbe fogadó családot vagy gyermektelen házastársakat minél előbb, hogy elkerülhető legyen az állami gyermekmenhely igénybevétele; bízzessék meg esetleg szószékéről is kar. úrnám. Nove Patakly Elvira. Közvetlen tudakozódás hozzám intézendő. Nyitra, Sedivy László ref. lelkész.

— **Római segély.** A 30 000 kor. apszéki segély a püspöki hivatalba, a tiszáninneni egyházkerület lelkész, özvegy- és árvák részére már valahára megérkezett és szétosztása is folyamában van. Hogy a különben is csekély összeg céljával tulságosan el ne apróztassák a legalább 3-400 korona segély jussom egy egy községben levőnek: minden egyházmegyében egy bizottság állapította meg, hogy kik azok, akik a segélyre leginkább rá vannak szorulva. Az alsó-zempléni egyházmegye lelkészei dicsegeteméltő önzetlenséggel lemondottak minden segélyről az özvegyek és árvák javára. Mégis is ezeket vettük elsősorban tekintetbe. Ez szolgáljon megnyugtató példának, akiknek ez idő szerint a csekély összegből semmi sem jutott. A tiszáninneni már előbb kaptak sze-

rikai segédet. A rusziszabóknak meg a tiszántúli egyházkerület fogja bizonyára a magok részét megküldeni.

— **A nyomorgó lelkészcsaládok** addig is, míg államsegélyeket a kormány kiutalja, a felsőbb egyházi hatóságoknak segíteni kellene. Ez pedig úgy volna kivihető, ha az egyházmegyék sürgősen összeiratnák a legnehezebb helyzetben levő családokat és részükre az egyházmegye valamelyik pénztintézetből 1 éves lejáratú kölcsönt venne fel. A kölcsönt és kamatját pedig az illető lelkészek kiutalandó államsegélyeiből visszatartaná a püspök, vagy esperes. Mivel pedig az egyházmegyéknek a kölcsön biztosítására lekötendő értékeik nincsenek: az egyházmegye lelkész elvételre vállalnák a felveendő kölcsönért a jóállást. (A segítségnek ez a módja — ma, a pénz drágaság idején — alig volna keresztül vihető s alkalmas segítő mód. Szerk.)

— **A vallásoktatás.** Prágai hírek szerint az állam és egyházközi viszony rendezéséről szóló törvényjavaslat szerint a vallás és iskola közti viszonyt következőképp tervezik rendezni: Jövőben egyetlen vallástan sem lesz kötelező vagy nem kötelező tantárgy. A vallástan oktatása kizárólag a család részére lesz fenntartva. Mivel azonban a család nem lesz mindig képes eleget tenni ebbeli feladatának, a szülők kívánságára a hitoktatók a rendes iskolai tanításon kívül közösen fogják a gyermekeket oktatni a vallástanban. De az állam ebben az esetben is fenntartja magának az ellenőrzési jogot. A hitoktatás az állami iskola épületekben történhetik, amelyeket az állam díjtalanul fog rendelkezésre bocsájtani. A nyilvános iskolákban a vallástan helyett kötelező tantárgy gyanánt a világi erkölcs- és polgári ismereteket fogják tanítani. Magániskolákat ezentul is fognak engedélyezni, csak a kimondott felekezeti jellegű iskolákat fogják betiltani, valamint a szerzetes rendek magániskoláit. A kongregációk még fennálló iskoláinak is kell vetniök kizárólagos felekezeti jellegüket. Új felekezeti iskolákat ezentul nem fognak engedélyezni.

— **Kilépések a róm. kath. egyházból.** A cseh szocialista lapok szerint a szocialista pártok és szabadgondolkodók szövetsége által indított akció a róm. kath. egyházból való kilépésre nagy eredményt járt így Pilszenben körülbelül 25 ezer lélek, Prágában pedig a forradalom óta vagy 30 ezer lélek lépett ki a róm. kath. egyházból löként a fent említett akció következtében. A kilépettek részben a cseh-morva testvérek egyházába léptek be. Több cseh községből egész egyházközségek kilépéséről adnak hírt az újságok.

— **Házasság.** Veress Károly balogiványi (Gömörm.) lelkész febr. hó 15-én házasságot kötött Osváth Erzsébet okl. óvónővel, néhai Osváth Bertalan volt szalóci lelkész és Czékus Malvin kedves leányával.

— **A Lap tudósítása.** Ugy az olvasóközönségnek, mint a köznek és Lapunknak édeke, hogy az egyházak, egyházmegyék és egyházkerületekben történő eseményekről (tanítói, lelkészi és egyházmegyei s kerületi tisztviselői választásokról, tanítói s lelkészértekezleti, egyházmegye és kerületi gyűlésekről, beiktatásokról, általában egyház-iskolai mozgalmakról, halálhírekről stb.) Lapunk tudósításokat kapjon. Kérjük tehát a Nt. esperes urakat, az egyházmegyék és kerületek jegyzői karait, általában a lelkész és tanító urakat, hogy ne sajnáljanak legalább némi fáradságot a tudósítások megírásáról s beküldéséről. Lapunk — olvasó közönségével együtt — hálás lesz az ezirányú közreműködésért.

— **Nyuglázás.** Beszteri lelkészársunk Lapunk erősítésére 40 koronát küldött. A köz nevében hálás köszönetemet fejezem ki követésre méltó cselekedetért. Szerkesztő.

Szerkesztői üzenetek.

I. B. N.-cz. Megkaptam, azonban jelen számunkra későn érkezett. Jövő számunkban. M. E. Bsz.-s. A megjelenésére kissé várni kell. Mikor volt a beiktatási alkalom? Kik választott meg a gyülekezet? Semmi hír Bodrogközön? **Többeknek** Egy kevés türelmet kérek. Lapunk terjedelme nagyon korlátoz.

Kiadó: **A református egyházkerület.**
A kiadásért felelős: **Réz László.**

Pályázat

A zsarnói ref. kántor-tanítói állásra pályázatot hirdetek. Javadalma készpénzben 80 kor., 16 m. tüzifa, 4 köből buza, 9 köből gabona, szántóföld és rét, államsegély. Pályázhatnak az állam nyelvét értő ref. vagy ág. h. ev. okleveles tanítók. Az állás azonnal elfoglalható. Kérvényük Arday Janka Dániel lelkészhez küldendők, u. p. Torna.

ORGONAT

(világhírű Rieger-gyártmány) és elsőrendű harmóniumot

szállít kedvező fizetési feltételek mellett

GUNA GYULA

hangszergyári nagyraktára PRESOV
Orgonajavítást vállalok. Elsőrangú zongorák, pianók szintén dus és laszlekban vannak raktáron

Nyomatott Gömöri Zoltán nyomdájában Rozsnyón

Református Egyház és Iskola

A szlovenszkói és ruszinszkói reformátusok hivatalos lapja.

Előfizetési díjak		Felolvasó-vezetős RÉZ LÁSZLÓ	Szerkesztőség és kiadóhivatal: Rozsnyó, a református lelkes hivatalban, hogy a kéziratok, előfizetések, hirdetések és az esetleges reklamációk küldendők.
Félszáz évre — 80 K	Negyed évre — 15 K		
Fél évre — 30 K	Egyes szám ára 1 K 20		

Megjelenik minden vásárnap.

Hol van a punctum saliens?

A „szlovák esperesség” kérdésében végre megszólal a nyilvánosság előtt is a fő aktor: Stunda István s nyílt levélben ő ellene indított „kampány”-nak nevezi a Péter Mihály erre vonatkozó krónika írását.

A nyílt levélben egy szót sem szól arról, ami reánk, az egyetemes egyházra, fontos volna, hogy t. i. mit tett hát a minisztériumban elfoglalt pozíciójában szlovenszkói ref. egyházunk érdekében? — hanem a saját egyéni törekvését ki-nevezi „szlovák kálvinista problémá”-nak s saját kezírásával igazolja, hogy eddigi működésében nem volt egyéb célja, mint ennek a „problémának” a megoldása. Idáig hát a dolog rendben van, mert hiszen P. M. is ugyanazt állítja s a „Nyílt levél” után nincs többé szükség arra, hogy állítását okmányokkal is igazolja.

Nincs azonban rendben az egyetemes kálvinista egyház ügye, an elyet Stunda Istvánnak a dolog természete szerint képviselni kellene. Ugy látszik, hogy neki ez Hekuba, neki csak a „szlovák esperesség” kell, amelyben való akciójáért a felelősséget is vállalja. Megnyugtathatjuk, hogy erre kevés szükség van. Mert hát hogy is áll a dolog a nagymihályi értekezlettel, illetőleg az azon részvett kollégákkal?

A kongrua és más járandóságok a megszállás folytán elmaradtak. A drágaság nagy, az élet új és fedezetlenül követelésekkel áll elő. Ekkor megjelenik Stunda István s szól a lelkészekhez: nem azt mondja, hogy: kiki vegye fel az ő keresztyét és úgy kövessen engem, hanem: mindezeket nektek adom, ha leborulva imádtok engem!

Mindezeket: kongruát, korpótlékot, családi pótlékot, ruhasegélyt, sőt az egyházaknak is az adósegélyt.

Csak azt az egy feltételt kötöm ki, hogy: alakítsátok meg a szlovák esperességet, mert csak az juthat hozzá a jólethez, aki szlovák. Azok a lelkészek

csupa vagyontalan emberek, családapák, akikre a gyermeknevelés édes, de súlyos terhe nehezedik; hajlanak hát a jó szóra, mennek az értekezletre, ott talán valami elaborátumhoz is hozzájárulnak, még ha olyik nem érti is egészen a készen oda-vitt szöveget, hiszen meg van ígérve, hogy ez az a csodászor, amely minden anyagi gondot egyszerre elűz, ellenben „a magyar egyházakról és papokról nincs szó.”

Ugy véljük és azt tartjuk bizonyosnak, hogy a dolognak a krónikája és az állás-foglalásnak a pszichikái magyarázata valami ilyeforma volt. Eppen ezért nincs szükség a St. I. felelőségére. Vállalják azt a résztvevők a maguk terhére is, meg aztán mi nem is vonjuk őket kérdőre, annyira tisztában vagyunk a történet indító okaival. De tisztában vagyunk azzal is, hogy Stunda Istvánnak, mint az egyházi referátusba beosztott tisztviselőnek az az egyedüli hivatása, sőt elengedhetetlen kötelessége, hogy a szlovenszkó-ruszinszkói református egyetemes egyház ügyeit teljes odaadással szolgálja, a szervezést s az ezzel kapcsolatos általmi elismerést, segélyezést minden erejével előmozdítsa; nem partikularis célok, kicsiny részek előretolt érdekeinek a propagálásával, amelyekre a konszolidálás befejezése után szintén sor kerülhet alkotmányos után, hanem mindnyájunkat egyenlően és egyetemesen érdeklő irányban.

Amennyiben pedig Stunda Istvánnak erre nincs akarata — amennyiben ő csak azt demonstrálja, hogy hivatali pozícióját kizárólag partikularis érdek kielégítésre kívánja felhasználni — világos, hogy a református egyház egyetemes hivatott szószólójának el nem ismerhetők s követelnünk kell, hogy a referátusba a mi érdekelnket képviselő, hozzáértő gyakorlati tehetség állítsassék.

Itt van a punctum saliens.

Nagyszalánc, 1921. febr. 14.

Ildranyi Barna.

Az emberek testvériségéből eredő társadalmi tanok. (Folyt.)

Társadalmi és egyházi közérdek kívánja tehát, hogy az egyházak mennél-előbb készítsenek egy szabályzatot, mely a diakónok és diakóniszák hivatását, munkakörét és kötelességeit világosan állapítsa meg. Az egyházi hatóságok pedig rendeljék el, hogy a szabályzat alapján minden gyülekezet válassza meg a szeretet munkásság hivatalosan elhívott és kötelezett munkásait. A szeretet lényege követeli azt is, hogy az egyes gyülekezetek ne legyenek egymástól kinnal fallal elzárva, ne legyenek egymásra nézve teljesen idegenek, hanem a szeretet köteleivel is legyenek egymással összekapcsolva, hogy az erősek, nagyok szeretetből gyámolítsák a gyengébbeket, mintahogy az első keresztyén egyházak segítették a jeruzsálemi gyülekezet szegényeit. Szükség van tehát közös egyházi és társadalmi szeretet intézményekre is; szegényházak, árvaházak, kórházak, nyomorultakat, éhezőket, rongyokba járó szerencsétleneket gyámolló egyesületek azok az eszközök, melyek által eredményesen lehet megvalósítani a keresztyén szeretetet. Ezek intenek bennünket arra, hogy embertársaink szenvedése a miénk is, mely elől senkinek sincs joga szívtét ridegen elzárni. Mert aki elzárja, az nem keresztyén, hanem — semmi!

Ne feledjük azért, hogy amint az első keresztyének életük tisztaságával, hitük csodálatos erejével és főként önfeláldozó szent hatalmával varázsolták el és hódították meg a pogányok önző rideg szívét Krisztusnak, akként kell nekünk is nemcsak hitünkkel és tiszta életünkkel, hanem szeretetünk gyógyító melegével is visszaédesgetni a modern pogányok beteg lelkét Krisztushoz.

Nagyon természetesen a gazdagoknak, a vagyonosoknak kell vonzó példaként előragyogni a szeretet munkáinak gyakorlásában és erősítésében. Nemcsak a keresztyén szeretet nagy parancsa kívánja ezt, hanem a saját jól felfogott érdekük is, mert ma már friss történelmi tanulságokból s a bolsevizmus rombolásából s megdöbbentő elterjedéséből láthatjuk, hogy mit eredményez a nyomor, a szivtelenség, a fukarság, az igazmatlanság, a szennyes önzés és uszora.

A romboló kommunizmusnak leghatásosabb gyógyszere a munkásszeretet, az osztálygyűlölet lángjának előlőja az igazmátság és jólékonyság harmatja. A nyomorgó és elvakított proletárságnak

nemcsak értelmét kell meggyőzőnünk hitünk és tudományunk lényével, hanem először a szívét kell meghódítanunk szeretetünk hatalmával, hogy tetteinkből győződjének meg arról, miszerint ők nem elayomott rabjai a földnek, hanem Jézus által a mi testvéreink, akiket szeretni, támogatni, nyomorúságból kimenteni és boldoggá tenni a mi emberbaráti szent kötelességünk.

Ezt parancsolja Isten; ezt diktálja a társadalom érdeke is, mert: „Ami akarok, hogy az emberek ti veletek cselekedjenek, ti is ugyanazt cselekedjétek azokkal”; — mert aki boldogít másit, boldog csak az lehet. (Folyt. köv.)

Sziliczei László.

Válasz*

Tiszteletes Stunda István ref. 3. lelkész, előadó titkár urnak.

E Lap f. évi febr. hó 13-án 7 sz. a megjelenő, hozzám írott Nyílt levelére röviden a következőkben válaszolok:

1. Az ügy legfontosabb részén kezdem. Ön egy levelet írt a Slovensky Kalvinba, melyben azt állította, hogy a *szlovák egyházak lelkészei egy esperesség alá kiadását kimondották, az erről szóló jegyzőkönyvnek magokat aláírták, megállapodtak az esperes és gondnok stb. személyében.*

A jelentés nyomán Amerikában egy nagy mozgalom indult meg, hogy ezen „forradalmi akció” után, mely a szlovák ref. részéről a „magyar” iga” lerázását jelenti, végkép megszervezzék a szlovák esperességet. Miután azonban azon nagymihályi gyűlésen jelen volt lelkészek képviselőjében a Kassai egyházkerületi gyűlésen két lelkész ünnepélyesen kijelentette, hogy ők ilyen határozatot nem hoztak, mert ők ott más tárgyban tanácskoztak (t. i. a congrua és az Ön jelölése ügyében az előadói állásra): hogy a dolgot tisztán lássuk, azért közöltem le az Ön levelét és hívtam fel nyíltan igazolásra.

Most aztán nyilatkozik Ön. Nyilatkozata ugyan homályos, illogikus, ellenmondásos. Mert egyfelől azt mondja, hogy a Slovensky Kalvinba közölt levelét fentartja, abban pedig az áll ugyebár, hogy a lelkészek a szlovák egyházmegegyének aláírták, de másfelől meg azt írja, hogy a lelkészek ebben a dologban ártatlanok. Ha tehát azok, amint ezt ők már ünnepélyesen is kijelentették és amint én azt el is hiszem, akkor ugyebár minden józan logika szerint az Ön állítása *koholmány*. E szerint tehát Ön hamis módon az amerikai közvéleményt félrevezette, *valótlan* alapon ott egy akciót indított meg, melynek a következménye volt azon hiedelem, hogy itt a szlovák ref. nép papjaival az élen már meg is csinálta az *egyházi forradalmat* holott mi hit magyarok szlovákokkal teljes békességben élünk s eddigi kötelekeiből kiszakadt, sőt következménye az, hogy a Kassán megjelenő Slovensky Vichod Jan

28-án megjelent 23 ik száma már nyíltan izgatja a népet a papok ellen, sőt anynyira megy, hogy a tiszta magyar s tiszta ref. egyházban szolgáló, de szlovák községekkel körülvett Idrányi nagyszalánci lelkéssel szemben azt a tanácsot adja a népnek hogy segítsék tui a határon. Látja, kedves tisztelletes ur, ide vezet a meggondolatlanság, az elfogultság s a tüzzel játszás. Én Önt személyesen nem ismerem, de látva ezt az Ön dolgát, kénytelen voltam az eljárásra a közvélemény figyelmét az egyház jó érdeke szempontjából felhívni. Most Ön azt mondja, hogy én Önt befektettem. Nem. Ha Ön befektetve áll a ref. egyház közvéleménye előtt, azt nem nekem köszönheti, aki a száraz tényeket leírtam, hanem saját magának, aki a tényeket elkövette.

2. Midőn annak igazán örülök, hogy kollegáimat ezen mozgalomban ártatlanoknak mondja: most is fentartom azon állításomat, amit különben a f. rempléni egyházmegegye határozatilag is kimondott, hogy t. i. azon lelkészek cselekedete, akik azon gyűlésen jelen voltak és bármely tárgyban határoztak, *Igenis törvényellenes*. Egyházi törvényeink értelmében a lelkészek is tanácskozhatnak külön, de csak szervezett formában, t. i. mint lelkészértekezlet. Ezen tanácskozmány sem az ungi, sem a felsőzempléni lelkészértekezlet tanácskozmánya nem volt, hanem csak pár ad hoc összegyűlekezett lelkészé. Eo ipso ez törvényellenes gyűlés volt; semmi tárgyban, legkevésbé az Ön jelölése tárgyában nem volt hivatalos határozni, amit az Ön fénőke mindjárt felismert, csak Ön nem, aki ref. előadó akar lenni.

3. Ön több ízben kifejti, hogy én bennem legkisebb megéjtő szándék nincs a szlovák ref. kérdés tekintetében, azért vette azt Ön a kezébe, mint aki vérből való. Vegye azért tudomásul, hogy én már 30 éve figyelem a szlovák ref. kérdését és úgy is, mint lelkész úgy is, mint 21 éve egyházmegegye főjegyző, később tiszánlenni egyházkerületi aljegyző, utójjára t. bíró mindig a reformátori alap elv alapján állottam s ennek nyíltan többször kifejezést is adtam, hogy mindenkinek a saját nyelvén kell predikálni. Erre nézve több bizonyítékot tudnék felhozni, pedig én született magyar ember vagyok, de belátással bírok. Am ha az Ön érdeklődése olyan nagy volt s anynyira szívén viselte szlovák vérei érdekét, miért nem vállalt missiót köztök, hiszen a szlovák egyházakban is van állandó kápláni hely (pl Bánóc), ott szép mező akadni volna számára, miért ment Munkácsra káplánnak, miért ebredt fel a szlovák kérdés iránti érdeklődés a szívében csak éppen knapp most, vagy elélt 2 évvel.

4. Nem áll az, hogy én utjában vagyok e kérdés békés megoldásának. Nem, csak a törvényelen megoldást akadályozom, amint ezt a kerületi gyűlésen is kijelentettem. Én ugyan elvi magaslaton és tapasztalati alapon állva, egy külön szlovák egyházmegegyévé való alakítást s kiszakítást a szlovák lelkének az eddigi kötelekeiből s egy teljesen idegen főhatóság alá való helyezését, vallási, nyelvi

szempontból kész veszedelemnek tartom és pedig magokra a szlovák reformátusokra nézve, amint ezt már ki is fejeztem; de ha ez az alakulás az örendelkezés elve és az egyházi törvények alapján menne végbe, ki lehet ez ellen? Legfeljebb sajnálnánk a szlovák kálvínistákat, akik a magyar egyházi felsőség alatt is élhettek nyelvökkel és ez után még jobban élhetnek. De azt csak nem tagadhatja, hogy ez eddig nem történt meg. Hiszen nem csak hogy a nép meg nem kérdezett, de mikor Ön maga állítja, hogy e kérdésben (t. i. az egyházmegegyé szervezés ügyében) a lelkészek ártatlanok: akkor ez az egész szervezés egy pusztá koholmány. Ugyebár?

5. Végül még csak ennyit. Ön azt állítja, hogy önnel a kultuszminisztérium rendelkezik. Ez igaz. De akkor mégis, miért látta szükségét annak, hogy akkor azon lelkészek ajánlatával menjen Bratislavába. Szerintem ugyebár azért, hogy az egyház bizalma is valami. Már most bocsásson meg, de sajnálattal ki kell jelentenem, hogy én részemről érdekeim képviselőjét nem merném bizalommal egyén kezében látni, aki *nyíltan falsificatiót* követett el, vagy egyházi törvényeinkkel szemben oly engedékeny, hogy feltéve, de meg nem engedve, hogy ezt a szervezést a lelkészek aláírták volna, azt ő rendes és törvényes eljárásnak tekintené. Ez volt a tiszteletes urhoz az utolsó szavam.

Gálszecs

Tisztelettel
Péter Mihály

„Via dolorosa”

nekünk reformátusoknak — különösen köznépünknek — nem közhasználatu két szavunk, de a mai viszonyok között meg kell ismerkednünk velük egészen közelről, nem csak azért, mert figyelmünk fel van rá hiva, hanem azért, hogy tényleg végig menjünk azon az uton, mely a győtrelem, a megpróbáltatás útja. Annak az egyháznak fennmaradásáért kell ezt tennünk, mely a Krisztus tanításain alapszik.

Egyházkerületi közgyűlés alkalmával hangzott el ez a két szó „via dolorosa”, de közismertté kell tenni mindenütt, ahol csak lélekben és igazságban tisztelik az Istent. Értsük meg először mi magunk ennek mély jelentőségét s értessük meg népünkkel, hogy mit kell tenni mindenkinek, aki keresztyénnek vallja magát.

Egy-két lépést már tettünk ezen az uton s úgy tetszik, talán nem is lesz elég erőnk végig haladni rajta, ámde vigyázzunk csak, az irás biztatólag szól, kik az Urban biznak, azoknak erejük megsokasul. Vagy halljuk meg mint figyelemreztet a nagy római Róltó „Ut desit vires, tamen est laudanda voluntas” (Ovidius.) Ha hiányzik az erő, dicsőrendő már az akarat is.

A via dolorosán az első keresztes: Idvezítőnk vitte, teste roskadozott a nagy teher alatt, de lelke annál erősebb volt. Akarata bódulatraméltóan nagy, abban a lelki küzdelemben, melyben része volt a Káljártság!

A régi megszokott utak s mondhatom

* A postal késedelem következtében maradt ki Lapunk 8-ik számából. Szerk.

sok tekintetben a kényelmesség utai abban az időben, amikor nem is gondoltuk, elmaradtak tőlünk. A régi utakon is voltak még ügyeink, melyek rendezésre vártak, de bizony egyesek magukra vették a kényelem palástját s úgy haladtak az utánna. A gyülekezeti élet is inkább azt mutatta, hogy messze maradtunk az első kereszténynek hitbeli egységétől, akaraterejétől.

Igy egy pillanatra összehasonlítva a múltat a jellel, amikor építeni, alkotni, munkálkodni kell, amikor vételes mindaz, aki kivonja magát az Isten országának terjesztése alól, amikor szinte hallanunk kell Iddévtonk szavát: „aki velem nincs ellenem van” (Luk. 11. r. 23. v.), akkor bizony az út via dolorosának látszik. De csak látszik, mert így még nem egészen az, hiszen tulajdonképpen a munkálkodás, az építkezés kisebb nagyobb mértékben megtörtént a közelmúltban is, sőt meg van most is, de ez nem elég. Az egyik ember leéli életét kicsiny hajlékban, nem is törekszik nagyobbra. A másik épít nagyot, kényelmeset, mert igényei úgy kívánják azt. Amazt nyugalmában nem zavarhatja meg semmi, emez féltve palotáját, földi javait, végre egyik sem áll a Krisztus zászlaja alá.

Álljunk csak mindnyájan elő, hirdessük az Isten országának eljövételét, ahogy az első apostolok tették, akkor bizony valóban a via dolorosán fogunk járni. Amint a Krisztus látta a választott nép hálátlanságát, amint az apostolok tapasztaltni voltak kénytelenek, hogy mily hűz az Ige t beplántálni az emberi szívekbe s mégis munkálkodtak, úgy nekünk is munkálkodnunk kell, hogy az egyház fennmaradjon sőt az új állam alakulatban is erős legyen.

Aki érzé magában, hogy akár mint lelkész, akár mint egyháztag a Krisztust akarja követni, annak bizony fel kell venni az Ő keresztjét és hordozni az Ő utait.

Mert semmi egyebet nem jelent a fenti két szó, csak azt, hogy a Krisztusért mindent el kell szenvednünk, amint Ő eiszenvette az emberekért a legkínosabb halált. Már pedig ha végezni akarjuk a reánk bízottakat, akkor oda is kell állanunk azoknak a táborához, akik a Krisztus után haladva a via dolorosán futják meg pályájukat.

A keresztény egyház majdnem két ezer éves története igazolja, hogy sokat kell küzdeni ennek intézményeiért, de ez a két ezer év azt is beigazolta már, hogy bármennyire is ostromolják a Krisztus egyházát, a hitbeli közönyösség, hitetlenség vallástalanság és természetimádás különb-nélkülönb feyvernemeivel azt megdönteni nem lehet. Mert ha vannak támadók, vannak védelmezők is, akik készek hívek lenni mind halálig.

Mi kalvinisták, kik lélekben és igazságban igyekszünk tisztelni az Isteni, alkalmas és alkalmatlan időben egyaránt csak az Ő egyszülöttének nyomdokain haladjunk s a via dolorosán is tapasztaltni fogjuk: veünk az Isten!

Csepe.

Siposs Imre
rel lelkész.

Levél

Réz László rel lelkész s a „Református Egyház és Iskola” szerkesztőjéhez.

Nagyt. Szerkesztő Ur!

Azt hiszem, velem együtt sokan vannak egyetemes magyar Sionunktól elszakított lelkészársaim között, kik a „Ref. Egyház és Iskola” I. számának közkezeletekor így kiáltottak fel: no, hála az Istennek! A hosszú némaságra kárhözhatott, nyomorgó status a proféta jóslatának beteljesedését üdvözölte benne: „a nép, mely sötétségben ül, lát nagy világosságot!”

A kínos sötét éj után lassan derengni kezd. Egy újabb jövő hajnala közeledik! Rettenő volt a vihar, mely vágott, csapdost. Nem volt menedéknél sehol, senkinek még a mieinknél sem. Csapzott hajjal, megtépázva, véresen, rongyosan még jajgatni sem tudtunk. Gyermekeink sírását a magunk hitre, reményéből táplált ígéretekkel csitítottuk. Most végre-valahára fellelégzhetünk; legalább egy szócsövön át belekiálthatjuk tenger nyomorunkat a nagy világba s közölhetjük egymással érzéseinket, gondolatainkat.

Mi bereglek még hivatalosan nem csatlakoztunk a szlovenszkói tisztánnteni egyh. kerülethez, de ez — úgy tudom — már csak rövid idő kérdése. Mint individuumok az első pillanattól szivünk lelkünk teljességével tisztánnteni testvéreink karjába ölelkeztünk, kapaszkodtunk. Kihez, kikhez kapcsolódjunk?

„Lét vagy nem lét: az kérdéses itt.” Nem soká' töprengünk Hamlettel: „Ki a fenköltebb lelkű: az, aki túri a zsarnok sorsnak száz nyugét, nyilat, vagy ki feyvert fog tenger baja ellen s végét szakítja dacosan?” Töprengésünk utáni elhatározásaink nem színezhettek gyáva-sággal, sem vakmerő daccal a hivatalos egyházi alakulatokkal szemben. „Természtől jött teretert” nem bñnlhatja semmi copfos formula.

Ebben a bizonyos reményben üdvözölve új életünk tavaszit előhírnökét, a „Ref. Egyh. és Iskola”-t, nagyrabecsült, közismert jótollu szerkesztőjét, munkatársait; szerencsét, jó munkát, kettős sikert kívánok és vagyok atyafiságos szeretettel

Kisbágyan.

a Nagyt. Szerkesztő Urnak

kész hive és szerető
szolgatárna:

Angyal Viktor rel lelkész.

Törvények. Rendeleték.

Páspöki körlevél.

90—1921. sz. Nagytiszteltü Eszperes Urak! I. Az 1920. dec. 21 én Kassán tartott egyházker. gyűlés 25 sz. határozatával a tűzkárbiztosítási ügy rendezését mondotta ki s a Fancieréval való tárgyalással Irányi Barna e. ker. tanácsbíró urat bízta meg. Az ő tájékoztatása és szakszerű javaslatai alapján, nagy felelősségem tudatában, az egyházker. gyűlés utólagos jóváhagyásának bizonyos reményében, a következőket rendelem el:

1. Minthogy a Fanciere biztosító inté-

zettel 1915 ben kötött s 1927 január 1-én lejáró szerződésünk ránk nézve annyira előnyös, hogy annál kedvezőbbet ma sem keresetre sem tudnánk kieszközölni: ez a szerződés a lejárat napjáig érvényben marad.

2. Miután a biztosított értékek a mai építkezési viszonyok között a 10%-át sem érki el a tényleges értéknek: minden gyülekezet köteles — az egyházkerületünk által már egy ízben elrendelt emelés felvételével — az eredetileg biztosított értéket legalább 300, s legfeljebb 500%-al felemleni. Voltaképpen ez sem fog megfelelni a tényleges érték felének sem, de figyelembe kell vennünk az egyházak teherviselő képességét is. Minden egyház maga határozza el, hogy a 300—500%-os emelési keretbe hogyan akar beilleszkedni, arra azonban fel kell hívnom a figyelmet, hogy a szilárd tetőzeteknél (pala, pléh, cserep) az emeléssel az 500%-on is túlmehtek, mivel ezeknek csekély díjtétele (10 fill.) bármilyen magas emelést elbíri.

3. Az emelés keresztülvitele végett minden tűzkárbiztosító kötvény beküldendő az eszperesi hivatalokhoz. Egyszerű levélben csatolandó hozzá az egyes tételek emelésére vonatkozó presbiteri megállapodás. Az eszperes urak ellenörzik, hogy beérkezett-e minden gyülekezetből minden kötvény? S azután az egészet beküldik — legkésőbb április 1-ig — a *Fanciere* általános biztosító intézet főügynökségéhez Kassa” címre.

4. A biztosítási díjakat az egyházker. pénztár minden év január 1-én szokta a biztosító intézetnek előlegezni s az egyházmegyék által beszédett díjak az év folyamán térülnek vissza az e. ker. pénztárba. Miután jelenleg egyházkerületünk a díjakat nem előlegezheti, abban állapodtunk meg a főügynökséggel, hogy az intézet elvár május 1-ig, vagy legkésőbb június 1-ig, ameddig a díjakat az egyh. megyei pénztárnokok beszédhetik s a főügynökséghez beküldhetik. E határidő megtartására is szigoruan ügyeljének a nt. eszperes urak.

Fontos érdekünk, hogy ez a rendelkezés gyorsan és pontosan keresztül vitessék, mert a szlovenszkói egyházak — szigorú jog szerint — január 1-től nincsenek biztosítva, miután a miskolci e. ker. pénztár a mi díjainkat nem előlegezte. Ezért is, de meg az eddigi összegeknek a mostani értékviszonyoktól megdöbbentően nagy különbsége miatt is, az egyházkerület elnöksége, alkotmányos felelőssége folytán és felügyelői joga alapján köteles gondoskodni az egyházak anyagi érdekeinek megővéséről.

5. A lelkészli fizetések rendezéséhez kiosztott és kitöltött kérdő ívek egyházkerületünk létszámát olyan foglaltékosan tüntetik fel, hogy abból igen sok hátrányunk származhatik. Nagy érdekünk annak pontos megállapítása, hogy hány kalvinista lélek él Szlovenszkón. Működésük azért felelősség terhe alatt utasítási lelkészársainkat, hogy gyülekezeteikben (szórványaikban is) a lélekszámot gondosan gyűjtsék össze, akár házról-házra való összeírás után, már a most folyó állami népszámlálás adatai

alapján s legkésőbb egy hó leforgása alatt — az esperesi hivatalok útján — juttassák el hozzám.

III. Akik még a fogadalmat le nem tették, várják meg türelemmel, míg erre vonatkozólag a püspöki hivataltól utasítás nem érkezik. Birjuk a miniszter ígéretét, hogy ezt a kényes kérdést lehetőleg óhajításunk szerint fogja megoldani.

IV. Adott esetből kifolyólag kérem figyelemzetni az egyházakat, hogy ha valahol a tanítói állás megüresedik, óvakodjanak a pályázati hirdetésbe belevenni, hogy „esetleg lutheránusok is pályázhatnak”. Ne törjünk magunk rést százados autonómiánkon, nehogy azon ellenségeink benyomulhassanak.

Rimaszombat, 1921. február 17.

Atyafiságos szeretettel:

Czinke István püspök.

HIREK.

Iskolaügyi rendelet.

A Gemer-Malohont (Gömör megye hivatalos lapja; szerkeszti a Rimaszombatban lakó állami tanfelügyelő) 1. évi február hó 13-iki 7-ik számában a következő hivatalos irat jelent meg: „A tanfelügyelőségi hivatalok körleveléi. Minden tanítónak és iskolának.

1. Minden tanító betérjeszti a Skolsky Referáthoz címzett bélyegtelen kérvényben kívánságát, hogy jelen állásában megerősíttessék. Melléklet: oklevél másolat. Határidő: febr. 24. Aki ezt nem teszi, fizetése március 1-én be lesz szüntetve, a nem államiaknál az államsegély lesz letiltva. (Rend. 4285. sz.)

2. Minden állami tanító beküldi kinevezési okmányát és a fogadalom letételéről szóló igazolványt; minden nem állami beküldi híványát (vokátor) s a fogadalom letételéről szóló igazolványát. Határidő: a körlevél vételétől számított 3 nap. (Rend. 44142. és 5469. sz.)

3. A tanító munkájának eredménye minősítve lesz a minősítési táblázatban a következő jegyekkel: 1. nagyon jó, 2. jó, 3. kielégítő, 4. elégséges, 5. elégtelen. (Rend. 1058. sz.)

4. 1921. jan. 1. után nem Cseh-szlovákiában szerzett oklevelek érvénytelenek s ilyenek nostrifikálva nem lesznek. (Isk. ügyl. minisztr. 80689. sz.)

5. A kivételes drágasági segély a nem állami tanítók részére 1921. junl. 30-ig van engedélyezve. Míg a tanít. hivatalok kiutalásai felülvizsgálatnak, a tanítók megkapják a decemberben kiutalt drágasági segélynek 50% -át március elején január, február és március hónapokra. (Rend. 4677. sz.)

E tanfelügyelőségi rendelkezést leközzöljük magyar nyelven azért, hogy felhívjuk rá figyelmét a tanító és lelkész uraknak s az egyházi hatóságoknak. Közlelről érdeklik e rendelkezések nem csak a tanítókat, hanem az iskola fenntartó egyházakat is; mert a „nem állami tanító” alatt — véleményünk szerint — a ref. felekezeti tanítók is értendők. Az 1. pont értelmében minden tanítónak, tehát ref. felekezetűeknek is, kérvényezni

kell állásában való megerősíttetését: a 2. pont szerint pedig be kell mellékelniök híványaikait (díjlevél).

Nincsen arról tudomásunk, hogy e rendelkezés, vagy ennek tartalmának megfelelő felhívás megküldetett volna egyházi főhatóságunknak. Ha tényleg úgy van, hogy nem küldetett meg, hibának tartjuk, mert e mellőzés mig egy felül sérelmes, addig másfelől a jó rend biztosításával ellenkező célokat szolgál.

— Fenyegyet ismét a vasuti díjemelés. A prahai körök szerint a vasutügyi miniszterium újból emelni tervezi ugy a személy menetdíjakat, mint a teherárak viteldíját. Még pedig amaz 20. emezt 30 százalékkal. Megengedjük, hogy az állam pénzügyi viszonyai indokolltá tesszik ez újabb emelést: de az államnak vannak más fontos érdekel is, amelyeket szintén nem volna szabad figyelmen kívül hagyni. Ilyen a kulturális érdekel is. A mai magas vasuti díjak is nagy hátrányára vannak a kulturális érdekeknek: az újabb díjemelés pedig — félő — egyenesen lehetetlenné fogja tenni a kultúra fejlődését. Vagy pedig tessék a kulturális érdekeket kedvezményekben részesíteni.

— Vallás ellen izgató plakátokat ragasztottak ki Lucenecen (Losonc), melyek arra szólították fel a róm. kath. híveket, hogy lépjenek ki az egyház kebeléből és csatlakozzanak a cseh felekezetűköl szociáldemokratákhoz. A város lakossága nagy csoportokba verődve tiltakozott a felekezeti izgatás ellen és felháborodva távollította el a plakátokat. Az eléle izgatásokat a leghatározottabban el kell ítélnünk; mert az kétségbe vonhatatlan, hogy az államok és a társadalmak jó rendje és fejlődése a vallásos világnézetten alapulhat legbiztosabban.

— A krompachyi véres események, melyeknek eddig három halott, nyolc súlyos, hat könnyű sebesült áldozata van, valóban megdöbbenők és kell, hogy minden komoly emberi gondolkodóba ejtsenek. Bennünk el e helyen nem az érdekel első sorban, hogy e tragikusán saomorú esemény oka az ellátásban keresendő-e, vagy politikai természetű, hanem az, hogy az emberi szenvedélyek annyira elvadultak, hogy ilyen események megtörténhetnek, hogy az ember valósággal állattá aljasul s vad kegyetlenséggel tör embertársa életére, még azéra is, aki javát munkálja. Ide juttatta az emberiséget az osztálygyűlöletre való nevelés. Önként vetődik fel a kérdés: elég-e, ha az államhatalom csendőr-, vagy katonalegyverrel nyomja el az elvadult emberi szenvedélyeket; nem annak sürgős szükségé állott-e elő, hogy valláserkölcsi alapon

embérszeretetre neveltesse az állam a polgárait? Addig és aközben pedig minden áron gondoskodjék arról, hogy polgárai jólakhassanak. Mert az éhes gyomor is rossz tanácsadó.

— A tanítóképzés reformja. A közoktatásügyi miniszteriumban — prahai hírek szerint — febr. 21-én tanácskozás volt a tanítóképzés reformjáról. A szövetségöl reformátusok e tekintetben való kívánságai előterjesztettek; kíváncsian várjuk, hogy kívánságainkat figyelembe veszik-e a tanácskozásokon.

— A népszámlálás eredményét kísérik figyelemmel. A február hó 16-án megkezdett népszámlálás eredménye után addig is, mig az nyilvánosságra hozatik, kívánatos, hogy minden lelkész a községl előjáróságoknál, esetleg a szolgálóbiróságoknál érdeklődjék. Az érdeklődés tárgya lehet: mennyi a község összlakossága; ez mint oszlik meg vallásfelekezetek s nemzetiségek szerint? Természetes, hogy az érdeklődés ne csak az anyaegyházközségekre terjedjen ki, hanem a társ-, leány- s fiók egyházközségekre is, sőt amennyiben lehetséges a szórványokra is. Több irányu gyakorlati szempont teszi kívánatosá, hogy az előbb jelzett népszámlálási adatoknak mielőbb birtokába jussunk. A népszámlálás eredményének hivatalos publikálása bizonyára huzamosabb idő mulva fog megtörténhetni.

Szerkesztői üzenetek.

B. F. N-s. Köszönöm szíves értesítését. Máramarossziget sorsáról nem tudtam biztosat. Bizony, fájdalom! A felvetett gondolatot, mint valóban szükségeseget, legközelebb Lapunkban szóvá teszsem. Lapunk érdekében kérném a 9. elszakított egyház megnevezésének szíves közlését. Bocsánat az alkalmatlankodásért! G. G. Vártam a beígért cikket, de nem érkezett. B. V. S-o-l. Örömmel vettem a szelvényen írt ígéretet. Csak mentől előbb.

Kiadó: A református egyházkerület.
A kiadásért felelős: Réz László.

ORGONÁT

(világhírű Rieger-gyártmány) és elsőrendű harmóniumot

szállít kedvező fizetési feltételek mellett

GUNA GYULA

hangszergyári nagyraktára PRESOV 4-4

Orgonajavítást vállalok. Elsőrangú zongorák, pianók szintén dus választékban vannak raktáron.

Nyomatat: Gömöri Zeittán nyomdájában Rosanyán

Református Egyház és Iskola

A szlovenszkói és ruszinszkói reformátusok hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:
 Fél évre — 30 K. Negyed évre — 15 K.
 Évi évre — 30 K. Egyes szám ára 1 K. 20
 Megjelenik minden vásárnap.

Felelős szerkesztő:
RÉZ LÁSZLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal
 Rozsnyón, a református lelkései hivatalban, hová a
 kéziratok, előfizetések, hirdetések és az esetleges
 reklamációk küldendők.

Iskola és templom.

Most, amikor az új viszonyok között annyi sok a tenni való, amikor a megoldásra váró feladatok nagy sokasága tűnik lelki és testi szemeink elé, alig lehet megtalálni a módot vagy épen az utat, ahol megkezdhetnénk munkánkat, végezhetnénk feladatunkat. Érezzük, hogy a bizonytalanság ködei mennyire körül-fogják előtűnk a látóhatárt. Mintegy tapogatózva próbáljuk keresni, hol is van hát az út, melyen mégis csak tovább haladhatunk a tökéletesedés felé. Mert csakugyan itt az ideje már, hogy haladjunk tovább.

De hova és merre? Nagyon sokan teszik fel a kérdést, feltehetjük magunkban mindnyájan.

A hosszú utra induló vándor vajjon ismeri-e útjának minden részét, tudja-e előre, hogy itt vagy amott vándorlásában meg kell állnia? Ugy-e bár könnyen megcsik, hogy letér útról, mert eltéved. Hosszu vándorlása idején, ha azt akarja, hogy célját mielőbb elérje, nemcsak nappal megy előre, de az éjszakának idejét is felhasználja. Természetes, hogy nappal többre halad, de éjjel is csak közeledik célja felé.

Tekintsük mi is magunkat ilyen vándoroknak s nézzünk vissza a múltba, honnan indultak el őseink, akiknek útját folytatnunk kell a bizonytalannak látszó jövő felé. Őseink alatt értem azokat a nagynevű reformátorokat, akik kezükbe vették a bibliát, hogy világosságot gyujtsanak az emberi elmékben és szívekben.

Nézzük meg, mit tettek ők, a biblia felszabadításával. Semmi egyebet, mint hogy az embernek oda adták a leg-tökéletesebb ismeret kútfőjét.

Munkájukat ismernünk kell!

Tudjuk, hogy bizony nagyon sokszor szakadt rájuk az éj sötétsége, mégis haladtak bátran előre. Megszervezték az új egyházakat, azokban felállították az iskolákat és templomokat. Hogy miért, azt megmutatta az az idő, mely elteit 1517. óta.

Ugy-e nemcsak nekünk reformátusok-

nak lett fontos intézményünk az iskola, de a más felekezetűek is igyekeztek iskolát létesíteni. Sőt magok az államok is észrevették a bennük rejlő erőt s állítottak fel állami iskolákat a felekezetiék mellett. Azonban nekünk, a reformátusoknak az iskoláinkhoz szorosban hozzá van kötve a templom is. Mi ezért iskoláinkat nem nézzük egy pillanatra sem politikai intézménynek, hanem valóban az egyház veteményes kertjének. Iskola és templom, műveltség és hit vagy mondjuk vallás, ezekért kell nekünk munkálkodnunk vagy a küzdelmet felvennünk.

Iskoláért és templomért, e kettőben hirtelt hitelvelnkért azt hiszem képesek lehetünk mindnyájan dolgozni. Van tehát már két út, amelyen mehetünk előre. Az egyik bevisz az iskolába, másik a templomba. Ha áldozunk iskoláinkért, ha azoknak fennmaradásáért küzdünk. Most birtokunkból kiesett közép- és főiskoláink helyett újak felállítását szorgalmazzuk, ezzel nem lehetünk ártalmára az állam hatalomnak. Műveltséggel bíró alattvalók képesek az állam fenntartására. Elvész a nép, mely tudomány nélkül való!

Ha a megalakult vallásbeli meggyőződés helyett templomainkban az élő Istenbe vetett hitet hirdetjük s a súlyos helyzetbe került egyházak anyagi támogatását kérjük, az államhatalom nem hiszem, hogy elzárkózzék ridegen, hiszen a hitben, erkölcsben élő nép lehet erős.

Hogy tehát iskoláink és templomaink megőriztessenek, nemcsak nekünk, mint reformátusoknak, hanem magának az államnak is kell, hogy érdeke legyen: Hiszen éppen most kell segíteni rajtuk, amikor elszakadtunk a régi hazától, amikor minden segély forrás elzártott előlünk a politikai határok által. De kérdem, hogyan is lehet elképzelni, hogy legalább azon a szinten legyen fentmarad-hassunk műveltség tekintetében, amelyen voltunk, ha elsorvadnak alsó fokú iskoláink és a felsőbb iskolai oktatást nélkülöz-nünk kell teljesen. Meri Ruszinszkóban jelenleg az elemi iskoláinkon kívül más iskolánk nem létezik. Pedig nekünk magyarajku reformátusoknak is jogunk van

az élethez, jogunk van ahhoz, hogy hozzá járuljunk az egyetemes emberiség tökéletesedéséhez.

Amidőn ezekre felhivom figyelmét az illetékes politikai hatóságoknak, ugyanakkor nem az egyházi főhatóságokat akarom tette készletni, ők már úgy is megtették a lépéseket. A gyülekezetekhez intézem inkább szavam, hogy nem elég már, csak passiv resistenciával várni sor-sunk jobbra fordulását, hanem lerázva magunkról a halálos dermedtséget, tegyünk meg mindent arra, hogy iskoláink és templomaink fentmaradjanak. Értsük meg, hogy miről van szó. El akarjuk-e dobni magunktól azokat a drága kincseket, melyeket századokon keresztül az iskolákban és templomainkban gyűjtöttünk magunknak?

Jól tudom, ismerem a bajokat, a nehézségeket, melyekkel meg kell küzdeni a legtöbb gyülekezetnek, de tudom azt is, hogy sok helyen lehet segíteni úgy is, ha a gyülekezetek munkára serkennek, áldozatokat hoznak iskoláért és templomért. Én mint ref. lelkész és természetesen egyháztág is nem tartozom a vak hitűek közé, de hiszem és vallom a bölcs Isteni gondviselést úgy, hogy minden időben őrökölök felettünk. Azonban azt is hiszem, hogy segíts magadon, Isten is megsegít. Csak a munka után száll le az áldás a tökéletesség kuffejtől.

Most mikor megnehezült az idő járása felettünk, ti ref. gyülekezetek értsetek meg, mícsoda munka várakozik rátok, ha azt akarjátok, hogy az iskola és templom minden gyülekezetben fentálljon. A régi gyülekezetek is által haladtak az éjjeleken. Lassan haladtak akkor ők is, de mégis csak meglátta a nappali világosságát. Ugy tetszik, hogy felettünk is bealikonnyodott. A sötétség terjeszté fekete szárnyait, de míg iskoláink és templomaink lesznek, amíg azoknak megtartásáért a mi csak fölünk telik, mindent megteszünk, addig a helyes uton járunk. A sötétség idején is lesz világító szövetnekünk a templom és iskola.

Csepe. Siposs Imre, ref. lelkész

nak tartalmazni. Ma még teljes bizossággal feljegyezhető azoknak a száma, akik egyes egyházakból a megszállás óta a népszámlálás időpontjáig önként vagy kényszerből eltávoztak. Egy ilyen statisztikai adat csoportosítással megtöltött Névtár míg egyfelől magára az egyházra is sok tanulságot szolgáltat, addig másfelől egy beszédes képpel ajándékozik meg a történetírót.

Hogy a népszámlálás alkalmából ezeket elmondani szükségesnek, vagy legalább méltónak tartottuk, ennek az az oka, hogy névtár összeállításának gondolatát kívántuk felvetni. És pedig azért most, mert most indulnak meg az egyházmegyei gyűlésekhez való készülődések. Most tehát az ideje, hogy ezekről is tanács kozzanak, esetleg ide vonatkozó iudítványokat készítsenek, hogy eként az egyházkerületek kialakult véleményekre támaszkodhassanak.

Az egyházmegyéknek kívánatos már csak azért is e kérdéssel foglalkozni, mert egy névtár kiadása — még ha az a legszűkebb stat. adat csoportosításra fog is szorítkozni — az egyes egyházak anyagi megterhelését fogja maga u'án vonni. Tehát ez okból is kívánatos a közvéleménynek kialakulni, mely közvélemény-kialakulás céljára lapunk hasábjai is nyitva állanak.

Nekünk az a véleményünk, hogy nagy s egyetemes érdek, hogy a szlovénzkői és ruszinszkői reformátusok egy minden oldalról tiszta világlátásba helyezett kép telésnek elsősorban önmagukról s azután állithassanak mások elébe is.

Törvények. Rendeletek.

Püspöki körlevél.

101—1921. sz. Nagytiszteletű Esperes Urak! A hadügyminiszterium gondoskodni kíván a magyarajku katonák lelki szükségéről is, e célból egy f. évi jan. 30-án kelt 378125. sz. leirat értelmében, felhívom az esperes urakat, hogy a lelkesítési hivatalok útján irassák össze azokat a ref. vallású katonákat egyházmegyéjökben, akik jelenleg tényleges szolgálatot teljesítenek: felüntelve azt is, hogy az illető katona hol és milyen csapatban, melyik ezredben stb. szolgál s az így összeállított kimutatást küldjék el a következő címre: „Ev. katonai lelkesítési hivatal, Kosice, Komenského ulica 6. sz.”

Rimaszombat, 1921. febr. 22.

Czinke István,
püspök.

HIREK.

Választások. Az ujonnan szervezkedett „alsózempléni egyházmegye” tisztikara választások útján a következőképen alakított meg:

Esperessé egyhangulag Keresztúry József nagygyéresi lelkész választott meg.

Egyházmegyei gondnokká Szék Ödön.

Papí tanácsbírókká lettek: Miskolczy Endre bodrogszentesi, Horkay Barna kistárkányi lelkészek.

Világitanácsbírókká megválasztották: Zombory Géza bodrogekői főszolgabíró és Szilágyi Bertalan.

Papí jegyző lett Haraszty Károly bacskai lelkész.

A világi jegyzői állást, a pótszavazás után (Diószeghy György — Pál Béla) az utóbbi nyerte el.

Tanító képviselővé Négyesi János örösi tanító választott meg.

Hamis 500 koronásokat hoztak forgalomba Csehország északi részében. A hamis bankjegyek könnyen felismerhetők, mivel víznyomás nélkül készültek és mivel az ábrázatok elmosódottak s nem élesek. Ma már nem elég csak ezt a szálló ígét figyelemre méltatni: a pénz olvasva jó: hanem erre az újra is figyelni kell: a pénz csak megvizsgálva jó.

Új 5000 koronások. Az új 5000 koronások a legrovidebb idő alatt forgalomba jönnek. Az Amerikában készült bankjegy egyik oldalán Közép-Csehország Elba vidékét a György hegygel, a másik oldalán a prahai hradszini látképet a Károlyhíddal ábrázolja.

A beszélő sorok. Egy levélben olvastam: „... erőnk napról-napra lankad s a szegénység igen merészen ütötte már fel birodalmát családi tűzhelyeinken. Minden nap újabb foszlány a kopott ruhánkban s újabb redő fiatal homlokunkban. Mi lesz, ha még hosszú hetekig kell várni s egyikünk-másikunk ereje végleg letörik? Mi lesz, ha végkép elrongyoldódik az utolsó cipő, elfogy az utolsó darab kenyér s az utolsó hitel?!” Ki esett a könnyű a szememből és én is ezt kérdeztem elcsukló hangon: „mi lesz?” Hogy ki s mely társadalmi osztály tagja írta hozzám e levelet, minek irjam le ide?! Aki olvasni tud, úgy is tudja. Quó usque tandem ...?

Tanítóképzés gyors kurzusokon. A lapokból olvasuk, a tanügyi kormány úgy nevezhető gyorskurzusokat, rövid tanfolyamokat létesít a tanítóképzés céljaira. Van egy ilyen tanfolyam már Kosicén, mely egy évi elméleti oktatás után polgári iskolai tanítói oklevelet ad. Most Užhorodon (Ungváron) nyitottak egy hat hónapi gyors kurzust, hogy azon 200 légiionistát képezzenek ki tanítókká. A jelölteknek december 31-ig le kell vizsgáznok az orosz nyelvből, Csehszlovákia történetéből és földrajzából, Ruszinszkó történetéből stb. Nem tartjuk helyesnek, hogy a tanerők kiképzését a háboru alatt kezdett módszer szerint kezelik. A háboru sok kártékony hatása mellett a kulturát és a tudományt is alaposan tönkre tette. A rombadőlt világ ujjaépítése közben a kultúra megújítására égető szükség van. Világos, hogy ez a munka nagyobb tudásu, alaposabban képzett, s nevelés-tudományban alaposan jártas szakértelikeket kíván. S kiemeljük a magyar tanerők kiképzésének fontosságát is, valamint azt is, hogy a mi magyar református egyházunk elemi iskolái is már-már szűkölködnek tanítóknak. Ezeken a szükségeken nem fog segíteni a tervezett gyors kurzus. E kérdésre még vissza térünk, mert égető kérdés.

Kiadó: A református egyházkerület.

A kiadásért felelős: Réz László.

Nyomatott Gömöri Zoltán nyomdájában Rozsnyón

Pályázat.

A királyhalmeczi ref. tanítói állásra pályázat hirdettetik. Javadalma: 406 K az egyház pénztárából s államsegély. Pályázati határidő 1921. márc. 11. Az állás azonnal elfoglalandó.

Ref. lelkesítési hivatal Királyhalmeczi (Zemplén m.)

MANOUSEK és HRIVNÁK

mérnök tém és harang
öntődéje NYITRA
Zupná ulca 2.

Vállal teljesen új acél
és bronz

HARANGOK

öntését, szállítását, felszerelését kívánt nagyságban, régi vagy sérült harangok öntését, meglevő haranghoz a megrendelt újnak tiszta összhangban alkalmazását

1—4

Református Egyház és Iskola

A szlovenszkói és ruszinszkói reformátusok hivatalos lapja.

Elofizetési díjak:
 Fél évre — 80 K Negyed évre — 15 K
 Évi díj — 30 K Egyes szám ára 1 K 20
 Megjelenik minden vásárnap.

Felolvas szerkesztő:
RÉZ LÁSZLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Rozsnyó, a református lelkesülte hivatalban, bőví a
 kéziratok, előfizetések, hirdetések és az esetleges
 reklamációk külföldiek.

A tanítóképzés.

(R. L.) A magyar nyelvű elemi népiskolákban a *tanítóhiány* mindinkább érezhető. Legáltalában mi, reformátusok mindinkább érezzük. A tanítóhiány már a háboru alatt mutatkozott. A pótlás pedig nem volt elérhető közismert több okból.

A volt magyar állam feldaraboltatása következtében az új államalakulat területén, a magyar tanítási nyelvű iskolákban, a tanítóhiány egész természetszerűleg még inkább növekszik. A tanítóképzők mai száma mellett nemcsak a rendkívüli okok következtében megfoghatatlan tanítói létszám nem pótolható a szükségletnek megfelelőleg, de a természetes fogyás sem.

Ugyanis Szlovenszkó területén nekünk reformátusoknak nincs tanítóképző intézetünk; tudunkkal állami is csak kettő van, melyben — hallomásunk szerint — párhuzamos magyaryelvű osztályok is vannak: Losencon és Eperjesen. Magyarországról pedig lehetetlen a tanítóhiányt ott képzett tanítókkal pótolni.

Ez az állapot már csaknem két esztendője áll fenn Szlovenszkón — rendkívül nagy hátrányára nem csak a magyarságnak, nemcsak a magyar kultúrának, hanem általában a népnevelés-oktatásügynek.

Az utóbbi hetekben a szlovenszkói lapokból olvashatunk szükséges értesítésekkel arról, hogy a köztársaság közoktatásügyi kormánya tanácskozásokat folytat a tanítóképzés reformja ügyében és ideiglenes intézkedéseket tesz a tanítóhiány megszüntetése érdekében.

Ugy értesülünk, hogy a tanítóképzést úgy tervezi a kormány fejleszteni, hogy a mai lepzők évfolyamait 1925-ig fokozatosan meg fogja szüntetni s azontúl a jelöltek középiskolai érettségi alapján lehetnek tanítójelöltékké s két éves főiskolai jellegű képzőintézetekben fog történni a szakképzés. Nekünk, reformátusoknak a tanítóképzés ilyen irányú és mérvű fejlesztése ellen sem elvi, sem gyakorlati szempontból nincs a nem is lehet kifogásunk. Mert mi a népnevelés- és oktatói munkát nagyon fontosnak és

nagy jelentőségűnek tartjuk — és pedig nemcsak ma, hanem tartottuk mindenkor, amire bizonyosság az is, hogy népesebb iskoláinkban már akkor, mikor még az általános tanítói szellemi színvonal bizony meglehetősen alacsony volt, *főiskolai képzettségű* egyénekkel töltötték be az elemi népművelési tanítói állásokat. (Rektoriák története.)

A népnevelés-oktatónak valóban filozófiai képzettségű s a reál tudományokban is jártas, alapos készítésű egyéneknek kell lenni, nemcsak a sokat hangoztatott presztizs, tekintély szempontjából, hanem magának a népnevelés-oktatásnak érdekében is.

De más oldalról arról is olvastunk, hogy a tanügyi kormány gyorskurzust is létesít, hogy így próbálja a mindenyegyetőbbé váló tanítóhiányt némileg pótolni. A toldozásnak-fojtózásnak — főleg szellemi s általában kulturális téren — nincs helye, sőt egyenesen veszedelmes is ma, mikor a háboru annyira feldúlta az emberek lelkeit, annyira romba döntötte a kulturájukat. A népnevelés-oktatásügy elérte magas színvonalát az így nevezhető gyorskurzus egyenesen vissza fogja vetni.

Eltekintve azonban még ettől is, mi a tanítóképzés jelzett reformjával ellentétben állónak tartjuk a gyorskurzusok működését. 1925-ig az el. népisk. tanítói állások minden valószínűség szerint a gyorskurzuson képesítést nyert egyénekkel be fognak népesülni s ez ok alapján nem kell ahhoz nagy látványosság, hogy elképzeljük, hogy szellemi színvonal tekintetében milyen nagy ellentéteket fog feltűntetni pl. már 1927-ben a szlovenszkói népművelési tanító státus.

De arról, hogy mi fog történni a magyar, közelebből a mi ref. iskoláink nevelés-oktatás ügyével, sem a tanítóképzés reformjával, sem a gyorskurzusok szervezésével összefüggésben semmit sem hallottunk s nem olvastunk. Tudomásunk szerint mi felőlünk ez irányban még csak nem is érdeklődtek, *mintha nem is léteznénk, vagy mintha nekünk semmi igényünk s az igények kielégítéséhez*

jogunk nem volna! Pedig — hogy csak a mi ref. tanítói állásaink eszénak a vizsgálásánál maradjunk — a ref. tanítói állások száma Szlovenszkó és Ruszinszkó területén 300–350, míg létszám mellett a természetes évi szükséglet tehát 10%-ra, vagyis 30–35 oki új tanítóra. Tehát egy magyaryelvű tanítóképző létesítését okvetlenül kívánná csaknem maga a reformátusság.

Mi nem ragaszkodunk ahhoz, hogy legyen ref. jellegű tanítóképző. Mi arra fektetünk elsősorban súlyt, hogy oly tanítók képeztesenek magas fokú szak tudással s azzal a magas intelligenciával, mely a népnevelés-oktatás ügyének megfelelő és akik a *mi magyar tanítási nyelvű iskoláinkban* a vallás-erkölcsi nevelés-oktatás ügyét is méltóképpen szolgálhatják; mert nekünk az az elvi álláspontunk, hogy — ahol csak valaminő rendkívüli okok nem képeznek akadályt — a hitoktatás is tanítók kezében legyen, mint legmegfelelőbb kezekben, mert a nevelés-oktatás csak úgy lehet sikeres, ha egyfelől egységes és arányos az értelmi és szív-képzés, másfelől pedig ha a nevelés vallás-erkölcsi alapon áll.

Mi reformátusok mindenkor nagy súlyt helyeztünk arra, hogy népünk értelmi és hit-erkölcsi színvonala az adott körülmények között a lehető legmagasabb fokot érje el. Ma is ez a törekvésünk. Ha nem volna más okunk a nyelvünkhöz való törhetetlen ragaszkodásra, már ez egy magában is elég ok. A kultúra fejlesztése az anyanyelven történhet leg-sikeresebben.

A magyar kávilinista szellem — a magyar kultúra jegyében — él és élni akar is. Ezért mint a múltban, ma is magyar nyelvünket és kulturánkat akarták (herceburg-törekvések) végromlásba dönteni. végső erőnkkel feszítettük meg annak megvédésében, úgy az őseink ma is ezért küzdöttek s áldozatra is kész.

Akik tehát hivatottak az ügyek intézésére, bárcsen mérlegeljék a helyzetet s hallják meg a természetes és jogos kívánságokat — a népművelés és az állam konsolidáció érdekében.

„Az egyház terén őrendetes esemény az evangélikusok emancipációja, amely a trenčini színóduson nyert befejezést és a szlovenszkói katolikus püspököknek nemzeti ünnepek keretében lefolyt beiktatása. A kálvinista egyházi kérdés is sürgősen megoldásra vár.”

Mi a középiskolák kérdésének megoldását rendezett voltát nem olyanak látjuk, mint amilyenek a miniszter nyilatkozata feltűnő. Adandó alkalommal majd elmondjuk véleményünket. Abban tökéletesen egyezik a véleményünk a miniszter úr kifejezett nyilatkozatával, hogy a kálvinista egyházi kérdés megoldása csakugyan nagyon sürgős megoldásra vár. A kedélyek izgatottságát s a jogviszony és igények rendezésének esetleg kívülről kérését, — nagy kár volna felidézni az ügyek elintézésének halogatója által.

Külföld.

Kuyper emlékezete. Dr. Kuyper Abrahámnak, a nagy theológus és államférfinek emlékeztetést Hollandiában mindent kegyelettel őrzik. Politikai pártíveinek és barátainak egyik legszebb cselekedete az, hogy azt a házat, amelyben Kuyper legalább 20 éven át lakott, teljes berendezésével együtt megvették, dolgozó szobáit érintetlenül hagyva Kuyper-házzá alakították, hogy benne a holland kálvinista politikai párt, az u. n. *antirevolutionáris párt* központi helyiségét és szervezeti irodáját rendezze be. A másik nagyszerű emlékkösz lesz az u. n. *Kuyper-alap* megteremtése. Egy millió holland forintot gyűjtenek össze egy pár hónap alatt a kálvinista politika központi szervezetének fentartására. Nagyszerű eredmények ezek! Gyümölcsai annak a szervezett és céltudatos munkának, amely a holland kálvinistákat minden téren olyannyira jellemzi. (Kálv. Szemle.)

Hírek Genéből. A nehéz anyagi viszonyok miatt beárított Genében 80 esztendő óta visszatekintő szabad teológiai fakultást. Az intézetet, amelyben lelkészeket s misszionáriusokat képeztek ki, ez év júniusában fog végleg megszűnni. A genai egyházban eddig a lelkészeket életfogytigani időre választották. Most nem lehetetlen, hogy változás fog előállni ebben a szokásban (Kálv. Szemle.)

Protestáns uralkodó a Vatikánban. A múlt év decemberében a dán király pár fekereszt a pápát. Ez volt az első eset, hogy *protestáns* dän uralkodó látogatta meg a pápát, mert az előző látogatás *öt száz évvel* ezelőtt történt. A dán király feleségével együtt a quirináli követségről ment a Vatikánba. A Vatikánban a pápa a királyt nagy ünnepek közt fogadta, majd hosszabb megánkihallgatás következett. Bemutatták a vatikáni diplomáciát kért s végül a király megtekintette a Vatikánt s a Szent Péter templomot. (K. Sz.)

Rövid hírek a francia protestánsokról. A háború okozta nehéz viszonyokat selymi *Bost* Jánosnak hírneves *laforcei* szerzetelintézménye is, ahol az anyagi-kal való küszködés mellett szomorúbb az, hogy nem áll elegendő munkaterő rendelkezésükre s így a hiányt római katolikusokkal kénytelenek pótolni. *Montauban* bói a theol. fakultást *Montpelier*-be helyezték át. A theologia Montaubanban maradt épületében 35 ifjú számára nevelőintézetet nyitottak, hogy ott a francia református egyháznak öntudatos munkásokat neveljenek. A *Semaine religieuse* jelenti, hogy a németországi *hugenotta* gyülekezetek, a hamburgi kivételével, német istentiszteleti nyelvre tértek át, bár ez az intézkedés a külföldön tisztán német érzésű gyülekezetekben érihető fájdalmat keltett, hiszen multjuknak nagy és drága örökségéről mondták le, amely mindig emlékeztette a késő unókat atyáik törhetetlen hitére. (K. Sz.)

Törvények. Rendeletek.

Egyházker. közgyűlési határozatok.

A Dunáninneni Református Egyházkerület egyházi előjárásnak és lelkesületnek becses tudomására adom a kerület által f. évi január hó 27-én tartott közgyűlés következő határozatait:

11—1921. A Vargha Károly és Fekcs Sándor lelkészek által indítványozott stólaügy-rendezést, mivel túlmagas díjazást javasolnak, a közgyűlés el nem fogadja, hanem az egész kerületre nézve érvényesnek és kötelezőnek mondja ki a barsi egyházmegye már jóváhagyott s a gyakorlatban is bevált díjszabását, mely az 1920. évi július hó 16 án Komárom városában tartott kerületi közgyűlés jegyzőkönyvének 2-ik pontjában van befooglalva.

A díjszabás a következő: keresztielés 10 kor., esketés helyeinek 15., vidékinek 30 kor., temetés lelkésznek 30., ha csak imával temet 20., tanítónak 10., ha pedig egyedül temet 20 kor. Kiadványokért 10 kor., szegényeknek úgy a lelkész, mint a tanító díj nélkül tartozik szolgálatot tenni.

13—921. A közgyűlés, tekintettel a püspöki jelentés tárgyalása során is kifejezett nézetére, kimondja, miszerint egy hónap lefolyása alatt tartozik minden anya- és leányegyház a „Református Egyház és Iskola” című lapra előfizetni a később is a *Református* lapnak állandó előfizetője lenni.

Pozba, 1921 március 5.

Bihary Kálmán
jkönyvvezető.

HIREK.

Petri Elek
1860—1921.

Mély megdöbbenéssel olvastuk a hírt, hogy a magyar református egyháznak gyásza van. *Petri Elek*, a dunamelléki

egyházkerület püspöke életének 61-ik s püspökségének 6-ik évében meghalt.

Az elhunyt főpásztor szeliskörü tudás, mély valóság, szelid lelkület, valóban megpövböző szerénység és erős hazafias érzés jellemzte. A tanári katedráról hívta el lelkipásztorul a budapesti egyház s mint ilyen választották meg 1915. év őszén elbancsolag a dunamelléki ref. gyülekezetek püspökké. Nem az egyházon kívüli, hanem az egyházon belüli munkában kereste és találta élethivatását. Nem a politikai és politizáló, de az anyaszentegyházat krisztusi eszméyek szerint építő lelkipásztorok és püspökök közül való volt. A belső ember igaz értéke szerint való „nagy” ember volt. Megérdemelt nimbuszát soha se lépte meg az ellentét szűz durvaság. Az újkor szellemét megértette s az egyház és lelkipásztor hivatás-betöltését ennek megfelelő irányba és alakra törekedett rávezetni és azon építeni.

Egy minden ízében kálvinista szellemű lelkipásztorral, egy — nem csak jelszavas, de valóban is úgy élő — demokratikus gondolkozású férfival szegényebbekké lettünk. Pedig ma a nagy és nemes lelkek fényére és melegére nagyobb szüksége van az emberiségnek, mint bármikor.

A János apostoli lelkületű főpásztor elhunytá felett mi, Szlovenszkóba szakított kálvinisták is gyászolunk. Együtt sirunk faj- és hittestvéreikkel.

A megboldogult főpásztor nyerve el hitünk szerint jutalmát!

— **Lelkészválasztás.** A *sajóeszti*-i (gömöri egyhm) egyház *Leóth Sándor* imolai lelkészt választotta meg lelkészévé meghívás alapján; a választás ellen azonban petíció adatolt be.

— **Iskolaügyi rendelet.** A *Magyar Tanító* nyomán leközöljük a tanügy kormány 2698/1. ai 1621. számú — s valamennyi szlovenszkói állami tanfelügyelőségnek szóló — következő rendeletét: „A szlovák nyelv tanítása már minden közép- és polgári iskolában kötelező tanítvány. E tárgy tanítása nagy nehézségekbe ütközik, mivel sok tanuló, aki ezekbe az iskolákba beiratkozik, a szlovák nyelvet csak hiányosan, vagy egyáltalán nem ismeri. Az 1879. évi XXVIII. tc-re való hivatkozással eirrendelem, hogy az 1922/23. tanév elején már valamennyi szlovenszkói elemi iskolában a szlovák nyelv tanítása *bevezetessék*. Ahol a tanítási nyelv nem szlovák — tehát a magyar, német és ruszinszkó tannyelvű iskolákban — minden osztályban heti 3 órában tanítandó. E rendelet úgy az állami, mint a nem állami iskolákra vonatkozik. Felhívjuk a tanfelügye-

lőket, hogy a fenti rendelet értelmében a szükséges lépéseket azonnal tegyék meg. A tanügyi kormány tanácsosa helyett: *Folprecht* *

— **Mirek Erdélyből.** *Ref. lelkészegyesület* atakult a múlt évi dec. 6–8-i marosvásárhelyi lelkészértekezleten. Elnök dr. *Kecskeméthy* István theol. tanár lett, alelnök dr. *Ravasz* László theol. igazgató és püspökhelyettes, titkár *Vásárhelyi* János deési lelkész. Ezen kívül a régi hét erdélyi református kollégium tanárai illetőleg a tanárikarok kiküldöttjei Nagyenyeden, a Bethlen-kollégiumban értekezletet tartottak és azon a „Ref. Tanáregyesület” címmel egyesületet alakítottak, mely a régi u. n. erdélyi ref. tanár értekezletnek egyesület formájában való új életrekelése. Az alakuló gyűlés utasította a tiszikart, hogy a Magyarországtól elszakított keletmagyarországi területeken levő összes felső és középfokú ref. intézetek tanári testületeit szólítsa fel csatlakozásra.

— **Az állam és egyház szétválasztása** kérdésében *Benes* külügyminiszter a prahai szenátusban elmondott expozéjában a következő nyilatkozatokat tett: Az állam és egyház szétválasztását a Vatikán — az ő álláspontja szerint — nem fogadhatja el. Ha ezt a szétválasztást azonban a megbékülés szelvényében lehetne keresztülvinni, ahogyan ez Braziliában történt, úgy a vatikánnak az a nézete, hogy „tolerari posse” jöhetne létre és meg lehetne találni a közös modus vivendit. Ez természetesen azt jelenti, hogy a Cseh-szlovák köztársaság az egyházi kérdéseket nem intézheti el szuverén módon intern törvényekkel, hanem valamilyen konkordátummal egyetértésben, vagy lehetőleg egyenesen a vatikánnal történendő megállapodás értelmében. Az egyházi vagyon tekintetében a vatikán ugyanezen az állásponton van. A vatikán doktrínái szerint az egyházi vagyon az egyházé kell, hogy maradjon. Ebben a tárgyban is lehetne kompromisszumot létesíteni, amennyiben a vagyon lényegéről vitatkozni lehetne ugyan, annak hasznélvezete és tiszta jövedelme kizárólag az egyházat illetné.

— **Szavazatbontás.** A gömői egyházmegyében halálkozás következtében megüresült vil. tanácsbírói állásra szavazás rendelkezésével, a márc. 1-iki határidőre beadott 34 szavazat (két egyház nem küldött szavazatot), melyek közül 5 érvénytelennek nyilvánítván, az érvényes 29 szavazat 10 egyén közt osztott meg, de senki általános többséget nem nyert. A két legtöbb szavazatot nyert egyén között (*Tornalyay* Zoltán és *Kövér* Péter) f. évi ápril. 1-iki szavazat-beadási határidővel új szavazás rendelkezett el.

— **Lelkészek a könyvbarátok figyelmébe!** Néhai *Bacsikai* Sámuel özvegyének leveletől közlöm a következő sorokat: „Boldogul jó lértémnek szép könyvek voltak. A könyvek javarésze az 1700-as években és az 1800-as évek elejéről való imádságos, predikációs könyvek. Újabbak nem igen vannak. *Hogy le-*

helne ezeket értékesíteni? Nom szeretném, ha elkallódnának. Szegény férjem minden szenvedéje a méh volt. Irt három könyvet. Kettőből még van néhány száz darab. Ezt is lehetne értékesíteni talán a méhészkedő lelkészek útján. Alázatosan kérem ez irányban való kegyes tanácsát, különösen az egyházi dolgokra (könyvek) nézve. A könyvek bekötött és kötetlen állapotban vannak. Meg vannak *Tompa és György* Vilmos beszédél lüzve: vannak *biblia magyarázatok*, papi folyóiratok. Áruk igen fellebbe réám. stb. Csap (Ungm.) 1921. márc. 2. Özv. *Bacsikai Sámuelné.*” E levél tartalmára felhívom a lelkész urak s általában a könyvbarátok figyelmét. Jótékonyágról is, meg könyv-érték megmentéséről is van szó.

Szerk.

— **Kinevezés** *Tresky* Károly roznyói ideiglenes állami tanfelügyelő kinevezést nyert s ugyancsak állami tanfelügyelői minőségben Bratislavába helyeztetett át. Új állását még nem foglalta el.

— **Egyházlátogatás.** A gömői egyházmegyében február közepe és március közepe között történt az egyházlátogatás. Ideje volna az egyházlátogatás reformálása — úgy az egyházlátogatás ideje, mint tárgya szempontjából. A régi egyházlátogatási rend a régi idők viszonyának sem felelt meg minden tekintetben — ma pedig egész természetesen leg meg kevésbbé felelhet meg. A tá-vaazi egyházmegyei gyűléseknek kell, hogy a reform előkészítése fontos tárgya legyen.

— **Memorandumunk érdekében.** Szlovénországi egyetemes egyházunk memorandumot terjesztett *Masaryk* köztársasági elnökhöz. E terjedelmes emlékiratot megküldötte a két egyházkerület elnöksége, az egyházkerület határozatai értelmében, a nemzetgyűlés tagjainak is. A magyar képviselők parlamenti klubja — értesülésünk szerint — a memorandumot tárgyalás alá vette, az abban fog-

lalt feljegyzést magáévá tette és elhatározta, hogy ezt a köztársaság elnökéhez terjeszti fel.

— **Állandó skót lelkész Budapestén.** A háború okozta viszonyok megváltoztatásával a skót egyesült szabad egyház budapesti missziójának vezetésére újra skót lelkészt küldött *Rev. William Beveridge* M. A. személyében egyelőre hat hónapi időtartamra. Az új lelkészt a missziói bizottság titkára, *Rev. Webster* ur mutatta be a misszió gyülekezetének.

Szerkesztői üzenetek.

D. S. Tekeháza. Információért tessék fordulni talán a kassai ref. lelkész urnoz. Én ennél többet nem tudok tanácsolni. **L. L. Páskaháza.** Lapunk iránt tunusított eredményes érdeklődésedet a köznevében hálásan köszönöm. Teljesen igazságod van: a református községekben alakult földműves szövetségek minden nagyobb megerősítés nélkül megrendelhetnék Lapunkat s ezzel ügyünket, mely a református népek is ügye, előmozdítanak. A lelkész és tanító urak ügybuzgalmától függ sok minden.

Kiadó: *A református egyházkerület.*

A kiadásért felelős: *Réz László.*

Pályázat.

A viski református egyház IV számú tanítói állására. Fizetés: lakás, kert, 7 öl tűzifa (évi 70 kor.), a többi törvényszerinti készpénz. Tanítási fogja a reá bizandó osztályt, vagy osztályoka: és az egyház építő munkában segítkezik. Pályázhatnak nők és férfiak, kik fogadalmat tettek vagy lesznek; kántori képesséjük előnyben. Állást április elsejére kell elfoglalni. Pályázati kérvények márc. 20-ig küldendőek be. Ref. iskolaszék Visk Mára maros zupa Via Bustina.

Nyomatot: Gömői Zoltán nyomdájában Rozsnyón

MANOUSEK és HRIVNÁK
mérnök tén és harang
8110-éje NYITRA
Zupná ulica 2.

Vállal teljesen új acél
és bronz

HARANGOK
öntését, szállítását, felszerelését kívánt nagyságban, régi vagy sérült harangok öntését, meglevő haranghoz a megrendelt újnak tiszta öntés-hangban alkalmazását

2-4

Református Egyház és Iskola

A szlovenszkói és ruszinszkói reformátusok hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:
 Egész évre — 80 K Negyed évre — 15 K
 Fél évre — 30 K Egyes szám ára 1 K 20
 Megjelenik minden vásárnap.

Felelős szerkesztő:
RÉZ LÁSZLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Rozsnyó, a református lelkesi hivatalban, hová a
 kéziratok, előfizetések, hirdetések és az esetleges
 reklámciók küldendők.

A „status quo” és még valami.

(R. L.) A szlovenszkói egyetemes református egyház kebelében a szervezkedési mozgalom tekintetében nem volt egységes az elvi fellogás és álláspont. S bizonyos jelek azt mutatják, hogy még ma is fennállanak az elvi differenciák. A kifejezésre juttatott kisebbségi vélemény a „status quo” fenntartását látta és látja egyházunk jövője érdekében célszerűbbnek — addig, míg egyes kérdésekben nem láthatja az egyház tisztán azokat a feltételeket, amelyek a szervezkedés *mikéntjére* befolyással lehetnek és lesznek. Egyébként ez a vélemény is elismeri a szervezkedés kívánatos, sőt szükségszerű voltát, csak az időpont felől nem nyújt tájékoztatást, csupán nagy általánosságban annyit mond, hogy „addig, míg nem látunk tisztán...” A kifejezésre juttatott többségi vélemény és a kisebbségi vélemény között tehát az a különbség e szerint, hogy a többségi vélemény a trianoni békeszerződés ratifikálását oly időpontnak tekintette, amely okvetlenül szükségessé tette az önálló szervezkedés megindítását; a kisebbségi vélemény pedig még ekkor is a várakozást tartotta célszerűbbnek a „status quo” álláspontján.

E kérdésben tehát az ütköző pont a „status quo”-álláspont. Ennek az álláspontnak a megvizsgálása és megvilágítása dönti el az elvi vitát s azt a kérdést, hogy objektív alapon van-e létjogosultsága a történetek leszegetésének s az erők egyesítése megakadályozásának vagy nincs?

Mit jelent e kifejezés: *status quo*? Jelenti a *jelen állapot*-ot. Szlovenszkói egyetemes református egyházunk szervezeti viszonyaira vonatkoztatva a status quo-t, azt jelenti némi körülírással, hogy *maradjunk úgy, ahogy’ vagyunk*, illetve ma már: *maradtunk volna úgy, ahogy’ voltunk* a trianoni békeszerződés ratifikálása alkalmával.

Nos, hogy voltunk 1920. év végéig és végén egyház-szervezeti szempontból? *Status quo ante* állapotban. Vagyis:

voltunk *elméletileg* a régi szervezett állapotban, amely azonban a *gyakorlatban* léptenyomon leküzdhetetlennek bizonyult akadályokba ütközött. Voltak ugyanis egyházmegyéék, melyek vagy teljes egészükben vagy legalább túlnyomó részükben Szlovenszkóhoz szakítottak, tehát amelyekben a szervezet szempontjából tekintendő jó rend fenntartása biztosítható volt, az adminisztráció semmiben fennakadást nem szenvedett. De voltak ezzel szemben oly leszakított területek, amelyeken levő református egyházak teljesen szervezetlenül álltak, az adminisztráció is ugyszólván teljesen szünetelt. Sőt még a megindult és máig eljutott szervezkedési állapotok mellett is vannak bizonyos esetek, amelyekben — nem lévén kiépitve a szervezet — nem érvényesíthetnek a törvényeinkben lefektetett magasfokú jogelvek. Különösen hivatkozhatunk e tekintetben a bírósági esetekre. Rendezetlen állapotok állottak elő pl. tűzkárbiztosítási ügyeinkben is.

De nem tartozik szorosan jelen célunkhoz az egyes esetek felsorolása, t. i. hogy rámutassunk, megvilágítsuk azt a kérdést, hogy egyetemes egyházunknak a *status quo* álláspont egyáltalában nem felelhetett meg, mert az valójában a *status quo ante*-t jelentette, holott a *status quo ante* — sajnos! — megszűnt helyzetszerűleg politikai, gazdasági és kulturális tekintetben, tehát mindazon viszonylatokban, amelyek az egyházra is szoros és kényszerítő hatással vannak. S míg ezek tekintetében a *status quo ante* be-, illetve vissza nem áll, addig az egyház sem helyezkedhetik sem a *status quo ante*, még kevésbé a *status quo* álláspontjára.

A jó rend, mely a kalvinismushoz szorosan hozzátartozik, okvetlenül azt kívánta, hogy az egyház az adott helyzetnek és viszonyoknak megfelelően rendezkedjék, hogy a különben is megzavart lelkek egyensúlyát mentől előbb és sikeresebben helyreállíthassa vagy legalább annak helyreállításához *hivatdsszerűleg* hozzájárulhasson.

Nem az államsegélyekhez mibamarabb

való hozzájárulás indította meg a *status quo* álláspontjával való szakítást és az egyház szervezkedését, hanem az anyaszentegyház magasabb érdeke parancsolta a szervezkedés keresztülvitelét. A különböző államsegélyek kérdésének a szervezkedés megindításánál másodrangú szerepe volt, s az van ma is. Vagy: amennyiben testből is állunk és anyagiakra is szükségünk van, a segélyekhez jutás szempontjából is szükség volt a szervezkedésre; mert egyes ember nem veheti magára a felelősséget bizonyos feltételek megállapításakor. Erre is csak az egyházgyetem képviselője illetékes. *E képviseletet pedig ’egyházszervezeten kívül vagy a nélkül ki állíthatja össze?* A gyülekezetek? Hát a gyülekezeteket ez irányú tevékenyedésre ki hívja fel, ki irányítja őket? Kérdések, melyekre a *status quo*-sok nem képesek megfelelni. *Az adott kényszerhelyzet és a gyakorlati élet javalta a szervezkedés megindítását, hogy az anyaszentegyház teljesíthesse mentől zavartalanabban feladatát s szükség esetén sikerrel léphessen fel jogvédőként is. Alkotni és jogokat védeni csak szervezett erő képes — különösen ma.*

A közelebbi múlt időben Erdélyben is a minden irányu szervezkedés álláspontján állanak hilttestvéreink. Megalakították a különálló és önálló Lelkészgyegetületet, a tanárok a Tanáregyesületet. (Az egyháznak Erdélyben nem kellett külön speciális módon szervezkednie, mert ott együtt maradt a teljes egyházkerület, melynek különben is meg voltak külön jogai. Az odaszakított egyházrészeknek kell csak majd valaminő formában csatlakozniuk.)

A *status quo* álláspont tehát nem eléggé szilárd alap, melyen egyfelől az építő munkájához hozzá lehetne fogni a melyen más felől ostromolni lehetne az eddig történt intézkedéseket.

És még valami. Az 1904–7 évi E. T. VIII. törvény való hivatkozás a szervezkedés szükségességét nem érintheti, mert a mai új államalakulatok teljesen megváltoztatták azokat a nemzetközi vi-

szonyokat, amelyek 1904—7-ben fennállottak. Az általunk is kívánatos jogviszony-rendezéshez csak előnyösen járulhat hozzá egy megszervezett szlovén református egyházegyetem.

A történeti eseményekre való egyszerű és közvetlen hivatkozás az egyházszerkezeti állapot kérdésénél nem fogadható el objektív argumentumnak, annál kevésbé a status quo álláspont erősítésének. Mért: 1. a történet nem másol, 2. nem krónika, tehát a száraz történet, hanem a történelem-filozófia az, amely tanulságokat állít a mindenkorú utódok elé.

Vörös plakátok és a schisma.

Műdön kezembe veszem a tollat, hogy egyházi lapunkban foglalkozzam a vallás ellen ígató plakátokkal, melyeket Szlovénkö egyik városában ragasztottak ki és írni akarok arról a valóságos egyházi forradalomról, mely Ruszinszko gör. kath. lakossága között oly nagy mértékben terjed, teszem ezt azzal a gondolat-tal, hogy nem öröm, ha a szomszéd háza ég. Másrészt azzal az indulattal, hogy tulajdonképen az egyetemes keresztény-ség elve van itt veszélyeztetve.

A plakátok arra hívják fel egyik helyen a lakosságot: legyenek felekezeti-küli-ek; a másik helyen, vagy helyesebben mondva Ruszinszko sok helységben megtámadnak minden eddig teljesített egyházi munkát s papjaikat elkergetik. Tudok rá esetet, a katonaságot kellett segítségül hívni, hogy a schismatikusoktól vissza vegyék a gör. kath.-ok az ő jogos tulajdonukat képező templomot. Egyik helyen működik a nemzetközi szociáldemokrácia, a másik helyen a pénz a politikával együtt.

Ne vegyék totem rossz néven a katolikusok, hogy bajtákkal foglalkozom, viszont a mi munkáidunkból, hogy kilépek egy kicsit talán szélesebb mezőre, ezért a mi részünkről ítélnének meg egyesek. De ismétlem, az a gondolat vezet, hogy az egyetemes keresztény-séget látom veszélyeztetve s bizony az a sokszor kigunyott kálvinista hit, lehet valóban egyik ellenszer vagy orvosság a hitelenség terjedésével szemben.

A krisztusi szeretet alapján nem lehetünk poszta személtői ennek a veszedelmeknek, hanem oltogatni kell a feltörő lángokat, mert jöhet olyan vihar, mely még jobban felgerjesztve a tüzet, erősebbé teszi a lángokat s a községek kivétel nélkül az enyészet martalékává lesznek. Városokban csak szervezve vannak mégis az egyházak inkább; vannak olyan intézmények, melyek esetleg egy nagyobb pusztulástól is óva maradnak. De bizony a falvak, ahol szalma fedésű házfalakban legtöbbször csak szalma erejével bír a hit is, ahol egy lelkész és talán egy tanító képezik a védelmet, itt már bizony előre meg kell tenni az óvó intézkedéseket, az erősebbek igénybe-vételével.

A legelsőbb védelmi eszköz legyen az élő hitben vezetett hit és az az elv, hogy Krisztus legyen minden, mindenek-

ben Istenről beszél nekünk szívünk dobbanásától kezdve a napok pályafutásáig minden, csak figyeljük Isten teremtését. Azután a biblia, hol meglámerjük a Krisztust s általa az Atyát.

A ma élő emberiség letért arról az útról, ahol a szeretet lakozik. Imádja az anyagot, a föld rögeit sokkal jobban, mint valaha. Fát földi boldogsága után, nem törődve azzal, hogy a szeretet hívja életre az embert s ezért az életért hállával kell eitelve lennünk az Iránt, ki teremtetett mindenket. Az anyagimadás útján önzővé, szűkeblővé leszünk. A nagy tötekezésben könnyebben rombolunk, mint építünk. Ezen az uton soha sem szűntek meg a béke, mert örökös harc van, hol egymás életét nem becsülve az emberek könnyen kioltják azt. Az anyag, az érc, néven nevezve a gyermeket, a pénz szerelme nem szűli az irgalmas samaritánusokat, kik lehajolnak a bajban szenvedő emberekhez és segítenek a nyomorultat, áldozatot is hoznak a felépülésére... Vajjon azok, akik a felekezeti-küli eszmét plakátok útján terjesztik, miért voltak meg a keresztény-séget, nem azért-e, hogy rombolják le az államok határait, semmivé tegyék az egyházakat és állítsanak elő olyan alakulatokat, ahol a Krisztus igéit terjesztő papok helyett az álszűkeblő hirdessék azt a földi életet, melynek messiása nem született még meg.

A schisma terjedése szintén nem valóságon alapon megy, hanem a pénz imádása által agitátorok születnek, kik a vallást, az egyházat a politika eszközevé alacsonyították le.

Világosan látható ezekből, mily veszedelmes helyzetei jédez elő az az állapot, ha azok, kik örülnek annak, hogy a vallást, az egyházat a politika eszközevé alacsonyították le, melynek messiása nem született még meg.

Csepe

Siposs Imre,
ref. lelkész.

Tiltakozás.

Nagyon későn jutott kezembe a Slovensky Vychod-nak és melikletének, a Slovensky Und nak f. é. jan. 28-iki száma, melyben „Nasi kalvini” cím alatt rövidke, de reánk nézve annál bántóbb tartalmú közlemény jelent meg. Miután ez nem etemre jelentőségű, sőt ilyesféle szempont szerint gyakrabban kívánunk minket kezelni, szerfelett szükségeseink látom azt ismeretlenség és illiközös észre-vételekkel kiérni nagyon becses lapunkban.

A közlemény felemlíti elsősorban „a szlovénköi kálvinista presbiteriatus szö-

veység” tiltakozását (protest), melyben egyesültek azon szlovénköi kálvinisták, akik Szlovénköből Amerikába vándoroltak ki.

Kik ezek? Tudjuk. Bizonyára azok, kik régebben nem akarták a magyarországi ref. egyházhoz csatlakozni, amikor az oly természetesnek és szükségszerűnek mutatkozott. A hitégyesség mellett egy szervezett közösség és hittestvéri szeretet a nagy idegen földön csak az ő és ami erőnket növelte volna és csak a nagy emberies és vallás-erkölcsi célokat mozditotta volna elő. Nem csoda tehát, hogy a hirtelen megváltozott viszonyok közt annál bátrabban, sőt vakmerőbben emeltek fel hangjukat napkeleti Szlovénköben lakó magyar anyanyelvű reformátusok ellen.

Tiltakozásuk, amint az említett lép írja, így hangzik:

„Felemlítjük szavunkat és tiltakozunk az ellen, hogy magyarországi (z madárska) püspökök igazgassák a mi Cseh-Szlovénköi egyházunkat. Eilenkezőleg egyhangulag kinyilatkoztatjuk, hogy nekünk nem kell a magyar ref. egyházzal semminemű közösség és nem kell, hogy népünk továbbra is a magyar intrigák és a magyar sovinizmus céláblájával tétessék ki. Kívánjuk továbbá, hogy minden ev. ref. templomban az isteni tiszteltek szlovák nyelven végeztessenek.”

Szembe öltik, hogy hittestvéreink méltánytalanok kívánnak lenni hozzánk, midőn maga köztársaságunk teljhatalmu miniszterének 5411. számú rendelete értelmében, ha kíván is megszerveztetni szlovák esperességet, teszi anélkül, hogy „ezzel megvolnának rövidítve a magyar nyelvű református hívek anyanyelvi jogaikban. Főlösiagesnek is látszik ma már tiltakozniok az ellen, hogy magyarországi püspökök igazgassák szlovénköi egyházunkat, miután már saját magunk által választott és elfogadott hatóságaink vannak. Bántó dolog, hogy nagy intrigákat és magyar sovinizmust emleget a közlemény. Beh hamar elfelejtették, hogy vallásunkat maguk az idegenek neveztek vulgáriser „magyarnak” és a jogfolytonosság szétint csaknem teljes egészünkben igényelhetjük, hogy továbbra is az maradjon. Az aztán teljes gyöngédtelenség azt kívánni, hogy mindenik ref. templomban az isteni tiszteltek szlovák nyelven végeztessenek napkeleti Szlovénköben holt lelkeszeink és tanítóink arra egyáltalán nem képesek és az egyház tagjai annak semmi hasznát nem vennék. Hiszen nyilvánvaló, hogy az abauji és sárospatak bizonyára egy század alatt sem emelkedhetik oda, hogy az irodalmi szlovák nyelvet megérthesse.

Ezek után nem csoda, ha az inkriminált közlemény írója kellemes melegséget érez szive táján, látva, hogy épen a mi hittestvéreink így hajlítják az ő malmára a vizet; de az sem csoda, ha mi rajtunk hideg borzongás fut végig. Talán az sem csoda ha a cikk írója szlovák intrigával és szlovák sovinizmussal névszerint említi fel őt egyházunkat egy stb.-vel, melyek közé tartozik p. o. Abaujban Magyarbód, Zemlénben Magyarizép és Magyarst és azoknak Niveti író

lelkessit: „Vajjon nem hatol-e szívetekbe tengerentúli testvéreiteknek bátor és férfias szava? Vajjon kikétek fogtok-e törni pásztoraitoknak, a kik titeket... vissza a rabszolgaságba akarnak szorítani (utánna veti), mint Idrányi ur?”

— Mit feleljünk? Nem, nem hatol be! Vagy inkább? Be-behatol annak legmélyére és ott borzalmat kelt! Behatol és kínos érzést hív elő, mert egyházaink és iskoláink négyszáz éven át csak megőrizték a magyar nyelvet a hívek számára és nagy lelki gyönyörűségére; azok pedig, kik azokhoz hűtlenek lettek, nagy területen elszlovákosodtak. Kínos érzést kelt, hogy, holott mi nálunk van a legszélesebb körű autonómia és a legnagyobb szabadság, rabszolgaság vádját veti szemünkre. Nem enyhíti a támadás súlyosságát az sem, hogy a mielünkkel együtt említi a kath. templomokat is, melyek „a drága szlováknyelv meggyalázásának helyei.”

Tűrjök el, kedves olvasók, a további részlet lefordítását is!

„A pacsirta saját hangjain, melyek szívéből erednek, dicsőíti a Mindenhatót: csak a szlovák kénytelen saját érzéseit magyar zsinóratba öltöztetni, mint a tallán a majmot veres frakkba. Nem éreztek irtó arcotokon és szégyent szívetekben...? Mikor fogtok már bátran szemébe nézni a ti álnok pásztoraitoknak és kántoraitoknak? És megkérdézték tőlük: meddig kell még játszanunk a ti türelmességtel? Hiszen ők vannak Ti értetek és Beíróitek élnek; ha tehát nem akarnak Veletek lenni, segítétek át a határ mögé!”

Talán elég lenne csak lenyomatni ezt, nem szólni semmit ellene? Hiszen eleget beszél ez az író ellen, az igazság ellen, köztársaságunk ellen! De annyit mégis megmondunk, hogy ez már alacsony lelkű izgatás és pedig együgyűt pártatlan lapban (nestrany orgán). Elmondjuk, hogy a pacsirta a Kárpátok vadregényes tájain, a Tátrák fenyves erdeiben, a Mátra bükköseiben és a mi kertjeinkben ugyanegy dallamot énekel; a mi híveink azonban megszokták azt a nyelvet, melyen Arany a fülemiléről beszélt: „Megköszöni a napot, melyre im fűvirradott, a sugárt és harmatot, a szelőt és illatot stb.”; és sok idő kell arra is, hogy a mi vidékünkön lakó szlovák anyanyelvű megértse ezt: „Jako slavicko sveholi, ked' ho srdecko rozboli; jak ruzicku vonou dycha, ked' rosicka pada lycha stb.”; a mieink pedig csak akkor fognak gyönyörködni ennek szépségében, ha különb módordító szófaluja meg azt: „Kicsi fülemile dalol, ha szivecskéje megfájul, száll a rózsá illatára, ha égi harmat hull rája stb.” Mondjuk, hogy ezután híveink jobban fognak tudni méltányolni bennünket és köztársaságunk ismétlő fog támogatni bennünket, mint hatalmas államfenntartó elemet, hogy ne csak ők beüldözzék éljünk. „Hosszu hervadás más földbe tesszek át” De mi földünkkel jöttünk át. Elfelelünk virágosra kell, ha csak fejsze nem vetitek gyökereire. Ha köztársasági életünk jellemzője: „Sloboda dá sa údrzat iba

usilovnu prácu” (amint az említett lap ugyanazó számában említették), becsülni fogják a szabadságot nemcsak fent, hanem alant is, a közigazgatás, a tanfelügyelőség és minden másféle hivatalok irodáiban, kiváltképen pedig a hittestvérek köreiben, habár más anyanyelvűek is.

Adalékok

a szlovák egyházmege szervezési mozgalmához.

(Folyt. és vége.)

A Kostnicke Jitri cseh református lap is megemlékezik a mozgalomról, midőn azt, hogy a szlovák kálvinisták elfakarnak szakadni a magyaroktól és hogy közöttük a hussitismus emléke élünkben él és hogy minden ref. templomban szlovák nyelven kívánják végeztetni az istentiszteletet, örömmel üdvözl. végül hangsúlyozza, hogy e mozgalmat a cseh református egyház is támogassa.

A Slovensky Vichod febr. 25-én megjelent számára egy fiatal lelkészársam hívta fel a figyelmemet. Itt vezércikk formájában van szóva téve ez az ügy. Múltán a cikk egész menete abban a szelvényben van vezetve, amelyben a fent ismertetett Memorandum ismétlését feleslegesnek tartom. Csak azt emelem ki, hogy a cikk szerzője felhívja a figyelmet arra, hogy mostanában sok ilyen szlovák ref. egyház iskolájában nincs tanító, tehát a kormány ne adjon sokat arra az ugynevezett autonómia, hanem egyszerűen nevezzen oda ki, hű szlovák tanítókat. Az a megdöbbentő, hogy ezt egy hivatalos személy, a zempléni tanfelügyelő, aki ev. vallású, írja. Minthogy pedig fiatal lelkészársam szerint a jelenlegi népszámlálásnál Abaujban (ahol csak egy szlovák ref. egyház van: Tarcavajkóc) az Ósva völgyen lévő ref. magyarok mind szlovákoknak minősítettek, mert ezen községekben 100% szlovák találtak (Böd. Szinye, Györke, Szalánc, Gar, bócz, Szkaros, Zsadány, Csány, Barca-Beszter) ezek azok a tények, melyek részünkről különös figyelmet érdemelnek, mivel ez a mozgalom most már úgy látszik, tulcsapott a bevallottan szlovák kálvinistákon és előtérbe kerül a szlovákok közé ékelte listára magyar kálvinistákat is s ha Abaujban így van, valószínűleg így kell annak tenni Ungban és Zemplénben is. Ez tehát most már nem csak egyházunk, de magyar nyelvünk szabadságának kérdése is. Ime egy kicsiny tűz, mely nagy erdőt éget meg. Ezért helytelenem én mindig azt a nagymihályi gyűlést, minthogy ha igaz is az, hogy az ott megjelent lelkészek azon senioratusnak alá nem is írták magokat, csak Stundát jelölték, de mégis támogatást nyújtottak Stundának, hogy egy helyen a lábát megvehesse s ottot kezdjen, mely ime most már nem csak annyit akar, amit előbb — a szlovák kálvinisták vallási ügyének felkarolását, ami alkotmányos formában nincsen ellenünk, de a magyarajku kálvinisták ügyének éltetését is. Nem hiszünk, hogy ez az elvakult mozgalom a kormány tudtával és beleegyezésével történék a reméljük, hogy ezt a gyűlölködő actót kellő kor-

látok közé szorítja s igazságos és alkotmányos lefolyását biztosítja s nem fogja megengedni, hogy köllődi illegitum agitáció megzavarja az itteni szlovák kálvinisták és papjalk, a mostanág egy szervezetekben élő, mert alkotmányosan még szit nem vált magyar és szlovák kálvinisták közötti 400 esztendő kapcsolatot, egyetértést és a papok és papok közötti bizalmat.

Még egyet! A magyar és szlovákajku reformátusok idág közös szervezetben élnek. A papok és hívek feletti felügyelet még eddig meg nem zavartott. Farsának tartom azért, hogy ez az amerikai egyesület a St. Kalvin aug. 20-án megjelent 8. száma szerint egyesesen beavatkozik a mi hitéleti dolgainkba, midőn tót katekismus kiadásáról gondoskodik és azok kézirát egynéhány lelkésznek meg is küldötte megírás véggett. Csodálom, hogy azok a lelkészek a felhívásra nem azt felelték: mi magunk gondoskodunk szlovák véreink lelki szükségletéről és a szlovák gyermekek részére a lisszánlneni egyh. kerület tudtával és bieleegyezésével mindig volt és ma is van szlovák nyelvű katechismus. Gyanusnak találok azt a segélyactot is, melyről a St. Kalvin jan. 30-án kiadott száma nyujt képet, melyet rev. József Hutka (saját aláírása) akitől e lap 8. száma egy emlékszik meg, mint hű szlovákról, én nem tudom miért mondja ezt, mikor H. J. a kerületi gyűlésen kijelentette, hogy ő magyar volt és az marad, — kiosztott és illendően megköszönt, mert Istenem szegények mindig voltak a szlovákok között is, de a Slovensky Kalvin 12 éve áll fenn, az Egyesület még régebben, miért csak épen most fordult az érdeklődésével a szegények felé? Miért nem segítette őket akkor, midőn az egyházi hatóságunk szinte kifáradt az adakozásban és soha sem tett különbséget szlovák és magyar közt. Lásd az adócsökkentési teher könnyítését és minden más ügyünket.

Péter Mihály.

Törvények. Rendeletek.

Püspöki körlevél

Ref. püspök helyettesítői. — 137/921.
— Nagytiszteletű Esperes Ur! Meltóztattak jelentést tenni, valamint megfelelő intézkedést, utasítást kérni, bölcs kormányzásuk alatt levő egyházmege összes gyülekezetéből hivatalukhoz érkezett több rendbeli sérelmek és panaszos rendelkezések tárgyában, melyek főként egyes tanfelügyelőségek részéről követtettek el iskoláink s ezzel egyházaink önrendelkezési joga és egyházi törvényeink ellen.

E sérelmek és meg nem felelő rendelkezések orvoslása és elkerülése tárgyában, miként azt a tanfelügyelők a nyelvhasználatra vonatkozó körlevelükben is kifejeztem, ismételten hangsúlyozom, hogy a teljhatalmu mindenkeri minisztérium szóbeli és írásbeli kifejtése alapján is, „egyházi törvényeink, autonómiaink sértetlenül fennállanak, nem csak, hanem annak bárki részéről eshető megsértése ellen, az államhatalom elő-

rendű hivatása megvédeni egyházainkat: ugyancsak a békeszerződésnek a kisebb-ségi jogok érvényesítése ügyében hozott rendelkezése, valamint az, hogy mindezen fennfoglós kérdésekre nézve a tárgyalások folyamatban vannak: mind-mind ezek világosan meghatározzák és körvonalazzák álláspontunkat, eljárásunkat s mintegy önként is deklarálják, hogy csak azon rendelkezések lehetnek reánk nézve kötelezők, melyek egyházi törvényeink szellemének és rendelkezéseinek figyelembe vételével és az ott elírt uton, az egyházi felettes hatóságok útján adatnak ki. Vonatkozik ez a tankönyvek használatára, bélyegzők, lobogók, képek, jelvények beszerzésére, magyar nyelvünk érvényesítésére, illetve szabad használatának megővésére s minden ezekhez hasonló felmerülhető kérdésekre.

Méltóztatásuk tehát az egyes gyülekezeteket ily irányú és szellemű eljárás követésére felhívni s jelen körlevelemet becses figyelemükbe ajánlani, ismételtlen és külön is kiemelem, hogy beadványaink már csak a szabatos megértés kedvéért is magyar hatóságokhoz magyarul adandók be, viszont azoktól is magyar nyelvű átiratokat, vagy legalább is azoknak magyar nyelvű hiteles példányát is kell kérnünk és kívánnunk.

Remélem egyébként, hogy huzódózó tárgyalásaink során mindazon kérdések kedvezőleg fognak megoldatni és rendezetni.

Még arra kérve, hogy a népszámlálásnak felekezetiünkre vonatkozó adatait az egyes gyülekezetektől bekérni és összefoglaló kimutatásban hozzám küldeni méltóztatásuk, érdekünk, sőt kötelességünk lévén ismerni, pontosan tudni, hogy kik és hányan vagyunk. Ahol talán szembetűnő eltérések mutatkoznak, az oly helyeken az egyházak előjárásága maga vegye számba hivatkozásunkat s ily esetben a kimutatásba az ékelt megállapított szám veendő fel.

Atyafiágos szeretettel
Nagytisztelendő Esperes Úr

Alsószecse. 1921. márc. 12.

szerető szolgatársa
Patay Károly
püspökhelyettes

HIREK.

De profundis.

Fejünk felett varjú károg,
Lábunk alatt halott a föld;
Kebőlünk bus zugában a szív
Darabokra szét, — összetört.

Csend ül a hófehér tájon,
Néma halott minden litten...
Imánk a sejtés hurján rezg
Csak te ne hagyj el, óh Isten!

Jártunk fezt, azért magas fokán,
Nem rémített a sas azeme,
Nem szédültünk a magasban
S bátran nézünk a völgybe le

Szárnyaszegett madár lettünk,
Szálló vágyunk hullt szerzetesét...
A mély völgyben búslakodók,
- Most hön vágyódnak Te feléd!

Lehet-e kegyelem nekünk,
Örökséget tékozlóknak
Magunk szülte polyp-karok
Amig leikünkbe fogódnak?

Megdobban még a föld keble...
Pacsirta zeng — varjak helyett,
A téli szemledő alól
Kiszökdül még, — lesz kikelet!
Kisbégány

Angyal Viktor,
ref. lelkész.

— Virágvasárnap — nagypéntek. Gyarló, magával meghasonlott emberi szívünknek zavarát, ellenmondásait, önző voltát és ide-oda kapkodását, Jézus élettörténetének emléknapi között, egyik sem tárja elénk annyi lesújtó tanulsággal és annyi megszügyentéssel és több szemrehányással, mint ez a két ünnep, mindjárt egymás után: a virágvasárnap és alig négy nap múlva a nagypéntek. Ezt tárja elénk: Isten hozott és üdvöz légy, ha velünk vagy! De meghalsz, ha ellenünk vagy és csatlakoztunk benne! (Mitrovics Gy.) Sőtöt megállapítás — az események megtörténtének idejére való vonatkozásban is, a mai viszonyokra s emberekre való vonatkozásában is. De igaz... Az osztály harc... Az osztálygyűlés... A halálhörgések ma is... Mind mind amellettt tanúság, hogy az ember, az élet a régi... Nincs semmi új a nap alatt!

— Köszönet. Lapunk erősítésére Ab-lonczy Pál hamval-, Pósa Béla szk-arosi lelkészurak 30—30 kort, Seres Zoltán sajokezi-i lelkész ur 60 koronát adományoztak. Szives áldozatkészegükér: a köz nevében hálás köszönetet nyilvánított. Szerk.

— Nyílt kérdés. Vargha Sándor komáromi lelkész urhoz. A folyó évi január hó 26-án Komáromban tartott e. megyei gyűlésen több egyház nem volt képviselve. Mivel ugy tudom, hogy a gyűlési meghívók szétküldője nagytiszteletűséged volt, azt hiszem, illetékes helyre fordulok. ha Öntől kérdezem, hogy mi volt ennek az oka? Küldetett-e minden egyház részére meghívó? Ha nem, miért történt ez? Egy egyháztag.

— Előfizetőinket tisztelettel kérjük, az előfizetési díjak beküldésekor sziveskedjenek az utalvány szelvényén pontosan jelezni, hogy a díjját ki, mely célra s mennyi időre küldi, hogy tévedések s félreértések később elkerülhetők legyenek.

Kiadó: A református egyházkerület.

A kiadásért felelős: Réz László.

Nyomatott: Gömörli Zoltán nyomdájában Rozsnyón

„Csere.

Melyik szlovenszkói vagy ruszinszkói református lelkész lenne hajlandó állását a Lengye-Aldómihályi állomás környékén fekvő község lelkészével elcserélni? JAVADALOM: 72 hold szántóföld, 6 hold rét, kongrua 1112 kor., egyháztól 600 kor. 2 holdas belsőség. Szép gyümölcsös. Állomás 3 kilométer. — AJÁNLATOK: Ref. lelkészli hivatal Nagytornyó p. Csergov, Z. Zemplinska címre küldendők. 2 3 4

MANOUSEK és HRIVNÁK

mérnök tén és harangöntődéje NYITRA
Zupná u. lica 2.

Vállal teljesen új acél és bronz

HARANGOK

öntését, szállítását, felszerelését kívánt nagyságban, régi vagy sérült harangok öntését, meglevő haranghoz a megrendelt újnak úszta összhangban alkalmazását.

Református Egyház és Iskola

A szlovenszkói és ruszinszkói reformátusok hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:
 Egész évre — 80 K Negyed évre — 15 K
 Fél évre — 30 K Egyenlő szám ára 1 K 20
 Megjelenik minden vásárnap.

Felétő szerkesztő:
RÉZ LÁSZLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal
 Rozsnyón, a református lelkeszi hivatalban, hová a
 kérésiratok, előfizetések, hirdetések és az esetleges
 reklamációk küldendők.

A vallásos hit áldása.

I. kor. XV., 14.: „Ha a Krisztus fel nem támadott, hiába való kétség nélkül a mi prédikálásunk, hiába való a ti hitetek is.”

(R. L.) A vallásos élet felől sekélyes és felületes felfogás él az emberek nagy részének a lelkében. Az egyik rész elégnék tartja, ha az evangéliumnak Krisztus felől való tanításaihoz alkalmazkodik. A másik a keresztyén élet lényegének a szertartásoskodást, az istenlisztelettel formák pontos betartását vallja. Egyik része az emberiségnek azt gondolja, hogy a keresztyénség csak erköcsi rendszer s így — készít magának ő is új rendszert s azt követi. Ez előtt a rész előtt nincs tradíció, nincs szent és tiszteletreméltó. E résznek ideálja a mammon.

Pedig ami keresztyénné tesz valakit, nem a Krisztus tanainak vagy a Krisztusról szóló tanoknak elfogadása, nem is a Krisztus egyházával való egyesülés vagy az ő erköcsi rendszerének követése: hanem az, hogy *személyes szabadítót lássunk benne*.”

„Nem az által a hit által váltattunk meg, mely néhány arany mondatba foglalja a Krisztus személye s munkájáról hangoztatott igazságot: hanem magát Krisztust kell bírnunk, kit a hit a maga ragyogó szépségében és kegyelmében ültet fel.”

Az egyház azt tanítja, hogy Krisztus a kereszten való halálával váltott meg. Ez tulajdonképpen igaz; mert soha sem váltattunk volna meg, ha Ő nem halt volna meg értünk: de tényleg az *élő és személyes Megváltó*, akinek kezébe tesszük le életünk minden érdekét, aki barátunk, segítségünk, órtóznk, gondozónk, aki minden mindenkben nekünk és a Meg-

váltóhoz való viszonyunk vált meg bennünket.

A keresztyén hit nem abban áll, hogy bűneinket Isten bárányára rakjuk: *hanem hogy magunkat helyezzük az Ő élő, szerető szívére* — mint János a végvacsorán. Az emberi életnek az *a hit* a legédesebb öröme, boldogsága, bátorítója, hogy az *élő Krisztus, a személyes Megváltó a miénk s mi az övéi vagyunk*.

Mint a gyermek is csak addig boldog, bátor, örveendő, míg érzi, tudja, hogy apja, anyja élnek, kik őrzik, védik, apollják őt. Az árvává lett gyermeket boldogtalanná épí az teszi, hogy nincs akiben bizalmát és bátorságát vesse.

A hit az emberi léleknek Istennel és az örök élettel való összeköttetés. S a husvét hozta meg az emberiségnek ezt a boldogító és világot átalakító hitet.

„Ha a Krisztus fel nem támadott, hiába való kétség nélkül a mi prédikálásunk, hiába való a ti hitetek is.”

Ti, az emberiség tanítóit, nemes hivatást teljesítő, de meg nem becsült szolgálóit, csak hirdessétek a husvét örömeit, nagy tanulságait — még ha gunyoltattok is ezért: az emberek jólétövé lesztek!

Ti, hatalmasok, államférfiak, ne hajoljatok meg a hitetlenek, a Krisztustagadók kívánságai előtt; *ne segítsétek elő a hitetlenséget, mert átkaitó váltok a boldogság után epekedő emberiségnek s kárhozatba viszitek őket*...

Ünnepeljünk — benső érzéssel!

Mint a test állapota visszahat a lélekre: mint a fegyelem, a tisztesség és rendhez szokottság hajlandóvá teszi a lelket annak szeretére, ami szép, nagy és fenséges: úgy hat a vallásos élet a maga külső megnyilatkozásaival, berendezéseivel, tehát ünnepivel is a hívő, tehát boldogga lett lélekre.

És mint a szülei lélek a gyermekét beszéd és példaadás által tanítja s neveli: úgy neveli hívő, tehát boldogga leendő lélekké a nemzedékeket az ünnepek áhitatos megszentelése.

Tanító és lelkész.

Egyházi életünk irányításában s a vallásos életre való nevelésben két legfontosabb tényező a tanító és lelkész. Az egyik fáradságos munkával juttatja a fejlődő gyermekeket az ismeretekhez, a másik szintén fáradsággal, egy nagyobb mézőn hitegeti a magvakat az emberi szívekbe. A lelkész belép az iskolába is s már ott megkezdí a gyenge gyermeknél a vetést. Majd hívja az Ige befogadására a férfút és nőt egyaránt, végzi munkáját egy sírgödőnél, hol vigasztalást szól a vesztés szíveknél. A tanító nem csak az iskolában működhetik áldásosan, de kilépve az iskolából, mindenkor hű munkatársa lehet a lelkésznek, ha azt akarja, hogy az egyházi élet viruljon. Így egymást megértve egyik a másik munkáját megbecsölve, valóban áldásos munkát végezhetnek nagy vagy kicsiny gyülekezet körében egyaránt. Ha az iskola és templom egymással össze van kötve, akkor lehetetlen, hogy akik lehetetlen, egymáshoz ne legyenek fűzve. Egy célt kell szolgálni mind a ketőnek! A tanítók eddig úgy tanulták a pedagógiában, a tanítás legyen a vallásos szellemű áthatva mindenkor; viszont a lelkész a biblia alapján bővebb vallásos ismerethez juttatja az embereket s így igyekszik egy gyülekezetet az isten országára felé vezetni. Ha a tanító szeme előtt tartja a régi pedagógiai elvet, akkor csakugyan munkása a vallásos életnek a lelkéssel együtt. Ámde mi történik akkor, ha a tanító elveti magától azt a jól bevált elvet s pusztán csak egyszerű irás-sal, olvasással és számtani ismeretekkel látja el a gyermeket. Lelep, ugye e bárról az utról, ahol együtt a lelkész: irányítói voltak az egyházi életnek. Ennek folytán a lelkész vállaira nehezedik teljesen a vallásos nevelés. Ebből pedig mi következik? — az, hogy a lelkész iskola nélkül juttatja a vallás ismereteihez a gyermeket, úgy hogy bármilyen pontosan végezz: is a lelkész feladatát, nem lesz elegendő eredmény munkájának. Különösen a mai időben, amikor teljesen megtámaszt a vallásos hit és fegyelem. És

most jó a nagy kísértő, kihasználva a most uralkodó vallás ellenes irányzatot, a politika hatalmas eszközeivel a pénzrel, elibe áll a felekezeti tanítóknak s mutogatva szól: íme mindezeket nektek adom, csak hagyjátok el eddigi tantermeiteket: egy szebb s boldogabb élet következik reátok. Nem csodálkozom, ha a gyengébbek nem űzik el maguktól a kísértőt, sőt egyenesen oda dobják magukat az új irányzatnak; hogy is ne, sok volt már a szenvedésből s könnyíteni kell a terhet vállaikon. De azon már csodálkozom, hogy az állami tanítók a felekezeti tanítók rovására jóval több javadalmomban részesülnek. A képzés egy, a munkakörök is egynek kell lennie. Sőt az állami tanítónak könnyebben megy dolga, mert legtöbbször osztott iskolában tanít, míg a felekezeti tanító osztatlan iskolában küszködik. Az állami tanító végezve a tanítási időt, legtöbbször a szórakozásnak él, míg a felekezeti tanító kántorsága révén fungál a templomban és temetésekénél, tehát ismét csak munkálkodik, valóban le van kötve minden ideje. Ezért nem méltó hát az egyenlő fizetésre? A pedagógia azt mondja, hogy el kell juttatni a gyermeket az ismeretekhez úgy, hogy minél könnyebben tudja befogadni azokat az ismereteket. Ne keverjük hát bele a gyermeket a politika szövevényes hálójába, mert féltő, hogy mellőzve a régi tanítási elveket, nem jutnak el a szükséges ismeretekhez sem. Ne politikai működése legyen jutalmazva a tanítókat, hanem az, hogy mennyire szolgálja az emberiség előhaladását az iskolai képzettség által is.

De lássuk csak a lelkész sorsát, ki esetleg magára marad a gyülekezetben, maga igyekszik végezni munkáját. Már

az, hogy a gyermek nincs birtokában a vallásos ismereteknek, végtelen nehezzé teszi pályáját. A gyermek hétköznapokon el van foglalva az állami iskolában. A lelkész vasárnapokon a felnőtteket oktatja, hol van az idő a gyermekkel való foglalkozáshoz. Láttam gyülekezeteket, ahol az állami tanítóban nem volt meg a maga személyes hite, vallási buzgó-sága, ott a lelkész nem sok eredményt tudott felmutatni. Falun különösen, ahol a szüle nem tudja oktatni gyermekét vallásra, ahol az egyszerű tanulatlan szülők maguk is oktatásra szorulnak. Tehát a lelkésznek okvetlen szüksége van a munkatársra vagyis az egyháznak az iskolára. A tanítón kívül ott volnának még a presbyterek, mint munkatársak, ehhez azonban sok szó fér, hogy milyen módon végzik ebből kötelességüket. Bizony a legnehezebb helyzetbe kerül így a lelkész. Jól tudják ezt persze azok, akik az egyház ellen működnek s épen ezért a krisztusi szenvedést a maga egész valójában rá akarják zuhantani a lelkészre. Pedig hát szenvedünk sokat, különösen mi református lelkészek, kik nemcsak a magunk élete fentartásán, hanem családjunkén is aggódunk. Hitünkért és a mi hitünknek cselédléért hordozzuk a keresztet. Hogy miket próbálunk meg, azt miért soroljam fel, ismérli a református lelkészek sorsát most már mindenki. A segítő kéz pedig sehol sem mutatkozik. Úgy látszik a felekezeti tanító fél testvére az állami tanítónak, tehát éreznie kell valamiképpen, hogy nincs ódes szülője egészen. De mi református lelkészek leg-alább ez idő szerint teljesen mostoha gyermekei vagyunk az államnak s ez pedig sokat jelent.

Mint munkások az Úr szőlőjében,

azért csak végezzük egyházainknál buzgón feladatainkat, hátha a megértés alapján egyszer csak megjelenik a segítőkész és nem lesz kitéve sem a lelkész sem a felekezeti tanító az anyagiak nélkülözésének — sem az egyház, sem az állam részéről.

Csepe,

Siposs Imre
ref. lelkész.

Az emberek testvériségéből eredő társadalmi tanok.

(Folytatás.)

Krisztus vallásának az emberek testvériségéből eredő második nagyfontosságú társadalmi tana az *egyenlőség*. Ez az újkor történetének vezető eszméje. Az ember jogainak tudatára ébredt népmilliók hadi zászlóin a szabadság és testvériség szent jelszavai mellett századok óta ott ragyog az *„Egyenlőség”* is. Református egyházunk pedig a Kálvin lángeszűről eredő alkotmányával, a szentírásra épített demokratikus elveivel és intézményeivel léte első percétől kezdve *legjelentékenyebb* zászlóvivője volt az egyenlőség nagy eszméjének. Ezt egyházunkról ellenségeinek, a szocialdemokraták is elismerik s egyházunk társadalmi vívmányai előttük is leveszik a kaiapjakat és tisztelettel állanak meg a Kálvin emléke előtt. Bizonyosságul hivatkozom a szocialdemokrata párt egyik német lapjának 1909. július 15-iki számában Kálvinról tett következő nyilatkozatára: „Kálvin theol. rendszere a 16. és 17. század gazdasági, társadalmi és politikai mozgalmaira a legnagyobb internacionális jelentőséggel volt. A Kálvinizmus segítségével jelentékeny világtörté-

Lelkész-beiktató beszéd.

Irta és előadta:

Miskolczi Endre bodrogszentesi lelkész.

Kedves szolgatársam az Urban! Egyházi rendtartásunk parancsolatát követve, ez ünnepélyes pillanatban, egy lelkes s személyedhez törhetetlen hűséggel ragaszkodó gyülekezet egyhangú meghívása után — mint beiktatandó pap — itt állasz előttem az Úr asztalánál. Itt állasz Te, az ifju, egy küzdelmeivel is magasztos pálya küszöbén és itt én is, az idősebb, ki e magasztos pályának nem csak virágait, de szuró tövisét is hordoztam s gyöttrő fájdalommal viseltem. Itt állunk: Te az ifju, az ábrándok édes világával lelkedben; én az idősebb, az ábrándok rózsaszínű világából leszűrt szürke tapasztalatokkal.

Te várod ajkaimról az ígét, mely utmutatód lenne a jövőt illetőleg és én tétovázva gondolok ide is, oda is s nem tudom: szines virágokból fonjak-e neked bekrétait s mosolyogva nyujtsam át egy egyszerű, derűs jó kívánsággal; vagy pedig a Krisztus töviséből adjak át, ha csak egy pár szálát is, hogy annak viselese soha se engedje neked teledni azt, hogy egy lelk. pásztornak többször jut ki ebből, mint a gabából?.

Áldom, néked — mind a keüdd!

Vedd elő az egyiket akkor, ha öröm ér, ha a boldogság ragyogó fénye ömlik el arcodon s vedd elő a másikat akkor, ha csalódás ér s a boldogság vize fájdalomként könnyeivé változik szemelédben.

Testvérem! Barátom! Tudod-e, mi ma a lelkész pálya? Egy hullámozó tenger: a nép; a rozoga csónak; az egyház; elszánt csónakosa; a pap.

Ma mosolyogva veri vissza a tündöklő nap fényét, holnap bőszült hullámokat vet, melyek fölött a rozoga csónak recseg-ropog, küzd az elmerüléssel; benne a kormányos erőt feszítve dolgozik, míg kimerülve összeroskad s felszakad az imádság ziháló kebeléből: Isten! Te szerető atya! Ne hagyj el engemet!

Tudod-e, mi ma a papi állás? Ne riadj vissza, ha azt mondom, hogy egy utolsó szolgáló élete, kivel sokszor nagyon szeszélyes módon bánik el az Úr, a pa rancsoló gazdá: sokszor hűséges munkájáért a legfeketébb kenyérral fizetve, melyre a sói szemének reá hulló könnyei adják.

Ha könnyen veszed hivatásodat, ha nem követelsz szolgálatodért semmit, ha bármány módra törd az innen-onnan jövő rugásokat: ha lenyeled azt a keserű izt, mely szájadban marad akkor, mikor hivatásod teljesítése közben ér méltatlan bánatlam: akkor talán barátokat, párt-

fogókat is találsz — hiszen az ebet is megsimogatják a korbács után — nyugodtabban élhetsz, hiszen nem törődöl semmivel: de ősszedől a Krisztus anyaszentegyháza. De, ha mint apostol fogod fel hivatásodat s a hit, a vallás érdekében tűz száll beléd s beszéded éget, mint a láva, perzsel, mint a forró föld-övi nap: akkor te fogod viselni az égető sebeket, mert az igazság emélyítő orvos-ság azoknak, akiknek azt be kell venniük s a dühöngő beteg sokszor szeretetteljes ápolóját harapja meg.

De nem akarlak elriasztani e képek sötét ecsetelésével s nem feledek, hogy a Te számodra talán melegebb s barátságosabb hely kínálkozik e szép gyülekezet körében. Hiszen e nép vallásos. Istent szerető, még ez ideig papját megbecsülnék mutatkozott. Még azokban az átkos emlékt napokban is, mikor a forradalmi hangulatú nép, a bujtogatók által felkavart szenvedélyekkel, sok helyen a legártatlanabb ellen acsarkodott, azok ellen, akik életüket az ő boldogításukra szentelték: e gyülekezet nemes higgadsággal állt s papja megbecsülésében önmagát becsülte. Nagy a bizalmam s erős a reményem, hogy ugy lesz ez után is s szeretetével édessé lesszi igádat, melyet magadra vállaltál akkor, mikor meghivasukat elfogadva, palástodat az ő szolgálatukra kötődte fel.

nelmi haladás történt. Nyugat-Európa és Északamerika magas fejlettségű, erőteljes polgárságának harcaiban Kálvintana volt a lobogó... Kálvinnak nagy érdeme van az emberiség szellemi felszabadításában" (Kenessey Béla emléksbeszéde Kálvinnról).

Azonban azt mondhatná valaki, hogy Kálvin sohasem tarította azt, hogy az emberek egyenlők, sőt predestináció tana örök korlátokkal választja el az embereket egymástól. Ezeknek azt felelem, hogy nem hitlani tételek fejtegetését tűztem ki célul, hanem a keresztyénység társadalmi elvét. Hogy választott-e valaki vagy elvetett, azt elbírálni Isten joga; nekünk megvezetőnk tanítása alapján minden embert úgy kell tekintenünk és szeretnünk, mint testvérünket, mert az ember a világon a legnagyobb érték, akin az Isten képe ragyog és az Istenhez való hasonlóság sugára tündöklök, akit az Isten állított be a földre, hogy az ő javainak sáfára és céljainak megvalósítója legyen. Az ember ezen méltóságát Krisztus hirdette először a világnak; a gazdasági, társadalmi és politikai életben pedig a Kálvinizmus vitte eddig legnagyobb diadalra.

Azonban azt is látjuk a történelemből és a mai osztályharcokból, hogy a különböző társadalmi körök az egyenlőség eszméjét tévesen és a maguk érdekei szerint értelmezik. A tévesen értelmezett egyenlőségi eszmék pedig nem hogy előre vinnék a társadalmat a Krisztus céljai felé, hanem veszélyeztetik, sőt tönkreteszik nemcsak a szükséges társadalmi rendet, hanem az emberiség anyagi és szellemi, kulturális és erkölcsi értékeit is. Ezért szükséges, hogy a keresztyén felekezetek, mint a Krisztus országának hi-

Testvérem! Szolgatársam! Nézz végig mostan e nyájon s mond meg nekem: nem azt olvasod-e le orcákról, amit én: az öröm fenségese derűjét a homlokokon azoknál, akiknek az a szerencsés sors jutott, hogy örülniük veled, az örülniük veled és a vigasztalást keresd epedő tekintet azoknál, akiknek szomorú osztályrészek: sirni a sírokkal.

Zárd szivedbe e tekinteteket és a szeretet báni velük. Örülj azzal, aki társat keres örömének és sír azokkal, akik lelkük fájdalmát öntik majd ki előtted! Légy orvosuk: gyógyítsd sebeiket; légy vezetőjük, de mindig csak a jóban; légy légy bírójuk, de igazsággal; légy atyjuk: gyöngéd és szigorú, mintha saját gyermekeid volnának.

Én már többet nem szólok, hanem átadom neked e könyvet, az élet bölcsességének könyvét, mely vezérlő világosság a sötétségben, melyből életnek forrása buzog, melyből üdvöt meríthetsz üdvöt osztogathatsz, mely erőssé tesz téged, hogy másokat is tudj támogatni. Átadom neked, mint szimbólumot papi hivatalod elfoglalásakor. Nyisd fel azt, szíj abból az összesereglett nyájnak. Az Isten áldása kegyelme tegye ékesen szólóvá nyelvedet! Én az alsózempleni egyházmegye megbízásából papi hivatalodba bízatlak: menj, kezd meg szolgálatodat!

vatalos építői, egyetértéssel állapítsák meg a keresztyén társadalmi egyenlőség fogalmát és körvonalazzák határait. A mi egyházunk sem formulázta meg ezt; csupán az egyházi beszédírók foglalkoztak vele olykor olykor, de ahány író, annyi szempontból. Azért nagy bizonytalanság, kapkodás és ingadozás e téren; nincs biztos program, melyet az atheista Irányzatok társadalmi programjaival eredményesen szembe állíthatnánk. „Pedig ha a trombita bizonytalan zengést tész — mondja Pál apostol — kicsoda készül a harcra?!”

Az egyenlőség eszméjének megállapítása és határainak körvonalozása alkalomával is, mint minden nagy kérdésben, a szentírásnak nem a betűjét, hanem a lelkét kell vezetőségkéntől választanunk.

Ennek fénye mellett teszek én most egy kísérletet, annak megállapítása végett, hogy társadalmilag miben nem lehet és miben lehet és kell egyenlőségre törekedni.

A szentírás sohasem tanítja azt, hogy a tisztességes magántulajdon véték és másoktól ellopott valamit; hanem azt tanítja, hogy Isten a maga ajándékait, tehát a tisztességes vagyont is, bölcs célokból különbözőképpen, tehát nem egyenlően osztotta ki az emberek között; de az ajándékaival való sáfarkodásért mindenkit tételre von és megfizet mindenkinek az ő cselekedetei szerint. A földi vagyonban tehát keresztyén állásponton nem szükséges az egyenlőség, mert az emberiség a nélkül is lehet boldog. Sőt a vagyoni egyenlőség egy kivihetetlen rögeszme; mert ha például az egész földet egyenlően felosztanák az emberek között, egyenlő volna-e Grönland eszklímájának boldogsága a Kanaán polgárainak boldogságával? Vagy ha a vagyoni közösség alapjára helyezkednék minden állam, megvalósulna-e akkor az egyenlő boldogság és életmód? Egyenlő lenne-e a kormányzó népbiztosok életmódja a bányák olmos levegőjében dolgozó munkásokéval? A vagyon szerinti egyenlőség tehát kivihetetlen, szükségtelen és romboló eszme. Nem ily egyenlőséget sürget az evangélium; mert az megtűri egymás-mellett a gazdagot és a szegényt, a munkást és munkaadót, a hatalmást és az erőtlent.

Nem lehet egyenlőség az emberek között a hatalomban sem, mert a hatalom kezeli a keresztyén társadalomban is szükség van a hatalmasok hatalma isten ajándéka. Ha jó a hatalmasság, akkor Isten áldása; ha rossz a hatalmasság, akkor Isten ostora. Nem lehet egyenlőség az emberek között tudományban sem, mert a szellemi képességeket is különbözőképpen osztotta ki az Isten bölcsessége.

Nem lehet egyenlőség az emberek között az élethivatásban sem, mert mi lenne a társadalomból, ha mindenki csak földművelő, vagy iparos, vagy tisztviselő lenne. A különböző életpályákra az emberiség boldogsága érdekében van szükség; azért mondja Kálvin (Institúció I. kötet 88. lap) hogy nincs oly szegény és hitvány munka, amely, ha hivatásun-

kat követjük, Isten előtt ne ragyogna és értékes ne volna. Ha pedig a munka értékes, értékes annak az elvégzője, a munkás is.

Egyenlőséget kíván az evangélium az emberi méltóság megbecsülését illetően; vagyis azt kívánja, hogy a szegény napszámosban az ember, az istenkepe ép oly tisztelet tárgya legyen, mint a hatalmas urban. Keresztyén társadalomban tehát nincs helye a különböző gőgös címeknek, osztályokra bontó rangoknak, egymástól ridegen elzárkózó kasztoknak; mert a mi Atyánk a mennyben, mi pedig mindnyájan atyafik vagyunk.

Egyenlő jogot hirdet az evangélium mindenki számára az élethez és az élet boldogságához. Élni és élni hagyni! mert mindnyájan testvérek vagyunk. Nincsen különbség sem zsidó, sem görög, sem cseh, sem magyar, sem szolga, sem szabados, sem férfi, sem nő között, mert mindnyájan egyek vagytok a Jézus Krisztusban. Azért mindenkinek meg kell adni becsületes munkája után mindazt amiből tisztességesen és boldogan megélhessen.

A nyomorultakat, szegényeket, betegeket és erőtlenekeket pedig úgy kell szeretnünk, hogy semmiben szükségét ne lássanak; vagyis hogy a magélhetést illetően az erősek és erőtlenek között a jótékony teremtés egyenlőséget (Pál ap. II. Korinth. VIII. rész 14—15. vers.)

Az a társadalom tehát, melynek egy kiváltságos része világi jólétben uszlik, milliókat halmoz rakásra, aranytől-üzőtől csillog villog, selyemben-bársonyban pompázik; a társadalom másik része pedig rongyokban, éhbéért húzza az igát, szennyes és hideg konyhájában titkon sirva aggódik sápadt gyermekei jövőjéért: az a társadalom messze van a Krisztus lelkétől és megérett az elpusztulásra! Krisztus szavaival élve, ez a társadalom az a bizonyos dög, amelyre gyülekeznek a saskeselyűk. (Máté ev. XXIV. 28.)

Egyenlőséget kíván az evangélium abban is, hogy mindenki munkás tagja legyen a társadalomnak: munka nélkül, here módra senki ne élhessen, mert Pál apostol szerint, aki nem dolgozik, ne is egyék.

Egyenlőséget kíván az evangélium szelleme a tudományok, művészetek és műveltség áldásainak élvezetében is. Azért a szegények részére mindenfokú iskolázatást ingyenesen kellene tenni, hogy a tudomány áldásaitól, a műveltség drága kincseitől anyagi eszközök hiánya miatt senki ne legyen elzárva. A világirodalom kincses házát, a művészetek tündércsarnokainak kapuit a szegények előtt is hozzáférhetővé kellene tenni, hogy a tudomány, irodalom, művészet és kultúra kincseinek lelki élvezete ne volna csak a gazdag emberek kiváltsága. Állami, egyházi, társadalmi tisztségek és hivatalok elnyerése mindenkinek egyenlően lehetővé tételék, ha a kellő képzettsége meg van; nemcsak levél, családja és protekció minden térről száműzendő.

Egyenlőséget kíván az evangélium a törvény előtt. A lényes rubájú gonoz-

tevőt ugyanazon törvényszék ítélje el, mint a rongyokba öltözött bűnöst. Egyenlő bűn egyenlő büntetés.

Az állami és társadalmi jóllét és rend fenntartásához szükséges pénz, közmunka és vöradót mindenki tehetségének megfelelő arányban fizesse. Kiváltságosak e téren se legyenek. A polgári és vallási jogok — nem, faj és osztálykülönbség nélkül — mindenkire egyenlően kiterjesztendők, kik nagykorúak és erkölcsileg kifogástalanok.

Ilyen és ezekhez hasonló igazságos egyenlőséget hirdet az evangélium. Az ily egyenlőség vérontás és tatárulás nélkül — a békés fejlődés útján is — megvalósítható. És ha megvalósul, bizonyára jobban fogja boldogítani az emberi társadalmat, mint az athelista szocialisták és kommunisták osztálygyűlöletre, véres terrorcsapatokra és romboló hadseregekre épített lázas ábrándképei.

(Folyt. köv.) Sziliczei László.

Törvények. Rendeletek.

1919. május 22-én kelt 320. sz. törvény, mely a házasságkötési alakításokra, elváltásra és házassági akadályokra vonatkozó rendelkezéseket megváltoztatja.

1. §.

A házasság érvényességéhez szükséges a hirdetés és ünnepélyesen tett házasságkötési nyilatkozat, legyen az polgári vagy egyházi házasságkötés.

2. §.

A hirdetésnek, amennyiben az a leendő házasság közhírrététele, magában kell foglalnia a jegyesek vezeték- és keresztnévét, születési- és lakóhelyét, állapotát, valamint felhívást arra, hogy ha valakinek valamilyen házassági akadályról tudomása van, azt jelentse be.

3. §.

Polgári hirdetéseket a kerületi közigazgatási hivatal eszközli, törvényhatósági joggal leiruházott városokban a közigazgatással megbízott községi hivatal. Szlovénkón az anyakönyvvezető. Helyileg illetékes az a hivatal, amelynek körzetében a jegyesek rendes lakóhellyel bírnak. Ha mindkettőjük más-más hivatal körzetében bír rendes lakóhellyel, a hirdetést mindkét hivatal eszközli. A hirdetések kiüggesztendők a hivatalos hirdetési táblán, kivánság esetén annak a községnek a hivatalos tábláján is, amelyben a jegyesek rendes lakóhellyel bírnak. Ha a kerületi közigazgatási hivatalban szabályszerű hivatalos napok tartatnak, az esetben a házasság ilyen hivatalos napok egyikén vagy több ilyen hivatalos napon, előzővel is kihirdetendő. Házasságkötési nyilatkozat csak akkor tehető, ha a hirdetés az illetékes közigazgatási és községi hivatalok hivatalos tábláin legalább tíz napon át ki volt üggesztve.

(Folyt. köv.)

HIREK.

— Munkatársainknak és olvasóinknak békésége és örvösséges Ünneplést kívánunk.

— Felhívás lelkészársaimhoz. A kon-

firmációd előkészítés alkalmából többen tudakozódtak nálam konfirmációd káté után, amelyet nem tudnak honnan beszerezni s amelyről gondoskodni, úgy vélem, kötelességem. Tudatom az érdekeltekkel, hogy egy itteni nyomdással megegyeztem a vallástevő káté újra nyomására. *Egy példány előállítására egy koronába kerül* Kérem a rendelést hivatalomnál megtenni, hogy a nyomtatandó példányok száma felől idejében tájékozva legyenek.

Czinke István püspök.

Határozás. A lapokból olvastuk, hogy Nagy Károly erdélyi püspök felesége meghalt. A sok és erős próbára tett kiváló férfi lelkét erősítse meg a kegyelem Istene, hogy szívének e — bizonyára legújabb — sebének elegendő fájdalomát az Isten akaratán való szelid megnyugvással tudja elviselni. A kiváló püspök a saját lakásában internálva van s erős őrizet alatt tartatik.

— **Szavazóbontás.** Az abaujtonai esperesi állásra elrendelt másodizbeni szavazatok beadatván, úgy halljuk, hogy március hó 16-án bontattak fel; azonban hogy mi lett a szavazások eredménye, nem tudjuk, mert értesítést nem kaptunk.

— **Ujnonnan megjelent a Sárospataki Református Lapok.** Ödvözlöljük — Innen a távolból a mi régi kedves lapunkat. Bárcsak mielőbb olvashatnók is!

— **Tanfolyamok.** Arról kaptunk értesítést, hogy még a falvakban is tartanak szlovák nyelvi tanfolyamokat, de kevesen érdeklődnek iránta. Vajjon nem túlbuzgóság ez?

— **A szlovenszkói magyar tanszemélyzet** (elemi, polgári, gimnázium) egységes egyesítése céljából „*Általános Magyar Tanító Egyesület*” alakítását vették

terve — úgy látszik — a komáromi iskolák oktató testületét. Az egyesület mielőbbi megalakítása céljából f. évi április 3-án délelőtt 10 órakor, a komáromi közs. polgári fiú iskolában az országos ügy méretéhez illő előtervezetet fognak tartani, melyre a magyar tanítványok iskolák képviselőit meghívják. A megjelenni szándékozók — az érkezés idejével együtt — közölkék szándékukat Somogyi István polg. isk. tanárral (Komárom, polg. fiúiskola).

Kiadó: *A református egyházkerület.*

A kiadásért felelős: *Réz László.*

Nyomatot: Gümörtl Zoltán nyomdájában Rozsnyón

A bajánháza anyae gyházhhoz tartozó magaszrévl ref.

előkönyörgő tanítói állásra pályázat hirdetteik. Javadalom: egyháztól: 120 kor., államsegély. Pályázati határidő: ápr. 10. Az állás azonnal elfoglalható. Pályázati kérvények: Ref. lelkész hivatal Bajánháza, u. p. Páldóc, Zemplénmegye küldendők.

„Csere.

Melyik szlovenszkói vagy ruszinszkói református lelkész lenne hajlandó állását a Lengye-Alsómihályi állomás környékén fekvő község lelkészével elcserélni? **JAVADALOM:** 72 hold szántóföld, 6 hold rét, kongrua 1112 kor., egyháztól 600 kor. 2 holdas belsőség. Szép gyümölcsös. Állomás 3 kilométer. — **AJÁNLATOK:** Ref. lelkész hivatal Nagytorna p. Cseregov. Z Zemplínska címre küldendők.

MANOUSEK és HRIVNÁK

mérnök iém és harang öntődéje NYITRA, Zupná ulica 2.

Vállal teljesen új acél és bronz

HARANGOK

öntését, szállítását, felszerelését kívánt nagyságban, régi vagy sérült harangok öntését, meglevő haranghoz a megrendelt újnak tiszta összhangban alkalmazását

4-4

és mi vétettek én? Az igazság és a humanismus mit sző ehhez?

Ez a kérdés: tehát ki kell venni azonnal az emlékeztető pontozatai közül: ez tárgyalás, alkudozás anyagává nem tehető. Reméljük és várjuk, hogy ezt illetékes helyen is befűtik és az igazságnak megfelelően hozzák lák. *Örülök.*

A dementihez.

E Lap 11. számában egy dementi jelent meg az ev. egyházi referátus tőle, mely a ref. küldöttségnek azon publikált nyilatkozatát, miszerint a ref. egyház részére költségvetésileg megállapított összegek kiutalása rövid időn belül megtörténik, minelyt a lelkészek a hűség-fogadalmat leteszik, dementalja. Emne nyilatkozatot a küldöttség a teljhatalmu minisztertől vette. Most a dementi szintén a miniszter után oda módosítja, hogy a miniszter csak azt ígérte, hogy megteszi a szükséges lépéseket az illetékes miniszterumban a segélyek folyósítása érdekében, ha ehhez a ref. egyház részéről meglesznek a *feltételek*. Szabad legyen ehhez a dementihez egy pár szót hozzáfűzni, hiszen ha prot. szempontból még a pápa sem csalahatalan, sőt az *iszaszög* mélyiségeit is lehet vizsgálni, mennyivel inkább egy miniszter vagy egy referens dementijét. Ne vegyék azért rossz néven az illetékes lényezők, ha ehhez a dementihez a minket jellemző kálvinista őszinteséggel és egyenességgel egy pár megjegyzést teszünk.

MI a Sziovenszkóban lakó kálvinista

Hollandiai beszámoló.*

Hollandiába Bécsen keresztül vezet az út s ebben a vörös agitációtól lerögzött városban újra volt alkalmam Budapest bolszevizmus előtt való korzakának már félig ellejtett rothadt levegőjét érezni. Boldog voltam, amikor ebből a gyűlöletes városból kiszabadultam s a német rend és pontosság áidásait élvezhettem. De kicsoda érzés az, amikor a vonat végre berobog Hollandiába, a nyugalom, rend, *nyátr* tisztaság és istenfélelem csendes, boldog szigetére! Milyen jó, hogy a világháború nagy nyomorúságában ez a sziget még megmaradt! Így legutóbb léptem nyomon emlékezünk, hogy milyen is volt a mi életünk a háború előtt... Amikor a vonat Utrecht felé rohogott, a távolban hirtelen egy kis villám pillantott meg ékszály volt tehát egész kis emberé (lelejtet) ezzel a felirással: *Ex mera gratia*. „Tisztán kegyelemből”. Ha nem is vettem volna előbb észre, ennek az egy világnak a felirásáról mindjárt világsáa lett volna előttem, hogy a kálvinismus világszó hazájában, Hollandiában vagyok. Utad át Magyarországot és Ausztriát, robogó végig Európa minden

* E cím alatt írta le dr. *Sebestyén Jenő* ref. theológus. Több hollandiai leírásait sorolták lapunkon s benyomása. A beszámoló egy részét — s a többi részét — tanulóul és *ságyaló lelki életéről* is *ságyaló*. *Bőve.*

magyarok ezt az új államalakulást egy ujunkkal sem mozdítottuk elő. Ez az állam a mi megkérdésünk, sőt akarunk ellenére alkotott meg. De ha már megtörtént a nagy dolog, mihelyt a békeszerződés ratifikálva lett: annak következményeit magunkra néve levontuk; ki nyilatkoztattuk hivatalosan is, hogy készek vagyunk beilleszkedni a keretei közé, lojális polgárai kívánunk lenni s ezt a kívánt fogadalommal is dokumentálni fogjuk.

Az államségely kiutalása eddigelő többször vett hivatalos nyilatkozatok szerint semmi másból nem lett függővé téve, csak ettől a hűségnyilatkozattól, sőt még e tekintetben is oly kijelentést tett a miniszter, hogy autonómiánk iránti érzékenységünkkel kifolyólag ezt is egyházi hivatalos személy előtt kell letennünk. Sokan ugyan még ezt sem várták be, hanem világi személy előtt pláne felajánlkozva, az önértel, s autonómiánk nem csekély kárára, letették a fogadalmat, nyomorukra való hatkossággal altatgátván lelkiismeretüket.

S ha azt hittük, hogy ezzel minden rendben van, akkor most ime alaposan csalódtunk. Mi azt gondoltuk idáig, hogy a Cseh szlovák állam a papságot az állampévezet egy oly részének tekinteli, melynek szükségéin minden mástól eltekintve, már csak szociális és állami szempontból is sürgősen segíteni kell. Mikor azonban a dementi *előfeltételek* ről beszél, az alatt már nem érti csupán a hűség fogadalmat, hanem úgy látszik, az állam és ref. egyházunk közötti jogviszony rendezését. Ez pedig azt jelenti, hogy csináljuk meg előbb azt a nagy munkát, amely ebből a fogalom-

államán s valószínűnek tartom, hogy a kis *Ex mera gratia* nak párját nem találod.

Január 5 én érkeztem meg Utrechtbe s körutamat 10 én kezdtem meg Delftben. Összesen husz helyen tartottam felolvasást.

Az egyes városokról és falvakról, amelyekben megfordultam, természetesen külön leírást nem adhatok, mert ez nagyon hosszavá tenné a beszámolót. Nem is tudnám megmondani, hogy hol fogadtak nagyobb szeretettel, több szívéllyességgel és melegebb közvetlenséggel! Őszintén megvallom, hogy ez az egész út a holland ref. néplélek megismerése szempontjából igen kellemes meglepetés volt még az én számomra is. A hollandokról ugyanis az az általános vélemény, hogy hűvös és az idegennel szemben zárkózott emberek s a reformátusokról még a nem református hollandoknak is az a lefogásuk, hogy puritánságukban a ridegségig merevek és szigorúak s a társas érintkezésben sem inelednek föl. En ezt az állítást természetesen már régóta nem hittem, mert egész sereg holland ref. vezérembernek (miniszternek, politikusnak, papnak, professzornak stb.) továbbá sok előkelő ref. családnak megismerése után már más volt a véleményem.

Azokban félt mégis azt hittem, hogy ebből a kálvinista puritán hűvöségből a vidéken s főleg Észak Hollandiában,

ból következnek: akkor aztán a papság és az egyházak is kaphatnak államségelyt. A dementiől nagylább én ezt olvasom ki. S mi ez a nagy munka? Mind-annak elvégzése, amit a Kassán tartott kerületi gyűlésnek az egyházi referátus előírt. Tehát az egyházkerület végleges szervezésén kívül, zsinattartás, törvényalkotás stb. Ha csak ennek a hosszadalmasságát nézem is: az államségelyt a messze jövőben kell látnom.

Hátha a kérdés jogi oldalait tekintem, azokat a kívánságokat, amelyek egyértelműek volnának autonómiánk feladásával: akkor az államségely meg épen a messze jövő ködéből ragyog felénk. Mert azt el sem tudom képzelni, hogy bármily szükségben legyünk is, autonómiánkból csak egy szemernyt is feladhassunk. Átok lenne nevünkön és emlékezetünkön. Az arra hivatottak részéről értésére kellene azért adnia a kormányzatnak, hogy ha az államségely halogtatásával az autonómiánkhoz való ragaszkodást akarja bennünk gyengíteni, amire a jelek szerint következtetni lehet, céltalan kísérletre vállalkozott. Értésére kell adnia a kormányzatnak, hogy ha a békeszerződés betűjével és szellemével egyező Memorandumunkban foglaltakat nem volna hajlandó teljesíteni s szabad fejlődésünknek gátat vetne s az államségely ára autonómiánk megnyirbálása vagy megsemmisítése lenne, ami iskoláinknál már majdnem egészen megtörtént, — mi, hogy autonómiánkat csorbítatlanul megtarthassuk: mi a szabad egyházban szabad állam elvét magunk leszünk kénytelenek kimondani.

How sok százados küzdelmek árán szerzett jogainkat megőrizhessük s utó-

valamit mégis csak tapasztalni fogok. S kicsoda nagyszerűen kellemes csalódás volt a számomra, amikor mindenütt a legmelegebb szívekre és igazi magyaros vendégszeretetre és igazi keresztényen áldozatkészre találtam. Valósággal az őskeresztényesség levegőjét éreztem magam körül s a keresztényen testvériség ama legmagasabbrangu fogalmának megnyilatkozását, amelynek erőiről, szeretétéről, közvetlenségéről és áldozatkészességéről Pál apostol levele oly csodálatos dolgokat beszélnek. A vörös világ elvtársi testvérisége után, kicsoda hatalmas revelatio volt számomra a Krisztus királysága alá összegyűjtött keresztényen lelkek igazi testvérisége! A legtöbb helyen magyar ref. egyházi ember még nem járt. A legtöbb helyen személyes ismerősöm sem volt. Semmi más ajánló levelem nem volt hozzám, csak az az egy, hogy a hitben testvérek vagyok. S ez az egy kulcs elég volt arra, hogy a szívűt ajtájs s a házuk kapuja előttem teljesen kitérüljön. Mint régi ismerőst, igazán mint testvért üdvözölték: följajlották házukat, egész sereg helyen meghívtak, hogy ha új veszedelem jönne Magyarországra, menjek oda egész családommal. Följajlották egész anyagi és erkölcsi támogatásukat. Feléges és megragadó volt az igazi keresztényen lelkeknek ez a egyszerű megnyilatkozása!

Dr. *Sebestyén Jenő*.

(Vége köv.)

től számított hat hónapon belül nem lépnek házasságra, a hirdetés megismétlendő.

A jegyesek kérhetik a hirdetés időtartamának megrövidítését, vagy annak teljes elengedését. A hirdetés időtartama alapos okokból megrövidíthető. A hirdetés csak akkor engedhető el, ha ez úgy sűrűs vagy olyan egyenekről van szó, akikről köz tudott dolog, hogy házastársi viszonyban élnék már. Mindkét esetben szükséges, hogy a felek tanúsítsák, miszerint szándékolt házasságuknak tudniuk semmi akadályza nincs. E tanúsítás hiánya a fejemtés hatályára nincs befolyással.

A hirdetés időtartam megrövidítésére jogosult a ker. (községi) közig. hivatal, a hirdetés teljesen elengedni jogosult a R. toku közigazgatási hivatal, ha azonban halál veszélye forog lenni, ker. (községi) közigazgatási hivatal. Slovenskón e jogok a zsupánt illetik meg.

Hirdetésre nincs szükség, ha az akadály a házasság megkötése után lett elhárítható, de a házasságkötési nyilatkozatot újra meg kell tenni. Amennyiben ezt az előírás megartják, a házasságot úgy kell tekinteni, mintha már eredetileg is érvényesen kötöttet volna meg.

A házasságkötési nyilatkozat a ker. (községi) közigazgatási hivatal vezetője, vagy annak helyettese előtt történik (Slovenszkó anyakönyvvezető előtt), két tanu és az esküd: jegyző jelenlétében. Illetékes az a hivatal, amely a házasságot kihirdette. Helyileg nem illetékes hivatal előtt csak az illetékes hivatal felhatalmazása alapján lehet házasságkötési nyilatkozatot tenni.

(Folyt. köv.)

HIREK.

— Felhívás előfizetésre. Az új negyedév kezdetén azon tisztelteljes kérséssel fordulok a Tiszteletendő Le'készl urakhoz, hogy azon egyházak részéről, amelyek még előfizetési díjat egyáltalában nem küldtek (az egyházak 50%-a) sziveskedjenek mielőbb küldetni, hogy a kiadóhivatal is eleget tehessen anyagi kötelezettségének.

— Az abaújornai egyházmegye esperesét **Idrányi Barna** nagyszalánci lel'készl választotta meg. A kiváló egyházi férfiat e helyen is szivesen köszöntjük újabb díszes bizalmi állásában. Méltó férfiat ért a bizalom és kitüntetés. A betöltésre váró tanácsbírói állásra abszolút többséget mosat sem kapott senki. (Hát egyház nem az újabb in kijelölt két egyénre **azaz** sem!) Az abaújornai egyházmegye közgyűlését Kasán március 30-án tartotta a ref. egyház tanácstermében s ott folyt le a tisztikar esküvétele, az esküvő beszéde. E közgyűlés le-

folyásáról részletes tudósítás adunk, amennyiben adhatunk.

— **Egyházmegyei közgyűlés.** A gömöri egyházmegye tavaszi rendes közgyűlését április hó 20-án fogja tartani Tornalján. A gyűlés fontosabb tárgyai lesznek a számvevőszék jelentése s javaslatai, lel'készl és tanítói beerősítések, egyházkerületi képviselők választása, különböző egyházmegyei bizottságok újra alakítása, különböző bizottságok jelentései s javaslatai.

— **Lel'készl választás.** A **nagyszerelvai** (ungi egyh. m.) ref. egyház az id. Sra. kal István elhunytával megüresedett lel'készl állásra a megboldogult lel'kipásztor volt segédelel'készlét, **Könyves Istvánt** választotta meg márc. hó 22-én meghívás utján.

— **Bernát István,** a kiváló nemzetgazdász, az agrár és realpolitikus, az öntudatos és bensőségesen vallásos kálvinista férfiú 30 éves írói jubileumát ünnepelték Magyarországon. Ő egyike ma azoknak a keveseknek, akik céljaikat és kintartásukat a megértett isteni elhatározás tisztá forrásaiból merítik és akik úgy harcolnak, mint egy szuverén akarat katonái. Akik közel állnak hozzá, arról tesznek bizonyosságot, hogy minden egyházi tiszttségében, legyen az akár a hivatalos egyház keretében, akár egyháztársadalmi egyesületekben, ez a vonás demorodik ki szolgálataiban. Cikkei és könyvei is erről tesznek bizonyosságot. Az ide szakított részeken is sok tisztelője van a kiváló férfiúnak. Életfája innen hajtott. Legyen vele az Ur kegyelme, akiket hívását és utmutatását mindenkor figyelj.

— **Hibaigazítás** Lapunk I. évfolyam 12 számának **„Törvények. Kendeletek”** című rovatában megjelent **„Püspöki körlevél”** harmadik bekezdésének **hetedik sorában** nyomdai tévedés következtében került a szövegbe e kitétel: **„magyar hatóságokhoz magyarul adandók be...”** e kitétel így helyesbitendő, illetve olvasandó: **„minden hatósághoz magyarul adandók be...”**

— **A budapesti Kálvin léri paróchia betöltése** tárgyában a IV., V., IX kerületi paróchiális tanács gyűlést tartott s azon egyhanguleg elhatározta, hogy **Petry Elek** utódjául a **lel'készl állásra** dr. **Ravasz László** kolozsvári theol. igazgatót hívják meg.

— **A keresztyén egyházak múlt évi genfi világkonferenciáján** körülbelül 80 lelekezet volt képviselve: egyedül a rom. katolicizmus utasította vissza a részvételt. A körülbelül 40 országból összegyűlt kiküldötteket a következő 12 csoportba osztották: keleti orthodox egyházak, örmények, anglikánusok, baptisták, kongregacionisták, (Independensek), methodisták, tanítványok (disciples, Amerika), püspöki alkotmány lutheránusok, német evangélikusok, presbiterianusok és reformátusok, quákerek, ó-katolikusok. Az előadások fő tárgya az volt, hogy miképen lehetne a különböző keresztyén

egyházakat egymáshoz közelebb hozni. Egy 40 tagu bizottságot küldöttek ki, mely a kérdést felszínen tartja a a következő konferenciát előkészíti. (Mustármag.)

— **Az idők jele.** Neményi Imre nyug. magyar közoktatásügyi államtitkár, ki valamikor az iskolák államosításának híve volt, — mint olvassuk — ma a felekezeti oktatás álláspontján van. Egy előadásában különösen kiemelte a **református iskolák nagy kulturális jelentőségét, jellemnevelő erejét, melynek gyökere a vallásos nevelésben rejlik, mert vallás nélkül nincs nevelés.** Mig az állami iskolákban a vallás csak csemege, a református iskolákban mindennapi kekerényér és a jó református iskola légköré nem pótolható semmivel.

— **Helyreigazítás.** A „Magyar Tanító” 5-ik számában a következő hivatalos közlést olvassuk: „A Magyar Tanító 4 számában fenti tárgyú (t. l. a szlovák nyelv tanítása a nem szlovák tanítási nyelvű iskolákban. Szerk.) 2698/1.—1921. számú rendeletemben a tanév száma tévesen volt kinyomatva, amennyiben a szlovák nyelv tanítását a magyar tannyelvű iskolákban már az 1921/22 tanév elején kell bevezetni.” Ez alapon a mi helytelen közlésünket is ezennel helyreigazítjuk.

Kiadó: **A református egyházkerület.**

A kiadásért felelős: **Réz László.**

Pályázati hirdetés.

„Az özörényi-horkai ref. egyház pályázatot hirdet

kántor-tanítói állásra.

Fizetés: lakás, kert, 20 m³ tűzifa, 9 kat. hold szántóföld, 2 kát. h. rét, 20 korona pénz, 10 köből buza, 10 köből rozs, 10 köből zab, szemes életnemű és állomány. Pályázhatnak kántor-tanító: oklevéllel bíró református vallású férfitanítók. Az állást szept. 1 én kell elfoglalni, ha azonban a mostani h. tanítót, ki be van véve katonának, behívják, úgy előbb is elfoglalható. Pályázati kérvények felszevelve ápril. 24 lg az alólírt címre küldendők.

Deési Sándor ref. lel'készl
Özörény-Horka u. p. Pelsőc Gömörm.”

Pályázati hirdetés.

A bistei ref. **előlkönyörgői és kántor-tanítói** állásra pályázatot hirdetek. Javadalma: 18-kat. hó szántó; késpénz a hívektől 36 korona, 4 hektó és 80 l. buza; Tandji kárpótlás az államtól 60 kor. Féltelek utáni legel'zetési jog. Féltelek utáni fellel'tmény beszállítva. Állami fizetéskiegészítés. A tanításon kívül végzi a templomi szolgálatot is. Vasárnap délelőt egyházi beszéddel, d. u. Imával. Ezen kívül helyenként háromszor könyörgést tart. Pályázati kérvényok április 20 lg küldendők be. Állás május elsőjén elfoglalandó. Református lel'készl hiv. Kolbás, Zempien megye u. p. Mihály.

Nyomatol: Gömöri Zoltán nyomdájában Rozsnyón

Református Egyház és Iskola

A szlovenszkói és ruszinszkói reformátusok hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:
Egész évre — 60 K Negyed évre — 15 K
Fél évre — 30 K Egyes szám ára 1 K 20
Megjelenik minden vasárnap.

Felolvasó szerkesztő:
RÉZ LÁSZLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Rozsnyón, a református lelkesi hivatalban, hová a
kéziratok előfizetések, hirdetések és az esetleges
reklamációk küldendőek.

Tanítóhiányunk.

(R. L.) Ha nem volna is tudomásunk arról, hogy már a háború alatt volt tanítóhiány, az 1918. októberi események után történt új államalakulás következtében pedig nőtt az; s ha magánértesüléseink sem volnának arról, hogy az okl. tanítóhiány nőjön-nő iskoláinkban: meggyőzhet mindenkit, akit illet és érdekel, egyedül a lapunkban számról számarra megjelenő pályázati hirdetés arról, hogy *okleveles magyar református tanítóknak „szüksölködünk nagymértékben.”*

Hangsúlyozom, hogy okl. tanítóknak szükségünk eddig is, szükségünk most is. Nem okleveles tanítókról gondoskodhattak s gondoskodtak is állancként az iskolafenttartó egyházak. Hol képesített óvodásokat, hol különböző fokú képzettségű férfiakat és nőket (helyesebben ifjakat) alkalmaztak, csakhogy az iskolák üresen s a gyermekeseg felügyelet nélkül ne maradjanak. Hogy aztán van-e csak sejtelmük is e mondva csinált oktatónak a nevelés-oktatás művészetéről: azzal nem igen törődött senki. Szegény gyermekeseg, akik e rendszer *áldásait* voltaképpen kénytelenek átélvezni s vagyok talán még ma is...!

Mert hogy mit jelent egy iskolára nézve a dolgozó értő, pályájára jól előkészült tanító, azt tudniuk kell *tapasztalatból* mindazoknak, akik az iskolával csak valami viszonyban is vannak. A tanító egy-egy községnek lehet áldása vagy átká — a nép szelleme, vallás-erkölcsi felvilágosító, értelmisége színvonala és ezzel összefüggésben anyagi helyzete szempontjából.

Ösmerünk községeket, amelyeknek népet egyháziasság és hazafiasság jellemzi. Kiválók a község e tekintetben a környező községek közül. A vizsgálódó előtt ez örvendetes, felemelő népjellemvonás a község vagy az egyház oktatójára, mint okl. forrásra világít vissza, ki abban a községben élte le ifjú s férfikorának munkás napjait. Nem halljuk e nem egyszer: „E nép A B. rektor uram nevelje.”

Ösmerünk községeket, amelyeknek népet az ének és dal szeretete jellemzi. Míg más községek népe korhelykedik vagy zsványságon s egyéb gonoszszágon járta az esztét: addig e nép a szívet nemeseítő dal és ének szépségeiben fűrésztgeti lelkét. Ki ne állapítaná meg egy-egy nemzedéket nevelt ilyen tanító hatását a nép e szép tulajdonaihoz?!

Ösmerünk községeket, amelyeknek népet okos számítás, bölcs takarékoskodás s valami világos józan értelem s ezeknek következményeként jólet s vidám megelégedés jellemzi. Gyönyörködünk e népnek értelmén s anyagát elhaladásán és kérdezzük: miért nem ilyen minden község népe? — Felelet erre az a másik kérdés: miért nem olyan minden község tanítója, mint ezek? — Együtt öregedett meg a tanító népe véneivel. S minő volt az élete! Nappal oktatta a kicsinyeket: esténként maga köré gyűjtötte az értelem ifjakat s fiatal férfiakat és oktatta őket a számtanban, a földmérésben, a kereskedelmi ismeretekben és sok másféle gyakorlati ismeretekben. Közben-közben pedig, mikor a lélek már fáradni kezdett, fel-lerepült tanyitványai lelkével a dal és az éneklés szárnyán a magasabb régiókba is. Ki ne ismerné ezeket az eredményeket?!

A magyar református egyház sokra értékelt mindenkor az iskolát s annak *hivatásos* tanítóját. A mi egyházunk a népművelésben nem frázisnak, de léte magasztos céljának tekintette. A *népművelés*, mely a vallás-erkölcsi és az értelmi elemek, értékek arányos vegyülékéből áll elő.

Nos, mi lett velünk? Mi van velünk? Iskoláinkból sok helyen hiányzanak a *hivatásos* tanítók. Számuk megfogyatkozott s fogyatkozik napról napra. Elég-e ezeket csak hangoztatni? — A tanítóhiányunk mérvét való számokban nem ismerjük. A baj orvoslásáról konkrét formában ugyszólván nem is gondolkoztunk.

A néma szemléldésből, a lethargikus álomból ébrednünk kell s hozzá kell fogunk az *ujrateremtés munkálához is*, ha csak ez uton érhetünk célj. Népnun-

ke. deátokért hevülő, hivatásos, valódi kálvinista tanítók nélkül nem szabad hagynunk, még ha ezer ördöggel kell is e célunk elérése közben harcolnunk!

Első szükségnek gondolom, hogy az esperes urak haladéktalanul vennék számba, hogy egyházmegyéjünkben hány tanítói állás van s ezek közül hány van betöltve *okl. ref. tanítóval* s hány más képesítésű vagy pláne képesítetlen egynel s *hány tanítói állás van üresedésben*? És az eként összeállított kimutatást beterjesztenék a püspöki hivatalokhoz, hogy az egyházkerületek keresnék s találjanak orvoslást.

De bár más módon is — csak foglalkozunk a tanítóhiány kérdésével, mert veszedelem rejlik e kérdésben.

Az emberek testvériségéből eredő társadalmi tanok.

(Folytatás)

A keresztyénségnek a testvériségből eredő harmadik nagy tana: a *szabadság*. Jézus nemcsak a lelki élet terén volt szabadtű, hanem tanainak társadalmi hatását és történelmi eredményeit tekintve: *társadalmi szabadtű is volt és az ma is*. Megismertek az igazságot és az igazság szabadokká tesz titeket; nemcsak lelkileg, de társadalmilag is. A hatalmukra és kiváltságaikra féltékeny zsidó főpapok, farizeusok és trástudók azért törtek olyan böszven élére, mert a törvények és szertartások láncával leigázott tudatlan és kiszákmányolt társadalmi alsó osztályok *szabadtűjét* ismerték fel benne. Azért imádkozott Jézus a halálát követelő tudatlan néptömegért ekként: „Atyám! Bocsáss meg nékik, mert nem tudják, mit cselekesznek.” Vagyis nem tudták, hogy legnagyobb jötevőjüket, lelki, erkölcsi, szellemi, polgári és társadalmi szolgálataik bilincseinek szétörőjtét feszítették keresztifára — elnyomóik érdekében.

Ez a jelenség sokszor megismétlődik a keresztyénség történetében, mert később a pogányok, majd a keresztényen nevet viselő kiváltságos hatalmasságok is azért igyekeztek elfojtani az evangéliumi eszmék terjedését, mert társadalmi kiváltságaikat és hatalmukat féltették.

Ez a körülmény is azt bizonyítja, hogy Jézus társadalmi szabadtű is volt.

Leiki, erköcsi és szellemi szabadító volt azért, mert az igaz hit, tudás, tiszta erköcs, műveltség és felvilágosodás fény-sugára: kivete: nélkül minden emberre kiáramtan: rendelte. „Elmenvén... tanítványok minden népeket!”

Polgári és társadalmi szabadító volt azért, mert ahová tanának igaz világa elhatott, ott nemcsak az emberek lelké-vel, hanem testéről is lehullottak a szolgáltság és rabság bilincsei. Megszűnt a rabszolgaság, a jobbágyosság, az emberkereskedés; ledűlték a társadalmi korlátok; vége lett a gőgös kiváltságoknak; emberi jogot nyert a szegény, a nő, a gyermek; bünné lett az elnyomás és kizsákmányolás — szóval testvérekké, egy Atyának gyermekeivé lettek a népek és emberek.

Ahol mindezek meg nem történtek és ahol nem lett élető elemmé a szabadság tiszta levegője, ott vagy nem hirdettek igazán, vagy nem vették be, vagy elnyomták a Jézus szabadító igazságait. Ezen sötétben járó népekre és társadalmakra vonatkozik Krisztus ezen ítélete: „Sokan mondják nekem ama napon: Úram! Hát nem a te nevedben tanítottunk-e mi is? De választ teszek nekik akkor! Sohasem ismertelek titeket, távozzatok el én tőlem, álnokságnak cselekedtetek!”

Az emberiség szabadsága a legnagyobb parancsolatból ered: „Szeresd felebarátodat, mint magadat!”

Krisztus igaz követői sem mint egyének, sem mint társadalmi osztály, sem mint nép, nem lehetnek sem zsarnokok, sem rabszolgakereskedők, sem elnyomók, sem kizsákmányolók; sőt a művelt és szabadságszerető társadalmak az ilyeneket nem is tűrik meg maguk fölött. Példa erre az újkori felvilágosodott szabad népeknek történelme, társadalmi, egyházi, polgári élete és alkotmánya. Jézus tehát méltan nevezhető társadalmi szabadító-nak is, mert általa

„A méltatlan szenvedőket
Megmenti a jó Isten;
A nyomorult éhezőknek
Ő eledelet ad bőven.
A foglyokat kihozza,
Rabságból kioldozza...”

(146. Zsoltár 5. v.)

A szabadság sokféle: egy rövid cikk keretében nem lehet definiálni valamennyit: különben is az állami, egyházi, társadalmi stb. törvények szokták szabályozni, hogy mi a szabadság és meddig terjed a határa.

Krisztus követőinek arra kell törekedniök, hogy a szabadság-jogokat megállapító és körvonalazó törvényeket, evangéliumi keresztyén szellem hassa át; és hogy a lelkiismereti, vallási, egyházi és polgári szabadság drága kincsei ne legyenek csak kiváltságos osztályok, vagy népek, vagy egyházak kisajáított tulajdonai, hanem az egész társadalom legdrágább értékei, mert mindenkinek fellelt kincse a szabadság. A történelem tanulságai szerint a polgári és vallás-szabadságért ömlött a legtöbb vér.

Meggondolandó azonban, hogy — bár Jézus mindenkinek szabadságot hozott — a szabadság hasonló a tűzhöz. Helyesen használva, kellő korlátok között a tűz áldás, mert világít, melegít, éltet, tehát nélkülözhetetlen feltétele életünk boldogságának. Ilyen a helyesen értelmezett és követett szabadság is. De a ferdén magyarázott, korlátot, féket, fegyelmet nem ismerő anarchikus szabadosság már nem tűz, hanem tűzvész, mely elpusztítja, elhamvasztja nemcsak az egyéni és családi boldogságot, hanem a társadalom közös értékeit is, mint például az egyház, kultúra, művészet drága kincseit.

Azért a szabadságra és annak terjesztésére is vonatkozik Krisztus ezen kemény tanácsa: „Ne adjátok azt, ami szent, az ebeknek; és a ti drága gyönyeiteket a disznók elé ne szórjátok, mert

eltapodják azokat és szétszakgatnak titeket!” Vagyis semmi szentet nem ismerő és nem tisztelő elfajult emberek nem méltók a keresztyén ember drága kincseinek a viselésére.

Önként felmerül az a kérdés is, hogy ha a szabadság drága kincs, — a keresztyén ember szabadságával összeegyeztethető e a másoknak való szolgálat? Vajjon nem sérti-e a szolgálat a keresztyén ember önméltóságát? és nem alacsonyítja-e le emberi méltóságát?

Ha Jézus idevpatkozó kijelentéseit helyesen értelmezzük és tekintetbe vesszük azt a körülményt, hogy kivétel nélkül úgy vagyunk teremtve, hogy senki sem elég önmagának, mert a leggazdagabb és legerősebb ember is rá van utalva emberlársal segítségére, munkájára és támogatására; akkor belátjuk, hogy az emberlársainknak lett akármilyen nemű szolgálat nemhogy lealacsonyítaná és sértené emberi méltóságunkat, hanem az kötelesség, sőt erény. Az önmegtartózkodásnak, lemondásnak, szenvedésnek és keresztviselésnek egy neve a szolgálat, tehát erény, Jézus mondta; „Az embernek fia nem ezért jött, hogy neki szolgáljanak, hanem hogy ő szolgáljon és adja az ő életét váltáságul sokakért. Aki köztetek nagy, vagy első akar lenni, legyen a ti szolgáltatók!” Lehet e ennél magasabb glorifikálása a másoknak tett szolgálatoknak?! Azért a keresztyén társadalomban senki sem nézheti munkásait vagy szolgáit kihasználandó barmoknak, hanem embertestvéreknek, akiket — mint boldogságunk, jólétünk és nyugalmunk előmozdítói — meg kell becsülnünk, családtagoknak kell tekintenünk s velük szeretettel kell bánnunk.

Ezekből is látható, hogy mily rettentő sötétben tévelyegnek azok a munkás milliók, kik a keresztyén vallást az ugynevezett kizsákmányoló osztályok hatalmi és elnyomó szervének, a szegény tudatlan emberek lelkét, esztét és akaratát le

Hollandiai beszámoló.

— Vége

És még egy dolog telt különösen mély hatást reám. Nem az erős, hatalmas lüktető egyházi és vallásos életről akarok beszélni, mert hiszem erről már sokszor írtam. Hanem a holland reformátuság csodálatos szellemi egységessége az, ami engem most különösen megragadott. Hogy teljes árnyalatbeli eltérések a reformátusok között is vannak, ez természetesen. Ezt magával hozza az élet. De mégis megragadott a holland kálmista front: az a különösen szervezett egységesség, amely elém táult. Nagyszerűen van ez a front kiépítve úgy a hitélettel, mint hitélettel szemben. Ott nem olyan vakok a reformátusok, mint nálunk, hogy csak Rómában látják az elenséget. Ezen a körön végre volt alkalomam megismerkedni a holland református népet annak minden rétegében. Minisztériumi és arisztokratai kezdve, le a leggyorsabb munkásság, paraszti és laikus presbitériumokig érintkeztem az emberekkel. Láttam grófi házakban, papoknál, professzoroknál, kereskedőknél ka-

tonáknál, hivatalnokoknál s mindenütt ugyanazt a református életet és szellemet láttam. Itt láttam az igazi keresztyén demokrácia legszebb virágait.

Láttam azt, hogy a kálvinizmuson, mint világnézetten fölépült hatalmas lelki kultúra hogyan törli el az osztálykülönbséget s hogyan emeli föl egy színvonalra a parasztot az arisztokrataival s a kis embert a professzorokkal. Intellektuális tudásban, s társadalmilag a távolság megmaradt közöttük; de lelki kultúrájuk magja és tartalma ugyanaz. És ez a lényeg.

A holland református papok nagyszerű munkájáról majd később külön akarok megemlékezni, ugyszintén a presbitériumok szerepéről és működéséről is. Ezek a papok a legnagyobb városokban is segédlelkészek nélkül dolgoznak s a katechizációt mind maguk végzik. Mindig nagy elismeréssel voltam munkájuk iránt, s most hogy közelről láttam őket, csodálatom és bámulatom csak fokozódott velük szemben. De akkról most különös lelkesezettel akarok megemlékezni, azok a holland református tanítók, tanárok és iskolafelügyelők. Mély lelkesezettel, mély vallásosság és hívátszere-vel

él ezekben az emberekben. Az egyik legszebb imádságot egy ilyen iskolafelügyelő halloltam az egyik templomban. S utána eszen be jutott a Károlyi-korszak s a kommunista uralom, s az ismét kolák államosításának tapsoló református magyar felosztási tanárok és tanítók nem kicsiny serege.

Különösen meghatók voltak az imádságok, amelyekkel Magyarországról, a magyar református egyházért és magyar testvéreikért könyörögtek a holland gyülekezetek. Igen szép szokás náluk az is, hogy rendkívül alkalmakkor (például pápák beiktatása, jubileumok stb.) a szószéken álló papot vagy felolvasót felállva énekekkel üdvözlik. Így engem is több helyen üdvözöltek ilyen áldást kívánó szólistákkal.

Az előadásokat mindenütt templomban tartottam a gyülekezet színe előtt. A rendezők igen sok helyen nem a lelkészek, hanem egyesületek, vagy bizottságok voltak. Az elő- és utóimákat is sokszor a presbiterek, vagy az egyesületek és bizottságok vezetői tartották. A bolsevizmusról tartott előadások alkalmával a hiteltenség ellen szóló és a győzedelmi szólistákat énekeltek. Az előadások ren-

nyüggőzö babonás rabigának, Krisztus szolgáló pedig a kiváltságos osztályok lelki csendőreinek minősítik.

Akik Jézusra és az ő szent evangéliumára ilyen köveket dobálnak, nem tudják, hogy legnagyobb jótevőjüket, legigazabb barátjukat, lelki, erkölcsi, szellemi, polgári, társadalmi nyomoruságuk rabláncainak széttrödjét: *szabadítójukat* teszik a keresztlárá! *Szilliczel László.*

(Folytatjuk.)

Rdalék

a szlovák egyházmegye történeléhez.

Az Amerikában Pittsburgban megjelenő „Slovenski Kalvin” 1921. január 30-áról kelt első számában az alábbi levél látott napvilágot, melyet a „Slovenski Kalvin” szerkesztőségének vonatkozó megjegyzésével magyar fordításban következőkben adunk közre:

„Világosság a szlovák kálvinista situációra a szlovák köztársaságban.

Bár a Cs-Szl. köztársaságban levő kálvinistákról vágyva várjuk a tudósítást, de az ritkán történik meg; mégis azért hajnalodik előttünk, ha információt kapunk lutheránus testvérünktől, aki érdeklődik a szlovák kálvinista kérdés iránt — Ruppeld turóci lelkésznek írta, bizonyára érdeklődést fog kelteni minden szlovák kálvinistánál, azért ez ügyben való iratát teljes egészében közöljük.

Sucany, Turóc 8. dec 1920.

Kedves testvér Regnemer!

Kedvesen lepelt meg engem az Ön üdvözlője, melyet a Slov. Kalvin közeli számában küldött nekem! Látom, hogy Ön helyesen fogja fel az én Britskába való utazásom célját, akkor, amikor itt-hon a mi tulajdon ág. ev. egyházunkban nem egy a mieink közül, vagy nem akarja, vagy nem tudja még felfogni az én utamnak célját!

desen este 7—9-ig, vagy 8—10 ig tartottak, mert Hollandiában ez az esti előadások rendez ideje. A templomok, miután Hollandiában nem mint nálunk, a délutáni, hanem az esti istentiszteletek az általánosak, gyönyörűen vannak kivillagítva. Igen szép, puritán izléssel és igen praktikus berendezett templomokat láttam. Felemelő érzés volt ez zsolált templomokban beszélni és e hatalmas gyülekezetek éneklését hallani. És milyen nagyszerűen tudják ott a zsoláltárokat! Nemcsak az első, de az összes verseket is könyv nélkül. Ön, a zsoláltároknak nagy nevelő erő van, s vétezik mindenki, aki azokat nálunk a belmisszió ügye alatt, idegenből importált, vagy beszéltérelt hozsannákkal és hallelujákkal akarta hátterbe szorítani. A református keresztyén lélek fundamentumába a zsoláltárokat is bele vannak építve s az igaz református evangéllizációnak a zsoláltárok becsületét, tisztességét, ismeretét és népszerűségét újra helyre kell állítani.

Dr Sebestyén Jend.

Sokaknak a mi lutheránosaink közül — akik aggodalmasan esküsznek minden egyes belüjére az angsb V-nak, hitünk árulásának tönk fel, hacsak egy barátságos látogatásra is megynk el a nem lutheránusokhoz, legyenek bár azok oly jó protestánsok és oly hű keresztyének, akár éppen ezek a skót presbyteriánusok! Én megismertem őket az én Skóciában való utazásom alkalmával 1910. év telen s 1911-ben, hogy bizony mi sokat tanulhatunk ezen praktikus, élő, tevékeny és demokratikus lelkű skót — presbyteri kálvinistáktól — és tehetjük azt anélkül, hogy a legkevesebbet is feladnánk a mi történelmi augsburgi vallástételünkben!

Felette örvendes rám nézve, hogy a mi szlovák kálvinistáink itt Szlovenszkón szintén jelentkeznek az élethez. Mert a forradalom előtt majdnem azt se tudtuk rólok, hogy élnek, annyira be voltak merítve a magyar kálvinizmusba. Különösen örvendes nekünk látni, hogy a szlovák kálvinisták Amerikában annyira összeszedődtek, hogy van saját organizációjuk s van hírlapjuk. Önök lehetnek s lenniök is kell a szlovák kálvinistáknak segítségére!

Stunda István testvérünket személyesen ismerem a mi ev. referátusunkból Bratislavában. Találkoztam vele ottan. És beszélgettünk Kelet-Szlovenszkóban lakó kálvinistákról is. Előzőleg volt róla szó a keleti ev. egyházkerület kerületi gyűlése alkalmával, hogy kellene valamiképpen gondoskodni ezen szlovák kálvinistákról, kik minden organizációnélkül és tanács-talanul állanak. én nekem nagy kedvem volt, hogy felajánljam magamat, hogy adjanak szabad kezet, hogy őket szervezzem s előkészítsem ahhoz, hogy külön seniorátusban szervezkedjenek. (Igaz, hogy akkor még nem tudtam Stundáról semmit, — akkor még nem volt ő a mi referátusunkban!) Akkoron arra gondoltunk, hogy ezen szlovák gyülekezetek mint önálló kálvinista seniorátus egyesüljenek valamely ág. ev. egyházhoz, amint ezt óhajtották.

(Vége köv.)

Események—Feljegyzések.

Az abauj-tornai-erl egyházmegye tavaszi rendes közgyűlését márcus 30. án d. e. fél 9 órától tartotta Kassán, a templomban és folytatólag a ref. egyház tanácsstermében. A gyűlés istentisztelettel vette kezdetét, amelyen *Oláh Péter* magyarbódi lelkész szép imádsággal vezette lelkünket az ég felé. Az istentisztelet után, — még mindig a templomban, — nagy érdeklődő közönség jelenlétében adta át Kovács Béla h. esperes, szépszi lelkész az esperes tisztelet. *Ildrányi Barna* megválasztott esperes, nagyszalánczi lelkésznek, a ki *Szalay László* egyhangulag megválasztott gondnokkal együtt Lengyel József lelkész eljegyző elmondása után tette le az esküt. Az eskütétel után Lengyel József szép beszéddel kérte őket fel az egyházmegye vezetésére. Majd *Ildrányi Barna* tartotta meg székfoglaló program beszédét.

Utánna Szalay László ajánlotta fel minden erejét és tehetségét az egyházmegye szolgálatára.

Azután az egyházi és vil. tanácsbírók és jegyzők eskütételei következtek, dr. *Bazsó Imre* em. ügyész előmonddása után.

A második esküt tettek nevében dr. *Óváry Pál* vil. tanácsbíró, tornai orvos szép és bölcs beszéddel köszönte meg az egyházunk bizalmát, s kötelessége me-gát az egyházmegye hű szolgálatára.

Ez volt közgyűlésünk templomi része, a mi után átvonultunk az egyház-tanács-stermébe a még hátralevő tárgysorozat elintézésére, amelynek kiemelkedőbb pontjai:

Lelephelyettes Esperes esperesi jelentése. Kovács Béla lelephelyettes esperes örökös-tiszteletbeli esperessé választása s jegyzőkönyvi köszönet szavazása részére az egyházmegyének időközti bölcs és fáradságot nem ismerő vezetéséért. Intézkedés a még mindig üres negyedik papi tanácsbírói szék betöltéséről új választás elrendelésével, máj. 1-1 határidővel.

Simon József szeszai lelkész levélben kéri egyházmegyei gyűlést, hogy aljegyzői állásától mentse fel. Egyházmegyei gyűlés sajnálja a többre hivatott és talán eléggé nem méltányolt tehetséges ember visszavonulását az egyházi köz-ügyektől, de meggondolt akarata előtt meghajol s új választást rendel el máj. 1. határidővel a papi aljegyzői tisztségre is.

A „Névkönyv” ügye volt még kiemelkedőbb tárgya közgyűlésünknek. Jelen viszonyaink között, amikor azt sem tudják, melyik ref. egyházközségek tartoznak Szlovenszkóhoz, melyik egyházközséget hogyan hívnak tőtul, melyiknek mi az utolsó postája stb a Névkönyvre, mint egy harapás kenyérré, szükségünk van.

Megválasztották még a tanügyi bizottsági elnökök Szobonya István tanácsbíró, györkei lelkész személyében, az ügyészeket, pénzügyárokat, számvizsgálói tagokat, beerősítettünk 3 tanítót s mindezeket fel is eskettük az egyházmegye szolgálatára. Elintéztük a zillicsei, eperjeai, vajkóci, beszteri, tornaujfalusi, zsarnói, barkai egyházak, illetve lelkészek fontos és kevésbé fontos kéréseit. Azzal a meggyőződéssel oszlottunk szét, hogy egyházmegyénk sorsának az intézését a lehető legarfavaióbb kezekre bízuk. Az Isten kegyelme és szeretete legyen az építőhöz és áldása munkájukon!

Törvények. Rendeletek.

Püspöki körlevél.

157—921 Nagytiszteletű Esperes Úrak! Minden fennforgó kétem kérdésre, sörlemekre — mert hiszen azokat pontosan nem ismerhetem — nem állván módomban kiterjeszkedni és érdemleges utalgazítást adni: tájékozási s mintegy legutolsó körlevelem megvilágosításként lapunk hasábjain közlöm e kiterjesztésemet, melyhez hasonlólt már két ízben is kellett kiterjesztenem, hogy ennek

Református Egyház és Iskola

A szlovenszkói és ruszinszkói reformátusok hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:
 Három évre — 60 K Negyed évre — 15 K
 Fél évre — 30 K Egyenlő részre 1 K 20
 Megjelenik minden vásárnap.

Felőlős szerkesztő:
RÉZ LÁSZLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Rozsnyón, a református lelkesi hivatalban, hová a
 kéziratok, előfizetések, hirdetések és az esetleges
 reklamációk küldendők.

A munka.

Elérkezett ama kellemetes idő, amikor a gerlicének szava hallatik a mi földjeinken is. A hideg tél után, mely rövid volt, de annál keményebb, szinte szokatlanul köszöntött be a tavasz. Egyszerre, minden átmenet nélkül léptünk be a virágot hozó, rügyfakasztó tavaszba. Gondolni is alig mertünk még arra, hogy felvegyük a munka eszközeit és már javában forgatják azokat. A múlt esztendő megpróbáltatásai után, melyek a természeti világban is ránk neheztedek, oly jól esik ama reményt táplálnunk magunkban, hogy egy jobb esztendő következik reánk. A természeti világ ébredése s annak szemlélete lehetetlen, hogy fel ne ébressze bennünk azt a vágyat, hogy mi is munkálkodni igyekezzünk. És mégis mit tesznek sokan, kik szemlélik ugyan a természet ébredését, azt hogy várnak még kedvezőbb napok eljövételére, mert félnek a később esetleg beálló zord napoktól. Pedig nem használ már semmit a pusztá várakozás, oly rohamosan telnek el munkára rendelt napjaink, hogy még a serény munkás sem végezheti el, amit óhajtott. Miért hát a hallgatás? Igazán szólhatunk a költővel, ki egykor ilyen mostoha időben énekelt: „Szár az ágon hallgató ajakkal, méddig ültök csüggedt madarak?”

A természeti világban új életre kelve minden teremtmény dolgozik, életvény- és állatvilág egyaránt. A tavaszi nap áldása érezhető mindenütt, amerre szemünkkel tekintünk s ennek hatása alatt igyekszik is megfelelni minden a magatartásának. A természet, a nyíló tavasz elől nem zárkóztatunk el, azt vágyunk ki szobáinkból, hogy tele tödögylük magunkba az ózonus levegőt és gyönyörködjünk a feltámadásban. Kimegyünk mezeinkre, ott vagyunk kertjeinkben, hogy hínusuk a magvakat egy szép aratás reményében, hogy ápoljuk gyümölcsstermő fáinkat, melyek bő gyümölcsözéssel biztatnak. Mindezt pedig tesszük azért, hogy a munka áldás legyen ránk nézve. Szükségzerű dolog ma a

természetről is beszélni, hiszen csak nem régen ünnepeltük a feltámadás ünnepét. És a természet is a feltámadást hirdeti. Feltámadást hirdet még azoknak is, kik kételkedve néznek a megüresített koporsóra, vagy azoknak, kik lethargikusan szemlélik egyházi életünk ide-oda ingadozását. Lehet, hogy csalódom, de én úgy látom, hogy sokan bizonyos nem-törődőmséggel viszik most az egyházak ügyeit. Hová lett a munkakedv, hol van a tevékenység, hogy egyházi életünkben is a feltámadás megtörténjék? Csakugyan a halál martalékaivá lettünk-e vagy a lerombolt Sion ismét megépül? Méltán felvetődik a kérdés akkor, amidőn még azok is, akiknek kezébe adatott az irányítás, a kormányzás olyan vontatottan, olyan unottan, hogy ne mondjam bátoritanul munkálkodnak. Pedig ha valamilyen szükség volt a munkakedvre, ugy most igazán szükség van rá. Ha régebben is kedvvel szemléltük egy-egy kormányosnak erélyét, munkakedvét az egyházi élet irányításában, ugy most nagy örömmünk lenne, ha látnánk mint versengenek a hajó megmentésében azok, kiknek gondjaira bízva van. Eszembe jut Pál, a nagy apostol, mint bátorit mindeneket a hajón, mikor a viharos tengeren utazik; nemcsak magát erősíti bitével, de azokat is, kik vele vannak. Hítünkéről, egyházunkhoz való ragaszkodásunkról csak ugy tehetünk bizonyosságot, ha a mi cselekedeteink bizonyítanak mellettünk. Szép szóval, méz-édes beszéddel ma mit tehetünk, mikor fásult a kebel és szív a sok megpróbáltatás miatt. Soh' sem hallottam, hogy a hajó kapitánya a nagy vihar idején udvarias formában érintkezett volna legényeivel vagy az utasokkal, hanem megragadva a kormánykereket, erőlyesen osztotta parancsait mindenkihez és sokszor bátor munkájával, vezetésével vitte parthoz hajóját örömmujongással közepette azoknak, kikkel együtt szenvedett.

A hajó, melyen utazunk, nagyon is próbára van vetve. A vihar, mely felkelt, ellene tombol most is teljes erővel és a part, a békesség, a nyugalom partja,

még nincs sehol. Csak szirtek bukkannak elő, melyek pusztulással fenyegetnek. Azoknak hitők pedig, kik rajta utaznak, bizony a hajó haladásával ingadozik.

Pedig mindenkinek el kellene foglalni a maga helyét és dolgozni, munkálkodnia, hogy biztosabban juthassunk el a várva-várt révparthoz.

A munka jegyében sok mindenféle jel-szavakkal haladtak előre az emberek, de arról mindig elfelejtkeztek, hogy csak az igaz, becsületes munkás érdemes a jutalomra.

Csepe,

Siposs Imre
 ref. lelkész.

Adalék

a szlovák egyházmege történetéhez.
 (Folytatás és vége)

De ez nem történt meg! Stunda jól írja azt le a „Slovák Kálvinista” ama bizonyos számában — hogy minő nehezen megy ez a dolog és a mi ev. referátusunk és a mi egyházi felsőbb-ségünk miképp nem gondoskodik a mi szlovák kálvinista testvéreinkről. Ez bizony rossz politika! Mert ezek már el lehettek szakítva a magyar kálvinista egyháztól és lehettek már szervezve, mint önálló ref. seniorátus.

Őnök a Stundához intézett jegyzet-részben bizonyos indítványt is tesznek e tekintetben, azt tudniillik, hogy a szlovák kálvinisták mint külön seniorátus (esperesség) csatlakozzanak a cseh református egyházhoz. A gondolat nagyon jó. De lássák mostan tulajdonképen névszerint nincs is külön cseh reform. egyház, miután ez a cseh lutheránus egyházzal a régi hírneves név „Ev. cseh testvér egyház” név alatt egyesült a huszita testvérek régi hitvallása alapján, testvéri egyezésben! De azért ezen egyház, (melynek körülbelül háromnegyed része református és egynegyed része lutheránus) jellegesen többségben méltán presbyteri és a presbyteri skótokkal éber érintkezést tart fenn és tagja az Alliancia Presbyt. Világ Szövetségnek. Különböző okokból azonban mégis jobb lenne, ha ezen külön szlovák esperesség a szlovenazkói evangélikus egyház fennhatósága alá tartoznék, — amely egyháznak van külön teológiai akadémiaja Bratislavában, s amugy is a magyar kálvinisták részére kathedrát akar szervezni, ahol a szlovák kálvinista teológusok megtalálják szlovák nyelven való hi-

képzettségüket, megtalálják a speciális kálvinista katedrát s megtalálják a jó szlovák népszellemet.

Figyelmeztetem Önt továbbá az én egyházi levelemnek azon részére, (melyet a novemberi számban írtam), amidőn a presbyt. Alliance Szövetségnek Lausanneban tartott konferenciájáról írok, augi-ról. Ezen Alliancénak több vezető férfit is ismerem személyesen Skóciából. A jövő évben az egész Alliancénak Pittsburgban lesz a konferenciája.

Jó volna Önökre nézve is és a szlovák ügyre nézve is nagy nyereség, ha az Önök Szlovák Kálvinista Egyesületök tagjává lenne ezen Alliancénak!

Erről Amerikában könnyen tudomást szerezhet. Ott van a nyugati osztálya (Vestern section) Orgán Presb. Allianceje. The Quarterly Register keleten Edinburgban Skóciaország. (44 Queen St) Nagygyon darék dolog lenne, ha az Önök delegátusai találkoznának ezen Ev. Cseh testvér egyház delegátusaival az Alliance konferenciáján. Ott jól lehetne működni az állandó magyar tárnadás ellen.

Az Ön nevérdőj itélve, úgy látom, hogy Ön nem szlovák, de nyelvénél és szelleménél fogva a miénk. Azért írjon nekem. S kívánok Önnek több áldást az Ön működéséhez. Szives üdvözléssel vagyok Önnek és az összes amerikai szlovák testvéreinknek.

Testvérek:

Ruppeldt Fedor
ev. lelkész.

E levélre a „Slovenski Kalvin” megjegyzései ezek:

Ezen rövid, de fontos információ sokat becsebb, mint az első tekintetbe látnak. Az író megerősíti tiszt. Stunda lelkes urnak kommunikációját. S mutatja a luteránus egyház tevékeny munkájának a mi szlovák kálvinista népünk

iránti nagy érdeklődését. És értékes indítványai vannak a mi szlovák kálvinista kérdésünknek a Cseh-szlovák közlatságban való megoldásához.

E tudósítás megerősít bennünket Mingó-Junkcióban tartott konferenciánkon tett lépésünk helyességéről. S el kell ismerünk, hogy tengerentuli testvéreink érdekében fel kellett emelni szavunkat s ha annak idáig még nincs meg a kívánt gyümölcse, nem a mi hibánkból ered. Hogy ha volna a mi kálvinistáinknak olyan körültekintő és alkalmas férfiak, akkor az organizáció kérdése nem lenne olyan keserves és reményesség nélküli.

Az amerikai kálvinista szlovákok feletle is vannak kötelezve Ruppeldt lelkésznek a szlovák kálvinisták iránti meleg érdeklődéséért, de le vannak kötelezve az ő nagyértékű információjéért. Hanem, hogy miként a „Cirkevnych Listov” „Egyházi Lapok” szerkesztője, akként a tisztelendő ur is élvezni fogja messze terjedő értékét a szlovák kálvinista felszabadító akciónak.” Fordította: *Hutka József*

Válasz.

E Lap 14. számában „Audiatur et altera pars” címet viselő levélre röviden a következőkben válaszolok:

1. Én felkérésre is, a saját belátásomból is gyűjtögetem az utókor számára azokat az adalékokat, amelyek a szlovák egyházmegye szervezésével kapcsolatban vannak. Ha e tekintetben itt ott a Hutka József nevével is találkozom, az rám nézve igen kellemetlen ugyan, de elhallgatása ellenkeznek, a krónika írás, vagy anyaggyűjtés törvényeivel. A mi levelének 3. első pontját illeti: nincs is szükség válaszra, mert az olvasó az eddig közölt anyag és a levél után önmaga is

rájöhet arra, hogy a szervezésre és a propagációra szánt 30000 korona első részletei már is megérkeztek.

2. A történeti igazság szempontjából az is kívánatos, hogy H. J. főlévi hallgatás után végre rászánta magát arra, hogy a nagymihályi gyűlés ügyét az arra egyedül illetékes fórum utján tisztába hozza. Ezért, hogy az utókor ebben a kérdésben is tisztán lásson, ki kell deríteni a következőket: kik, kinek a megbízásából vettek részt azon a gyűlésen? Összeegyeztethető-e egyházi törvények szellemével és betűjével az ilyen gyűlések tartása? Miféle elaboratum lett ott elfogadva? Ha a tót egyházmegye kérdésében határozatok, ahogy Stunda állítja, törvényes határozat volt-e az? Ha nem határozatok, amint ő állítja, összeegyeztethető-e Stunda papi állásával egy ilyen állítás? Ha csak a kongrua kérés és Stunda jelölése tárgyában hoztak határozatot, hol, kitől nyerték erre nézve a megbízatást?

3. Ami magát Hutka esperes urat illeti, eldöntendő az a kérdés, hogy helyes, törvényes dolog-e egy esperes részéről, hogy mikor papjai óva intik e gyűlésen való részvételtől s ő azon mégis részt vesz s ott állítólag egy elaboratumot is nyújtott be. Eldöntendő, hogy ily körülmények közt sikeres lehet-e az autonómia és a törvények védelme a közpapok részéről. Gálazécs, 1921. április 6.

Péter Mihály
egyh. ker. t. bír.

Levél a szerkesztőhöz.

Tisztelt Szerkesztő Ur!

„Kérem, sziveskedjék hivatalos lapunkban e rövid közleményemnek helyt adni! A Református Egyház és Iskola 12-ik

Luther Wormsban.

A Wormsi gyűlés negyedszázadi eseményükről írta: Smid István rosznyói ev. lelkész.

Küldt a szent mag rögös hant alatt.
Zöldbe borult erdő, mező s a rét.
Parlagföldön új virulás lakadt.
Az élet zengte győzelmi énekét.
Edes öröm nézni, mint telék meg
Szent érzelmekkel a korhadt világ.
Sötét éjből mint lett sugaras regg
Mint nyitott ki szivekben hűvirág.
Amint a lánccsörök, billincs szakad.
Mint az emberre vert zsarnokuralom!
Majd dalolja — csavogó patak:
Számjálhat a lélek szabadon.

Luther az új pünkösd apostola
Az istenigé és legyvereivel,
Három évig küzdve, viaskodva
Nap nap után újból csodákat mivel.
De, mint éjszakában a vészparang,
Zug az ellentétborban haragorkán,
Sokszor hallgottuk ismerős e hang!
„Forrasztuk a szót, forrasztuk a torkán.
Miként a hatalom s a nyers erő!
Ógyszeroppanik ki szembeszáll velünk!
Ha nem hódol s dacolni vakmerő!
Veje meggyan, bírón hamar végezzük.”

Hanem erre egy se kerül a sor!
Az ellátja ember csak addig beszél,

Míg jól nem lakik az üres gyomor,
S nem lenyegelt a bőrt veszély
Jobb is volna simán vetni véget
E kínos ügynek. Ha visszavonul,
Adunk neki dus püspöki székelt!
S a mozgalom elvész nyomtalanul.
Ábránd, mit az ellenfél szövöget,
Szavával játszani a hős nem szokott.
Előbb lóg a föld s zuzhatsz szét követ
Mint megrendited az igaz bajnokot.

Wormsba hívnak! És nekem mennem kell
Leselkedjék bár ott rám ezer halál!
S annyi ördög, mint házakon zsindej
Ördög s pokol engem harcászzen talál.
És ha tűz- és lángtenger áll elém,
Amely Wormsig terjed s fölcsap az égig.
Vallást tenni Krisztusról megyek én,
S megharcolni a szent csalát mindvégig.
Mit féljek? Erős vár a mi Istenünk,
Felharsan lantján e bátor harci dal.
Hányszor zengte el szegény nemzetünk
Harcolva zord idők viharával!

Csókós tavasz sugarai égnek
Worms városán dísz s pompa árad szét
Vak kődén át letűnt négy száz évnek
Látom Luthert. Végighordja sas szemét.
Ez hát a csatatér. E vár falainál
Robban össze végső nagy tusára
A két ösellenfél, — Krisztus s Bellál.
A címeres ércskapu kitarva.

Bent arany csillog, piroslik a skarlát.
Gyémánszikkra hull fénylő ruhákra.
Darócshűbában belép a zord barát.
Arca nyugodt, hanem szeme lobog.
Hangja viharnak zengő orgonájá.
Lelke illés lángszekerén rohog
Föl poros földről csillagok honába.

A hallgatókra is rácsap a tűz.
Homályosan érzik, hogy Igaza van.
Míg gyöngyosorba sok igazságot fűz,
Sugnak, bugnak a főpapok hangtalan.
„Csodás szónok e daró ereinek
Ha még tovább beszél, nem jó vége lesz.
Nézd, helyeselnék, igent intenek!
Végtére lábunkról minket is levesz.”
Közbevág hát az érkei litékár:
„Bíráid vannak itt. Felelj röviden.
Tiszta az ügy szót veszteni kár
Tévtanításod visszavonod — vagy nem?”

„Ha kívánják, rövid választ adok
Nem lesz rajt sallang, nem lesz foga, körme.
Mint gránit szobor, nyugodt a bajnok.
Pedig a sorsa most dől el örökre.
Csendes élet, vagy fégyverbe állig!
Rózsaszarítás vagy mártírkoszoru?
Gyönyört üzni, vagy vívni halálig!
Lelkén nem suhan át kelleges boru.

„Vissza nem vonok, nem vonhatok semmi!
Míg meg nem győznek, hogy nincs igazam!”

számában olvasom „a szlovák egyház-megye szervezési mozgalmához” című cikkben, hogy Abuzban csak egy szlovák ref. egyház van: Tarczavajkóc. Nem tudom, hogy az általam igen nagyra becsült szerzője e cikknek, mire alapítja ezen állítását, avagy talán adatokkal rendelkezik, hogy ezen ősrégi magyar ref. egyháznak szlovák jellegét ad, az okát nem kutatom. Én mint nemrég megválasztott lelkésze a tarczavajkóci gyülekezetnek, aki Szlovenszkóban születtem, és elég jól bírom az állam nyelvét, e cikk olvasása után erkölcsi kötelességnek ismerem, hogy egyházzam ősrégi magyar voltát a kezeim közt lévő hiteles történelmi és más adatok alapján, megerősítem.

Előttem fekszik egy, a parochiális szekrényben őrzött lajstrom, mely szerint Tarczavajkóc első predikátora volt Kassai Mihály az Ur 1680. esztendejében. Kassai Mihályt követte 1760-ig még 7 (hét) predikátor, kik mind magyar nyelven hirdették az Ur Igéjét. 1760-tól 1823-ig tót predikátorok vannak és pedig névszerint Soltész József, Szentmiklósi József, Bunyitai László, Bodnár János és Bodnár István, fia Bodnár Jánosnak, „ki is az 1823-ik év, május hava 14 én boldogul kimult édes atya helyére kihozatott a sárospataki főiskolából; és előbb mint helyettes, majd később az 1826-ik év márc. 15-én mint rendes lelkész megerősítetett. Ezen lelkész idejében kezdődtt ismét az isteni tisztelet a tót nyelv mellett magyar nyelven is tartatni, minek után a iskolai növendékek a tanításban és nevelésben — csupán — magyar nyelven oktattattak.” Ez szó szerint belefoglalatik a lajstromban. Bodnár István lelkészkedésétől egészen 1878-ig vegyesen folyik az istentisztelet, tót és magyar nyelven; míg kezdetben több ízben volt

használatos a tót nyelv, addig a 60-as évektől a tót nyelvet lassankint kiszorítja a magyar nyelv, olyannyira, hogy havonta csak egyszer lesz megtartva az istentisztelet tót nyelven. 1878-tól napjainkig az istentisztelet nyelve kizárólag a magyar. Ezek volnának a száraz, hiteles történelmi adatok az istentisztelet nyelvét illetőleg.

Átérve a népszámlálás adataira, melyről a nevezett cikkben szintén szó van, hivatalos megállapítás szerint magában Tarczavajkóc községben 258 kálvinista van, eltekintve a szórványoktól, amelyekben szintén elég tekintélyes számban vannak hiveim. Tarczavajkóc községben vannak azonban még evangélikusok, róm. kath. és gör. kath. is. Az ez év február hó 16 án megejtett népszámlálás alkalmával, dacára a szigorú ellenőrzésnek, 29% volt a magyar nemzetiség, kizárólagosan csak kálvinisták. Ez a 29% az egész községet érinti s most figyelembe véve tisztán a kálvinistákat, a percent 49% Ugyanez a percent volt 1910-ben, 1919-ben és most is. Ez eléggé bizonyít amellet, hogy a szlovákok el nem magyarosodtak és viszont. Bizonyítja még továbbá azt is, hogy ennek a 49%-nak az ősei kizárólagosan magyarok voltak s utódaikban is él az ősök szelleme, melyet kiölni nem lehet; s hisszük is, hogy senki sem fogja megkísérelni, hisz republikában élünk, hogy a nép drága emlékeit s szent érzelmeit felrugja s lábbal tiporja. Köztársasági elnökünk Jelmondata valósuljon meg, aki azt mondja: „Sloboda dá sa udrzat iba usilovnu prácu.” Becsüljük meg akkor ezt a szabadságot. A kálvinista egyház soha sem volt a szabadság kerékkötője, hisz a demokrácia tiszta elvein épült fel. Az új államalakulatban, mely mi más, mint a demokrácia érvényesülése, érvényt és súlyt kíván magának a kálvinista egyház is. Tartassék tiszteletben azért a nép lelkiismereti szabadsága, saját maga hozott határozatait, amelyek mentesek a politikától s csupán az egyház benső, békés életére szorítkoznak.

Egy magasarangu köztisztviselőjétől az államnak, hallottam a következő józan és okos mondatot: „mi nem akarunk a magyarokból szlovákokat és a szlovákokból magyarokat csinálni.” Mi svajci mintára szeretnők berendezni államunkat, ahol három nemzetiség él együtt, francia, német és olasz s mégis teljes harmónia uralkodik ott. Mi is arra az álláspontra helyezkedünk. Mi is harmóniában akarunk élni mindenkivel, csak az a baj, hogy nem találunk megértésre. Bűnül rovatik fel nekünk, hogy magyaroknak születünk a republikában, pedig arról mi igazán nem tehetünk. Ha valaki kizárólagosan csak egy nyelvet beszél, abba még belenyugosznak az illetékes tényezők, de gyanus elötük a magyar akkor, ha az állami nyelvét is bírja, mert rástűtik, egyszerűen a szegényteljes „magyarón” szót. Az a benyomásom, hogy a tarczavajkóci ref. egyház is azért soroltatott a szlovák egyházak közé, mert a szlovák nyelvet beszéli mindenki. Azt hiszem, hogy annak az illetékes tényezők csak örülhetnek, de nem következik

belőle az, hogy egy többszázados nyelvi tradíciót, mely az Isteni tisztelet végzésében a szlovák gyökeret vert, egyszerűen félre rugjunk. Ha a hitek meg nem értenék a lelkészüket, akkor én is azt mondanám, hogy reformátásra van szükség, de miután kivétel nélkül mindenki átérzi és megéri a hit igazságait, nem tartom célravezetőnek, hogy új reformokat léptessünk életbe. Amint a magyar királyság idejében békében élhettek és virágozhattak a szlovák gyülekezetek, legyen szabad nekünk is az új államalakulatban békében élnünk s tradícióinkhoz ragaszkodnunk. Ezt követeli a szokásjog, az autonómánk.

De ha mégis mindez figyelembe nem vétetnék is, teljes bizonyossággal merem állítani, hogy sok idő kell még arra, hogy a mi vidékünkön élő szlovák anyanyelvű, megértsék az irodalmi szlovák nyelvet. Én, aki nap nap után tanulmányozom az irodalmi szlovák nyelvet s alkalomadtán felhasználom azt, annak egyes kifejezést, szavait s megkérdem egyiktől-másiktól, ti hogy mondjátok itt, égbekiáltó különbségekre bukkanak s minden egyes esetben azt a választ nyерem, hogy ez csehül van mondva. A minap is megmutatott az egyik atyáfnak honossági bizonyítványomat, mely irodalmi szlovák nyelven van megírva, abban a hiszemben, hogy jól beszél szlovákuul, a végén kisül, hogy a felét sem értette meg. Kevés ideje vagyok még e községben, de azt állítom, hogy esetleges radikális eszközök igénybevétele az istentisztelet nyelv terén ez idő szerint lehetetlen. Ismerem a nép gondolkozását, vallásos buzgalmát, a tradíciókhoz, az autonómiához való hű ragaszkodását, kívánatosnak tartom, hogy ezen nemes tulajdonságai tiszteletben tartassanak, lelki békéjük meg ne bolygattassék, mert nem vét az állam ellen akkor, ha magyar nyelven dicsőíti az ő Istenét, mely ily módon való Istennek dicsőítését az édes anya tejjel szivta magába.

Kozár Sándor
ref. lelkész.

Események—Feljegyzések.

Szavazatok felbontása a szlovenszkói dunáninneni reform. egyházkerületben. A szlov. dunáninneni ref. egyházkerület püspöki s főgondnoki állásaira s többi tisztségeire, melyeket egyházi törvényeink a presbyteriumok szavazatai által rendel betölteni, a szavazatok beadatván, azokat egy — erre a célra kiküldött — bizottság április hó 7-én bontott fel Komáromban — a következő eredménnyel: megválasztattak:

püspökké: Balogh Elemér bratislavai lelkész; egyházkerületi főgondnokká: Szilassy Béla losonci főbíró; papi főjegyzővé: Gyalokay László nemesócsai lelkész; világi főjegyzővé: Tuba János; papi aljegyzővé: Sörös Béla losonci lelkész; világi aljegyzővé: dr. Kersék János lévai ügyvéd; papi tanácsbírókká: Aktics Lajos, Udvardy Gyula, Mórocz Mihály (a negyedik papi tanácsbírói állásra pótszavazás rendeltetett el Oálfly Géza és Sándor Béla

Szenvedjem az önvád gyötrelmeit?
Kétségeim közt Istennel csatlazzam?
Ha kimutatják a bibliából
Meggyőző módon, hol s miben tévedtem,
Vándormadárként megyek e tájról,
S hamuval hintem be bűnbánó lejem.
De míg a szentírás igazat ad,
Megyek utamon! Nincs mi megrendíten!
Felséges Caesár: Imhol a szolgád!
Nem tehet másként! Ugy segíjen Isten!

Zug, morajlik a terem, mint tenger;
Harag s gyűlölet villáma szeli át.
„Tűzre, Tűzre! Istentelen ember!
De odafenn angyalkar zeng glóriát:
„Im arcunkra borulva
Magasztalunk ég s föld Ura!
Küzd bár bajjal, ezer vésszel.
Az igaz úgy mégsem vész el.
Rögös uton csak előre!
Csak előre-Isten hőse!
Erős vár a mi Istenünk,
Legjobb fegyver védelmen!
Megtörök rajt, mely ellenünk,
Felzudult a veszedelem!
Ki Isten jobbján ül,
Az erős egyedül!
Nyáját megtartani,
Hogy nem tud ártani
Vak düh szent országának.”

között); *vil. tanácsbírókká*: dr. Mohácsi János, dr. Finkay Ferenc, Gál Gyula, dr. Kersék János. Mint régi ker. tanácsbírók megmaradtak: Szilassy Béla, Süteő István, — Gyalokay László és Bihary Kálmán.

Tiszteleteméltó és kipróbált erejű s hűségű egyéneket állított a közbizalom a szlov. dunáninneni egyházkerületben az anyaszentegyház szolgálatára. Mert valóban szolgálatra hívtak el a megválasztott férfiak, még pedig nehéz szolgálatra. Ma ugyanis az a hivatásuk anyaszentegyházunk szolgálatára elhívott férfiaknak, ami volt a Jeruzsálem kőfalait építőknél, kiknek a kőfalak építése közben egyik kezükben kard, a másikban vakoló kanál volt. (Neh. IV. rész).

Üdvözljük a megválasztottakat. Különösen üdvözljük az elnökséget: Balogh Elemér püspököt és Szilassy Béla főgondnokot. Órállás az ő magasztos hivatásuk. Lakóhelyük is az ő őrálló minőségüknek symboluma. Hogy úgy fejezzük ki magunkat, az egyházkerület számára állanak őr.

A megválasztott püspök: *Balogh Elemér*, nagy tudású, több nyelvet beszélő, sokat utazott s így széles látókörű férfiú; a tudományok, különösen az egyháztörténelem iradalmi művelése terén is kiváló eredményeket ért el. A megválasztott főgondnokban: *Szilassy Béla*ban az öntudatos s meggyőződéses magyar kálvinistáságot, a lelkes egyházasságot, a gyakorlati életben kifejtett önzetlen tevékenységet, a törvény és jogtisztelitet és a nemes demokratizmust ismerjük, értékeljük és becsüljük mindnyájan.

Midőn őszinte és mély tisztelettel üdvözljük valóban méltóságos — mert a közbizalom hívta el őket szolgálatra — állásukban, egyszersmind szívből könyörgünk az Ur Istenhez, hogy a mai nehéz időben áldja meg őket — munkatársainkkal egyetemben — bölcseséggel, elegendő lelki és testi erővel, hogy a rájuk várakozó munkát az anyaszentegyház javára úgy végezhessék, amint azt az ő lelkük is óhajtja!

Törvények. Rendeletek.

(Folytatás.)

1919. máj. 22-én kelt 320. sz. törvény, mely házasságkötési alakosságokra, elválásra és házassági akadályokra vonatkozó rendelkezéseket megváltoztatja.

9. §.

Házasságkötési nyilatkozat meghatalmazott útján is tehető. Szükséges azonban a II. fokú közigazgatási hivatal (zsúpán) engedélye. Az a személy, akivel a házasság megkötendő, a meghatalmazásban pontosan megjelölendő. Ha a meghatalmazás nincs így kiállítva, a házasság semmis. Ha a meghatalmazó előbb vontá vissza a meghatalmazást, mint a házasságkötés történt, a házasság semmis, de a meghatalmazó az őszintes a meghatalmazás visszavonásából származó kárt köteles megtéríteni.

10. §.

A házasságkötésről jegyzőkönyv vezetendő fel, melyet a házasságeleken kívül

aláír a két tanu s a két hivatalos személy. A jegyzőkönyv felvételéről, vagy annak esetleges változtatásáról a házasság érvénye független.

11. §.

Közigazgatási kerületi (községi, anyakönyvi) hivatalok a hirdetésekről és a házasságokról hirdetési és házassági könyveket vezetnek s azokból kívánatra hivatalos bizonyítványokat adnak ki.

12. §.

Polgárilág már összekelt feleknek tettségükre van bízva, vajon alávetik-e magukat az egyházi szertartásoknak is. Ha a jegyesek csak egyházi szertartásoknak is. Ha jegyesek csak egyházi házasságkötést akarnak, a hirdetések, valamint az egybekelés az illetékes lelkészi hivatal előtt történik. Vegyes vallásuaknál a hirdetések mindkét lelkészi hivatal útján történnek, az egybekelés ezek egyikénél, vagy pedig a jegyesek tetszése szerint mindkettőnél.

Egyházi hirdetések három ünnepnapon istentisztelet alkalmával a hívek előtt történnek. A házasság érvényéhez legalább egyszeri hirdetésre van szükség.

Egyházi hirdetéseknel és házasságkötéseknél is érvényben van e törvény 2. 6 7, 9, §§. és addig, amíg a 12. §. másképpen nem intézkedik egyidejűleg érvényben vannak a 3. (1., 2., kikezdés) 4., 8, 10 és 11. §§. (Vége köv.)

HIREK.

— **A wormsi birodalmi gyűlés emlékezete.** A wormsi birodalmi gyűlésen, melyet V. Károly császár hívott össze s 1521. jan. 28-án személyesen nyitott meg, a császár azon volt, hogy Luther ügye (vallás ügye) mindjárt a gyűlés elején elintéztessék. Ellenben a pápai követ, a pápai bréve alapján, az ujabban kiadott *átokbullának*, mely Luthert és híveit átok alá veti, ellenük az eretnekek ellen érvényes törvények alkalmazását követeli s tartozkodási helyüket interdiktummal sújtja, végrehajtását sürgette. A jelen volt fejedelmek azonban azt követelték, hogy Luther császári oltalom biztosítása mellett idéztessék a gyűlés elé s ott vonassék feleletre. Különbön sem lehet Luthernak a római visszaélések ellen intézett támadását bűnül tekinteni, miután maguk a német rendek is a szent szék ellen százegy gravament szándékoznak a gyűlés elé terjeszteni.

Ily előzmények után idéztetett Luther a wormsi birodalmi gyűlés elé, hová — barátai figyelmeztetése dacára — ápril. 16-ára érkezett meg s *17-én a gyűlés elé idéztetett*. A gyűlésterem közepén egy asztalon voltak elhelyezve a Luther művei. S midőn arra szólították fel, hogy az azokban foglalt tanoktól — amennyiben azokat a műveket a sajátjának elismeri — álljon el. Luther egy napi gondolkodási időt kért s másnap hang-

zott el a gyűlésteremben Luthernek ama nevezetes nyilatkozata: "... nem állhatok el, mert nem biztos és nem tanácsos a lelkiismeret ellen cselekedni. Isten legyen velem. Amen." Ezzel pecsételtetett meg a nagy egyházi reformáció sorsa.

Ma négyszáz esztendeje ennek a világtörténeli jelentőségű nagy eseménynek. Ha nem véreznénk ezer sebből, a protestantizmus bizonyára méltó módon adna kifejezést e történeli eseményről való hálás megemlékezésének. Szükséges azonban, hogy a lélek legalább magában elmélyedve emlékezzék a 400 éves eseményről s arról, hogy Isten ügyét s akaratát ember meg nem oltathja.

— **A koszei egyház köréből.** Az új viszonyok az ősrégi kassai ref. egyházat nemcsak lélekszámban, de anyagi erőben is meggyöngyítették. Az agilis új lelkész buzgótsága, hiszük, rövidesen segíteni fog az állapotokon. Vallásos délutánok rendezését vette tervbe. As első ilyen vallásos délután ápr. 24-én lesz. Csak előre! Belmissiói munkálkodással teremthetünk életet gyülekezeteinkben.

— **Felelet — egy egyháztagnak.** E lap 12. számában megjelent és névaláírással nélküli nyit kérdése bár nem érdemelne meg, hogy arra válaszoljak, mert minden erkölcsi bátorság nélkül burkolt gyanúsítással illet — és bár eljárásomért csakis az esperesemnek tartoznám számadással, mégis a magam reputációjára tekintettel, röviden felelek a következőkben: 1. A komáromi egyházmege jan. 26-iki közgyűlésén hogy miért nem volt minden egyház képviselve, arra csak az egyes lelkész urak tudnak felelni. 2. Postakönyvünk igazolja, hogy minden egyháznak küldtem meghívót a megszűnt Rutka és Komárom kivételével, de az utóbbit éppen 3 egyén képviselte a közgyűlésen. 3. A harmadik kérdésre nincs mit felelnem. Komárom, 1921. ápril. 5. *Vargha Sándor* komáromi lelkész, megyei aljegyző.

— **Rutkai missiói egyházunk** üres templom telkét értékesítvén — miután feladta azon reményt, hogy a változott viszonyok között, leaptat s még folyton csökkenő népességével azt rendeltetés-szerűen beépíthesse — a nyert vételárat előnyösen gyűmölcsöztetni igyekszik. Mivel ez idő szerint köztudomású, hogy pénzintézeti kölcsön alig, vagy csak igen terhes kamatozás mellett kapható: kölcsönre szoruló egyházközsegeink avagy teljes biztosítékot nyújtható egyháztagnaknak figyelmébe ajánlanám, hogy vegyék igénybe rutkai egyházunk ezen pénztőkéjét (47500 kor.) Ezirányu megkeresések hozzám intézendők. *Sedőly László* gondozó lelkész Nyitra.

Kiadó: *A református egyházkerület.*

A kiadásért felelős: *Réz László.*

Nyomatott: Gömöri Zoltán nyomdájában Rozsnyó

képezet
kálvinist
szlovák
Figye
egyházi
lyet
a presb
sannéba
aug-rói
férfiát
A jövő
burgba
ügyre
Önök
jává
Erc
szerez
(Veste
The
burgb
gyon
deleg
testvé
konfe
az ál
Az
Ön
iemé
kem
Ön
gyök
vák

K
Z
F
A
E
S
T

Református Egyház és Iskola

A szlovenszkói és ruszinszkói reformátusok hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:
Egész évre — 80 K Negyed évre — 15 K
Fél évre — 30 K Egyes szám ára 1 K 20
Megjelenik minden vásárnap.

Felőlős szerkesztő:
RÉZ LÁSZLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Rozsnyón, a református lelkézi hivatalban. Hová a kéziratok, előfizetések, hirdetések és az esetleges reklamációk küldendők.

A kálvinizmus világnézet.

(R. L.) A világnézet tükör, amelyben az ember megláthatja a nagy mindenséget s annak teremlőjét, önmagát is s általában a világ képét. De úgy vagyunk a világnézettel is, mint a tükörrel: amilyen a tükörlap csiszoltságának minősége, ahoz képest kicsinyit, nagyit, fordít, törzít a tükör vagy homályos képet vetít vissza.

A világnézet, a világszenlélet, a világnézet úgy áll elő, hogy az ember néz, lát, hall, érez, észre vesz, tehát tapasztal és ezen érzéki észrevételek alapján képet alakít a világról s abban önmagának a világhoz való viszonyáról. Épen ennél fogva, ha az ember tapasztalatai hamis érzéki észrevételek alapján keletkeztek, hamis az a világnézet is, amely lelkünk lapján keletkezett. Az így kialakult világnézet nem boldogságra és boldogításra, nem építésre és szépítésre, hanem boldogtalanságra és rontításra képesíti és kényszeríti az embert.

Ha nem csak nézünk, de látunk is és értünk, ha nem a hamisat, de a valót átérezzük, sőt átéljük... akkor felaláttuk magunkat. És valóban, mi volna szükségesebb, mint hogy megértsük önmagunkat! Mert mit ér az élet, ha az ember nem érti meg önmagát, ha a végtelenbe, a pusztába kiáltva — nem kap feleletet aggódo kérdéseire.

Végelemzésében tehát a világnézet az ember öntudatra ébredése és a világ folyásának, az okok és okozatok egymáshoz való viszonyának meglátása. Ha tesszük, öntudatra ébresztő és megnyugtató világszenlélet.

S ki hogy látja és ismeri fel önmagát, a saját helyzetét a nagymindenséghez és az örökkévaló teremlőhöz való viszonyában: olyan az élete, olyan életének iránya, olyan eszközökhöz mozgásba a saját léte biztosítására, — olyan az érzése, olyan a boldogságról alkotott fogalma.

A kálvinizmus átöleli és áthatja — vagyis legalább ez a törekvése, célja — az emberi életet a maga teljes egészé-

ben. Számba veszi és megállapítja, hogy a világ — a szellem és az anyag — a materiális természeti és a szellem-erkölcsi elemeknek harmonikus összetétele, tehát a boldogító, az építésre alkalmassá és képessé tevő szép előállása. *A kálvinizmus tehát tisztá, reális — de emellett ideális is — világnézet, világnézet.* Esményt állít az ember elé, amellyel, hogy a való világot tükrözi az ember elé, illetve rásegíti az embert e kép előállítására. *Az eszmény, melyet az ember elé állít, a tökéletes ember, az Isten-ember, a történelmi Krisztus, aki élt, szenvedett, meghalt és megdicsőített, aki tehát példa lehet*

A kálvinizmus nem csak hitet, nem is csak erkölcsöt, hanem világnézetet képvisel. Nem csak hirdeti, nemcsak predikál, hanem *átalakít*: átalakítja, áthatja, aki nem zárkózik el előle.

Az az ember, aki a kálvinizmust, mint lelke átélését, bírja, hasonlít a tölgyfához, amely életterős és hatalmas törzsű nő, amely dacol az idő és vihar erejével, amely millió élőlényt ápol és táplál, amely az embernek is árnyékot és enyhéket ad és értéket képvisel. A történet és a kálvinizmus szellemében élő *mai* népek helyzete szolgáltat erre bizonyosságot.

A kálvinizmust, mint világnézetit értéket, *különösen ebben a mai felfordult, teljesen elvadult erkölcsű s így teljesen boldogtalanná lett világban.* becsülni, ápolni, fejleszteni kell. És pedig bent, a kálvinizmus életműködési körében és kívülről egyaránt. Az emberiségnek a boldogtalanságból való kivezetésére csak egy út van: a természetes: a harmonikus, reális — s e mellett ideális is — világnézethez való hozzájuttatása az emberiségnek.

Aki a világot a hínárból, melybe keveredett, ki akarja szabadítani, az a kálvinizmust, mint világnézetit értéket, nem mellőzheti, s nem nélkülözheti.

Akik bent, a kálvinizmus életműködési körében, a kálvinizmus hivatását nem törekednek diadalra juttatni, akik letargikus szemlélettel, vagy csak frázisok puffogatásával töltik az életnek drága

idejét és nem hatnak közre, hogy az emberek a harmonikus, reális — s e mellett ideális is — világnézethez hozzájuthassanak; s akik nem csak hogy nem erősítik, de politikából vagy bármely más okból gyengítik a világnézetet képviselő kálvinizmust: ám ők lássák mulasztásaik következményeit, melyeknek csak kezdő foka a felelősségértétekből folyó lelkiismereti mardosás.

Urak, kik örüllőül hivatattatok el és akik népek és nemzetek sorsának intézését és gondozását vállaltatok, ne tétlenkedjétek, ne kicsinyeskedjétek és ne huzzatok mindent a politika kaptafájára.

Az emberek testvériségéből eredő társadalmi tanok.

(Folyt. és vége.)

Negyedik nagy tana a keresztényiségnek, mely a testvériségből ered, a *békesség*.

Már a próféták úgy jóvendöltek Jézusról, mint a békesség Fejedelméről, kinek uralma alatt: „Lakozni a farkas a bárányal, a párduc a kecskefiával, az oroszlan a kis borjuval és egy kis gyermek őrzi azokat... Hadakozást többé nem tanulnak, hanem fegyvereikből kapákat csinálnak és az ő dárdaikból sarlókat és egyik nép a másik ellen fegyvert nem emel... És kiki *békességgel* nyugoszik az ő szőlője alatt és az ő figelája alatt...” A Jézus születését jelentő anyagi ének Jézus küldetésének hármast nagy irányát jelöli ki: 1. dicsőség istennek; 2. *békesség* és 3. jóakarát az embereknek. Jézus örökség helyi beszédében, mely erkölcsi és társadalmi alaptanait foglalja magában, a *békességre igyekezőket* Isteniainak nevezi Pál apostol az Isten országának lényegétől az igazságot, a *békességet* és a Szent Lélek által való örömet jelöli meg; az evangéliumot pedig a *békesség* evangéliumának minősíti (Efézusi levél IV. 15)

Főlöszlegesen tartok több idézetet annak bizonyítására, hogy a szeretet vallása egyúttal a békesség vallása is. Aki csak egy kissé mélyebbre ereszkedik az Újtestamentom szellemi kincseshányájának mélységeibe, meggyőződhetik arról, hogy vallásunk nem csak az Istennek, nem csak az önmagunkkal, szívünkkel, lelkünkkel, családjainkkal és honfi vagy fajtársainkkal való békeséget írja előnk,

hanem eszményül költözi a társadalmi béke; sőt az örök békét is. A társadalmi és örökbeke tehát nem háborús ábránd — mint némeiek tévesen minősítik — hanem egyike a legszebb keresztyén eszményeknek. De természetesen, épenoly magas és nehezen elérhető eszmény, mint az erkölcs: élet terén az isteni tökéletességre való törekvés.

A proféták azonban azt is megjósolták, hogy e magas eszmény *mikor* valósul meg az emberek között. Majd csak akkor, ha... „Az Ur házának hegye minden hegyeknek felette helyeztetik és magasabb lesz minden hálmónál és minden pogányok arra gyűlnek, ... hogy megtanulják az Isten utait és járjanak az ő utáiban.” (Ésaías II. 2. 3.) „Nem ártanak és senkit el nem vesztenek az én egész szent hegyemen; mert teljes leszén a föld az Urnak tudományával, mint a tenger vize beborította e földet.” (Ésaías II. 9.) Tehát már a proféták kijelölték az utat, amelyen az embenségnek a társadalmi és örökbékre törekedni kell. Rámutatott a vallás és szeretet által való nevelés és *egybekötöztes* társadalmi útjára! az egyetlen igaz és keskeny utra, mely az üdvösségre vezet. Jézus pedig még világosabban körvonalazta a békességre vezető keskeny ösvényt. Bocssátsatok meg az eilenetek vétőknék nem csak hétszer, hanem 77-szer is. Aki gyűlöli az ő atyafiát, gyilkos az. Szeressétek még ellenségeiteket is; áldjátok azokat, akik titeket átkoznak és imádkozzátok azokért, akik titeket üldöznek. Aki téged arcul üt jobb felől, tartsd néki a másik orcát is. Aki el akarja venni alsóruhádát, engedő át néki a felsőt is. Aki egy mértőldre kényszerít menni, menj el vele kettőre. A gonosznak ne álljatok ellene gonosszal, hanem a rosszért is jóval fizessetek. Aki fegyvert fog, fegyver által vesz el.

Ezekben és ezekhez hasonló kérdésekben rejlik, Jézusnak a társadalmi békére vonatkozó eszményi programja. Milyán nevezhetők e feltételek szoros kapuának és keskeny utnak, mert emberi erőt szinte meghaladó angyali türelem, jószág és szeretet szükséges a fenti ut követéséhez. Azért vannak olyan kevesen, kik ezt megtalálják. Az első keresztyének megtalálták, azért nevezi őket a szentírás *szenteknek*.

Ezekből is látható, hogy igazi keresztyének között nincs, nem lehet sem társadalmi, sem nemzeti, sem világháború. Aho! vérontó fegyverekkel harcolnak az emberek egymás ellen, onnan száműzve van a Jézus szelleme.

Szabolcska Mihálynak van egy remek háborús verse, melyben azt éneklé meg, hogy egy magyar és egy orosz ellenséges csapat: egész éjjelükön át lövi egymást. De minden lövés a két harcvonal között levő fészületet érte. A keresztyén minden lövést felfogott és a harcoló felek közül egy se lett halott, sőt még sebesült sem. Mély értelműen példázta e költemény a keresztyén való tudomány társadalmi célját. Minden vérontó vagy halált vivő golyó, melyet embertestvéreink ellen irányítunk: Jézus elleni bűn. Aki embertársait megüsmadja, üldözi, kergeti, gyilkolja: Jézust üldözi, tehát a da-

maskusi uton halad mennyi világosság nélkül. Minden vérontó háború az emberiség vad kotából maradt átkos örökség, mely ellen Krisztyén követőinek küzdeni kell keresztyén fegyverekkel: vagyis szellemi és erkölcsi eszközökkel, mint amilyen a nevelés, tanítás, példaadás, megbocsátás stb. A társadalmi viszályokat tehát intézzék el a *társadalmi bíróságok* vagy parlamentek: a nemzetek közötti viszályokat pedig a nemzetközi bíróságok, kiknek ítélete előtt minden nép tartozzék meghajolni.

A békesség kérdésében ez az egyetlen és keresztyénekhez illő társadalmi program. Ahol vérről és ártatlanokat gyilkoló fegyverekkel intézik el még ma is a viszályokat: ott be kell zárni a keresztyén templomokat, mert véres kezű népek imádságát nem hallgatja meg az Isten. Minek tiszteljünk az Isten szájál, ha a szívünk, érzésünk és életünk távol vagyunk tőle?! Legyilkolt embertestvéreink vére — mint az Ábelé — bosszúért kiált az égre!

Munkálkodjék és hasson azért mindenki hivatása körében e célokért is, hogy eljőjön, illetve, hogy felépüljön közöttünk az Isten országa.

Vigyük ki a keresztyénység társadalmi nagy eszméit az iskolai könyvekből és a templomokból az életbe is; egy részletes, alapos, igaz és szívvvel vallott társadalmi hitvallást állítsunk szembe a szocialisták és kommunisták gyűlöletszító, lázító és kábító társadalmi programjaival. Én hiszem, hogy ez által hasznos szolgálatot teszünk az emberiségnek is és kötelességet teljesítünk vallásunk és önmagunk iránt is. Vegyük fel a szellemi, erkölcsi és társadalmi nemes, felvilágosító, meggyőző és megnyerő apostoli küzdelmet a mi sok sok millió megtevesztett és mélységbe zuhant atyáinkfiával, hogy visszatérvén az atyai házhoz meggyőződéssel lássák be, hogy az evangélium társadalmi téren is „Istennek halalma minden hívőnek üdvösségére.”

Ne csak a hitélet terén, hanem a társadalmi életben is legyenek vezérszavótnékeink az első keresztyének, kikről öröksépen mondja Péter apostol az Ember Tragédiájában: (VI. szín)

„Kik a cibusban hymnust énekelnek,
Míg a bösz tigris keblőket kitépi,
Uj eszméit hoznak: a testvériséget,
És az egyének felszabadulását,
Melyek meg fogják rázni a világot.”

Szilicezi László

Szemelvény

Idrányi Barna abaujornal esperes székfoglaló beszédéből.

Nagyitisztelteti egyházmegyei közgyűlés!

Amidőn ujonnan alakult egyházmegyének közgyűlésében az elnöki széklet elfogadom, s ezzel eszerei működésémet megkezdem, érzésem azt sugalja, hogy legelső sorban hála köszönetemet fejezzem ki azért a bizalomért és meg-

becsülésért, amelylyel a presbyteriumok a felelősségteljes és diszes hivatásra méltónak ítélték s köszönetet mendják szerelt tisztársalmnak is azért a kedves ragaszkodásért, amelylyel lehetőségeimet sokszorosan felülmúló nagy feladatok megoldására is alkalmasnak gondolnak.

Amidőn az esperesi tiszt elfoglalására való hajlandóságot hivatali esküm letételével kinyilatkoztatam, legalább főbb vonalakban jelezni kívánom azokat az elveket, amelyek súlyos elhivatásom közben kötelező erejű irányadóim legyenek.

38 esztendő s papi s egy, hián 30 éves egyházmegyei szolgálatomra való nyugodt hivatkozással programomat ebben a két fogalomban fejezhetem ki; *Munka és a hivatás szeretete*. Ez a kettő lelkesített idáig hivatásom főbb felé irányuló mezein s úgy vagyok meggyőződve, hogy ennek az iránynak a felismerése és helyeslése váltotta ki azt a megtiszteltetést, amely által köteleztettek érzem magamat, hogy hanyatló erőim teljes megfeszítésével igyekezem a bizalomra *magamat érdemessé tenni*.

A munka nemesít. A munka tisztesség. Olyan erő, mely úgy az egyének mint a közöleteknek egyedüli fenmaradást és virágzási lehetőséget ad.

A fizikai életben az emberi állattól és növényi életnek a létalapja a test, az anyag; de a testnek a fenmaradása növekedése az anyagban levő életszerveknek a működéséhez, tehát, a munkához van kötve, a mely ha megszűnik, abban a pillanatban véget ér az élet is.

A társadalmak gazdasági életének existenciális fundamentuma a vagyon, a tőke, amelyre a hivatatos jólétet, haladást, s virágzást építeni lehet, sőt kötelesség. A tőke, az anyag megholt állapotában s haszontalan lenne. Az ember azonban hozzáadja a munkát, amely aztán élővé, hasznossá áldásossá teszi az önmagában holt haszontalan és tehetetlen anyagot.

Nincs másképen a szellemi élet terén sem s a tőkének és munkának ez az örök törvénye érvényesül a vallás-erkölcsi életben s ennek incarnációjában, az egyház életében is. Itt a fundamentum, a lét alap a szent könyv, amelyben le van rakva a mi hitőnknek, erkölcsi élet vezetésőnknek az elvi, parancsai, mint szikla kövek. Ezeknek az eszméknek élet elveknék a gyakorlatban való átvitele, megvalósítása, mint a legmagasabb munka képezi nemcsak az Igehírdetőknék, hanem a királyi papság és szent népnék kötelességet. Az egyházi életben is a munka termékenyíti meg, hasznosítja az öröklött tőkét és ennek a munkának a vezetői mi, lelkipásztorok tartozunk lenni. Hirdetünk kell az Ige mind alkalmas, mind alkalmatlan időben, de nemcsak hirdetünk, hanem az Ige szerint élünk, a Krisztus által érvényesülőnk s úgy tennünk bizonyosságot Örösi.

Ebben a munkában sokszor találkozunk nemcsak akadályokkal, de hálaatlansággal is, meg terméketlen talajjal is, melyben, hiába vetünk legnemesebb magvat is; mind aztáltal a hűségben, hivatásunk szeretetében megresztölőnk nem szabad, még akkor sem, ha netalán akadnának

olyanok, akik figyelmen kívül hagyják Pál apostolnak azt az intését, hogy akik az Urnak szolgálatára rendeltettek, azoknak engedelmesek legyenek. (I. kor. 16: 16) Munkálkodásuk folyamán ne azok az esetek foglalják el figyelmünket, amelyek sikertelenséget vagy éppen hálátlanságot mutatnak fel, mert csak a hűségben, kitartásban bizonyosodik meg hivatás szeretete. Az ur választottal nem munkálkodnak hiába. (Eslás 65: 23.)

Boldog lennék, ha mi lelkipásztorok, ebben a szellemben soha meg ne szégyenednénk s hivatásunk szeretetében soha meg nem restülnénk! Ugy szeretném, ha a hivatás teljesítés közben sohasem akadna köztünk senki, aki hívásra azzal felelne, hogy: szárlóírdidet vettem azt kell megtekintennem, igavonóbarmot vettem, azt kell kipróbálnom, hanem szent hivatását mindenki odaadással, hűséggel és áldozatra is kész jó szívvel végezné. (Folyt. köv.)

Események—Feljegyzések.

A gömöri ref. egyházmege rendes közgyűlését foly hó 20-án tartotta Tornallán Búzi Márton esperes és Bornemisza Elemér eni tanácsbíró elnökleite alatti. Lukács Géza egyhm. gondnokot betegségé gátolta meg a közgyűlésen való részvételben, mi felett a közgyűlés jegyzőkönyvében adott sajnálkozásának kifejezést. A közgyűlés eléggé népes volt. A lelkészek és tanítók érdeklődését a nehéz helyzetből való kibontakozás vágyának mikor és miként leendő megvalósítása keltette fel; az egyházi képviselőket pedig egyházaik ügyes-bajos dolga vonzta s hozta el a közgyűlésbe. Megjelent a közgyűlésben a kerület püspöke, Czinke István is, mint az egyházmege kebelébe tartozó lelkipásztor.

Az ujonnan megválasztott vil. tanácsbíró, Tornallyay Zoltán, földbírtokos mérnök letette hivatali esküjét s hatalmas szárnyalású, mély gondolatokat tartalmazó beszéddel foglalta el helyét a tanácskozás asztalánál. Új hang, új nézőpont jellemezte székfoglalóját. Mély hatást gyakorolt e székfoglaló az egész közgyűlésre. Egységes és nem közönséges a remény és várakozás az ifjú tanácsbíró közegyházi működése felől. Székfoglalóját igyekezni fogunk lapunkban is leközlölni, mert az egyetemese érdeklődésre és megszívlelésre méltó gondolatokat és irányelméket foglal magában.

Az esperesi jelentés egész egyházm. életünk minden mozzanatára kiterjeszkedő beszámoló; kár, hogy nem lesz mód és alkalom arra, hogy az egyhm. érdekelt közönsége tanulmányserűen is foglalkozhassék vele. Szomorító szakaszokban is bővítködik a jelentés. Különösen szomorítóak azon részei, amelyek az egyházi autonomiánk sérelmeit foglalkoznak. Ezek felkerülnek az egyházkerülethez.

Egyébként több rendbéli felterjesztéssel fog a gömöri egyházmege ólni az egyházkerülethez. Így: kéri, hogy az egyházkerületi közgyűlés rendelkezje el azokra az állásokra a presbiteriumok szavazatait, amelyek törvényeink értelmében a pres-

biteriumok szavazatai által töltendő be: egyidejűleg pedig tegyen egyházkerületünk kezdeményező lépést az országos zsinat előkészítésére és összehívására, melynek legfőbb tárgya egyházi törvényeink revíziója volna; keressen kibontakozást az egyházkerület arra nézve, hogy az országos ref. nyugdíjintézetől és az egyházkerületi özvegyárva-gyámintézetől minél előbb megkaphassák az Igényjogosultak Járandóságait, hogy legalább enyhüljön az érdekeltek nyomora; tegyen kezdeményező lépést az egyházkerület arra is, hogy a szlovák református egyház készíttesse el, lehetőleg még ez évben az egyetemese névtárat.

A tanári és tanítói egyh. m. képviselők mandátumát további intézkedésig meghosszabbította a közgyűlés. A számvevő székét pedig újalakította, azért mert letelt a tagok mandátuma, részint mert több hely megürsedett.

Az egyházm. számvevőszék jegyzőkönyvének s javaslatainak tárgyalása is erősen igénybevette a közgyűlés idejét és figyelmét. E jegyzőkönyv is számadatokban tett bizonyosságot arról, hogy egy-egy egyházainkat, mint egyházmegyénket az új államalakulás nagyon erős próbára tette.

Lelkészi és tanítói beerősítések is voltak. Három lelkész és ugyanannyi tanító nyert beerősítést új állásába. Több egyház ügyes-bajos dolga nyert elintéztést. A bíróság is ülésezett közigazg. peres ügyekben. A késő délutáni órákban fejezte be — közgyűlés után — a bíróság a maga tárgyalásait.

Az egyházkerületi közgyűlésre képviselőkkül kiküldettek az elnökségben kívül: papi részről: Pósa Lajos, Simon Mihály, vil. részről: Bornemisza Elemér és Tornallyai Zoltán rendes — Molnár József dt. és Sághi Sándor póttagokul.

Külföld.

Anglia.

Míg a francia prot. egyházi lapok a Németország elleni gyűlöletben egymással szinte versengenek, — e téren vezet a *Bulletin Protestant Français* —, addig Angliában a volt ellenfelek közti gyors közeledésnek előjeleit láthatjuk.

Igen érdekes az angol püspöki egyháznak az ázsiai és afrikai német missziói munkák beszűntetéséről kibocsátott magyarázata, melynek tartalmát a *Christlicher Volksbote aus Basel* nyomán a következőkben közöljük:

Egy idő óta a német misszionáriusokat több régebbi munkaterületükről kizárták — a bizalom helyreállításáig. Nem akarjuk ez intézkedés szükségességét felvetni, de átérzünk azt a veszteséget, amelyet a missziói területekről való eltávolításokkal a misszió ügye szenved. Éppen ezért kötelességünknek tartjuk — de ez a kizáróknak is kötelességük — hogy a bizalmatlanság okainak eltávolításán dolgozzunk. Lehetetlen tisztán nem látnunk azt a káros hatást, amelyet az angol kormánynak ez a rendszabálya más kormányokra is a legnagyobb valószínűség szerint fog gyakorolni. Éppen ezért

szeretnénk hangsúlyozni, hogy mi e korlátozáshoz belemegyezésünket csak mint ideiglenes rendszabályhoz adtuk. De nem nyugodhatunk bele a vallásszabadság tartós korlátozásába anélkül, hogy annak a veszélynek ne tegyük ki magunkat, hogy megtagadjuk legazobb keresztyéni kötelességünket.

Németország.

A berlini egyetem theol. fakultásán a birodalom új törvényei, amelyek szerint a 65-ik életévet meghaladt egyetemi tanároknak nyugdíjba kell menni, a következő híres professzorokat már április hó elsejétől fogva érintették: *Harnack*, az egyh. történelem leghíresebb professzora, *gróf Baudissin*, az óstet. tudományok tanára, *Kaftan* vallásfilozófus és apollogeta, *Ranze* vall. filozófus és végül *Strack*, a hírneves orientalista. Csaknem ehhez hasonló határozatot léptettek életbe Zürichben is.

A *„Der Kirchenfreund“* svájci egyházi lap nyomán közöljük még a következő híreket:

Szászországban vonakodik az állam a lelkészeknek megfelelő fizetést adni s az egyházaknak a hivatelt megadóztató jogát elismerni. Szászországban nevezetesen szocialista kormány van, amely természetesen arra törekszik, hogy az egyházakat megfojtssa.

Lipcsében az egész tanszemélyzet kijelentette, hogy vallásoktatást többé nem végez.

Bremében január óta a prot. gyermekek vallásoktatás nélkül vannak.

A *feldkircheni* (Ausztria) jezsuiták egy része a németországi *Godesbergbe* helyezte át működését és itt akarja csendben a régi jezsuita iskolai szervezeteket életre hívni. (K. Sz.)

Törvények. Rendeleték.

(Folyt. és vége.)

1919. máj. 22-én kelt 320. sz. törvény,

mely házasságkötési alakosságokra, elválásra és házassági akadályokra vonatkozó rendelkezéseket megváltoztatja.

(N. B. 13—24, 26—29. §§. Sloveskóra nem vonatkozik I)

25. §. kimondja az 1894. XXXI. t. c. 25. §. hatályon kívül helyezését.

30. §. megállapítja, hogy a 1—12 §§. s 25. §. Sloveskóra is vonatkozik.

31. §.

E törvény 1—12. §§. előírásai a kihirdetés után egy hónap múlva lépnek érvényben; többi előírásai a kihirdetés napján.

Minden egyéb rendelkezés, mely e törvény által szabályozott kérdésekre vonatkozik, hatályon kívül helyeztetik.

32. §.

E törvény végrehajtásával megbízottak a kormánynak az igazságügy és belügy vezetésével megbízott tagjai.

T. O. Masaryk s. k.

Spehla s. k.

A miniszterelnök képviselőiben, ugyanis mint belügyminiszter dr. Soukup s. k.

HIREK.

Negyven esztendő a tanítói pályán.

A tornaljai ref. egyház szélesebb körben s nagyobb vidéken is közkedveltségnek és szeretetnek örvendő tanítója, *Litkey György* 1920. szept. 26-án töltötte be el. népiskolai tanítói szolgálatának 40 ik évét. A gömöri egyházmegye, mely ez éviördülő óta f. hó 20-án tartotta első gyűlését, meleg szeretettel üdvözölte az érdemekben megőszült, de még mindig fiatalalkú és lelkesedésű néptanítót. Meghajtjuk mi is tiszteletünk zászlóját a nehez, sok türelmet igénylő, sok lelki energiát emésztő, de kiválóan nemes munkát végzett munkás előtt s kívánjuk hogy az isteni kegyelem áldja meg elegendő lelki és testi erővel, hogy szent munkáját végezhesse tovább is, mert a megnehezült viszonyok bizonyára őt, a megpróbáltatásokat kiállt s kiálló öreg munkást sem engedik a megérdemelt nyugalomba vonulni.

— **Lelkész választás.** Jó késő, akkor is csak mellékesen értesültünk arról, hogy a korláthelmecezi ref. egyház (ungi egyh. m.) rendes lelkészévé *Györke Endre*, a nagydobronyi egyházban működött segédlelkészt választotta meg, ki lelkészi állását március hó elsején el is foglalta. Üdvözlöljük az ifju lelkészt Áldja meg az Isten testi és lelki erővel és szent lelkesedéssel, hogy nehéz feladatait hiven betölthesse.

— **A szlovenszói Általános Magyar Tanítóegyesület** megalakításának előkészítési munkáját folyó hó 3-án Komáromban egy széleskörű értekezlet végezte el. Most a komáromi értekezlet munkáját folytatni fogja a gömörmezei magyar tanítók f. hó 30-án. Tornalján összehívott gyűlése, mely — tudunkkal — megyei egyesületté is fog alakulni. Előre a magyar tanügy és kultúra szolgálatában!

— **Örvendetes állapot.** A gömöri egyházmegyében, mely 36 anyaegyházat foglal magában, ez idő szerint egyetlen egy iskolában sem szünetelt a tanítás **tanítóhiány** miatt.

— **Halalozás.** *Kálmán Dezső*, a kölesdi református gyülekezetnek 45 évesen volt lelkésze, életének 75-ik, nyugalomba vonulásának 3-ik évében meghalt. Az elhunyt az egyházi irodalom terén is jó munkát végzett. Hosszu éveken át szerkesztette ev. lelkészárságával, *Lágler Sándorral* a „Prot. Pap” c. gyakorlati folyóiratot; itt sok derült hangu verset, előszókat, rajzot, melyekből 3. kötetnyit bocsátott közre. Itt Szlovenszkon is sok úszteifeje volt az elhunytnak.

— **Kérelem megújítása** Simon József **szociál** ref. lelkészárságunknak a sze z al 10-

károsult hittestvéreink részére gyűjtendő segélyek érdekében a lapunk 15-ik számában megjelent kérelmére ez alkalommal is felhívjuk egyházaink, illetve hittestvéreink figyelmét.

— **Zavaros viszonyok és az istentisztelet.** Az Iglón és környékén lakó reformátusok 1910. óta az iglói ág. h. ev. főgmn. diszterinében tartották időszakonként istentiszteleteiket, Ott akarták volna tovább is tartani időnként, mikor az eperjesi missiói egyházterület gondozásával megbízott kassai lelkész arra időt szakíthat. Azonban az iglói egyház elnöksége s a gimn. igazgatója — hivatkozva a fennforgó iskolaügyi viszonyokra — azt ajánlották a reformátusoknak, hogy forduljanak engedélyért Jánoska György püspökhöz. A gondozó kassai lelkész és az iglói ref. gondnok — Jánoska György püspök egy korábbi ígéretére támaszkodva — azonnal kérvényt írtak s azt a tiszánineni ref. püspök utjára, annak ajánlatával elküldték Liptószentmiklósrá. A válasz megérkezett s az **kedvezőtlen** volt: *a mai zavaros viszonyok között nem engedheti meg azt az ág. h. ev. püspök, hogy akár a diszteremben, akár más teremben ref. istentiszteletet tartsanak.* Ez a száraz tényállítás. Nem is kell ehhez kommentár. A kivánatos testvéri érzelmet melegsége helyett a hidegség, ridegség, sőt még ennél is több valami érzik ki e válaszból. Nagy kár, hogy ily dolgokban is politika, sóvinizmus játszik szerepet! Mert hát ugye bár, a református istentisztelet magyar nyelvű... a Szepességen pedig ma mit keresne egy ág. hitv. ev. egyházi épületben a magyar szó? Hej, de nagy hiba, hogy a prot. ker. felekezetek közé is éket ver a politika!

— **Iskolaügyi rendelet.** A Skolsky Referát 1920. évi szept. hó 3-án kelt 33497/1. számú rendeletére, mely az **állami el. iskolákban teljesített vallásnevelésről** intézkedik s melyet alább egész terjedelmében közlünk, felhívjuk a lelkész urak, illetve az érdekeltek figyelmét. A rendelet szövege magyar fordításban a következő:

„Ha legalább 100 egy hitfelekezethez tartozó tanuló van, a vallás oktatása osztályonként történik (a parallel osztályok szabály szerinti törzssztyályokkal együvé tartoznak.) A vallás kisebbségek részére, amelyek azon iskolában több mint 20 növendéket számlálnak, külön csoport alakítatik.

Ha egy és ugyanazon iskolában az egy hitfelekezehez tartozó növendékek száma a 40-et meghaladja, egy másik csoport alakítatik, a 60-nál nagyobb létszámnál 3 ik csoport.

Az egy és ugyanazon községben több állami, községi vagy polgári iskolák növendékeit együvé lehet csoportosítani, esetleg több csoportokban is, amely csoportok adminisztráció tekintetében azon iskolához csatoltatnak, mely a tanhelyiséget adja.

Ha a növendékek száma az egyes hitfelekezeteknél a 20. alá száll, ezen vallásnak az állam költségén való oktatása megszűnik. Lehetőség azonban a vallásoktatás részére, mely az egyház költségén történik, iskolai helyiséget adni,

amig ezzel az állam érdeke rövidséget nem szenved és amig ez által az állam pénztárára kiadások nem állanak elő. A helytségek átengedése iránt a bratislavai Skolsky Referát határoz a tanév kezdetén a tanfelügyelő véleményének meghallgatása mellett.

Ha egy iskolánál egy hitfelekezetet vallásnevelési óráinak száma legalább 16 ot tesz ki, lehet ezen iskolánál hitoktatói állást állandó fizetéssel szervezni. A polgári és községi iskoláknál működő katecheták kötelesek a helyben levő más állami iskolák tanulóinak vallásnevelését átvenni, mely esetben a 22. órát meghaladó óraszám külön hoporáltatik.” (Egyegy csoportban heti két óra a vallásoktatás óraszám.)

— **Kérelem.** Kérem azokat a lelkésztestvéreimet, akik 1881. junius havában Sárospatakon az első lelkészkepesítő vizsgát tették, hogy sziveskedjenek velem címöket közölni. Nagyszöllös, 1921. ápr. 12. Biki Fe. enc. esperes.

— **Önkéntes adományok** a gömöri ref. egyházmegyében az 1920-ik évben az esperesi jelentés szerint kitétek „Isten dicsőségére” címen 32329 kor. 43 fillt; ezen felül különböző címeken még 12147 kor. 42 fillt; a két összeg együtt 44476 kor. 85 fillt. Sőt ennél is több valamivel, mert a persely adományok, úgy látjuk a kimutatásokból, nem irattak össze mindenütt. Megnyugtatók volnának e számadatok, ha behívatálnokok díjainak **nem fizetéséről** nem volnának oly szomorú adatok.

— **A száz „Univerzitás” román felügyelet alatt.** A bukaresti szenátus törvényjavaslatot fogadott el a száz nemzetli vagyona, az Univerzitásra vonatkozólag. Ez a hatalmas vagyon évszázadok óta teljes független autonómiával szolgált a száz nemzetli és vallási intézményeket. A törvényjavaslat értelmében ezentúl a nagyszabeni oláh prefektus elnöklésével 20. választott tag fogja az Univerzitás ügyeit vezetni. A tagokat a száz területen élő lakosság választja, de nyelvi és vallási különbség nélkül.

Szerkesztői üzenetek.

M. B. Nagydobrony Levelét tartalmazó levelet a fiatalallemberrel közöltem személyesen s felhívtam, hogy levelet írjon nekem. A levelemben említett közügy a kerületi gyűlésre kerül. *G. G. Gálóc.* Levelét szintén közöltem az érdekelteifjuval. *P. M. G. cs.* Szerettem volna én már eddig is, de nehezen tudom az anyagot beosztani. Légy türelemmel és mondanivalódat csak vesd azért papírra.

Kiadó: *A református egyházkerület.*

A kiadásért felelős: *Réz László.*

Nyomatott: Gömöri Zoltán nyomdájában *Rozányon*

haner
békét
és ör
hane
mém
mag
mint
kéle
A
ták,
löst
akk
ma
mi
me
az
árt
én
lés
m
(E
je
nu
k
s
k
j
i

Református Egyház és Iskola

A szlovenszkói és ruszinszkói reformátusok hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:
 Egész évre — 60 K Negyed évre — 15 K
 Fél évre — 30 K Egyes szám ára 1 K 20
 Megjelenik minden vásárnap.

Felélős szerkesztő:
RÉZ LÁSZLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Rozsnyón, a református lelkész hivataltalban, hová a
 kéziratok, előfizetések, hirdetések és az esetleges
 reklamációk küldendők.

Menjünk a Népszövetség elé! ?

Ezen időszerű szavakat felszólítás és kérdés alakjában veteltem papírra mondani valóm címűül. A felszólítást a maga komoly jelentőségében már a soknál is több okok alapján intézem a szlovenszkói református lelkész karhoz, sőt az egész egyház egyeteméhez és vezetőihez!

A világtörténelmi események következménye széttephetett egy ezeréves országot, de sorsának megpecsételői, politikai diktátorai annyira mégsem mentek, hogy az egyéni jogokat és törvények által biztosított igényeket szabad prédálul dobták volna oda az osztozkodóknak, sőt elég világosan és érthetően megszabták a hatalom birtokába jutottaknak a gazdálkodás jogait és kötelességeit!

Hogy ez mímódon folyik reánk való kihatásában: türethetlenségénél fogva ezt kell immár a világ közvéleménye és ítélőszéke elé vinnünk, miután sem a kérés, sem a jogos követelés meghallgatást, igazságot kielégítést nem nyer.

Ebben a demokráciát és jogegyenlőséget hangoztató respublikában nincs nyomorultabb pária manapság a kálvinista lelkésznél, akit még a piacon ácsorgó munkát immel-ámmal vállaló napszamos is méltán lesajnálhat, mert egy hónap alatt könnyedén megkeres annyit, amennyiből az állami törvényes illetményeitől harmadfél év óta megfosztott kálvinista lelkész egy esztendőn át tengődik.

Tudvalevő, hogy az I. csehszlovák alaptörvény (megjelent 1918. dec. 6-án) érvényben hagyta és tiszteletben tartani ígérte a vallásfelekezetek, egyházak, sőt egyesek szerzett jogait, törvények által addig biztosított igényeit. És mégis mi történik? Az, hogy míg a többi vallásfelekezetek lelkészei nemcsak minden megszakítás nélkül megkapják és élvezik az 1898. XIV. és 1913. XXXVIII. t.-c-ben biztosított fizetés kiegészítést és korpótléket, sőt annak összegét még fel is emelték javukra; ugyazintén a köztisztviselők részére költségvetésileg megállapított drágasági és ruházati segélyeket is kiutalták évenkénti számukra, jóllehet

tuinyomó részüknek életigényei jóval csekélyebbek, mert a családfentartás, gyermeknevelés gondja nem nyomja és emészti őket, addig a legcsekélyebb jövedelmű, de legnépesebb családú református lelkészek hasonló illetményei és járandóságai már harmadfél év óta az állam zsebében maradtak, jóllehet, hogy azokat ugyanazon törvény és jogcím biztosítja számukra.

Csak a hihetetlenül megdrágult életviszonyokra gondolva s azt egybe vetve a mult századbeli javadalmi díjlevelekkel, melyeknek természetes utóleteit legtöbb helyen akkori alacsony egységárak szerint pénzértékre változtatták és szolgáltatják ki jelenleg is: el lehet gondolni azt a szavakkal le sem írható nyomorúságot és nélkülözést, amit az állam közbömbössége és mostohasága az igazság és jogegyenlőséggel semmiképp össze nem egyeztethető elbánása miatt szenvednek jobb sorsra méltó lelkész családok — fogyatékosan táplálkozva, minden ruházatból kikopva, magukat adósságokkal megterhelve, néhányan már állásaikat is elhagyni kényszerülve!

És ne igyekezzék mentegetőzni, ne dementáljon itt senki — semmiféle kézmös, ártatlankodó szölamokkal, hogy mi vagyunk az okai a bajoknak, mert hát igényeinket nem hoztuk tudomására az államnak, nem alkalmazkodtunk kívánalmaihoz, nem sletünk hűségi fogadalmat tenni stb., mert leszögezhető tény, hogy igenis zörgették a kormány ajtaján igen sokan, akikhez a „paizsos férfiu” korán bekopogtatott, de azt a választ nyerték, hogy egyesekkel nem állanak szóba, holott nem a segélyigény új megállapítása, kérelmezése forgott fenn, hanem a jogfolytonosság alapján a már előbb is törvényesen élvezett segélynek a jogutód állam részéről leendő köteles kiszolgáltatása!

Ami pedig az alkalmazkodást illeti: érthető szemrehányás bennünket azon részben, hogy korrekció nem viselkedtünk volna; se nem politizáltunk, se nem izgatunk; csendesesen türtünk és meghuztuk magunkat. Nem élveznek a mi lelki-

pásztoraink és egyházi dignitárusaink állami eredetű javakat: 100 usque 40 ezer holdas birtokok jövedelmét, hogy annak fejében csupa hálából el mentek volna Nemesztóra avagy Trnavába verekedéssel végződő pártgyűlésekre diszelnőknek vagy népszónokoknak a cseheket szidni! És az a hűségi fogadalom sem olyan „punctum saliens”, amelytől függővé lenne tehető törvénybiztosította illetményeink meg vagy nem adása. Semmivel se lettünk volna se jobb, se rosszabb polgárai az államalakulatnak, ha ezt a fogadalmat akár egy, akár két év előtt már letették volna. Egyébként is arra fel sem lettünk szólítva, miért is nincs semmi alapja annak, hogy azt a visszatartott illetmények kifizetése vagy megtagadásával hozassák junkumbá. Ez csak egy hajánál fogva előrcingált ürügy lenne a jogfosztásra! Tudunk esetet, hogy városi tisztviselői kar, amely pedig mégis csak közelebbi viszonyokban áll az állammal, a hűségi fogadalmat 1920. folyamán tette le, de fizetésének azt a részét, még pedig tekintélyes részét, amelyet az állam pótol, azelőtt is élvezte! De végül, hogy ennek az ürügynek illuzóriusságát a legcsattanóbban kimutassam: utalok egyszerűen a családi pótlékra, amely tudvalevően minden lelkész számára az adóhivataloknál lett előírva még a magyar kormányzat idejében és amit minden megszakítás nélkül pontosan kiszolgáltattott minden adóhivatal eddig is. Ha ezt nem alterálta a hűségi fogadalom, ugyan miféle konzekvenciával gondolnák a kongruát, a korpótléket, drágasági vagy ruházati segélyt attól és a letétel időpontjától függővé tenni? Látnivaló tehát, hogy ez csak közönséges mesterkedés és takarózás.

De végül ma már az az ellenvetés sem állhat meg, hogy hivatalosan, egyetemesen és összesítő kimutatásban nem terjesztettük a kormány elé a bennünket megillető visszatartott és folyó járandóságok számszerű összegét. Megtörtént ez is; sőt kérelmezve volt, hogy addig is, — míg a kimutatás felülvizsgálása, az egyénekenkénti járandóságok feldolgozása

megállapítása elkészül — az igazán nagy szükség és nyomorúságra való tekintettel az állami költségvetésben megszávozott összeg keretében azonnal, vagy a legrövidebb idő alatt minden igényjogosultnak egy tekintélyesebb előleg utaltassék ki. Hát ugyan ennek mifele akadálya lehetett vagy lehetne ma is? Bizony semmi más, mint a közömbösség, érzelenségi és a méltányosság, humánus elbánás hiánya. Nem csoda! hiszen nincs a kormányban a mi ügyeinknek, bajainknak, érdekeinknek olyan képviselője, amely mindezeket a szívén hordozná, az igazság, a lelkiismeret parancsa és egyenlő elbánás szemléltetésével elősegítene. Bizonyítani tudjuk, hogy más felekezeti lelkészek, akiknek segélyigényei újabb feldolgozás, megállapítás alá kerültek kaptak tekintélyes összegű előlegeket, de nekünk más mértékkel mérik, azaz hogy semmikép se az igazságot. Arra kényszerítenek, hogy a nyilvánosság elé vigyük panaszunkat, hogy a külföldi illetékes körökhöz forduljunk jogorvoslásért, amint ezt a Romániához elszakított egyházzsországon s amelynek folyamánként a Genfben ülésezett népszövetség haladéktalanul kötelezte azt az utóállapotot az egyenlő elbánás betartására.

Menjünk tehát mi is a népszövetség elé?

Kérdés alakjában ismételtem most már e szavakat a kormányzathoz! Ezt elkerülendő, az elégtelenséget megszüntetendő, a jogos panaszt azonnal orvoslandó nem látná-e célszerűbbnek elejét venni az ilyen akciónak s elhárítani annak ódiáját, hogy diplomáciai uton kényszerítsük ki igazságunkat és igényeinket.

Ha megvan a jóakarát, igazságérzetet, az egyenlő elbánás szándéka és készsége, annak ne csak ígéret alakjában, de adja közelalaghatóan a jeleit!

Örült.

Székfoglaló.

Irtta és elmondta a gömöri egyházmegye 1921. április hó 20-án Tornalján tartott közgyűlésében: *Tornalvány Zoltán*

Nagyitszeteleü Egyházmegyei Közgyűlés!

Mély megilletődéssel hajlok meg akaratuk előtti. Miféle ennek az ősi egyházmegyének tanácsában helyemet foglalom. Mély megilletődéssel, mert előlegezett bizalmukban néhai édesatyám emléke iránt való kegyeletteljes érzések megnyilvánulást kell látnom, annak a férfinak emléke iránt, a ki csaknem egy emberöltőn át szolgált itt, ugyan ezen a helyen a magyar kálvinistaság ügyét, lekikerekve vele született szerénységével, szívenek egész nagy melegevel és hűségesen. Ez a kegyeletteljes érzések végzetlenül jól esik nekem: és én ma,

amidőn az ismetelenségből előhívva, első ízben jelenek meg önök között, hogy ezentul munkájuknak osztályrészese, példadadásuknak követője és eszméiknek szószólója legyek, megköszönhetem-e bizalmuk megnyilvánulását másként, mint ha ez órában ünnepélyesen kijelentem és megfogadom, hogy előlegezett bizalmukra igenis érdemes kívánok lenni és a reám rovardó kötelességeknek mindenkor legjobb tudásommal és minden energiámmal megfelelni.

Nagyitszeteleü Egyházmegyei Közgyűlés!

Szándékosan hangsúlyoztam azt, hogy legjobb tudásommal és minden energiámmal kívánok a rám bízandó munkának megfelelni, mert nem jó tanácsbírónak tartom azt ma, a ki csak a zöldasztal mellett vesz részt a tanácskozásban és a való életbe nem plántálja át a jónak elfogadott eszmét. Amint hogy ma nem jó pap az a pap sem, aki csak a katedrálról hirdeti az Ige örök szépségeit, és nem jó tanítójá az a tanító sem ma, aki csak az iskola négy fala közé szorítja be hivatásának termékenyítő levőjét. Olyan virágot élünk, jobban mondva olyan sors lett számunkra kilánccolva az ún. demokrácia és a népek önrendelkezési jogának cégére alatt, hogy ha élni akarunk, elérkezett az ideje annak, hogy gyöngye szavunk elavult nyílait helyett a tettek géplegyveréhez folyamodjunk.

Mielőtt nagybecsű figyelmüket még pár percre igénybe venném, az önök részéről csak erre a két kérdésre kívánok feleletet kapni, férfiasan és lenhangon:

1) Akarunk-e továbbra is és még ezer évig magyarok maradni és

2) akarunk-e továbbra is egy független kálvinista egyháznak nyakas polgárai lenni?

Ha igen, akkor a szerint éljünk és a szerint cselekedjünk!

Igen tisztelt Uraim! Mint egyházi életünknek az ismeretlenségből előhívott távoli, mondhatnám laikus szemlélője, de aki a lentli két eszmét: magyarságunk és református hitünk eszméit életem oxigénjének és nitrogénjének tartom, néhány gondolat köré óhajtom csoportosítani mindazt, ami e két eszmének a való életbe való meggyökerezését biztossítja. Ha megengedik, röviden felszámra vetem gondolataimat.

Első géplegyvere ez önvédelmi harcunknak a szervezet kiépítése és a föltellen fegyelem.

Második az egyházi funkcióknak kibővítése, illetőleg a kultusznak intenzívebbé tétele.

Harmadik, az iskola ügyének céljaink szolgálatába való állítása.

A szervezethez az agresszív és defenzív ereje kézenfekvő. Állítólag 300 000 szervezett munkás döntötte el a tavalyi képviselők választást 7 000 000 többi szavazóval szemben és ezek rovására 100 000 angol uralkodik Keletindia 240 000 000 bennszülője felett. A szervezett ügyvéd megtudja rögzíteni 10 sakktableának 64 mezéjén lefojyó kombinációt, a fegyelemzeten gondolkodásu ember elkelejt azt is, hogy miért is kötött csomót a zsebkendőjére. Egy veszőt könnyű ketté törni,

de próbálja ezt meg valaki száz vesszővel, ha azok közös kötelet alkotnak. Ha mi az egész vonalon mint egy embar akarunk és tudunk fellépni, akkor frontunk ereje nemcsak összetevődik, nemcsak megsokszorozódik, hanem meg is hatványozódik. 5 meg 5, csak 10, 5-ször 5 már 25, 5 a harmadik hatvápon 125. Könnyű egy egyént eltaposni, de nehéz egy egész szervezetet máriól-holnapra lekapcsolni.

Mai egyházi szervezetünket e szempontból nem tartom elég tökéletesnek.

Rendezett viszonyok részére alkotott ez, a rendkívüli idők rendkívüli intézkedéseket tesznek szükségessé. A közelmúltban tapasztaltuk, hogy a sérelmes rendeletekkel szemben frontunk nem volt egységes. Az első pillanatban a lelkészek, tanítók és egyházközségek tanácsalanul állottak és a gondolatukban álló nagy kérdőjelekre csak később, a közgyűlés határozata után kaptak feleletet. Így történhetett meg, hogy ezen sérelmes kormányrendeletek néhol teljes egészében végrehajtottak, másutt csak részben, néhol pedig egyáltalában nem, a szerint, amint a lelkiismeretnek szava gyöngébb volt vagy erősebb. Tanácsalanul állottunk, kicsuszolt a talaj lábunk alól. Nagy hiba, hogy ilyesmi megtörténhetett. Ennek ismétlődnie nem szabad többé. Hiányzott a fegyelem és szervezetünk akcióképessége. Egyházmegyénk átlag kétszer tart évente közgyűlést. És más fórum nincs, amíg a feletlenség teljes súlyával dönthetne egyházközségi ügyekben, holott lehetnek esetek, ahol a döntés nem várathat magára 24 óráig sem.

En egy közbensü ideiglenes szerv felállítására gondolok, mely a közgyűlés és az egyházközségeknek, hogy ugy mondjam feleletjén helyeződne el, választmányoszerű hatáskörrel. Részletekbe nem bocsájtlok, ha életképes a gondolat, mások lesznek hivatalosnak testet adni.

Egy-egy zárt vidék központjában állit tatnék fel ez a szerv. Pl. Rozsnyón, Pelsőcön, Tornalján, Rimaszécson, Rimaszombatban stb. Tagjai egyházi és polgári férfiakból állana. Tulajdonképen az esperes és egyházmegyei gondnok ur fődözeve volna ez minden olyan ügyben, a mit közgyűlési határozat helyett sürgösen kell megoldani. Minden elvi határozatról értesítést kapnának a többi szervezetek s általuk az egyházközségek.

Egy ilyen szervezet tökéletes működésének előfeltétele a katonás fegyelem. A végső célért való élet-halál küzdelemben ez nem is lehet másként. A megjelölt fegyelem bontotta fel 1918-ban olasz frontunkat; az abroncsaitól megfosztott hordó dongái szétesének; a karmeteri páica nélkül a szimfónia kákelóniává váltik. Csak az intelligenciától nagyon távol álló mognak ellenszenves minden fegyelem. Vajjon a ko-moly férfi nem fogja e szivesen elismerni, hogy lehetnek nájánál alkalmasabb férfiak is egy bizonyos munkakörre. Minden évivé zelt munka egyformán tisztelietreméltó, csak jól legyen az elvégezve.

A kimondott felszóra reagálni kell minden egyházközségnek és minden egyházközség minden funkcionáriusának,

Éppen úgy, mint a szikratavíró hulláma-
ira a felfogó állomás minden huzalának.
Megindul a dinamó-gép, ugyanabban a
pillanatban ki kell gyulladni az oda-
kapcsolt lámpák százainak. Vajon e mun-
kánál lehet e érdekellentét a lelkész és
tanító között, az egyház és mi közöttünk?
Vajon ha tűz van, mást akarhat-e a
csövész, mint a szivattyúmeister vagy
azok, akik emezeknek segédkeznek? Va-
jon, ha az egyház nagy épülete össze-
omlik, nem egyformán maga alá temet-e
papot, tanítót, presbiteriumot egyaránt?
Tehát értsük meg egymást és sohasem
azt keressük a másokban, ami tőle el-
választhat, hanem azt, ami vele összehoz.
Van a fizikusoknak egy csodálatos mű-
szerük: a bolométer. 150 méter távol-
ságból megérzi ez a gyeriaszál meg-
gyújtásából származó hőkülönbséget. Ilyen
bolométerünk nekünk is van, az a ható-
dik érzék az, amely közli velünk a szim-
patiót és ellenszenvet, a vándor ma-
dárval elhagyott falujának helyét. Ennek
a hatodik érzéknek kell működnie ben-
nünk, hogy megérezzük az idő szavát
s a szónak időszérüségét.

Szoros érintkezést vélek fentartani a
magyar vidékek minden más felekezete-
vel, elsősorban evangélikus testvéreinkkel.
Hiszen sorsunk közös, érdekeink egyek.
Velük együtt keressük a napsugarat és
a levegőt, mint az üveghezre kárhozza-
tolt növény. (Vége köv.)

Szemelvény

Irányfi Barna abaujtornai esperes
székfoglaló beszédéből. (Vége)

*Nagytszületű egyházmegyei köz-
gyűlés!*

Az igazi lelkipásztor az ő munkálko-
dásában nem elégedhetik meg pusztán
az igehirdetéssel s munkája nem kerül-
het ki a szorosan vett templomi szolgál-
latban. Gonoszak az idők nagyon s ezek-
ben a lelkipásztorok kész szívvel össze-
kell fognia a királyi papság, szent nép
legjobbjaival a gondozására bizott gyüle-
kezettel azonosítva magát, annak érde-
kében minden lehető meg kell tennie.
A tiszta demokrácia alapján felépült kál-
vinista egyházban ezt annyival inkább
meg kell tennünk, mert ezt egyházunk
szelleme hozza magával. A népért és a
néppel mindig és mindenben! S ha ez
elsősorú kötelességünk volt a múltban,
sokszorosan azzá lett most, amikor a
világ áramlattá szélesedett demokrácia
jelszava alatt olyan széles irányzat lett
urra az emberiségnek egy tekintélyes ré-
tege felett, mely elvakultságában legelső
sorban éppen az egyházat s ennek intéz-
ményeit aarná halálra ítéli. Nekünk
ezzel szemben is az evangélium örök
Igazságait kell megtartanunk s míg egy
felől szem előtt kell tartanunk, hogy:
„a szentek egységének fundamentuma
a szeretet” (Éf. 4:16) addig másfelől
meg kell állanunk a gyakorlati élet me-
zején a tiszta demokrácia alapján, ame-
lyen épült egyházkormányunk s amely-
ben századok óta érvényben van, pl az
általános választójog, abban a józan for-

mában, amelynek megváltoztatására ma
sincsen semmi okunk. A mi szerveze-
tünkben nem csak megér egymás mel-
lett a főúr és az ő szolgálója, de éppen
ennek a demokratikus berendezkedésnek
az eredménye az, hogy evangéliumi egy-
házunk, a százados üldöztetés és elnyo-
matás dacára is fennmaradhatott s kul-
turális hivatását mind máig teljesíthette.

Magyar ref. egyházunk sohasem volt
nemzeti egyház, nem dicsekedhetett az
államvallás előjogaival és kiváltságaival,
de a századok folyamán a nemzeti nyelv
fejlesztésének, a nemzeti hagyományok
fentartásának fő fő munkása s a legszo-
morubb időkben ugyszólván egyedüli le-
tétémentese lett Ezeknek a tradícióknak
a lelkiismereti és vallásszabadságnak s
általában a közszabadságoknak a kiköz-
sítésében és fenntartásában megrestülünk
nem szabad, az erre való törekvésekben
ki kell tartanunk még akkor is, ha az
netalán időlegesen szenvedéssel és nél-
külözéssel járja is.

A mi egyházunknak jellegzetes saját-
sága az alkotmány és törvény tisztelet;
épen ezért viszont evangéliumi egyhá-
zunk életműködését biztosító jogforrások
sértetlen fennmaradása, az azokban fog-
lalt jogaink életben tartása iránti törhe-
tetlen igyekezetben megmaradni kívánok.
Ennek a jogtiszteletnek a természetes
folyománya, hogy a más felekezettel
való békés egyetértést szükségesnek és
nemes kötelességnek tartom. Egyházunk
hitelveinek hirdetésében s azokhoz való
szigorú ragaszkodásban lelkészársaim
előtt tehetségem szeriint jó példával járni
ohajtok.

Iskoláink fenntartása, azokban a jórend
és kultura szent ügyének virágzó állapota
fő fő gondomat fogja képezni s mind-ent
el fogok követni, hogy iskoláink ősi jogai
és azokban tanítóink helyzete a lehető-
ség szeriint biztosíthatassanak. Ugy érzem,
hogy munkámat meg fogja könnyíteni
az iskola-ügy és annak közvetlen mun-
kással, a tanítók iránt bensőmben mindig
ápolgat szeretet.

Egyházi ügyeink vezetésében mindig
a legteljesebb n értékben kívánom igénybe
venni a világi elem hathatós támogatás-
át, nemcsak a törvényben gyökerező
paritás folytán, hanem annál a tántorit-
hatatlan meggyőződésemnél fogva, hogy
egyházunk fennmaradása, intézményeinek
virágzása csakis ennek az együttműkö-
désnek a minél teljesebb kifejlesztésé-
vel lehetséges.

Tudom jól, hogy ezeknek az elveknek
a megvalósításához, a kívánatos jó ere-
dmény eléréséhez az én erőm és tehet-
ségem nagyon hiányos, a jóakaraton ki-
vül egyéb képességeim nagyon fogyaté-
kosak, de bizonyos vagyok afelelő, hogy
szerepelt lelkészársaim, a tanító urak és
az egyháznak minden rendű rangu tag-
jai készséggel lesznek munkatársaim és
segítőim az anyaszentegyház építésének
nagy munkájában Erre a segítségre leg-
első sorban kérem és szeretettel hívom
előndktársamat, az egyházmegyei gondnok
urat, akinek nagy tudását a közélet sok
irányu terriunumán, a mi egyházi életünk-
ben is kifejlett tapasztalatai bölcsességét
nem tudnám nélkülözni — akinek viszont

bölcs tanácsai és részvétele szinte előre
biztosítják a kívánatos eredményt. Sze-
retettel kérem összes tisztviselő társaimat
a támogatásra s engedjék meg, ha ab-
ban a hitben jól esik magamat ringat-
nom, hogy azt nemcsak nem vonják meg
tőlem, sőt gyengeségeim iránt mindenkor
jóakaratu elnézést tanusítani kegyesek
lesznek.

Ezzel szemben teljes hittel határozott-
sággal ígérem, hogy a mit lelkészársai-
mól mindig elfogom várni a jófendet,
pontosságot és lelkiismeretességet,
ugy magamnak is szigorú bírása ohajtok
lenni.

Isten engem úgy segéljen! Ámen.

Megjegyzések P. M. válaszára.*

1. E lap 16. számában közzétett vá-
laszra következő megjegyzéseim vannak:
Péter Mihály ur azt mondja, hogy ő a
szlovák egyházmegye felszinen forgó kér-
désével kapcsolatban adatokat gyűjt. Jól
teszi! Semmi kifogásom nincs ellene;
akár felkérésre, akár saját passziójából
teszi azt. Csakhogy a krónikában az
objektív, száraz adat gyűjtés a fő! S
bár a reám vonatkozó hypothesisek nem
bizonyítékok s nem történeti igazságok,
mégis úgy látom, hogy a krónika-gyűjtés
közben csekély személyemre vonatkoz-
tatva, mintha állandóan hallanám az öreg
Cátouak ezen mondasát:

„Ceterum censeo Carthaginem esse
delendum!” Legközelebb egy ujságcikk-
ben olvastam, Napoleon is azt tartotta:
„Fogy ha valamilyen eszmét, gondolatot,
akaratot általánosítani akartok, semmi
egyebet nem kell tenni, mint azt újból és
újból hangoztatni, állandóan ismételni és
az ismétlésbe soha bele nem láradni. Ekép
könnyen megalakítható a közvélemény.”
De azért én mégis bízom abban, hogy
a tények foghat dönteni s éppen azért,
mert a vizsgálat iránti kérelem a fő.
Egyházkerületi einökséghez be van adva,
várjuk be nyugodtan annak döntését s
az eljárás folyamatát.

2. Péter Mihály úrnak még csak egy
kérdésére kívánok feleletet adni! Kérdi,
kinek a megbízásából vettek részt a
nagy Mihályi összejevetelen résztvevők?
Miről volt ott szó, már előbbi megjegy-
zésemben említettem. (Lásd e Lapok
14 ik számát!) tehát e részben ismét-
lésbe nem bocsátkozom; de hogy kik
váltak a megbízók, megmondom. Első
megbizó volt; az a helyzet és körülmény,
hogy a magyar állam Csl. területen lévő
lelkészeknek s egyházaknak, az állam-
segély járulékok további kiutalását be-
szüntette, özvegyek s árvák se kaptak
járulékot; a tényleges hataloni pedig
még semmit sem adott, tehát az embe-
rek égbe néző tekintettel keresték a ki-
vezető utat! Második megbízó volt: a
lelkézi családok kopott, sőt sok helyütt
a háboru folyamán teljesen elrongyolt
köntöse, meztelenül járó s nevelés nél-
küli csatangoló gyermekek i édes apák és
édes anyák hulló könyel, hogy segíteni
akarnának, de nem tudnak! Az a gyótrő

* E közleményel leszárom e vitát; az elvi
szempontok öögge tisztáztattak. Szerk.

ta: hogy ha ejön a halál éjszakája, amikor senki többé nem munkálkodhatik, mi lesz neveletlen gyermekeikből? Harmadik megbízó: a sok helyütt megfigyelt kegyet, mert a háború vihara s a fordulat és forradalom által lelki egyensúlyokat veszített hívek fizetni nem akartak, élni pedig csak kell!

Negyedik megbízó volt: a családnevelés s gyermeknevelés életet sorvasztó súlyos gondjai! Ötödik megbízó volt: a kolduskényerén tengődő s meztelenül járó — factumokat tudok leírni! — lelkes-özvegyek és árvák segítségért esdő jaj szava! Több megbízót is tudnék mondani, de mutatóba elég legyen ennyi. Ugy-e bár kérem, ezek nagyon is illetemes megbízó tényezők?

Ezen megbízó tényezők folytán én magam is jártam 1919. év aug. hó 28. án dr. Révész Kálmán püspökhöz, hogy tegyen valamit az államsegély kiutalása ügyében. Adott is a kezembe egy utasítást, de az nem volt érvényesíthető.

Az általam fentebb említett sebek most sem hegedtek be, sőt: „*vulnera recrudescunt*!“. Az egyháziotatóság még most is végzi munkáját. A lelkeszek szellemi munkájának s az egyházak szellemi és anyagi ügyeinek megvizsgálása mellett, meg kellene vizsgálni a lelkeszek ruhakerényeit, tönkre jutott gazdasági felszerelvényeit, adósságát és keresni a panasz okát s vizsgálni, meddig bírják még fáradt kezökkel a munkát?!

Végül Péter Mihály urnak egy prédikációjában foglaltá passussal, melyet egy templomszentelés alkalmával mondott, zárom be észrevételeimet, a többek közt predikálván ekképen:

„Kérlek atyámfiai, erősítsétek meg szíveteket abban a tiszta szeretetben, melyet a nagy apostol így jellemez: „Az hosszú tüdő, kegyes, nem irigykedik, nem cselekszik álnokul, nem luvalkodik fel, nem cselekszik éktelenül, nem nézi a maga hasznát, nem gerjed hamar haragra, nem örül a hamisságoknak!“

Mint lelkesztársamat, mint magas egyházi tisztviselőt arra kérem, hogy engem ezzel és ilyen szeretettel itéljen meg, ha netalán emberi gyarlóságból hibába avagy tévedésbe estem volna!

„Hiszen a Teremtő az Ő szolgálta sem adott változhatatlan erősséget; és az Ő angyalaiban is talált bünt.“

Péter Mihály ur egyéb kérdéseire, autonómia megsértésről stb. nem felelek: mert hiszen ezek mind a vizsgálat s bírálat hatáskörébe tartoznak s az bizonyára nélkülünk is fogja tudni, hogy hogyan és miként kell eljárni. Pax velünk!

Bánóc, 1921. ápril. 21.

Hutka József.

Válasz.

E lap folyó évi 16-ik számában Kozár Sándor lelkesztársamtól megjelent cikkre röviden a következőket válaszolom:

En nemcsak hogy a tarcaujkóci reformátusokat nem tartom szlovákoknak, de irodalmilag is kimutattam egykor, hogy a mai szlovák kálvinisták nagy részét is elszlovákosított magyaroknak te-

kintem. Azon, eme kérdésről szóló tanulmányaimban (megjelent a Prot. Szemle 1906. évf.) az elszlovákosítás időpontját és folyamatát is kimutattam. Mikor e tárgyban a Kassán tartott kerületi gyűlésen felszóltam, akkor is azt mondtam, hogy szerintem csak nyolc szlovák anya-egyháza van a szlovenszkói tiszánineni egyházkerületnek: u. m.: 4 felsőzemplénben, 4 Ungban s hozzátettem, hogy Abauiban egy sincs. A szoban forgó cikkem írása előtt azonban egy igen lelkes, derek fiatal lelkesztársamtól, aki ezt a szlovák ref. kérdést nagy figyelemmel kíséri s kissé nyugtalankodik ez ügyből ránk háramolható veszedelem miatt s nem tekinti elég erélyesnek a részünkről folyó védelmet, levelet kaptam, melyben a többek között ezeket írja: „Erre előjárónk több súlyt fektethetnének, mert korántsem úgy áll a dolog, ahogy ők gondolják, miszerint Abauiban csak egy szlovák eklézsia van, Tarcaujkóc, mert különösen a mostani népszámlálás óta a hallatlan terror folytán az egész megyét 100 százalékig szlováknak minősítették.“ Az aláhúzott szavakból ítélve tehát azt hittem, hogy én tévedtem, midőn a ker. gyűlésen ama kijelentést tettem s kompetensebbnek tekintvén e kérdésben egy közelebb élő lelkesztársamat: azért tettem azon cikkben ama megjegyzést. A Kozár lelkesztársam cikkének alapos fejtegetése után azonban örömmel látom, hogy mindketten tévedtünk, úgy a megjegyzést tevő lelkesztársam, mint utána én.

Péter Mihály

HIREK.

— Nosztrifikálja a szlovenszkói ref. egyházat cím alatt a Kassai Ujság ápr. 23-iki számában hozza a teljhatalmu miniszter válaszát a szlovenszkói ref. egyház emlékiratára. Irja a miniszter helyett Simkovic kormánytanácsos többek között: „... mindkét kerület Főiszt. elnöksége tegyen a miniszternek javaslatot arra nevezve, hogy ez év április végéig melyik napon akarnák egyidejűleg leenni a cseh-szlovák köztársaság iránti hűségüket a teljhatalmu miniszter előtt itt Bratislavában Ez alkalommal szeretné a miniszter közösen megállapítani azt a módot, amely szerint az esperesek stb. az összes lelkeszek és egyházközségi gondnokok letennek ugyanazon hűségkút és hogy ha a ref. egyház képvisellete kívánni fogja az emlékiratban említett némely kérdésre vonatkozólag, a miniszter részletesebb megvilágítást fog nyújtani.“ E levélhez fűzött terjedelmesebb átiratban a miniszter felsorolja azokat, amiket a református egyház számára biztosít és azoknak a feltételeit. Lapunk *e miniszteri választ és átiratot nem kapta meg*, a szlovenszkói lapokban megjelent közleményekből pedig nem állapítható meg, hogy az azokban leközölt szöveg teljes-e: éppen ezért véleményt sem nyilváníthatunk a feltételekre nézve. Reméljük, hogy a miniszteri leirat hiteles szövegéhez hozzájuthatunk s lesz módunk legközelebb álláspontunk leszögezésére. Mint értesülünk, az elmúlt hét második felében ment a két elnökség Bratislavába.

— Lelkészértekezlet. A felsőzempléni egyházmege lelkészei április hó 20-án Töketeremesen értekezletet tartottak. Az egyházmegei választások (általános tisztújítás) előkészítése volt a főtárgya s célja ez értekezletnek. Az általános tisztújítást pedig indokoltá s így szükségessé egyrészt az új egyházmegei szervezkedés, másrészt az a körülmény teszi, hogy egyházmegyey világtisztviselő az egyházmegyében egy sincs ez idő szerint. — A szavazási határidő 21 nap.

— Iskolaügyi rendeletek. A bratislavai Skolsky Referát 4949/I. 1921. számú rendeletében elrendelte, hogy a cseh-szlovák himnuszokat magyar tanításnyelvű iskolákban magyar nyelvre fordított szöveggel kell a növendékeknek betanítani és az iskolai ünnepélyeken énekelteni. — Ugyancsak a Skolsky Referát 7242/I. 1921. számú rendeletére is felhívjuk az érdekeltek figyelmét, melyben az 1918—19. évben megszerzett tanítói oklevelek érvényességére nézve foglaltatnak rendelkezések.

— Adatok a tanítóhiány kérdéséhez. A felsőzempléni egyházmegyéből vesszük a hiteles értesítést, hogy ott 10. ref. tanítói állás van üresedésben (Bánóc, Vársárhely, Morva, Tusa, Hór, Magyarizsép, Zemplén, Kisazar, Miglész) s egyben pedig helyettes van. Nagy baj, hogy tanítói állásaink üresek s nincs kivel betölteni. A legégetőbb kérdések egyike. Múlt számunkban azt írtuk, hogy a gömői egyházmegyében egy iskolában sem szünetelt és szünetel a tanítás tanítóhiány miatt: azonban pótolnunk kell e tudósításunkat azzal, hogy hat iskolában működik *nem* okleveles és *nem* rendes tanító. Amint értesülünk, egy némely helyen a tanítói állás betöltésének — még ha volna is kivel? — és a tanításoknak az is akadály, hogy az iskolai épületek nagyon megrongált, sőt tönkre ment állapotban vannak, mi a katonai beszállások következménye. Egyházaink nem képesek megbirkózni az ily kiadásokkal. Meg kell keresni a módját, hogy az ilyen rongálások a katonai kincstár által állíttassanak helyre. Úgy tudjuk, a kincstár nem is zárkózik el az általa okozott károk helyreállításától.

Kiadó: A református egyházkerület.

A kiadásért felelős: Réz László.

Pályázat.

A vásárhelyi ref. előkönyörgő-kántortanítói állásra pályázat hirdetik.

Fizetése: Szabad lakás, mely áll két szoba, konyha s melléképületekből, egy holdnyi kert, 7 kat. hold 926 □ öl föld, fajárandság és fuvarbér érték 140 K 40 f., 6 drb marha legeltetési jog, káposztás föld 600 négyszögből. Életnemű járandóság: 10 mm. rozs és buza felerészben. Stóla. Régi államszegély 953 K. A felemelt új államszegély kérelmezve lesz. Szolgálati nyelv szlovák. Pályázók okmányokat alulírott lelkeszi hivatalhoz május 20-ig nyújtásuk be Bánóc (Zemplénm) vasut és posta-állomás, 1921. ápr. 21. 1—2

Hutka József ref. lelkész

Nyomatot: Gömői Zoltán nyomdájában Rozsnyós

Református Egyház és Iskola

A szlovenszkói és ruszinszkói reformátusok hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:
 Egész évre — 60 K Negyed évre — 15 K
 Fél évre — 30 K Egyes szám ára 1 K 20
 Megjelenik minden vásárnap.

Felelős szerkesztő:
RÉZ LÁSZLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Rozsnyón, a református lelkész hivatalában. Itt a kéziratok, előfizetések, hirdetések és az esetleges reklamációk küldendők.

A lelkipásztorképzés.

(R. L.) A reformátusok emlékiratára a nyilvánosság előtt megjelent miniszteri választat a feltételek között a lelkész-képzés szabályozására is tartalmaz előírást. Tehát a választat igényjogosultságunk kielégítésének egyik feltételül a lelkipásztorképzés *előírt* szabályozását is kéri.

A lelkipásztorképzés minden egyháza s így a ref. egyházra nézve is elvi jelentőségű s így az elsőrangú kérdések között is a legnagyobb fontosságú. A lelkész-képzés az egyháznak fundamentális kérdése.

A kormányznak válasz-iratában az a feltétel foglaltatik, hogy a Csehszlovák köztársaságban csak az lehet a ref. egyház lelkészévé, aki annak területén elvégezte a VIII. osztályt érettségivel, elvégezte Szlovenszkón a theol. akadémia nyolc szemeszterét, letette az előírt vizsgákat s az illetékes püspök által lelkésszé avatott fel. *E célra fog szolgálni a szlovenszkói ág. h. ev. egyházzal közös theol. akadémia*, később egyetemi fakultás. — Az 1920 évi dec. 19-én kelt 5411. számú miniszteri leiratban erre a közös (egyesített) theol. akadémiára vonatkozólag annyi van jelezve, hogy ennek az akadémiának tíz tanszéke lesz, melyből hat szlovák ág. hitv. ev., két magyar ref., egy szlovák ág. hitv. ev., egy pedig német ág. hitv. ev. egyházak számára fog szervezteni. Vagyis tulajdonképpen egy közös (egyesített) theol. akadémiáról volna szó, melynek tulajdonképpen csak függeléke volna a magyar ref. lelkipásztorképzés.

A reformáció prot. egyházaiban ugyan az egyetemes papság elve él: azonban a gyakorlati életben az egyház szellemi életét a hivatásos lelkipásztorok vannak hivatva ápolni, szolgálni, fejleszteni. — Amilyen a lelkipásztor, olyan a gyülekezeti élet. Ez csaknem axioma. Mert a lelkipásztor van hivatva a gyülekezet tagjainak hitét élővé tenni, hivatásuk világosságát irányítani.

A legobjektivebb szempontból vizsgálva

a lelkipásztorképzést, téves irányúnak, sőt lehetetlennek tartom a közösségnek (egyesítésnek) azt a módját, amelyet a kormány választat tartalmaz. Tíz tanszék közül nyolc ág. h. ev. és csak kettő református! Ez sem a vallásegységességnek, sem a *prot. alapelveknek*, a tudományos szabadvizsgálódás elvének nem felel meg.

Nincs ugyan a kormány válasz-iratában még csak jelezve sem, hogy pl. a reformátusoknak mely theol. tudomány-szakok számára fog a két tanszék biztosítani: de gondolom, hogy a dogmatikai és a gyakorlati theológiai szakok fognak ref. tanárokkal is betölteni; a többi szakok ág. h. ev. theológusok számára fognak fenntartani.

Nos, kielégíthető-e ez a megoldás a református egyházat akár tudományos, akár gyakorlati szempontból? Nem. A reformáció mindkét egyházának meg van a maga külön álló, mondhatni speciális theológiai felfogása, sőt világnézete és az ennek ápolására, fejlesztésére s terjesztésére való törekvése, sőt egyenesen hivatása. Hogy pedig e törekvést, sőt hivatást szolgálhassák a lelkipásztorok, annak első és elengedhetetlen előfeltétele az, hogy nemcsak tudományos, de hitvallásos alapképzettségre is szert tegyenek.

A lelkipásztorképzésnek egy másik előfeltétele az is, hogy abban a szorosán vett bibliai és pozitív theol. felfogás érvényesüljön. Ha ez kellő mértékben nem érvényesül, akkor „satnyulás és elkorcsosodás a végeredménye az olyan theológiai irányoknak, melyek az evangéliumot lazán és nem elég szigorú következetességgel érvényesítik, melyek az evangéliumok iránt indifferensek. Az elszakélyesítés veszélyének különösen az elveikhez hűtelen protestantizmus van kitéve.” (Prot. Szemle 8. évf.) Feltesszük szives készséggel, hogy a tudományos képzettség megszerzéséhez semmi előfeltétel nem hlányozzék a tervbe vett közös (egyesített) theol. akadémián, de a ref. lelkipásztor-jelöltek theológiai felfogása, sőt világnézete minden bizonnyal szintelendő

válnék a tervezett lelkipásztorképzés esetén, mert ellentétes világnézetű s theol. felfogású theológusoktól nyernék theológiai tudományos felfogásukat és irányukat.

Nem szabad ugyanis elfeledni, hogy a theológia a speculatív tudományok közé tartozik, azaz nem olyan, mint pl. a mérnöki, amelynek alapja tulajdonképpen a kétszerkeltő, bár még a mérnöki pályán is lehet befolyással egy vagy más irányban a speculatív felfogás, a világnézet kérdése. A theológiai studiumnak előadásában — különösen a gyakorlati lelkipásztorképzés szempontjából — még a legegyszerűsebb értékű theol. tudomány-szakban, az exegetika theológia körébe eső szakokban is, a hitfelekezeti symbolikus könyveinek is irányító hatásuknak kell lenni. A symbolikus könyvekben lefektetett irányelvekről pedig — nem valószínű, hogy az egyesített fakultás ág. h. ev. theológusai lemondanának. De nem is mondhatnák le, míg más alapot nem épít az egyház, mert az egységes alap nélkül az egyházi életben meglazul a jó rend, elszintelenedik a hit és vallásérvősi élet, mint erre éppen a mi korunk szolgáltató — az elszintelenedett, az elkorcsosodott theol. irányok következtében — szomorú példát.

A theol. oktatás, vagy helyesebben s közelebből meghatározva, a lelkipásztorképzés egyesítését (közössé tételét) már megkísérelte a XIX. század negyvenes éveiben a magyarországi két protestans egyház; sőt 1885-ben létesítette a budapesti közös (egyesített) theol. akadémiát az ideális lelkek nagy öröme. Az is azonban csak tíz évig állott fenn és 1866-ban éppen az ág. h. ev. egyetemes gyűlés megszüntette a közösséget. Ez is példa arra, hogy a theológiai oktatás közösségtételére, a theol. alapelőadás egységeletésének kellő előkészítése nélkül, nem éreik még meg ez a kor sem, amelyben mi élünk. Pedig a XIX. század negyvenes éveiben az egyesítésnek jobban kedveztek a politikai konstellációk is, mint ma. Akkor az egyesített theológusok nem játszottak oly fontos szerepet a nyelv-kérdés sem, mint ma, mert ma is Szlo-

es-
tel-
és,
vö-
Egy
.ma
l és
akor
rem,
lön-
ikön,
t kö-
diká-
tevdí.
oz és
a hiv-
sapka
ék és
katona
usokat
tömeg
m. 1920

ma is
szék és
szék és
szék és

venszión a reformátusok 98° a szintisza magyar anyanyelvű, mely a szlovák nyelvet egyáltalában nem bírja, tehát ezen a nyelven tudományos alapképzésre nem is tehet szert s így a református lelkipásztorok generációja tudománytalanul kerülne ki az életbe, ami pedig a köztársaságra nézve sem volna kívánatos. És akkor a theol. tanárok felkészetszerinti számaránya is 50%, os volt, 2:2 höz, nem pedig olyan, aminő nek most van tervezve: 3:2 höz.

Nem tudjuk, miéle okok indítják a kormányt a theol. oktatás tervbe vett rendszerének megalkotásában: de akár politikai, akár anyagi okok, nem szabad sem az egyiket, sem a másikat előtérbe tolni a vallás ügyének elintézésénél, nem szabad különösen a lelkipásztorokképzés kérdését hatalmi szóval irányítani akarni.

Tessék szűk körbe szorítani a papképzést, ha erre okok lórogna lenni, de tessék módot és alkalmat adni arra, hogy a reformátusok maguk szervezzék, hitelveiknek, theol. tudományos fel fogásuknak és gyakorlati szükségüknek megfelelően a lelkipásztorokképzésüket. Prokuszteszi ágyba fektetni nem lehet s nem is szabad a tudományt. S a reformátusok nem is nyugodhatnak meg abban, hogy lelkipásztorokképzésük a tervezett módon oldászik meg.

Székfoglaló.

Irta és elmondta a gömbről egyházmegye 1921 április hó 20-án Tornalján tartott közgyűlésében:
Tornalvay Zoltán. (Vége)

Nagyiszteletű Egyházmegyei Közgyűlés!

Második gondolatom az egyházi funkciókra, illetőleg a lelkész működési körének kibővítésére vonatkozik. Az előbbire Réz László lelkész urnak a „*Vallás és művészet*” viszonyáról írott nagyjétekű tanulmánya vezetett rá, a másokra pedig az az immár hálaasztást nem tűrő kötelesség, hogy hűfelleinket az istenisztelenen kívül is, a mai időknek megfelelő s más fejlettebb protestáns népek mint látjára népazerül, de emellett komoly és erkölcsös szellemi táplálékhoz juttassuk és szoktassuk. Le kell szögezni aényt, hogy a mátoros ünnepek dívatjától eltekintve, istenisztelenteinket nem szívesen, vagy alig látogatja a nép, pedig *volt-e idő mikor sebesültebb volt az emberi lélek, mint ma?* Volt-e idő, mikor a reformátusok magyar nyája annyira egymásra volna utalva, mint ma? De lépést kell tartanunk az idővel és aszerint cselekednünk! Két közvetlen szó, mely a szívbe markol, jobban kamatozó töke, mint a Saul, Heródes vagy Pál életéből lezúrt igazságok kilométeres méltatása. Ne lépezzük össze a szavékat az iskolai előadó asztalával, nem csak széri szegyük az isten házába, hogy bűne-

inkre figyelmeztettségünk és recepteket kapjunk az istenes életre, hanem, hogy terhünkön könnyítsünk és oda visszavágyjunk. Nem az a jó orvos, aki csak tapogatja a nagy beteget, elmondván betegségének mivoltát s megszabva a diétát: hanem és főleg az, aki bizalmas tudónteni betegébe egy szebb, jobb, örömben teljes, emberi élet iránt.

Mi pedig mindannyian nagy betegek vagyunk; nem oktatásra, hanem első sorban emberi és nemzeti életünk remény-ségmagvainak begodására felkészülve.

Isteni tiszteltünk keretében több helyet vélek biztosítani az érzelmi momentumoknak, így első sorban a művészeteknek is, mert ezek életünk hű kísérői a böcsőtől a sírig. A művészetek közül is első sorban annak, amelynek hatása legszubbjektivebb, vagyis az *éneknek és zenének*. És itt énekvezéreink akarására kell spellálnom, amelytől igen sokat várok és amely akarás kisarjadzárói egy pillanatil sem tételezem fel, hogy nincs jelen, még ha talán szunnyad is az imitt-amott. A zene az, amelynek mindeneket felölelő hatalmával szeretném felrázni az alvókat, bele vonni kultuszunk közös munkájába a hívek nagy táborát, ezzel ellensúlyozni az anyagi gondok rombolását, kiegyenlíteni a társadalmi rétegeződést. Beethoven IX-ik szimfóniájának főcímele azt mondja a zenéről:

„Öröm, öröm, égi öröm, elizium lánya telítasan gyűl csarnokidba ifjak, vénekserege. Bűbájodtól eggyet érez, kit elválaszt zord dívat,
Az ellenség is eggyé lesz, védő szárnyaid alatt!”

Ének és zenekarokat kell szervezni, a zene örömet belevinni a nép szeretetébe. Önkre vár ez a feladat fiatal lelkész és tanító barátaim, Önkre, akik erre elhívtak. A mi kötelességünk: a termőtalan elkészítése és a praktikus kérdések egész légiójának megoldása. Bevallom nagy bűnömöt: én idealista vagyok mindhalálig. Tán mesterségemnél fogva, mely a számok végtelen birodalmában, a holt anyagok életében és a tömegek művészi csoportosításában tanított felismernem a harmóniát, az igazságot, a szépet. Tudom nagyon jól, hogy puritán vallásunk nem tűr meg semmi felesleges cífraságot és semmi olyast, ami a figyelmet a lényeg rovására máshová kötné le. Ez igaz és feltétlenül megokolt. Ellenben semmi sem szólhat az ellen, úgy-e, hogy az istenisztélet helye egy sivár szoba heiyett esztetikailag is szép, harmonikus vonalozású boltözött terem legyen, hogy az ének és zene művészi színvonalon álljon, az egész istenisztélet menetében a ritmus kidomborítás-sék. A lélek ne csak szavakat kapjon, hanem bizonyos ünneppéyes meghatottságot, szárnyakat kapjon, hogy szárnyal-hasson. Távol áll tőlem, mintha ezzel azt állitanám, hogy ez ma hiányzik a kultuszból, távol áll tőlem, de nincs meg mindenütt vagy a kellő mértékben.

Másik dolog a **templomon kívüli munka**. Ez a nehezebbik, mert smoi a hívek jönnek el mi hozzánk, ennél pedig ne-

künk kell őket felkeresnünk. És valódi táplálékot adni nekik, ételt az észnek, italt a szívnak. Kivánatosná tenni nekik a kulturát, ez a művészetek művészele. Elismerem, falun kívált a kérdéseket egyik legnehezebbjének tartom ezt. E téren az egyenes ut nem föltétlenül a legrövidebb. Nagyon jól kell ismernie annak a népspsychét, aki gyors eredményeket akar és tud elérni. De a kásahegy nem átrághatatlan. Nem felülről, hanem alulról kell a lökésnek megindulnia, bárki adja is meg az első lökést. A részleteket itt is mellőzöm, vannak itt bizonyára rajtam kívül sokan mások is, akikben él ez a gondolat, akik, ha akarják, husból és vérből való testet ölhet majd a gondolat.

(Itt a cenzura 89 sort törölt)

Egy indítvány sorsa.

A január 26. és 27-én Komáromban lefolyt egyházmegyei és kerületi gyűlések előtt egy indítvány feküdt, ugy szervezeti, mint adminisztrációs szempontból ésszerű, praktikus, azon vonatkozásban pedig, hogy az államterület nyugati része mint külön egyházkerület szervezkedjék. határozottan kívánatos már nagyobb respektus kedvéért is az idegenek szemében! Ennek dacára a mindenáron való ellenzékeskedés (vagy csak talán azért, mert nem Nagy Péter, hanem Kis Pál-tól eredt az indítvány — nálunk ugyanis ilyen szemüvegen szoktak sok kérdést elbírálni ama karakterisztikus megükközéssel: „Názáretből támadhat valami jó?”) elodázta a kérdés megoldását, miérl is az indítványozó, mielőtt referálásra került volna, vissza vontá. Érdekes, hogy a kerületi gyűlésen másnap a barsiak határozati javaslatai között is ott szerepelt, anélkül, hogy a kettő közötti valami összefüggés vagy előzetes megbeszélés lett volna. Érdemes megátározni itt sem hozatott. Reméljük, hogy az összehívandó zsinat, melynek ugys egyik feladata leendő az egyházmegyék arányosabb területi és szervezeti beosztása: nem olyan kicsinyes szempontokból fogja ezt a kérdést tárgyalni! Hogy a nagy nyilvánosság tudomást vegyen arról, hogy miről is van szó s ne csak egysékes pernrörreskáló fel fogása és hangja után induljon: álljon itt egész terjedelmében az említett „*Indítvány*”. A kérdés felelt annak megoldásáig folytathatunk eszmecsere-t, álljon elő elengvéleményével és indoklatva, akinek nem sympatikus a terv, lássuk, mit szól hozzá a közvélemény!! Érvekkel dolgozzunk és ne előkapott üres szólamokkal!

Indítvány.

A komáromi ref. egyházmegye 1921. jan. 26-án tartandó közgyűlésére.

Az E. T. I. t. c. 49 § a alapján előterjesztet tesz az egyházmegye a kerületi gyűlére és jóváhagyást kér arra, hogy területe két egyházmegyére: Csallóközi és Mátjus földire oszlassék fel. A jóváhagyás reményében a két megnevezett területnek a gyűlésen jelenlevő képviselőle ideiglenes tisztikarát azonnal

köln-köln megalakítja az elnökség, jegyzők, tanácsbírák és kerületi képviselők megválasztásával, akiknek mandátuma a törvény szerint megjertendő választások befejezéséig tart.

Indokolás,

Az egyházmegye kettéosztásának szükségét, mikéntjét a változott politikai viszonyok involálják, amelyek reánk is mélyreható változtatásokat, alkalmazkodást kényszerítenek s a helyzet, az előrelátás azt parancsolja, hogy az új szervezkedés keresztülvitelékor igyekezzünk minden elképzelhető érdeket biztosítani.

Első sorban és főképpen az a körülmény teszi ajánlatossá és szükségszerűvé a kettéosztást, hogy ezzel nyomatékot adjunk azon igényünk és érdekünknek, hogy az államterületen levő reformátusság ne szorítottassék egy kerület kötelékébe, ami első sorban adminisztratív tekintetben jelentene absurd alakulatot és nehézséget — elképzelhetetlen lévén Pozsonytól Máramarosig terjedő egyházkományszást egy kézbe összpontosítani.

Másod sorban, határozott hátrányt jelentene a reformátusságra az egy püspök és kerület a hasonló lélek és gyülekezeti létszamu evangélikusság mellett, mely dacára, hogy kisebb területen van elhelyezkedve (Pozsonytól—Abauj—Sárosig bezárólag), mégis két kerület alá eszik. Elhárítandó tehát annak eshetősége, hogy a kerületi és püspöki arányszám bármily vonatkozásban (politikai érvényesülés, államsegélystb.) inferioritásba nyomjon bennünket az evangélikus egyház mellett, méginkább a katolikusokkal szemben, akiknek a terüleket pozsonyi és nagyszombatini kívül már megélték hét püspökségük van, egyenként alig számiálván többet 70—80 plebániánál. A felekezeti pártítás tehát legalább az evangélikusság mellett biztosítandó két kerület illetve püspökséggel.

Reformátusainknak a kormány nyilvánosságra hozott intenciójával szemben két kerületbe osztásánál feltétlenül nyomatékot jelent és imponálabb, ha a nyugati rész (dunáninneni) három és nem két egyházmegyét alkot a keletinek (tiszáninneni) 7 egyházmegyéje mellett (Ruszinszókaiak is). Indokolja és kívánatossá teszi a komáromi egyházmegyének ketté alakítását az adminisztratív teendők megosztása, mely feltétlenül gyorsabb és így jobb ügykezelést is eredményez; anyagi vonatkozásban — feltételezve a közg. áll. segély érvényben maradását, semmi különösebb megterheléssel nem jár.

Végül nem érdektelen és talán a kiemelt szempontokat, a konzervatív fel-fogást eliminálja a történelmi alap is az indítványozott kettéosztás kérdésében.

A dunántúli egyh. ker. Thury Elele által hiteles kútfók nyomán szerkesztett történetében a 128—129 lapokon olvas hatjuk, hogy a reformáció első korszakában a mostani államterület nyugol részén a Duna folyam képezte a kerületi beosztás alapját, határvonalát s a felső dunamelléki egyházkerület 3 egyházmegyéből állott és pedig: I. barsi vagy lévai, II. csallóközi és III. komjádi (ami azonos volt a most tervezett mátyusföldivel).

A 368—369. lapokon említve van, hogy az 1619 szept. 1-én tartott söki zsinat a csallóközi és mátyusföldi egyházmegyékről mikép rendelkezett.

A 456. lapon közölt beosztás öt egyházmegyét tüntet fel a XVII. század közepén a felső dunamelléki püspökségben: I. somorjait 27 egyházzal (ide sorolva Szigetközből 10. Mosony és Győrmegei egyházzal), II. komáromi 46 egyházzal, melyből 22 tui a Dunán, a mostani terület egyházmegyéből valók, III. komjádi, mely a galántai, vágsellyei, érsekújvári, udvardi, verebelyi és nyurai jelenlegi szolgabirodságok bizonyos részét foglalta magába 29 egyházzal, IV. lévai 30 egyházzal, V. palánkait 21 egyházzal.

Miután így történelmileg sem idegen-szerű az indítványozott kettéosztás: a felhozott fontos indokok és érdekekre tekintettel ajánljuk azt kivételre oly beosztással, hogy a csallóközbe tartozó egyházak Pozsonnyal kiegészítve 24 gyülekezettel, a mátyusföldihez a többi egyházak, számszerint 25.

Kelt Komáromban, 1921. január 24.

Sedivy László
nyitrai lelkész.

Istentiszteleti új rendtartás a debreczeni református egyházban.

A debreczeni református egyház lelkesíti kara, a gyülekezet köréből megnyilvánult közöhangnak megfelelően, az istentiszteletek vonzóbbá tétele és nagyobb látogatottsága érdekében, az eddigi istentiszteleti rendtartást módosította, erre nézve tervezetet terjesztett az 1921. évi január hó 15-iki presbyteri gyűlés elé, amely azt egyhangulag elfogadta.

A főbb változások, melyeket 24 oldalas füzetben adott ki az egyház, a következők: Az ünnep- és vasárnap délelőtti istentiszteletek kezdete 10 órára tétetik át, amíg a Kistemplomban továbbra is megmarad a 9 és 11 óras két istentisztelet. Az UrvacSORA osztások alkalmat: Advent I. vasárnapja; Karácsony I. napja; Böjtfő vasárnapja; Husvét I. napja; Áldozócstörtétek a konfirmatív kapcsán; Pünkösd I. napja; Új kenyérre aug. utolsó vasárnapja; Új borra, illetve reformáció emlékére okt. utolsó vasárnapja. A konfirmáció ünnepe az jelen évtől kezdve decentralizáltan, valamennyi templomban rendeztetik.

Az istentiszteletek belső szerkezetére nézve a következő mérsékelt módosításokat lépteti életbe: Az ünnep- és vasárnap délelőtti homilétikai istentisztelet sorrendje: a) fennálló ének, b) derekas (16) ének, c) előfőhász, d) bibliaolvasás, e) első imádság, f) ének (74. dics. 6 vers): „Predikáltas szent ígédet”, g) ígehirdetés, h) utó vagy „nagy” imádság, i) Misziánk, j) hirdetések, k) áldás, l) záróének. A c) d) e) pontok az Urasztala mellől végzendők. A házasulandók kihirdetése csak egyszer történik; viszont az előző héten polgári házaságukat egyházilag is megáldott (megesküdt) új házasok nevei is áldásérvánással kihir-

dettetnek. Az ünnep- és vasárnap délelőtti homilétikai istentisztelet sorrendje a d) pont elhagyásával azonos a délelőttel Teljességében a katedrálból végzendő.

Az urvacSORAI szertartás sorrendje: a) Megnyitó alkalmi ének (mely nem esik egybe a megelőző istentiszteletet bezáró énekkel!), b) előfőhász, c) szerezetési ígék felolvasása és rövid magyarázata, d) bűnvalló imádság, e) apostoli hitvallás, f) vallásítélet (kérdések és feleletek), g) bűnbocsánat hirdetés, h) meghívás az Urasztalához, i) communio (ajattal ének), j) berekesztő szavak, hálaimádság, k) áldás, l) záró (hálaadó) ének.

A füzet, mint a liturgiát is tartalmaz úgy az istentiszteletre, inint urvacSORA-osztásra, — a szó legnemesebb értelmében vett „gyakorló lelkész” kezére vall, s talán nem követünk el vele indiscretot, ha megírjuk, hogy Révész Imre debreceni lelkészársunknak mondunk érte köszönetet. Maradandó értékű szolgálatot végzett vele a debreceni egyházban, amelyet bizonyára hamar követni fognak másutt is a vidéken, sőt a fővárosban is ott, ahol ezek az „újítások” még nem hozták be. Kár, hogy új, egységes ágendáskönyvre való hasztalan várakozás miatt annyi eszterdeig hagyjuk legnagyobb gyülekezeteinket is lélektanai momentumokkal nem számoló hatalmas istentiszteleti formák között, holott ha a megfelelő módosításokra összelogtak volna gyülekezeteink, zsinati határozat nélkül is már régen nagyobb elevenséget teremtettek volna gyülekezeteinkben, — feltételezve természetesen néhol a gyülekezet „angyalának” néminemű módosítását is. Ez úgyre még visszatérünk.

Külföld.

Melyik erősebb? A „Christlicher Volksbote aus Basel” közli a következő esetet: Kevéssei ezélt történt egy táborban, hol a német területre átietépt orosz vörögárda katonái voltak internálva: Egy nap plakát jelent meg a táborban: „ma este vallásos összejövetel beszéddel és hozzászólásokkal.” Pontosan hét órákor már zsufolóság telve volt a nagy terem, körülbelül ötszáz bolsevik, a legkülönbözőbb uniformisban, sapkával a fejükön, szájukban cigarettával. És megjelent közöttük két egyszerű orosz vándorpredikátor, mint az evangélium bizonyágtévei. Mindketten beszéltek a honlításokhoz és mikor a beszédek után záró imára hívták fel a jelentkezőket, már egy sapka se volt a fejen, sokan letérdeltek és könyök csorogtak végig a durva katonai arcokon. Végül bibliákat és traktátusokat kínáltak fel; erre az egész nagy tömeg előre tódult: „Én is kérek, nekem is!” M-n: mikor valaki kényeret oszt az éhezőknek, úgy kapkodták azét a bibliakészleteket és traktátusokat. A legkevegebb rendelkezés sem zavarta az összejövetelt. Összejövetel után hallható volt, mikor több távozó így beszélt egymás között: „milyen esodálatos, hogy ezek az emberek olyan erővel tudnak beszélni, hogy megmozdul az ember belső világa.”

Új hajnal Oroszországban. A „Christlicher Volksbote aus Basel” nyomán közzöljük a következő hírt: Oroszország legkülönbözőbb részeiből jönnek a jelentések, melyek azt bizonyítják, hogy az evangélium után való vágy általános. Wladivostokból írja Olson svéd lelkész: „Minden, amit hallottam Isten igéje után Oroszországban való éhségről, valóság. Mindenütt, ahol megfordultam, tapasztaltam ezt a vágyat az evangélium után, nemcsak az alsóbb néposztályoknál, hanem a műveltek között is. Láttam, amint könyes szemmel jöttek és kértek, hogy imádkozzunk értük és szinte kényszerítették reá, hogy embereket küldjünk hozzájuk az evangélium hirdetése végett. Reggel tíz órákor éppen olyan sok hallgatóságunk volt, mint este nyolc órákor. Megható jeleneteket láttam” Pétervárról írja orosz Igehirdető, aki ott evangelizáló összejöveteleket tartott. „Ugy hiszem, olyan időkét élünk, amelyek semmi más előbbi időszakhoz nem hasonlíthatók.” Egy másik jelentés így szól: Moszkvában rövid idővel ezelőtt konferenciát tartottunk és nekem az a benyomásom, hogy Isten egy nagy lelki ébredést készített elő, a mi sokat szenvedett hazánkban. Ohaj a biblia után és a vallásos irodalom után mind erősebb és erősebb lesz. Mindenholnan Igehirdetők küldését kérik.”

HIREK.

— Szabolcska Mihálynak, a kiváló magyar költőpápnak — aki hónapok óta súlyos beteg — egészségi állapotában, az örvendetes hírek szerint, javulás állott be: teljes felgyógyulása remélhető.

— Ravasz Lászlónak, a legkitünőbb theologusok és lelkipásztorok egyikének, a Kálvintéri lelkész állásra való meghívása és megválasztása, a hírek szerint, több mint valószínű. Örömmel vesszük e hírt mi is.

— A szlovenszki két egyházkerület közös bizottságát Czinke István püspök május hó 7 ére Rimaszombatba, az egyház tanácsstermébe hivta össze tanácskozára. Nagyonfontosságú ügyek várnak a közös bizottság tárgyalására.

— Helyreigazítás. Lapunk legközelebbi 18 ik számában a hírek között ezt írtuk: „Mint értesülünk, az elmúlt hét második felében ment a két elnökség Bratislavába.” Ez nem történt meg; mert a telt-hatalmu miniszter — sürgönyi értesítése szerint — a megállapodás szerinti időben (ápril. 30.) nem fogadhatta a szlovenszki két ref. egyházker. elnökségelt.

— Németh István dunánluli püspököt, a hozzánk jutott hírek szerint, a halálórázás által megüresedett balatonkeneseli lelkész állásra akarják lelkészül meghívni.

— A szlov. tiszáninneri ref. egyházkerület időszaki bírósága május hó 19 én d. e. 10 órákor Rimaszombatban, a ref. egyház tanácsstermében ülést tart.

— Második lelkészképesítő vizsga. A szlov. tiszáninneri ref. egyházkerület (évi június hó végén, vagy szükség esetén szeptember hó elején is) második lelkészképesítő vizsgát fog tartani. A vizsgát tenni kívánóknak első lelkészképesítő vizsgáikról és az azóta eltöltött szolgálatukról szóló bizonyítványaikat már most és pedig mielőbb be kell adniok a püspöki hivatalhoz (Rimaszombat, Gömör). A püspök ur a vizsgára a következő írásbeli tételeket tűzte ki: a) Szakértekezés tárgyaül: „A konfirmációi szertartás történelmi kialakulása, liturgikai jelentősége és elvi alapon leglétkéletesebb formája,” vagy: „A lelkészválasztási törvény bírálata, hibáinak kimutatása és jobbal való helyettesítése.” b) Gyakorlati bibliamagyarázat: I. Kor. I. 26—31. c) Egyházi beszéd: Gal. VI. 8. — Az írásmagyarázat és az egyházi beszéd könyv nélkül megtanulandó.

— Püspökválasztás elrendelése. A dunamelléki ref. egyházkerület ápril. 7-én tartotta rendkívüli közgyűlését és elrendelte a Petri Elek halálával megüresedett püspöki állásra a szavazást; a szavazatok beadásának határidejéül május 31-ikét állapította meg. A szavazásban részt fognak venni az egyházkerület elszakított egyházközsegei is, amelyek azelőtt is a dunamelléki egyházkerülethez tartoztak.

— Vallásos irányu néplap indítása. Benkő Viktor sárosorszi (Beregny.) lelkész, több lelkészitársával együtt, egy vallásos irányu néplapot szándékozik — mint értesülünk — megindítani. Lapunk már foglalkozott egy ily irányu lap megindításának szükségességével. Most, hogy erről hírt vettünk, csak örömlünknek adunk kifejezést a nemes és szükséges célú kezdeményezés felett s érdeklődéssel várjuk, hogy az Ige mentől előbb testet öltson.

— Az erdélyi ref. egyházkerület bukaresti tárgyalásai. A román kultuszminiszter, Goga Oktavian, a trianoní békeszerződés ratifikálása után nyomban felazóllította az erdélyi magyar és szász püspököket hűségeskü letételére. A román miniszter felszóllítására a ref. egyházkerület igazgatótanácsa hosszabb beadványban válaszolt, amelynek lényege az volt, hogy az erdélyi egyházkerület püspöke csak abban az esetben enged a román kormány kényszerítésének, ha előzetesen a román király egy ediktumban biztosítja a ref. egyház autonómiáját és teljes vallásszabadságát. A román kormány válaszolt a beadványra és az eskü letételének megbeszélése céljából magához kérétt a ref. egyház képviselőit. Az egyházkerület eleget tett a román kormány Riváságának, kiküldötte képviselőkül Ravasz László dr. püspök-helyettes és Kozlovváry Bélint dr. főgondnokot. E megbeszélésnek azonban

nem lett kívánt sikere. Az erdélyi házkkerületnek különben az volt a gáása, hogy a püspök eskütétele tiban egyedül a közgyűlés dönthet. — erdélyi egyházkerület tanácsa ké: ülést tartott és elhatározta, hogy közrómán kormánnyal, hogy Nagy Károly püspök leteszi a hűségesküt, ami, közös megállapodás szerint — ugy értesülünk — április 7-én meg is történt Bukarestben.

— Adomány. Lapunk anyagi erősítése Szentpétery László szilicel jegyző 50 koronát adományozott. — Követésre méltó szép példa. Nagy szüksége is van lapunknak az anyagi támogatásra. A köznevében köszönöm a szives adományt. Szerk.

— A szlov. tiszáninneri ref. egyházkerület pénztárnoka — felkérésre, ideiglenesen — Simon Mihály rimaszombati lelkész, aki a pénztár kezelését már át is vette, tehát minden a kerületi pénztárat illető pénz hozzá küldendő.

Szerkesztői üzenetek.

K. J. Alsószöllős. Az egyház lélévi előfizetését megkaptam s ezt b. kívánságára ezennel nyugtázom. B. M. S. c. illetékes helyen nem tudják, hogy a kormány válaszlrata hogy került csaknem egyidejűleg a hirlapokba. A válaszirat a hirlapokban nem teljes szöveggel jelent meg, amit mi sejtettünk is, és a hirlapok nyomán éppen azért nem közöltük le lapunkban. Most már mig valami jelentős fordulat vagy esemény nem történik a válasziratnak kapcsolatban, nem tartjuk időszerűnek a válaszirat szószentri közlését. O. P. Az imádságot megkaptam. Egy kissé későn ugyan, mert az alkalmi dolgok időhöz kötöttek, különösen ha nem speciális szakközönlönyökről van szó; de azért ha csak tudok helyet biztosítani, közlöm. S. I. Megkaptam. Köszönöm. Azonban az ugcossal és beregi egyházi élet köréből mentől több hírt is kérnék. Az egyházi élet eseményei iránt érdeklődünk, bármily jelentéktelennek tetszenek is azok, mert minden esemény tanulságul szolgál másoknak. A hallgatás az életteleniséget mozdítja elő.

Kiadó: A református egyházkerület
A kiadásért felelős: Réz László.

Pályázat.

A vásárhelyi ref. előlkönyörgő-kantor-tanítói állásra pályázat hirdettetik.

Fizetése: Szabad lakás, mely áll két szoba, konyha s melléképületekből, egy hoidnyi kert, 7 kat. hold 926 — Bi föld, fajárndóság és fuvarbér érték 140 K 40 f., 6 drb marha legeltetési jog, kápoztás föld 600 négyszögöl. Életnemű járndóság: 10 mm. rozs és buza felerészben Stóla. Régi államségély 953 K. A felemelt új államségély kérelmezve lesz. Szolgálati nyelv szlovák. Pályázók okmányokat alufított lelkészli hivatalhoz május 20 ig nyújták be. Bánóc (Zemplénm.) vasut és posta-állomás, 1921. apr. 21. 2—2

Hutka József ref. lelkész.

Református Egyház és Iskola

A szlovenszkói és ruszinszkói reformátusok hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:
 Egész évre — 60 K
 Fél évre — 30 K
 Egyenlő részletekben: 1 K 20
 Megjelenik minden vasárnap.

Felolvasó szerkesztő:
RÉZ LÁSZLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Rozsnyón, a református lelkész hivatalában. Borá a kéziratok, előfizetések, hirdetések és az esztendő reklamációk külföldök.

Pünkösd.

Pünkösd, Öröké lélek megnyilatkozása. Egyszerű szürke köznapi emberek sokszor sokak által érthetetlen és kigunyolt bizonyágáttel él Istenben vetett hitükről. Évszázadokban csak egyszer megjelenő hősök világlátása egy-egy bizonytalan sötét korban.

Megértése a történelemnek, legyen az félreismert, letiport nép látszólagos vonaglása vagy uralkodó, győző nemzetek lelkiismeretfurdalása. Megtanulása az életnek, örök kijelentés az örök életéről, megsemmisülése az álmodozások, gyöngye vágyódások, fejlődésre képtelen szemléldések és erőltet akarássok passzívizmusa. Aktivitása a lélek által mindenütt elhittet öröknek, kiborbanása az örök szeretetnek, boldog győzelme az önmegtartózkodásnak, örök dicsősége az önfeláldozásnak. Vajjon mit hozott számunkra az új Pünkösd?

Akik testük közszéklájával zárják el lelkük uralmát, akiknek minden vágya és reménye csak az anyagi világon küzd, akik csak külső kereteket akarnak megreformálni magának az egyéneknek, az emberi léleknek megjavítása helyett — mindegy, hogy az eszközt minek nevezd: matérializmusnak vagy bolsevizmusnak, gyűlölségnek vagy hitetlenségnek — azok számára soha sincs Pünkösd, azok számára a mai Pünkösd sem hozott semmit, legfeljebb egy pünkösdű piros rózsát. Könnyen érthető ez, hiszen nekik nem volt Karácsonyuk sem, egy misztikus és érthetetlen ember-megjelenés csupán az Úr Jézus Krisztus elküldetése a győződő emberiséghez.

És azok, akik elégedetlenek saját életük folytatásával, nyelv és vér által egy családdá vált testvéreik pusztulásával, de akik lehetetlennek vélik a bizonyos győzedelmet, aly seb-akadálytal, félreértséssel és megcsúfolással találkoznak már az új földnél, azok inkább bejárják a temetőket, állnak sírkövek és új koporsók mellett, siratják az elvesztett multat s keseregnek a szomorú jelen mellett. Várják és sokat várnak a

Pünkösdöt, valami pódás uton teljes megváltoztatását várják a körülöttük levő világnak, szomszédainak és ellenségeiknek, de saját életük, akaratuk és cselekedeteik megváltoztatása nélkül. Elmulik a Pünkösd és ők jóhiszeműleg tovább várnak. Csak szánakozniuk lehet e második ember csoport felett. Nem élték át a maga teljességében a Husvét misztikumát és így nem válhattak a Bibliában megírt fekete és fehér lélek az ő lelkükben, csak egy újabb kalendáriumi évfordulójuk volt s amint az a nap a naptár rendezése óta dátum szerint mindig változik, úgy az ő életük is csak pillanatnyi fellángolás, amit egyszerre elolt a megpróbáltatások kataklizmája. Az Isten házában lélekben térdre borulva imádkoznak és imádkoznak, de Pünkösdjük csak az eldört két napig tart, ők öltöztek fel ünnepl ruhába s nem a Pünkösd hozta meg lelküknek az öskeresztyének szent symbolumát: azt a fehér ruhát, amelyet csak azok vehetnek fel, akik már vallást tettek bűneikről s bizonyágát adták a győzedelmes krisztusi életnek.

Vajjon hát a Pünkösd csodás Glóriájából csak a dicsősözü maradt meg a mi számunkra, hogy oly kevesen tudják átérteni és átélni minden súlyát és jelentőségét? Vajjon a Pünkösd csak egyes arra praedestinált lélek kiváltságos ünnepe lehet?

Akik a feltett kérdésre „nem”-mel tudnak felelni — és Isten kegyelméből mily sokan vannak — azok között leomolnak az akadályok: mindenféle földi alakulatlan, osztályharcon és határokon keresztül, a messze távolban levőkkel is kezelt szorítva találkoznak a Lélek szent közösségében s a hívőhittalig alátámasztott modern ember hite egybeolvad szürke kisemberek boldog vallomásaival, akik csak egyszerűen, de mégis oly fenyegetően éltek azt, amit a világ bölcsel természetfatervé, észrel megmagyarázhatóvá akarnak tenni és épen azért sohasem értik meg igazán. Azt jelenti a mai Pünkösd a mi számunkra, hogy amiről mi magunk egyénenként meg-

győződünk, azt kivigyük a vitába, az életbe, az emberek közé. Nem az apostolok, reformátorok vagy gályarabjaink bizonyágatnak tiszteltreméltó felidézését várják az emberek, hanem követelik, a mi életünk pünkösd bizonyágát. Ha meggyőződtem arról, hogy Krisztus evangéliuma még tudja és egyedül csak ez képes megváltoztatni a körülöttem levő világot, amint megváltoztatta népek, nemzetek, egyének életét, akkor a pünkösdű lélek legyőzte bennem akár a kegyes monasztikus életet, akár a mindent fölöslegesnek vagy lehetetlennek tartó negatívizmust. Kimegyek a világba, beledobom az életemet az áradatba, elpusztulhatok látható eredmény és jutalom nélkül, de jönnek majd utánam erősebbek az elkészített uton és nem életem mértébe. Nem azt nézem, hogy milyen romlottak az emberek, hanem, hogy mivé válhatnak ők is a Lélek ereje által, amelynek mi eszközül valljuk és prédikáljuk magunkat, uton és utófény mindenütt. Minden kicsinyeskedés, féltékenység, irigység és szeretetlenség szennyes füsttel ég meg bennem, csak úgy, mint a hitetlenség vagy kétekedés.

Vagy talán — még leírni is rémületes — éppen az én népem, a mi népünk lenne kárhozatra ítélve romlottsága, erkölcsatlensége miatt? Meg vagyok győződve róla, hogy Sztáray Mihályok élnek most is, akik kicsi falukban világitanak s egyetlen céljuk: „megtartani a magyart magyarnak”, hogy el ne széledjen, meg ne semmisüljön, hanem felismerve hivatását, hegyon épített városa lehessen a gyászharangot kongató pogányságnak. Nos, testvéreim, pásztorok, órállók, vajjon betölthetnénk-e hivatásunkat anélkül, ha mi magunk kételkednénk csak egy pillanatra is a Pünkösdű Lélek erejében? Igen, raog, társadalmi előhaladás, pénz és annyi eszköz hiányában mi csak annyit tudunk, hogy egyedül mi vagyunk képesek felelősséget vállalni és ember-tömegek lelkiismeretét. A mi versengésünk csak az lehet, hogy kicsoda tudja köztünk jobban szolgálni népet és orsz-

nül, kicsoda tud léleismerhetetlen, de ön-maga által bizonyosan felismert harcoló és győzelmes eszköze lenni a Pünkösdi Lélek erejének. Jézus legszentebb és örökkévaló programját sohasem mondotta viziókban. Nem álmódzó, hanem próféta ihatlansággal egy új, diadalmas jövődö felelt építő: vagyunk, mert egy belső erő, mint csontjainkba rekesztett égi tűz, kényszerít szólásra és cselekvésre, hogy tudjunk próféta megölt tetemek meglevénítéséről is. Ime, a mai Pünkösdi újra egy nagy kérdés elé állít mindnyájunkat: vajjon meg van-e bennünk a szeretetnek, önmegtagadásnak és önfelelőződésnek ezen kényszerítő belső ereje?!

Erősek és gyengék, akiknek volt Pünkösdiük, mert van állandó és örök lélek-megújulásuk, akik naponként fejlődnek a szent és időkeletes élet újra meg újra való megrealizálása felé már itt a jelen való világon és azok is, akik erőtelnek, akik úgy látják, hogy éppen csak az ő életükben és épen csak nekik kell megküzdeni legyőzhetetlen akadályal, egyaránt csak azt tudják imádkozni, amiben már benne van az új élet csirája, a hit s a tengernyi akadály felett is diadalmaskodó győzelem ereje: „Jövel, Szentlélek Uristen!”

„Fiat justitia, aut perat mundus.”

A hosszan tartott szárazság után bőseges istenáldás hullott a szomjas bázrdák és mezőkre s a gazda szeme hátlánsan tekint fel az égre, ahonnan az osztó igazság — ezt az áldást legalább is — egyforma mértékkel árasztja „az igazságnak és humiságnak földjére.”

Hosszas várakozás után leérkezett immár a püspöki hivatalokhoz a kormány válasza is, amit a szlovenszói reformátusságnak életfeltételül és jogigényül egybefoglaló és feltáró „*emlékirat*” ára adott feleletül.

A „*Kassai Újság*” ápr. 23-iki számában megjelent közlemény fekszik előttem, midőn a válasz mineműségét szemügyre veszem és tartalmát, értékét vizsgálom s kritikámat róla leplezetlen őszinteséggel, teljes tárgyilagossággal papírra vetem. Feltételezem, hogy a nevezett lap jól értesült a kérdésben, sőt talán szó szerint közölte le a kormányválaszt vagy legalább is a lényegét helyesen reprodukálta!

Mellékesen jogos rekriminációval is élhetünk amaival, hogy éppen egyházi sajtónak az, amelyet ilyen fontos momentumról nem tartanak szükségesnek értesíteni!

Miért mellőztetett a legközvetlenebbül érdekelte reformátusság „hivatalos lapja”? Talán csak nem azért, hogy akadályozzák vagy legalább is késleltessék a hozzászólás és kritika lehetőségét? A kormányválasz pedig ugyancsak kihívja magára a kritikát! A közmondásá válik

késérő kifakadás teljesen ráillik: „*Adtál Uram esőt, de nincs benne köszönet.*”

A közviszonyainkkal kevésbé ismerősnek szeméi bizonyára nem fogják sem azt észre venni, hogy a válasz pontosztal milyen általánosságban mozgó, jobbra-balra magyarázható, gyakorlati alkalmazásukban tágíthatók, szűkíthetők, sőt még egymásnak ellentmondók is; sem pedig azt, hogy a válasz az „*emlékirat*”-nak melyik és hány igen lényeges pontjára maradt adós a felelettel.

A miniszteri válaszirat első pontja megígéri a „*Teljes egyenlőséget és viszonzosságot a többi egyházakkal.*”

Konstatálhatjuk már is, hogy ez a kijelentés teljesen az „*ígéret földjén*” mozog, de a valóság Kánaánjától vastag és magas falak választják el. Ugyanolyan deklaráció, mint az 1848. XX. t.-c., ami az elméletben és a papíron igen szép volt, de a gyakorlati életben való megvalósításához csak nagyon lassan és kis adagokban volt szerencsénk! Az „*uralkodó vallás*” megtartotta azon túl is kiváltságait, előnyeit, aránytalan befűciumait minden téren; mi pedig a koldus tarisznyát hordoztuk nyakunkban továbbra is, a hatalmi tulkapások ellen még az ujabban hozott törvények sem tudták megvédelmezni.

Van okunk most is a kormányválasz ezen első pontjára tényekkel rácafolni! Mert ugyan a *teljes egyenlőség és viszonzosság* nagyon is egyenlőtlen és visszás alkalmazása az, hogy harmadféltév után, annyi panasz, zugolódás, sürgetés után sincs az állámnak érteke, belátása a ref. egyháznak törvényes igényel kielégítésére. Szivtelenséget felűmuló közömbösséggel nézi az „*egyenlőség*” nagy számának nyomorúságát a tarthatatlan ürügyekkel igyekszik leplezni irónyunkban táplált mostoha érzelmeit!

Nincs melegség, amivel ezt fedezni lehetne! Azt kell hinnünk és mondanunk, hogy vagy nincs egyáltalán, vagy pedig tendenciózusan rosszul van informálva a kormány az e részben iennforgó helyzetéről, mert különben ha egy szemernyi igazság és jogéret vezérli, akkor az egyenlőséget és viszonzosságot nem így értelmezi és alkalmazza.

A 2-ik pontban említett teljes *vallás-és kultuszszabadság mellett* kissé különösen hangzik az *imperativ* rendelkezés a tiszáninni kerületben a *szlovák esperesség megszervezéséről*, az illetékes nyelv meghatározása és a lelkészek alkalmazásáról.

Ha a szabadságot ide vonatkozóan komolyan vesszük: akkor talán mégis csak az illető gyűlézetek szabad tetszésére kellene bízni, vajjon kívánunk-e nyelvi elkülönítést adminisztrációban, isentiszteletben? A szlovák esperesség megszervezését akadályozni nem kívánjuk, de felőlől kényszerítve, az autonómiával nem tartjuk összeegyeztethetőnek. — Vagy az „*önrendelkezés*” csak elméletben szép?? De legfurcsább e tekintetben az, hogy a megszervezendő szlovák esperességek közül még „*esetleg más esperességekről*” is említi tesz, ahol hasonlóan felmerülhet a szüksége a szlovák nyelv behozatalának.

Tudvalevő dolog, hogy az amerikai inspirációkból „*előkelő idegen*” bábák segítségével született szlovák esperesség eszméje ha testet ölt is magára, az lesz „*ridiculus mus*”, összesen 8 egyház, alig 6—7 ezer lélekkel! De hát — „*vivat, crescat, floreat*”, ha csakugyan azt kívánják a kizárólag érdekelt és ez ügyben dönteni egyedül illetékes hívek, ők tudják legjobban, szükséges-e az nekik és hogy javukra válik-e, szenvedett-e lelki üdvök bármil tekintetben rótságség eddig is annak hiánya miatt?

A „*más esperességre*” preliminált eshetőség pedig vagy vérmes remények délibábjá a jövő nemzedék asszimilációjának tervezete és sikerével, vagy a megkezdett gyarmatosításnak hatványozott folytatása és keresztülvitelével lenne csak elgondolható; utóbbi esetben azonban a vendégjognak csak olyasféle alkalmazásával képzelhető el, hogy a gazdát egyszerűen kidobják a házból, vagy pedig a készen tartott kanállal kínálgatás nélkül is terített asztalhoz ülnek falatozni. Vajjon autonómiánk sáncain keresztül nem ennek igyekszik-e egy kis részt nyitni a gondos előrelátású pontozat? Egyébként kíváncsiak vagyunk, hogy ekként sietnek-e majd az evangélikusság magyar, német vagy felemás gyűlékezeteiben ugyanezt a sístémát azok számára biztosítani?!

A harmadik pontra csak azt jegyezzük meg, hogy belkörüleg alkotott törvényeink eddig is felsőbb szentesítés által nyertek jogerőt; alkalmazásuk és végrehajtásukban a legfőbb felügyelet, mint szintén a jogsegély kölcsönösen elismeretett és biztosított.

Ezt kívánatosnak tartjuk továbbra is fentartani; a teljes separáció sem az állámnak, sem az egyháznak hasznára nem válnék!

A negyedik pontban a szabad lelkészválasztásnak „*világi törvények korlátai*”-hoz is fűzése elfogadhatatlan, de felesleges is, mert hiszen az egyházi törvényben, amit az állam is szentesít, szabatosan meghatározható, hogy kit lehet lelkésszé választani, bele foglalhatók ebbe azok a kautéliai, melyeket az állam igényelhet, t. i. az állampolgárság vagy abba leendő belépés és a büntetlen előélet. Más követelmény vagy korlátozás el sem képzelhető, de tel sem állítható!

A lelkészképzés jogát, intézését (5-ik pont) azonban kezéből ki nem adhatja az egyház s azt el nem fogadhatja, hogy az állam neveljen számunkra papokat, főleg oly intézetben, mely nem az egyház felügyelete, vezetése, irányítása alatt áll! A külföldi egyetemek látogatásának lehetőségét az állam és a szlovák ref. egyház irányában tanustandó loyallással hozni kapcsolatba: a legnagyobb absurdum! Ez egyszerűen a ref. lelképásztoroknak a magasabb tudományosságtól való elzárását jelenti. Tudvalevően a genli, bázeli, montaubani, utrechtli és edinburgi egyetemek azok (tehát semleges és ántán államokban levők), melyeket a múltban leginkább látogattak a mi ifjaink, de hogy onnan illoit portékát hoztak volna valaha is, ezt már senki se állíthatja és nem is

azért mentek, hogy ott titkos politikai egyesületeket alkossanak, konspiráljanak, mint ahogy ezt mások megtették másutt. Valósággal elkerülhetetlen életszükséglete képez az, hogy e tekintetben semmi féle mesterséges korlátozás ne akadályozza egyházunkat abban, hogy gondoskodhassék papi területében a halálozás, nyugdíjazás, munkaképtelenség folytán előálló hiányok pótlásáról. Erre pedig ma is, holnap is szükség lehet, ezt egy ma még fel sem állított papnevelő produkcióját halogatni, kitalálni nem lehet. Meglátszik e pontozaton, hogy kevés körültekintéssel, heizet ismerettel, jogérzékkel formulázott és hogy csak a minden áron való korlátozás lebegett szem előtt!

Örülök.

(Vége köv.)

A közös bizottság tanácskozása.

A szlovenszkói tiszánlneni és dunánlneni egyházkerületek kiküldötteinek, mint bizottságnak az értekezlete a teljhatalmu minisztériumnak a ref. egyház Memorandumára adott válasza tárgyában június 7-én tartott meg Rimaszombomban. Jelen voltak: Czinke István püspök és Lukács Géza egyházkerületi főgondnok elnökele elülti, Pafay Károly h. adm. nist. püspök, Szilassy Béla egyház ker. főgondnok, Tóth Kálmán komáromi esperes, Csekel Dávid egyház ker. kiküldött, Idrányi Barna, Bornemisza Elemér, Süteő István és Péter Mihály egyház ker. kiküldöttek. Ez utóbbi a jegyzőkönyvet is vezette. A konferencia a rimaszombati egyház tanácstermében tartott meg.

Czinke püspök üdvözlölvén a nagy farsadással megjelent kiküldötteket, a tanácskozmányt megnyitotta, kijelölve a gyűlés tárgyaúl azon miniszteri leirat feltétel tanácskozást, melyet a két egyházkerület által felterjesztett Memorandumra a minisztérium leküldött. Ezért felolvasott először a leirat egész terjedelmében, majd „Az Entente és a Cseh-szlovákia között 1919. évi szeptember hó 19-én létrejött kisebbségi szerződés” hiteles másolata. Ennek utána az értekezlet egyhangulag kimondotta, hogy a leirat bevezető pontja, amelyek a teljes egyenlőséget, a viszonyosságot hangoztatják a többi felekezetekkel szemben és teljes vallás- és kultuszszabadságot biztosítanak számunkra, a többi pontokkal és feltételekkel, amelyekben kimondatik, hogy megszervezendő a szlovák esperesség és hogy tót magyar nyelvű gyűlekezetekbe csak oly lelkészek választható meg, akik a magyar mellett a szlovák nyelvet is bírják és hogy azokban az egyházakban még az istentiszteletek rendjének megállapításába is befojlyanak és amelyek a lelkésznevelést is olyképen kívánják szabályozni, hogy közös teológiánk volna az evangélikussal Bratislavában stb. — a legteljesebb elntelben vannak.

1. Az első pontra, amely így szól: Teljes egyenlőséget és viszonyosságot biztosítunk a többi egyházakkal és tiszván az egyházi élet területén mindazon autonóm jogokat, amelyek számára a

volt magyar királyság alatt országos törvényekben biztosítva voltak, kimondotta a bizottság, hogy a tiszván az egyházi élet területén kifejezést léleértésekre okot szolgáltatathatónak gondolja. Tanácskozmány leszögezni kívánta, hogy miután a volt magyar királyság alatt létrejött törvényeink szerint iskoláink mindenestől az egyház testéhez tartoznak, midőn az egyházzól van szó, — az alatt iskoláink is értendőek. A békeszerződés 8., 9. pontja iskoláink számára is teljes szabadságot biztosít.

2. A szlovák esperesség megszervezése kérdésében a bizottság kimondotta, hogy ennek az ügynek olyatán módon való keresztlvittele, ahogy a kormány előírta, ellentétben van az elvi kijelentésekkel. Az eddig érvényben levő egyházi törvényeink megmondják, hogy az esperesség miként szervezendő, t. i. vagy az egyházak vagy az egyházkerületek kezdeményezésére. Egyházkerületünk bizottságának semmi ellenvetése nincs az ellen, ha ez a szervezés a szlovák gyűlekezetekből indul ki. Ami az istentisztelet nyelvének és rendjének megállapítását illeti, amit a leirat szintén prejudikálni akar, — ez az elvi kijelentést szintén nem fedezi, mert az istentisztelet nyelvét a gyűlekezetek állapítják meg, ha tehát volna egy egyes nyelvű gyűlekezetek, az azoknak a jogkörébe tartozik.

3. A harmadik pontot, — mely szerint biztosít autonóm törvényhozást, amelynél azonban érintetlen marad a legfőbb felügyeleti jog — a bizottság természetesen találta.

4. A negyedik pontot, mely szabad lelkészválasztást ígér, korlátozottan tartja az által, hogy kimondatik, hogy csak az lehet lelkésszé egyes nyelvű gyűlekezetekben, aki a magyar nyelv mellett a szlovákot is teljesen bírja.

5. Az ötödik pont azon részét, amelyben az iratik elő, hogy: „a papnevelés céljára fog szolgálni a szlovenszkói ág. h. ev. egyházzal közös theol.”, a legteljesebb mértékben kifogásolta és az elvi kijelentésekkel ellentétben állónak tartja; a kormányt kéri, hogy addig is, míg a papnevelés ügyét autonóm uton rendezheti, engedtelessék meg egyházainknak, hogy külföldről hozathasson lelkészeket. Tiltakozik a leirat azon kifejezése ellen, hogy a lelkészeknek a ref. egyház szlovák hitveivel szemben tanusított loyális magatartásától fog függeni, hogy az ifjuság később az iskolákat szabadon látogathassa. Ez a legnagyobb mértékben sérti magokra az ily gyűlekezetekben szolgáló lelkészekre, akik éppen lelkipásztori tisztlükkel kifolyólag, de a törvény szerint is minden hívőkkel a Krisztusi szeretet szabályai szerint tartoznak eljárni.

(Vége köv.)

Válasz a szlovenszkói ref. egyház emlékiratára.

A szlovenszkói ref. egyház püspökségi adminisztrátor urainak Rimavská Sobota és Sec. — A Czinke István ur és társai, mint a püspöki, illetőleg kerületi főgondnoki hivatalok ideiglenes adminisztrátorai által képviselt szlovenszkói ref. egyháznak

1920 dec. 21-én Kosicán, 1921. január 28-án Komárnoban keltezett, 1921 márc. 2-án 509. sz. a iktatott emlékiratára vonatkozólag újlag hangsulyozom azt, amit a Slovenskó közizagatásával megbízott teljhatalmu miniszterium 1919 óta ismételt hangsulyozott, hogy a Csehszlovák köztársaság kormánya a slovenskói ref. egyház számára biztosítja:

1. Teljes egyenlőséget és viszonyosságot a többi egyházakkal és tiszván az egyházi élet területén mindazokat az autonóm jogokat, amelyek számára a volt magyar királyság alatt országos törvényekben biztosítva voltak.

2. Teljes vallás- és kultuszszabadságot, azzal a hozzáadással, hogy a slovenskói ref. egyház tiszánlneni kerületében megszervezendő a szlovák esperesség és abban, valamint esetleg más esperességekben is, ahol ennek szüksége mutatkozik, minden rendű istentisztelet a tiszva szlovák nyelvű egyházakban tiszván szlovák nyelven végeztessek. A egyes, szlovák magyar gyűlekezetekben csak oly lelkészek bocsáthatók választás alá, akik teljesen bírják a szlovák és magyar nyelvet s ezekben a gyűlekezetekben úgy a szlovák, mint a magyar hívek számára külön külön rendes vasárnapi és ünneplisten tiszteletek tartandók, mindkét nyelven évenként oly számban, amely a hívek lélekszámarányának megfelel. A kauzállis funkciókat azonban végezze a lelkész minden hívének és családjának annak anyanyelvén.

3. Autonóm egyházi törvényhozást, minél azonban érintetlenül marad a legfőbb felügyeleti jog, a — jus supremae inspectionis.

4. Szabad lelkészválasztást, egyházi kanonikus és világi törvények korlátain belül.

5. Ami a ref. theol. ifjuság nevelését és tanulmányait illeti, a teljhatalmu miniszter ragaszkodik ahhoz az álláspontjához, melyet 1920 december 19-én keltezett Czinke István urnak, a rimavská-sobotai püspöki hivatal adminisztrátorának küldött leiratának d. pontja alatt kifejezett, nevezetesen ahhoz az álláspontjához, hogy: a Cseh-szlovák köztársaságban csak az lehet a ref. egyház lelkészévé, aki annak területén elvégezte a VIII. gimnáziumi osztályt az érettségivel, — elvégezte Slovenszkón a theol. akadémia 8. semesterét, letette az előirt vizsgákat s az illetékes püspök által lelkészé avatott fel. E célra fog szolgálni a slovenskói ág. hitv. ev. egyházzal közös theol. akadémia, később egyet. fakultás. A ref. egyház lelkészeinek a Cseh-szlovák köztársasággal s a reform. egyház szlovák hitveivel szemben tanusított loyális magatartásától fog függeni a külföldi prot. főiskolák szabad látogatása.

6. A hivatalos érintkezés nyelvét a más nyelvű nemzet kisebbségekkel országos törvény szabályozza.

7. Ami a ref. egyházzal szemben esetleg elkövetett sérelmeket illeti, — az egyház és intézményei a törvény védelme alatt állanak. Esetleg szabálytalanságokat előterjesztett panasz s ahhoz csatolt bizonyítékok alapján az illetékes hatóság orvosolja.

6. A Cseh-szlovák köztársaság kormánya a ref. egyház lelkészeinek és intézményeinek biztosította mindazokat a segélyeket, amelyeket a volt magyar királyság kormánya folyósított. Hogy a ref. egyház lelkészei és intézményei mind e mai napig nem kapták meg igényelt segélyeket, azért kizárólag azokra hárulnak a felelősség — s ezeket vonja is felelősségre a ref. közlekedési kar — akik eddig megakadályozták a szlovenszói ref. egyház hábar csak átmeneti megszervezését is — mert, ha a szlovenszói ref. egyháznak nem voltak még a képviselői, a kormánynak nem volt kivel tárgyalnia és nem volt kivel döntéseit közölnie.

A Cseh-szlovák köztársaság kormánya bizonyos pauszál összegeket felvett költségvetésébe az 1919. és 1920. évekre is, — úgy szintén az 1921. évre is felvett mintegy 2175000 Kcs. csak a szlovenszói ref. egyház rendes és rendkívül szükségleteinek fedezésére, a Podkarpatská Ruson kívül. Hogy ha a ref. egyház nem teljesíti azokat a feltételeket, amelyeket a Cseh-szlovák köztársaság kormánya vele szemben felállított s nem lesznek számára utalhatók ezek a segélyek ez év folyamán sem, — el fognak azok veszni 1921. dec. 31-ével mint igénybe nem vett hitel, az országos törvény értelmében, az állampénztár javára, amint az az 1919. és 1920. évben előirányzott hitellel is történt. Podkarpatská Rus, mint a Cseh-szlovák köztársaság autonóm része, követeli, hogy a Podkarpatská Rus területén lévő gyülekezetek külön egyházzá szervezkedjenek meg, amelyeknek aztán ezen terület politikai kormányzósága fogja fizetni a biztosított segélyeket úgy, amint ezt teszi két ág. h. ev. egyházközséggel Užhorodon és Novy Klenovcon, amelyek annak területén vannak.

Államsegélyek folyósításának feltételei:

1. Hogy a ref. egyház autonómikusan megszervezkedjék, az új zsinati törvények alapján mint önálló, a magyarországi ref. egyháztól teljesen független — Slovenskói Ref. Egyház — aminek keresztülvitelét már megígérte.

2. Hogy lelkészel és gondnokai az egyházi közigazgatás minden fokozatán letegyék a hűségi esküt a Csehszlovák köztársaság iránt.

3. Hogy a zsináttól egyházkerületben külön szlovák esperesség megszerveztesse.

4. Az iskolákra vonatkozólag az iskolaügy és nemzeti művelődés miniszteriuma maga álláspontját a következőkben juttatta kifejezésre: Ha a ref. egyház megszervezkedik, mint slovenskói önálló egyház, Magyarországtól való minden függés nélkül, iskolának és tanítóknak meglesznek mindazon autonóm jogaik, amelyek megvannak a törvények és törvényes rendeletek korlátai között a többi egyházaknak is a Csehszlovák köztársaság területén.

Miniszter helyett:
Ján Simkovic
kormánytanácsos.

HIREK.

— **Munkatársainknak és olvasóinknak** békeséges és üdvösséges ünneplést kívánunk.

— **Németh István** dunántúli püspököt a balatonkenesei ref. egyház meghívta megüresedett lelkészi állására. A meghívó ívet az egész gyülekezet aláírta.

— **A szlov. tiszáninneni ref. egyházkerület** időszaki bíróságának május hó 19-én Rimaszombatba kitűzött ülése elmarad. A kitűzött ügy az egyházkerületi gyűlés alkalmával tartandó rendes bírósági ülés tárgya lesz.

— **Főgondnok beiktatás.** A dunántúli ref. egyházkerület a Tisza István örökébe, az egyházkerületi főgondnoki székbe **Balogh Jenő** dr volt magyar igazságügy-minisztert beiktatta a pápai református templomban. A kerület nevében Antal Géza dr üdvözölte a főgondnokot. A kormány, a testvér egyházkerületek, az ág. h. ev. egyetemes egyház stb. üdvözölték az új főgondnokot.

— **Konventi titkár.** **Kállay Kálmán** volt bukaresti lelkész, utóbb pápai theol. h. tanár a lelkészválasztott Hörömpő D. helyére egyetemes konventi titkárrá neveztelet ki.

— **A szlovenszói egyetemes ref. egyházunk** emlékiratára a kormány által adott válasziratot — habár késve is — teljes és hiteles szöveggel egész terjedelmében közöljük mai számunkban, tekintettel arra, hogy több oldalról érdeklődtek iránta az érdekeltek és illetékesek.

— **Egyházkerületi gyűlés.** A slovenskói tiszáninneni ref. egyházkerület rendes közgyűlését június 14 és 15 én fogja tartani Ólárafaludon. A közgyűlés délelőtti 9 órákor a Nagyszálló nagytermében fog kezdődni. A közgyűlés fontosabb tárgyalás lesznek: a püspöki jelentés; az emlékiratunkra érkezett miniszteri leirat s a közös bizottságnak arra vonatkozó munkalatai; az egyházkerületi tisztviselők új választásának elrendelése és konventi tagok választása. Az egyházmegyéből az ügyiratok legkésőbb június hó 5-ig küldendők be a püspöki hivatalba (Rimaszombat).

— **Egyházlátogatás.** Az abaujtonai egyházmegyében pünkösd után fogják az **lányi** Barna esperes által kiküldött egyházlátogatók — az esperes által részletesen kidolgozott program alapján a négy járásba osztott egyházak ügyeit megvizsgálni. A **kassai** járásban Szobonya István em. tanácsbíró és Szőke István, — az **ósvavölgyiben** Lengyel János em. főjegyző és Kovács Lajos, — a **szepesti** járásban Körössy Sámuel em. dékán és Kószeghy Gábor, — a **tornai** járásban Oláh Péter em. tanácsbíró és Vajhó Lajos lelkészek fogják az egyházlátogatási tisztet betölteni. — Az egyes egyházakban istentisztelet tartatik az előre kihir-

detett napon, aktuális, alkalmi beszéd tartásával.

— **Nyilvános nyugtázás.** A szesztai ref. szegény tűzkárosultak részére eddig adakoztak a következő ref. gyülekezetek: Hernádszadány 238, Tekeháza 200 kor., Garamlók 178-20, Tarczavajkócz 200, Balogliványi 90, Abaujszlina 100, Nagyszaláncz 476, Szepsi 156, Péder 58-50, Garbócbogdány 528-40, Barka 484-50, Bori 66-64, összesen 2776-24 kor., azaz kettőezerhatszázhatvanhat kor. és 24 fill. Mindezen adományokat a gyűjtőknek is, az adóknak is hálás szívvel köszöni s a többi egyházak adományát is **jó reménységgel várja s kéri** kitűnő tisztelettel. Szesztai, 1921. május 8. **Simon József** ref. lelkész.

— **Adomány.** Lapunk anyagi erősítésére **C. eglédy** Sámuel nemesmartonfalai presbiter 50 koronát adományozott. A köz. nevében köszönöm a szíves adományt. Szerk.

— **A szerencsi református templom** pusztulása. Szerencsen virágvasárnapján délután kigyuladt a református egyház ősi temploma és másfél óra alatt martaléka lett a tűznek. A templom 1220-ban, II. Endre király idejében épült és külön nevezetessége, hogy Rákóczi Zsigmond volt erdélyi fejedelem hamvait őrizte.

Szerkesztői üzenetek.

P. M. G.—cs, Mint látod, megkaptam. Az egész nem fért be a mai számba. A válaszirat nagyon fontos; mentől több oldalú kritikát kíván. Vártalak is. Sajnos hogy nem jöhettél. — **Cs S. Edinburgh.** Levelet írtam; a lapot küldöm, kereszt-kötés alatt küldöm. Küldtem az elmúlt héten is a levéllel egyidejűleg. Szíves üdvözlét. — **Zs. I. Basel.** Küldöm minden héten a lapot. Megérkezik-e pontosan? Küldeményét én is várom. Szíves üdvözlét.

Kiadó: **A református egyházkerület.**

A kiadásért felelős: **Réz László.**

Pályázat.

A felsőőrcei (Vysmírevlcscei) újabb beosztás szerint Zemplén. ref. egyházközség ellátóvázás folytán megüresedett kántortartatói állásra pályázatot hirdet. Fizesés: 1. Egy féltelek föld, 10 hold szántó, 3 hold kaszáló. 2. Tíz köből rostált rozs. 3. A földet a hívek teljesen megművelik, a tanító magjával bevetik. 4. Fapénz, a személyes megjelenés után, a hívekkel történt egyezség szerint. Szolgálati nyelv szlovák. Kötelessége, az istentiszteletnél az énekítés vezetése, a gyermekek oktatása a szlovák tanterv szerint. Pályázhatnak nők is, határidő 1921. június 1. Az állás azonnal elfoglalható. Kérvények Ref. Iskolaszéki Elnök címére küldendők Felsőőrce u. p. Szobránc Vasutállomás Nagymihály (Mihalovce).

Nyomatot: **Gémőri Zoltán** nyomdájában **Rozsnyén**

Református Egyház és Iskola

A szlovenszkói és ruszinszkói reformátusok hivatalos lapja.

Előzetési díjak:

Egész évre — 60 K Negyed évre — 15 K
Fél évre — 30 K Egyes szám ára 1 K 20
Megjelenik minden vásárnap.

Felolvas szerkesztő:

RÉZ LÁSZLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Rozsnyón, a református lelkészi hivatalban, hová a kéziratok, előfizetések, hirdetések és az esetleges reklamációk küldendőek.

Egyház és állam viszonya.

(R. L.) A lapok hasábjain elég gyakran találkozunk különböző formában s beállításban az egyháznak az államtól való elválasztása kérdésével. Nagyon fontos kérdés. Az ilyen kérdésekre vonatkozik ez a hasonlatszerű kifejezés: kemény dió. Az egyházakat pedig az egyház és állam viszonyának kérdése közelről érdekli. Ezért tehát teljesen indokolt, sőt szükségszerű, hogy e kérdéssel mi is foglalkozunk — még pedig egyenesen és tisztán a református egyház tana és alapelve szempontjából.

1. Kálvin és követői nem elégedtek meg azzal, hogy a róm. kath. egyházalkotmányt, mint nem szentírásos alapulót, elvessék, hanem a szentírás alapján pozitív egyházszervezetet létesítettek. Ennek folytán a református egyház — bár országról országra külön, de lényegileg — ugyanazon alapelvek szerint szervezkedett mindenfelé. Ebből folyólag a református egyházon belül az egyes országokban keletkezett egyházszervezetek az alapelvek azonossága mellett egymástól számos eltéréseket mutatnak. Teljes egyenlőséget megvalósítani nem tudnak, de erre nem is töreksenek — éppen azon elvi állásfoglalásuknál fogva, mely szerint e világi életre vonatkozólag az állami hatalmat maguk felett állónak elismerik.

Kálvin már az alapelvben eltér egy a róm. kath., mint a lutheránus felfogástól. Az ő alapfelfogása szerint az egyház az államtól különböző társadalom. Szerinte az egyház rendeltetése az embereknek a bűntől megóvása és tökéletességre vezérlése, mivelből feltétlenül szükség van emberi szervezetre. Világi felsőbbre is feltétlenül szükség van és annak engedelmeskedni kötelesség. Azonban a felsőbbre iránti engedelmeség miatti nem szabad megelégedni Isten ígéretével. A lelki szabadság a polgári kötelességek teljesítésével szépen összefér. A világi felsőbbre éppen úgy, mint az egyház, köteles Isten országát építeni; amaz a bűnösök büntetésével, emez az emberek

javitásával. Hit dolgában az egyház nem rendelheti magát alá a világi felsőbbre: mert a világi felsőbbre, mint ilyen, nem tagja az egyháznak. Ennélfogva az állam nem béníthatja meg az egyház működését, de nem is hátríthatja el róla a kötelességet, hogy feladatait teljesítse. (Kálv. Inst. IV., XX.) Az egyház nem járhat más úton, mint Isten akaratának utján és inkább kell engedelmeskedni Istennek, mint embernek. (Csel. V, 29.) Ebből a csak érintett eszmemenetből, melyet teljesen fed a szentírás, sarjadt ki a szabad egyház szabad államban gondolata.

2. De ugyancsak ez érintett elvekből folyólag a szabad egyház szabad államban gondolata nem jelenti s nem is jelentheti az egyháznak az államtól való elválasztását (separáció) — különösen oly értelemben és mértékben, amint azt a socialdemokrata politikai irány szélső kilendülése tervezte és követelt; mert az állam nem jelentette ki magát istentelennek.

Hogy nem jelentheti, arra maga a socialdemokrata irány szolgált döntő bizonyosságot. Mert ez az irány az államnak az egyházzal szemben szélsőséges jogot kíván biztosítani: az egyházat pedig teljesen megbénítani törekszik feladatának teljesítése közben. Ez irány érvényesülése esetében az egyháznak „szabad” voltáról még csak elméletben sem lehetne beszélni. Mivé zsugorodnék tehát a szabad egyház szabad államban fogalma?!

A tervezett separáció gondolata oly egyházi intézmények felett is rendelkezni akar, amelyek az egyház életműködéséhez oly szükségesek, minők a kenyér, víz, levegő stb. az emberi életre (Templo alapok, alapítványok stb.); melyek az egyháznak nem állami eredetű tulajdon, hanem magán-tevékenységből, áldozathozatalokból származó celtárgyon, melyek nem az állam ellen, de Isteni elhivatás-szerű tevékenységének szolgálatában állanak. Sőt oly egyéni jogokat is megvonni tervez, amelyek egy demokratikus államban minden állampolgárt megillet

nek. (Pl. lelkészekről egyháztagsági, egyéni jogok).

Kálvini alapelv szerint tehát a separáció tervezett gondolatát teljes mértékben perhorreskáljuk s népünk e gondolatot be nem fogadná, melynek tendenciája ellentétben van az ő életelveivel s lelki világával.

3. Teljes egyenlőséget megvalósítani egyházszervezet tekintetében nem tudnak még azok az egyházak sem, amelyek erre elvileg töreksenek, mert az életviszonyok különbözőségét figyelmen kívül nem hagyhatják. Sőt az egyházak a történeti kialakulást sem vetkőzhetik le márról holnapra, mert hiszen a történeti kialakulások is az életviszonyok hatása alatt fejlődtek ki. (Példa erre egy felől a volt magyarországi róm. kath. egyház és annak kebelében az erdélyi róm. kath. státus, — másfelől a volt magyarországi ref. egyház kebelében az erdélyi ref. egyház szervezeti különállása, mely az Unio óta is az egykori különállásnak még igen erős nyomait őrítte meg az utolsó államalakulásig is).

Ebből az elvi és történelmi álláspontból kifolyólag két fontos következtetés vonható le. Egyik: a református egyházat alapelveivel ellentétes, sőt a lehetlenséggel határos szervezetbe s államjogi helyzetbe kényszeríteni annyit jelentene, mint életerét megnyírni, mely baldoklást jelentene számára. Másik: elvni lába alól a reális talajt, melyet az életviszonyok szükségelt raktak az előállamban átja; annyit jelentene, mint lehetlenné tenni rá nézve az elhivatás-szerű munkálkodhatást; olyan cselekedet volna ez, mint ha az embert átmenet nélkül természetének meg nem felelő éghajlat alá internálnák.

Vajjon célja volt-e ez az új államalakulatnak? Vajjon a szörnyű világháború előidézte teszt és lelki romokat így lehet rekonstruálni, sőt újjáépíteni? Kérdések, amelyekre ezúttal nem adunk feleletet.

4. Feltéve, hogy a köztársasági államhatalom reprezentatív és képviselői minőségben komolyan törekkenek a separációra: miért törekkenek erre? Arra a

kérdésre kell objektív feleletet adni: meg-
szünt-e az egyház működésének elhiva-
tásszerű célja? Cél nélkülivé lett-e az
egyház? Ha igen, akkor megérett az el-
sorvasztásra. Ha nem, akkor...

Mi a célja, feladata, elhivatásszerű kö-
telessége, Kálvin szerint, az egyháznak?
Isten országának építése. Ez az államé
is. A kettőnek azonban különböző a *mód-
szere.* „Az állam a bűnösök büntetése
vel, az egyház az emberek javításával
törekszik a feladat megoldására.” E két
módszer egymást egészíti ki, *tehát mind
kettő szükségeszerűség.* Az állam is tö-
rekszik feladatszerűleg az emberek javi-
tására. E célból építi az iskolákat stb.
De ezek az iskolák stb. végső következmé-
nyekben nem érhetnek el *eszményi*
célit. Mert az államnak az emberek javi-
tására való törekvése politikai irány-
működés rend- és természetszerűleg. Az
egyház pedig eszmények szerint törek-
szik a cél felé.

Ezek alapján az *egyház és állam
viszonya nem lehet más* — főleg itt
Szlovénzkön, ahol évezredek társadalmi
és egyházi intézmények kifejedéséről van
szó — *mint a szabad egyház szabad ál-
lamban gondolata — oly módon, hogy
az állam örökídjék a maga állami alap-
elveinek, hatalmának, érdekeinek biz-
tosítása felett, de tegye lehetővé azt
is, hogy az egyház is teljesíthesse hi-
vatásszerű feladatait.*

Nem csak a hatalom bírása teszi ki-
vánatosná az állami életet, hanem sok-
kal inkább a kitűzött célok megvalósi-
tásának mentői, nagyobb lehetőségének
biztosítása. Ezért van az, hogy az állam
körén belül, az ő hatalma alatt levő in-
tézsmények s köztük az egyház főként,
versenyre bírják még magát az államot
is. Ez a fejlődésnek egészséges iránya.

Felvilágosításul A Kassai Ujság kö-
zölvén azon miniszteri választ, mely a
Szlovénzkóban és Ruszinszkóban levő
reformátusok memorandumára érkezett,
miután abban a következők is foglaltat-
nak: „Hogy a ref. egyház lelkeszei és
intézményei mind e mai napig meg nem
kapták az igényelt segélyeket, azért ki-
zárólag azokra hárulnak a felelősség, —
s ezeket vonja is felelősségre a köz'el-
készí kar — akik eddig megakadályoz-
ták a szlovénzkói ref. egyház — habár
csak átmeneti megszervezését.” az e
válasszal Rimaszombatban május 7-én
foglalkozó bizottság, — mivel e kijelen-
tés valódisága esetén alkalmas volna a
köz'elkészí kar részéről az egyház veze-
tőségével szemben bizalmatlanságot tá-
masztani, — alólírottat, mint a bizottság
előadóját a következők hírlapi közvéte-
lével bizta meg:

Dr Révész Kálmán püspök még 1919.
október 6-án az államsegély tárgyában
Simkovic János kormánytanácsoshoz for-
dult, aki október 26-án kelt, a miniszter
megbízásából írott 1904. sz. levelében
a következőket közölte vele: „Ami még
a ref. egyház intézményei, tisztviselői,
hivatalnokai és alkalmazottai állami se-

gélyét illeti, a Csehszlovák köztársaság
kormányja a ref. egyháznak ugyanazokat
a segélyeket biztosítja, amelyeket a volt
magyar állam megadott, amelyeket az
ág. hitv. ev.-egyház számára is biztosít-
ott. A kedélyek megnyugtatóra közlöm,
hogy ezeket a segélyeket a költségvetésbe
felvettem úgy az ág. hitv. ev., mint a
ref. egyház számára, de természetes,
hogy minden egyházi tisztviselőnek és
hivatalnoknak le kell tennie a hűségi
fogadalmat a Csehszlovák köztársaságra.”

Midőn pedig Dr Révész Kálmán püs-
pök 1919. nov. 8-án kelt levelében a
kormánytanácsost arra kérte, hogy eme
hűségi fogadalmat az illetők csak a béke-
szerződés ratifikációja után tehessek le:
a kormánytanácsos ur a miniszter meg-
bízásából 1919. nov. 13-án írott 2181.
sz. levelében — méltányolva e kérés, —
e tárgyra vonatkozólag a következőket
írja: „A Csehszlovák köztársaság kor-
mánya biztosítja az önök összes autonóm
jogait egyházi és iskolai téren, amit az
az előző 1919. okt. 20-án 19046. sz. a.
kelt leiratomban is körvonaloztam, az
egyháznak és iskolának nyújtja mind-
azokat a segélyeket, melyeket a volt
magyar kormány is megadott. És jóllehet
ezeket a segélyeket jog- és igazság szer-
int csak attól a naplól kezdődőleg kel-
lene kifizetni, amelyen a ref. lelkeszi
kar leteszi a hűségi fogadalmat, mégis,
hogy az egyes lelkeszi családok szűkös
helyzete részben addig is enyhíthessék,
mindegyiknek az illetékes adóhivatalnál
Főtisztelendőségnek kifejezett kíván-
sága szerint ki lesz utalva a volt magyar
törvényes kormány által utalványozott
családi segély, visszamenőleg azokra a
hónapokra is, amelyekre ezt a segélyt

Imádság.

Irta és elmondta az abaujtonai egyházm.
közgyűlés alkalmával: **Oliáh Péter** ref. lelk.

Oh Isten! Te vagy a világ minden-
ható teremője és annak fenntartó lelke,
az embereknek hűséges gondviselője, az
emberiség sorsának a gondolatok és cé-
lok zűrzavarából jóra igazgatója, az el-
lentétes érdekek közt a szentség kijelen-
tője és megvalósítója és Te vagy nekünk
a Jézus Krisztusban mennyei Atyánk
és az egyház által földi boldogságra és
örök idvességre vezérlőnk.

Szent neved dicsőítésére gyűltünk össze
ennek a nevezetes napnak reggelén.

Oh milyen jó és édes nekünk az alu-
vás, ha megfáradunk és munka után
édes nyugalmat találunk ha a vívódó
gondolatokkal való küzdelem után enyhí-
lést szálj lelkünkre, ha nem rettenünk
lel édes álmunkból, ha megváltó és id
vezítő Krisztusunk nekünk nap és világ
és ő minket sötétségben nem hagy.

Mennyei Atyánk! itt vagyunk előtéd
megújult testtel és erővel. De mi most
is, földünkkel reggelén, mintha sötétség-
ben volnánk, nem látjuk a világos irányt,
mely felé haladunk kell; mint világta-
lások lényegében ha tapogatóva a ta-
lat, mintha álomban élne köröttünk a
világ és annak súlya nehezedne lelkünkre.

Mennyei Szent Atyánk! Te tudod, hogy
mi az egytelenség és teljességnek vol-

tunk hűséges munkálói, a féltett való
nagy küzdelemben a nyugalom és enyhí-
lést keresői, a háború véres küzdelmei
alatt és a hangulatok izgalmat között
a hűveknek szép és kies folyóvizek mel-
lett gyönyörűséges mezőkön vezetője, a
jogosság mellett a méltányosság, béke-
tűrés és türelem élesztetői és ápolgatói.
Es, most itt vagyunk szent házadban
ennek a nevezetes napnak reggelén, egy-
házmegyei életünk új alakulásának ün-
nepélyes órájában; itt vagyunk eme leg-
szébb városunkban egyházaink képvisle-
telében, a legkelelőbb egyházunktól, melyre
a szaláncvári romok néznek, amaz egy-
házakig, melyekhez a történeti nevezete-
ségű szádelői völgy nyit utat és kapu-
t és imádkozunk, hogy oltalmazd a
hűvekben és hívőkben az igaz vallásos-
ságot, az egyházhoz való ragaszkodás
érzését, a munka és áldozatkésztséget;
imádkozunk, hogy legyenek hűséges elő-
járóink, kik tudjanak a nép előtt ki és
bemenni; gondnokaink, kik tudják és
birják gondját viselni egyházainknak és
hűveink osszák meg az ő gondjait,
hogy a gondok terhe alatt is édesnek tar-
tassák hivatásukat és gyönyörűségnek ter-
hük hordozását. Imádkozunk, hogy isko-
lánkban, mint a tempom előpitvarában,
legyenek hűséges tanítóink, diplomá-
inkban, mint a menynek előpitvarában,
legyenek hűséges lelkipásztoraink; tartsd
meg a Te szolgáidnak életét; azokban,
kik még fiatalok, g, ujjt szent gerjede-

zés lobogó lángját; őrizd azokat, kik az
élet estvéje felé közelítenek, hogy töm-
jénük lisztes maradványa elégséges le-
gyen az oltár izzó tűzének ápolására;
add ezt, így mennyei Atyánk, mert ez
idő szerint nem látjuk, kik lépnének a
megüresülő nyomokba.

Mennyei Szent Atyánk! Itt vagyunk
egyházmegyei életünk e nevezetes idő-
pontján és imádkozunk kü önösen azok-
ért, kiket legjobb meggyőződésünk szer-
int állítunk egyházmegyéink vezet.sére
és kormányzására. Segítsed azokat, hogy
népies kormányformánk mellett lehet-
sék legjobbjaink és legnemesebbjaink,
egyházszeretőink, hűséges munkájuk és
szellemük előkelő erejénél fogva; és így
nyerhessék meg mindenek tisztelését és
hálás elismerését, minden szabados és
az egyház javára célzó munkálkodásaink-
ban a sikereket és a legkényesebb ter-
mészetű ügyekben döntő szavuk halli-
gattassa el az ellenkezéseket.

Oh mi mennyei Szent Atyánk! védel-
mezd egyházadat és légy hűveidnek őriző
pásztor! Oh megváltó Krisztusunk! őrizd
drága véreden megváltott örökségedet és
váltásod érdeme szálljon be az azt hű-
ségesen elfogadó lelkünkbe. Atyánk és
Fiunk lelke, Szentlélek Uralkodó! szent
tejj meg minket, tartsd meg közöttünk
a szentiek egységét és vezérelj minket
abba. Amen

nem kapják meg, csak kérem az illető lelkészeknek eddigi rendeletek értelmében felszerelt kérvényeit összegyűjteni, hitelesíteni és felterjeszteni."

A Dr Révész után következő püspökök is megtette ez irányban a lépéseket. Ime, így áll ez az ügy.

Péter Mihály, biz. előadó.

„Fiat justitia, aut perat mundus.“

— Vége —

A hivatalos érintkezés tekintetében előterjesztett kívánalomra adott felelet (6. lk pont) nagyon is elastikus. Az eddigi eljárásokból ugyancsak nem lehet elgondolni, hogy miként is szabályozza ezt az országos törvény a nyelvi kisebbségekre nézve és vajjon ugy szabályozza-e, hogy az a csehszlovákoknak, az érthetőségnek, az ügykezelés könnyedségének megfelelő-e? Mert ha nem így, akkor éppen olyan hátrányos az államra, mint az egyházra.

A sérelmek orvoslásának mikéntje (7. lk pont) sem olyan, ami utját vágna annak, hogy egyáltalán sérelmek fordulhassanak elő. Ezeknek leginkább úgy lehetne elejét venni, ha az állam hivatalos szervei és közegei részletes utasítást nyernének az irányunkban kövendő eljárásról, jogkörük terjedelméről s ennek túllépése legyelman vétségnek minősítenék.

Legfőbb és legsúlyosabb kifogás emelkedő a 8. lk pont kijelentései és konzekvenciái ellen. Ez már határozottan negációja az első pont szerinti, a többi felekezettel egyformán megillető egyenlőség és viszonyosságnak. Nekünk tehát csak azokat a segélyeket hajlandó megadni, amelyet a volt magyar királyság kormánya folyósított, de azt, hogy mennyire túlszárnyalta az idő és élet ezeket, mily elenyésző semmiség ez az élet tényleges szükségleteihez képest s hova emelkedett azóta a drágaság: ezt csak reánk való kihatásában nem akarja meglátni és honorálni?

Az állam direkt és indirekt adókban közel százszorosára emelte már a közterheket. Minden elképzelhető közalkalmazott fizetések és pótlékok címén legalább is tízszeresét kapja a háború előtti javadalmának, amiből megélt tisztességesen: de a református lelkészi kar csak arra bír igényel, amit az 1898. XIV. és 1913. XXXVIII. t.-c. biztosít, csak arra tehát, hogy évi javadalmának 1600 koronáig való kiegészítését továbbra is garantálja az állam? Hát nem megalázás ez a ref. lelkészi karra??

Az pedig miféle taktikai machináció, hogy azokra törekszik átutalni a felelősséget, akik a tájékozatlanság zárkavarában azt se tudták, mitévők legyenek, míg a ratifikációval világos nem lett a helyzet? Ezt a fatális situációt utólag arra használni ki, hogy az egész papi státus, az egyházak bizonyos mérvben, még az övezetek és ávak is, elvesztették harmadik évi visszatartott járandóságaikról, ez bizony a jogegyenlőség és viszonyosságtól nagyon távol esik! Éini, azaz hogy megfogadni kellett ezen idő alatt is, a kölcsönök és adós-

ságok, amikkel ezt az időt átvergdőtük, kiegyenlítésre várnak!

Ugyan mimódon gondolja a kormány ezen illetményeknek megtagadását — amit a többi vallásfelekezeteknek kiszolgáltatott — összeegyeztetni a jogegyenlőséggel és viszonyossággal?? Mint szintén azt is, hogy azoknak javára a kongruát, korpótlékok felemelt összegekben szolgáltatja ki, nekünk pedig csak a magyar kormány által annak idején megállapított keretben ígért, még pedig ma is csak ígéri!

E szívr heizetnek és sajnos állapotoknak legfőbb oka kétségtelenül az, hogy a kormányzatban nincs egyházunknak saját képviselője, önálló ügyosztálya s élén olyan egyén, aki érdekeinket, jogainkat felkarolná, a paritást védelmezné, s kenyér kérdésből politikát, még pedig igen szerencsétlen politikát, ne csinálna, mert ennek elmaradhatatlan a visszahatása!

Egyházi vezetőségünk, papi testületünk s velünk szolidaritás összhíveink a nyilvánvaló megrövidítés, egyenlőtlen elbánásba belenyugodni nem fognak!

Egybevetve a miniszteri válasziratot az emlékirattal: megállapíthatjuk, hogy a tanár és tanítóképzés, általában a tanügyre és a miniszteriumban felállítandó önálló református ügyosztályra vonatkozó kívánalom nincs érintve benne, minél fogva ezekre megjegyzést nem is tehetek. A magyar református egyházak lételemért folytatott „küzdelmek kora“, uov látszik, még mindig nem ért véget. *Ö. álló.*

A közös bizottság tanácskozása.

— Vége —

6. A hivatalos érintkezés nyelvről szólván a leirat, kimondja, hogy ezt a más nyelvű nemzeli kisebbségekkel országos törvény szabályozza. A bizottság kimondotta, hogy a magyar egyházkerületeink csekélyszámu tót híveinket kivéve tisztán magyar. Teljes mértékben ragaszkodik a bizottság ahhoz, hogy mind egymás között, mind a hivatalos hatóságokkal és az velünk, magyarul levelezhessék.

7. A 7. pont 2 §-át, hogy a sérelmeket orvosolni fogja és hogy az esetleges sérelmeket az ahhoz csatolt bizonyítékok alapján az illetékes hatóság orvosolja. Ezt a bizottság tudomásul veszi, de kívánja, hogy az eljárás ez legyen egyházi törvényeinkkel egyezően, hogy az ily sérelmek a püspök útján terjesztessenek fel, s a sérelmeket elintéző és orvosló hatóság a miniszter legyen.

8. Ami a congruát illeti, itt a leirat elmondja, hogy a kormány biztosította a papságnak mindazon segélyeket, amelyeket a volt magyar királyság kormánya biztosított, e célra a kormány az 1919 és 20. évre bizonyos pausal összegeket a költségvetésébe is felvett. Ezért kizárólag ezekre hártja a felelősséget — s erre a költségek kárt egyenesen fel is hívja, — akik a szervezést bár ideiglenesen megakadályozták. Elmondja továbbá, hogyha a ref. egyház nem teljesítené ezeket a feltételeket, melyeket a cseh-szlovák állam

kormánya vele szemben felállított, nem lesznek számára ez összegek kiutalhatók s ezek a multa nézve is elvesznek. A bizottság a leirat eme részét, mint amelyek valóság esetén alkalmasak volnának a nyomorban lévő papság egy részét a vezetőség ellen lázítani, a legnagyobb megdöbbenéssel hallotta. Először is tiltakozott a bizottság az ellen, hogy az államsegély kiadása feltételek teljesítésétől tétetik függővé. Ez a békeszerződéssel a legszorosabb ellentétben van, mert a cseh-szlovák kormány a megszállás idejétől fogva minden terhet teljesíteni tartozott volna velünk szemben. Különbön is Czinke püspök bemutatta Simkovits referenciának 1919. évi 2181. sz. levelét, amelyben ez áll: „Ami még a ref. egyház intézményei, tisztviselői, hivatalnokai és alkalmazottai államsegélyét illeti, a Cseh-szlovák köztársaság kormánya a ref. egyháznak ugyanazokat a segélyeket biztosítja, amelyeket a volt magyar állam megadott s amelyeket az ág. ev. egyház számára is biztosított, — a kedélyek megnyugtatására közlöm, hogy ezeket a segélyeket a költségvetésbe felvettem, úgy az ág. ev., mint a ref. egyház részére, de természetesen, hogy minden egyházi tisztviselőnek és hivatalnoknak le kell tennie a hűségi fogadalomát.“ Ezen hűségi fogadalom letétele ellen sem dr Révész, sem az utána jövő Czinke, sem amott Patay, sem a többi vezetők, ellene soha senki sem tiltakoztak. Tiltakozott tehát a bizottság az ellen, midőn most a vezetőkre kívánja a kormány a felelősséget hártani: és hogy a papság szegénységét alkalmul kívánná felhasználni legszenvedőbb jogaink feladására.

A leirat azon utolsó pontjára, hogy az államsegély folyósításának feltételei: hogy a ref. egyház megszervezkedjék s az új zsinati törvények alapján mint önálló, a magyarországitól teljesen független, szlovén-szlovák ref. egyház, aminek keresztülvitelét meg is ígérte — a bizottság kimondotta, hogy ennek semmi sem áll utjában, mert máris megtették a lépéseket, hogy convent, zsinat tartassák, sem annak, hogy a lelkészek és a gondnokok letegyék a hűségi fogadalomát, de az ellen a bizottság megegyezően tiltakozással élt, hogy e munkák foganatosítását is az államsegély kiutalása függővé tette. Ez a tárgyalás a délelőttöt egészen igénybe vette, délután a biz. tovább ülésezett. Czinke látván püspök a biz. ülés megnyitása után először is konstataálni kívánta, hogy a leirat a Memorandum több pontját egészen hallgatással mellőzte s így e tárgyak feleit kellett tanácskozni.

Sörös Béla losonci lelkész a losonci egyház nevében azon ajánlatot tette, hogy a losonci egyház tulajdonát képező Nagy József-féle 200000 kor. alapítványát leánynevelő iskola felállítására céljaira, amit a biz. nagy közönnel tudomásul vett.

Miután pedig tanítóképzőt, polgári fiú- és leányiskolákat, lelkészképzőt kellene felállítani, az elnökség felhívta, hogy kördözze meg a nagyobb egyházakban e célra mind ajánlatot tudnak tenni.

A magyarországi egyházzal szemben fennálló követelését nem parancsszóra, ahogy megállapított, hanem ha szükség lesz, a legteljesebb testvéri egyetértéssel egyházkerületünk autonom uton fogja elintézni.

A tuzkár biztosítás további lebonyolításának ügyével Idrányi megbízott. Változatosan ragaszkodott a biz. ahoz, hogy ref. ügyosztály szervezetség, oda szül. magyar, de tótul is tudó lelkész alkalmaztassék. A losonci egyház IV. osztályu gimnáziumának visszaállítását, a rimaszombali elvett ref. gimnáziumának visszaadását sürgeti.

Az egyetemes konvent szervezésére is megterített a lépések, a biz. ajánlja, hogy a 3 püspök (egy ruszinszkói volna) és 3 főgondnok mellett arányosan nyolc tagból álljon. A ruszinszkóiak konventileg és zsinatilag velünk együtt lehetnek. Az év őszén Ótátrafüreden tartandó zsinatra a püspök az előkészítő lépéseket már megtette. A kerületi gyűlést Junius Idrányi tervezi szintén oda.

Az énekkarokat a miniszter előírta; ez ellen, miután az énekkarok listán egyházi intézmények, a bizottság panaszszal el a püspök után.

Patay indítványára kimondatott, hogy az ide csatolt egyházak, fejenként 4-4 kor. hozzájárulással hozzanak létre egy milliós alapot. A biz. az ajánlatot lelkes örömmel fogadja s ajánlotta az egyházkerület figyelmébe. Ugyancsak az 5 indítványára a Magyar tanítók egyesületének erkölcsi és amennyire lehet anyagi támogatása kimondatott. Ezzel az ülés az esti órákban azzal az óhajlással, bár csak munkáját siker koronázná, bezárattott és a tagok visszautaztak, némelyek ezer km. utat tévén meg oda, vissza, mint én és Idrányi. *Péter Mihály* biz. jegyző.

Események—Feljegyzések.

— **Templomszentelés** Hernádszántón május 8-án. Gyönyörű májusi vasárnap. Még az Isten is ünneplésre teremtette. A virágzó fákön méhek éneke zeng. A zarandokok árnyéka körül glória támad a harmatos lóvón. Jókedvű legények lovas bandériuma rohog az esperes helyettesítésére érkező Oláh Péter magyarbódi lelkész és Szobonya István györkei lelkész ünnepi szónok elé. Tíz órakor nagy sokaság indul a paróchiáról a templom felé, az énekvezérrel, Rozgonyi István magyarbódi tanítóval az élén s zengi harsogva: „Órül mi szivünk mikor ezt halljuk: a templomba mégyünk.“ Majd a papok palástos csoportja, a hívők ünnepi serege megáll a templomajtóban s Oláh Péter az esperes képében s az Anya, Fiu és Szentlélek nevében szívesket járó beszéd után megnyitja az ajtókat. Szépen kifetett, hatalmas botívó, izléses templom tárul elénk, amelyben a nép ápitatos zsongással megilletődve harsog az énekek. Éneklés után Oláh Péter szelid alakja jelenik meg az új testős szószéken s zengi esedezve a templomszentelés imádságát. Szobonya István borbély alakját cenzurálja az a szobony-

telt korona a szószék felett. A folytonos barackozás dacára is mindjobban belemelegszik s csengő hangján gyönyörködve beszél a Salamon templom építéséről, az Isten iránti hála aranyáról, az emberszeretet ezüstjéről, a buzgóság ezüst edényéről, amelyekkel felékesítendő ez a templom is a bele járó hivek által, mint ahogy Salamon építette a magáét ékesre.

Utána Vajthó Lajos helybeli lelkész olvassa fel a templomnak kevés feljegyzés és szájhagyomány által tudott történetét. 1815-ben építették a Püspöky földesúr által adott és kihasított telken. 1816. aug. havában szentelték fel először. A százéves templom jelenlegi megújítása mintegy 42000 K-ba került, amelyet a hivek aránylagos kivetéssel fedeznek egy-egy adófizetőre 120-2500 K-nyi kivetett összeg jutván, amely összegnek 2/3 ad rész: e befolyt. Végül Kőrössi Sámuel zsadányi és Rácz Kálmán eszékárosi lelkészek Urvacsorát osztottak, míg a kivülrekedteknek Kovács Lajos nádasdi lelkész volt kész hirdetni az igét.

A lelkiek szépsége után a testiek bőcsége következett s a vendégszerető „Isten hozott“ diadalkapus paróchián, a kedves háziasszony parancsnoksága alatt kedvre derülve a nyomoruságok babiloni fűzlái alatt. --1.

HIREK.

— **A püspökök és főgondnokok** május 21-én jelennek meg a teljhatalmu miniszternél Bratislavában, hogy a szlovenszkói ref. egyház helyzetéről, kívánóságairól s a min. leirat sérelmeiről új tárgyalást folytassanak.

— **A családi segélyeket** a lelkészek továbbra is akadálytalanul kikapják, annak kifizetése beszüntetve nincs. Ahol mégis visszatartják, annak oka bizonyosan az, hogy a fizetési könyvecské a kérdő ivhez csatolatlanul; azt kell tehát ideiglenesen vissza kérni s annak az adóhivatalnál való felmutatása esetén a kifizetés akadálytalanul megtörténik.

— **A ruszinszkói kormányzóság** a területén lakó ref. lelkészek államsegélyét, úgy látszik több esetből, kérvényezésre kitalja. Miután az ottani lelkészek a fogadalmat különben is letették: forduljanak folyamodással — csatolva hozzá kis-korú gyermekeik keresztlevelét is — az ungvári kormányzósághoz.

— **Gömörkösi megye zsupánja** 7366 sz. s értesítette a püspöki hivatalt (Rimaszombal) s egyidejűleg a többi felekezet püspökét is, hogy a löszolgabíroságokat (valahára) utasította, hogy a gyűlekezetekkel ne közvetlenül, hanem felsőbb egyházi hatóságok útján érintkezzenek.

— **A beregi egyházmegyéből** keserű panaszos levelek érkeznek hozzánk. A lelkipásztorok s családjaik nagyon sajnáló anyagi helyzetben vannak. A gyűlekezetek tagjai könyöröskékké, sőt egyeseken sivar lelkűekké lettek, mikor anyagi kötelezettségeik teljesítéséről van szó. Az állam — egyenesen elfelejtkezett a re-

formátus lelkészekről: bizonyára azért, mert azok mind magyarok. A róm. és gör. kath. lelkészek letették a fogadalmat s azok minden további feltételek nélkül négy címen kapják a segélyeket, de vissza is vonták később azoktól, akik magokat a népszámláláskor magyar nemzetiségűeknek merték vallani. A fogadalmat nem tett lelkészek nem engedik meg az iskolában a vallásitanítást, ezért több egyházban vallásitanítás nélkül nőnek fel a gyermekek. Nagy bajok, súlyos sérelmek élni. Ugy látszik ezekből, hogy Podkarpatska Russ-ban magyar református egyházunknak több a baja és sérelme, mint Slovenskón, pedig itt elég van. Ezeket nem lehet tünni. Az sem maradhat annyiban, hogy egy hitfelekezeten két részre szakítsanak. Podkarpatska Rus területén élő kálvinistaságnak egy területben kell élni a Szlovenszkó területén élő kálvinistasággal.

— **Tisztújítás a felsőzemléni egyházmegyében.** Az egyházmegyei tisztikar lemondása folytán a felsőzemléni egyházmegye közgyűlése elrendelte az egyházmegyei tisztii állások betöltésére a szavazást. A szavazatok beadására kitűzött határidőre a 28 egyház közül 16 egyház szavazata érkezett be, tehát 12 egyház nem szavazott. (Miert? Minden presbiterium köteles szavazni. Szerk.) A beérkezett összes szavazatokkal egyh. gondnokká Thuránszky Tihámér szalóki földbirtokos választott meg; s megválasztott még 4 négy papi s 5 vil. tanácsbíró, egy vil. fő- s egy vil. aljegyző. Új szavazás rendeltetett el — mivel általános többséget senki sem nyert — máj. 31-iki határidővel, az esperesi állásra. papi főjegyző, egy papi aljegyző és egy papi tanácsbíró állásra.

— **Helyrelgáltás.** A közös bizottság tanácskozása c. tudósításunk múlt heti közleményéből elnézésből kiharadt a Szalay László neve, ki pedig a közös bizottság tagja és a tanácskozásban jelen volt s részt vett.

Kiadó: *A református egyházkerület.*

A kiadást felelős: *Réz László.*

Pályázat.

A felsőrdőcei (Vysmréviscsei) újabb beosztás szerinti Zemplén. ref. egyházközség eltávozás folytán megüresedett kántortanítói állásra pályázatot hirdet. Feltétel: 1. Egy féltételek föld, 10 hold szántó. 2. Tíz köböl rostált rozsa. 3. A földet a hivek teljesen megművelik, a tanító magjával bevetik. 4. Fapánc, a személyes megjelenés után, a hivatallal történt egyezség szerint. Szolgálati nyelv szlovák. Köteleessége: az Istenízsleteiről az éneklés vezetése, a gyermekek oktatása a szlovák tanterv szerint. Pályázatnak nők is, határidő 1921. június 1. Az állás azonnal elfoglalható. Kérvények Ref. Iskolaszéki Elnök címére küldendők. Felaőrdőce, u. p. Szoboránc Vasútiállomás Nagymihály (Mihalovce).

Nyomatott: Gömöri Zoltán nyomdájában Rimaszombal

Református Egyház és Iskola

A szlovenszkói és ruszinszkói reformátusok hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:
Egész évre — 80 K Negyed évre — 15 K
Fél évre — 30 K Egyenlő szám ára 1 K 20
Megjelenik minden vásárnap.

Felolós szerkesztő:
RÉZ LÁSZLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Rozsnyón, a református lelkései hivatalában. Hová a kéziratok, előfizetések, hirdetések és az esetleges reklamációk küldendők.

Egy történelmi dátum.

(R. L.) A folyó évi május hó 12-ét történelmi dátumnak tekinthetjük. E napon alakult meg Komáromban, e törzsgyökeres magyar városban, a „*Szlovenszkói és Ruszinszkói Általános Magyar Tanítóegyesület*”. Nem csak a tanügy munkásainak erkölcsi és anyagi érdekeinek szolgálhatása teszi nagyfontosságúvá, valósággal eseményé ez alakulást, hanem és főként a magyar nevelés-oktatásügy előbbvitelének a reménye.

Hogy a tömörülésben, különösen a szervezett tömörülésben mily erő rejlik, arra éppen a ma szolgáltat kétségbevonhatatlan biznyságot. A magyar tantervek tömörülése impozáns módon történt meg, aminek értékét csak növelte az a körülmény, hogy a különböző jellegű és fokozatu iskolák oktatói egy táborban találkoztak: leomlott közönlük a hisúsági s az u. n. tekintélyi válaszfal is.

Az a tábor, amely az intelligenciának azt a fokát tudta felmutatni, amely az ilyen tömörüléshez és szervezkedéshez szükséges, garancia arra, hogy nem csak egyéni — bár teljesen jogosult — érdekek szolgálatában fog állani, hanem át van hatva az ujkori osztályharcon felül álló kultúra, még pedig a magyar nyelvű s szellemű kultúra szerelmétől is.

Az osztályharcon felülálló kultúra az az őslorrás, melyből egyedül buzoghat a népek nagysága, tekintélye és boldogsága. A kultúra oltára az iskolák. Ez oltárok áldozó papjai az iskolák oktatói.

Református anyaszentegyházunk — olvi és történelmi alapfelfogásához hiven — nagy érdeklődéssel tekintett a megmozdulástól fogva e mozgalom elé; örömmel és reménnyel látja az eddigi eredményt. Ott vannak a mi oktatóink is.

A református egyház vallja: „tudomány nélkül elvész a nép”, — „minden ország támasza és talpköve a tisztia erkölcs”, — „a bölcsesség kezdete Istennek lelme”; tehát vallja: vallás és tudomány, egyház és iskola — szorosban együvé tartoznak. E tekintetben ugyan tapasztalhatunk a közelebbi múlt időkben

némely oktatók részéről sajnálatos kilendüléseket is — de az ilyenek szórványos jelenség volt csupán; káprázat eredménye, fiatalos szalmaláng fellobbanása csupán. A láng lobbot veletl s aztán elhamvadt. A káprázatos látások elmúltak. A szenvedélyek lehiggadtak. A szomorú események kell, hogy belátásra ébreszsenek.

Ugy látjuk, ez meg is történt. A tömörülés, az alakulás feljja, annak méltóságos keresztüvitele — ennek bizonyítéka. Egyszermind bizonyították arra is, hogy magyar oktatás ügyünk május 12-én nemes lendülettel jutott előbbre.

Ez alakulás alkalmából üdvözljük a Szlovenszkói és Ruszinszkói Általános Magyar Tanítóegyesületet!

Hithűség.

A történelmi idők gyors forgatagában nagy szükségünk van arra, hogy éles látásunk legyen, őrizzük meg nyugodtságunkat és így teiemelt lövel, bátran haladjunk életutainkon, kihűzött célunk felé. Mi, ma élő emberek, igazán történelmi idők napjait éljük. Minden nap történik valami olyan, mely maradandóvá lesz a történetírő számára, hogy aztán az ő munkássága által átadja az események feljegyzésait azoknak, kik utánuk következnek, akik majdan megítélik mostani dolgainkat. Mint a politikai élet eseményei maradandókká lesznek a nemzet történelmében, úgy az egyháztörténelem is megőrkítt az egyházi élet eseményeit. Kritikát gyakorol mindkettő úgy az események, mint az abban szereplők felett. Nagyon fontos tehát, hogy miképpen fogjuk fel ma hivatásunkat, egyrészt azért, hogy lehetőleg olyan munkát végezzünk, mely méltó legyen a fennmaradásra, másrészt azért, hogy cselekedeteinkért úgy az emberek, mint a leghatalmasabb, egyszerű mint legigazságosabb bíró előtt az Isten széke előtt is megállhassunk. Egyháztörténelmünk lapjai ragyogó példáit mutatják a hithűségnek, az áldozatkészégnek. Nevek és névtelenek cselekedetei szólnak hozzánk, hogy miképpen őrizzük meg hitünket és igyekezzünk olyan munkát elvégezni, melyben meglásák és bizonyosodjék az Irás szava: „Akkiket az Isten lelke vezérel, azok Istennek fiat.” (Pál Róm. lev. VIII. r. 14. v.)

Legyen éles látásunk, őrizzük meg nyugodtságunkat. Megfigyelni a rohanó eseményeket csak az tudja, ki éles látással bír. Kihámozni ez eseményekből azokat, amelyek fontosak ránk nézve, csak az teheti, ki nyugodtan végzi munkáját. Mi ma is hirdetjük az igét, miht hirdettük régebben. Vasárnapjaink, ünnepeink elkövetkeznek reánk és az igét szólanunk kell. De ma nem lehet előttünk közömbös, hogy mit hirdetünk szöszékeinkről, mert most van az az idő, hogy beszédünkre nagy súlyt helyezzünk. „Mert, ha a te száddal vallást teszel az Ur Jézusról és szivedben hiszed, hogy az Isten feltámasztotta őt a halálból, megtartatol. Mert szívvel hiszünk az igazságra, szájjal pedig teszünk vallást az idvességre.” (Róm. IX, 10 v.) Nem osztom hát azpkhak nézetét, akik félrevonulva teljesen a világtól, úgy végzik lelkeszi teendőiket, mert ha a Krisztus nem ment volna az emberek közé, nem ment volna be Jeruzsálembe, ahol már ellenségeit oly vérszomjasan várakoztak reá, nem lett volna az emberiség megváltója. Az Atyába való hitét épen akkor bizonyított be leglényesebben, mikor az események forgatagába került. Az apostoloknak amaz első pünkösdi alkalmával elő kellett állaniok, mert a Lélek kényyszerítette őket, hogy szóljanak és pedig időszertűt, olyat, mely az egybesereglett népnek lelkői figyelmét és amely által ujjászületik aztán a sokaság. A hit halálából van, a hallás pedig Isten ígéje által. (Róm. X. r., 17. v.)

Félrevonulni az eseményektől, kezünkbe venni egy-egy prédikációs könyvet s abból elmondani egy-egy beszédet, nem törődve azzal, hogy mikor iratott, nem törődni a körülményekkel, hogy változtak-e azok avagy nem, csak tudjunk egy vasárnapot, egy templomi órát: őh ez igen kényelmes feladat. — Szinte hallom, mint mondják: a Krisztus tegnap és ma ugyanaz, és nekünk csak Őt kell hirdetnünk. Ez igaz. Nem is szabad templomainkban politizálnunk. Tudnunk kell, hogy a kathedra nem az a hely, melyet a politika sokszor romlott levegőjű binárájába belekeverhetünk, annak olyan helynek kell lenni minden lelkész számára is, hogy érezze Isten közelét. Éreznie kell elsősorban magának a lelkésznek, hogy amit hirdet, azt hiszi is, és ő legyen első, kinek szívében ott van a rendíthetetlen hit és hűség Krisztushoz és az anyaszentegyházhoz.

Krisztus tegnap és ma ugyanaz, de az emberek változnak. Egyik nemzedék val-

láscsobb, a másik hitében ragadozó. És ezre számolni kell minden igehirdetőnek. Soha többet mint ma, amikor a ma élő nemzedék hitében megváltozott és a fejlődő gyermekesereg ezek tanításait hallja. Két nemzedék hitűségéről vagy hitetlenségéről van tehát szó: éppen ezért nyissuk ki szemünket, hogy lássuk az események fejlődését és álljunk elő nyugodtan, nem tetovázva, felemelt fővel tegyünk bizonyosságot hitünkéről. Minékünk nem kell várnunk a Szentlélek eljövetele: különös csoda képében, csak nyissuk meg szívünket: a Lélek befogadására, csak nyissuk meg szánkat: az ige szólására, mert a Lélek szüntelenül közöttünk van.

A hitű Péter apostol szavai is ugy tetszettek az első pillanatban, nem tessük meg azt a hatást, melyet ő maga is remélt, de éppen a kigunyolt, lenézett tanítványok beszédei nyomán alakult meg az első keresztyén egyház. Mi református lelkesek is ugy állunk ma legtöbbször az emberek előtt, mint akiket lenéznek, kigunyolnak, de ha hitünkéről bizonyosságot akarunk tenni, ha mint Péter apostol lelkesedéssel hirdetjük Istennek beszédét, bizonyára lesznek, akik megfogadják szavunkat és veletünk együtt követni fogják a Krisztust.

Csepe.

Sipos Imre
ref. lelkész.

Keserű ének a „módosítandó anygalokról“

„Istentisztelet: új rendtartás a debreceni református egyházban“ c. cikkcskének egy csipős megjegyzése készlet arra, hogy reflexiájuk rá, anélkül, hogy a cikk tárgyat még csak érinteni is akar-nám.

Derű a Golgothán

(Egy falusi pap történetéből)

II. Aristokrata, demokrata.

Laci hiam nagy legény, már 8 éves. Szeret megfigyelni, gondolkozni, minden oldalról megforgatni a dolgokat. Én meg szeretem ilyenkor őt észrevétlenül kilesni: mit érez, miként vélekedik, hogy nyílik a szeme? És sokszor mind a ketten komikus eredményre jutunk. Ő a tapasztalatán: nevet ámulva, én meg ő rajta.

Most is: „It kísérletezik mellettem a kutyájával. Azt próbálgatja: megesz-e a paprikás kenyéret? Egész verese paprikázta, nyugja neki, meg elkapja, mikor utána nyúl, hogy annál nagyobb gusztust csináljon neki hozzá. Mikor már csak úgy csorog utána a nyála, engedi, hogy elkapja a kezelem. Nagy mohón nyeli be, de azután kiköpi, keservesen rá néz, azután: „Mit csináljon most? — meg ugatja s elszalad tőle.“

A Laci hiam csak a komikust látja a kutyja irdelemében, én meg az élet bölcsességét: Milyen okos ez a kutya: tanulhatunk tőle élni! A jelen az a paprikás kenyér: már, ha hozzá nyúlunk. Tehát ne nyúljunk hozzá, kcpjük ki, szidjuk: osszo! — Ne tördöljünk vele!

Az inkriminált megjegyzés ennyi: „feltételezvé természetesen néhol a gyülekezet „angyalának“ néminemű módosulását is.“ Nem a cikkíró ural akarok poémizálni. Elhiszem, hogy a papok munkássága helyenként bizony meglanyhult. De édes uraim: csipős megjegyzések helyett nem lenne okos dolog egy kicsit azon is gondolkozni, hogy *miért* van az, hogy *még* a papok munkássága is meglanyhult? Mik azok a tényezők, amik sok lelkes, egyházához, hitéhez hű papot oda vitték, hogy a végén fásult rezignációval hagyják a dolgokat menni — ahogy éppen tudnak és akarnak?

Vagy nem volt papnak való a gyülekezet „módosítandó anyaga“ s akkor nincs mit keresni rajta (ez esetben azok felelősek, akik az ilyen egyéni kibocsátották, lelkész-i képesítéssel ellátták) vagy pedig tényleg papi pályára hivatott volt az illető s akkor okvetlenül kell valami okának lenni, hogy az arra való képesség mégis megroppant benne. Ép qerenda magától el nem törlik, legfeljebb ha teherbíráson felül terhelik. Akik éppen legjobban szeretnek „egyházépítésről“ beszélni, azok felejtik el legkönnyebben azt az egyszerű igazságot, amit még egy közönséges papférnak is tudni kell, hogy erőbirásán felül terhelt pillérekre szilárd épületet emelni nem lehet.

A papság pedig ma erején felül van terhelve Nem időrabló munkával — aki akar, időmilliomos lehet — de energiát, kedvet, lelkesedést örlő és romboló gondokkal.

A hét éves háboru okozta nyomorúságnak egy társadalmi osztály sem volt annyira kiszolgáltatva, mint éppen a református papság Szomorú, de tanulságos statisztikák lehetne összeállítani arról, hogy a napszámostól kezdve felfelé, bármely állásban levő kereső egyének jöve-

delme hány százalékkal emelkedett a háboru folyamán, hogyan változott a napszám, a törzsfizetés és mennyi féle pótlékok járulnak ahhoz; és ezzel összehasonlítani, a békévilágban is éppen csak a létminimumra szorított református papság fizetésében beállott változásokat — emelkedés helyett legtöbb helyen csökkenés —: akkor egy szó ellenvetést sem lehet tenni a fenti megállapítással szemben. Ily helyzetben lehetetlen a papnak meg nem látni azt, hogy az államtól lefelé minden munkaadó, még a leghírhedtebben „munkásnyuzó“ gyáros vagy vállalkozó stb. is méltányolta a változott viszonyokat s a folyton növekvő drágaságra való tekintettel, emelte alkalmazottjainak fizetését: csak az ő munkaadói haladnak el hidegen és érzéketlenül az ő alkalmazottjuk, papjuk, „angyaluk“ sokszor kétségbeejtő nyomorúsága mellett.

Ez a ridég tényállás, amin néhány szórványos kivétel nem változtat. És ha valaki orvosszert keresvén, azzal állt vagy áll az egyházi felsőbbtség elé: „Egyéneként hasztalan fordult bármely pap a gyülekezetéhez fizetésemelés végett, mert „megkeményedett a népek szíve“ s bár „arany szív“ ragogy kebelén, a papjuk fizetését egy fillérrel sem hajlandók emelni, *intézményes* uton kellene tehát minden egyházat a fizetés javítására *szorítani*“: akkor mélységes hallgatás a válasz vagy az állami fizetés kiegészítésről kezdek beszélni. De... elvégre is hát — első sorban és főként *kinek* szolgálunk mi s kinek *hivatásunk* szolgálni? Nem az egyháznak-e? Nem az egyház hivatás-szerű célját munkájuk e? Ha ezekről gondolkozunk, nagyon szomorú, leverő érzések támadnak bennünk.

Vannak még más terhek is: az egyházi adminisztráció, a mindenirányu gyü-

S a jövő? Az az Isten kezében van. „Soha se volt ugy, hogy sehogy se lett volna.“ Tehát lesz valahogy a jövőben is. Gondoskodik róla az Isten, hogy legyen valahogy... Ej, hát ez is paprikás! Ne legyen rá gondunk!...

Egyedül a mult az, amivel érdemes foglalkozni. A rosszat annak is otthagyni. Csak a szépjére gondolni, abban élni, arról ábrándozni!... Ez az életbölcességnek az anyja. Ettől születik a boldogság... Mint ahogy a henyő eszi a falévelet. Csak a zsengejét, zamatosát rágja ki. A rostosát, keményét otthagyja. Ej, mit is bibelődjék vele, — gondolja — ugylis rövid az élet!

Ilyen epikureusi bölcseszetet juttat eszembe a Laci hiam paprikás kenyér kísérlete s lassan azon kapom magamat, hogy a multban élek, mikor még nem volt annyira paprikás az élet.

Szunyogh urambátyám Jul az eszembe. Mosolygó piros ábrázatja. Nyájas, okos, barna szeme, amint ravaszokán, huncutokán kacskint. Hosszu, ősz bajusza, vastag kávinista nyaka Zsinóros dalmánya, nyelka csizmája Patogó, magyaros kiszólásai Dévajkodó kedve, uras tempó. Kétezer hoidas tagja, ami csak ugy ontotta az áldást, s ami most ezer felé parcellázva. Hej, de is bölcsen rendelte

azt az Isten, hogy a régi emberek elmulnak s nem érik meg az új idöket!...

Egyszer csak Szunyogh urambátyámnak elborult a mosolygó piros ábrázatja. Nyájas, okos, barna szeméből eltűnt a ravaszokás, huncutkás kacskintás. A jobb szemét valami huncut szürke hályog támadta meg. Nem tudta kiszédni az újságjából az ámbituson üldölgőve a kormány szildásra alkalmas okokat a vastag okulárával sem. A csikajaiban sem tudott gyönyörködni alkonyat táján a káróban. A boroscka se smakkolt a csevicével a nagy hárs alatt ingujban üldölgőve. A szűz dohány sem izlett. Szóval paprikás lett az élet.

— Valamit tenni kellene papom, — mondta egy napon elkeperedve.

Másnap fel is utazott Pestre: hátha lehet segíteni a bajon? Magával vitte a Mihály hajdut is. Hisz vak ember nem ember. De meg élni sem tudna tán már a két öreg egymás nélkül. Együtt legénykedtek, együtt vénültek meg s együtt mennek keresni segítséget a kihunyni készülő szemnek is. Így jutott el Szunyogh urambátyám a Schulek klinikájára.

Vagy három hét múlva, a Lelkészségiület közgyűlésére felutaztam én is. Egy szép délután felkerestem az öreg urat a klinikán az Üllői uton. Alig ismertem

lekezeti életnek irányítása, vezetése, mely a pápság presztizsén nyugodott. Legtöbb helyen elsodorta a háboru, a forradalom, a bolsevizmus, a folyton erősödő szociális agitáció, a vagyonosodással járó elbizakodottság, szóval az egész változott korszellem. A lelkéssel szemben fennállanak a követelések, de a követelményeknek sokszor eleget nem tehet, mert nincsen semmi olyan eszköz a kezében, mely intézményesen lehetővé tenné az adminisztráció zavartalanságát. Ma, amikor a világi bíróságokra is „ütyülnék”, az egyházi bíraskodás életlen karddá változott — a lelkész és tanítón kívül — minden egyháztaggal szemben. Ez a pillér sem bírja a terheket s a súly alatt a lelkészek roskadoznak, mert rájuk hárulnak át.

Ezekon kívül (a hely szűke miatt nem tárgyalható) sok más örlőd és romboló tényező járult hozzá, hogy a gyülekezet angyalai „módosítandó angyalokká” változtak át. De ne várja senki az okozat megszűnését, amíg az ok meg nem szűnik.

Amikor oda jutottunk, hogy a pap nem tudja a hávi cukoradagját kiváltani, mert nincs miből; amikor fináncnemlálta kapadohányt szí, mert nem telik trafikra; amikor a maga és felesége ruháit a gyerekekre kell felszabni s míg ellenben minden paraszt ünneplőbe, asszonyaik, leányaik taipig selyembe mennek a templomba, a pap foltos köznaplóba kénytelen oda menni, mert már nincs más; amikor a gyermekeit nem csak hogy városba nem küldheti tanulni, de magán uton sem készítheti elő gimnáziumra, mert nincs pénz könyvre, utiköltségre, vizsgadíjra; amikor az egyébként hovatovább fölöslegessé váló fogait jorra huzatja ki, mert nem telik a csináltatásukra; amikor — gyalázat azokra, akik oda juttatták — a beteg gyermekeire nem tud egy rendes priznicköltést tenni,

rájuk. Tíz évvel megfiatalodtak. Ő is, a Mihály is. A három hét előtti szárnyaszegett varjakból jókedvű sólymok lettek. Nyalkák, diások jókedvűek. A huncutkás mosoly megint a szemében urambátyámnak.

— Egész ma reggelig bekötött szemem, hanyat feküdtem ezen a vaságyon. — pörgött az öreg ur, — vidáman. Se eget, se földet nem láttam azóta, mióta ide kerültem. Csak a Mihályt hallottam itt szöszmötölni, amint telt-velet. Már ugy letszelt, hogy gyökereit eresztettem a matrácba. Növény lettem, mint a moh a háztetőn. De hát mégis csak jó az Isten, papom.. Jó, hogy operáló kést teremtet! Ma reggel aztán levették a szememről a kötéléteket s mintha ujja születtem volna. Látja szentatyám azt a toronyórát, — mutatott ki az emeleti ablakról, — azt láttam legelőször. Ugy e milyen messze van? S én megláttam rajta, hogy háromfőtály kilencet mutatott. Ezt se hittük volna soha, ugy-e Mihály? Soh' se fogom elfelejteni azt a római IX est, meg azt az aronyozott mutatót. Most már ki is szabad menni járni egyet a panészedés után. No papom tartson velünk! Aradozott az öreg ur.

A Mihály csakugyan ott állt már utra

mert már nincs annyi törülközője, amennyi ahhoz kell: akkor nincs többé helye csipős megjegyzéseknek a „módosítandó angyalokról”, mert ilyen terhek alatt a valóságos angyaloknak is össze kell roskadni.

Itt az ideje kimondani, mert tovább már nem lehet elhallgatni — és jól jegyezze meg magának minden egyházi felsőbbség és gyülekezet egyaránt — hogy a magyar református egyház élete, különösen az elszakított részekben, addig terjed, mint a papjalé. Ha megnyomorítják és tönkre teszik a papokat, elnyomorodik és tönkre megy az egyház is. Ha valahol, ugy *itt* igaz: „megverem a pásztorot és elszéled a nyáj.” A pásztorok pedig már tülön tül meg vannak verve!

Ócsó gunyolódás helyett *segíteni* tessék, mert ezt megint jegyezze meg magának mindenki, akit illet: *aki nem tud segíteni, annak nincs joga követelni!*

Holló Géza
ref. lelkész.

Események—Feljegyzések.

A szlovenszkói református egyházkerületek elnöksége május 21-én járt Pozsonyban az emlékiratunkra érkezett miniszteri válasz s az egyházi tisztviselők fogadalomtétele tárgyában. A tanácskozás a minisztérium képviselőjében részt vett tisztviselők a végleges megállapodásokra nézve nem tartották magukat illetékeseknek. Kölcsönös és őszinte felvilágosítások és megnyilatkozások után azonban abban történt megállapodás, hogy egyelőre minden egyéb gravamen félretételével, a rég húzódo államsegély ügye rendeztessék s az semmi mástól ne té-

tessék függővé, egyedül a fogadalom letételétől. Rövid időn belül tehát a lelkészek fel fognak hívatni, hogy egy központi helyen (valószínűleg a megyei székhelyeken) jelenjenek meg s ott *az esperesek kezébe*. a zsupán vagy más hatósági személy jelenlétében tegyék le a hűségi fogadalmat. Magok az esperesek a püspök előtt tesznek fogadalmat, ugyan-csak egy hatósági személy jelenlétében. Ígéret tételével, hogy a fogadalom letétele után az államsegély — egyelőre előlegként — csak erre az évre — azonnal ki fog utaltatni. Az 1919-ik és 20 ik évi államsegély, a költségvetési törvény értelmében, az év lejártával az állampénztárba visszautaltatván: azokat csak egy újabb benyújtandó pótköltségvetésben lehet újra megszavaztatni és folyóvá tételni. Ebből a célból az elnökség még ebben a hóban Prágába utazik, hogy a kultusz- és pénzügyminiszter urakkal megállapodásra jusson.

Az eskü-minta szövege a mi részünkre is ugyanaz, ami volt a többi felekezetek papjalé és tisztviselői. Amiről meggyőződést szerezvén, hogy az államsegély kiutalása emlalt késedelmet ne szenvedjen, az egyházkerület Pozsonyban megjelent elnökei a minisztériumban magok is letették a hűségi fogadalmat.

Törvények. Rendeleték.

Püspöki körlevél (A körlevel száma: 327/921.) Csatolt miniszteri leirat alapján felkérem a gyülekezetek előljáróit, hogy az abban foglaltakra választ meg-

meg a komornyikjával.

A Vampelich előtt eszibe jut urambátyámnak a szokott uszonnája: a körített lip-tói, meg a krigli sör. Betérünk s leülünk egy lugasban. A Mihály áll három lépésre az asztaltól, mint a pecek. A pincérek bámulnak, hajlongnak, excellenciáznak s hozzák a sört a lip-tóval, mint a villám.

— No Mihály fiam, ülj le te is. Öreg legény vagy velem együtt. Rád fér egy kis pihenés te rád is. Szomjas is vagy bizonyosan.

S Mihály leül hozzánk az asztalhoz. Eszik, iszik, mint a ki otthon van.

A pincérek gunyosan mosolyognak, már nem is hajlongnak s még csak nem is „tekinteteseznek”, a mikor eljövünk.

Laci fiam, a mindent tudni akaró öblcs, itt hajtogat mellettem egy „Kassai Munkást” Cseh sipkát akar belőle csinálni. Hirtelen mást gondol s elkezd belőle sillabizálni. Egyszer csak kíváncsian megszólal, komoly, öreges hangon:

— Mi lehet az az *arisztokrata*, meg az a *demokrata*?

— Majd megtudod fiam, ha megtanulaz görögül...

Károssy Samuel.

készen. Az árvalányhajas kalap a hóna alatt. Vadonat új zsinóros kék atilla, aranyozott címeres gombokkal, feszült rajta. Az ősz bajusz kicsapva, az áll lílára borotválva. De még a csizma is, mint a tükör. Csak az a váll, az a váll! Csak biz' az nem volt új, csak az volt öreg; hajlott! Hej, ha azt is meg lehetne nádoztatni, mint a kopott ekevasat!

No, de elindultunk a sétára. Előli ketten urambátyámmal, aki fürge, vidám, mint a gyík. Utánunk pont három lépésnyire Mihály peckesen, nyalkán a félre csapott árvalányhajas kalap alatt. Kezében az öreg ur felöltője, meg az ezüst kupaku tajtekpipája a sallangos, keményre tömött dohányzacskóval.

Bizony hosszú az út az Őrlő uttól a Muzeum-köruton, a Károly-köruton és az Andrassy uton át, ki a Városligetbe, ott is az Állatkertbe, de az öreg ur a kénytelen téllenség után olyan, mint a csikó: eszibe sincs a fáradság. A Mihály is büszke utánunk, pont három lépésre, hogy annyian megbámulják a menetünket ebben a ménkü nagy városban is. Hej, ha előlről lehetne kezdeni a legénykedést! A szájtáti népek biztosan azt gondolják az öreg urról, hogy valami indiai maharadzsza az udvari káplánjával,

adni és haladék nélkül kivánt helyre jutni méltóan.

Állanom az elrequirált orgona sipokra vonatkozó kár- és igényeinknek külön lapon, ugyanazon hivatalhoz leendő bejelentését és a kárterítés teljes megadásának szükségét. — Alsószecse, 1921. május 19. Kiváló tisztelettel: *Patay Károly* püspökhelyettes.

(A hivatkozott *miniszteri leirat* ugyanolyan tartalmu, mint a múlt 21-ik számunk mellékletén közölt tiszáninneni püspöki körlevél foglalt magában. Újból nem közöljük, csak ezennel utalunk rá.)

HIREK.

— Keresztyén konferencia Kassán.

Meghívást kaptunk egy — május hó 25—26 án Kassán tartott — keresztyén konferenciára. A konferencia összehívó Benkő Viktor sárosoroszi (Bereg), Bácsy Gyula feketepataki és Dancsházy Sándor tekeházi (Ugocsma) lelkészek. A meghívó levélben a konferencia jellegéről, irányáról, céljáról stb. semmi nem volt; egyedül annyit jeleztek az összehívók, hogy „keresztyén”-nek tervezik a konferenciát. De hogy az református lelkészek, vagy felekezeti különbség nélkül keresztyén egyének, vagy éppen nek és férfiak konferenciájának tartják-e s mely irányban terveznek megbeszéléseket, arról a meghívó ível egyáltalában nem tájékozott. Mi nagy barátai vagyunk a konferenciának, — sokkal inkább ma, mint bármikor; mert az új helyzet új tájékozódást, a megváltozott erkölcsi, társadalmi, közgazdasági, politikai stb. élet új módszer alkalmazását kívánják, azonban jól előkészített s megazervezett konferenciákkal lehet csupán jó célt érni el. A jól előkészítettséghez az is hozzá tartozik, hogy a konferenciának programja összeállítottatik s az közöltesse a meghívottakkal. Egyébként reméljük, hogy a konferencián részt vettek közül valaki annak lefolyásáról értesíteni fogja lapunkat. Mert „nem azért gyűljük a gyertyát, hogy azt véka alá rejtsek, hanem, hogy világítson a házban levőknek.”

— **Egyházlátogatás.** A máramaros-ugocsa egyházmegyében az egyházlátogatás május 30 án kezdődik és tart jun. 15-ig. Hogy az egyházlátogatást kik végzik, még nincs közöve.

— **Az egyházi fegyelem életbe léptetésére** vonatkozólag indítványt terjeszt Dancsházy Sándor tekeházai lelkész a máramaros-ugocsa egyházmegyei közgyűlés elé. E-dekioldással varjuk az indítvány tartalmát s annak sorsát.

— **Az első fecske.** A feketepataki ref. gyülekezet iskoláját átadta az államnak. Ugy látszik, többre becsülik az évi egy ezer korona bért, mint azt a kincset mejelet egy 6—700 lelket számláló gyülekezet nyer egy felekezeti iskola fenntartásáért. Nagyon érdekli a ref. közönséget, hogy mely felekezetek költött ki a feketepataki egyház iskolája átadásánál. **E felekezetek köztébe köztérdek volna.**

— **Viszonzás Vargha Sándor komáromi lelkész ur válaszára.** Lapunk f. évi 12 ik számában „Egy egyháztag” alírással több kérdést intéztem Vargha Sándor lelkész urhoz s Ő a 16 ik számban felelt is azokra. Miután ez úgy el van intézve nem is kellene vele foglalkoznom, ha a válaszban nem lenne benn e kérdés kifejezés: „minden erkölcsi bátorság nélkül burkolt gyanúsítással illet”. Ez igazolásomat szükségessé teszi. Nekem három, a komáromi egyházmegyéhez tartozó lelkésszel volt alkalmam február hónapban találkozni s mind a három kijelentette, hogy a január hó 26 án tartott egyházmegyei gyűlésre meghívót nem kapott. A negyedik lelkészársunk pedig ezt írta: „a legközelebbi gyűlésen a lelkészeknek fele sem volt jelen, pedig ha tudunk volna róla, más lett volna az eredmény.” Mind a négy lelkész elkéserezésel nyilatkozott a szervezkedés elleni közgyűlési határozatról. Ugy hiszem, ezek után méltán gondolhattam azt, hogy erre a gyűlésre nem volt meghívva minden lelkész, annyival is inkább gondolhattam ezt, mivel oly nyilatkozat is történt előttem, hogy a szervezkedés ügyében való értekezletre csak a benfentesek hivatnak meg s így gyanum nagyon is alapos volt. Tény, másrészt Vargha kártyás ur postakönyvével igazolja a meghívók szétküldését, de mivel az is bizonyos, hogy több lelkész nem kapott meghívót, most már állítom, hogy a szétküldésnél valahol, valami módon inkorrekttség történt. Megjegyzem még, hogy a nyílt kérdéseket azzal a tudattal közzétettem, hogy okvetlen szükséges lesz nevem alatt jelentkezmem, amit a Szerkesztő urnak meg is írtam. Nagyon is nyílt szoktam lenni. Pozba, 1921. máj. 18. Kiváló tisztelettel *Bihary Kálmán* lelkész.

— **Az abaujtonai egyházmegyéből.** Az egyházmegyei tiszti állásokra másodizben eirendelt szavazások eredménye: papi tanácsbíróvá Gönczy Gábor kassai lelkész, papi aljegyzővé pedig Vajthó Lajos csányi lelkész választottak meg.

— **Az egyházi élet a magyarországi református egyházban** lendületet vett. A lelkészek az egyházi élet újjáépítése érdekében konferenciákat tartanak. Ilyen konferenciák voltak az utóbbi időben Budapesten, Debrecenben, Szekszárdon, Balatonendrén, Sárospatakon. Utóbbi helyen az értekezlet tárgya volt a segédlelkézi javadalmaszás kérdése is, amelyre nézve kimondották, hogy a falusi segédlelkészek fizetését az ellátáson és lakáson kívül évi 6000 kor ban, a városi és nagy gyülekezetek káplánjai javadalmát az ellátáson és lakáson kívül évi 12—14000 kor ban kívánják megállapítani. Előfordult a lelkézi díjlevél kérdésének a megoldása is. A konferencia főtárgyát *Forgács Gyula* péczelli lelkész három és *Beveridge* Vilmos skót lelkész egy előadása képezte. Forgács a lelképzési elhívás kérdésén kezdve a gyülekezeti élet megújításának ügyét, de különösen gyakorlati eszközeivel foglalkozott. Az értekezlet dokumentálásánál annak, hogy a gyülekezeti élet megújulásának első feltételét a lelkészek saját maguk elhívásának felelevenítésében látják.

— **A győri ref. egyház presbiteriuma** elhatározta, hogy a jövőben az urvacsora kiosztásánál a bort mindenkinek külön-külön e célra készített kelyhecskében szolgáltatja ki.

— **A „Gemer Malohont”** című szlovák hetilap május 22 iki számában megemlékezik lapunk „A lelképzéstörvények” c. (máj. 8.) cikkéről. Tájékozatlanságot és több téves állítást foglalt magában e megemlékezés. Ezek közül csak kettőre teszünk észrevételt. Megkérdezi ugyanis a cikkecske, hogy miért rontotta meg a kálvinista egyház keleti Szlovenszko kálvinista szlovák népének nyelvbeli egységét? Feleletünk: A kálvinista egyház nyelvészkedéssel eddig nem foglalkozott. Legkevésbé szlovák nyelvészkedéssel. A kálvinista egyház a *nép nyelvén* (amelyen a nép beszél, ír, olvas) hirdette mindenkor — a reformátori elveknek megfelelően — az istenigét; a *nép nyelvét* alkalmazta az énekek, imádságok stb. nyelvél. (Tehát kálvinista egyházunk már nem magyarosította el a szlovákokat, csak a nyelvüket rontotta meg??) Csodálatos: hogy’ lehet forgatni és kiforgatni valóságukból a tényeket. Ha akarom, vemhes, ha akarom, nem vemhes. Ha úgy hozza magával a helyzet: a kálvinisták elmagyarosították a kálvinista szlovák népet, holott pedig megvannak mind szlovák mivoltukban ma is; ha pedig az látszik indokoltnak: azt állítják, hogy megrontotta egyházunk a szlovák nyelvet, holott pedig — tudvalevő — a kálvinisták nagyon gyenge tót nyelvészek! Aztán a cikkecske végén homályos eszmemenettel, a kálvinista egyházban keresi és véli feltalálni a keletszlovenszko szlovák kálvinista népnek Amerikába történt tömeges kivándorlását. Ez — a tájékozatlanságon kívül és felül — nagyfokú naivismus is. Mert még eddig senki sem mert az amerikai kivándorlás okát vallást sereimben vagy hátrányokban keresni. Figyelmezteljük a „Gemer-Malohont”-ot, hogy a kivándorlásnak gazdasági okai voltak mindenkor. Hát ma miért vándorolnak ki a szlovákok (felekezeti különbség nélkül) tömegesen Amerikába? Nyelvük, hitük vagy mi miatt?

Kiadó: *A református egyházkerület*

A kiadásért felelős: *Réz László.*

Pályázat.

A beregrákos ref. egyház a II. tanítói alásra pályázatot hirdet.

Javadalma: szép háromszobás lakás és kert; az egyház pénztárából évi 580 és 30 kor., faváltság és törvénytörő államszegély. Köteleessége: a III., IV. vegyes osztály vezetése; kántor akadályoztatása esetén annak helyettesítése, amiért külön díjazásban részesül.

Az állás azonnal elfoglalható, szept. 1 én feltétlenül elfoglalandó. Pályázati határidő 1921. június 25. Ref. lelkész hivatal Beregrákos.

Református Egyház és Iskola

A szlovenszkói és ruszinszkói reformátusok hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:
Egy évre — 60 K Negyed-évre — 15 K
Fél évre — 30 K Egyes száma ára 1 K 20
Megjelenik minden vasárnap.

Felolós szerkesztő:
RÉZ LÁSZLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Rozsnyó, a református lelkész hivatalában, Kovács
Kéziratok, előfizetések, hirdetések és az esetleges
reklamációk külföldök.

Egyházunk teljes egysége.

(R. L.) A szlovenszkói egyetemes református egyház a békeszerződés ratifikálása után azonnal megmozdult a szervezkedés érdekében. Hozzálatott a szét-szórt tagok összeszedéséhez. Nem poltízált, hanem — bár keserű érzések, nagy szívfájdalmak között — hozzálatott hivatása teljesítéséhez, az Isten országának építéséhez. Igaz, hogy ehhez a munkához közvetlenül nem fogható hozzá, sőt még ma sem vagyunk abban a helyzetben, hogy ezeket a munkaalkalmakat végezhetnők; mert a romokat kell előbb eltakarítani, az előkészületi munkát kell végezni. De ez sem értéktelen munka, mert e nélkül nem volna sikeres és slmán folyó az építés munkája. Sokáig tart ugyan a tisztogatási és előkészületi munka, úgy hogy türelmetlenek is némelyek: de oly riadalom, oly zűrzavar, oly összeomlás után, aminőt mi magyarok és kálvinisták átélünk, nem kezdődhetik meg gyorsan a pozitív építés munkája.

Jól tette — a mi szerény véleményünk szerint — a szlovenszkói egyetemes református egyház, hogy távol tartotta magát a poltízikától. A mai politikai általános irány nem egyetemesen építő jellegű; sőt itt-ott egyenesen akadály az építésben, mert nem őszinte, nem az a tartalma, aminek hirdetik, nem demokrata; gyűlölködés is van benne. A református egyház pedig építő egyház akar lenni; a harcot, míg nem kényszerítik rá, kerülni törekszik; célja, vágya: pozitív munkák végzése, az Isten országának munkálása.

A Cseh-szlovák köztársasági állam kebelébe tartozó Ruszinszkón levő református egyház szervezkedés tekintetében elmaradt a szlovenszkóitól. Hogy ennek mi az oka; az e, hogy Ruszinszkónak autonómia volt ígérve, amire igényt tart, de az ígéretet a gyakorlatban nehezebb beváltani, mint elméletben etköpzeelni s ennek alapján megígérni, tehát a politika annak alapján megígérni, tehát a politika látása e azt a szerepet Ruszinszkón, amely az egyház boldogtalanságának is

a forrása; hogy ez-e az akadálya annak, hogy ott a református egyház még ma is (a felbomlás után ime két és fél év elteltével) nem csak szervezeten, de a szó legszorosabb értelmében teljesen rendezetlen állapotban van, az egyházak, a lelkészek a bizonytalanságnak teljes stádiumában élnek (nem is élnek, hanem tengődnek); vagy az egyházi élet keretén belül van ennek az oka: azt megállapítani nem tudjuk. Még se próbáljuk. Mert akkor politizálnunk kellene. Azt pedig alig hisszük, hogy — a mai politikai viszonyok között — megállapításunk esetén is csak valamivel is előbb vihetnők állapotainkat.

Mi csak azt állapítjuk meg, hogy a Ruszinszkón levő református egyház szervezeten; élete visszaesést tüntet fel; maga az egyház s annak munkásai nélkülöznek (e tekintetben nincs különbség a szlovenszkói egyházi életben sem) s ennek következtében teljes és sikeres munkát sem teljesíthetnek. (Ha beteg valamely testrészünk, alkalmatlan egész testünk a munkára; sőt a lelkünk is.)

Felvetjük a kérdést: amiatt, hogy a politika nagyon nehezen tud Ruszinszkóban a hínárból kibontakozni, szabad-e annak bekövetkezni, hogy az egyházi élet is elorvadjon és szenvedjen? Általában is érthetjük ezt az egyházra. Speciálisan azonban a református egyházra teljes mértékben. A református egyházat felfogásban és érzelmben egységesen ugyan, de anyagi és szervezeti tekintetben teljesen készületlenül találta a rettenetes végzet. Nekünk nincsenek dús javadalmi lópapjaink. Ruszinszkóban egyáltalában nincs lópásztorunk. Pásztor nélkül maradt a nyáj — széttagoltan, megriadtan.

A többi felekezet dolga sincs még ugyan rendezve; de ezek sem az anyagi, sem a szervezeti hiány miatt nem szenvednek annyit, mint a reformátusok — a demokrácia és a valláseggyenlőség nagyobb dicsőségére... Aztán a többi felekezetek részéről hallunk is, látunk is valamiféle járást-keletet. A mi véreink, hitestvéreink csak várnak, sóhajtoznak, te-

kintgetnek hol jobbra, hol balra. Várnak — Uramfia! — kormányutasításokat is. Ugy tetszik nekem az ő helyzetük, mint a némáé, akit nem ért meg senki.

Nos, hát ez nem maradhat így. Ruszinszkói testvéreink néma vergődését tétlenül nem szabad néznünk. Abba még kevésbé lehet beletörődnünk, hogy ők külön kezeitessenek. A Ruszinszkóban élő kálvinisták is magyar kálvinisták. Nekünk velök oktatlenül egy testet kell alkotnunk. E tekintetben alkunak nem lehet helye. Édes testvéreink. Tehát sorsuk a mi sorsunk is és megfordulva. *Elszakítani minket bármilyen tekintetben is még egymástól is, nem lehet engednünk*, mert az a szlovenszkói és ruszinszkói református egyház teljes meggyengítésével egyenlő volna. Az pedig nem leheteti sem az ontente hazánk, sem a trianoni békeszerződés célja, hogy az egyházat, különösen a par excellence magyar és magára hagyatott kálvinista egyházat teljesen legyengítsék. A többi egyház nem gyengül le, mert pl a róm. kath. egyház internacionálisnak is tekinthető, amennyiben egy feje van Rómában s így egységes a szervezete is, a gör. kath. egyháznak is hasonlóképen, az ág. h. ev. egyház is egységesé lett, amennyiben az kevés kivétellel szlovák nyelvű stó. Mi is egységesek vagyunk hitben, nyelvben, érzelmben, dolokban, tehát egységesnek kell lennünk minden tekintetben, valakik a Cseh-szlovák köztársasági állam kebelében mint a református egyház tagjai élünk.

Hiába lesz az állam — vagy bármilyen más segély s anyagi támogatás, ha megszűnik közöttünk az egység: az elpusztulásig gyengévé leszünk. Az egyházi beleletünk működéséhez szükséges eszközöket veszítjük el, melyeket pótolni nem fogunk tudni.

Az ellen nincs ellenvetésünk, hogy a Ruszinszkón levő reformátusok között egyházkerületben (püspökség) szervezkedjék; ez a joguk alkotmányjogi alapelvönkben gyökerezik; ebben a tekintetben az érdekelték belátása s elhatározása egyedül hivatott dönteni. *Csak szervez-*

közhessenek és szervezkedjenek haladéktalanul. Vagy dönthessenek és döntsenek haladéktalanul.

A zsinaton már önkvetlenül, mint valószínű **szervező elemnek**, kell résztvenniük. Ugy kívánatos, sőt tanácsos már a zsinat előkészítésébe is eszközölni, hogy a ruszinszöke az első perctől kezdve a munkában résztvehessenek és részt vegyenek, hogy a zsinat jogilag is, a gyakorlat szempontjából is teljes és kifogásolatlan legyen. Ha a teljes egység szempontjából akadályok vannak, azokat közös erővel el kell hártani. A szlovenszöki és ruszinszöki református egyház teljes egysége eminens, sőt lét-érdek.

**A szlovenszöki egyházak újra-
szervezése.**

Két és féli évi dermedtség után az élet megindulásának jelei mutatkoznak a szlovenszöki ref. egyházi életben. Egyházmegyei, kerületi s közeljövőben tartandó zsinati gyűlések annak a jelei, hogy a szlovenszöki ref. egyház élni akar s hivatását az új viszonyok között is be akarja tölteni, szóval megindul a szlovenszöki ref. egyház története.

Amidőn a szervezkedés, az egyház és állam közötti jogviszony rendezése veszik igénybe az egyház vezetőinek figyelmét és erejét, a szervezkedés körébe tartozik annak a megvizsgálása is, hogy meg vannak-e a jelenlegi gyűlekezetek, egyházak mindegyikében a gyűlekezeti, református vallásos életnek, a lelkesítési munkának a legszükségesebb alapfeltételei?

Ahol meg vannak ezek a feltételek,

ott induljon meg az élet ujult, fokozott erővel, ahol pedig nincsenek meg ezek feltételek s megteremteni sem lehet, ne nézzük tovább ölebelet kezekkel, meggyűlekezeteinek s lelkeszeinek céltalan vergődését, testi lelki romlását s pusztulását, hanem keressük és találjuk utját, módját annak, hogy az ily egyházak anyagi eszközei s lelkeszeinek szellemi erőt a közegyház céljainak szolgálatába állíttassanak. Szóval szerveztessenek újra a szlovenszöki egyházak úgy, hogy azok mindegyikében meglegyenek a gyűlekezeti életnek s a lelkesítési munkának az alapfeltételei.

Hogy hány, nem tudom, de hogy több egyház van, amelyeknek biztos pusztulása — akár néptelenség, akár szegénység, akár a hívek áldozatkészségének hiányában — csak hosszabb vagy rövidebb idő kérdése különösen a jelen viszonyok között, azt biztosan tudom. Az a kérdés, mi történjék ezekkel az életképtelen egyházakkal s lelkeszeivel? Az a kérdés, hogy képes-e az egyetemes egyház az ilyen egyházak vagyonával s lelkeszeivel rendelkezni. A kérdés — úgy az anyagi, mint személyi oldalát tekintve — mindenestre bonyolult, de az egyetemes egyháznak meg kell próbálnia a megoldást, ha az anyagi és szellemi erőket kihasználni akarja s nem akarja azokat gyümölcsözellenül hevertetni vagy teljesen elveszni hagyni.

Rendkívüliek lévén a körülmények, én magam a rendkívüli eszközök alkalmazásától sem riadnék vissza, pl a püspöki szervezettel való megpróbálkozástól sem. Végeredményben akár a zsinatpresbyteri, akár a püspöki szervezet nem dogmatikai, hanem egyházalkotmányi kérdés s hogy hol melyik eredményesebb, az a viszonyoktól és körülményektől függ. A

személyi kérdés ezzel a szervezettel mindenestre gyorsabban és könnyebben megoldható.

Az egyházi vagyon célszerű felhasználásánál az a kérdés: tud-e az egyetemes egyház módot és jogot találni arra, hogy — oly esetekben, amidőn a gyűlekezet nem akarja az egyházfentartással járó kötelezettségeket vállalni — az illető gyűlekezet vagyonával belátása szerint intézkedjék. A gyűlekezeti önkormányzat nemcsak jogokból, de kötelezettségekből is áll s amely gyűlekezetet a kötelezettségeket nem teljesíti, azt a jogok sem illetik meg.

Egyházkerület, majd a zsinat ha foglalkoznék ezzel a kérdéssel és sikerülne annak megoldása, azonnal érezhető volna az eredmény. Mig egyik helyen az anyagi és szellemi erők célszerű odafordítása által új élet, virágzás indulna meg, másik helyen megszűnnék a pusztuló, haladókló egyház szomorú hátránya.

Máthé Miklós
klszari lelkész.

**Szervezkedünk-e Podkarpatska
Russ-ban?**

A máramaros-ugocsi egyházmegye esperese 128. számú körlevelében tudatta, hogy a ruszinszöki kormányzóság politikai autonómiát követel a csehektől és azt akarja, hogy a ruszinszöki reformátusok külön egyházzá szervezkedjenek. Azt is közli, hogy mihelyt megkapja a szükséges utasításokat, azonnal megkezdődik a munka a szervezkedésről illetőleg. Hivatalos lapunk 20. ik számában olvastuk azt a választ, mely a benyújtott emlékiratra érkezett. A válasz magában foglalja azt is, hogy anyagi

Derü a Golgothán.

(Egy órási pap feljegyzése)

III. Ha akarom vemhes, ha akarom nem vemhes

Pepi néni bent szorgoskodott a hivatalában. A padlón, az asztalokon postacsomagok szerte-széjjel. Az íróasztalán nagy garmada újság, levél. Szürke ruhás görnyedt vállá, sőt még madár arca, pipiske öszülő kontya is alig látszott ki a lavina módra tornyosuló papírlöveg közül. Csak hosszú, sovány, motólláló karjai kalimpáltak össze-vissza, mint a kaszás pók lábai. Lázasan osztályozta, dobálta az újságokat, leveleket, árjegyzékeket az állvány fiókos rekeszeibe. Minden falinak, minden hivatalnak külön fiók, sőt az uraságuk is, az árendásnak is más-más.

Lassan fogyott a halom, mint tavaszszal az udvaron kupacpa kapart hó. Lassan teltek a fiókok az állványban s mint kielégült ember vigyorgó fogai, — fehérlettek. De végre is elfogyott az egész, a legkisebb szelet papír is megtalálta a helyét.

Pepi néni összehajtogatta a kiürült postaszekőket. Gondosan, rendszeren az állvány alsó fiókjába rakta, hogy a proszterhár-zöld csizók egymás felé kerüljenek. A lakatjait szög-re akasztotta. Azután

kinyújtózta, megropogtatta elzsibbadt, aszott tagjait. Sónhajta nézett a postacsomagokra, majd elgondolkozva, magába mélyedve maga elé. De hirtelen magához tért, maga feledéséből s mint aki be akarja hozni az elvesztegetett időt, — a postacsomagokat is külön halmokba rakosgatta a padlón, — ideges gyorsasággal.

A ketrecen túl, az ajtó mellett, gyűlekeztek a levélhordók. Sáros csizmák, vedlett csukaszürke katona zubbonyok, nagy bőrtarisznyák. Vártak vártak, még „elpóstáz” Pepi néni.

Végre ennek is vége lett. Minden a maga helyén. A fiókokban, a padlón rend. Az újságok közt is, a pakkok közt is.

Most jön a kisebb munka: kiállítani a vévényeket a pénzes-utalványokról, csomagokról, ajánlott levelekről. Megint egy sóhajlás, magába mélyedt nézés. Azután ijedt, gyors munkába fogás. Sercegett a toll, buffant az írató deszka.

Ennek is vége szakadt.

A ketrec nyílásához sorba odajártak a sáros csizmák, kitöltötték szájukat az öblös bőrtarisznyák s nyelték-nyelték a fiókok tartalmát.

Egy öreg, ferde képű levélhordót megkérdezte Pepi néni:

— Mi újság Fazekas? — Talán csak azért, hogy megpróbálja, tud-e még beszélni? . . .

— Hát, — kezét sókolom, — kis-asszonyka, innen várjuk az újságot a postáról. Szól Fazekas, a bagót a másik képe tájára kaparva a nyelvével, amitől ellenkező irányba fordult az arca s a másik szeme lett kisebb az egyik helyett. Hja, a munkabeosztás! . . .

Most megcsejtett a telefonálóba, ami a sok lyukacsával a fal mellett állott s Pepi néni abbahagyta az éhes bőrtarisznyák táplálását. Fürgén odaszaladt s öreg madár fejére csatolta a hallgatót. Hallgatott-hallgatott lélegzetszűzfajlva, közben egész zöldre ijedt az ábrázata. Fazekas érdeklődve nézett rá, mikor lecsatolta a kagylót. Pepi néni pedig ijedten kapkodott levegő után s csak nem akart megmerevülni arcára visszatérni az élet. Nehézen, tagolva nyögte ki:

— Jesszus! Jesszus! Van már újság Fazekas! Bár súlydolt volna el ez a fergetelmes világ inkább! És tovább kapkodott levegő után s terjesztgette aszott karjait, mint egy bánatos, nagy szürke madár.

— Mi lehet az a nagy újság kisasszonyka? Jdezett Fazekas is, a bagót forgatva a szájában, amitől egész rendes ábrázata lett.

— Jesszus! Jesszus! A csehek tegnap este megszállták Kassát — nyögte Pepi néni.

Erre már Fazekas majd hogy le nem

vesztéssel jár a szervezatlenség. Itt mindjárt leszögezem azt a tény, hogy erkölcsileg még nagyobb a veszteség.

Igazán nehéz időköt élünk, mert nem tudjuk tisztázni még mindig a mi állapotunkat és összeállít anyagi helyzetünket. Majdnem három évi nyomorúság után magunk előtt látjuk azokat a számokat, melyek könnyiténék rajtunk, ha kézzhez vehetnénk és még mindig akadályozva vagyunk a politikai helyzet tisztázatlansága miatt. Egyházi lapunk nem foglalkozik politikával, mi sem vetjük oda magunkat ennek a hátátlan szerepnek, így nem vagyunk képesek arra, hogy valamit tudjunk amúgy is titokzatos jövőnk felől. Mert a helyzetünk még mindig szorosan össze van kapcsolva a politikai helyzettel. A ruszinszkói lapok szerint pedig a politika holt pontra jutott; mert „ebben a mi köztársaságunkban minden csak ideiglenes.” (Keleti Újság március 18-iki sz.) De hát mi lesz így belőlünk? A hosszas bizonytalanság lelket öl! Azok az urak, kik a politikai életet kényők-kedvők szerint vezetik, nem élnék olyan nehéz viszonyok között, mint mi, alamizsnán tengődő református lelkészek. Az államsegélyeket nem folyósítják, az egyháziaktól járó fizetések behajtására nem gondolnak. Ugy bánnak velünk, mintha mi tőlünk kellene legjobban félni ebben az új államban s ezért kell legjobban megálázni. Pedig azzal, hogy most megkeltőztetett erővel igyekezzünk hivatásunkat a helyes utra vezetni, őket visszazökkenteni a régi válalásos élet medrére, nem az állam érdeke ellen, de nagyon is mellette dolgozunk. A gyülekezetben egy lelkipásztor csak az Ige erejével mennyl rombolni kész hirdulatot tart félén. Sokszor egy lelkész maga összetart erkölcsi legye me

gyakorlásával nagyon sok lelket, ahova csak fegyver kellene és még sem volna oly biztos az élet, mint így a lelkész vezetése, illetve felügyelete mellett.

Ha államsegélyünk folyósításának az az egyedüli akadálya, hogy Ruszinszkóban nem szervekedtünk önálló egyházzá, akkor miért nem kezdik a most uralmon levők a politikát úgy, hogy megszervekedhessünk. A ruszinszkói kormányzóság adja ki a maga részéről az utasításokat a legidősebb esperesnek a megszervezésre és ne tartsanak bennünket bizonytalanságban, mert csak nem óhajtják, hogy pusztán levegővel élve, ruhátlanul küzdjünk földi életünk fentartásáért, nagy öröme az azoknak, akiknek szívében s agyában minden okos rend iránti érzék felbomlott.

Ily előszeretettel mondják a politikusok, hogy mindaddig nem állanak velünk szóba, míg mint megszervezett egyház nem bizzuk meg képviselőinket érdekeink biztosítására. Nálunk abban a pillanatban előállanak azok a férfiak, kik érzik magukban, hogy teljesíteni képesek feladatukat az egyházzért, amikor meg jön az utasítás. Csakhogy ez késik. A mi kívánságainkat kívül közöljük, mikor nincs politikus, akinek joga volna e téren intézkedni. Hol van Ruszinszkó autonómiaja, hol van biztos határa, mely gyülekezetek tartoznak ide? ezek mind olyan dolgok, melyek úgy-e bár rendezésre várnak s így nekünk is várakoznunk kell. Mi a szlovenszkói tiszáninneri református püspök intézkedéseivel teljes mértékben meg vagyunk elégedve, egyházi ügyeinket szilárdan képviseli s addig, míg a politika vezető férfial elrendezik Ruszinszkó sorsát, vezesse ő egyházi életünket, irányítsa a püspöki hivatal dolgainkat. De valamit végre is tenni kell!

Előregedett lelkészek, kik megfutották földi életük legjavát, könyes szemmel látják családuk nyomorúságát. Ifjú lelkészek, kik dacosan küzdenek a megélhetésért, megőrlik idejekorán testi és lelki erejüket.

Ebben, a bizonytalanságban, melyben mi ruszinszkói reformátusok vagyunk, a némaságban, mely oly következetesen megüli ajkainkat, ugyan kitől kérdezzem: szervekedünk-e Podkarpatska Russ-ban? Hogy gondolják el további életünket azok, kiknek kezébe van letéve sorsunk, mondják meg már mit cselekedjünk? Legyen már elég a megpróbáltatásból, a szenvedésből. A börtönbe zárt ember lelki erejét sokkal jobban megtéri a bizonytalanság, melyben mint elítélt rab él, mint mikor el van már itéve.

Csepe,

Siposs Imre
ref. lelkész.

Törvények. Rendeletek.

Püspöki körlevél.

Nagytiszteletű Esperes Ur! Kedves lelkésztestársaim! Erdemes egyházi elöljáróság!

A két egyházkerület jelenvolt Elnöksége (tőlünk egyedül én) letette a hűség-fogadalmat. Számolt a helyzettel, a reánehhezű felelősséggel! A lelkészek és gondnokok és az e megyék elnöksége, az esperes előt teszlik le a fogadalmat a delegált főispán jelenlétében. Mihelyt az erre való felhívás kézhez érkezik, a kitűzött időben és helyen méltóztassanak megjelenni és a fogadalmat — mely teljesen azonos a többi felekezetekével — letenni.

Államsegély azonnal folyósítatik, erre, valamint más kívánalmainkra vonatkozó

nyelte a bagót, pedig gyakorlott volt e szakmában. Elveresedve krákgogott. Ádámcsutkájja, mint egy vetelő, szádagált fel s le a nyakán.

Azután köszönés nélkül, egyik lábával a másikba botolva, iszkolt ki az ajtón. A többi levélhordó is sietve kapkodott s ment, vitte a hírt széjjel ki-ki.

A postázás után Pepi néni meguzsonnázott. Jólánka három csésze tejeskét, három karéj kenyérkét hozott egy tálcán. A Pista flu is besompolygott félszegen a levélhordóktól nyitva feleltet ajtón s telepedett a kályha mellé egy ferslőgra majszolni. Azután ült, üdögélt a három árva: Jólánka és Pista, elhalt testvérének két árvája és Pepi néni, az ágról szakadt, elhagyatott, pipiske kontyu, öreg postás kisasszony.

Másnap, alig két dődött a hivatalos robot, Pepi néni látja az ablakon keresztől, hogy egy falus, pisze ortu hódító leszakitt, a szép cimeres „M. kir. Posta-és Távirahivatal” feliratú táblát a házról és táncol rajta eszeveszett dühvel, olyan hősi pozitúrába, hogy még a kezét sem tartja fel.

Harmadnap három, szuronyos puskával állít be a hivatalába egy nagybajszú civilliel együtt, aki zavartan rezgett a lábát, míg bemutatkozik:

— Az új postamester vagyok!..

— Hát énvelem mi lesz? Kérdi ljedten Pepi néni, — a két árvára gondolva inkább, — Jesszus! Jesszus!..

(Itt a cenzura hat sort törölt)

... Szegény, szegény madár arcu, pipiske kontyu komikus Pepi néni!.. Akadt ellirgelyelője a te sovány, százszor meg szolgált, árvaťat tápláló kenyerednek is. Te is oka voltál a világháborúnak! Te is ártottál az ántátnak!

... „És megkérdették őtet az ő tanítványal, mondván: Mester! melyik vétkezett, ez é, vagy ennek szüel, hogy ez vakon születettnek?”

Felele Jézus: Sem ez nem vétkezett, sem ennek szüel, hanem szükség volt, hogy az Isten dolgai megjelentessenek ebben!” (János IX., 2--3).

Hogy tengődött, miből élt Pepi néni két évig az árválval?.. „Után bujdósónak ki vezéril nyomát?... Kiti nevez Atyjának az apátlan árva?..

De eimult a két év...

„És lön azokban a napokban, hogy Augustus Császártól, — Prágából — parancs adaték ki, hogy az egész föld népe összeszámláltassók.” (Lukács II., 1.)

Egy fekete körmű, szürke gallérú, kététes egzisztencia, nagy nyaláb papírral a hóna alatt, élet-halál harcot folytatva a kutyákkal, nyakába vette a falut s járt házról házra s összeirt mindenkit. Mindig nyilván volt a falu előtt: merre jár. Hol a dühös kutyaugatásról, hol a még dühösebb „zakarról.”

Egy este felé beállított Pepi nénihez is, akit még szomoruban, még soványabban, még madárcrubban krumpilit südött vacsorára a konyhában. Sunyi, apró szemével nem mert a szemébe nézni, de azért letelepedett az ingó azzal mellé. Kiterített rá egy árkus papírost a nyalábból s érdeklődött:

— Hogy hívják? Hol született? Mikor? Mi a foglalkozása?

Pepi néni felelt, mindenre hűségesen. A sunyi pedig irt mindent buzgón.

Utóljára megkérdette:

— Mi a nemzetisége?

— Magyar természetesen.

(Itt a cenzura kilenc sort törölt)

igényeink további tárgyalásokon fognak véglegesen rendeztetni.

A jó Isten áldása legyen gyülekezetünkön, egész Egyházunkon.

Atyafiakozó szeretettel

Alsószece, 1921. május 24.

Patay Károly püspökhelyettes.

Irodalom.

Könyvismertetés. Klíma Szaniszló: Cseh-szlovák köztársaság honismeretése. (Földrajz és történelem) Elemi népiskolák számára. Jávahagyva 1919. X/15. az iskolaügyi és népművelődési minisztérium 46531. sz. rendeletével. Magyarra fordította J. L. és P. K. Kiadta: A magyar nyelvű tankönyveket bíráló bizottság Myjava. Nyomatott Pazsicky D. könyvnyomdájában 1920.

E kettős tankönyv közül, annak második részét: Szlovenszko történetét fogom röviden ismertetni. Minden valamire való tankönyvtől annyit legalább is megkövetelünk, hogy az általánosan tudott dolgokkal merőn ellenkezőt ne tanítson. Ezenkívül ez a tankönyv magyarajku gyermekek számára készült. Miután pedig a kisebbségi jogoknál fogva a magyarországnak szabadságában áll, hogy faji karakterét, önérzetét, nyelvét a Szlovenszkoiban lévő iskolákban is ápolhatja, egy ily tankönyv csak akkor lehet jó, ha e kívánalmakkal ellentétben nem áll. Röviden rámutatok arra, hogy ez a tankönyv mind e három elemi tételt a legsúlyosabban megsérti.

Ami az első tételt illeti: ez a tankönyv a közhímes igazságokkal ellentétet tanít. Eriénem, ha a szlovák nép történetét akarná megírni, mint Aczady is megírta a magyar jobbgység történetét, de nem értem, miként vállalkozhatott Szlovákia történetének a megírására a legrégibb kortól máig. Ugyebár önálló Szlovákia csak 1918-tól van. Éppen azért, hogy feltekt szándékát keresztülvigye, mondhatom, az egész könyvön keresztül kénytelen köklerségekhez folyamodni a szerző, ami aztán teljesen lerontja könyve komolyságát. Pl a dolgot úgy veszi fel, hogy Szlovenszko, mely 1031-ig a Nagymorva birodalomhoz tartozott — időnként elvezette ugyan a maga függelenségét, de az a függetlenség megint fel-fel éledt. S-mit ért ő Szlovenszko függetlenségére alatt? Csak Máté, Stibor felvidéki urak elfgarcháskodásait, akikről tudjuk, hogy tácolták ugyan a királyokkal, pénzük is verettek, hadsereget is tartottak, de a magyar birodalom területi épségét ő k magok se vonták soha kétségbe. Vagy ézi Szlovenszko függetlensége alatt Zsiska és Jiszka dolgait, de az ő viselt dolgait is mennyiben érintették a magyar birodalom egységét, nem tudjuk állítani. Sőt a szerző annyira megy, hogy Tökölyt is Szlovenszko urának teszi meg. Persze az már nagy fejtörést okoz neki, hogy Szlovenszko alatt milyen nagyságu területet érten. Ezért „Csak Máté csak a Vág és a Tátra ura”. Douca Szlovenszkoja már a Tátrától az Ipolyig terjed. Zsiska és Jiszka uralmát területileg nem határozza meg. Tökölyt, mint Szlovenszko területét mutatja be, de szintén területi

meghatározás nélkül. A II. Ottokárról szóló fejezetben (IV. Béla idejében) a cseh birodalom kiterjedését így írja le: „A cseh birodalom a Balti tengeről egész az Adriai tengerig húzódott le.” Holott minden a történetben csak valamennyire jártas ember jól tudja, hogy ez a nagy cseh birodalom csak a Palacky cseh történetirő fantáziájában volt meg, de az is pár századdal előbb s nem IV-ik Béla idejében. Kérdem, szabad e ily kézzelfogható valótlanosságokat állítani egy iskolai tankönyvben s a gyermeket készakarva tudatlanná tenni? Péter Mihály

(Folyt. köv.)

HIREK.

Áldozathozatal bizonyága. F. évi Jan. 24-én Pályinban (Ungm.) a torony gömböt és csillagot a nagy zivatar ledöntötte s összetörte. A faluban nincs több templom, nem csoda tehát, ha a református hívő önérzettel, bizonyos büszkeséggel tekint 1896-ban saját filléreiből, két karja munkájával, verejékezve épített, szentnek tartott díszes hajlékára az Istennek. De hiányzik immár a dísz, a torony ékessége: a földiekhez ragaszkodó ember lelkét ég felé irányító csillag. A csonka toronyot nem nézhette sokáig. A hussal és vérrrel nem tanácskozik, az aggodalmaskodótól megvetéssel fordulnak el s jóllehet az egyháznak jövedelmező vagyona nincs, a legkisebb kiadást is az évenkénti négy ötezer kor. kivetésből fedezik: tízezer kor. értékben elkészítették s Pünkösöd másodnapján fel is huzatták a díszes egyházi jelvényt. Az egész keresztülvitel oly rohamosan, valóban a pünkösdi lélek hatása alatt ment végbe, hogy a felettes hatóság engedélye már csak a befejezett munkára adhatja áldását amaz óhajlásban, hogy az anyaszentegyháznak sok ilyen áldozatkész s a mostani időben is lelkesedni tudó hívei legyenek.

Második lelkészi vizsga. Értesitem a második lelkészkepesítő vizsgára jelentkezőket, hogy vizsgájok június 27-én. Rimaszombatban fog megtartatni a püspöki hivatalban. Reggel 7 órakor a zárt helyi írásbeli dolgozat kezdete. Dúlután szóbeli vizsga. A szóbeli vizsga tárgyai: 1. Gyakorlati theológia. 2. Egyházjogtan. 3. A magyar prot. egyház története és irodalomtörténete. 4. Gyakorlati biblia-magyarázat. — Jelentkezni Réz László egyházkerületi jegyző urnál kell, a szükséges okmányok beküldésével. Ugyancsak hozzá adandók be a házi dolgozatok is, legkésőbb június 20-ig. — Tekintettel a segédlelkészek anyagi helyzetére, vizsgájukra nem kell fizetni. — Miután lóbban azzal a kéréssel fordultak hozzám, hogy az utiköltségre való tekintetből, a vizsga helyül ne Rimaszombat, hanem pl. Kassa tüzessék ki: tudatom, hogy akkor a vizsga még drágább lenne, mert akkor a vizsgát bizottságnak (akik épen költségki-

mélés szempontjából mind gömöriek) kellene Kassára utaznia s utiköltségeket természetesen a vizsgázóknak kellene fedezniök, míg így csak a saját utiköltségeket kell előteremteniök. A most elmaradók szeptember 5-én állhatnak vizsgára. Rimaszombat, 1921. május 25.

Czinke István püspök.

Kérelem. Az egyházak előljáróit, általában lapunk olvasóközönségét, különösen azokat, akik a folyó évrre még egy fillért sem fizettek lapunk előfizetési díjából, kérjük, hogy küldjék be az előfizetési díjat legalább az első féltre, hogy a lap megjelenésében az anyagi akadályul ne szolgáljon.

Egyházkerületi közgyűlés. A szlov. dunáninneni egyházkerület június hó 19-én tartja közgyűlését Léván. Beadványok június 10-ig intézendők a Püspökhelyetteshez.

Tanítóválasztás. A gömri egyházmege kebelébe tartozó horkai (özörényi) ref. egyház kántortanítói állására megválasztotta Fejes J. berzétekörösi tanító.

Zsinattartás költségei. Ugy értesülünk, hogy az ág. hitv. ev. egyház zsinattartás költségeire az I-ső ülészakban 150 ezer kor., míg a most folyó rövidebb II-ik ülészakra 50 ezer korona államsegélyt kapott. Ez bennünket reformátusokat is érdekel, miután mi is zsinat előtt állunk. Reméljük, hogy az egyenlőség és viszonyosság elve e tekintetben is érvényesülni fog.

Kérelem. Érsekujvár kereskedelmi körletében és vidékén lakó azon lelkész és tanító urakat, akik a községekben netalán fennálló fogyasztási szövetkezetek ügyvitelébe befolyással bírnak, tisztelettel kérem bátorodom arra, hogy gyarmatára, gazdasági velőmagvak, fűszer, csemege, vegyes stb. fogyasztási cikkeit, melyeknek nagybani szállítására üzletemet berendeztem — megrendelni és beszerezni nálam sziveskedjenek, úgy szintén alkalmi személyes bevásárlásaikkal bizalommal hozzám forduljanak. Pontos kiszolgálás, mérsékelt napi árak és elsőrendű minőségért kezeskedem. Érsekujvárott, 1921. máj. 15. Pál Géza fűszer csemege kereskedő, ref. egyházi gondnok.

Kiadó: A református egyházkerület

A kiadásért felelős: Réz László.

Pályázat

A pályini (Ungm.) református egyház organista-kántortanítói állására. Javadalmazás: 1. Mintegy 13. kat. havi szántóföld s legelő négy drb. tehén és kettő drb. sertés legelőtési joggal. 2. Többből vegyes termény. 3. Négy sz. fa hazaszállítva. 4. 150 kor. munkaváltás. 5. A megfelelő államsegély kérvényezése lesz. Az állás szeptemberig foglaltatott. A tót nyelv bírása szükséges.

Pályázati kérvények június hó 30-ig a lelkészi hivatalhoz adandók be.

Nyomatott: Gömri Zeilán nyomdájában Rozsnyón

Református Egyház és Iskola

A szlovenszkói és ruszinszkói reformátusok hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:
 Egész évre — 80 K. Negyed évre — 15 K.
 Fél évre — 30 K. Egyes szám ára 1 K. 20
 Megjelenik minden vásárnap.

Felölös szerkesztő
RÉZ LÁSZLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Rozsnyón, a református lelkesi hivatalban, borá a
 kéziratok, előfizetések, hirdetések és az esetleges
 reklamációk küldendőik.

A kormányválasz és lojalitásunk.

A históriai nevezetességű kormányleirat, amit válaszul kapott a szlovenszkói reformátusság az 6 „Emlékirat”-ára, ami ról általában — amint ezt már igen sokan és hivatalosan is konstatálták — el lehet mondani ezt a találó kritikát: „*Ne semmi, fogd meg jól!*” — egy igen érdekes kérdést is fölvet, ami egy kis álszemérem nélkül bizvást oda lehetett volna sorozni „a követelmények közé. De ezt már úgy látszik, tuisoknak találták az ugyancsak kirívó szűkkeblőség mellett („*contraria iuxta se posita magis elucescunt*”), azért hát csak mint „*pium desiderium*” húzódik meg a sorok között, mint a jövő zenéjét pengetik jellemző naivitással!

A ref. egyház lelkeszeinek a Cseh-szlovák köztársaság irányában tanusltandó lojalitása, amire apellál és számlítani bátorodik a kormányválasz egyik pontozata. Az egyházi referens ur, aki ezt az „eszményt” bevételt a költségelirányzaiba felvette és úgy látszik, hogy okvetlen el is akarja könyvelni, kissé megfeledkezett arról, hogy „*az éremnek két oldala van!*” A pontcs, szolid, megbízható könyvvitel is „*követel*” és „*tar-tozik*” rovatokkal van ellátva!!

Nem régiben megfordult kezeim között egy szlovák nyelvű memorandum féle, amit az egyházi referens ur az ev. egyház részéről terjesztett 1919-ben a kormányhoz. A végén ezek a jellemző és hangsúlyos szavak állanak: „*Peniaz v cirkvi ev a v investovany, done-sie v krátkom case prebohate úroky*” vagyis, hogy „az ág. hitv. ev. egyház javára befektetett pénz (értsd: segély) rövid idő alatt bőséges hasznot fog hozni (t. i. az államnak). Ezt értem és megérti mindenki! Vegyük csak minden más egyébtől eltekintve olyan értelemben, hogy a vallásfelekezeteknek támogatása erkölcsi téren és vonatkozásban hasznos befektetés. Ez kétségbevonhatatlan axióma. Könnyebben és szívesebben teljesíthetik akkor azt a kulturális

és morális hivatást, szolgálatot, amit egy állam absolute nem nélkülözhet.

De hát a ref. egyháznak és lelkeszei-nem volna meg ugyanaz a jogigénye arra az állami támogatásra, tekintettel a papirosra szépen leirt, a válaszban komolyan hangoztatott nagy *egyenlőség és viszonyosságra is?* Azokat sundambundam egyszerűen el lehet útni két, esetleg három esztendői törvényes járandóságaitól azon pompás ürügy alatt, hogy az állami költségvetésbe javukra beillesztett segélyeket „*nem vették igénybe*” — akárcsalál a görög mythológiában Tantalus bűnei az orra előtt uszkáló finom pecsenyékét, süteményeket és nektárokat! No már ezek után igazán nincs más hátra *regünkről*, mint beszéllíteni a lerekvírált lojalitást.

Nem tudom minek is képzeli tulajdonképpen a ref. papi testületet? Talán valami együgyű, térden csuszó egykori orosz muzsiknak, aki a cári atyuska suhogó kancsucáját szolgál, meghunyászkodással csókoigatta a szivtelen és igazságtalan, koplaltató bánásmódot?

Talán csak nem gondolták, hogy a szentírás szavait ad absurdum *betű szerint* fogjuk idevágóan követni s aki minket kővel dob, azt mi kenyérral hajlítjuk vissza?

Óh, a lojalitás kedves és kívánatos gyümölcse nem a szivtelenség, részrehajlás, igazságtalan, mostoha bánásmód magvaiból sarjadzik ki!!

Harmadfélév óta várakoznak, végső-kig próbára tett, agyonbanyargatott türelemmel szegény, mindenből kifogyott, adóságokkal terhelt papi családok, hogy a mai keserves életviszonyok között amugy is már csak az éhenhalásra elegendő javadalmuk $\frac{1}{2}$ — $\frac{3}{4}$ részét képező állami hozzájárulását megkapják. E helyett azonban látják a taktikázást, hallják és olvassák a legkülönbözőbb *árú-gyeket*, amelyek akadályait képezik Isten és ember előtt őket jogosan megillető, az államot békészerződésnek szerinti is kötelező járandóságai kiszolgáltatásának, felállítván az előfeltételek, amelyeknek teljesítése jórészt nem is rajtuk áll s egyáltalán semmi összefüggébe se

hozhatók a mindennapi kenyérré szükséges dolgokkal, csak éppen arra valók, hogy huzni, halasztani lehessen továbbra is a megalázó helyzet fentartását. Hogy csak egyebet ne említsünk a kirívó paritás illusztrálására: az új zsinati törvényekhez kötött folyósítását a visszatartott segélyeknek.

Hogyan?? Hiszen az ág. ev. egyház zsinatának második ülészaka most, máj. 25 én nyílt meg, tehát új törvényeit csak ezután mutathatja be; ott e szerint ez nem képezett akadályt a segélyek visszatartására! A szlovák esperesség megszervezése is a mi bókros teendőnk legyen? aminek a közvetlenül érdekelt köréből kell és lehet kiindulni már a a békeszerződések értelmében is. A ratifikáció megtörténtevel nem nyomban kijelentettük: e, hogy a kívánt fogadalmat letesszük; rajtunk mulott-e tehát mai napig is ez a követelmény? A lojalitás tehát nem ezen a fán terem! Azt szállithatják a tejben, vajban fürösztött legionáriusok, a 60.000 feletti létszámban nálunk időző, busás fizetésű, még diétákkal is cirógatott funkcionáriusok és mind-azok, akik érdem és igényen felül élvezik az állam benefisiumait s azok is, akik törvényes jogaiktól meg nem fosztattak vagy rövidítetttek. Az államgazdálkodás §-aira csak akkor hivatkozni, amikor kikoplaltott, lerongyolódott, szegény papicsaládok, nélkülözést szenvedő egyházak sorsáról van szó, hanem amikor diadalkapukat, Sokol-ünnep-ségi tribünöket emelnek, demonstrációkat, lakomákat rendeznek, az ilyen költiségeknek törvényszerűségéből már nem csinálni olyan rigorózus lélikismeretességet: mindezek csakis azt eredményezhetik, hogy a lojalitásnak még embryóidat is megfojtsák bennünk s a legjogosabb elkeseredést és ellenszenvet táplálják az ilyen rendszer és morál ellen!

Egyházpoltikát így irányítani és kezelni csak szerencsétlen balkezessel és politikai elvakultsággal lehet, nem gondolva arra, hogy jogos követeléseinknek és igényeinknek lehet ugyan gáncsolat vetni, huzamosabban akadályozni, de abból teljesen kinullázni nem fog sikerülni! És ha dip-

lomáciai uton fogja az egyház kikényszeríteni: mennyivel praktikusabb és szebb, mintha józan belátás, méltányos és igazságos eljárással a multakért is kárpótolva, minden kibuvó keresése nélkül kiszolgáltatják! Kivált, ha lojalitásunkra számítanak! Ennek tanusításában mi és egész egyházegyetemünk más mottót nem követhetünk ennél: *Aminém mértékel mérték ti másoknak: olyan mértékkel mérnek egyebek is tinéktek!*

Óráló

Reszummáljunk.

Szükségét érzem annak, hogy a lelkészek segélyének kérdésére még egyszer visszatérjünk. Először, mert ezt a kérdést, mint a papság, sőt az egyház életkérdését, napirenden kell tartanunk, más részt, mert — bocsássanak meg érte az illetők — a kormányleiratra adott egyik válasz vagy reflexió sem tárgyalja elég energikusan és elég tüzetesen ezt a kérdést.

Mellőzve minden érzelmi momentumot, csupán a tényeket s az abból szorosan folyó következtetéseket akarom pápirosra vetni.

A tények a következők.

1. Szlovenszko megszállása óta az itt maradt ref. lelkészek az álamtól semmiféle jogos illetményüket meg nem kapták, mert a magyar államnak minden hivatalos ténykedése megszűnt, azt a cseh-szlovák állam vette át, így a magyar állam nem fizethetett, a cseh-szlovák állam pedig nem akart fizetni.

2. Az ántánt, a jog és igazság tekintetbe vételével arra kötelezte az utódállamot, hogy a magyar államnak a tisztviselőkkel szemben fennálló kötelezettségeit vegye át s a leikezetek — ebből folyólag azok tisztviselőinek — az elődállamban élvezett jogait biztosítsa.

3. A cseh-szlovák állam, bár a szükséges összeget költségvetésébe felvette, mindez ideig nem tett eleget kötelezettségének s a ref. lelkészek mind ez ideig nem kapták meg azokat a segélyeket, amiket a többi felekezetek lelkészei már rég élveznek, mint ez a kormányleiratozat az szerint is is ismeri.

4. A ref. lelkészeket illető segélyek költségvetésbe iktatásáról s a kiutalás feltételeiről egyetlen ref. lelkész sem kapott semmiféle hivatalos értesítést. A kormány maga elismeri, hogy a ref. egyházra vonatkozó döntéseit senkivel sem közölte, mert az egyháznak nem volt képviselője s így a kormányak nem volt kivél döntéseit közölnie, ezért azonban a felelősséget azokra bántja, kik a ref. egyház szervezkedését megakadályozták.

5. A kormány kijelenti, hogy a költségvetésbe felvett, de igénybe nem vett 1919 és 1920 évi segélyeket a lelkészek már meg nem kapták, sőt kiutalása is elmaradt, hogy az 1921 évi segély is veszendőbe megy, ha a lelkészek illeive az egyház felületlenül és sürgősen eleget nem tesznek a kormány követeléseinek.

6. A kormány a hűségi eskü letételére maga adott haladékat a lelkészi karnak a békeszerződés ratifikálásáig, annak letételére eddig egyetlen lelkészt fel nem szőlított, annak kivételére illetékes személyeket ki nem jelölt úgy, hogy a hűségi eskü egyáltalán nem is volt letételhető.

7. A ref. lelkészi kar soha nem mondta, hogy hűségesküt tenni nem hajlandó, sőt képviselői kinyilatkoztatták, hogy mi helyett annak itt lesz törvényes és jogszerű időpontja, azt azonnal készek letenni.

8. A szlovenszko ref. egyház a békeszerződés ratifikálása után azonnal, szinte a ratifikálás időpontjával összeszóleg, önállólag szervezkedett és szervezetének kiépítését a lehető leggyorsabb tempóban folytatja.

9. A kormány a segélyek kiutalásának kérdésében nem talált senkit, akivel döntéseit közölje, mikor azonban neki voltak kiváságai az egyházzal vagy az egyes lelkészekkel szemben, akkor kiváságait, követeléseit, döntéseit mindig tudta közölni az illető egyházi testülettel vagy személyel, dacára, hogy „a ref. egyháznak nem voltak meg a képviselői.”

10. A Cseh-szlovák állam elismeri a ref. egyháznak teljes egyenlőségét és viszonzosságát a többi egyházakkal, tehát a teljes egyenjogúságot.

Ezekből a tényekből következik, hogy a Cseh-szlovák állam, mint utódállam, nemzetközi szerződés által kötelezve van a ref. lelkészeknek, mint olyan tisztviselőnek, kik közérdekű munka teljesítésének ellenértéke gyanánt a magyar államtól fizeteskiegészítést és segélyeket élveztek, hasonlóképpen fizeteskiegészítést és segélyeket adni, még pedig az egyenlőség és viszonzosság értelmében a többi felekezetek lelkészeivel teljesen azonos mérték szerint.

A kérdés az: mely időponttól köteles ezt a cs-szl. állam kiszolgáltatni és a kiszolgáltatáshoz a lelkészek, illetve egyház részére, milyen előfeltételeket van joga szabni? A kormány fellogása szerint, mint az a kormánytanácsos 1919. nov. 13-án kelt levelében kifejezést is nyer: csak azon időponttól, mikor a ref. lelkészek a cseh szlovák állam részére leteszik a hűségesküt. Elmarad tehát a kiszolgáltatás, ha a ref. papság megtagadja az eskü letételét vagy, ha az állam nem veszi ki az esküt. Mert ugye bár, az eskü lényegle ez esetben sem tételik le, mivel le nem tételhető? Ezen alapon az állam bármikor kitűzhat kötelezettségének teljesítése alól, vagy azt a végtelenségig halaszthatja — amint hogy azt, ugy látszik, hallogatni is akarja. Már ebből világos, hogy a kormány fellogása nem állja meg a helyét — legalább is korrekativumok nélkül nem. Ilyen korrekativum kettő van. Az egyik azon időpontnak megállapítása, amelytől fogva a cseh-szlovák állam jogositva van hűségesküt követelni, a másik annak megállapítása, kit és mikortól fogva terhel a felelősség az eskü le nem tételéért? Mert aki bünt, hibát, mulasztást el nem követ, azt ilyenért felelőssé tenni, jogos

illetményelnek elvonásával büntetni nem lehet.

Nézzük most már a hűségeskű jogos követelésének az időpontját. Az államnak akkor van joga valamely személytől hűségeskűt követelni és kivonni, amikor az illető megszűnik valamely más állam polgára lenni. Mikor szűntek meg Szlovenszko lakosai, tehát az itteni ref. papok is más állam polgárai lenni? A békeszerződés ratifikálásával. A magyar állam ezzel mondott le a Szlovenszko feletti szuverenitásáról s ezzel oldotta fel addigi alattvalóit, a magyar állam iránt tartozó hűség kötelezettsége alól. Minden, ami a ratifikálásig történt, csak előkészítő munkát volt, még magának a békeszerződésnek megfogalmazása s a meghatalmazottak által való aláírása is. Jog szerint tehát a békeszerződés ratifikálásáig egyetlen szlovenszko lakos sem volt büntetés terhe alatt kötelezhető a cseh szlovák állam iránt való közegekű letételére. Ha már most valaki eskűdtételre nem kötelezhető, akkor nem is vétett azzal, hogy ezt nem tette, ha pedig nem vétett, akkor nem is büntethető azzal, hogy teljesített munkájának díját tőle elvonják. Felelősségre csak az vonható, s a cseh-szlovák államnak csak azzal szemben van joga retorzióval élni, aki a békeszerződés ratifikálása után, tagadja meg tőle a hűségeskűt. A ratifikálásig a cseh szlovák államnak, mint megszállt terület adminisztrátorának, nem hűségeskűt, hanem munkateljesítményt volt joga, sőt kötelezettsége követelni s e munkateljesítményt a hűségeskű letétele nélkül is tartozik honorálni. Tartozik honorálni azért, mert ezt a fizetést voltaképpen a nép adja az államhatalom közvetítésével, mivel minden fizetés fedezete és forrása az adó. A néptől pedig, a mi relative ugyancsak megfelelő adóteljesítményű ref. néppüktől is, a cseh szlovák állam, az adókat beszédte; tehát — nem kérhetvén a munkateljesítményekért a magyar államtól — a fizetéseket is. A cseh szlovák államnak kell teljesítenie az adminisztrációs időszakra is, tekintet nélkül a hűségeskűre, melynek követelésével megfélelő figyelmeztetés után fel is hagyott, illetőleg a békeszerződés ratifikálása utánra halasztott ő maga, elismervén ez által a fenti fejtegetések helyességét. (Folyt. köv.)

Események—Feljegyzések.

Belmisztói konferencia Kassán. Az egyházunk megújulását munkáló belmisztóinak külső terjedelmében ugyan nem nagy, de lényegében mégis jelentős eseménye volt május 26—27 én Kassán a konferencia, melyen a testvér evang. egyházból is többen vettek részt. A kaszalakon kívül voltak résztvevők — lelkészek és más győlekezeti munkások — Feketeptákról — Sárosorosi, Tekeháza, Beregszász, Kisbári, Poprád, Eperjes, Bárlia, Kiszabeben, Losoncról. Máj. 26-án csütörtökön 9 órakor kezdődött a konferencia az ev. polg. iskolában. Mohr Béla

ev. lelkész szép megnyitó imádsága után Benkő Viktor ref. lelkész tartott bibliamagyarazatot: Öntudatébresztés címmel. Azután Dancsházy Sándor ref. lelkész: Mi a keresztyén jellem című előadása következett, melyben elméletileg fejtegette a megtérés és újjászületés által Isten elhívó rendelése alapján létrejött keresztyén jellem mivoltát. Majd Benkő Viktor tartott a Szentlélekről s annak az emberben való munkájáról tartalmas előadást. Délután Sallay István ref. lelkész: A következetes keresztyénség címmel arról beszélt, hogyan kell áthatóan és örömmel Krisztus nyomdokain haladnunk. Miq Bácsy Gyula ref. lelkész következő előadása a magyar ref. és ev. egyház újabb evangéliumi (belmissziói) mozgalmairól érdekes és értékes személyes tapasztalatok — előadásával gazdagítva összefoglaló képét adta a nagy megújodási mozgalom eddigi történetének. Második napon a ref. templomban 9 óraor kezdődő konferenciát Gönczy Gábor ref. lelkész nyitotta meg buzgó imádsággal. Utána Sallay István ref. lelkész tartott bibliamagyarazatot: Erők kicsisége, feladataink nagysága címmel. Ezután Dancsházy Sándor ref. lelkész: A keresztyén jellem hatása a világra című előadásában nagy keresztyének és Isten országá hatalmas munkásainak példával illusztrálva gyakorlatilag fejtegette ki, hogyan hat a krisztusi karakter, vagyis keresztyén jellem e világra. Végül Bácsy Gyula ref. lelkész: Imaélet előadása az imádság mivoltát, jelentőségét, erejét, következményeit fejtegette. Szóló ének, egyházi és Hozsánna énekek tették bensőbbé az előadások hatását. Második nap délután a résztvevők nagyrésze kirándult egy szép kles helyre, hol a természet fenséges templomában folytatódtak és fokozódtak azon megindulások és elhatározások, amiket célzott a konferencia. Ugyanitt megbeszélés tárgya volt egy evangéliumi lap megindítása és terjesztése, mely már jelentős pénzalappal is rendelkezik. Az eddigi tervek szerint a lap Magyar Keresztyén címmel október 1-én indul meg; felelős szerkesztője Dancsházy Sándor tekeházi ref. lelkész, kiadója Bácsy Gyula feketepataki ref. lelkész lesz. Nagyarányu biblia, vallásos könyv- és iratterjesztés berendezéséről is volt szó. Kívánatos lenne egy konferenciát főként lelkészek számára rendezni. Hisszük, hogy ez a terv is realizálódni fog.

Irodalom.

Könyvismeretelés. *Klíma Szaniszló*: Cseh-szlovák köztársaság honismeretése. (Földrajz és történelem) Elemi népiszkolák számára. Jövőhagyva 1919. X/15. az iskolaügyi és népművelődési minisztérium 46531. sz. rendeletével. Magyarra fordította: J. L. és P. K. Klada: A magyar nyelvű tankönyveket bíráló bizottság. Myjava. Nyomatott Pazsicky D. könyvnyomdájában 1920. (Folyt. és vége)

Különbön a könyv egyébként is hembőg a tudatlanságtól. Pl a legelső §-ban ezt írja: „Mi volt 2000 év előtt? Itt-ott már emberek is laktak, akik írtották az

erdőt és helyén mezőt hoztak létre, a fából pedig lakást építettek magoknak. Szerszámaik köből, majd később bronzból készültek. Holott minden valamire való ember tudja, hogy a kőkorszakot a történetírás a K. e. 3000 év körül számítja, a bronzkorszakot 3000—1400-ig, stb. Kiszar is-Szlovenszkóban van. Én ott ezelőtt 15. évvel egy agyag edényt ásattam ki, amit kőkorszakbeli ember használt s korát az archeologusok 5000 évesnek állítják. A IV. §-ban ezt mondja: Az Árpádok idejében a legáldástalanabb tény volt II. Endre aranybullája a 1221-ik évben, mely a neméseknek minden jogot megadott, a szlovenszkói várakban pedig a szegény nép számára csak egy helyiség volt: „a börtön” — pedig minden értelmes ember tudja, hogy az aranybullával csak dicsekedni lehet, mert az alkotmányok ez volt az első alapkőve, Európában csak az angol előzött meg e téren bennünket a maga Magna Chartájával. A királyok tulságos hatalmát akarta korlátozni a nemzeteknek adott jog által. Hogy a jobbágyok ki volt rekesztve az alkotmány sáncaiból: ez még inkább így volt egész Európában. Erről szólván Varga Ottó oknyomozó történetében ezt mondja: „Minden ezt megelőző ugynevezett „alkotmányos” élethez szó fér, elkezdve a Névtelen vérszerződésen. Az aranybulla az alkotmányos élet ténye.”

„Az oravai várban, Thurzó” ez §-ban a reformáció terjedését írja le.

Legény legyen ugyan a talpán, aki kitalálja a cím után, hogy miről fog beszélni, de még inkább, aki e torzleírásból ráismerjen a reformáció terjedésére. Az igazságnak pedig egyenesen megamisításra az, amit a bécsi békekötésről mond. Tudjuk, hogy ezt Bocskayval az élen az egységes magyar nemzet vivta ki s áldást kiterjesztette a hazai-összes protestánsokra. Ő pedig úgy állítja be a dolgot, mintha akkor, midőn a zsinati zsinaton az evangélikusok a magyar és német egyházak részére 3 felügyelőt is választottak s ez a szlovákok *méltányos* ténye lett volna velők szemben; holott a dolog éppen ellenkezőleg áll. A X. §-ban Huszról ezt mondja: „Egyebek közt pl azt a tanítást rótták fel bűnéről, hogy az ember két részből áll, testből és lélekből.” Mivel ezt a tanítást nem akarta visszavonni, élve megégették.” Szegény Husz! Ezért ugyan meg nem égették volna, mert hogy az ember testből és lélekből áll, a legorthodoxabb zsinatok is vallották. Arról nem beszéltek, hogy Thurzót (az ország nádorát, aki azokat az ékes magyar leveleket írta) Nádasdyt, Thökölyt stb következetesen szlovák főuraknak mondja, de az már igazán szembeötöl, hogy a császár Presov piacán 22 szlovák főurat nyakasztott le. Tudjuk ugyanis, hogy a Habsburgok politiká, a specialiter a magyarság ellen irányult, mert bennök keresték trónjuk veszélyeit s bizony a presovai kivégzettek is magyarok voltak. Ebből a tankönyvből tehát a gyermek az igazságot meg nem ismerheti.

Említettem, hogy a magyar népiszkolák számára készült, ezért nem volna szabad

semmi olyant magába foglalnia, ami csak legkisebb mértékben is bántó a magyarsággal szemben. Am ilyenek igen sok helyről klsugarzanak. (L a VI., XIII., XXV. §§ okat)

Ujabbban a történeli könyvekbe szoktak felvenni jellem s erkölcsnemesítésre szolgáló darabokat, kiváló férfiak életét mutatván be és ismeretterjesztő, közművelődéstörténeli darabokat. E tekintetben e könyv ogy állány, száraz, letelepítettek ritkítja. E téren nem is idézek csak kérem az érdeklődőket, hogy olvassák el a 12, 13, 14, 24, 25 §§-okat, ez utóbbi különösen erkölcsnemesítő szempontból vegyék bírálat alá. Az erkölcsi hős a rablóvezér Jánosik.

Ami a nyelvezetet illeti, erről jobb nem beszélni. A fordítók annyira rem tudnak magyáru, hogy egyenesen veszélyeztetik magyar gyermekeink nyelvértékét. Pl A Csejte urnője (e. h. Csejte, vagy a csejtel vár urnője) (20 lap) „Nyomukban Szepes vármegyében oly *pusztítás* maradt, hogy behívtak, letelepítettek ide németeket (21 l.) Cibor azonban *almuznia* helyett kiűzette őt kutyáival” (131) „szlovákok közül a törökök elleni harcokban kitűntek vitézségükkel” stb. (32 l.) „Szlovák népek a törökök gyakran kisebb ellenségei voltak, mint a weni urak.” (32 l.) „Itt írta első képeskönyvét, melyet *ifjuságnak* szánt.” Különbön maga a cím is rossz. „*Cseh-szlovák* köztársaság honismeretése.” Ezek csak innen-onnan kikapott mondatok, mert különben az egész könyv teljesen magyarul, látszik, hogy olyan ember fordította, aki nem tud jól magyarul.

Ezek után habozás nélkül követelnünk kell, hogy iskoláinkból az ilyen, a kulturának, a nevelésnek szegényére való tankönyvek kirekesztessenek. Ha nem képesek iskoláinkat megfelelő tankönyvekkel ellátni, meg kell engednie a közoktatási kormányknak, hogy mi magunk irathassunk tankönyveket a magunk emberei által. Sok jeles emberünk van nekünk. Különbön is autonomiánknl fogva, jogunk van hozzá. Az állam pedig éljen az approbáció jussával. De gyermekeinket ily kritikán alóli tankönyvekkel ugyebár lönkre nem tehetjük.

Gálszécs

Péter Mihály

HIREK.

— A dunáninneni egyházkerületi közgyűlés nem f. hó 19-én, de 22-én leaz Pozsonyban, püspökavattással egybekötve. Az új püspök felavatására az egyházkerület Czlnke István tiszáninneni püspököt kérte fel s meghívta a tiszáninneni egyházkerületünket a képviselietésére.

— *Tiszajuttítás.* A felsőzempléni egyházmegyében az általános tisztajuttítás alkalmából (lemondott önként az egyházmegyei tiszlikar) beadván — a második szavazás határidejére is — a presbiteriumok szavazatai, az egyházmegye tiszlikara a következőleg választott meg: *Espere: Virág József leztonári le-*

kesz. egyházmegyei gondnok: *Thurán-szky* Tihamér szabolcsi földbirtokos, papi főjegyző: *Péter* Mihály gálszécsi lelkész, vil. főjegyző: *Nyomárkay* Ernő kácsándi földbirtokos, papi aljegyző: *Máthé* Miklós kisczari lelkész, vil. aljegyző: *Verebélyi* József gálszécsi állami közs. jegyző, papi tanácsbírók: *Szegő* Benő zemp-léni, *Kozma* Antal m.-ssai, *Tudja* Mihály deregyői, *Séra* János harácsai, *Erdélyi* András lasztóci lelkészek, vil. tanácsbírók: *Isaák* János kolbásai, *Szemere* Bálint szinnai, *Cseley* Andor magyar-izségi földbirtokosok, *Skertens* Arthur állami főszolgabíró, *Rácz* Lajos nyug. táblabíró magyarizségi földbirtokos. E tisztikar ünnepies beiktatása Hegyiben jun. 6-ára volt tervezve. De hogy tényleg megtörténi-e a beiktatás, nem tudjuk; mert értesítést lapunk zártáig nem kaptunk. Ellenben valaminő nem örvendetes hírek is szállnak a levegőben a tisztujtással kapcsolatban.

A prágai küldöttség visszaérkezett. A kultuszminiszter, a ki úgy látszik nem egész jól volt róla informálva, megígérte, hogy az ideai államsegélyt sügősen ki fogja utalni, de az előbbi évekre nem tett határozott ígéretet, hanem előbb meghallgatja úgy ebben, mint a konvent és zsluattartással és a közigazgatással kapcsolatos igényeinkre nézve is, *Simkovic*s egyházi referens kormánytanácsos véleményét. A kormánytanácsos urról tudjuk, hogy ügyeink iránt a legnagyobb gondulattal vizsgálják, személyes kapcsolatból ismerve az egyházak kulturális szolgálatait. Azért remélünk lehet, hogy református egyházunk Odüsszejá valahára nyugvó pontra ér.

Dr. *Ravasz* László a budapesti Kálvin-téri lelkészi állásba egyhangulag meghívott kiváló lelkész eloglalta lelkészi állását s máj. 22-én tartotta meg a Kálvin-téri templomban beköszöntő beszédét. Márk. VII. 31—37 v. alapján.

Nyilatkozat Dr. *Révész* Kálmán, a magyarországi igazáninni egyházkerület püspöke, ki 1919 és 1920-ban a szlovenzskói reformátusságot is képviselte, a pozsonyi kormányának a szlovenzskói egyetemes ref. egyház emlékiratára köldött leirata 8 ik pontjára vonatkozólag a *Kálvinista Szemlében*, vezércikk keretében, nyilatkozatot tett közzé, melyben okmányok, bizonyítékok alapján teszi világossá, hogy a szlovenzskói református egyházban senki sem tehető felelőssé a lelkészi kar érhető anyagi károsodásáért.

A szlovenzskói református egyház önálló theológiájának felállítására végezt *Balogh* Elemér püspök és *Patay* Károly esperes eljárak a prágai népnevelésügyi miniszternum földiskolai osztályában is, ahol azt az értesítést kepták, hogy mostahát még nincs végleg eldőntve, vajjon a református theológiát a pozsonyi evang. theológia keretében fogják-e felállítani vagy pedig külön.

Nagy Károly, erdélyi ref. püspök május hónap első felében egy hétig Budapesten tartózkodott és az erdélyi

ref. egyházkerület különválásáról tanácskozott.

Fogadalomtétel. A gömöri ref. egyház lelkészei, gondnokai és segédlelkészei folyó hó 10 én fél 12 órakor tették le Rimaszombatban, a vármegyeháza dísztermében, Hanesz Emil zsupáni tanácsos és egy vármegyei jegyző jelenlétében Búzi Márton esperes kezébe a cseh-szlovák állam iránti hűség-fogadalmat. Az eskü szövegét az esperes olvasta s a lelkészek és gondnokok ünnepélyes komolysággal mondták utána az esküt. — Azután a jelenvolt s megnevezett hivatalos politikai személyek az aktusról jegyzőkönyvet vettek fel. Előbb csak szlovák nyelven, később a nyugtalankodók megnyugtatóra magyar nyelven is, melyet a fogadalmat tettek aláírtak. Láttál e már, kedves olvasó, kelletlen, bus menyasszonyt, mikor viszik el a megszokott, kedves szülei házból? ... Annak a meghatottságnak érzése őlt a fogadalmat tevők szemében és arcaikon, amelyet a szivekben a szokatlan, a rendkívüli események és helyzet szoktak kiváltani. De hát elmúlt ez a nap is. Álom volt, vagy legalább is annak tűnik fel, mint harmadfél év óta, sőt több: hét év óta annyi sok más nap, amely idő alatt megöszönlünk, megroskadtunk s a keménynyaku, keménymarku, dalos ajkú gömöri kálvinista magyarok mintha csendesebbekké lettek volna! ... Az ősek kiknek képei ott függtek a fogadalomtévők körül a díszes nagy terem falain — némán tekintettek le a sokadalomra és nem tudták megérteni, hogy mi történik abban a teremben, amelyben egykor az ő ajkukról hangzott, zengett, haragott a jog, igazság, az egyenlőség, testvériség és a haza szent azeretetének szava. Aztán kimentünk a teremből, kimentünk a nagy épületből is, nem volt ott tovább keresni valónk már s elmentünk — vonzott a szívünk is — a nagy magyar költő, a gömöri kálvinista pap, *Tompa* Mihály ércszobrá elé, mely ott áll éppen a vármegyeháza előtt. Magunkba mélyedve mentünk el mellette, mintha nem mertünk volna rá se tekinteni, mert ő börtönt is szenvedett, valamikor régen ...

A komáromi ref. egyházmegye lelkészei és gondnokai f. hó 14 én teszik a hűség-fogadalmat Komáromban. E napokban különben megtörténi ez aktus valószínűleg egész Szlovenzskón.

Felekezeti tanítóink fizetés rendje. Örömmel értesülünk róla, hogy végre megnyertek tanítóink azt, amiért oly sokat zörgeltek, kérvényeztek. F. hó 1 én visszamenőleg kintakák számukra és aml 16, ki is fizettek javadalmuk kiegesztéséhez azt az összeget, ami az állami tanítókéhoz viszonyítva eddig külömbözelet képezett. A tisztességes megéhelés számukra most már biztosítva van. Nem lesz talán érdektelen, ha tájékozásul megemlítjük, hogy pl. egy o y tanító, ki egyházi örségétől 24 hold jó minőségű földet, 15 mm. tiszta búzát, két öl fat és 300 kor. készpénzt evez, javadalmának kiegesztésére (hat gyermek utáni illetményeket is beleértve) minden fele c-meken ezidőszent havi 3600 K

államsegélyt nyert. Az életviszonyokat tekintve nem állítjuk, hogy lényes dotáció, amiből uraskodni lehetne, de mégis tisztességes összeg, amiből meglehet élni, ruházkodni, gyermekeket nevelni. Hol vannak ehhez képest a mi készpénz javadalmozásu lelkészeink, akiknek csak igérve van, hogy évi fizetésük 3200 K-ra lesz talán kiegesztve államsegéllyel? Lesz e vajjon szükségünk ily körülmények között papnevelő intézetre, kicsoda szánja el magát ilyen aszkéta pályára? Esik e ugyan most erről is szó, amikor a kormányval való tárgyalások folynak? Aktuális és égető kérdések, amelyek elől kitérni nem lehet! (Beküldetett)

Az alsózempléni egyházmegye tavaszi közgyűlése május hó 30-án tartotta meg a nagygéresi egyház kebelében, mely alkalommal iktatott hivatalába esperes egyházmegyei gondnok és a tisztikar. A gyűlés felolvasásról szóló részletes tudósítást jövő számunkban hozzuk.

A ref. ifjúság a ludományért és az irodalomért. A pápai ref. főgimnázium ifjúsága a Magyar Tudományos Akadémia céljaira 23 ezer, a Kislady Irodalmi Társaság javára pedig 18 ezer koronát gyűjtött. Felemelő s biztató jelek!

Meglörténi — a következő eset egyik egyházunkban, mely eszembe jutott, mikor róla a híradást olvastam, *Tompa* M: Az én lakásom című költeményét s mely egyszersmind szomorú világot vet egyes gyülekezeteink életére és állapotára is.

Négy presbiter beállt vasárnap délelőtti istentisztelet előtt a lelkipásztorhoz s kéri hogy könyörgőjén esőért. A lelkipásztor így felelt: világetrt se tesztem, mert ha esnék az eső, magam, családom, sőt összes házi ingóságaim — megáznának bent a lakásban. Ha befedetik lakásomat, könyörgők esőért. A presbiterek — pedig van az egyháznak némi vagyona is — mit sem törődnek az egyházi épületekkel: különösen lelkészi lakra áldozathozatala nem hajlandók. Megköve-redett a nép szíve. S ez az eset — sajnos — nem egymagába van. Az emberek ujjászűletésére igen nagy szükség van.

Adományok. Lapunk anyagi erősítésére *Lukács* Géza egyházker. h 16 gondnok 40 koronát, *Csiszár* Imre rimaszécsi lelkész 30 koronát adományoztak. Nemes példaul szolgáló áldozathozatalukért a köz nevében hála s köszönetemet fejezem ki. Szerkesztő.

Nyilvános nyugtázás. (II.) A szesztai ref. tőzhárosultak részére újabb adakoztak: petőrszinyet ref. hívek 147, bárcsai ref. hívek 84, győrke-feledecsaji ref. hívek 300, terczavajkóci ref. hívek 135 (II. ízben), tornagörgői ref. hívek 55, almási ref. hívek 80, besztéri ref. hívek 176 kor., összesen 977 kor. I. ízben nyugtázva 2776 24 kor., összesen 3753 24 kor. Hála s köszönet a buzgó gyűjtőknek s a kegyes adakozóknak. Szeszt, 1921. június 7. *Simon* József ref. lelkész. (Több egyházmegyéből még alig olvastunk nyugtázást Szerk.)

Kiadó: A református egyházkerület.
A kiadásért felelős: *Réz* László.

Nyomatott Gömöri Zoltán s ömdejében Rozsnyón

Református Egyház és Iskola

A szlovenszkói és ruszinszkói reformátusok hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:
 Egész évre — 80 K Nyugodt évre — 15 K
 Fél évre — 40 K Helyi árak szám ára 1 K 20
 Megjelenik minden hétfőn.

Felolvasó szerkesztő:

RÉZ LÁSZLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal
 Rozsnyó, a református lelkész hivatalában
 kéziratok, előfizetések, hirdetések és a lapról
 reklamációk külföldiek.

Imádság.

Irtá és az 1921. június 14-iki tátraföldi egyházkerületi közgyűlésen elmondta:
Czinke István.

Örök köszál! Lelkek magasságában lakozó szent Isten! Hálát adni jöttünk hozzád és nem panaszkodni és ah!... Imádságunk mégis könnyharmatos. Titkon sírunk, ne tudja más... csak te. Óh, Uram! amerre felhő jár, ott eső is esik. A mi lelkünk pedig örök boruba öltözik, mint a Tátra orma. Csak ha rád föltekint, igazságodra néz, akkor hasítja át, mint a villám, ezt a borot egy-egy reménysugár, földel küldve, szent lelked vigasztaló, fellegoszlató világosságából. És a meghasadt felhőkön át ilyenkor egy percre, édes enyhültre ránk mosolyog az ég is, a te kegyelmes arccal is.

Óh, ezek az ünneplő szent percek, ezek a kegyelemsugárok, mikor veled tanácskozunk, mikor ott nyugoszkodunk a te kebeleden s titkon sírunk, ne tudja más... csak Te!

Dicsőség neked Istenünk a kegyelemért, mely az örök napban, a Krisztusban árad ki a földre! Dicsőség neked a szabadság lelkeért, az evangéliom világosságaért, melyet bilincsbe verni nem lehet.

Mint a vihar zendülését ahogy visszaverik és egymásnak adják megszázsorozva e hegyek: úgy zengi ég és föld vigasztaló szózatodat a mi csüggedő lelkünknek: „Ne féljete azoktól, akik csak a testet ölthetik meg. A lélek halála az igazi halál.”

Ettől a lelki haláltól ments meg Uram minket! Nézd, gazdag áldással, édes reménységgel biztatnak a hegyek és a mezők: óh Uram, érleld meg az aratásra a mi vetésünket!

Azért jöttünk hozzád. Az Ung vizétől a Sajó vizéig: arról a szent földről, merre ósapáink jártak, mikor ivadékainknak itt hazát kerestek.

Hozzád jöttünk, tanácsodat kérni, tisztább magasságokba emelkedni, égi erőkkel megjeljesedni, felül-emelkedni a földi alacsonyságokon, a körülöttünk gomolygó ködökön, gyűlölködéseken s csak rólad és országodról emlékezni, gondolkodni.

Óh, Uram, bocsáss meg! A lélek ime kész, de testünk erőtlen. Nem tudunk elszakadni a földtől, e vizektől és hegyektől, ahol még tegnap is idehaza voltunk. Szállunk, szállunk az imádság szárnyán túl a fellegeken, de a magasból földre von le a titkos fájdalom s könnycseppben csordul ki: Örök köszál! Lelkek magasságában lakozó szent Isten! „Ne feledkezzél el rólunk, szegény magyarokról!” Ámen.

Reszummáljunk.

(Folyt. és vége)

A kormány, hogy eljárásának a jogoság látszatát adja, nem is a hűségeskölle nem tételét hozza fel okul az 1919-20 évi segélyek visszatartására, hanem abba kapaszkodik, hogy minden olyan költségvetési hitel, mely az illető év folyamán igénybe nem vették, az annak részére, ki azt igénybevenni jogosult lett volna, elveszett s vissza marad az államkassza javára.

De *vehették* igénybe ezt a hitelt a lelkészek, ha a kormány azt részünkre ki nem utalta? Világos, hogy nem. Kérdés: kit terhel a felelősség a segély ki nem utalásáért? A ref. lelkészi kart semmi esetre! Ezt maga a kormány is elismeri, hisz a kormány nyilatkozatban maga szólítja fel a lelkészi kart, hogy vonja felelőségre azokat, akik miatt a kiutalás meg nem történt. Ezt a tényt azért fontos leszögezni, mert ebből nyilvánvalólag következik, hogy a lelkészek jogai az ő hibáitanságuk miatt feltétlenül *érvényben vannak* a kormány szerint csak az vitás, ki tartozik a jogos követeléseket kielégíteni.

Felelősség kérdésében két felfogás lehetséges: 1) hibás a kormány, illetve azok a kormányközegek, kik a kiutalást nem eszközölték, 2) hibásak azok, kik a ref. egyház szervezkedését megakadályozták, „mert, ha a szlovenszkói ref. egyháznak

nem voltak mag a képviselői, akkor mány-nak nem volt kívül tárgyalni és nem volt kívül döntéseit közölnie”, annél fogva a kiutalás eszközölhető nem volt.

Hibás-e hát a kormány, illetve a kormányközegek? Ha a kiutalást meg kellett tenniük és meg is *teheték* s mégis elmulasztották: feltétlenül hibásak. Meg kellett-e hát tenniük a kiutalást? Megint egy csomó kérdés. Végezték-e a ref. lelkészek az ő funkcióikat úgy, mint a magyar állam idejében? Igen. Tehát a díjuk jár: kiutalandó! Kiutalandó akkor is, ha az esküt le nem tették? Két féle válasz lehetséges: 1) „Kiutalandó akkor is” s ez esetben feltétlenül hivatali mulasztást követelt el maga a kormány vagy 2) „Eskü nélkül nem utalandó ki.” Azt azonban már láttuk, hogy ez a felfogás igazság- és jogellenes, mert — hadd ismételjük még egyszer: 1) a ref. papok nem tehettek a ratifikálásáig esküt, nem vághatván eléje a nemzetközi tárgyalásoknak és döntéseknek, 2) a szlovák kormány nem is vehetett ki jogérvényesen esküt, mivel ez a terület csak a békeszerződés ratifikálásával lett *jog szerint* az ővé a lakosok az ő alattvalói. Ha tehát a kormány, illetve a kormányközegek olyat követeltek, amire *heg joguk nem volt* s *göjtalan követeléseknek nem teljesítése miatt éltek a ki nem utalás retorziójával, akkor a hivatalos mulasztásnál sokkal súlyosabbat: egyenesen hivatalos hatálommal való visszaélést követtek el*, amiért a felelősség megint csak *őket* terheli.

Érti ezt a kormánynyilatkozat szerzője is, azért folyomodik ahhoz a kibúvóhoz, hogy a kormány szívesen utalta volna ki a segélyeket de nem *tehetle*, mert egyesek megakadályozták a ref. egyház szervezkedését”... stb.

Ime az utolsó érv, s utolsó kibúvó! Itt voltaképpen két állítással van dolgunk. Nézzük őket egyenként.

Igaz-e, hogy egyesek megakadályozták a ref. egyház szervezkedését s ezért nem voltak a ref. egyháznak képviselői? Itt csak a békeszerződés ratifikálása előtti időről lehet szó, mert hiszen a ratifikálás után nyomban, ugyszólván vele egyidejűleg, megszervekedett a külföldön szlovenszkói ref. egyház, olyannyira, hogy szervezetének kiépítése sok tekintetben már is előbbre van, mint a többi egyházaké. A békeszerződés ratifikálása előtt pedig meg nem alakulhatott azon egyszerű oknál fogva, hogy a csirke nem lehet idősebb mint a tyúk — mert ki-

ányzott a jogerővel megalakulásnak előfeltétele: Szlovenszónak Magyarországától való jogerővel elválása. Amíg ezen terület lakossága jog szerint nem volt felmentve a magyar állampolgárság alól, addig az itt levő reformátusság nem volt kivonható a magyar ref. egyház kötelezőből. Előkészítő munkálatokat lehetett tenni s azok tetteit is, az elválást perfectuálni azonban, csak a nemzetközi döntés: Szlovenszón elválásának perfectuálása után lehetett. Már pedig, ha a szlovenszón reformátusságnak a magyarországi ref. egyháztól való elválása csak Szlovenszónak Magyarországtól való jogerővel elválásával lett további jogalapot nyújtó tér, akkor az addigakra nézve csak az érvényben levő s a cseh-szlovák államtól is ilyenek elismert egyházi törvényeink lehetnek irányadók, amelyek pedig világosan kimondják, hogy az eddigi egyházi (kerületi) beosztásokon csak a magyar ref. egyház egyetemes zsinata változtathat. Ennek összehívására pedig egyetlen szlovenszóni ref. egyén sem volt hivatalos. Tehát sem egyes személyek, sem a papság egyeteme akadályozták meg a külön szlovenszóni ref. egyház megszervezését — mindenki szívesebben látta volna a konszolidált állapotokat, mint a bizonytalanságot — hanem megakadályozta azt egy részt az állami hovatartozandóság ügyében való jogerővel nemzeti döntésének kérdése, más részt a Cseh-szlovák állam által érvényesnek elismert egyházi törvény maga. Ha pedig az állam ezt a törvényt érvényesnek ismerte el, akkor annak megszegését tőlünk nem kívánhatta s azért retorzióval sem élhet. Hát a másik áll-

tás, hogy az államnak nem volt kívül döntéseit közölni, hogy állja meg a helyét?

A ref. tanítók éppen úgy a ref. egyháznak tisztviselői, mint a ref. lelkészek, velük éppen úgy egyházi felhatóságuk után kellene a kormánynak érintkeznie, mint a ref. lelkészekkel, éppen úgy — ha nem is ugyanolyan számú törvény, de ugyanazon jog alapján — kapják állami fizetéklegszállításukat és segélyeiket, mint a ref. lelkészek. Az egyiknek jogát biztosító törvény éppen olyan érvényes, mint a másiké. *Miért tudott hát a kormány a ref. tanítókkal közvetlenül érintkezni, miért tudta velük döntéseit közölni, nekik fizetésüket kiutalni?* Hiszen azon az alapon, mint a lelkészeknek, nekik sem voltak képviselőik, hisz őket sem képviselhette más, mint aki a ref. lelkészeket! Ha azoknak lehetett az egyház „szervezetlensége” dacára, a ref. egyház képviselői nélkül, segélyeket kiutalni, akkor a ref. lelkészeknek is lehetett volna. Hogy ők már tettek esküt? Az eskü kérdését már le tárgyaltuk. De különben is *kértek e a ref. lelkészek től esküt? Mert a tanítóktól kértek, sőt követeltek — külön-külön személyesen. Ami természetes — ha az egyháznak nem voltak képviselői. De akkor nem kellett volna-e a lelkészekkel, mint a tanítókkal azonos jogviszonyba lépvekel cselekedni? Nem kellett volna velük ugyanúgy közvetlenül közölni a kormány döntését? Vagy ők szagolják a kormány kívánságát? Nem közölt feltevélek nem teljesítése pedig lehet ok a segély elvesztésére? Ha akart volna, tudott volna a kormány „képviselői” hiányában is közvetlenül a lelkészekkel érintkezni s velük a segélykre*

vonatkozó döntéseket, esetleges kívánalmakat közölni, amint hogy — és ez döntő fontosságú — *tényleg fordult is közvetlenül a lelkészekhez, mikor neki volt valami kívánni valója tőlük. Már pedig, ha tudta volna és még sem tette, akkor mulasztás vagy felelősség nem a lelkészeket, hanem a kormányt terheli.*

Nekünk most már nem üres szofizmak kellene, hanem a minket megillető fizetés, hogy le tudjuk törleszteni az állam késedelmeskedése miatt szerzett adósságainkat, el tudjuk tartani a családunkat, tudjuk gyógyítani beteg gyermekeinket s legalább ki tudjuk foltozni a rongyalinkat. Még csak ennyit végső következtetésül: Vagy megkapjuk sürgősen elmaradt járandóságainkat, vagy tessék az ügyet a népszövetség bírósága elé vinni! De ezt már igazán felelősség terhe mellett!

Válasz az „első fecske” hirre.

Olvasva e hírt s látván annak naivságát és rosszulértésültségét, aztán a tolforgatás öregségemmel járó fogyatékoságát, nem szándékoztam arra reflektálni. De mert a közérdek is említve volt benne, ezért kötelességemnek érzem e választ megadni. A dolog objektuma ez:

A fek. ardói ref. egyház a tanító hiány s a csekély 300 lit. fizetés miatt — 18 évvel ezelőt — többszöri pályázati hirdetés után sem kapván tanítót, az akkor több egyházban megindult és favorizált államosítási mozgalom hatása alatt elhatározta, hogy iskoláját átadja a még akkori magyar államnak. De szerződés nélkül és azon könyvi kikötéssel, hogy felekezeti iskoláját — a kedvező körü-

Mese,

mely valóság azoknak, kik a dunáninneni református szlovenszóni egyházkerület arulésének bírácsodjéni állottak és történelmi igazság lesz azoknak is, kik ezen új kerület kényezerszülte megalakulását, törvényt dokumentumok alapján megírják.

Elhészell egy kis bojtár a feyverneki határból

Volt egyszer, hol nem volt egy nagyon magas ur, kit addig is, míg nagy ur nem lett: főurnak neveztek alattvalói, kik bírácsodjéni tanulni az ő lábánál ültek.

Hogy miért hívták főurnak? Azt én bizonyosan nem tudom megmondani, mivel a többiek is annak nevezték, no de meg is érdemelte, mert egy lóvel magasabb volt mindnyájunknál, bojtja is oly hatalmas volt, hogy annak kopogása a nagy templom öreg harangjának bugásához hasonlított. Neki jól esett e címezés, mi meg nem adunk érte semmit, sőt aki hízelkedve mindig hangsúlyozta főurnaságát, az mindenbizonyal boldogult és több talentuma volt a soknál akkor, amikor azután mi számadásra vonattunk.

Ezt a főurat időkmultával megváltottuk saját magunk parancsolónknak, nagyurunknak igen! mert ha már úgy is főur volt, legyen hát nagyur is. Ad-

tunk neki birodalmat, amely birodalom kiterjedt 9 tartományra; — parancsolónkka lettük, szentül híven azt, hogy hűségesen gondunkat viselő urunk lesz.

Nem mondhatom, hogy gondunkat nem viselte volna mindaddig, míg tetszett az atya Istennek a világháboruban pusztító tüzet és veszedelmet bocsájtani föle elfordult gyermekeire. A rossz gyermekek megérdemelt büntetését éreztük mi is. Porbaszájtattunk, majdnem megsemmisültünk; kiáltottunk a pusztába, kiáltottunk a főur után, pedig már nagy urunk is volt és — semmi felelet, sehol egy biztató hang. Hej pedig beh vártunk csak egy parányi bátorító szót is; oly jól esett volna a legkisebb biztató hang is, mert ne felejtésék el, hogy mi pásztorokdással logalkoztunk és a főszámadónk a nagy ur volt. Mi, mint pásztorok nem hagyhattuk el őrizet nélkül, árvául a nyáját, mert hiszen akkor szétépték volna az ólálkódó farkasok, hanem annak hűségesen gondját viseltük. Igaz, hogy számban megfogva, gyepjától megfosztva, kies, lóves legelőről eltűnt, de mégis csak őrizték azt.

Kilenc nyája volt a nagyurnak; kilenc-határ nyájáról kellett nekie számot adni. Ebből a 9 nyájból a földérgés okozta tárogó szakadék elszakasztott a maga egészébe kettőt, a harmadikból is egy tőrédéket, a többit a maga egészében nem érte a vérs, megmaradt addig-

lakta kedves téreit. A nagy ur is, a számadó az elszakított részen maradt, mert itt volt lakása egy nagy víz melletti ősi és népes szállásában. Itt maradt, itt volt velünk, de fájdalom mi mégis csak hiába vártuk, hogy meg fogja zörgetni az összehívó kolompot és gondoskodik elszakított legelő nélkül maradt nyájairól, pedig a nyájnak, a bojtároknak is élni kellett habár keserű lóvet nyújtó, keserű vizet adó idegen legelő-kön is. Isten tudja miért, ezek a mi nyájaink nem akartak összevegyülni azon idegen nyájjal, mely mitsem törődve az elszakítással, úgy is jólérezte magát és megelégedetten legeléselt és nyálja a söt idegen kézbe is.

Mit tehettek hát egyebet a bojtárok? Felkereskedtek és elmentek a nagy folyó mellé felkeresni a főszámadót, a nagyurat, megkérdezendők a teendőiről. De hát Uram Istenem mi történt? Amint tudakoztak utánna, fájó szívvel kellett megismerniük, hogy az bizony otthagytá az elszakadt megcsontított nyáját, mint szent Pál az oláhokat és tulment a nagy vizen, a határon, ott él megmaradt nyájai között békeségben.

Ezért nem csendült meg az összehívó kolomp, azért nem hallottuk a számadó biztató szavát, mert elhagyott, azért letűntek árvák, tévelygők, mert felkeresni nem akart.

Hej, Istenem! nem így csinált a bib-

mények beállításával — bármikor visszaállítja. Eddig jól ment minden. Az állami iskolában vallásoktatásunk is zavartalanul folyt. Ekkor beütött a mindent felforgató háború, mely az iskolázást is megzavarta. Négy tanító közül kető behivatott katonának. A mi vallástanítónk is áldozatul esett. A tanítás rendetlenül, hiányosan ment. Sokszor szünetek is.

Látván, hogy ez így nem jól megy, egyhangu lelkisedéssel — 1919-ben — elhatároztuk, hogy fel. iskolánkat visszaállítjuk: hatszoros fizetést ajánlván fel a tanítónak, mint eddig volt. Ekkor bejött az oláh megszállás.

Nem akarván hosszadalmas lenni, mellőzöm az em. idő alatt történeteket. Csak azt említem meg, hogy a sic volo, sic jubeo elve szerint majdnem megfosztottak isk. fenntartási jogainktól is.

Azután jött a cseh imperium. A tanfelügyelő ránk írt, hogy — miután a magyar állammal kötött iskolabérelti szerződés csak 1922 szept. 1-én jár le, ő, mint az utódállam képviselője, a régi jog birtokába lép s azt magának tartja fenn: államsegélyt pedig nem ad. Na! most már — gondoltuk — miévők legyenünk? A tanítónak 15—18 ezer korona fizetést — segély nélkül — adni nem vagyunk képesek. Felszerelésünk nincs. Annak beszerzése is belekerült volna egy pár ezer koronába. Fordultunk tanácsért felsőbb hatóságunkhoz. A felelet az volt, hogy nem tudnak adni tanácsot. De hát, hogy is tudtak volna? Mikor a helyzet nem csak hevonkint, de hetenkint is változhatik. Változik még ma is mindig. Épen ma olvasom Hoszu János sz. újbíró püspök nyilatkozatát, hogy a román miniszterrel történt megbeszélése szerint a románok visszajönnek a Ti-

szág. Rábizzák legjobb belátásunkra!

Azt határoztuk tehát, hogy a kényszerítő viszonyoknak engedve, átadjuk az iskolát. De hogy kazúnkat egészen meg ne kössük, szerződés nélkül s oly feltétellel, hogy jelenlegi felek, tanítónk megmarad a mi rendelkezésünk alatt. Ha meghal, vagy eltávozik, csak ref. tanító nevezessék ki s felekezeti jellegű iskolánkban működjék, a mi tanteremünkben, a melyért az állam 1000 kor. évi bérletet fizet. Lakás nélkül, melyet a tanító használ s használni fog. Melyért eddig a m. állam tanteremmel együtt csak 200—400 koronát fizetett. Tanítónkat 15—16000 koronával segíelyezi. Még arra is el vagyunk készülve, hogy ha valami non putarem esetén az állam elvonná tanteremünket, a mint némelyek sejtenti vélik: bérletünk iskolahelyiséget a községben 4—600 koronáért. Akkor is megmarad iskolánk és vagy 4—500 kor. feleslegünk.

E szerint tehát mi — tulajdonképen jó fogást csináltunk s a kikkel közöltük a dolgot — kevés kivétellel mind igazat adtak. Nem jónást nyelte el a cethal, hanem jónás a cethal!

De hát tulajdonképen miért is perhorreskálják némelyek annyira az államostitást, mikor az előbb utóbb ugy is be fog jönni, a mikor az állam a felek iskolákkal szemben olyan követelésekkel, rendelkezésekkel áll elő (anterv, berendezés stb.); az autonóm jogokat annyira megnyirbálja, hogy a versenyt nem képesek kiállani. Azután tapasztalás szerint az állami iskolákban több az eredmény — már csak osztottságánál fogva is. Tisztelet a felekezeti nagyon jó kivételeknek. Csak gondoskodjunk mi valóságoktatásunk alapos ellátásáról az ál-

lami iskolákban. Akkor nincs oly nagy veszély!

Ez tehát az objektív igazság! Kérném és óhajtanám, hogy a nagyobb igazság kedvéért a N. Szerkesztő Ur is adná hozzá saját véleményét. Így tisztázódna az es. **Sarkány Lajos** ref. lelkész.

Események—Feljegyzések.

A szlovenzkői tisztáninni ref. egyházkerület közgyűlése június hó 14-én folyt le **Czinke István** püspök és **Lukács Géza** főgondnok elnökleite alatt. A közgyűlés — törvényben meghatározott — alkotó tagjai, egy-két kivétellel, mind megjelentek. Aki kevesen távolmaradtak is, azokat is betegség vagy elháríthatatlan okok akadályozták a megjelenésben. Az ügyek intézésében részvételre hivatottak meghozták az áldozatot most is. Mert az egyházker. közgyűlésünkön való részvétel — egyházkerületünk földrajzi fekvésénél fogva — valóban áldozatot kíván.

Ez egyházker. közgyűlés meglátására a **végleges** szervezkedés a ebből folyólag az egyet. konvent és a zsinat megtartása szolgáltatott okot: mert — mint a püspöki jelentés tartalmazza — „a kassai ideiglenes szervezkedésünk s a kormányhatóságok és alantasabb állami közegeknek e miatti nyílt vagy burkolt gáncsvetése, egyházi hatóságaink megáltalzó semmibevevétele teljesen megbénította egyházi közigazgatásunkat és illuzóriussá tette jogkereső felterjesztéseinket... Véget kell hát vetni ez állapotoknak. Ennek pedig nem volt más módja, mint az egyházker. gyűlést a legrövidebb idő alatt összehívni, a végleges szervezkedés iránt a további lépéseket megtenni.”

A történeti jelentőségű gyűlést a 37. dics. első két versének élénkeklése után **Czinke István** püspök alakú és tartalmú szépségeiben gazdag, könyveket fakasztó imádsága vezette be. (Az imádságot lapunk vezető helyén közöljük, hogy kálinista egyházunk minden tagja megöröszthesse lelkéi annak gazdagságában és szépségében.) E után **Lukács Géza** főgondnok, felhívva a figyelmet a tárgyak fontosságára és szívesen szavakkal üdvözölve a megjelenteket, a közgyűlést megnyitja. Az alakulás formáságát után **Kovács László dr.** egyházker. ügyész leleste a hivatalos eskőt; megválasztja egyházker. pénztárnokká **Simon Mihály** rimaszombati lelkész.

Ezek megtörténte után lelolvassa **Czinke** l. okmányokkal erősített püspöki jelentését, mely a jövőben gazdag kutóje lesz egyházunk történetének, a jelenben pedig erős bizonyosság amellelt, — mint **Szalay László** egyházker. gondnok találaton jegyezte meg köszönetet tolmácsoló fel-szólalásában — hogy szeretett püspökünk ugyszólván erején felül megtett mindent egyházunk konszolidálása érdekében. (A jelentésnek és mellékleteinek egyes részelt jövő számunkban közölni fogjuk.)

*) Véleményem később fogom elmondani. Sz. k.

liai pásztor, pedig annak csak egyetlen juhokcskája veszett el és mégis azt az egyet sem hagyta el, utána ment, felkereste és keblén vitte vissza.

Azt kérditek, hogy mi történt most már?

A magára maradt nyáj hosszú ideig hiába bégelett, végre is mit lement mást, minthogy elcsúszdotta a legöregebb bojtár: eszközölné ki valami uton módon az idegen tulajdonba jutott területen is a szabad legeltetést, mert ha ez meg nem történik, elpusztul az egész nyáj és faj tisztaságát elveszti.

Járt azután szegény öreg bojtár Ponciustól Pilátusig, záporosd megverte, jég megcsapdosta, vihar, szél megtépázta, míg végre találkozott egy szinten hasonló sorára jutott nyáj öreg bojtárával — valahonnan a Rima mellől —, a kivel azután ketten mindent megeltek becsületesen, önfeláldozással az elszakadt nyájuk érdekében, a mit csak megtehettek.

Más feljegyzővel, de a faj tisztaság megóvása mellett megjelölték a nyájat; a nyáj tulajdonjogát megőrzve lehetővé tették annak felmaradását az által, hogy a jövőben is saját sorsáról önmaga gondoskodhatik, szabadon tenyészhetnek, bár idegen földön nyelik legelőjüket; anny jogot élvezhetnek, mint a más faj, de szilén ottrekedni nyájuk.

Igaz, hogy az öreg bojtárok ezen eljál-

rásával szemben itt-amott topogtak a nyájuk, de a bélyegzésen egyelőre nem segíthetvén, a megváltozhatatlanba úgy-ahogy beletörődtek.

Annak a másik nyájnak öregbojtárja onnan a Rima mellől, nyugodtan pihenhet-e ki utjának fátadalmait, mert idegen földön él, volt nagyura számadoja elismeréssel van eljárása iránt, helyesen ismeri el, a mit kényszerzűlő helyzetben adott viszonyok között kivívott és cselekedett, nyája is ragaszkodott és ragaszkodik hozzá igaz szeretettel.

Szomorú a sorsa azonban a másik, a garmamenti öregbojtárnak; míg hosszu utján járt — bár őt is a legazentebb szándék vezérelte átván maradt nyája megmentésében — gyanúsították, félreértették, uralomra vágyással vádolták a nyugatú nyáj némejj csengtyűt hordó úrét; számadoja, volt nagyura pedig a nagy viz tulajdonjogáról pásztorbojtárjával lenyelve akasztófát ígér neki.

Hát ő mit csinál, akarja-e jödni?

Élcsendesen és nyugodtan kettős gyász által is megtépett szerettei és tisztelt hívei körében, pihenve majdnem 40 éves közszereplésének fátadalmait után azon tiszta öntudatban, a mit a végzett munka és kötelesség becsület és hősiesség teljesítése ad.

Ez pedig a legédesebb jutalom.

A püspöki jelentés tárgyalása után a következő *elnöki előterjesztéseket emelte határozattá a közgyűlés:*

a) Miután a dunáninneni egyházkerületi tisztviselőit a presbitériumok szavazása után választotta meg, az egyöntetű szervezkedés kedvéért és az állami hatóságok részéről jöhető minden további kifogás megelőzése végett, a maga részéről is elrendeli a presbitériumok által való szavazást az egyházkerület valamennyi tisztviselőjére, u. m. püspökre, főgondnokra, 4 lelkészre és 4 világi tanácsbíróra, 4 tanítóképviselőre, 1 lelkészi fő-, 1 lelk. aljegyzőre és 1 vil. fő- s 1 világi aljegyzőre, a rimaszombati főgimn. 1 képviselőjére tíz évi megbizatással.

A szavazás beadásának határnapjául július hó 10-ik napját tűzi ki, amely napra azok a püspöki hivatalhoz beülendők. A szavazatbontó bizottságba püspök és főgondnok elnökléte alatt Búzi Márton gömbsri esperesi, Simon Mihály és Bornemisza Elemér gömbsri tanácsbírákat küldi ki, felhatalmazván őket, szükség esetén új szavazás elrendelésére is.

A megválasztott püspök ünnepélyes beiktatására a főgondnok és a többi tisztviselők eskütételére rendkívüli közgyűlést hív össze abba a gyűlekezeti, amelynek lelkésze püspökké választatik. Az időt a megválasztott püspök választja. A püspök felavatására Balogh Elemér püspököt kéri fel s a beiktató közgyűlésre a testvér dunáninneni egyházkerületet is meghívja.

b) Az egyetemes konvent megalaktandónak határozza, abba a maga részéről, három évre, 2 lelkészi és 2 világi rendes tagot a ugyanannyi póttagot választ. (Rendes tagokká megválasztottak: papi részről Idrányi Barna, Péter Mihály, világi részről Szilay László, Tornallyay Zoltán, póttagokul papi részről Réz László, Pataky Pál, világi részről Bernáth Zoltán, dr Kovács László.)

c) A szervezkedés teljessé tétele és az új állami viszonyok közé való beilleszkedés végett még ebben az évben zsinat tartassék, annak előkészítésével s a tagok számának megállapításával a konvent bízassék meg. Együttel felhatalmazza az elnökséget, hogy a konvent megállapítása után a zsinati tagok választására a szavazást rendelje el u. n. lajstromos szavazás mellett. A szavazatbontó és együttel igazoló-bizottságba püspök és főgondnok elnökléte alatt Búzi Márton, Simon Mihályt, Réz Lászlót, Süteő Istvánt, Bornemisza Elemért és dr Kovács Lászlót választja meg, felhatalmazván a bizottságot a szükséges új szavazások elrendelésére is. (Folyt. köv.)

Az alsózempleni ref. egyházmegye tavaszi közgyűlése május hó 30-án tartott meg a nagygereési templomban, amely alkalomra az egyházi és világi tagok teljes számmal megjelentek. A gyűlés reggel 9 órakor istentisztelettel vette kezdetét. A 37 dicsó elhangzása után Keresztury József esperesi megható szép-ségű imája emelte fel az ünnepi érzésekkel megtelt szívet a könyörgést meghallgató Mindenható számolyához. Pál Béla világi jegyző ezután felolvassa a választási jegyzőkönyvet (az eredményt e lap annak idején közölte) s Haraszty

Károly bacskai lelkész, papi főjegyző úgy Keresztury esperesétől, mint Szűk Ödön gondnoktól kivette a hivatalos esküt, s gondolatokban gazdag beszéd kíséretében adta át a két vezetőnek a hivatali jelvényeket — a pecsétet. A tisztikar többi tagjának eskütétele előtt az esperesi hosszabb beszédében fejtegette programját. Nem a betűnek ridegsége — ugymond — fogja őt vezetni munkásságában, s kormányzásában, hanem lélek, mely elevenít s éllet E lélek, ez önzetlen s szerető szellem legyen minden szolgatársa fokozottabb tevékenységének alapoka. Igazságszeretet, munkásság, fegyelem teszi naggyá és virágzóvá a jövőben azt az Egyházat, melynek munkáissal Krisztusért meghaltunk.

Az élet praktikizmusának ideális lelkristályosodását vehette az ünneplő sereg az új esperesi ajkáról, ki szavaival nem a szuperlatívusok homályában s ködös világában keringett, hanem a Krisztust vallotta programjának s ezt a világos s üdvözlő életprogramot adta édes mindnyájunknak.

A templomi ünnepség Orosz József kisgereési tanító remek szóljával ért véget. Kezdetét vette a tulajdonképeni hivatalos közgyűlés. Az esperesi jelentés sok-sok lényt mutat be az egyházak multjából s a jelenből, de van benne árny is... sötét, gyűlöletes sátnarc. A régi bodrogközli példás hitéletet semmi sem zavarja (Kiskövesd szomorú kivétel...), bár a hihetetlenül magasra emelkedett egyházi kiadások erős próbára tették a hívek áldozatkészségét. A kis egyházmegyében, mely áll 11 anya, 1 társ, 4 leányegyházból, Isten dicsőségére 137457-23 kor. gyűlt össze 2 év alatt. Kiskövesd ugyancsak 2 év alatt 35 koronát produkált! Az egyházak és a lelkészek között mindenütt megvan a kivánatos béke és egyetértés. — Kiskövesd kivételével, hol minden romlik, pusztul, a teljesen új lelkészlet és meléképületlet romlásnak indultak... udvartól börtönre a gaz..."

Az egyházmegyében a lélekszám 902. Egyházak bevételein pénz 71286 K. Orgona alap 920-ban 32115 50 K. Lombard kölcsön 33000 K. Tőkepénzek összege 37956-41 K. Hadikölcsön kötvény 16000 K. Iskolaköltségek száma 1126.

A részletes pontossággal megírt esperesi jelentés teljes világításba hozta a kritikus 2 év alatt sokat szenvedett s végtére Magyarországtól elszakított egyházközségeknek életét... de Istenünk segíteni fog! — a jövőben is. Adorjány Győző kisgereési lelkész állásába beerdítette a közgyűlés Lelesz anyasítási kérelme vissza lett utasítva bizonyos fontos kérdések tisztázása végett.

Roppant eredeti indítvány is hangzott el az esperesi sárlókból a lelkészek kinevezése. A közgyűlés részletesen nem foglalkozott e nagy hordereű indítvánnyal, hanem egy bizottságot állítottott össze, mely az ősi közgyűlésre bertele: a véleményét. Választás avagy kinevezés útján illetések-e-be a parochia? ... Szükséges, hogy e kérdés többször meginduljon a tárgyalagos vita!

(Vege köv.)

HIREK.

— Egyházkerületi közgyűlés. A szlov. dunáninneni ref. egyházkerület közgyűlése június huszonkettedikén (22., szerda) lesz Bratislavában (Pozsony). Ez alkalommal fog végbemenni a püspökavatás és az egyházker. tisztikar ünnepies beiktatása is. A püspökavatás ünnepélyes szertartásának elvégzésére Czinke István tisztáninneni püspök kériet fel. A tisztáninneni ref. egyházkerületet ez ünnepélyes közgyűlésen képviselni, a beiktatott elnökséget és tisztikart üdvözlőni fogják: Czinke István püspök, Lukács Géza főgondnok és Süteő István egyházm. és ker. tanácsbíró.

— Fogadalmótelek. Az abaujtonai egyházmegye lelkészei és gondnokai jun. 15-én (szerda) délután 16 órakor tették le a hűségfogadalmat Idrányi B. esperes kezébe a vmegyháza nagytornomban Abaujmegye zsupánjának jelenlétében. — A komáromi egyházmegye lelkészei és gondnokai nem 14 én, mint jelezték, hanem 18 án tették le a fogadalmat.

— Egyházmegyei gyűlés. A felsőzempleni ref. egyházmegye június 6 án Hegyben tartotta meg három évi szünetelés után első rendes közgyűlését. A gyűlés az újra szervezkedés jegyében folyt le. Az egyházmegye a politikai határok megváltoztatása következtében világi tisztviselőitől fosztott meg, míg egyházi tisztviselői mindnyájan lemondván s így általános tisztújítás vált szükségessé. (A megválasztott tisztikar névsorát mult számbunkban közöltük.) Az ünnepélyes gyűlés fő tárgya az esperesi és gondnok ünnepélyes beiktatása volt. Egyházmegyei életünk megindulásának az első napján mindnyájunkban egy jobb jövőnek a reménye lángolt fel, meggyőződve arról, hogy a presbitériumok úgy az esperes, mint a gondnok személyében — ismerve egyéniségüket — a legszerencésebben választották meg vezetőiket.

— Adományok. Lapunk anyagi erősítésére Tornallyay Zoltán egyházmegyei tanácsbíró, konventi tag 200 koronát, Idrányi Barna abaujtonai esperesi 40 koronát adományoztak. Nemes például szolgáló áldozathozatalukért a köznevelésben hálás köszönetemet fejezem ki.

Szerkesztő.

Kiadó: A református egyházkerület.
A kiadásért felelős: Réz László.

Nyomatott Gömbsri Zoltán nyomdájában Rozsnyón

ORGONA

vagy harmonium vásárlása előtt feltétlenül kérjen ajánlatot

GUNAGYULÁTÓL

Orgona javítását, hangolását, rekvirált principál sípok pótlását legutányosabban, szak-szerű lelkismeretes pontos-sággal és gyorsan eszközöl.

Hangszertelepe: Prosov (Eperjes)

Református Egyház és Iskola

A szlovenszkói és ruszinszkói reformátusok hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:
 Egész évre — 60 K Negyed évre — 15 K
 Fél évre — 30 K Egyes szám ára 1 K 30
 Megjelenik minden vasárnap.

Felőlén szerkesztő:
RÉZ LÁSZLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Rozsnyón, a református lelkész hivatalában, hová a kéziratok, előfizetések, hirdetések és az esetleges reklamációk küldendők.

A slovenszkói és ruszinszkói református (kálvinista) egyház emlékirata külön református lelkészképző intézet létesítéséről.)

A cseh-szlovák köztársaságba kebelezett református magyarok ragaszkodnak ahhoz, hogy lelkészeiket saját magok képezhessék a szigorú kálvinista egyház szellemében és hitelvei szerint. Minden más szakmában lehet a jelölte nézve indifferens, hogy milyen iskolában és melyik tanártól hallgassa az aktudományait, mert a tudománynak nincs felekezete. A fő, hogy a szükséges ismereteket alaposan elsajátíthassa. A vallás azonban nem ismeret, hanem az egész életet átható, irányító meggyőződés, világlátás, mely nemcsak egyénekre, de nemzetekre nyomja rá bélyegét, jellemformáló erejét. Olyan kincs, amelyet semmi másért cserélni olyan egyedülálló specialitás, amelyet semmi másal elegendeni nem lehet. A kálvinista egyház és vallás ezenkívül egyedül álló és idáig az egész kereszténységben páratlan alakulat a tekintetben is, hogy templomaiban oltárok nincsenek, mert Istennek az evangyéliumban hirdetett Iélek és igazság szerint való imádását a legeszményibben fogja fel, az őstamentomi, az őstermészet imádás idejéből eredő testi *áldozat* fogalmát elveti a szellemi áldozattá tökéletesítette.

Nem fogható tehát egyóvé, lelkész-képzés tekintetében, a testvér ág. h. ev. felekezettel sem, amelyel bár a hit által való megigazulás princípiumában egyezik, de egész világszemléletében attól annyira különböző, a kereszténység központi hitcikkének, az urvasorának feifogásában, kultuszában, az egyetemes papság elvénél gyakorlati keresztülvitelében annyira különböző, hogy a reformáció létrejötte óta, bár minden érde — egyházi és nemzeti, az egyetemes, nagy protestáns érdekek is, — az uniót javallották, időnként meg is kísérlették,

*) Püspöki jelesen mekkélete, mely *úttörés* helyre létesítéséről.

még sem tudott az mindeztől testet öltetni, az egyetlen Poroszországot kivéve, de ott se a lelkek meggyőződéséből, hanem lejedelmi parancsszóra.

Nem értjük azért sem az igazsággal, sem egyházunk történelmi kialakulásával és külön missziójával, sem a lelkiismeret szabadságának legcsekélyebb respektálásával a összeegyeztethetőnek a kormány azon törekvéséit, melyei minket szlovenszkói kálvinistákat az itteni evangylikus egyházzal közös lelkészképzésre akar kényszeríteni egy Bratislavában létesítendő közös teológiai akadémián. Ebbe mi, jóllehet a renitenskedésnek még az árnyékát is kerülni óhajjuk, semmiképpen bele nem mehetünk. Mi felelősek vagyunk az utánunk következő nemzedéknek is egyházunk és vallásunk fennmaradásáért, sőt szolgálatot teszünk az egész kereszténységnek is a kálvinista világlátás és jellem érimetlen tisztaságban való átoroklásáért: a közös lelkész-képzés pedig nem volna más, mint mindezekről való könnyelmű lemondás a kálvinista vallás és egyház lassu, de biztos elsorvasztása. Nem is szólv arról, hogy a tervezett, bratislavai közös intézetben, — pár magyar kálvinista kivételével — az előadó tanárok mind szlovákok és lutheránusok volnának az így vallásunk után a másik nagy kincsünk, a magyarságunk is lassankint veszendőbe menne.

Mi tehát e terv ellen óvat emelünk a az ellen teljes erőnkkel protestálunk. Egyben bizalommal kérjük a főiskolai ügyeket intéző miniszter urat, valamint a teológiai akadémiák ügyének is általunk elfoglaltatának és pártatlannak ismert előadóját, dr Sommer Eduárd (Ottó) urat, legyenek segítségünkre abban, hogy a szlovenszkói magyar református (kálvinista) egyház részére, Rimaszombat, (Rimavská Sobota) székhelyűl s legalább 4 (négy) ref. tanárral, külön lelkésznevelő intézet állíttassék, még pedig minél előbb, mert Slovenskó teljhatalmu minisztere 1921. január 1. óta nem enged a megüresedett egyházakba Magyarországból lelkészi választani, másuttal ne-

vekedett, magyarul is tudó lelkészjelöltek pedig nem állanak rendelkezésünkre, a így a megüresedő gyülekezetek rövidesen mind lelkivezető nélkülől maradnak a állam és társadalom kimondhatatlan veszedelmére, az erkölcsi zülönnek és fel-forgató izgatásnak ennek maralékul.

Pedig a külön theol. akadémiához már számarányunknál fogva is lényegt formálhatunk. A köztársaság szlovenszkói és ruszinszkói területén mintegy 250,000 kálvinista lélek él, 400 gyülekezetben, amelyből csak 90 a leányegyház, 310 pedig anyaegyház, tehát annyi lelkészre van szükségünk. Tekintve már azt, hogy a nyugdíjintézet statisztika szerint, ennyi lelkészből évenként mintegy 15—20 hal el: legalább is ennyi végzett lelkésznevelendékre van évenként szükségünk. A 4 évfolyamos teológiai akadémiának, vagy lelkész-képző intézetnek tehát 60—80 hallgatóval nagyon is indokolt a létjogosultsága.

A kálvinista egyház által képviselt nagy erkölcsi tőke, a lelkiismereti szabadság és a kisebbségi szerződés nevében is tisztelttel kérjük és bizalommal várjuk ez emlékiratunknak kedvező elintézését.

A szlovenszkói reformátusok nevében és megbízásából:

Rimaszombat, 1921. június 10.

Czinke István
 református püspök.

Reminiscenciák.

Ruszinszkóból mostanában sok keserő, panaszos levél kopogtat be a szerkesztőségek ajtaján. Miért nem látnak napvilágot?

Bizonytal a levélíró vagy a szerkesztő szegyenli koldus rongyaink flörtelését, miket pedig ezernyi darabokban lenget a köztudat azele.

Ruszinszkói egyházaink lelkészei még mindig a bizonytalanság ködeibe tapadó tekintettel néznek... és várnak...

A kód nem osszik, nem dereng seínel. A szlovenszkói egyházak szervezetten, mint egy ember már megkezdtek a ró-lunk — nélkülünk létesíték új államalakulataiban az építés munkáját. Szervezettségüknek lényge a erős harsonája láttatni engedi a létet kapott bizonytalanság borulján a remény szívárványát.

Mi még mindig csak várunk, töprengünk és vergődünk a politika hinárjában.

Az több egyre balad s vele a ruszinszkói lelkészcsaládok élete is — a nyugatról gyors iramban alárohanó hógyőlcsműködés — a nyomor mélységeibe. Ma-holnap Szlovenszkó ide mint „lékszemű hajnal” nevet a vak éjre...
Oh nem. Nem nevet, de szán. A testvér nem nevetet: a testvérek nyomor vak éjreit. Csak a győztes bűn a szelid erény vergődését. Igen, mi testvérek vagyunk szlovenszkói és ruszinszkói magyar kálvinisták.

Amit a „Református egyház és Iskola” folyó évi 23. számának cikkirója mondólunk, hogy: „egységek vagyunk hitben, nyelvben, értelemben, célokban...” azt elmondhatjuk az egész föld kereségén élő magyar nyelvű kálvinistákról is, az őket elkülönítő különböző államok érdekeinek sérelme, vagy sértési szándéka nélkül. Ref. anyaszentegyházunk, mint katexochén ilyen nem politizált a multban, nem politizál a jelenben sem. Végtelen ultra-sovinizmus kell az államok részéről, respektíve a kormányoktól, vagy a többségben levő, uralkodó nyelvű elemektől ahoz, hogy ennek ellenkezőjét csak felszínre is vesse.

A multban is nyelvi s hitbeli jogait és alkotmányát féltékenyen őrizte minden, bárhomon jött lámadással szemben szent buzgósággal védte.

És most? Az aranybányákat kutató demokrácia világában?

Most csak nem nevezhető politizálásnak a népek anyanyelvén való hiterősítés, erkölcsi tanítása, vizsgálása; a magyar kálvinizmusnak magyar nyelven vagy Csehazlovákiaiban, mint Ruszinszkóban, a régi Romániában, Erdélyben, Bukovinában, Jugoszláviában, Amerikában vagy bárhol, ahol csak magyar anyanyelvű református ember él — az államérdekek tüzeletben, illetve megtartása mellett?!

Enet-e háttérbe szorítani valamely leikezetet csak azért, mert tárgjaiban a nyelvi közösségen kívül ugyanaz a hitforma még jobban neveli az összetartozandóság érzetét, mennél jobban szeretnek azt székialapálni.

Huzhatnak magyar nyelvű kálvinisták között bármilyen határokat: az igazhitű kálvinista magyar hitében, nyelvében mind végig megáll.

Ez a mi internacionalizmusunk. mely minden nacionalizmust értékén becaul. Nem, nem szabad egy demokratikus államban ezt bűnül felróni.

E miatt nem érhet bennünket semmi gáncs: semmi mellőzés, vagy még hozzá üdözés.

Az erősebb testvér fülébe mondta, megmagyarázta már elveinket, céljainkat az állam reprezentánsának a igényeivel már előzőnk. Amidőn e tekintetben már a kezdet küszöbén áll, jól esik hallani nekünk, a győzteseknek, a ruszinszkói lelkészek egyetemének a világ telkhameretéhez kiáltott érzelmi szót: „Édes testvéreink, tehát sorunk a mi sorsunk is... Eliszka mi mintek... egymástól nem lehet engednünk.”

És mondják ezt szlovenszkói testvéreink a mi esetleges külön egyházkerületbe szervezkedésünk ellenzése nélkül.

Ebbeli jogunk tudatában a politikát teljesen kizárva, egyedül fájunk s egyházunk, valamint ezek lelkészeinek érdekeitől vezetettve lépjenek immár vezető férfaink akcióba, ne várjanak a preventív intézkedéssel tovább! Tudjuk, értjük őket.

Tudjuk, hogy szentegyházunk autonómiája, ősi alkotmánya, mint legujabb törvényei szenvednek itt bizánci rést. Ámde mérlegre téve: mennyire lenyomja e kitört darabot a nyomor lealázó, könnyel áradó, but, sóhajt tömlőbe záró néma türes sulya.

Felesleges itt a szentimentalizmus. Nincs értelme üres frázisok puffogatásának, sem a csupán családjuk megélhetése céljából nolens-voles márgadalmat tett lelkészek quasi negligálásának, mert: „a bűnt is módja sokszor lénybe vonja,” de az „erény is bűn lesz: balul gyakorolva.” (Shakespeare.)

Kisbégány.

Angyal Viktor
ref. lelkész.

Indítvány

a dunáninneni ref. egyházkerület 1921. június 19-én Lévára egybehívott közgyűléséhez.

Tekintettel a világpolitikai események során beállott nagy változásokra, az új államalakulatnak anyaszentegyházunkat sok vonatkozásban érintő és kényszerítő következményei és szükségleteire, nagy feladatok elé állít, minden erőket kifejteni, minden eszközt és alkalmat önjavunkra felhasználni parancsoló körülményeire: tegyen az egyházkerületi gyűlés előkészítő lépéseket új anyagi erőforrások nyitására a tiszáninneni és ruszinszkói reformátusokkal egyetértően egy közös bizottság kiküldése után.

I. Az egyházi épületek tűzbiztosításának az egész államterületen egységes és belkörü meg szervezésére.

II. Bibliák, enekes könyvek, iskolai tankönyvek, vallásos iratok, egyházi sajtó, közigazgatási, vagyongazdálkodási nyomtatványok, néplap, naptárak stb. előállítására szükséges református nyomda létesítésére.

III. Lelkészi özvegy-árva gyám- és nyugdíjintézet felállítására oly módozattal, hogy annak alapitójához minden lelkész 1000 koronát, az egyházközösségek pedig változás alá nem eső évi háztartási szükségleteik 10%-át fizessék be még ez év folyamán egy közös pénztárba; az alapítók kölcsönre szoruló egyházak és egyháztagok között helyettesek el gyümölcsözőleg; a tagdíjak pedig a szükségletnek inegyelelő %-ban állapítsanak meg!

IV. Minden egyházközösségünkben rendeztesse a helyi viszonyoknak megfelelő előkészítéssel, a legkiterjedtebb, sikert biztosító akció kifejtésével egy „Kultur vasárnap”, melyen az isteni tisztelet és alkalmi ünnepélyek keretében egyházunk tagjai hivassanak fel és buzdítsanak egy hatalmas egyházi kulturális áldozatkészlet összehozására, amelyből közegyházunk élete, lennmaradása és fejlődésére nélkülözhetetlen tanintézetek felállíthatók és fenntarthatók legyenek.

Beadja: Sedvy László
nyitral ref. lelkész.

Események—Feljegyzések.

A szlovenszkói tiszáninneni ref. egyházkerület közgyűlése. (Folyt. és vége.)

d) Tekintettel a közlekedés drágaságára, évenként csak egy rendsz. közgyűlés tartassék, mindenkor az ősz hónapokban. Ennek megfelelőleg az egyházlátogatás ideje május vagy június hónapra tétessék.

e) Az egyház- és iskolalátogatásokat, a törvény szerint csak fuvar és ellátás illeti. Minden gyűlekezet köteles az egyház-iskolalátogatásokat a legközelebbi egyházba elszállíttatni és tisztességesen ellátni. Napidíjat nem követelhetnek, mert napidíj bármely egyházi kiküldöttnék csak abban az esetben jár, ha ellátásban nem részesül.

f) A közalapi és a nyugdíjintézeti járulékok ugy a fenntartóktól, mint a lelkészektől továbbra is beszédendők. A közalap bevételei fele részben az egyházkerület, fele részben pedig az egyházmelegyek közigazgatási költségeire fordíthatók. A nyugdíjintézeti befizetésekben a nyugdíjazott lelkészek s az özvegyek és árvák évi illetményel fedezendők addig, míg az államsegély kiutalása azt feleslegessé nem teszi. Ez eset beálltikor a nyugdíjintézeti bevételek tökécsendők.

Az emlékiratunkra érkezett miniszteri válasz s a közös bizottság erre vonatkozó jegyzőkönyve is tárgya volt a közgyűlésnek és erősen igénybe vette a gyűlés idejét. A közös bizottság kritikáját és intézkedését (lapunkban annak idején ismertettük) a közgyűlés helyeslőleg tudomásul vette. A közös bizottság e jegyzőkönyve azonban több önálló indítványt is tartalmaz (vallásoktatási könyvek engedélyezése, iratása; miniszteriumban ref. ügyosztály szervezése; iskolai ügyi sérelmek, énekkarok szervezése; orsz. közalap létesítése, középfokú iskolák ügye stb.), melyek nagyrésze az egyetemeken konventhik terjeszték megfelelő intézkedés végett, egy része pedig az összeülendő zsinat tárgya lesz. A közös bizottság jegyzőkönyvében foglalt tárgyakon kívül más ügyeket is terjesztett fel az egyet. kenventhoz az egyházkerület (pl. Névtár). Felterjesztéssel fogélni egyházkerületünk a közoktatásügyi miniszteriumhoz az elemi iskolai vallásoktatás díjazása — és a középiskolák vallásoktatási heti óraszámának megfelelő újabb rendezése végett. Elemi népiskola államostításának kérdése is előfordult az ungi egyházmegyéből (sárosmezői i. egyh.), azonban mivel az ungi egyházmegye még nem tárgyalhatta az ügyet, visszatartott az egyházmegyéhez tárgyalás végett. Ingatlan eladási, adásvévesi szerződéseket (Kisazar, N.-dobrony, Pelsőcz) is tárgyalni és jóváhagyott a közgyűlés. Foglalkozott a Ruszinszkón levő ref. egyházak sorsával is — több szempontból. Megy e tárgybán felterjesztés a Miniszteriumhoz is, jegyzőkönyvi kivonatot a ruszinszkói ref. egyházmelegyekhez is. Az egyházkerület bíróság a délutáni órákban tárgyalni két fegyelmi és két közg. bírósági ügyet másod fokon s mindenikben ítéletet is hozott.

A tárgyalások a késő délutáni órákban

érték végett. Déliben közös ebédet fogyasztottak el a gyüleési tagok az ótátrafüredi Nagyszálló éttermében. Már magas nivóju és tartalmas pohárköszöntők is hangzottak el (Tornallyay Zoltán — Czinke I. püspökre, Czinke I. az egyetértésre, Péter M — Lukács Gézára, Lukács G. — Szalay Lászlóra.)

A Tátra szépségeiben nem gyönyörködhetek a gyűlés résztvevői, mert a csúcsok ködben voltak s egész nap, még 15-én az elindulásakor is esett az eső; rideg volt az időjárás, mint a mal szive; *begombolközva és fúzósan* jártak az emberek...

Fz alszóempléni ref. egyházmegye tavaszi közgyűlése. (Folytatás és vége.)

Négyesszi János tanító-képviselő indítványára az em. közgyűlés minden egyházközségre kötelezőleg klmondja az énekkarok megalakítását.

Egyes kisebb ügyek leperegtetése után 2 bírósági ügyben is ítélkezett az egyházmegye; — az első egy székügy volt, — a második a kiskövesdi presbiterium panasza Karázi Benő lelkész ellen. Az ítélet meghozatott, mely szerint Karázi a vádak alól felmentetett, a vádaskodó presbiterium ellen a vizsgálat megindítatott és az anyagi felelősség az egyház vagyonáért kimondatott. A perköltségben a vádlók elmarasztaltattak. Vádlók a kerülethez felebbeztek.

A közgyűlés után Keresztury József esperes, mint vendégszerető házigazda, szívesen látta tisztársait s barátait a fehér asztalnál, hol sok szép köszöntő gyöngyözött fel a szívek mélyéből az édes reménységnek sugaraival bearayózan a titkosztias jövőt!...

H. K.

— Lelkészértekezlet. A barsi ref. egyházmegye lelkészai kara június 16-án tartott lelkeszéritekezleti gyűlést. Ennek, ima s a számadások letárgyalása után három fontos tárgy került színyegre. Az első a kormányleiralt volt, melynek kapcsán különösen három kérdésben emelkedtek erőlyesebb hangok. A szlovák esperességre vonatkozó kormánykövetelés nézve megállapítatott, hogy az mint *ki- vülről jövő követelés* teljesen jogtalan s így autonomiánknak súlyos sérelmét képezi, viszont azonban éppen a kálvini elvből kifolyólag a ref. egyház soha sem vonta kétségbe a híveknek anyanyelvük- höz való jogát, amennyiben tehát az érdekeltek hívek kívánják, még külön szlovák ref. püspökség, ill. önálló szlovák ref. egyetemes egyház létesítése sem volna kizárt dolog s a szlovenszkói magyar ref. egyetemes egyház, mint minden nyelv- kérdésbeli sülirdást kizáró megoldáshoz a legnagyobb előkészítéssel járulna hozzá, magát két nyelvű egyházzá alakítani azonban — legalább is adminisztratív szempontból — nem engedli. A papnevelés kérdését illetőleg a közös teológia gondolata halva született ideának minősítetett. A lelkészai államségelyekre nézve pedig egységes kifejezést nyert a gondolat, hogy a folyó évi segélyen kívül az 1919-20. évi segélyek is joggal követelhetők és követelendők.

Második tárgy volt az, hogy a kormány a ref. tanítók államségelyének kifizetését letiltotta, mert a ref. iskolaszá-

kek a rájuk nézve érthetetlen nyelvű „Vestnik”-re az előfizetési díjat be nem küldték. Megállapítatott, hogy ennek oka nyelvi sérelmünkön kívül az volt, hogy az egyházak az iskolai hivatalos lapot a magyar államtól díjtalanul kapván, ezt szerzett joguknak tartják, melyhez ragaszkodnak s ha már az államtól támogatást nem is kapnak, nem méltányos, hogy a drágaság miatt amugy is súlyosan megterhelt ref. egyházakat még az állam is huzza oly előfizetési díjak kirovásával, melynek ellenében az egyház a küldemény érthetetlen volta miatt semmi ellenértéket nem kap, továbbá, hogy az erre vonatkozó rendelkezés (egyebekhez hasonlóan) a Cseh szlovák állam által érvényesnek elismert egyházi törvényeink megsértésével az egyházi felsőbbtség ignorálásával és megkerülésével közvetlenül intézetett az iskolaszékekhez s így a törvény értelmében teljesíthető nem is volt. Ha tehát a tanfelügyelőség törvényesítést követ el, azért az vonandó felelősségre és büntetendő, nem pedig az, aki a törvényes alapon megmaradt. E tekintetben a püspöki hivatal a megfelelő lépések megtételére kéretett fel. Harmadik tárgy volt a lelkészek illetve egyházi tisztviselők vagyonadójának kérdése. A vagyonadót kivétl bizottságok ott, ahol már eljártak, az egyházi tisztviselők, nevezetesen a lelkészek által fizetesként hasznólvézett földek után az illető lelkészeket rótták meg vagyonadóval — néhol több ezer koronával — 15-20 hold föld után. Az ezirányu egyéneknént beadott felebbezések elutasítottak, sőt végrehajtás illetve lefogalás tétetett folyamatba. Ha ezzel a teljesen indokolatlan eljárással szemben valami orvoslás nem kerül, akkor — a legszembeszökőbb sérelemn kívül — az amugy is agyonnyomorított lelkészek családjukkal együtt a végpusztulásnak lesznek kitéve.

A teendők felől ugyan határozat nem hozatott, de szükségesnek látszik ez irányban az összes érdekelteknek s magának az egyetemes egyháznak egységes akció- tít indítani.

Törvények. Rendeletek.

Az Entente és Cseh-szlovákia között 1919. évi szeptember hó 19-én létrejött kisebbségi szerződés.

I. Fejezet.

1. cikk. Cseh-Szlovákország kötelezi magát arra, hogy a jelen fejezet 2-8 cikkeiben foglalt rendelkezéseket *alap- törvényekül* ismert el; hogy semminemű törvény, rendelet vagy hivatalos intézkedés ezekkel a rendelkezésekkel nem lesz ellenmondásban vagy ellentétben s hogy ezekkel szemben semmiféle törvény, rendelet vagy hivatalos intézkedés nem lesz hatályos.

2. cikk. Cseh-Szlovákország kötelezi magát, hogy az ország minden lakosának születési, nemzetiségi, nyelvi, faji vagy vallási különbség nélkül az élet és szabadság teljes védelmét biztosítja. Cseh-Szlovákország minden lakosát

megilleti az a jog, hogy bármely hitet, vallást vagy hitvallást, nyilvánosan vagy otthonában, szabadon gyakoroljon, amennyiben ezeknek gyakorlata a közrenddel s a jó erkölcsökkel nem ellenkezik.

3. cikk. Az alább említett szerződések különleges rendelkezéseinek fentartásával Cseh-Szlovákország állampolgároknak ismeri el jogérvényesen s *mindennemű alakítás nélkül* mindazokat a német, osztrák vagy magyar állampolgárokat, akiknek a jelen Szerződés életbelépésének idejében, az eset körülményei szerint, lakóhelyük vagy illetőségük (pertinenz) oly területen van, amely Németországgal, Ausztriával vagy Magyarországgal kötött Szerződésekben vagy a szóbanforgó ügyeket szabályozó egyéb szerződésekben Cseh Szlovákország alkotórészeként ismertetett el vagy fog elismertetni.

Mindazonáltal a fent jelzett, 18 évesnél idősebb személyeknek jogukban fog állni, az említett Szerződésekben megállapított feltételek mellett, minden más, számukra elérhető állampolgárságot igényelni (opció). A férj opciója maga után vonja a feleségét és a szülőké a 18 évesnél fiatalabb gyermekeikét.

Azok a személyek, akik a fentemlített opciójogot gyakorolták, az ezt követő tizenkét hónapon belül kötelesek abba az államba áttenni lakóhelyüket, amelynek állampolgárságát optáltak. *Jogukban áll azonban megtartani azokat az ingatlanokat, amelyeket Cseh-szlovák területen birtokolnak. Magukkal vihetik bármi néven nevezendő ingó vagyonukat* E miatt semmiféle kilépési díjakkal nem terhelhetők.

4. cikk. Cseh-Szlovákország cseh szlovák állampolgároknak ismeri el jogérvényesen és mindennemű alakítás nélkül, mindazokat a német, osztrák vagy magyar állampolgárságu személyeket, akik a fent említett területen születtek, oly szülőktől, akiknek az eset körülményei szerint lakóhelyük vagy illetőségük (pertinenz), azon a területen van, még abban az esetben is, ha maguknak ezekben a személyeknek a jelen Szerződés életbelépésének idejében nincs is ott a lakóhelyük vagy az eset körülményei szerint az illetőségük.

Mindazonáltal ezek a személyek a jelen Szerződés életbelépését követő két éven belül, lakóhelyük országában az illetékes cseh-szlovák hatóságok előtt kijelenthetik, hogy lemondanak a cseh-szlovák állampolgárságról s ez esetben nem tekinthetők tovább cseh szlovák állampolgároknak. Ebből a szempontból a férj nyilatkozata érvényes és a feleségre és a szülőké a 18 évesnél fiatalabb gyermekekre nézve is.

5. cikk. A Cseh-Szlovákország kötelezi magát, hogy semmiféle akadályt nem gördít a Szövetséges és Társult Hatalmak által Németországgal, Ausztriával vagy Magyarországgal kötött vagy kötendő Szerződésekben megállapított oly opciójog gyakorlása alá, amely az érdekelteknek megengedi, hogy a cseh szlovák állampolgárságot megszerezzék, vagy megneveljék.

6. cikk. A cseh-szlovák területen élő szlovák pusztia tényével jogérvényesen

Mi még mindig csak várunk, töprengünk és vergődünk a politika hinárjában.

Az több egyre halad s vele a ruszinszkói lelkészcsaládok élete is — a hegytetőről gyors iramban alárohánó hógyöcsken módjára — a nyomor mélységeibe. Ma-holnap Szlovenszkó ide mint „lékszemű hajnal nevet a vak éjre...“ Oh nem. Nem nevet, de szán. A testvér nem nevet: a testvéreknél nyomor vak éjjel. Csak a győztes bűn a szelíd erény vergődését. Igen, mi testvérek vagyunk szlovenszkói és ruszinszkói magyar kálvinisták.

Amit a „Református egyház és Iskola“ folyó évi 23. számának cikkírója mond rólunk, hogy: „egységek vagyunk hitben, nyelvben, érzelemben, cselekedetben...“ azt elmondhatjuk az egész föld kerekességén élő magyar nyelvű kálvinistákról is, az őket elkülönítő különböző államok érdekeinek sérelme, vagy sértési szándéka nélkül. Ref. anyaszentegyházunk, mint katechéták ilyen nem politizált a multban, nem politizál a jelenben sem. Végtelen ultra-sovinizmus kell az államok részéről, respektíve a kormányoktól, vagy a többségben levő, uralkodó nyelvű elemektől ahoz, hogy ennek ellenkezőjét csak felszínre is vesse.

A multban is nyelvi s hitbeli jogait és alkotmányát féltékeryen őrizte minden, bárhomonan jött támadással szemben szent buzgósággal védte.

És most? Az aranybányákat kutató demokrácia világában?

Most csak nem nevezhető politizálásnak a népnek anyanyelvén való hitelesítése, erkölcsi tanítása, vizsgálatása; a magyar kálvinistának magyar nyelven ugy Csehszlovákiában, mint Ruszinszkóban, a régi Romániában, Erdélyben, Bukovinában, Jugoszláviában, Amerikában vagy bárhol, ahol csak magyar anyanyelvű református ember él — az államérdekek tiszteltetben, illetve megtartása mellett?!

Lehet-e háttérbe szorítani valamely felekezeti csak azért, mert tagjaiban a helyi közösségek kivül ugyanaz a hitforma még jobban neveli az összetartozandóságot érzetét, mennél jobban szeretnek azt szétkalapálni.

Huzhatnak magyar nyelvű kálvinisták között bármiféle határokat: az igazhitű kálvinista magyar hitében, nyelvben mind végig megáll.

Ez a mi internacionalizmusunk, mely minden nacionalizmust értéken becsül. Nem, nem szabad egy demokratikus államban ezt bűnül felróni.

E miatt nem érhet bennünket semmi gáncs; semmi mellőzés, vagy még hozzá üldözés.

Az erősebb testvér fülebe mondta, megmagyarázta már elveinket, céljainkat az állam reprezentánsának s igényeivel már előlélt. Amidőn e tekintetben már a kezdet küszöbén áll, jól esik hallani nekünk, a gyöngéknek, a ruszinszkói lelkészek egyetemének a világ lelkesmeretéhez kiáron érzelmi szót: „Édes testvéreink, tehát sorsuk a mi sorsunk is... Elszakított minket... egymástól nem lehet engednünk.“

És mondják ezt szlovenszkói testvéreink a mi esetleges külön egyházkerül-

letbe szervezkedésünk ellenzése nélkül.

Ebbeli jogunk tudatában a politikát teljesen kizárva, egyedül fajunk s egyházunk, valamint ezek lelkészeinek érdekeitől vezetelve lépjenek immár vezető férfaink akcióba, ne várjanak a preventív intézkedéssel tovább! Tudjuk, értjük őket.

Tudjuk, hogy szentegyházunk autonómiaja, ősi alkotmánya, mint legújabb törvényei szenvednek itt bizanci rést. Amde mérlegre téve: mennyire lenyomja e kiltört darabot a nyomor lealázó, könnyel áradó, but, sóhajt tömlőbe záró néma türes sulya.

Felesleges itt a szentimentalizmus. Nincs értelme üres frázisok puffogatásának, sem a csupán családjuk megéltetésére céljából volens-voles figyelmen kívül hagyásának, mert: „a bűnt is módja sokszor fénybe vonja,“ de az „erény is bűn lesz: balul gyakorolva.“ (Shakespeare.)

Kisbégány.

Angyal Viktor
ref. lelkész.

Indítvány

a dunáninneni ref. egyházkerület 1921. június 19-én Lévára egybehívott közgyűléséhez.

Tekintettel a világpolitikai események során beállott nagy változásokra, az új államalakulatnak anyaszentegyházunkat sok vonatkozásban érintő és kényszerítő következményrel és szükségletekre, nagy feladatok elé állító, minden erőnket kifejteni, minden eszközt és alkalmat önjavunkra felhasználni parancsoló körülményekre: tegyen az egyházkerületi gyűlés előkészítő lépéseket új anyagi erőforrások nyitására a tiszáninneni és ruszinszkói reformátusokkal egyetértően egy közös bizottság kiküldése útján.

I. Az egyházi épületek üzbiztosításának az egész államterületen egységes és belkörü megszervezésére.

II. Bibliák, enekes könyvek, iskolai tankönyvek, vallásos iratok, egyházi sajtó, közigazgatási, vagyongazdálkodási nyomtatványok, néplap, naptárak stb. előállítására szükséges református nyomda létesítésére.

III. Lelkészi özvegy-árva gyám- és nyugdíjintézet felállítására oly módozattal, hogy annak alaptökéjéhez minden lelkész 1000 koronát, az egyházközsegek pedig változás alá nem eső évi háztartási szükségleteik 10%-át fizessék be még ez év folyamán egy közös pénztárba; az alaptöke kölcsönre szoruló egyházak és egyháztagok között helyeztessék el gyümölcsözőleg; a tagdíjak pedig a szükségletnek megfelelő %-ban állapíttassanak meg!

IV. Minden egyházközsegekben rendeztessék a helyi viszonyoknak megfelelő előkészítéssel, a legkiterjedtebb, sikert biztosító akció kifejlesztésével egy „Kultur vasárnap“, melyen az isteni tisztelet és alkalmi ünnepélyek keretében egyházunk tagjai hívassanak fel és buzdíttassanak egy hatalmas egyházi kultúra alapnak eldöntéséhez összehozására, amelyből közegyházunk élete, fennmaradása és fejlődésére nélkülözhetetlen tanintézetek felállíthatók és fenntarthatók legyenek.

Beadja: Sedivy László
nyitrai ref. lelkész.

Események—Feljegyzések.

A szlovenszkói tiszáninneni ref. egyházkerület közgyűlése (Folyt. és vége.)

d) Tekintettel a közlekedés drágaságára, évenként csak egy rendes közgyűlés tartassék, mindenkor az ősz hónapokban. Ennek megfelelőleg az egyházlátogatás ideje május vagy június hónapra tétessék.

e) Az egyház- és iskolalátogatásokat, a törvény szerint csak fuvar és ellátás illeti. Minden gyülekezet köteles az egyház-iskolalátogatásokat a legközelebbi egyházba elszállíttatni és tisztességesen ellátni. Napdíjat nem követelhetnek, mert napdíj bármely egyházi kiküldöttnek csak abban az esetben jár, ha ellátásban nem részesül.

f) A közalapi és a nyugdíjintézeti járulékok ugy a fenntartóktól, mint a lelkészekről továbbra is beszedendők. A közalap bevétel fele részben az egyházkerület, fele részben pedig az egyházmegegyék közigazgatási költségeire fordíthatók. A nyugdíjintézeti befizelésekből a nyugdíjazott lelkészek s az özvegyek és árvák évi illetményei fedezendők addig, míg az államsegély kiutalása azt feleslegessé nem teszi. Ez eset beálltakor a nyugdíjintézeti bevételek tökécsitendők.

Az emlékiratunkra érkezett miniszteri válasz s a közös bizottság erre vonatkozó jegyzőkönyve is tárgya volt a közgyűlésnek és erősen igénybe vette a gyűlés idejét. A közös bizottság kritikáját és intézkedését (lapunkban annak idején ismertettük) a közgyűlés helyeslőleg tudomásul vette. A közös bizottság s jegyzőkönyve azonban több önálló indítványt is tartalmaz (vallásoktatási könyvek engedélyezése, iratása; miniszteriumban ref. ügyosztály szervezése; iskolaügyi sérelmek, énekkarok szervezése; orsz. közalap létesítése, középlekko iskolák ügye stb.), melyek nagyrésze az egyetemes konventhez terjesztetik megfelelő intézkedés végett, egy része pedig az összeülendő zsinat tárgya lesz. A közös bizottság jegyzőkönyvében foglalt tárgyakon kívül más ügyeket is terjesztett fel az egyet. konventhez az egyházkerület (pl. Névtár). Felterjesztéssel fogélni egyházkerületünk a közoktatásügyi miniszteriumhoz az elemi iskolai vallásoktatási díjazása — és a középlekko vallásoktatási heti óraszámának megfelelő újabb rendezése végett. Elemi népiskola államosításának kérdése is előfordult az ungi egyházmegegyéből (sárosmezői l. egyh.), azonban mivel az ungi egyházmegegye még nem tárgyalhatta az ügyet, visszatétel az egyházmegegyéhez tárgyalás végett. Ingatlan eladást, adásvétési szerződéseket (Kisazar, N.-dobrony, Pelsőcs) is tárgyalta és jóváhagyott a közgyűlés Foglalkozott a Ruszinszkón levő ref. egyházak sorsával is — több szempontból. Megegye tárgyan felterjesztés a Miniszteriumhoz is, jegyzőkönyvi kivonat a ruszinszkói ref. egyházmegegyékhez is. Az egyházkerületi bíróság a délutáni órákban tárgyalta két fegyelmi és két közgy. bírósági ügyet második fokozat s mindenben ítéletet is hozott.

A tárgyalások a késő délutáni órákban

értek végett. Délben közös ebédet fogyasztottak el a gyűlési tagok az ótátra-füredi Nagyszálló éttermében. Már magas nívóú és tartalmas pohárköszöntők is hangzottak el (Tornallyay Zoltán — Czinke I. püspökre, Czinke I. az egyet-értésre, Péter M. — Lukács Gézára, Lukács G. — Szalay Lászlóra.)

A Tátra szépségeiben nem gyönyörködhetek a gyűlés résztvevői, mert a csucson ködben voltak s egész nap, még 15-én az elinduláskor is esett az eső; rideg volt az időjárás, mint a mai szivek; *begombolközva és fázósan* jártak az emberek...

Az alsózeplényi ref. egyházmegye tavaszi közgyűlése. (Folytatás és vége.)

Négyesszi János tanító-képviselő indítványára az em. közgyűlés minden egyházközségre kötelezőleg kimondja az énekkarok megalakítását.

Egyes kisebb ügyek lepergetése után 2 bírósági ügyben is itélkezett az egyházmegye: — az első egy székügy volt, — a második a kiskövesdi presbiterium panasza Karácsi Benő lelkész ellen. Az ítélet meghozatott, mely szerint Karácsi a vádak alól felmentetett, a vádaskodó presbiterium ellen a vizsgálat megindítatott és az anyagi felelősség az egyház vagyonáért kimondatott. A perkieltségben a vádlók elmarasztaltattak. Vádlók a kerülethez felebeztek.

A közgyűlés után Keresztury József esperes, mint vendégszerető házigazda, szívesen látta tisztársait s barátait a fehér asztalnál, hol sok szép köszöntő gyöngyözőtt fel a szívek mélyéből az édes reménységnek sugáralval bearayozván a tülkzatos jövőt!... *H. K.*

Lelekészértekezlet. A barsi ref. egyházmegye lelkész kára június 16-án tartott lelkészértekezleti gyűlést. Ének, ima s a számádasok letárgyálása után három fontos tárgy került szőnyegre. Az első a kormányleirat volt, melynek kapcsán különösen három kérdésben emelkedtek erősebb hangok. A szlovák esperességre vonatkozó kormánykötetelésre nézve megállapították, hogy az mint *kivülről jövő követelés* teljesen jogtalan s így autonómiánknak súlyos sérelmét képezi, viszont azonban éppen a kívánni elvből kifolyólag a ref. egyház soha sem vonta kétségbe a híveknek anyanyelvükhöz való jogát, amennyiben tehát az érdekeltek hívek kívánják, még külön szlovák ref. püspökség, ill. önálló szlovák ref. egyetemes egyház létesítése sem volna kizárt dolog s a szlovenszkói magyar ref. egyetemes egyház, mint minden nyelv-kérdésből sürdöst kizáró megoldáshoz a legnagyobb előzékenységgel járúna hozzá, magát két nyelvű egyházzá alakíthatni azonban — legalább is adminisztratív szempontból — nem engedi. A papi-nevelés kérdését illetőleg a közös teológia gondolata halva született ideának minősítetett. A lelkészi államszolgálatok nézvé pedig egységes kifejezést nyert a gondolat, hogy a folyó évi segélyen kívül az 1919–20. évi segélyek is joggal követelhetők és követelendők.

Második tárgy volt az, hogy a kormány a ref. tanítók államszolgálatának kifizetését letiltotta, mert a ref. iskolaszé-

kek a rájuk nézve érthetetlen nyelvű „Vestnik”-re az előfizetési díjat be nem küldték. Megállapították, hogy ennek oka nyelvi sérelmünkön kívül az volt, hogy az egyházak az iskolai hivatalos lapot a magyar államtól díjtalanul kapván, ezt szerzett joguknak tartják, melyhez ragaszkodnak s ha már az államtól támogatást nem is kapnak, nem méltányos, hogy a drágaság miatt amugy is súlyosan megterhelt ref. egyházakat még az állam is huzza oly előfizetési díjak kirovásával, melynek ellenében az egyház a küldemény érthetetlen volta miatt semmi ellenértéket nem kap, továbbá, hogy az erre vonatkozó rendelkezés (egyebekhez hasonlóan) a Cseh szlovák állam által érvényesnek elismert egyházi törvényeink megsértésével az egyházi többség jog-norálásával és megkerülésével közvetlenül intéztetett az iskolaszékekhez s így a törvény értelmében teljesíthető nem is volt. Ha tehát a tanfelügyelőség törvénysértést követ el, azért az vonandó felelősségre és büntetendő, nem pedig az, aki a törvényes alapon megmaradt. E tekintetben a püspöki hivatal a megfelelő lépések megtételére kéretett fel. Harmadik tárgy volt a lelkészek illetve egyházi tisztviselők vagyonaadójának kérdése. A vagyonaadó kivétel bizottságok ott, ahol már eljárak, az egyházi tisztviselők, nevezetesen a lelkészek által fizetesként hasznélvezett földek után az illető lelkészeket rótták meg vagyonaadóval — néhol több ezer koronával — 15–20 hold föld után. Az ezirányú egyénenként beadott felebezések elutasítottak, sőt végrehajítás illetve lefoglalás tételét folyamatba. Ha ezzel a teljesen indokolatlan eljárással szemben valami orvoslás nem kerül, akkor — a legszembeszökőbb séreimen-kivül — az amugy is agyonnyomorított lelkészek családjukkal együtt a végpusztulásnak lesznek kitéve.

A teendők felől ugyan határozat nem hozatott, de szükségesnek látszik ez irányban az összes érdekelteknek s magának az egyetemes egyháznak egységes akció-t indítani.

Törvények. Rendeleték.

Az Entente és Cseh-szlovákia között 1919. évi szeptember hó 19-én létezőt kisebbségi szerződés.

1. Fejezet.

1. cikk. Cseh-Szlovákország kötelezi magát arra, hogy a jelen fejezet 2–8 cikkeiben foglalt rendelkezéseket *alaptörvényekül* ismeri el: hogy semminemű törvény, rendelet vagy hivatalos intézkedés ezekkel a rendelkezésekkel nem lesz ellenmondásban vagy ellentétben s hogy ezekkel szemben semmiféle törvény, rendelet vagy hivatalos intézkedés nem lesz hatályos.

2. cikk. Cseh-Szlovákország kötelezi magát, hogy az ország minden lakosának az ülési, nemzetiségi, nyelvi, faji vagy vallási különbség nélkül az élet és szabadság teljes védelmét biztosítja. Cseh-Szlovákország minden lakosát

megilleti az a jog, hogy bármely hitet, vallást vagy hitvallást, nyilvánosan vagy otthonában, szabadon gyakoroljon, amennyiben ezeken a gyakorlatokra a közrenddel s a jó erkölcsökkel nem ellenkezik.

3. cikk. Az alább említett szerződések különleges rendelkezéseinek fentartásával Cseh-Szlovákország állampolgároknak ismeri el jogérvényesen s *mindennemű alakiság nélkül* mindazokat a német, osztrák vagy magyar állampolgárokat, akiknek a jelen Szerződés életbelépésének idejében, az eset körülményei szerint, lakóhelyük vagy illetőségük (pertinenz) oly területen van, amely Németországgal, Ausztriával vagy Magyarországgal kötött Szerződésekben vagy a szóbanforgó ügyeket szabályozó egyéb szerződésekben Cseh-Szlovákország alkotórészeként ismertetett el vagy fog elismertetni.

Mindazonáltal a fent jelzett, 18 évesnél idősebb személyeknek jogukban fog állni, az említett Szerződésekben megállapított feltételek mellett, minden más, számukra elérhető állampolgárságot igényelni (opció). A férj opciója maga után vonja a feleségét és a szülőké a 18 évesnél fiatalabb gyermekeikét.

Azok a személyek, akik a fentemlített opciójogot gyakorolták, az ezt követő tizenkét hónapon belül kötelesek abba az államba áttenni lakóhelyüket, amelynek állampolgárságát optáltak. *Jogukban áll azonban megtartani azokat az ingatlanokat, amelyeket Cseh-szlovák területen birtokolnak. Magukkal vihettek bármilyen nevezendő ingó vagyonukat* E miatt semmiféle kilépési díjakkal nem terhelhetők.

4. cikk. Cseh-Szlovákország cseh szlovák állampolgároknak ismeri el jogérvényesen és mindennemű alakiság nélkül, mindazokat a német, osztrák vagy magyar állampolgárságú személyeket, akik a fent említett területen születtek, oly szülőktől, akiknek az eset körülményei szerint lakóhelyük vagy illetőségük (pertinenz), azon a területen van, még abban az esetben is, ha maguknak ezeknek a személyeknek a jelen Szerződés életbelépésének idejében nincs is ott a lakóhelyük vagy az eset körülményei szerint az illetőségük.

Mindazonáltal ezek a személyek a jelen Szerződés életbelépését követő két éven belül, lakóhelyük országában az illetékes cseh-szlovák hatóságok előtt kijelenthetik, hogy lemondanak a cseh-szlovák állampolgárságról s ez esetben nem tekinthetők tovább cseh-szlovák állampolgároknak. Ebből a szempontból a férj nyilatkozata érvényes és a feleségre és a szülőké a 18 évesnél fiatalabb gyermekekre nézve is.

5. cikk. A Cseh-Szlovákország kötelezi magát, hogy semmiféle akadályt nem gördít a Szövetséges és Társult Hatalmak által Németországgal, Ausztriával vagy Magyarországgal kötött vagy kötendő Szerződésekben megállapított oly opciójog gyakorolása elő, amely az érdekelteknek nem engedi, hogy a cseh-szlovák állampolgárságot megszerezzék, vagy megőrizzék.

6. cikk. A cseh-szlovák területen való születés pusztán tényével jogérvényesen

megszerzi a cseh szlovák állampolgárságot minden személy, akit születésénél fogva valamely más állampolgárság nem illeti meg.

7. Minden cseh-szlovák állampolgár faji, nyelvi vagy vallási különbség nélkül a törvény előtt egyenlő és *ugyanazokat a polgári és politikai jogokat élvezi.*

Vallási, hitbéli vagy felekezeti különbség a polgári és politikai jogok élvezete, így nevezetesen: nyilvános állások, hivatalok és méltóságok elnyerése vagy a különféle foglalkozások és iparok gyakorlása tekintetében egyetlen cseh szlovák állampolgárra sem lehet hátrányos.

Egyetlen cseh szlovák állampolgár sem korlátozható bármely nyelv szabad használatában a magán- vagy üzleti forgalomban, a vallás, a sajtó útján történő vagy bármilyen közzététel terén vagy a nyilvános gyűléseken.

A cseh-szlovák kormányának a hivatalos nyelv megállapítására vonatkozó intézkedését nem érintve, a nem cseh nyelvű cseh szlovák állampolgárok nyelvüknek a bíróságok előtt akár szóban, akár írásban való használata tekintetében megfelelő könnyítésekben fognak részesülni.

B. cikk. Azok a cseh-szlovák állampolgárok, akik faji, vallási vagy nyelvi kisebbségekhez tartoznak, jogilag és ténylegesen ugyanazt a bánásmódot és ugyanazokat a biztosítékokat élvezik, mint a többi cseh-szlovák állampolgárok. Nevezetesen *joguk van saját költségükön* jótékonysági, vallási vagy szociális intézményeket, iskolákat és más nevelőintézeteket létesíteni, igazgatni és azokra felügyelni, azzal a joggal, hogy *azokban saját nyelvetiket szabadon használják* és vallásukat szabadon gyakorolják.

(Folyt. köv.)

HIREK.

— **Egyházmegyei Közgyűlés.** Arról értesülünk, hogy a máramaros-ugocsa egyházmegye esperese, *Biky Ferenc*, június hó 30-án d. e. 10 órára Nagyszőlősrre, a ref. iskolába egyházmegyei közgyűlést hívott össze, melynek tárgyalásnak: esperesi jelentés, az egyházmegyei és kerületi szervezkedés, javaslatok stb. Az egyházmegyei gyűlésre tervezendő ügyek 8 nappal a gyűlés előtt adandók be az esperesi hivatalba. Gyűlést megelőzőleg délelőtti 8 órától értekezlet fog tartatni a fontosabb tárgyak megbeszélése végett ugyancsak az iskolában.

— **Szavazások a tiszáninneni egyházközségi tiszti állásokra** most folynak. A presbiteriumok szavazatait még e hónap végéig kell az esperesekhez beküldeni, hogy a júl. 10 iki terminusra az összes szavazatok beküldhetőek legyenek a püspöki hivatalhoz.

— **Fogadásiomlétele.** Az abaujtorjai egyházmegyei lelkészei és gondnokai — mint múlt számunkban már megírtuk — júni. 15-én delután fél 4 órakor tették a hűségfogadalmat Kassán a vármegyei **házasságteremben Bulla György** zsupáni

tanácsos jelenlétében. Ez alkalommal **Idrányi Barna** esperes a zsupáni tanácsoshoz beszéde: intézett. 21 abaujtorjai lelkész és 38 gondnok tett fogadalmat. Ez alkalommal tettek fogadalmat az ungi, felső- és alsózempléni esperesek és em.-i gondnokok is, kik majd otthon veszik ki a fogadalmat a lelkészekről és egyházközségi gondnokokról. — A komáromi ref. egyházmegye lelkészjel június hó 18-án Komáromban, a barsi ref. egyházmegye lelkészjel június hó 20-án Léván tették le a hűségfogadalmat.

— **Iskolai sérelem.** A hontvarsányi ref. tanító fizetését már több mint egy éve leállította a kormány azon a címen, hogy a vörös uralom alatt állítólag több tót katonát agyon akart lövetni. A leállítás folytán értesülvén a vádról, úgy a tanító, mint az egyház kérte az ügy megvizsgálását. A vizsgálat kiderítette, hogy az egész vád tiszta rágalom s a közigazgatási bizottság javaslata a tanító fizetésének folyósítását. Ennek dacára az ügy még csaknem egy évig húzódván, fizetés helyett a tanító azt az ukázt kapta, hogy mindaddig, amíg az illető tanító Hontvarsányban lesz, fizetést neki ki nem utalnak s ilyenre csak az esetben számíthat, ha eddigi helyét elhagyva, más helységben foglal állást... Ezek után pedig a kormányleirat szerint az állam tiszteletben tartja autonómiáikat és minden jogainkat — és csak forduljunk sérelmeinkkel bizalommal az illetékes hivatalokhoz!... Most már csak arra nézve kerménk felvilágosítást, hogy az *illetékes* hivatal hol van? Nem pl *Aknaszlatinán* székel-e? Tudomásunk szerint t. i. ott van a Cseh-szlovák államnak egyetlen — sóbányája.

— **A debreceni egyetemi Tisza-névvavató ünnepélye** f. hó 5-én folyt le ünnepélyes keretek között. A kormányzó képviselőletében *Bethlen István* miniszterelnök, a kormány részéről pedig *Vass József* és *Bernolák Nándor* miniszterek voltak jelen. Az ünnepélyt *Pokoly József* rector nyitotta meg. Beszélték: *Bethlen I.*, *Vass J.* miniszterek, *Beóthy Zsolt*, *Balogh Jenő*, *Kenyeres Balázs* egyet. tanárok. Teljesen érthetetlen előtűnk, hogy az egész névvavató ünnepség folyot istentisztelet nélkül, holott a mélyen vallásos érzésű *Tisza István* emlékéit kívánták megörökíteni. Egy másik teljesen érthetetlen távolmaradás is fel-tűnt nekünk az ünnepség leírásának olvasása közben. A *Baltazár* Dezső püspök nevét nem olvastuk. Vajjon miért? Csak nem a politika iszapja emelt gátat a *Baltazár D.* püspöknek a debreceni egyetem felé vezető útjában?!

— **Helyreigazítás.** Lapunk 24 ik számában „A szlovenszkói ref. egyház önálló theológiájának felállítására” című hírnökből *hiányos* értesülésünk alapján ki-maradt *Péter Mihály* ur neve, aki a prágai tárgyaláson részt vett, sőt a főiskolai ügyek előadóival, illetőleg annak távollétében megbízottjával — *Patay Károly* elítvözása miatt — csak ketten, t. i. *Balogh Elemér* püspök és *Péter Mihály* urak tárgyaltak. E helyreigazítást a történelmi hűség kedvéért közöljük.

Szerkesztői üzenetek.

H. G. Ujb s Bizonyoság a jelen szám, hogy legutóbbi levélét megkaptam. A nemzetközi szervezkedés vár még közlésre a beküldöttek közül. Ez is jön a jövő számban. Szív. köszöntés. *P. M. G.-cs.* Lapunk kis terjedelme nagyon korlátoz; emiatt nem tudom a Püspöki jelentést sem egész terjedelmében közölni. A jövő számban is hozok belőle; mert én is vallom, hogy most történetet is írunk. Jön az általam jelzett levél is, ha csak „közbevetések” nem akadályoznak. *S. I. Cs.-e.* Megkaptam küldeményeit. Egyiket hozom is. A másikat is hozom, ha még időszere lesz. Erre nézve kérem külön értesítését. A gyűlés lefolyásáról kérnék rövid tudósítást. A régebbi cikkek közül az egyházlátogatásra vonatkozó talán elmarad észre, mert akkor lesz inkább aktuális. *P. S. V.-sk.* Bocsnatot kérek, hogy e számban egyiket sem hozhattam. Lapunk kis terjedelmét nagyon nehéz úgy beosztani, hogy a különböző igényeket egyenlőképen kielégíthessem. Mindkettő jönni fog. Az egyik (a felelet) legközelebb. *K. S. Zs.-ny.* Az egyik küldeményt csak a hírek közé oszthattam be — több okból csak egész röviden. A tárcával most egy küssé vár-nunk kell az aktualitások miatt. *H. J. B.-cz* Nem küldetett be a pályázati hirdetés díjja, tehát, (már megérkezett a pénz) a hirdetési díj címen fogom elkönyvelni. *B. V. S.-i.* A jelen számban semmi képen sem tudtam közölni érdekes és értékes közleményét. A jövő számban igyekszem közölni. Türelmét és bocsá-natát kérem.

Kiadó: *A református egyházkerület.*

A kiadásért felelős: *Réz László.*

Nyomató: *Gömöri Zoltán* nyomdájában *Rozsnyón*

Pályázat

a *hubói* református egyház **kantor-tanítói** állására. Fizetés: 5 kat. hold szántóföld és rét, 21 köböl buza, 24 m. tűzeföld, 5 drb marhalegeltetési jog, 66 kor. az egyház pénztárából. Régi államségély: 504 kor. Az új államségély kérelmezve lesz. Pályázati határidő: július 20. Az állást szept. 1-re kell elfoglalni. Ref. lelkészi hivatal *Hubó*, u. p. *Tornalja* Gömörmegye.

ORGONA

vagy **harmonium** vásárlása előtt feltétlenül kérjen ajánlatot

GUNA GYULÁTÓL

Orgona javítását, hangolását, rekvirált principiál sípok pótlását legutányosabban, szak-szerű lelkiismeretes pontos-sággal és gyorsan eszközöl.

Hangszertelepe: **Prosov (Eperjes)**

gy
ur
lői,
nál
f
bize
mer
miv
de r
mag.
oij f
a na,
gásaj:
cimez
mít, s
lyozta
boldog
nál ak
vonattu
Ezt i
loituk
nagyuru
le kór

Református Egyház és Iskola

A szlovenszkói és ruszinszkói reformátusok hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:
Egész évre — 60 K Negyed évre — 15 K
Fél évre — 30 K Egyes szám ára 1 K 20
Megjelenik minden vásárnap.

Felelős szerkesztő:
RÉZ LÁSZLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Rozsnyón, a református lelkeszi hivatalban, hová a
késiratok, előfizetések, hirdetések és az esetleges
reklamációk küldendők.

Június 22.

(R. L.) Ez a című írt nap a szlovenszkói, dunáninneni református egyházkerület történetében nevezetes dátum lesz s méltó arra is, hogy megállapodjunk e dátumnál s e helyen elmondjuk e naphoz fűződő érzéseinket és gondolatainkat s e nap jelentőségéről alkotott véleményünket.

E napon avatták fel püspökké a dunáninneni egyházkerület — Egyházi Törvényeinkben előírt módon megválasztott — első püspökét és iktatták hivatalába az egyházkerület főgondnokát és tisztikarát.

Ünnepnapnak minősíthetők református egyházunk életében ezt a napot, ha azokat az eseményeket, amelyeknek következtében vált szükségesszerűvé és indokoltá az egyházkerületnek is ujjáalakulása és az egyszerűségében is magasabb püspök-avatás és főgondnok- és tisztikar-beiktatás, érzésünk és történet-szemléletünk történeti evolúciónak tudni minősíteni.

Az ünnepi érzés azonban e nélkül is megdobogtatta mindnyájunk szívét, kik ez új államalakulat területén, mint magyar kálvinista állampolgárok élünk. Miként a felhőkön keresztül is előír a nap melegítő és fénylő sugára: úgy tört elő jövőnkért aggódó lelkünk mélyéből e nap eseményeinek hatása alatt a reményt ébresztő s a megnyugtató hála érzése a gondviselő Isten iránt, hogy lépésről-lépésre vezetgél anyaszentegyházunkat a pusztaságból az építő munka lehetőség felé és enged jó alkalmakat az általa elhívottaknak, az anyaszentegyház választottjainak a sáfárkodásra, talentumaiknak az Isten országa építése érdekében való kamatoztatására és egyetemes egyházunknak lelke, szelleme nyilvánvalóvá tételére.

Istentől elhívottaknak kell tekintelnünk: a dunáninneni egyházkerület nagytudomány püspökét, Balogh Elemért és főgondnokát, Szilassy Bélát, a mély vallásos érzésű, a magyarság minden irányú ügyéért lángoló lelkesedésű férfiat,

ki családi tradíciót ápol s lelki átöröklést élve és kamatoztat és mindazon tisztviselőjét, akik nemes hivatás teljesítéséhez jutottak június 22-én; mert érezhetik azt a nem közönséges érzést, hogy nem születésüknél fogva, nem is a sokféle praktikával elegyített kinevezés által, hanem a nép bizalma által jutottak a legtisztább önzetlenséget kívánó s nem a földi alacsonyágokért küzdő munkakörükbe.

S mert ez a meggyőződésünk, sőt több: hitünk a június 22-höz fűződő eseményekről s e nap jelentőségéről: ezért szárnyalt e napon ünnepi érzésünk; könyeinken keresztül is ezért gyönyörködünk a remény sugarában. Gondja van ránk a gondviselő Istennek!

Engedett e napon jó alkalmat arra is, hogy bemutathassuk édes- és mostoha testvéreinknek, a hatalmasoknak és gyengéknek, a gazdagoknak és szegényeknek, hogy tudatában vagyunk hivatásunknak; hogy nem nyomják el érzéseinket sem az elhagyatottság, sem pedig a testi szegénység, amint hogy nem ragad magával a jólét vagy annak csalfa ígérete sem, hogy vannak ideáljaink, melyekért élni szent kötelesség; hogy a lelkünk, szellemünk, jellemünk nyílt, őszinte, mint a napsugaras Allóid azéles térsége; hogy szeretni vágyunk embertestvéreket és szabadságot, mint a madár madártestvérét és a levegőget; hogy tisztelni és tiszteltetve látni vágyunk törvényt, — amikre nekünk tanítást és példát *Krisztus* adott, *aki nekünk nyereségünk, utélet és igazság és akin kívül nincs senkiben másban üdvösség.*

A dunáninneni egyházkerületben élő kálvinisták is érzik legalább némi részüket ennek az ünnepi érzésnek a felgerjedésében: mert a jó alkalom bölcs felhasználásában e kerület vezető munkása, püspöke, Czinke István is kivette a részét. Ihletett lelke megnyilatkozása hozzájárult a lelkek szent gerjedéséhez, június 22-én az ünnepi hangulat szárnyrakeléséhez.

Mindezekért: Soli Deo Gloria!

Azoknak pedig, akiknek elhivatottsága

alkalmából éreztük és érezzük a felemelő s hálás érzéseket, hit- és fajtestvéri szeretetünket és köszöntésünket nyilvánítjuk és kérjük rájuk az Ur Jézus Krisztus kegyelmének s Isten áldásának kiárasztását!

Nemzetközi szervezkedés.

Az egyik egyházmegyei gyűlésen (nem akarom megnevezni, melyiken, mert félek: mindjárt helyi érdekű lebecsülések következnek belőle) hangzott el először az indítvány a reformátusság nemzetközi összekapcsolásáról. Akkor bizottság is küldetett ki a kérdés tanulmányozására és előkészítésére; az ügy azonban, úgy látszik, alszik „mint csecsemő gyermek anyja lágy ölében.” Talán ha a nagy nyilvánosság elé kerül, újra felébred.

Jól tudjuk, hogy a szervezetségben milyen erő van: az egyes embert vagy kis csoportot könnyű letiporni, de hatványozódják meg annak ereje a közös érdekű, közös érzésű emberek hatalmas tömege által, kik annak az egyesnek háta mögé állnak, úgyét magukévá teszik, az egyszerre hatalommá válik, aki-vel számolni kell. Mennél messzebb terjed ki a szervezet, mennél több erő és egyén áll a háta mögött, saját erején kívül mennél több segítő erőt tud felvonultatni ügyének előmozdítására, annál inkább remélheti céljainak elérését, igazának kivívását. Mert ha valaha, most áll igazán Bismarck mondása „Macht geht vor Recht”, vagyis a jogokat csak addig és oly mértékben lehet érvényesíteni, ameddig az erő terjed annak kiforszolására.

A számbeli és vagyoni erőn kívül legnagyobb részt az egész világra kiterjedő szervezetenek és összeköttetéseknek köszönheti a róm. kath. egyház azokat a kétségbevonhatatlan sikereket, melyeket a világtörténelem folyamán, de napjainkban is felmutathat — ha egyebet nem is akar valaki elismerni: az egyház külső életében. A belső élet természetesen más. Ott az igazság és a lélek a fő. Ott egy több lehet, mint millió. De azért még itt sem szabad elfeledni, amit éppen az újkor tudományok fejlődése bizonyított: „több szem többet lát” és sokaknak közös irányú szellemi munkája biztosíthatja a siker legnagyobb mértékét. Míg a mindenek között leginkább egyéni képességeken nyugvó sportnál is azt az eredményt szűrték le a szakemberek, hogy igazán magas nivó, kiváló atléták tömege csak ott állhat elő, ahol másod-

szélesebb néprétegek, minél nagyobb számu egyén foglalkozik sporttal. Kiváló kvalitásu egyének csak hasonló irányban mozgó nagyobb tömegből fejlődhetnek, emelkedhetnek ki zavartalanul és nagyobb számmal. Lehet ezt materialiter is felfogni, de van benne misztikum is. Az „idők teljessége” ezzel a dologgal szoros összefüggésben áll.

Bizonyos az, hogy a szervezkedés, még pedig minél nagyobb tömegeknek szervezkedése szellemileg, nem árt, sőt használ, külső tekintetben pedig ma már egyenesen nélkülözhetetlen.

Gondoljuk csak el, hogy mit jelent, ha *nem* a sziovenszkói reformátusságnak van egy gimnáziuma Rimaszombatban vagy teológiája Pozsonyban, hanem az egyszerűen a *nemzetközileg szervezett egyetemes*, tehát holland, skót, amerikai stb. reformátusságé is, habár az azt a helyi viszonyoknak megfelelő módon és nyelven is rendezzi be. Ugyanennek a nemzetközileg szervezett egyetemes ref. egyháznak közös tulajdonát képezhetné a genfi, utrechti, edinburghi stb. főiskolák is s így ez egyúttal a *mienk* is lenne, ahol az egyetemes ref. egyházhoz tartozó bármely növendék *nem vendég* lenne, aki csak *engedéllyel* mehet oda, hanem *oltárhoz* volna, ahonnan így el sem is tiltható... És gondoljunk el még sok más egyebet!...

Ez a nemzetköziség nem zárja ki a területi, faji szervezkedést, nem jelenti a faji és nemzeti érzés megtagadását, sem az ilyen szükségleteknek megjelölését — látjuk ezt a misszióiratsulatok megkövetelésénél, sőt azoknak az egész reformátusság egyetemes erejével való

támogatását jelenti. (Igy kell megcsinálni!)

Szándékosan nem terjeszkedem ki minden részletre. A hely szűke sem engedi meg, aztán okos embernek kevés is elég... De azt hiszem, ennyi is elég arra, hogy belássuk, hogy a sziovenszkói reformátusság vezetőségének égetően fontos és sürgős feladata lenne ugy itt benn, mint a külföldi református egyházaknál a kezdeményező lépéseket — esetleges kezdetben talán csak egy szoros és aktív szövetségre vonatkozó előmunkálatokat megtenni. Az erre fordított idő *nem elveszett* belső ügyeink rendezését illetően sem...

„Last not least” ez a lépés nem is kifogásolható semmi oldalról sem, lévén ez egyenesen vallási kötelesség, egy lépés azon krisztusi parancs betöltése felé, hogy legyen „egy akol egy pásztor” s itt nem is valamely más állam reformátusságához való kapcsolódásról, hanem „nemzetközi” szervezkedésről van szó, ami a róm. kath. egyháznál is megvan, s mi úgy olvastuk, hogy tán volna „lelekezeti egyenlőség és viszonzosság” is. Hozzászólást kérünk!*)

Holló Géza
ref. lelk.

Ruszinszkóból Ruszinszkórol

Kedves Szerkesztő Uram!

K. lapunk 23. számát egyházlátogatási körutunkban olvastuk, amikor a kicsiny

*) A felvetett eszme megérdemli, hogy felette eszmecsere induljon meg. Az eszmecsere — amily mértékben lapunk terjedelme megengedi — szíves készséggel engedünk helyet lapunkban is. Szerk.

Még jönni fog!...

Püspökbekeltetés.

Balogh Elemér püspök beiktatása Pozsonyban
1921. június 22-én.

Előszó: A mi segedelünk és vigasztalásunk jöjjön onnan felülről az Atya, Fiu és Szentlélek istentől, aki teremti, megvált és megazentel mindeneket. Amen

Üdvözöllek, testvér, két ország határára: egy álomországán és a valóságán! Üdvözöllek két érzés határára: az örvendezésén és a szomorúságán. Örömmünk onnan van, hogy téged ma püspökké avatunk s a szomorúságunk is onnan van, hogy mi ma itt püspököt avatunk. Üdvözöllek olyan érzésekkel, minő az apostoloké lehetett a mester elvesztése után, amikor azzal csillagították csalódott szívüket, s azzal gyógyították lelkükön a sebet, azzal övezték fel új harcra hitüket: hogy a Krisztus még visszajön, vissza kell jönnie, hogy valóra váltsa az álmodott országot, beteljesítse egy nemzet reményességét.

Én bizonyosan tudom, hogy visszajön. Az nem lehet, hogy annyi szív hiába ontá vért, s hogy annyi kebel szakadt meg szent fájdalom miatt.

Üdvözöllek testvér, reményeséggem szent-ségével, hitem bizonyosságával, az erkölcsei világrend örök törvényszerűségével, a mindenható Isten igazságosságával. Ne félj! A mi sebeink nem égnek

hiába. Mi még arcra hullva fogjuk zokogni a 24 vének imádságát: „*Hálát adunk neked Uram, mindenható Isten, aki vagy, aki voltál és aki elővendő vagy, mert a te nagy hatalmadat kezdhez vetted és a te országlásodat elkezdted.*” Jel. 11. 17.

Te ennek az imádságnak a forrásait fogod éleszgetni a lelkekben. Azért állítottak ide. Hogy a prófétáiás lelke ki ne vesszen Izraelből. Hogy az Illyés palástja gazdátlan ne maradjon. Hogy a Baál papjai ellen legyen, aki egybegyűjtse a próféták fiait és imádsága erejével tüzet hívjon le az égből a hamvadó szívek és oltárok lánggyújtására s a kételkedők megszügyentetésére. Az a drága osztály-rész jutott neked, ami a XVI. század nagy vándorapostolainak: a Kópácsyoknak, a Sztáraiaknak, a Kálmáncsheyeknek, a Szegedi Kiss Istvánoknak. Két országot fogsz építetni Isten kegyelmével. Az iszonyu romlásban Krisztusodat és nemzetedet fogod szolgálni.

Mert újra kell kezdenünk a munkát, melyet apáink már egyszer elvégeztek. Lelket öntenünk a megszáradt csontokban szétszórt tetemekbe, hogy megmozdullanak, életre keljenek.

Oh, kicsoda gyönyörűségés Iga ez, kicsoda ember felmagasztaló munka ez! Egy nemzet imádságát valóra váltani, egy népnek vétését az aratásra megérlelni! Mert mi szíveszakadva várjuk ezt a nagy aratást. Oh, régóta várjuk. Nemze-

ugocsa! eklézsiákat jártuk ketten, a mi szeretem esperes urunkkal, Biky Ferencel. Ép' utunkban olvastuk hát, a ruszinszkói egyházak ügyvelvel foglalkozó két cikkét a lapnak. Ezekben sok szó esik az Itteni egyházak „néma vergődéséről”, „sikertelen munkáiról”, „erkölcsei nagy veszteségeiről” s végül az Itteni egyházi élet „nagy visszaeséséről.” Utunk jó felélen tul voltunk már, mikor ezeket olvastuk s szinte féltünk, hogy ezek az állítások, ha ezutáni utunkban mutatják valóságukat, eddigi széplátásunk minden illuzióját lerombolják. Isten segítségével bejártuk mind a huszonöt egyházat (ennyi maradt a harminckettől) nyitott szemmel vizsgáltunk mindeneket és — Istené érte a hála — mi, a közvetlen szemlélők egészen más tapasztalatokra jutottunk, mint a fentjelzett cikkírók.

Olyan állapotokat, mint a jelzett állítások, egyáltalában nem tapasztaltunk, ami néhány helyen lesújtó jelenség mutatkozott és pedig többnyire a provent fizetés ügye körül, az a látogató küldöttség által elimináltatott, vagy legalább is reményesség van rá, hogy békés uton rendezteini fog. Hanem igenis találtunk sok sok felemelő, nagy lelkiörömtől szerző jelenséget. Találtunk a megpróbáltatásban, a megaláztatásban csodálatos erőt adó hitet, a szegénység nyomorúságában is szinte elképzelhetetlen áldozathozatalt. Láttuk szegényes, kicsiny egyházak (ci-ca 100—150 lélekkel) megható gondoskodását a gyülekezet pásztoráról, láttuk volt állami iskolák újra felekezeti vé tételét, bezárt iskolák megnyitását, több helyen eleven, erős egyháztársadalmi életet. Majd az esperesi jelentés beszél arról, mily gazdag gyümölcse a Lélek munkájának

dékek szíve szakadt meg e szent várakozásban. Nekünk ezer esztendő óta mindig ez az imádságunk: „Még jönni fog, mert jönni kell, egy jobb kor...” És sohasse jött.

Te tudod, miért nem jött? Te történetbuvár vagy. S járva a multak nagy avarját, nemzetünk fájáról lehullott mindenik levélen ezt látád megírva, hogy miért nem jött?

Ó, kedves testvérem, ha mi e levelek írását, e sok csalódás titkát, e szent fájdalom tanulságait meg tudnók érteni: orvosságát is meg tudnánk találni!

Végzetünk még nem teljesedett be. Ha hiszünk az Istenben és bizunk magunkban, rendeltetésünkben: nem is teljesedik.

A mi örökagunk egy nagy várakozás, egy ezeresztendő reményesség. — Nem én mondom először, de én is hiszem és vallom, hogy míg Isten lesz az égben, kihez imádkozni lehet, míg zöld lesz a mező, piros lesz a rózsza és fehér lesz az ákácfa virága: addig mindig várjuk, mindig imádkozzuk: „Még jönni fog... egy jobb kor.”

Még jönni fog, tudom. De ahöz lélek kell. És apostolok keltenek.

A pünköst elmúlt. De én hallom, látom, hogy a lélek zendülése még ide morajlik. A kettős nyelvek töze még ide világít. Nekünk nem szabad a pünköstöt végkép elmúlni engedni. Nekünk pün-

mi
bb
az
me

EL

gyc
ur
lói,
nál

H
bizo
mer
mive
de r
mag
oly l
a na
gásaj
cime
mit,
lyozta
boldo
nál a
vonatt

Ezt
toituk
nagyur
is lósu

az egyházi adók háromszorosától hatszázszorosáig való kegyes adakozás.

Ilyenek látán ugy e, mi valóban csodálkozhattunk, a ruszinszkói gyülekezetekben a cikkek által megállapított sikertelen munka, vergődés, visszaesés stb. fölöött? Legalább is egyházmegyénkire vonatkozással igen!

De igenis a szervezetlenségben mi is veszélyt látunk; mert ma még az egyházmegyei vezetőségünk bölcsesége elég volt a problémák megoldására, de jönnek a magasabb fórumhoz vitelnék ügyel, a lelkes és tanítóknak, képzésének kérdései stb., ezek parancsolják a szervezkedést, ez reánk nézve urgentissima necessitas!

Fogunk is vele közeli egyházmegyei gyűlésünkön foglalkozni s ha Bereg is úgy érez, megoldjuk azt is; de addig is kérjük a beregelek együttérzésének előlegzését, a Szerkesztő urnak jóindulatu megállapításait* s vagyok: Visken, 1921. június hó. Atyaláságos szeretettel

Peleskey Sándor
váskli lelkész.

Események—Feljegyzések.

A dunáninneni református Egyházkerület közgyűlése. A szlovenszkói dunáninneni református magyar Egyházkerület június hó 22 én Pozsonyban tartotta első rendkívüli közgyűlését, — melynek keretében lélekemelő ünnepélyességgel avatta fel első püspökét, Balogh Elemér pozsonyi lelkészt.

A közgyűlés tagjai a pozsonyi ref. egyház tanácstermében gyűltek össze reggel fél 9 órakor — ahol a csaknem

kivétel nélküli megjelent alkotó tagok, s az ujonnan választott tisztségviselők előtt Patay Károly püspökkhelyettes magas szárnyalásu imával nyitotta meg a közgyűlést — s a jogfolytonosság alapján állva, felkérte Süteő István rangidősb tanácsbírói a h. főgondnoki szék elfoglalására.

A határozatképesség megállapítása után felolvastatja a választások eredményéről felvett jegyzőkönyvet s a választások megerősítése után a főgondnok, a tiszti kar és a tanácsbírói testület letették a törvényben előírt esküt.

Szilassy Béla ker. főgondnok ur, h. püspök felhívására székét elfoglalja, mire Tóth Kálmán komáromi esperes meleg szavakkal üdvözli őt, — kiemelvén egyházához való hűségét és szeretetét, mit fenkölt lelkü szüleitől örökölt, — melynek már eddig is oly sok és hasznos bizonyosság adta.

Főgondnok ur mely meghatottsággal mondott köszönetet a megüsztelő bizalomért, mellyel az egyházkerület gyülekezetel részéről találkozt. Mélységes egyház- és hazaszeretettel teljes, magvas — eszmeterhes beszédében kifejté egyházunk jövődjét irányító munka tervét, mely — „az Isten országának keresése, szervezetünkben az Ur lelkének megörzése s ez által a keresztényiség egyetemességének nemzeti és felekezeti választalakon túl is hű tisztelete és megbecsülésében, a múltak hagyományainak megtartásában s a jelen követelményeinek figyelembe vételében”, — lát állani,

A beszédet többször szakította meg a helyeslés s befejeztével hosszantartó lelkes éljenzés hangzott fel.

Azután az Elnökség javaslatára testvéri meleg szeretettel üdvözölte a köz-

gyűlés a tiszáninneni ref. egyházkerület küldöttségét s nekik megjelenésükért köszönetet szavazott.

Majd a terjedelmes püspöki jelentést referálta az egyházi főjegyző, — mely a szlovenszkói ref. egyházaknak az új államban adott új helyzetével foglalkozik; s mely a szervezkedésnek irányát és feladatait megjelöli s hűségesen beszámol az egyházkerületben történt eseményekről. A jelentés kapcsán köszönetet szavazott a közgyűlés a közös bizottság elnöksége és tagjainak, nagyfontosságú egyházvédelmi és autonómikus jogainkat biztosító munkálkodásukért s további kitartó munkára kérte fel őket.

Megválasztotta a közgyűlés konventi rendes tagokul Patay Károly barsi esperest és dr. Finkey Ferenc e. ker. tanácsbíróit, pötagokul: Söröss Béla ker. aljegyzőt és dr. Mohácsy János ker. t. bírót. Kerületi pénztárnok lett Nemes Kálmán somorjai lelkész, számvvők: Akucs Lajos lelkész és Schmidt Imre tak. pénztári igazgató. A kerületi tanügyi bizottság elnöke lett: Tóth Kálmán esperes, tagjai: Tekecs Sándor, Czeglédy Pál, Kovács Alajos, Végh István. A pénzügyi bizottság elnöke: Tuba János, vil. főjegyző, tagjai lettek: Gállfy Géza lelkész és dr. Kersék János. A jogügyi bizottság elnöke dr. Finkey Ferenc, tagjai: Söröss Béla és dr. Gaál Gyula. A missiói bizottság elnöke Gyalóky László egyh. főjegyző, tagjai: Udvardy Gyula, Süteő István. A bizottságok megválasztása után elnök a közgyűlést felüggesztette s a közgyűlés tagjalval a templomba vonult, a püspök avatás tényének végrehajtására.

A pozsonyi református egyház szép templomában nagy és díszes közönség

kösti erővel kell megteljesedni s hallani folyvást a szerkenti szöveget: „Vettetek-e már Szentlelket?”

Mert ezért lettünk árvák, hogy a Szentlélek hatása, ereje nem látszik meg rajtunk. Nem voltunk soha egy akaratall, törhetetlen hittel, hegyeket mozgató általhatatossággal, egymás iránti krisztusi szeretettel s pünkösti felmagasztosultsággal. Nem hogy nyelveken tudunk volna szólni, de egymást sem tudtuk soha megérteni.

Óh, pünkösti lélek, Istennek címéket világosító, szíveket egybeforrasztó, akaratot megacélozó, földi és mennyeli országot építő Szent lelke, szállj le reánk, pusztában bujdosó magyarokra, pásztorokra és gyülekezetekre; szállj le a választott szolgádra, kit közéjük vezérül állítottál és az ő apostolsága által is hozd közelebb népedhez azt a jobb kort, mely után buzgó imádság epedez száz-ezrek ajakán.

Tedd szivedre kezdetel testvérem és esküdjél meg, hogy te tömjéned javát nemzedel és Urad Istened oltárának izzó lüzén égeted el.

Eskü (Főjegyző olvasásával)

Felszentelés (Kézrátétellel.)

Atyának, Fiúnak, Szentlélek Istennek nevében felavatunk téged, testvérünk, az ő apostolok szokása szerint kezzeinknek rádvetésével a püspöki szent hivatalra és a nekünk adatott kegyelemnél fogva

elsővé teszünk a hasonlók között. Légy példa a hitben, a beszédben és a jócselekedetekben! Légy a gyülekezetek sója, lelkeknek világossága, fájó szíveknek balzsama! A te hited győzze meg a bajokat, szereteted legyverezze le a gyűlölködőket, reménységged emelje föl a csüggedőket.

Ugy fuss, hogy célhoz juthass! Ugy harcolj, hogy győzhess! Ugy sáfárkodjál a nekéd adatott talentommal és hatalommal, hogy hűnek találhassál. És se élet, se halál, se fejedelemségek, se hatalmasságok, se jelenvalók, se következők, se magasság, se mélység el ne szakaszthasson téged az Istennek szerelmétől, mely vagyón a mi Urunk Jézus Krisztusban!

Nyugodjék meg rajtad az Atyának kegyelme, a Fiúnak szerelme és a Szentléleknek veled való közöletése! Ámen.

Könyörgés a gyülekezettel.

Legyen megáldva a te szád és szived esküvése. Im, áldással felel reá az ég és áldással felel ez a gyülekezet is. Jertek, testvéreim, emeljék fel szívüket Istenhez az imádság szárnyain és könyörögjünk a Szentlélek ajándékáért a mi választottunk és felavatottunk számára, eképen:

Szentlélek Isten, vigasztalásnak kut-feje, erőltlenek ereje, világunk világossága, anyaszentegyház megteremtője!

Örömben és lájdalmában számolyodhoz borul a te hívő néped és áldásodat szomjuhozza, mint a mezők a napfényt s elevenítő harmatot.

Áldásodért imádkozunk most is a mi testvérünk számára, kit ez órában a te földi és mennyeli országod szolgálatába állítottunk. Atyánk, áldd meg őtet! Szentlélek Isten, szenteld meg őtet s illesd meg az ő szívt, hogy „meg ne vessen a kegyelemnek benne való ajándékát, amely adatott néki a vének kezének redvetésével. (I. Tim. 4. 19) Szállj le óh Szentlélek és töltsd ki rá erődöt, hogy megharcolhassa a hitnek szép harcát, követhesse az igazságot, a szeretetet, a békességes türelést, hogy a hajót, amelynek kormányához viharban állítád, révbe vezethesse.

Minden utján az a menyeli lényesség kísérelje, mely még a Saulusokat is Krisztushoz vezet. Dicsőítessék meg a mi Urunk Jézus Krisztusnak neve óbenne, akit ne várjon hiába. Óh, kiáld vissza hozzá, Isten, igazság Istene! Add, hogy ő lehessen az az új Simeon, aki nemcsak várja, de meg is éri a nagy evangéliomot, a sóvárgott örömhirt, Izraelnek megvigasztaltatását. S téged áldva, kegyelmedet lélkéhez öltve, zokoghassa el ama szent öreg ember imádságát: „Mostan bocsdátod el, Uram, a te szolgádat békességgel, mert látták az én szemeim a te üdvösségedet! (Luk. II. 30) Ámen.

Czinke István püspök.

szorongott, mikor a közgyűlés tagjai bevonultak. Az összes ülőhelyek, karzatok zsúfolásig megteltek az ünnepiökkel, kiknek sorában megjelent a teljhatalmu miniszter képviseletében Bella Metod Máttyás dr. zsupán, Semian Lajos dr. miniszteri titkár, Pozsony város részéről Lederer József dr. és Moravek Gyula polgármester helyettesek, Dohnányi Lajos dr. városi tanácsos, a pozsonyi ág. evang. egyház képviselete Smidt Lajos esperes, szenátor vezetése mellett, de elküldötték képviselőiket a többi egyházak, valamint az iskolák is. Az egyház hívei mellett a szlovenszkói református egyházak különböző küldöttségei foglalnak helyet s az áhítatnak szelleme szállt a lelkekre, mely a jelenlévőket az egész ünnepi aktus alatt fogva tartotta.

Az új püspök főpásztorársának Czinke István tiszáninnyi kerületi püspöknek társaságában vonult be a templomba.

Az Ur asztala körül elhelyezett helyeken az elnökség helyezkedik el, körülöttük a kerület tanácsbírói ülnek.

A kerület lelkeszei palástban jelentek meg. Az ünnepi harangszó elnémult és felbug az orgona, a gyülekezet ajkán fölcsendül a 74-ik dicséret lélekemelő hangja; majd a 37-ik dicséret első versét éneklé a gyülekezet; a Magyar Ifjak Pozsonyi Szövetségének pompásan szervezett énekkara pedig a „Hatalmas Ur!” című egyházi éneket adta elő.

Az ének után a felavatandó püspök a felavató püspökkel az Ur asztala előtt megjelenik és miután az egyházkerület közgyűlését Patay Károly p.-helyettes újból megnyitja, s közli a gyülekezettel, hogy a kerület első püspökévé Balogh Elemért megválasztotta. Emelkedett hangú beszédében üdvözli a jelenlévőket, az árván maradt nyáját, mely most fogja megnyerni pásztorát. Rámutat a kötelességekre, melyek az új főpásztor vállaira nehezédnek. Megható szavakkal biztositja az új püspököt az egyház bizalmáról, odaadó támogatásáról és szeretetéről.

Az elnök megnyitja az ünnepély kimagasló mozzanata következett. Czinke István, a tiszáninnyi püspök tartotta meg felavató beszédét, mely örök emlékű marad mindenkor a jelenlévők előtt (Mai Tárcánkban közöljük egész terjedelmében).

Az avatás után Balogh Elemér a szöszékre vonul és megtartja püspöki székfoglalóját, könyörgését és áldását.

A „Mipsz” karéneke után a gyülekezet éneke zárta be a mindenkire maradandó mély hatást gyakorolt ünnepet. Közgyűlés után Szilassi Béla főgondnok a teljhatalmu miniszter kezébe letette a hivatali eskőt.

Az ünnep befejezésére társasébdó volt, melyen meleg ünnepségben volt része mindkét püspöknek, hol pohárköszöntők is hangzóttak el. Czinke I. — a szlovenszkói magyarságra, Balogh E. — az ág. h. ev. egyházra, Schmidt L. — a két testvér egyház egyetértésére, Tuba F. — a magyar nőkre, Forray M. — a jelen volt két hölgyekre, Tóth K. — püspökök nejeire üzentek poharat.

Törvények. Rendeletek.

(Folytatás)

Az Entente és Cseh-szlovákia között 1919. évi szeptember hó 19-én létrejött kisebbségi szerződés.

9. cikk. Olyan városokban és kerületekben, ahol nem cseh nyelvű cseh-szlovák állampolgárok jelentékeny arányban laknak, a cseh-szlovák kormány a közoktatásügy terén megfelelő könnyítéseket fog engedélyezni avégből, hogy ily cseh-szlovák állampolgárok gyermekei saját nyelvükön tanítsák. Ez a rendelkezés nem akadályozza a cseh-szlovák kormányt abban, hogy a cseh nyelv oktatását kötelezővé tegye.

Azokban a városokban és községekben, ahol jelentékeny arányban laknak oly cseh-szlovák állampolgárok, akik faji, vallási vagy nyelvi kisebbségekhez tartoznak, ezeknek a kisebbségeknek méltányos részt kell biztosítani mindazonok az összegeknek élvezetéből és felhasználásából, amelyek a közvagyon terhére állami, községi vagy más költségvetésekben nevelési, vallási vagy jótékonyági célokra fordítatnak.

(Folyt. köv.)

HIREK.

— **Előfizetési felhívás.** Jelen számunkkal a második félévi pályafutásunkat kezdjük meg. Azt, hogy egyházi lapra szükség van, érzli, tudja mindenki; ezt hirdethetjük szerénytelenség nélkül mi is, akik e sorokat írjuk. Hogy azonban mily erővel s eredménnyel töltötte és tölti be hivatását a Református Egyház és Iskola, azt egyedül Olvasóközönsége illetékes elbírálni. Mi csak annyit nyilváníthatunk, hogy a rendelkezésünkre álló eszközök és tehetségünk mértéke szörínt a legjobb akartuk és akarjuk. Eszközünk nagyon fogyatékosak, előfizetőink száma nagyon alatta maradt reményünknek; világi férfaink közül kevés előfizető jelentkezett; éppen ezért maradt lapunk mindezeideig valóságos minimális terjedelműnek. S ami leghangosabb: egyházaink (illetve talán lelkeszeink) egy tekintélyes része (akiknek címére küldjük a lapot, mint hivatalosat) még egyáltalában nem küldött előfizetési díjat. Első sorban ezeket az egyházakat (vagy talán a lelkeszúrakat) kérem, szíveskedjenek legalább az első félévi díjat haladéktalanul beküldeni. De általában is kérem az előfizetési díjak rendezését. Sőt kérem lelkeszúrásimat, szíveskedjenek híveik s világi vezetőink között most a 2-ik félév elején lapunk érdekében némi agitációt, buzgóságot kifejteni. Sokan vannak, akik hivatalos helyet foglalnak közegyházi életünkben, de lapunk címükre nem jár. Talán csak feledékenységből! Szomorú volna, ha lapunkat az anyagi erőtelenség miatt be kellene szüntetni. Pedig erre az eshetőségre való gondolás nem csak rémlátás. A kiadásért is felelős

Szerkesztő.

— Az Egyetemes Konvent, melynek megszervezését a két egyházkerület kö-

zelebb tartott közgyűlései elhatározták, s tagjait az egyházkerületi közgyűlések az E. T. értelemében három évi időtartamra meg is választották, július hó 3-án kezd meg működését. Első gyűlését, melyen a megalakulás is meg fog történni, Rimaszombatban fogja megtartani július 3-án. Egyetemes Konventünk ez első gyűlésének fontos tárgya lesz a zsinati előkészítése és sérelmek orvoslási módjának megkeresése.

— **A szlovenszkói önálló ev. magyar-német egyházkerület** ügyében még június hó 9-én küldöttség járt Prágában a miniszterelnöknel és a közoktatásügyi miniszternél. A küldöttség ez alkalommal azt a felvilágosítást is nyerte, hogy döntés előtt Szlovenszkó teljhatalmu miniszterének véleményét is meghallgatja a kormány. Június 27-én tehát egy nagyobb küldöttség jelent meg a teljhatalmu miniszternél informálási céljából. A küldöttség szónoka hivatkozott arra is, hogy a reformátusokkal szemben maga az állam kívánja a szlovák reformátusokat külön egyházmegyébe foglalni. Ugyanezt kívánja a magyar-német evangélikusság is a „quod unum justum, alteri aequum” elvénél fogva.

Kiadó: *A református egyházkerület.*
A kiadásért felelős: *Réz László.*

Nyomatott Gömöri Zoltán nyomdájában Rozsnyón

Pályázat

a beregszászi református egyház organista-kántor- s énektanító állására.

Javadalom: Lakás (3 szoba, konyha, kamara s mellékhelyiségek) természetben, 2 kat. hold kaszáló, 500 özl. nyilaskerttel föld, a temető 1/3-ának fűtermése, 600 özl. szőlő (évi hozama átlag 10—12 hl.), készpénz az egyház pénztárából — 1921. évre megállapítva, 9600 cseh kor., melynek felerésze drágasági segély címen szerepel. Stóla átlag 2500 kor. évenként.

Kötelesség: kántori teendők végzése, énektanítás az iskolákban, énekkar vezetés.

A pályázni szándékozók kellően felszerelt kérvényeiket *f. évi augusztus 4-én 12 óráig* nyujtsák be a beregszászi ref. lelkeszei hivatalhoz. A próbaorgonázás és választás augusztus 9-én 11 órakor lesz megtartva. Az állás 1921 szeptember 1-én elfoglalandó.

Beregszász, 1921. június 21.

Az egyházlandcs.

ORGONA

vagy harmonium vásárlása előtt feltétlenül kérjen ajánlatot

GUNAGYULÁTÓL

Orgona javítását, hangolását, rekvirált principiál sípok pótlását legjutányosabban, szak-szerű lelkilimereket pontos-sággal és gyorsan eszközli.

Hangszertelepe: **Prosov (Eperjes)**

Református Egyház és Iskola

A szlovenszkói és ruszinszkói reformátusok hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:		Felelős szerkesztő: RÉZ LÁSZLÓ	Szerkesztőség és kiadóhivatal: Rozsnyó, a református lelkész hivatalában, hová a kéziratok, előfizetések, hirdetések és az esetleges reklamációk küldendők.
Égész évre — 60 K	Negyed évre — 15 K		
Fél évre — 30 K	Egyes szám ára 1 K 20		
Megjelenik minden vásárnap.			

Egyházi életünk.

Akik figyelemmel kísérik a magyarországi református egyházi életet, vagy halomlás útján értesülnek az ottani egyházak viszonyairól: tapasztalhatják a hitélet erősödését. Pontos értesüléseim vannak arról, hogy egyes gyülekezetekben — ahol a lélekszám nem is nagy — mily nagy az áldozatkészség. Mind több és több ref. gyülekezet pótolja a háboruban elrekrutált harangjait. Ezek beszerzésére 100000 koronákat adnak össze. Ne találja senki különösnek, hogy én a hitélet erősödésére példának az anyagi áldozatkészség mértékét hozom fel. Azonban meggyőződésem az, hogy ahol hitélet nincs, ott az áldozatkészség is hiányzik és megfordítva.

Viszont azok, akik értesülnek odaát az itteni egyházi életéről, fájdalommal látják, hogy mily nagy foku bágyaottság, élettelenység vonul végig egyházi életünkön, hogy Református Egyház és Iskola c. lapunk állandóan tele van panasszal és sirással, másokhoz intézett támogatásért való kiáltással. Van erre elég okunk: s aki ezen csak megüdüdik is, az a helyzetet nem ismeri, az csak néz, de nem lát.

Elestünk — rajtunk kívül álló okok miatt! — Földön hevertünk télenül éve-kig legtöbben, várva, remélve. Most pedig hónapok óta kiáltunk felemelés támasz, segítség után s éppen oly „valakizhez”, aki ha felemel is, nem lesz benne köszönet!

„Kelj fel!” Az önmagad erejédd! Te Lelkésztársam, akinek vigasztalnod, buzdítanod kell az erőtlent, csüggedőt, le-törőlnöd a sírók könyeit, a sötétben is világítanod kell: miként fogsz tudni ele-get tenni lelkipásztori kötelességeidnek, ha Te magad is csüggedt és erőtlen vagy!

Ha a törvényhozást nézzük, látjuk, hogy állandóan foglalkoznak az Egyház és Állam szétválasztásával. Előbb utóbb ugy is önmagunkra kell támaszkodni! Kelj fel tehát, fogj hozzá a munkához gyülekezetedben, egyházadban „míg nappal vagyon!” Fogj hozzá, hogy gyülekezeted minden egyes tagja érezze, lássa és tudja

meg, hogy Te Reád neki és nekik fel-tétlenül szükségük van!

Legtöbbször egyházunk tagjait hibáztatjuk, hogy nem vallásosak, pedig igen sokszor magunk is hibásak vagyunk a mi mulasztásaink miatt. Ha széjjel né-zünk egyházainkban, azt mondhatjuk, hogy a lelkészek munkája kimerül a va-sárnapi két istentisztelet elvégzésében. Ez (ma már*) nem elég! Nekünk ma (és mindég) munkálkodni kell minden téren. Krisztus erejét, szellemét bele kell vinnünk az emberekbe s a világba, amely nélkül az emberek oly szegények, nyomorultak! Körülöttünk változik min-den s nekünk is meg kell változnunk s arra kell törekedni, hogy hasonlóvá le-hessünk s egyházunk tagjait is, általában az egész emberiséget hasonlóvá tehes-sük ahhoz, aki a Fő: *Krisztushoz. Cselekedeteinkben s munkáinkban azt kell állandóan nézünk, mit tenne ma Krisztus a mi helyünkben!* Ez ie-gyen életünk irányítója! Oh, mennyivel máskép nézzük akkor a világot s az emberiséget. S mennyivel mások leszünk mi is! Lassanként kezdünk megváltozni s kezdenek megváltozni körülöttünk az emberek is! Csak egy kis szeretet a mindennapi életben, az emberekkel, egy-házunk tagjaival való érintkezésben! Szinte hallom az ellenvetést: elméletnek jó, tessék következetesen keresztül vinni! mi lesz az eredmény? s általában lesz-e eredmény?! Lesz! Állítom, mert tapasztalom! A megváltozott világban a mi munkakörünk nem merülhet ki a temp-lomban! Nekünk ebben az új világban új munkakörök kínálkoznak, amelyeket ha fel nem karolunk, be nem töltünk, a kárát mi valljuk.

Intenzív egyházi munkát kell kezd-nünk, hogy az egyházi élet erősödjék s az egyház tagjait szorosabban az egyház-hoz fűzzük! Hogy hol, mihez kezdjünk? Minden egyes lelkész ismeri a maga gyülekezetét s tudja így azt is, hogy mire van szükség egyházában!

Kelj fel tehát! Kezdj munkához „hir-

*) Sokasom volt elég. Szerk.

desd az Igét, állj elő vele alkalmatos és alkalmatlan időben, intsa, fedd, buz-díts teljes béketűréssel és tanítással. Mert lesz idő (itt is van), mikor az egész-séges tudományt el nem szenvedik, hanem a saját kívánságaik szerint gyűjtenek ma-goknak tanítókat, mert viskelt a fülök; és az igazságtól elfordítják az ő fülöket, de a mesékhez oda fordulnak. *De te józan légy mindenekben, szenvedj, az evangyélista munkáidat cselekedd, szolgálatodat teljesen betöltsd** (II. Tim. II 2—5) S ha Te esetleg nem látnád is munkád, fáradozásod gyümölcsét oly gyorsan, mint Te szeretnéd, vagy talán a Te életedben nem is látnád, ne csüggedj, ne felejtse, hogy „más a vető, más az arató” s az áldás el nem marad!

Kálvinista.

A demokracia kiépítése egyházkor-mányszatunkban.

A kálvinizmus radikális protestantiz-mus tanban és egyházalkotmányban. Azért van a kálvinista egyháznak ugy a tan-ban, mint az egyházalkotmányban még a többi protestans egyházakétól is olyan nagyon is eltérő, különös jellege. Ez a különös vallás-erkölcsi jelleg kiragogy végső eredményében, a kálvinista ember Isten előtt mélységes aláztatu, puritán karakterében. Az egyházalkotmányban pedig különössége abban áll, hogy a kál-vinizmus az egyházalkotmányban — a demagógia teljes kiküszöbölésével — a népet egyetlen más egyházban sem tap-szthatható szerephez juttatta. Ezáltal lett megalapítója a szó nemes értelmé-ben vett néprajmi rendszernek, az igazi demokraciának S csak is így jöhetek létre a kálvinista egyházból, a protestans egyházak összes nagy akciói és a világ politikai életének új mederbe terelése.

A demokracia egyszerű elvén felépült kálvinista egyházalkotmányban, illetve egyházalkotmányban később szomorú állapotot teremtő kilengések történtek. A feudalizmus ellene tört mindenütt, hol a hierarkia, hol a kúrarkia küzdenek a demokracia ellen, sokszor meg egymás ellen. A magyar kálvinizmus történeté-nek is igen érdekes és tanulságos feje-zetét e küzdelmek. (Sinayper stb.) Jó idő kellett hozzá, míg a küzdelmek hoz-azu sora után újra a régi alapra, a Kál-vin teremtette demokratikus egyházalkot-

mányra, a zsinát presbiteri rendszerre térünk

Magyar református egyházalkotmányunk már régen zsinat-presbiteri rendszerű, de benne a demokrácia sokszor csak a nép szavaztatásában állott, míg a nép valódi képviselői, illetve maga a nép, csak az alsóbb alakulatokban foglalhattak helyet. A felsőbb alakulatok (megyei, kerületi, konvienti, zsinati gyűlések!) sokszor kizárólagosan a vagyoni vagy szellemi kiválóságok részére tartottak fenn, legtöbb esetben lépcsőfokul használnván fel egyes akarnokok az ott elfoglalt helyeket. Nem szabad és nem is lehet ezt általánosítani arra a sok kiváló világi emberünkre, kik minden tiszteletünket kiérdemelve pour la pour munkálkodtak. De igenis kérdésül tehető fel, hogy a mi kálvinista egyházunkban, a melyben a falusi kis gyülekezetek ügyvezetésében oly szépen képeződik nagy-szerű eredménnyel, magasabb egyház-kormányzati szervekben való részvételre híveinket, miért nem foglalhatnak helyet a mi egyszerűbb sorsu híveink? Hiszenők az alap-elem, magatartásuk egyházi életünkre oly fundamentális hatású, hogy velük áll vagy esik! Meg kell ezt látnunk és cselekednünk. Jam ardet ukalegon!

Ugyanis a világi politikai életnek még a mérsékeltébb iránya is fölibénk nőit. Az osztályharcok harcosai békítése egyik módja a képviselői rendszerben, az egyszerűbb nép fiának is helyelfoglalása. Mennyi bizalmatlanság, temérdek helytelen felfogás kiküszöbölése jár ezzel.

Megkapó példáját produkálta ennek a máramaros-ugocsi egyházmegye mély bölcseségű esperese, amikor egyik lelkészválasztásra, a lelkészi tanácsbíró mellé egy lángbuzgalmu, hő ker kizgazda hívűnket delegált. Mennyi meleg érzéssel látta a választó földműves nép ebben a maga megbecsülését, milyen jóleső érzéssel vette észre, hogy ime ő is valaki már!) Meg vagyok győződve, hogy nemcsak a delegált, de a vele egy társadalmi helyzetben levők egyháziassága hatványozott erővel fog buzogni ezután.

Ebből a szempontból igenis én történelmi eseménynek deklarálom az esperes ur bölcs intézkedését. Sőt, mert e társadalmi osztály gerince egyháztársadalmi életünknek, mert kevesen a választhatók, a lentl elvi okokból e történelmi eseményt követésre méltónak tartom. Mily nagy-szerű perspektíva szellemi és vagyoni kiválóságaink mellett, a magasabb egyházi alakulatok zöld asztalánál ott látni egyszerűbb, de hív és igaz atyánkfialt! (Ugy van! Szerk.) mily sok keserves félreértés stb. problémája oldatnék meg ezzel! Videant consules!

Peleskey Sándor
viski lelkész.

A keresztyén konferenciák.)**

E lap 22. számában annak őszintén becsült szerkesztője pár olyan megjegyzést írozott az általunk Kassán, május hó

*) Hasonló eljárásról tudok más egyházamegyéből is már. Szerk.

***) E cikk közlése tárgyhalmazz miatt később. Szerk.

végén rendezett és tartott konferenciához, amely indít és kényszerít arra, hogy szöjünk a ker. konferenciák „jellegéről, irányáról, céljáról” itt a nyilvánosság előtt.

Mindenekelőtt konstatálom, hogy mint minden ker. konferencia jól, sőt ha Isten Lelke vezeti azt tervezésében, megindulásában és folyásában: a legjobban előkészített szokott lenni, ugy nyugodt öntudattal el merjük mondani, hogy ez a kassai konferencia is bensőleg és külsőleg a legjobban előkészített volt, aminek főkérdője az az áldás, ami e konferenciából kiáradt a résztvevőkre s általuk majd kiárad tágabb körökre is.

Pontosan, szinte percről-percre meg volt állapítva a konferencia programja, amit be is tartott; a vezető négy lelkész két-két előadást vállalt s ez a program Kassán sokszorosított is, ezt a programot megküldtük Czínke püspök urnak is, akit a konferenciára benső örömmel vártunk is, a kezdő áhitat vezetése lett volna feladata, aki azonban épen az időben igen sok elfoglaltsága miatt nem jöhetett el, de megérkezett meleg, testvéri üdvözlő s áldást kérő levele Kassára, melyben azt írja, hogy a konferencia tartásának „kimondhatatlanul örül.”

Hogy a kedves Szerkesztő urnak, kit az utolsó pillanatban hívtünk meg, a kész programot nem küldhettük el, annak csak technikai oka volt. Ha igaz az, hogy minden prédikáció annyit ér, mint amennyit épít, ugy ez a ker. konferenciáról is igaz: Istené a hála érte, e kassai konferenciánk minden szempontból építő konferencia volt.

A keresztyén szót általában és következetesen, mindig és mindenhol a szónak eredeti, bibliai értelmében használjuk. Ap. Csel. 11:26-ban fordul elő először e szó: Christiano! Világos, hogy a magja e szónak: Christos. Krisztianus – Keresztyén, azt teszi: Krisztusi, Krisztusféle, Krisztusos. Akinek életprogramja ez: az a keresztyén. Aki elhatározottan, eltökélten Jézus tanítványa akar lenni. Nem fogadhatjuk el a szónak elköptait, vagy pláne diszkreditált értelmét, csak a biblia és Kálvin János szerint gondolkodunk e téren is. A keresztyén szó nem egy üres negatívumot jelent, hogy: nem zsidó, hanem egy fenséges pozitívumot: Krisztusé, Krisztus tanítványa, ügyének harcosa. Életcélunk: ha magunk egyedül Isten kegyelméből keresztyének lettünk és ez nem tölünk van – nec currentis, neque volentis, sed miserentis Dei (Róm. 9:16), ugy odaszántuk az életünket arra, hogy hozzájáruljunk életünk s küzdelmeinkkel az embervilág christianizálásához.

Ez az egyik célja hát minden ker. konferenciának: az extensiv, propagatív cél, hogy másokat is megnyerjünk egy új embertypus, egy tiszta harmonikus, boldog, új élet számára, a nekünk is hangzó misszióparancs szerint: „tegyetek tanítványokká minden népeket” (Máté 28:19) Intenzíve befelé, a már keresztyénekké, tanítványokká lettek számára minden ker. konferencia „jellege, iránya, célja” építő, elmélyítő, tisztító, felüdítő, bátorító, megszentelő.

Ez utóbbi tehát inkább szűkörü, in-

kább *felfelé és befelé* tekintő, saját lelki portánkon rendet csinálni akaró önképző és nevelő eszköz, az előbbi a propaganda-konferencia, a háló-kivetés alkalmá, extensiv, *kifelé* is tekintő és ható energia-központ.

A világ lelke, mely következetesen elmentében van Isten Lelkével a maga munkáiában, jól tudjuk, hogy a mechanikus, könnyebbnek látszó s az emberi dicsőségvágyának és hiúságnak megfelelőbb utat szokta választani: toborozni nagy applomball, reklámmal embereket, tekintet nélkül arra, hogy kik és mik a hálászok, csak a hálótt veti ki, természetes: a látszólagos, felszínes eredmény lehet sok, de a lényegben csak iszap és vízi növény az (Luk: 5:5) s azután, mert kellő mennyiségű kőszén nélkül indult el a hajó, gőz híján az óceán közepén elakad. Az Isten Lelke azonban az övét másképp vezeti: az organikus utat választja belülről kifelé, mint ahogy az élet bomlik és fejlődik rügyben, tojásban, emberben, ugy a lelki élet is: titkon, csendben, lassan, mély alapot vetve (nagy városokban minél magasabb épületet akarnak, annál mélyebbre ássák az alapját) és mustármagszerű, kicsiny kezdettel. A nagy hajókat hordó folyamok kis patakokból lesznek. Milyen becsesek a *kis patakok!* Isten országa a mustármaghoz hasonló. (Mát. 13:31).

Ez az organikus módszer követése volt a kassai konferencia jellege, iránya. Célja az intenzív cél volt: Kassán és vidékén a történelmi s evangéliumi alapon megindult két protestáns egyházban élnek olyanok, kik nemcsak a születés véletlensége által ref-ok vagy ág. h. ev-ok. hanem akik öntudatosan, benső lelki harcukat megharcolva (I. Róm. 6, 7, 8) *lettek* tanítványokká, keresztyénekké. Ezek eddig legnagyobb részben a Budapestén levő evangéliumi mozgalmakhoz tartoztak, amellott, hogy helyeiken a ref. és ág. h. ev. gyülekezeteknek, egyházaknak a legbuzgóbb, mintaszerű tagjai voltak s azok ma is, — de Budapestől elszakítottán s egy új államtestbe jutván bele, új területi megosztás folytán, nekünk, a konferenciát tervező, négy ref. lelképásztornak (a negyedik, a lapban említettek kivül, Sallay István kisbírói lelkész, aki a konferencia előke is volt) *adatott* az a feladat, hogy összehadjuk a Szilovenszón és Ruszinszón élő lelkeket s mert új feladatot, a munka új módszere, új idők előtt állunk: mintegy csak vezérkari tanácskozást tartunk. Előbb a munkások ismerkedjenek meg egymással, mélyüljenek, erősödjének, a többit nyugodtan rábizhatjuk „az Istenség vezető kezére.” Rá is bízunk. Ez volt a kassai konferenciánk célja. Ezért nem hívtunk erre sokakat, nem propagáltuk s ha mégis jöttek elegenden, reményünk fellelt az a Lélek hatásának tulajdonítjuk a nem a mi hívásunknak, pláne reklámmunknak.

Igen szeretném: ha e sorok e lap olvasói, az én tiszteit lelkészársaimat nem sértenék. Semmi távolabb nem állt tőlem, mint ennek szándéka. Mi lelkészársainknak használni, szolgálni akarunk s ha boldogok vagyunk, ha egy lélek jó

m.
m.
bé
az.
me

EL

gye
ur
lói,
nál
H
bizo
mert
mive
de n
magi
oly h
a na
gásáh
cimez
mit, s
lyozta
boldog
nál ak
vonattu
Ezt
löttük
nagyuri
le kör

táborunkba, legyen az egy elzülött, iszákos avagy egy utszéll cigány, akin oly kevés felelősség nyugszik, mily nagy lehet akkor a boldogságunk, ha a sokszor sok ezer lélekből álló gyülekezetek vezetőit: lelkészeit látjuk mozdulni, indulni s mi csatlakozhatunk hozzájuk. Mi már nagyon sokat szenvedtünk ezért az ügyért, (Márk 13: 13) s tudjuk, hogy a sírig mindig szenvednünk kell és szívesen vállaljuk is ezt (I. Pét. 2: 19—20).

Azonban most új időklet élünk. A világháború s az azt, főleg a magyar faj körében követő katalizisek által titkon, rejtve Isten az Ő országát hozza közelebb. Bizonyos a reménységünk, hogy közöttünk lelkészek között is nagy, lelki ébredés készül. Sub pondere crescit palma! Megsanyargattunk és ma is sujtoltatunk. „Nincs is egyébben oltalmunk, reménységünk s bizodalmunk, Édes Jézus! hanem csak benned!” (12. dics. 5. v.) Ha Isten lelke által vezetve és bátorítva, egy szűk körű, rejtett konferencia köréből kimerészkedünk: úgy az első terület és terület, amelyhez megyünk s amellyel együtt akarunk Isten előtt megalázkodni, imádkozni, egy láthatatlan világ erővel megtelni, új meglátásokat látni, ujjonnan születni, a Lélek által mozdulni, indulni Krisztusért és az Ő Egyházáért: az a ref. lelkészkar.

Most folynak a Poprádon, aug. elejére tervezett lelkész-konferencia előkészületei: jertek el oda kedves lelkészársaim.

Sárosoroszi,

Benkő Viktor

ref. lelképásztor.

Események—Feljegyzések.

A szlovenszki és ruszinszki református egyházak Egyetemes Konventje július 3-án Rimaszombatan tartotta első alakuló gyűlését. Egyházi törvényeink (71. §.) értelmében az elnöki széket elfoglalták: *Czinke István* és *Lukács Géza* mint rangidősb püspök és főgondnok; jegyzőkké pedig *Péter Mihály* és dr. *Finkey Ferenc* konv. rendes tagok választották meg. A megalakulás után a Konvent a ruszinszki reformátusság milőbbi szervezkedését s a szlovenszki egyházakkal való egységét (konvent, zsinat) sürgős kívánalomnak mondta ki. Megszerveztették a törvény értelmében a konventi bíróság, elnökségen kívül 3 rendes, 3 póttaggal (Idrányi B., Finkey F., Péter M. rendes, Patay K., Szalay L., Tornallyay Z. póttagok), kikből fogja majd az elnökség az ötös tanácsot megalakítani. Konventi ügyessé megválasztott dr. *Kersék János* léval ügyvéd, egyh. ker. tanácsbíró. Megalakította a Konvent dr. *Szilassy Béla* főgondnok indítványára a külföldi bizottságot, tagjaival megválasztván elnökségen kívül Szilassy Béla, Finkey Ferenc dr., Patay Károly konv. tagokat.

A megalakulás után a Konvent ez első gyűlésének legfontosabb tárgyával, a zsinat előkészítésével foglalkozott. A zsinat megnyitása idejéről a f. évi okt. hó 9-ik napját állapította meg. A zsinati képviselők számát, a törvény rendelkezéseit figyelembe véve, a következőleg állapította meg: a püspökök és főgondnoko-

kon kívül választ a tiszáninneri egyházkerület 14, a dunáninneri és ruszinszki egyházkerületek 8—8 képviselőt s mindenik egyházkerület 1—1 tanítói képviselőt ugyanannyi pótképviselőket. Természetes, hogy a Konvent elnöksége meghívja egy Konventbe, mint a zsinatra Ruszinszki reformátusságát is s felhívja az egyetemes egyházat a választások megejtésére.

Eihatározta a Konvent, hogy az E. T-et áttanulmányoztatja s annak a helyzet és viszonyoknak megfelelő reviziójára vonatkozólag javaslatokat készítlet s e javaslatok az egyházmegyéknek is megfognak küldetni hozzájárulást végett (f. évi aug. 10-től szept. 10-ig) s az így előkészített javaslatok fogják alkotni a zsinatnak, mint törvényhozó gyűlésnek, a legfőbb tárgyát. A törvényrevizióra vonatkozó javaslatok munkáját végzik Patay Károly, Idrányi Barra, Finkey Ferenc dr. és Péter Mihály konv. rendes tagok.

Az Egyetemes Konvent az egyházkerületek felterjesztéselt, ezek között a sérelmi ügyeket is tárgyalta s ezek orvoslása érdekében megfelelő határozatokat hozott. Vallásoktatási tantervet készítlet úgy az elemi, mint a középiskolai oktatás számára. E tanterv megkészítésével megbizta Réz Lászlót és Sörös Bélát. Foglalkozott a Konvent az állami elemi iskolák vallásoktatási díjazásának és a középiskolák vallásoktatási hetiórászámalnak kérdésével is, melyekre nézve az állam eddig tett rendelkezéssel tarthatatlanok. Megkészített a Konvent még lehetőleg a folyó évben az *Egyetemes Névtárat*, szerkesztésére felkérvén Réz Lászlót.

A Konvent első gyűlésében nagy munkát teljesített. Kísérje munkáját nagy sikerrel!

A máramaros ugcsojai egyházmegye nagyjelentőségű közgyűlést tartott *Nagy-szőllősen* jun. 30-án. Nemcsak ennek az egyházmegyének lesz dátumává a közgyűlés napja, hanem az összes ruszinszki reformátusoknak is, mert ezzel tettük meg az első lépést ahhoz, hogy megalkottassák a ruszinszki *ref. egyházkerület*. Fájdalommal kellett nélkülöznünk szeretett gondnokunkat, *György Endre* urat, akit e tisztségben *Székely-hidi József* világi tanácsbíró helyettesített, ki e gyűlésen egymaga volt jelen, mint világi tanácsbíró, a többiek mind elmentek, lthagytak bennünket. Ő is megy! A gyűlés végén bizony szomorú érzéssel hallgattuk, amint bejelentette e területről való távozását és tanácsbírói tisztségéről való lemondását. Önkénytelenül sóhajtottuk, hát már megint kevesebben leszünk! Ez idő szerint a máramaros-ugocsoai egyházmegyében egy világi tanácsbíró sincs, úgy, hogy bírósági ügyeket nem is lehetett tárgyalni. Hely szüke miatt csak röviden mutatom be a közgyűlés lefolyását.

A templomban tartott reggeli istentisztelet után az iskolába vonultunk át rövid értekezletre, melynek egyik fő tárgya volt a ruszinszki ref. lelkész egyesület megalakítása, értekezletek tartása. Az értekezlet után ismét a templomba vonultunk, ahol lefolyt a közgyűlés a *nagy-szőllői*

detektívönök jelenlétében. Esperesünk buzgó imája ragadta lelkünket a változás és hazájából, — az örökkévaló Isten számolyához, esedezve számunkra kegyelmet és megtartatást. A gyűlés formáságainak elintézése után következett dr. Liménfalvy Árpád e. m. ügyész eskütétele, ki egy ősi székely unitárius család sarjadéka, de, mint kijelentette, ő szívesen lélekkel református s annak is nevelték szülei. Majd következett az esperesi jelentés, melyet egész terjedelmében felolvasott esperesünk, rendelkezve fiatalos erővel, dacára, hogy a napokban töltötte el 40 éves fordulóját lelkész szolgálatának. Az esperesi jelentés kiemeli, hogy az elmúlt évben az adakozás reménységén felüli volt az egyházakban. Visken 43 ezer K-át, Fancsikán 11 ezer K-át tesz ki az adakozások összege, de minden egyházban érezhető az adakozásra való hajlandóság. Bár csak valóra válnának álmaink, hogy visszatérne közénk a régi református áldozatkészség, egyháziránti szeretet. Káros az egyházakra nézve, hogy pénzük hadikölcsönbe lévő elhelyezve, az semmit sem jövedelmez. Jelentés tétetett az e megyei pénztár megvizsgálásáról. Mindenek rendben találtak.

Mivel egyházmegyénk nagy változásokat ment keresztül és így a tisztviselőkar megfogyatkozott, a közgyűlés szavazást rendelt el: 2 lelkész, 5 világi tanácsbíró, 1 világi fő-, 1 világi s egy lelkésziljegyző és 2 tanügyi képviselő állásokra. Határidő jul. 20. Ezután következett esperesünk javaslata az egyházkerület megszervezésére vonatkozólag. A kényszerítő körülmények, a megváltozott élet oda terelték egyházmegyénket, hogy kezébe vegye a kezdeményező eszközöket, megkeresse a beregi egyházmegyét az ungi egyházmegye Ungváron lakó esperesével egyetértve, kinek e tárgyban írott levelét hallottuk, megalkotta az új egyházkerületet. A javaslatot egyhangulag, de nem lelkesedéssel, hanem elfogódott lélekkel mindnyájan elfogadtuk. Megbizottat elnökségünk 1 világi, 1 lelkészil rendes- és 1 világi, 1 lelkészil póttaggal kiegészítve, hogy a szervezkedést milőbb megkezdje.

Egyházmegyei főjegyzőnk beszéde tolmácsolta érzelmeinket. Tárgyalattott egy vallásésrelmi ügy is. Egyházmegyei ügyésznk bizottat meg a sérelem orvoslásával. Több kisebb ügy tárgyalása után következett a tekeházil lelkész által benyújtott javaslat, mely az *egyházi fegyverem* azonnal való életbeléptetését kívánja. Az egyházmegye hozzájárult egyhangulag és elkötelezte a lelkészeket jelentéseltéire annak életbeléptetéséről. Az indokolást, azt hiszem, rövid időn belül olvasni fogjuk e lap hasábjain. Alapos készsűtségű munka, érdemes arra, hogy mindenki figyelemmel előlvasa. Nem új irányzat ez, csak a református keresztény ember hitének megbecsülése és nevelése. Azzal az elhatározással, hogy egyházunkért a legszulyosabb kereszt elviselésére is készek vagyunk, a 122-ik Zsolt. egy versének, „Legyen te kőfalaidban csendesség és jó békeség”, eléneklése után a gyűlésről elátvoztunk,

esperesümrnek erőt s meg-megújuló munkakedvet kívánva. Gyűlés után közbeidő volt, ahol elhatároztuk, hogy táviratilag üdvözlöljük mindnyájunk által szeretve tisztelt gondnokunkat.

Csepe,

Siposs Imre
ref. lelkész.

Törvények. Rendeletek.

(Folyt. és vége)

Az Entente és Cseh-szlovákia között 1919. évi szeptember hó 19-én létrejött kisebbségi szerződés.

II. Fejezet.

10. cikk. Cseh-Szlovákország kötelezi magát arra, hogy a ruthéneknek a Kárpátoktól délre fekvő területét a Szövetséges és Társult Főhatalmak által megállapított határok között, a Cseh-Szlovák Állam kebelében *autonom egység* alakjában oly szervezettel látja el, amely a Cseh-Szlovákország egységével összeegyeztethető legszélesebb körű autonómiával rendelkezik.

11. cikk. A ruthéneknek a Kárpátoktól délre fekvő területe *autonom Országgyűléssel* fog bírní. Ez az országgyűlés fogja a törvényhozó hatalmat gyakorolni a nyelv, közoktatási és vallásügyekben, valamint a helyi közigazgatási és minden egyéb oly kérdésekben, amelyeket a Cseh-Szlovák állam törvényei hatáskörébe fognak utalni. A ruthének területének kormányzóját a Cseh-Szlovák Köztársaság *Elnöke nevezi ki s a kormányzó a ruthén Országgyűlésnek lesz felelős.*

12. cikk. Cseh Szlovákország hozzájárul ahhoz, hogy a ruthének területének hivatalnokait, amennyire lehetséges, e terület lakói közül válasszák.

13. cikk. Cseh-Szlovákország a ruthének területének méltányos képviselőket biztosít a Cseh Szlovák Köztársaság törvényhozó gyűlésében, amelybe az említett terület a Cseh Szlovák Köztársaság akormányának megfelelő módon választott képviselőket fog küldeni. Mindazonáltal a képviselőknek a cseh szlovák Országgyűlésen nem lesz szavazati joguk oly törvényhozási kérdésekben, amelyekkel egyező kérdések a ruthén országgyűlés hatáskörébe vannak utalva.

14. cikk. Cseh-Szlovákország hozzájárul ahhoz, hogy amennyiben az I. és II. fejezetek rendelkezései oly személyeket érintenek, akik fajli, vallási vagy nyelvi kisebbségekhez tartoznak, ezek a rendelkezések nemzetközi érdekű kötelezettségek és a Nemzetek Szövetségének védelme alatt fognak állani. Ezek a rendelkezések a Nemzetek Szövetsége Tanácsa többségének hozzájárulása nélkül nem változtathatók meg. Az Északamerikai Egyesült Államok, a Brit Birodalom, Franciaország, Olaszország és Japán kötelezik magukat, hogy nem tagadják meg hozzájárulásukat az említett cikknek egyetlen olyan módosításától sem, amelyeket a Nemzetek Szövetsége Tanácsának többsége megfelelő formában elfogadott.

Cseh-Szlovákország hozzájárul ahhoz, hogy a Nemzetek Szövetségének Tanácsa

minden egyes tagjának meg legyen az a joga, hogy a tanács figyelmét e kötelezettségek valamelyikének megsértésére vagy megsértésének veszélyére felhívja és hogy a Tanács oly módon járasson el és oly utasításokat adhasson, amelyek az adott esetben alkalmasaknak és hathatósaknak mutatkoznak.

Cseh-Szlovákország azonkívül hozzájárul ahhoz, hogy abban az esetben, ha ezekre a cikkekre vonatkozó jogi vagy ténykedésekről a Cseh-Szlovák kormány és valamely szövetséges és társult főhatalom vagy bármely más oly hatalom között merülne fel véleménykülömbőség, amely hatalom a Nemzetek Szövetsége Tanácsának tagja, ez a véleménykülömbőség, a Nemzetek Szövetségéről szóló Egyezségokmány 14. cikke értelmében nemzetközi jellegű vitának tekintendő. A cseh-szlovák kormány hozzájárul ahhoz, hogy minden ilyenmő vitás kérdés, ha a másik fél kéri, az Állandó bíróság elterjesztessék. Az Állandó Bíróság döntése ellen fellebezésnek nincs helye s a határozat ugyanolyan erejű és érvényű, mint az Egyezségokmány 13. cikke értelmében hozott határozat.

merjék s hogy e községekkel testvérviszonyt kössenek. — Teljesen érthetően, hogy hol veszik a jogcímet e tervezett látogatáshoz? Református egyházunk belső békéjét, egységét akarják megzavarni? Alig hisszük, hogy cőlt érjenek kálvinista népünk körében.

— Szavazás. A tiszáninneni egyházkerületben elrendeltetett a zsinati képviselőkre (14 rendszer, ugyanannyi pót- s 1 tanítói képv.) a szavazás. A püspöki hivatalba aug. 5 ig kell a szavazatoknak bekerülni.

— Zsinat helyéül a lévai ref. egyház, illetve Léva városa van kiszemelve. A végleges megállapodásról annak idején hozunk hírt.

— Adományok. Lapunk erősítésére dr. Ormos Béla orvos s egyházigazgató ur (Beeztercebánya) 20, Fűrjész Jenő peűszllynei lelkész ur 10, Kovács Bertalan rimasimonyi lelkész ur 40 koronát adományoztak. Fogadják nemes áldozathozatalukért a köz nevében hálás köszönetemet.

Szerkesztő.

Kiadó: A református egyházkerület.
A kiadásért felelős: Réz László.

Nyomatott Gümöri Zoltán nyomdájában Rozanyón

HIREK.

— A Tiszáninneni egyházkerület lelkészeihez. Fől. Czinke István püspök ur huzamosabb időre eltávoztván székhelyéről, az E. T. I. t. c. 184. §-a értelmében a püspöki hivatal *közigazgatási* teendőinek ellátását átvette Réz László egyházkerületi főjegyző, ki ezúton értesít, illetve kéri az egyházak előjáróit, hogy a *sürgős elintézési* igénylő ügyeket közvetlenül hozzá (Rozsnyó) sziveskedjenek küldeni, egyéb, a püspöki hivatalt érdeklő közlemények a püspöki hivatalba (Rimaszombat) címzendők. Püspök ur visszaérkezését lapunk jelenteni fogja.

— Az Egyetemes Konvent közreértesítése az összes lelkészekhez. A *családi pótlékok* azadálytalan kiutalványoztatása érdekében szükséges, hogy 2 koronás bélyeggel ellátott kérvényt küldjenek az iskolai és *nemzetmívelődésügyi miniszteriumhoz a bratislavai evangélikus referátus utján* az indokok felsorolásával azok a lelkészek: a) akik az 1919. évi január elsejétől kezdődőleg más adóhivatalhoz lettek csatolva, avagy a legközelebbi magyarországi adóhivaltól elszakadván, Szlovenszko területén más adóhivatalhoz soroztattak, b) akiknek időközben gyermekük született, tehát az a családi pótlékok élvezők közé még fel nem vételeit. A kik fizetési könyvecskéjüket nem küldték be, azok haladéktalanul küldjék be. A kiknek fizetési könyvecskéjük nem volt, azok az adóhivatal igazolványával bizonyítják, hogy mikortól meddig, melyik gyermek után vették fel a családi pótlékok.

— Idegen biztosok látogatása. Illetékes helyről értesültünk, hogy a *cseh testvérek* evangélikus egyházának synodal bizottsága július hó második felében 3-4 urat megbízotti minőségben ki fog küldeni az abauji, i-zempléni és ungi egyházmegye husz egyházába, hogy a községek egyházi körülményeit megis-

Pályázat

A szőlőskői (Zempléni.) református egyház *előkönyörgő kántortanítói* állásra pályázatot hirdet. Javaldalmazás: Egy kat. hold szántóföld, egy hold házikert, mely elsőminőségű szántóföldnek is használható, hét köből vegyes termény, két szekér galyfa, két drb marhára legeltetési jog, az egyház pénztárából 267 (kettszázhatvanhét) korona és kétszobás megfelelő lakás. Az államsegély az állás elfoglalása után azonnal kérelmezve lesz. Az állás szeptember hó 1 ig elfoglalandó.

Pályázati kérvények augusztus 15-ig a ref. lelkészi hivatalhoz küldendők. Szőlőskő (Zempléni. u. p. Ladmovce.)

Pályázat

a nagymenyeri (Komárom) ref. *osztálytanítói* állásra. Javaldalom az egyház pénztárából: 1. Késpénz 540 K. 2. Lakbér 240 K. 3. Kertpótlék 20 K. 4. Törvényesen biztosított államsegély. Kötelessége díjvelél szerint. Pályázati határidő aug. hó 20. Pályázhatnak okleveles férfi tanítók. Az állás f. évi szept. 1-én elfoglalandó. Pályázati kérvények ref. iskolaszéki elnökhöz adandók be.

ORGONA

pedálos, 4 registerrel, 12600 K és felebb. Principál sipok 1800 K-tól. Bárminemű e szakba vágó javításokat jutányosan, lelkismeretes pontossággal vállal

GUNA GYULA

mechanikus

Orgonahangszernagytelepe: Presov Harmonikumok 1600 K-tól. Kérjen árajánlatot!

Református Egyház és Iskola

A szlovenszkói és ruszinszkói reformátusok hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:
Egész évre — 80 K Negyed évre — 15 K
Fél évre — 30 K Egyes szám ára 1 K 30
Megjelenik minden vásárnap.

Felolvasó szerkesztő:
RÉZ LÁSZLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Rozsnyón, a református lelkész hivatalában, továbbá a
kéziratok, előfizetések, hirdetések és az esetleges
reklamációk küldendőik.

Szavazatbontás alkalmából.

(R. L.) A szlovenszkói tiszáninni református egyházkerületben megtörténtek az elnökségre (püspök és főgondnok) és tisztikarra a presbiteriumok részéről a szavazások. Sőt ismerjük már a szavazatbontás eredményét is. A választási mozgalom végső eredménye — gondoltuk, hogy az lesz, ami lett. Mert anélkül, hogy személyeket akarnánk előtérbe tolni vagy dicsőíteni, teljes objektivitással megállapíthatjuk, hogy a szlovenszkói tiszáninni ref. egyházkerület eddigi vezetői munkái teljesen arra valók és így méltók az egyes egyházak bizalmára. Multjuk program, mely biztos záloga jövő működésüknek.

A szavazás után végbenni szokott választásoknak megvan olykor-olykor a keserű íze is. Az ugynevezett *korteskedés* a választások kísérője, mondhatjuk így is: vele járója, mint a lénynek az árnyék. A kortes eszközök: anyagiak és erkölcsiek. Alkohol, pénz, ígéretések, lenyegetések, előhaladás kitűzésbe helyezése stb. Már t. i. hol mi érvényesül inkább. Ez eszközökkel végrehajtott választás nem minden esetben az érdemnek, a becsületnek, a munkának, az aravalóságnak a diadala: nem teljes mértékben az isteni elhivatottság mutatója; és a köznek nem előre vivője, hanem a törtétesnek, az egyéni önzésnek, a tréfitatlan érvényesülésnek, a közérdek keresztrefeszítésének a bizonyossága. Nyomán könyv fakad, előbb-utóbb pusztulás jár: mert annak a köznek, mely kortes eszközökkel választotta bizalmait, képviselőit, talpköve és támasza nem a tiszta erkölcs.

Mi, kálvinisták önértéssel büszkék vagyunk a mi demokratikus egyházszervezetünkre, amely és amelynek természetes folyamánál, mint a szeged forrásai voltak mind e mai napig az államok politikai nagy alkotmányfejlődéseinek is. Kálvin a maga egyházalkotmány: nagy művével, rendszerével valóságos isteni letéteményesnek tekinthető. A mi demokratikus egyházszervezetünk egyik eminens

megnyilvánulása a gyülekezetek, tehát a nép által való választás érvényesítése kormányzati és igazságszolgáltatási szervezetünk összes fokain és minden vonalán.

Ezért bec.üli, értékeli a hű kálvinista kicsiny tiszttségét is nagyobbra, mint akárki más a maga nagy létfontosságát; mert ami tiszttséget egyházában nyert, azt a nép bizalmából viseli: *méltóságnak tartja, mert szolgálatra méltatott* és arra is hivatott el a nép által, amely munkára és megbecsülésre illette méltónak.

Ez így van. De — slázatos töredelemmel be kell ösmernünk azt is — hogy a mi egyházi választásaink elfajulására is szolgáltattak adatokat a krónikás feljegyzések időszakonként. És — sajnos — egyházi életünk elbágydásáról is beszélnek a krónikák egy-egy pártoskodás és ennek folyamánkénti kortes eszközök alkalmazásával történt választás után.

Ejh, félre most a szomorú krónikás feljegyzések emlékeivel!

A szlovenszkói tiszáninni ref. egyházkerület választása, tisztújítása alkalmából örömlünknek a üdvözlőnknek kell kifejezést adni — a jövőbe vetett reménységgel! Őt egyházegye szavazó egységgel, mondhatni, *egyakarattal* tudtak lenni. Dissonancia nem zavarta az élet, a fejlődés alapját képező békeséget s egyetértést. — Soli Deo Gloria!

Ez az, ami emeli lelkünket, ami háladást vált ki Istenhez vágyó lelkünkben.

Köszöntjük a megválasztottakat — szolgálatra elhivatottakunk alkalmából és a választókat — az egyakarattal való választásért!

Jogalap.

A *Református Egyház és Iskola* jun. 19-iki számának tárcerovatában megjelent *Mese* burkoltan adatokat szolgáltat, tények és nevek nélkül, a szlovenszkói dunáninni ref. egyházkerület vajudásához. Nem annyira ez, mint az ugyan-ezen számban a szlovenszkói tiszáninni ref. egyházkerület közgyűléséről megjelent tudósítás indított jelen cikkem megírására.

Június 8-án Komáromban voltam a Magyar népszövetségi gyűlésen. Esperes

urunk és több lelkészársam szintén bevolt. Ekkor lett a jun. 18-iki fogadalmi tétel határidő kitűzve. Délután a lelkészlak előtt ismét összejöttünk, csak úgy véletlenül, mint a mohamedánok Mekka, az izraeliták Jeruzsálem főtemplomának tornáca előtt, akik keblének buja ösztönszerűleg merre vezet.

Rövid beszélgetésünk alatt úgy vettem észre, hogy a komáromi ref. egyházmegye lelkészei és világi urai között még mindég voltak többen, akik azon állásponton voltak, hogy 18-án se tegyük le az állami fogadalmat. (Azóta már letették valamennyi lelkész és egyh.-gondnok.)

Ekkor történt, hogy egyik fiatal lelkész társam fölvetette azt a kérdést, *hol veszi esperes ur a jogalapot ahoz, hogy minket fogadalmi tételre összehívjon?* Erre én azt válaszoltam, hogy Tóth Kálmán komáromi, Patay Károly barsi esperes urak mindennemű egyházhatósági ténykedésénél, Patay Károly esperesnek, *mint a dunántúli ref. egyházkerület által megbízott püspök helyettesi működésénél* látom a jogalapot, de nem látom a jogalapot Németh István dunántúli püspök urnak a komáromi ref. lelkészlakából való kiköltözésénél, valamint Balogh Elemér püspökké való választásánál. Ez csak olyan jogalap folytán történik, mint a kamocsai ref. iskola címtáblájának felcserélése.

Én már február legelején nyilvánosan kifejezést adtam azon véleményemnek, hogy a trianoni békeszerződésnek Magyarország által való aláírása után nekünk, Szlovenszkóba szorult reformátusoknak azonnal meg kellett volna kezdenünk az intézményes szervezkedést, még pedig, hogy *tényleg legyen jogalapunk, törvényesen választott espereseinknek, helyettes püspökeinkkel egyetértőleg legelőször zsinati tagok választást kellett volna elrendelni.*

Mivel nálunk minden jog aluról származik, a presbiteriumok által választott zsinati tagok többségének kellett volna elhatározni, hogy Szlovenszkóban egy vagy két püspökség és hány esperesség legyen? Meg kellett volna határozni az egyházmegyék és egyházkerületek számát, határait, a tisztviselőknél számát a szükséghez mérten.

Ha ez így történt volna, akkor lenne jogalap és nem lenne fejletlen kapkodás, mint ez most a tiszáninni ref. egyházkerület közgyűlésének tudósításából kitűnik. Balogh Elemér beiktatja Czinke István püspök; ez utóbbi érezvén tisztársával együtt a jogalap hiányát, lemond, hogy

a presbiteriumok válasszák őket újra; majd mint a presbiteriumok által megválasztott püspököt be fogja iktatni Balogh Elemér rangidősebb püspök.

Igazán sajnálom, hogy Czinke István, Péter Mihály, Idrányi, Kőrössi, Holló, Réz, Pataky stb. jelessekkal dicsekedhető egyházkerületben nem jogalapra építették a szervezkedést.

Szerintem úgy Tiszáninnen, mint Dunáninnen, minden kerületi választás nélkül a jogalapot. Addig míg zsinat nem intézkedik, a régi egyházkerületek által megbízott püspökhelyetteseknek kellett volna az ügyeket vezetni.

Micsoda visszaesés dolog az is, hogy a dunántúli egyházkerület két lelkesi és világi tanácsbírágára nem lett elrendelve a szavazás, azok csak át lettek véve; hátha pedig ezek mondjuk a Magyarországon maradt egyházkerületek szavazatal révén lettek megválasztva? Somogy választott Szlovenszónak.

A szlovenszói tiszáninenni ref. egyházkerület belátja tévedését, minden hiúsági, személyi érdeket félretéve, keresi a jogalapot, újra választja tisztikarát.

Vajha megvárnák a zsinat határozatát és az mondaná ki, hogy püspökök és főgondnokok is alá lesznek vetve a tízévenkénti választásnak. Most van ideje régi törvényeinken is javítani egyházunk, vallásunk alapelvei alapján.

Zsinat rendelje el mind a két egyházkerületben az összes kerületi tisztségekre az újráválasztást legfeljebb tíz évre.

Kamocsa.

Boross Kálmán

Megjegyzések

a „Jogalap” című cikkre.

Leközlöttük a „Jogalap” című cikket jelen számunkban, mert eivünk az, hogy a legellentétebb vélemények nyilvánításának is — a helyes közvélemény kialakulása céljából — helyet kell adni a sajtóban, ha az az alap kellékekkel bír a közérdeket nem sérti vagy nem veszélyeztet; és mert szoros értelemben vett református egyházi életünk ügyével foglalkozik.

Az azonban más kérdés, hogy az eként közreadott cikkek fedik-e a lap irányát s a szerkesztő véleményét. E cikk teljesen ellentétes véleményt fejez ki úgy a lap irányával, mint a szerkesztő alapelveivel szemben. Hogy mennyiben, röviden elmondom a következőkben:

1. Hogy mint gondolkoztak némelyek a fogadalom letételéről, az ez alkalommal *lényeg* nem képvisel, (őleg azért, mert az e tekintetben elhangzott *szóbeszéd* nem hivatalos tárgyaláson, hanem csupán utcai beszélgetés közben nyilvánult.

2. A „Jogalap” vizsgálataánál a cikkben nem találok szigorú következetességet. A cikkirő ugyanis az egyik egyházi eseményt jogalapon állónak, a másikat jogalapon nem állónak tartja.

A lényeg, mely körül forog cikkirő gondolatmenete, hogy van-e jogalapja azoknak az egyházi ténykedéseknek, amelyek eddig történtek egyházunkban? Feleletem: van. *A jogalap az 1904. évi zsinat által alkotott egyházi törvé-*

nyeink. Az arra hivatottak kimondották alapelvül — és ez általános alapelvül lett anyaszentegyházunkban —, hogy E. T-eink alapján állunk minden tekintetben. Ezt elismerte a Cseh-szlovák állam kormánya is. Sőt Szlovenszókra vonatkozólag kihirdette a kormány, az elhelyezkedés után azonnal, a törvényes jogfolytonosság biztosítása szempontjából, a magyar törvények érvényességét mindaddig, míg azok újjal nem cseréltetnek. Ez — hogy csak a mi egyházi életünkre vonatkozólag szóljunk — nem is lehetett s nem is lehet másként. Törvényen kívüli állapotba nem juttathattuk önmagunk magunkat.

Ezen a „Jogalapon” állva intézkedtek úgy fokozatos egyházi hatóságaink, ahogy intézkedtek. Intézkedések tehát teljesen törvényesek s így jogalappal bírók. Mert nem szabad elfelejteni, különösen a kritikuskoknak, hogy *Szlovenszón és Ruszinszón nem új egyház létesítéséről és szervezéséről volt és van szó: hanem egy több százados életnek és szervezetnek ujonnan való szervezkedéséről, illetve helyesebben: a változott helyzetnek és viszonyoknak megfelelő berendezkedéséről.* Református egyházunknak meg van az élete, az egy percre sem szűnik meg, csak egy időre meggyengült működése kívülről ért hatás folytán: meg voltak s vannak szervei: meg van alkotmánytörvénye is stb. Ezeket kellett életműködésbe hozni; ezeket kellett az adott helyzetnek s viszonyoknak megfelelőleg újraszervezni, berendezni. Újraszervezni, mert az új alakulat, az új határok s az ennek következtében keletkezett érzelmi motívumok vagy jogi lehetőségek fogyatékosakká tettek szerveket: az egyházi és állami alkotmánytörvények nem mindenben fedték egymást.

És másként nem lehetett *ezt* a munkát megkezdeni, mint ahogy megkezdett. A gyülekezeteknek kellett először egymásra találni az egyházmegyékben s ahol nem volt esperes stb., ott kellett valahogy választani, előbb ideiglenesen; aztán a kerületeknek kellett tömörülni a Jörend s törvénytszerelet biztosítása szempontjából s mivel a püspökök elmentek, (Hogy milyen jogalapon? Az egyéni szabadság jogalpján), kellett püspöki jogok gyakorlására *törvényszerűen* hivatott egyéneket állítani — az élet ápolására, az ügyek vezetésére. *E T. erre is a jogalap.* Ezen az alapon, ahol volt egyh. ker. főjegyző, az lett a püspöki jogok gyakorlója, törvényesen, tehát jogalapon; ahol ilyen nem volt, ott a rangidősebb esperes lett a püspöki jogok gyakorlója, a főpásztor, megint törvényesen, tehát jogalapon. De azt mindenki érezte, hogy az ideiglenesség huzamosága nem kívánatos, mert az nem erős alapu alkotás. Meg kell azt szüntetni. Ezért tért át a szlovenzói két egyházkerület az E. T. ben lefektetett alapelvek szerinti választások megújítására. Egyik — a körülményeknél fogva — valamivel korábban, mint a másik. Egyházi törvényeink — a történelmi fejlődés folytán kialakult eik alapján — előírják, hogy az állam területén élő reformátusokat egyetemesen érdekös ügyek intézésére

Egyetemes Konventet alakítanak az egyházkerületek. Mikor tehát anyaszentegyházunk odáig jutott újra szervezkedésében, hogy E. T-eink e rendelkezésnek is eleget tehetett, *berendezte* jogalapon az Egyetemes Konventet és már működik is.

Jogalapunk, az E. T., nagy körültekintéssel, hitelveinknek is megfelelően, írja elő, hogy törvényhozó és legfőbb intéző gyűlésünk, a zsinat, miként készítenő elő s hívandó össze. Megtörtént a kezdeményezés a zsinat megtartására is. *Ha ezen kezdte volna ref. egyházunk a berendezkedést, akkor hiányzott volna a jogalap ténykedéseinkhez; mert ez esetben a zsinat egy ad hoc gyűlés színvonalán állott volna — nem véve figyelembe azt a nagyon fontos jogelvet, hogy református egyházunk nem új élet, nem új szervezet, hanem több százados élet új berendezkedése csupán — itt Szlovenszón és Ruszinszón.*

3. Az előadottak alapján téves felfogásnak eredménye a cikknek az az állítása, hogy „Czinke István érzésvény tisztársával együtt a jogalap hiányát, lemond, hogy a presbiteriumok válasszák újra őket.” Az erre vonatkozó közgyűlési határozat az ügyek normális követelménye, a törvény rendelkezéseinek végrehajtása — oly időben, mely a körülmények gondos mérlegelése után most érkezett el és azért is, hogy a törvény a további berendezkedéseknél is betartható legyen, ha a jogalapot nem akarjuk magunk megsemmisíteni.

4. A dunáninenni egyházkerület tanácsbírói állására vonatkozó egyh. ker. határozat annyira részletkérdés, hogy azon megakadni „hátha” eshetőségekkel, a dolgok folyására lényeges befolyással igazán nem lehet.

5. Végül a cikknek vannak részletei — a két utolsó kikezdésben foglaltak is ilyenek — amelyek elvi tévedésekre alapulnak.

Ezeket szükségesnek tartottam — anyaszentegyházunk és a közvélemény tisztán látása érdekében — elmondani a cikk megjelenésével egyidőben, nehogy az ügyeink folyását csak kívülről néző közvélemény csak egy percig is kétségessé tegye, eink miéniéte és lapunk iránya felől.

Réz László
fel. szerkesztő.

Fegyelmet az egyházban!

Amint hivatalos lapunk jelezte, a *máramaros-nyocsa* ref. egyházm. 1921. június 30. án Nagyszőlősdön tartott gyűlésén számos lelkészársammal való megbeszélés után benyújtottam egyházfegyelmi szabályrendelet alkotásáról szóló javaslatomat, mely indokolásával együtt követező:

Nagyfeszületű Egyházmegyei Közgyűlés! Egy ajánlatot bátorkodtam az egyházmegye nagytszi. elnökségéhez benyújtani, melyben egy olyan szabályrendelet alkotását javaslom, mely az egyházfegyelmet, mit az utóbbi időkben gyakorolni mindinkább elmulasztottunk, egyházi törvényeink alapján érvénybe, gyakorlatba helyezze. Egyh. Törv. I. t. c. 14. §. e) pontja kimondja, hogy „az egyház-

község hatáskörébe tartozik az egyházi fegyelemnek a törvények, illetőleg az egyházkerületi szabályrendeletek értelmében való gyakorlása." Ilyen szabályrendelet Vass Mihály esperes szab. rend. gyűjteménye szerint nincs. Meg kellett volna csinálni a régi kerületnek. Okvetlenül szükséges megcsinálni nekünk, az elvitatathatlan tárgyalásokon kívül új helyzetünkön kívül kifolyólag is.

Tudom, hogy az egyházfegyelem csak része az egyházi életnek, de elidegenítellen alkatrésze igazi egyházi élet nélkül el sem képzelhető. Kálvin szerint: „Valahol Isten Igéjét őszintén hirdetik és hallgatják, ahol a szentségeket Krisztus rendelkezése szerint szolgáltatják ki, ott minden kétséget kizárólag meg van Istennek valamiféle egyháza (A ker. vall. rendsz. II. k. 306. l.) Ebből úgy látjuk, hogy két kritériuma van az egyháznak: ahol az Ige tisztán hirdetik és a sacramentumok helyesen kiszolgáltatnak. Eddig elment Luther is. Kálvinról azonban joggal állíthatja a theologia, hogy 3. kritériumot is vesz föl: az egyházfegyelmet, ami könnyen kitetszik I. m. 307 l. l. ből: Ahol tehát tisztellett hallgatják az evangélium hirdetését s ahol nem hanyagolják el a szentségeket sem, ott abban az időbe: az egyháznak igazi és kétségtelen képe látható, melynek tekintélyét megvetni, ítelmeit visszautasítani, tanácsaitnak ellenszegülni, feddéssel kigunyolni senkinek nem szabad büntetetlenül.” Ahol nincs rend, tisztelet, egyetértés, jó erkölcs, alázatos engedelmesség — ami fegyelem nélkül nem lehet, — ott határozottan kétségbe lehet vonni, hogy komolyan fogadják az Igét, veszik a sacramentumot, tehát nincs is igaz egyház. A belmisszió, mely egyházépítő tevékenységet az egyházkerület több szabályrendelete kötelezővé tett, mely az Igehirdetés, lelkigondozás, különféle szeretet-tevékenység által munkás — kiegészítette az egyházi fegyelem által.

Hogy először az alacsonyabb dolgok kezdjük — azután a lelkiekre térünk — itt van a lelkészek, tanítók, állít. behivatások anyagi helyzete, melyen az egyházfegyelemnek kell segíteni. Nem tudjuk a keserves panasz-szavaknak és példának halmozásával távolról sem megjeleníteni azt a sok szükségét, sőt nyomor, megaláztatott helyzetet, melybe legtöbbször lelkészcsalád került. Nagyon sok helyen egyszerűen megtagadták a járandóságokat. Nagyon sokan nem is érték el a lelkész munkáját semmire, kegyerére érdemtelenné tartják, nem bánják, ha el is megy s más se jön. Míg volt, különösen a háború alatt sok diplomás képlán, ki a házi családnál kevesebb fizetést kapott, volt és van sok lelkész, ki teljes lelki elfáradtságba, elkeseredésbe esett s talán átkozza az óráit, melyben e pályára jött, hol nem elég a szükség, szüntelen a megaláztatás is. Theológiáink néptelennek. A jelenléti is sivárabb jövő képe ez, mely sötét árnyékát előre veti. Mily kevés kivétel, hol a lelkész rendes fizetést kap. Tudjuk, hogy nem jó a tuldbőség, veszedelmes a lelkészre, ha világi javakra adja magát, hogy dusan legyen minden, de van egy minimum, mely okvetlenül szükséges a

lelki munkához. E. T.-ben áll: „A lelkészek a társadalmi tisztesség követeléseinek öltözékben is megfeleljenek.” Miből? Pedig a tisztességes ruha oly szükséges, mint a földművesnek az éke; a könyv, mint az igavonó jószág; gyűlésre, értekezletre, konferenciákra elmenni legalább van olyan fontos, mint a vásárra járni. Ha a lelkész idejét gazdálkodással tölti, azt a gyülekezet bánja meg. Különben is az E. T. világosan kimondja, hogy „minden olyan foglalkozástól, mely a tanulmányozásban, hivatalos teendőik végzésében akadályul szolgálhat, tartózkodniuk kell.” Nagyon jól állapították meg őseink azon jellegeket, melyek tisztességes megélhetést biztosítottak. De mily kevés helyen van ez érvényben! Az államegély neve szerint is csak segély, abból meg nem élhet. Különben is a jövőre nézve kétség. A segélyek megszüntetésének, az egyház és állam szétválásának sok követelője éppen Kálvinnal érvel. Most itt nem akarjuk tárgyalni, mely forrásokból kell az egyháznak a „Szentírás szerint magát tartar. az. Ez alkalommal tisztán arra utalunk, hogy a természetbeni díjlevelére minden lelkésznek szüksége van. Az állami végrehajtás nem csak bizonytalan a kivitelben, de a palástos végrehajtás szerepe nagyon disztelen, sőt szerencsétlen. Belkörileg kell a díjlevelet érvényesíteni. Találunk kell rá módot, hogy a hívek teljesítsék kötelességeiket. Az E. T. felsorolja az egyháztagok jogait, kötelességeit. Aki kötelességet nem teljesít, a jogokra sem számíthat. S különben a gyakorlat azt mutatja, hogy akik nem akarnak áldozni az egyházért, nem törődnek azon szolgálatokkal, javakkal és áldásokkal sem, melyek az egyház útján Istentől nyernek. Mit törődik az a cégéres bűnös, hogy milyen áldás: jelent a keresztség az ő ujjulítottja számára? Mi értéke van ennek vagy bármilyen szolgálatnak előtte? Amit nyilván és félreértetlenül ki is mutat azzal, hogy az egyházért semmit sem áldoz. Nem lehet a közegháznak tovább is tetlenül nézni, hogy lelkészel egyedül vívják családjukkal a létért, díjbirkózók legyenek betevő falatjukért, testi ruhájukért.!

Áttérve az erkölcsi kérdésekre: lehetetlennek tartjuk azt is, hogy a lelkipásztorok ilyen kevés tekintélye legyen. Respectus, megbecsülés, tisztelet nélkül nem lehet a szent munkát végezni. Az apostolok is tekintélyesek voltak a biblia szerint. Hogy értjük Pál spostoni pásztori leveleiben ez utasításokat: „Kettős tisztességre méltattassanak, kik a beszédben és tanításban fáradoznak.” „Méltóságot mutatlán.” „Íntás és fedj teljes méltósággal, senki téged meg ne vessen.”? Ha a lelkészt lehet szidni, gunyolni szemtől szembe, sőt talán még inzultálni is büntetés nélkül, ha egy káromkodó nem mer megszólítani, cégéres gonoszokat kiáltott bűneikért felelősségre vonni, mert életfogytiglani bosszat esküznek — hol itt a méltóság?! Ha legjobb szándékból rágalmat csinálnak, térszágos törésvéseit semmivé teszik, tervei akadályozzák, betevő falatját sajnálják, a kegyességért megvetik, tiszta, egyszerű igazságokért is üldözik, — hol itt a méltóság,

a megkülönböztetett szeretet és tisztelet, melyről a Szentírás szól? Így bizony sok Irónia van abban, hogy tiszteleseknek hívunk! Mi lelkipásztorok nem embereknek vagyunk szolgál. Soha! Mi Isten szolgál vagyunk. Lelkipásztorok, testvéreim az Urban! szeressük és segítsük egymást jobban, fogjunk össze nagyobb megbecsülésétünk kivívásában. Hiszen nem nekünk, méltatlan bűnösöknek van szükségünk erre, de mint hivatalosoknak, hogy Isten Igéje és a tudomány ne káromoltassék. Szent kötelességünk egymást szeretni, tanácsolni, segíteni a munkában; részt venni egymás bajában; védeni a támadások, sőt veszedelmei közegette; s támogatni egymást anyagiilag is.

Távol áll tőlünk minden hierarchikus, papuralmi törekvés, sőt teljes mértékben az egyetemes papság elvén állunk. Sőt első akarunk lenni a megalázkodásban, ismervén hibáinkat, mulasztásainkat, s tudván, hogy aki Inteni, sőt fenytleni akar: elsősorban a maga bűneivel szemben legyen szigorú. Alaposabban, buzgóbban kell olvasnunk Isten Igéjét, nem csak textust vennünk belőle. A lelkész esküben is ott van: „A teljes Szentírást szorgalmasan tanulmányozom.” Bűneinket Isten eldít meg kell bálni, hibáinkat, rossz szokásainkat elhagyni. A lelkigondozást hibebben végeznünk. Teljes erővel és szeretettel törekedni mindenre: „amik csak igazságosak, tisztességesek, amik csak tiszták, kedvesek, jóhírűek, ha van valami erény és dicséret, azokról gondoskodjunk. (Tit. 4., 8.) Először magunk adjunk jó példát, hogy az emberek jöjjenek utánunk. Annak nyomdokain, aki drága vérét, életét adta azért, hogy mi itt e földön szent életet éljünk, s odafenn idvezüljünk. Elismerjük magunkra nézve, amit symbolikus könyvünk, a II. Helv. hitvallás mond: „Szükséges kétségkívül, hogy az egyház szolgáló közt kellő fegyelem legyen. Ez okból azok tanítását és életét buzgón meg kell vizsgálni az egyházi gyűléseken. A hibázókat térítsék jó útra; hogyha javíthatatlanok, akkor az igazi pásztorok mozditák el őket.” Egyetemes papságunk van, s ezert az a presbiterek a legközelebbi munkatársak, kiknek az E. T. szerint: úgy magán-, mint családi életükben az egyház iránt teheretlen gazdaságukkal, tisztas magukviselésével, Isten házában buzgó gyakorlásával, a sacramentumokkal való éléssel az egyháztagok előtt példaként világozni.” Tehát nem szabad, mint sokszor megtörténik, különféle mellétekintetekből méltatlan, haszontalan, sőt gonosz embereket megválasztani, hanem akik okosságukkal és képességükkel erkölcsi és lelki munkát is végeznek. Azonkivül minden hívő munkatárs az ő egyház bizonyossága szerint, kik a lelkészt és a többi egyházi vezetőket támogatják, segítik, védik, az Igével bizonyosságot tesznek, beteget látogatnak, szegényt látogatnak, iratokat, lapokat, könyveket terjesztenek stb. A híveknek egész gyülekezetét tartjuk jogosultnak a fegyelem, azaz a kulcsok hatalmának gyakorlására, ami Kálvin szerint is: „csak az egyházi Itélet segítségével eszközölhető.” (I. m. 310), természetesen I-

képen a megbízott eljárók útján. Különösen kifejezi felfogásunkat a II. Helv. hitvallás: e lelki hatalom gyakorlása „inkább hasonlít a szolgálathoz, mint az uralkodáshoz.” Mert jobbítás a célja s az Ur akkor a gyűlekezet fenytékét helyben hagyja. (Folyt. köv.)

HIREK.

— **Hivatalos felhívás a lelkész urakhoz!** A minisztériumból érkezett megkeresés alapján ezúton hívjuk fel:

1. azokat a lelkész urakat, akiknek államségélyek — téves adatok folytán — a nagymihályi adóhivatalnál utaltattak ki, akik azonban a nagykaposi adóhivatalhoz tartoznak, hogy nyugtáikkal ez utóbbinál jelentkezzenek.

2. az abauji egyházmegye összes lelkészét, hogy adóhivatali hovatartozásukat haladéktalanul közöljék az ev. egyház referátussal. Mivel az esperesi hivataloktól bekért többi egyházmegye lelkészének adóhivatali hovatartozása nem bizonyult helyesnek, az adóhivatali hovatartozást egyszerűen a régi jegyzékek alapján küldték be, aminek az a következménye, hogy az adóhivatalok egymásra küldik vissza a kiutalási rendeleteket, ami nemcsak hosszadalmas és felesleges munkát, de legfőképpen nagy zavart jelent: kérjük tehát mindazon lelkészeket, akiknél az adóhivatali hovatartozás tekintetében 1918. okt. 30. lka óta változás történt, hogy azonnal közöljék saját jól felfogott érdekükben az utolsó illetékes adóhivatal székhelyét.

3. az összes esperesi hivatalok figyelmét arra, hogy mindennemű legkisebb változást, amely a lelkészek állásában, javadalmi viszonyaiban, családi állapotában előállhat, a lelkészek államségélyeinek folyósítása érdekében 15 napon belül mindig és következetesen jelentsek be a minisztériumba a következők sulye alatt. Ne történhessék meg az, hogy lelkészek állást cserélvén, a kiutalási rendeletek össze vissza mennek egyik adóhivataltól a másikhoz.

Szavazatbontás. A tisztánnemi ref. egyházkerület elnökségére és tisztikarára elrendelt szavazás határideje július hó 10-én járt le s 12-én a juni. 14-én Tátrafüreden tartott közgyűlés által kiküldött bizottság Rimaszombatban felbontotta a szavazatokat. Beadott összesen 134 szavazat. A választás eredménye a következő: püspök: *Czinke István*, főgondnok: *Lukács Géza*, papi tanácsbírók: *Péter Mihály*, *Oláh Péter*, *Hutka József*, *Pósa Lajos*, vil. tanácsbírók: *dr. Övdry Pál*, *Tornallyay Zoltán*, *dr. Baksay Dezso*, *Minay István*, papi főjegyző: *Réz László*, vil. főjegyző: *dr. Halmy István*, papi aljegyző: *Palaky Pál*, vil. aljegyző: *dr. Molnár József*; tanár képviselő: *Báthory Andor*; tanítói képviselők: *Becske Bálint*, *Vass Ádám*, *Rozgonyi István*, *Vajnay József*. A püspöki állásnál 1. szavazat esett másra; a főgondnoki állásnál 2.; a papi főjegyzőre 7. szavazat, a vil. főjegyzőre 11. szavazat oszlott szét; így egy néhány szavazat oszlott meg csupán a többi tisztái

lásoknál is. Érvénytelennek nyilvánított a bizottság több szavazatot részint az aláírások hiányos volta miatt, de legnagyobb részben amiatt, hogy a szavazólapok csak a lelkész hivatalok pecsétjeivel voltak ellátva, azonban az érvényteleneknek nyilvánított szavazatok is a megválasztottakra estek. Vajjon mikor szokjuk meg már a jog- és törvényszerű eljárás tiszteletben tartását? Egy egyház nem adott szavazatot, hanem szavazat helyett oly tartalmú levelet küldött, hogy *magyar egyh. ker. tiszteivelőkre nem szavaz.* Most erről többet nem írunk, mert azt hisszük, erre megjegyzést tenni elsőben az egyházkerületi közgyűlés lesz hivatott.

— **Püspökválasztás a magyarországi dunaielléki ref. egyházkerületben.** A dunamelléki ref. egyházkerület püspöki székeinek betöltése céljából beküldött szavazólapokat f. évi június 26. án bontotta fel a kiküldött bizottság Budapesten. Bekérkezett 275. egyházból 335 szavazat; nem szavazott 8. egyház. E szavazatokból dr. *Ravasz László* budapesti Kálvintéri egyházzszi lelkészre esett 208. Nagy érdeklődés kísérte e püspökválasztási mozgalmat országsszerte. Mi szlovenszki reformátusok is testvéries meleg érzéssel osztozunk dunamelléki hilttestvéreink örömeiben.

— **Örömnep Berelkén.** A beretkei ref. egyház f. évi jul. 10-én iktatta főgondnok állásába *Tornallyay Zoltán* tornalja — beretkei földbirtokost, mérnököt, ünneplés isentisztelet keretében, mely alkalommal a templom zsufolásig megtelt helybeli és vidéki közönséggel. Az egyház hívei valóságos ünneplétek a népszerű és buzgó kálvinista egyházi főgondnokot. Az ünneplés tetőfokát akkor érte el, mikor az Urasztalnál a helybeli lelkész üdvözlő beszéde és a főgondnok eskütétele után programmbeszédét mondotta. „Mint a szomszjas földre az ég jó esője — így írják nekünk —, úgy hatott a hívek szívére a hívek ékes, szép beszéde, mi a csüggeteg szívekbe és lelkekbe erőt, bátoritást, vigasztalást, megszentelt érzelmeket csepegtete.” Kísérje ez örömnepet gazdag áldás!

Kiadó: *A református egyházkerület.*
A kiadásért felelős: *Réz László.*

Nyomatott Gömöri Zoltán n. omdájában Rozanyón

Pályázat

a beregszászi református egyház organista-kántor s énektanító állására.

Javadalom: Lakás (3 szoba, konyha, kamara s mellékhelyiségek) természetben. 2 kat. hold kaszáló, 500 □ öl nyilaskerti föld, a temető 1/3 ának fötermése. 600 □ öl szőlő (évi hozama átlag 10—12 hl.), készpénz az egyház pénztárából —

1921. évre megállapítva, 9600 cseh kor., melynek felerésze drágasági segély címen szerepel, Stóla átlag 2500 kor. évenként.

Köteleesség: kántori teendők végzése, énektanítás az iskolákban, énekar vezetés. A pályázni szándékozók kellően felszerelt kérvényeiket f. évi augusztus 4-én 12 óráig nyujtsák be a beregszászi ref. lelkész hivatalhoz. A próbaorgonázás és választás augusztus 9-én 11 órakor lesz megtartva. Az állás 1921. szeptember 1-én elfoglalandó.

Beregszász, 1921. július 21.

Az egyháztanács.

Pályázat

a slavkovcei (Szalók, Zemplénm.) ref. előkönyörgő kántor-tanító állására. Fizetés: kilenc kat. hold szántóföld, nyolc méterm. termény, hat legelő, 24 kor. készpénz, törvényes államségély. Szlovákul tudás megkívánatik. Pályázat július végéig deregnyői (Zemplénm.) ref. lelkész hivatalhoz küldendő.

Pályázat

a körtvélyesi (Hrusov) református egyház kántor-tanító állására. Fizetés: 20 hl. rozs, 5 hold szántó, 1 vékás kender, félvékás káposztaföld, ehez 7 ekenapszám: 5 hold rét, melyen a szénát és sarjút a hívek lekaszálják, felgyűjtik és boglyába vagy a padba rakják; 32 méter kemény fűzifa az udvarra beszállítva; 100 kor. az egyház pénztárából; államségély; ingatlan után adót az egyház fizeti; szarvasmarha és sertés legeltetési jog. Két szoba, konyha, mellékhelyiségekkel s nagy kerttel. Pályázati határidő július 31. Állás szeptember 1-én elfoglalandó. Ref. lelkész hivatal Körtvélyes, u. p. Szádalmás (Jablonov) Abauj-Torna megye.

Pályázat.

A páskaházi (Gömörm) ref. egyház kántortanító állásra pályázatot hirdet. Javadalmazás: 4402 □ öl szántó és 1727 □ öl rét hasznonévezete. 10 hl. őszi élel-nemű, 4 hl. zab, 15 m. tűzifa beszállítva, munkaváltság címen 40 kor., két darab szarvasmarha és szabad sertés legeltetés. Kifogástalan lakás. Az államségély kérelmezve lesz. Az állás szeptember 1-ig elfoglalandó. Pályázati kérvények aug. 15-ig a ref. lelkész hivatalhoz küldendők. Páskaháza (Gömörm. u. p. Kunová teplíce.)

ORGONA

pedálos, 4 registerrel, 12600 K és felejobb. Principál sípok 1800 K-tól. Bárminemű e szakba vágó javításokat jutányosan, lelkismeretes pontossággal vállal

GUNA GYULA
mechanikus

Orgonahangszernagytelepe: Presov Harmonikumok 1600 K-tól. Kérjse árajánlatot!

Református Egyház és Iskola

A szlovenszkói és ruszinszkói reformátusok hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:		Felelős szerkesztő: RÉZ LÁSZLÓ	Szerkesztőség és kiadóhivatal: Rozsnyón, a református lelkész hivatalában, hová a kéziratok, előfizetések, hirdetések és az esetleges reklamációk küldendők.
Egész évre — 80 K	Negyed évre — 15 K		
Fél évre — 30 K	Egyes szám ára 1 K 20		
Megjelenik minden vasárnap.			

Magyar főiskolát!

Szlovenszkó reformátusságának, de Szlovenszkó egész magyarságának legégetőbb kérdése egy több fakultású magyar főiskola felállítása. Esetleges tájékoztatásomat mentse elszigetelt helyzetem, de legjobb tudomásom szerint még csak a kezdeményező lépések sem történtek meg egy magyar főiskola felállítása érdekében. Kérdések merednek reánk, melyek a gyermekeik jövőjét szívkön viselő szülők gondjait a kétségbeesésig fokozzák. Hol s hogyan fogják folytatni és befejezni felsőbb iskolai tanulmányait gyermekeink, akikre nézve — tiszta magyar vidéken élve s csak a magyar nyelvet bírva — már eleve ki van zárva akár a szlovák. akár a cseh, akár a német nyelvű közép és felső iskolázás. Egyesek — egyebet nem tehette — Magyarországon taníttatják gyermekeiket; de ki garantálja azt, hogy ezek csakugyan meg is találják elhelyezkedésüket Magyarországon tanulmányaik befejeztével? A csehszlovák állam pedig már ez évtől fogva egyáltalán nem hajlandó nostrifikálni a külföldi, különösen a magyarországi bizonyítványokat, képesítéseket; de meg ha hajlandó is, nem bírván az állam nyelvét, itt is lehetlenné válnak rájuk nézve az elhelyezkedés. Vagy talán némelyek azért nem találják égetőnek a kérdést, mivel megvalósulandónak látják amaz óhajtott állapotot, midőn a szűkség kényszerítő hatása alatt még a régi Monarchiánál is nagyobb területen ledőlnék egy a politikai, mint a vámhatárok s létre jön valami egyesült államok-féle alakulat, amelyben vallások, nemzetek, fajok — nem segítve, nem gátolva — szabadon fejthetik ki a bennök rejlő erőket s egy ilyen államalakulatban az egyének is — tartozzék bármely fajhoz vagy nemzetiséghez — meg van adva a neki megfelelő módon és helyen való elhelyezkedésnek a lehetősége?

Hozzon a jövő bármiféle alakulatot, nekünk a jelenleg adott helyzettel

kell számolnunk s jelenleg nincs égetőbb, fontosabb kérdése az itt élő magyarságnak, mint egy több fakultású magyar főiskola felállítása, ahol az állam nyelve is elsajátítható volna. Vajjon megvalósítható-e és mi módon?

Minden, tehát egyetemeszerű főiskolához is a puszta jogot megadja és biztosítja az Entente és Csehszlovákia között 1919. évi szept. 19-én létrejött kisebbségi szerződés I. fejezetének 8. cikke: „Azoknak a csehszlovák állampolgároknak, akik fajl, vallási vagy nyelvi kisebbségekhez tartoznak, joguk van saját költségükön jótékonyági, vallási vagy szociális intézményeket, iskolákat és más nevelőintézeteket létesíteni, igazgatni és azokra felügyelni, azzal a joggal, hogy azokban saját nyelvüket szabadon használják stb.”

Saját költségén tehát akár a ref. egyház, mint felekezeti kisebbség, akár a magyarság, mint nyelvi kisebbség állíthat fel akár teljes egyetemet is. De képes-e az ezzel járó anyagi áldozatra? Ha nem az erejét veszti, hanyatló öreg Európában, hanem az ifjú erőből duzzadó fiatal Amerikában élénk, bizonyára már meg is valósult volna egy ilyen intézmény, hiszen a szlovenszkói magyar intelligencia léte vagy nem léte forog kockán. De éppen mivel a dolog ilyen tragikus komolysága, semmiféle áldozattól nem szabad visszariadnia a magyarságnak. Ha önzés, szűkkeblűség fogja megátolni a megvalósulást, csakugyan beteljesedik a Jézusi mondás, hogy aki megakarja tartani a maga életét, elveszíti azt. Egyesek áldozatkészsége, újságok nyílt gyűjtése, szóval az összes magyarság összefogása sokat lendíthetnek. Esetleg olyan helyeken, ahol a közgondolkodás teljesen lezűlve, a ker. gyülekezetek valósággal torzképei az eredeti ker. gyülekezetnek, a szentek egyesületének, ahol Isten, egyház, vallás iránt teljes közönyösség, vagy éppen ellenséges magatartás nyilatkozik meg, ahol szóval teljesen kilátástalan a krisztusi eszmék szolgálata, nem célszerűbb volna-e ilyen helyeken még az egyházi, gyülekezeti

vagyont is a magyar főiskolázás szolgálatába állítani?

Ezeket kívül maga az állam sem zárkozhatik el az anyagi hozzájárulástól. Ugyancsak a kisebbségek védelmét célzó szerződés 9. cikke egyenesen kötelezi az államot a hozzájárulásra. . . . ezeknek a kisebbségeknek méltányos részt kell biztosítani mindazoknak az összegeknek élvezetéből és felhasználásából, amelyek a közvagyon terhére állami, községi vagy más költségvetésben nevelési, vallási vagy jótékonyági célokra fordítatnak.”

De meg mindentől eltekintve, az illetékes tényezők értessék meg a csehszlovák állam intézőivel, hogy — ha már így alakult a magyar kálvinistaságra nézve az államban való élet és a nemzetközi viszony, mint ahogy alakult — tegyék lehetővé a kálvinistaság s általában a magyarság részére nyelvének, kulturájának fejlesztését, az alsótól a legfelső fokig az anyanyelvén való iskolázást. Nem csak a rideg jog, de az emberiség is ezt javálja és kívánja.

Máthé Miklós
kiszari lelkész.

A nemzetközi szervezkedésről.

Lapunk 27-ik számában olvashattunk egy cikket a „nemzetközi szervezkedés”-ről Holló Géza lelkész úrtól. Valóban az eszme megérdemli, hogy több oldalról is hozzászóljunk. Azonban röviden meg kell jegyeznom, hogy a nevezett cikkben éppen a legfontosabb tárgyi részletek maradtak el. Mert a református egyházak (és csak ezáltal a ref. nép összessége) nemzetközi szervezkedésnek szűkségségét ma már senki sem vonhatja kétségbe. Bizonyítgatunk fölőlesleges. Nem világos a cikkből, hogy milyen nemzetközi szervezkedésre gondol a cikk írója, arra-e, ami már megvan s ennek a munkáját csak ki kellene egészíteni vagy pedig egy teljesen új nemzetközi szövetségére a holland, skót, amerikai, cseh, magyar stb. reformátusságnak, hasonlóan a róm. katolikusokhoz, mely utóbbi mód éppen az egyházunk alapját képező presbiteri rendszerrel homlokegyenest ellenkezik? E sorok írója távolról sem óhajtott vitát kezdeni, tisztán a Holló Géza lelkész ur által felvetett nagyszerű eszme folytán, úgy véljük, itt a jó alkalom arra,

feldolgoztatására, hogy abban lehetőleg minden gyakorlati szükség és jogos kívánalom befoglalassék s azoknak alapján majd az összeülő zsinat, a közegyház szebb és boldogabb jövője érdekében, könnyebb szerrel is jó törvényeket alkothasson.

Mert esetleg úgy járunk, hogy új törvényeink nem lesznek olyanok, mint kívánatos s akkor aztán későn lesz panaszkodni.

Csabay Pál.

Fegyelmet az egyházban!

(Folytatás)

Amint az eddigiekből is kiltetszik, az egyházfegyellemmel a hívek gyülekezete, közelebről az egyházi előjáróság kezébe akarunk eszközöztetni. Mert ha az E. T. értelmében minden egyháztagnak az a templomnak, a nyilvános istentisztelet, keresztelezés, esketés, temetés alkalmával, az iskoláknak gyermekeik taníttatása végett, a lelkészek, tanítók, énekvezetők hivatalos szolgálatának igénybe vétele, vallásügyi sérelmekben védelem keresése stb., — akkor ugyancsak az E. T. szerint kötelességük: „magánéletükben feddhetetlen, erkölcsileg tiszta, az evangélium szellemétől áthatott józan, mértékletes élet; a vasárnapok és ünnepek megtartása, a nyilvános istentiszteletek gyakorlása, az urvacsorával való élés, gyermekeik vallásos nevelítéséről való gondoskodás, az egyházi és iskolai közterhek viselése, pontos lerovása, az egyházi felsőbbsség rendeletei iránti engedelmesség, egymás iránti kötelességeik hűséges teljesítése.” Ugyancsak egyházi törvényeink szerint „vétket követ el minden egyháztagnak, ha hitűségbe, vallásos érzületbe, közerkölcsiségbe ötközik. Vétek „bármely tisztet viselőnek ily cselekménye vagy mulasztása” s ha azonkívül még, az egyházi tekintélyt lealacsonyítja, a viselt egyházi hivatali állást sérti. Vétek „az ellenszegülés vagy engedetlenség az egyházi felsőbbsségek törvényes rendeleteivel és határozataival szemben, vagy az azok ellen való izgatás; továbbá nyilvános kigunyolása írásban, szóban, képes ábrázolatokban vagy nyomtatásban az egyházi hatóságoknak vagy határozatoknak.” Mit jelentenek ezek? Miért irattak ezek meg? Azért, hogy tartsuk meg. Aki kötelességét nem teljesíti, nem számíthat jogokra sem. Most pedig idézzük pár rövid szakaszt Kálvin Institutiójából: „De mivel némelyek a fegyelmet annyira gyűlölik, hogy még a nevéből is iszonyodnak, az ilyenek gondolják meg, hogyha egyetlen társadalom, sőt egyetlen hajlék, ha még oly kis család lakik is benne, helyes állapotában fegyelem nélkül meg nem tartható, sokkal inkább szükséges ez az egyházban, melynek állapotához a legnagyobb rend állik... Ennélfogva mindazok, akik vagy a fegyelem megsemmisítését kívánják vagy annak visszaállítását gátolják — tegyék ezt akár szántszándékkal, akár meggondolatlanból — bizonyára az egyház végső szétdöntését mozdítják elő... Mikor tehát már látjuk, hogy az egyházban szörnyű pusztulásnak némi

előjelei fenyegetnek amiatt, hogy a nép fékentartására semmi gond és mód nincs, maga a kényszerűség kiáltja, hogy orvoslásra van szükség. Egyetlen orvos szer pedig az, amelyet Krisztus is parancsolt, s a kegyesek is mindig használtak, „(I. m. 507) „Ennélfogva midőn az egyház a tettenkapott házasságtörőket, paráznákat, tolvajokat, rablókat, pártütőket, hamisan esküdőket, hamis tanukat, s több efféle embereket, valamint a makacsokat, akik enyhébb büneik miatt is szabályszerűen megintelve Istent és az ő ítéletét guny tárgyává teszik — közösségéből kirekeszti, semmi jogot ok nélkül nem bitorol, hanem abban, az igazságszolgáltatásban jár el amelyet rá az Úr bízott. Akik biznak abban, hogy az egyházak a fegyelemnek e köteleke nélkül sokáig fennállhatnak, vélekedésükben csalódnak... Es itt gondot kell fordítani az urvacsorára is, nehogy a külömbőség nélkül való kiszolgáltatás megfertőztesse azt, mert a legteljesebb mértékben igaz, hogy akire az osztogatás bízott, ha tudva és akarva megtámaszt bocsátott ahoz, akit joggal visszautasított volna, (az) szeszégtörő, mintha az Úr testét kutyáknak dobta volna oda.” (509) „Mert nem elég, ha azt aki rossz példát mutató bűn cselekményeit véghezvivén az egyházat súlyosan megsértette, csupán szóval dorgálják meg, de meg kell fosztani egyidőre az urvacSORA közöltetésétől, amíg megbánásról vallást nem tesz. (511) A II. Helv. hitvallás is világosan mondja: „Az egyházi szolgáknak tiszte, hogy a bűnösöket feddjék, a tévelygőket utbaigazítsák, az eselleteket fölemeljék, az ellenmondókat meggyőzzék, végre a farkasokat az Úr aklatól elűzzék. a bűnösöket és bűnösöket bölcsen és komolyan megrójják, és el ne vessék és el ne hallgassák a bűnt.” A kivételnek bölcsen, körültekintően, mégis határozottan kell történni. Először a legrikítóbb bűnösöket, s a legcégéresebb bűnösöket, kell megfenyíteni. Az adott helyzetben állandóan a hit és erkölcsi élet maximumát kívánjuk, fokozatosan haladjunk a tisztultabb és jobb állapotok felé. De elvégre is csak erkölcsi és lelki eszközök vannak kezünkben; magyarára senkit nem viszünk, sőt még meg sem vesztoztetünk. Aki semmiféle jó szót, lelkifenyitést elfogadni, eltörni nem akar, kiléphet az egyházból; ami nem olyan veszedelem lenne, mint egyesek gondolják, sőt előrehaladás. A 115 dics. 4. verse mondja „a megromlott szíveknek, bűnben megrögzött lelkének, Társalkodásuktól irózzál, közölded őket kivessed. Mint rossz tagokat emessed. Hogy a jóknak kárt ne okozzál.” A legjobb argumentum pedig: hogy meglegyen a szentek közössége, ha tökéletes földi egyház nem is lehet. Mert ha a dolgok folyása így marad: a jók nem lehetnek nyugton, a becsületesek békében, a lelki előhaladás meggátolva, hit szemérem, szeretet, alázatosság, áldozat megvetve... Óh hány eset van, hogy a gonoszok, erőszakosak, hitetlenek, gőgösek nem csak kint, de a szentfalakon belől is uralkodnak, a „pusztító utálatosság az oltárig hatol!” Békesség, fejlődés,

öröm az alázatosoknak és híveknek, fenyték a gonoszoknak! Azt akarjuk hogy a jók cselekedhessék a jót és az igazak szabadságban éljenek valahára!

Mindamellet nem szabad figyelmen kívül hagynunk amit Kálvin mond, hogy: „az egyházhoz oly szigorúság illik, mely a szelidség lelkével van egybekötve (I. m. 512) Kötelességeink minden lehető módon arra igyekezni, hogy azok a jobb utra térve az egyház társaságába és egységébe visszajöjjenek. „Ne tartsátok őket ellenségelteknek, hanem Istenétek őket mint atyáikat” mondja Pál apostol (II. Thesz 3.15) Igen. árt karok várják őket ha megalázkodnak, és a hívek boldog közössége, csak komolyan akarják. Hiszen hogy újra idézzük a Helvetica confessiót: a fegyelem szolgálat inkább, mint uralkodás. „Amit pedig az egyház nem dorgálhat, mondja az Institutio — türelmesen viselje és szerető szível sóhajton és gyászoljon felett.” (I. m. 516) Az eddigieket még nagy erővel támogatja Heidelbergi Káténk — mit templomi magyarázata is méltóan tartunk — mikor a XXXI. Urnapjánál a 73. kérdésben ezt mondja: „Micsodák a menyország kulcsai? Felelet: A szent evangélium hirdetése és a ker. egyházi fegyelem, melyekkel a menyország a hívők előtt megnyílik, a hitetlenek előtt pedig bezárul.” 85. kérdés: „Mi módon nyílik meg és mi módon zárul be a menyország a ker. egyházi fegyelem által? Felelet: Oly módon, hogy Krisztus parancsolatjából azok, kik a keresttyén névvel nem keresttyéni tudományt vallanak s nem keresttyéni módon élnek: minakutána néhány ízben atyaliságos intést kaptak és tévelygéseikkel és bűneikkel fel nem hagynak: a gyülekezetnek vagy az ez által s célból megbizottaknak bejelentenek és ha ezek intésőre sem hajlanak semmit: ezek kirekesztjük őket a szent sacramentumokkal való eltiltással a ker gyülekezetből, Isten pedig a Krisztus országából. De viszont ha valóságos megbizulást igények és mutatnak fel, mint Krisztusnak és az egyháznak tagjai ismét visszafogadtatnak.” Ezután jönnek a szentírásbeli bizonyágok.

Vége köv.

Külföld.

A keresttyén lelkismeret munkája. A nagy világháború a nyomában tamadó vallási, gazdasági és politikai megrázkódások, alapelveikben tamadták meg a keresttyén egyházakat. Mi — akiknek magunknak meg van az óriási küzdelmünk az életért, nem vagyunk képesek fölvenni a küzdelmet a keresttyénég elvelt tamadó irányzatokkal. De talán nem lesz érdeknélkül röviden megemlítenünk, hogy Amerikában már a háború alatt ébredezett a lelkismeret, már ekkor érezték egyesek, hogy a világháború megcsufolja mindenféle keresttyén egyház prédikációját. Ezért most az összes keresttyén egyházak vezetői — hirneves egyházak és világak egy bizottságot alkottak a minden népre egyaránt csak pusztulást hozó háború okainak megvizsgálására. A különféle problémák tüzetes megvitatás

után leszűrdött elveket a bizottság egy-egy terjedelmes füzetben szokta közzé tenni. A legutóbbi „Christianity and Socialism” (Kereszténység és Socializmus) az egyház munkáját vizsgálva az ipari és kereskedelmi élet rekonstruálásáról. Mostani társadalmi életünket, a maga teljes berendezésével együtt úgy tekintik — és méltán — mint amelyik a durva önzésen alapul, az önzés minden cselekvés principiuma, teljes ellentétben a szeretet, szolgálat és a mások javáért való küzdelem keresztyén törvényeivel. Az ideálok nagy keresztyén tanítása ez: az emberi személyiség értékelése, a testvériség alapelve s a szeretetteljes szolgálat törvénye. A társadalmi élet megjavítására szolgáló keresztyén és szocialista módszerok közli különbség tehát főleg abban kulminál, hogy míg az előbbi az emberi lélek ujjíteremtését tekinti egyedül centrális hatalomnak, amelyből minden jó és üdvös dolog származik, az utóbbi remél egy nagy csodát a szocialis berendezkedés proletáriátusától, mint amelyet oly tökéletesnek tart, hogy már a keret előteremt egy új világot az egyének és emberi lelkek megváltoztatása nélkül. Cs. S.

HIREK.

— **A nemes törekvés jutalma.** Csekey Sándor atyánkfia, Csekey Dávid lelkész-társunk nemes törekvésű, tehetséges fia, ki a budapesti theol. akadémián végezte tanulmányait s szerezte meg lelkészi oklevelét, a múlt iskolai évben Edinburghban, a skót szabad egyház teológiáján bővítette tanulmányait — mint örömmel értesülünk — kiváló eredménnyel, úgy, hogy a theologia senátusának ajánlására a jövő iskolaévet is Edinburghban fogja töltetni s tanulmányait az *egyelemen* fogja bővíteni, nyervén erre megfelelő ösztöndíjat. A nemes törekvésű, szép készségű, szerény Ifju atyánkfíát meleg szeretettel köszöntjük szép sikere alkalomból.

— **A tiszáninneni ref. egyházkerület közgyűlése.** A tiszáninneni ref. egyházkerület július hó 5-én Miskolcon tartotta *Révész* Kálmán dr. püspök és *Dókus* Ernő főgondnok elnöklete alatt közgyűlését. *Révész* Kálmán dr. püspök bejelentette, hogy a sátospataki jogakadémiát csak abban az esetben lehet fenntartani, ha a *mármaroszigeti, sárospataki és kecskeméti jogakadémiákat egyesítik Sárospatakon.* Az egyesítésre vonatkozó javaslatot az egyházkerület egyhangu lelkesedéssel fogadta.

— **Egyházkerületi közgyűlés Erdélyben.** Az erdélyi ref. egyházkerület közgyűlése július 2—3-án volt Kolozsvárt. A gyűlés tárgyai voltak: lelkészszentesítés, kerületi főgondnok választás, tanárok, tanácsbírák, theol. és kollégiumi gondnokok *választása, közjogi rendezést igénylő*

egyházi és iskolai ügyek. Ugyanekkor tartotta ülését az Erdélyi Református Papi Értekezlet is.

— **Jánossy Zoltán debreceni lelkész pénzbüntetésre ítélte a tiszáninneni ref. egyházkerületi delegált fegyelmi bíróság júl. 5-én.** A bíróság Jánossyt az egyházi törvények elleni vétségben (mint államtitkár hosszabb ideig engedély nélkül volt távol lelkészi székhelyétől) mondta ki vétkesnek és 2000 kor. pénzbüntetésre ítélte. de lelkészi állásába visszahelyezte. Végső fokozat ez ügyben a konvent fog dönteni.

— **Vallásitanári vizsga Sárospatakon.** Az egyházkerület elnöksége a középiskolai vallásitanári vizsgálat idejéről szept. 12-ét (írásbeli) és 13-át (szóbeli) tűzte ki.

— **Új román kath. gimnáziumok Szlovénországban.** A „Slovensky Dennik” arról értesül Prágából, hogy Kmeiko püspök Susta közoktatásügyi miniszterrel tárgyalást folytatott *három új katolikus lelkészeti gimnázium* felállításáról. E gimnáziumok székhelye lenne: Nyitra, Besztercebánya és Rózsahegy. Hát a mi református lelkészeti gimnáziumunk ügye mikor kerül tárgyalásra? A törvényes rend és a viszonyosság álláspontján vagyunk.

— **Magyar református árvaház** — Amerikában. Az amerikai magyar református egyesület árvaházat vásárolt, mely Pittsburghtól 2 órányira van. A szent célra egész Amerikában feltűnő buzgósággal adakoztak magyar református hivateltak. Az árvaház igazgatója és árvaatyja *Kalassay* Sándor nyugoti esperes lett, aki az árvaház érdekében legtöbbet fáradozott. Vajjon mikor buzdulunk mi fel hasonló célú, nemes keresztyén intézmények alkotására?!

Kiadó: *A református egyházkerület.*

A kiadásért felelős: *Réz László.*

Nyomatott Gömöri Zoltán nyomdájában Rozsnyón

Pályázat.

A szilicei ref. egyház orgonista-kántortanítói állásra pályázatot hirdet. Javadalmazás: 15 (tizenöt) köből kirostált gabona, 9 (kilenc)hold és 875 négyeszőgöl szántóföld. Munkáltatását 15 ekés napszám után folyó ár szerint az egyház fizeti. Két holdnyi rét használata és hazaszállítása: egy drb káposztás föld, melyből egyharmad a második tanítóié. Egy drb kenderföld, 30 méter tűzifa haza szállítva. Egy drb veteményes kert a funduson, mit az egyház kerítésben tart. 40 korona tandíj a teljesen szegény gyermekek tanításáért. Tandíjkárpótlás és segély az államtól kérelmezve lesz. Terettségért az egyh. ker. által előírt stóla, Egy féltelék után járó legelítési jog és a Nyírjesen 9 hold legelő. Három szobából álló tisztességes lakás, két pince, sertésöl és méhes. Pályázati határidő augusztus 15. Az állás szept. 1-én elfoglalandó. Kérvények a ref. lelkészi hivatalhoz küldendők.

Szilice, 1921. július 17. Gömörmegye, posta helyben.

Pályázat.

Rimaszombat—bakti p. telepítvény község református iskolájánál a **tanítói** állás betöltendő. Javadalmazás: évi 1200 korona a rimaszombati ref. egyház által fizetve, mintegy 30 hold szántóföld, rét, erdő, legelőbeli illetőség, minden iskolás gyermek után 30 kg. termény, külön vallás- és énektanításért terménybeli járandóság stb. Két szoba, konyha s kamrából álló lakás. Az állás folyó évi szept. 15-ig betöltendő. Jelentkezések egyszerű bizonyítvány-másolatokkal, nyelvismeret feltüntetésével Sütő István főgondnok Rimaszombat cím alatt eszközözendők.

Pályázat

a **nagyszőlősi református kántororgonista-tanítói** állásra. Javadalom: szép háromszobás lakás pincével, kamarával, konyhával; 13 hold szántóföld, 2 hold legelő, ócskaterető, ujtemető egyharmada, faiskola, (ez ingatlanok évi bére most 2437 kor.), — készpénz 868 kor. évenegyedenként előre, jó stóla, reménylendő államsegély.

Kötelessége: a kántororgonistatanítói állással járó munkák teljesítése; ifjusági énekkar szervezése, a ref. egyház hűséges szolgálása. Pályázati határidő 1921 augusztus 10. Állás 1921 szept. 1-én elfoglalandó. Felhívásra a pályázók orgonapróbára megjelennek. Megválasztottak utköltőségét az egyház megtéríti.

Nagyszőlősi ref. lelkészi hivatal.

Pályázat.

A **nagyborzsovai** (Bereg. Ruszlnszkó) ref. egyház kántortanítói állására pályázatot hirdetek. *Javadalmazása:* 1. Lakás (két szoba, konyha) természetben. 2. Kert: 1318 öi. 3. Szántóföld: 3 k. hold 966 öi. 4. Rét: 4. k. hold 1000 öi. 5. Készpénz az egyháztól: évi 528 kc. 04 fillér. 6. Fizetéskiegészítés az államtól. 7. Stóla: cca. 100 kc. Kötelessége: a 6 osztályú vegyes elemi és ismétlőiskola vezetése. Istentiszteleteken, temetéseken és kívánatra az esküvőkön az éneklés végzése. Lelkész akadályoztatása esetén annak helyettesítése. Pályázati kérvények aug. 15 ig alantírt címre küldendők.

Az állás szept. 1. elfoglalandó. Nagyborzsova (up. Velké Muziovo) 1921 júl. 18.

Kovács Dezső
ref. lelkész, isksz. elők.

ORGONA

pedálos, 4 registerrel, 12600 K és fejebb. Principál sípok 1800 K-tól. Bármilyen e szakba vágó javításokat jutányosan, lelkiismeretes pontossággal vállal

GUNA GYULA

mechanikus

Orgonahangszernagytelepe: **Presov**
Harmonikumok 1600 K-tól. Kérjen árajánlatot!

Református Egyház és Iskola

A szlovenszkói és ruszinszkói reformátusok hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:
Egész évre — 80 K Negyed évre — 15 K
Fél évre — 30 K Egyes szám ára 1 K 20
Megjelenik minden vásárnap.

Felolós szerkesztő:
RÉZ LÁSZLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Rozsnyón, a református lelkézi hivatalban, hová a
kéziratok, előfizetések, hirdetések és az esetleges
reklamációk küldendők.

Aratás és takarás.

Egy falusi gyülekezet lelkésze sohasem zárkozhatik el a természet szemlélete elől, úgy, mint a városi; mert bármennyire legyen is szobatudós, ott kell neki leélni életét a természet ölében, a természet fiait, a földművesek között. Ha kilép szobájából udvarára, már a természet táruul fel előtte. Ha csak egy sétat tesz is a falujában, már látja az ő egyszerű hivatást, amint vagy kifelé sietnek a mezőre, vagy fáradtan haza tartanak, vállalkon a mező munka eszközeivel, melyek az évszakokhoz vannak alkalmasak. Most például az aratás és takarás eszközeivel látjuk őket felfegyverezve utcáinkon, amint csoportokban haladnak végig.

Haj! egykor vig nótázás között, ma pedig némán. Talán nem születik magyar dal már az ajkakon? Hiába, bizonyos lehangoltság vehető észre népünk-nél most, még aratás idején is. Pedig — legalább itt a mi vidékünkön — a szűk aratás sem bánthatja a lelkeket, mert az Úr jókedvű volt hozzánk s megáldotta határainkat szép sor keresztekkel. Akkor valahol másutt kell keresni a lehangoltság okát. Talán a lelki élet terén.

Ugy-e bár, lelkésztestvéreim, amikor ez évszakban — szorosabban véve az aratás és takarás heteiben — kezünkbe vesszük a bibliát, gondosan keressük a megfelelő szöveget, amiről prédikálhassunk. Azt akarva, hogy kielégítsük az éhező lelkeket mennyei kenyérrel, felüldítsük a bágyadt, megláradt lelkeket az ige ragyogó harmatcseppjeivel. Ilyen keresés közben találtam meg a Máté ev. 9. r. 36—38. verselt. Elgondolkoztam, vajjon alkalmoszerűek-e ezek a versek a mai körülmények között, vagy mást keressek. E szöveg mellett maradtam. Oka pedig ennek az, hogy ha az Úr Jézus körüljárna ma is a városokat és falvakat s a legszentebb vizitációt megtartaná, bizony könyörületességre indulna az ő szelíd lelkével, mert látná, hogy bizonyos sokaságok mennyire meggyötörve, lelki-
leg szétszórtva vannak, dacára, hogy egy

gyülekezetnek tagjai! Sőt tovább megyek, merem állítani, hogy a lelkészekhez is volna szava, még pedig azt mondaná: „az aratni való sok, de kevés a munkás.” Még könyörögni is tanítana, ezt mondván nekünk: „Kérjétek az aratásnak Urát, hogy küldjön munkásokat az ő aratásához.”

Felteszem a kérdést: Mi hasznosabb úgy magunkra, mint gyülekezetelnkre nézve? Ha takargatjuk fogatkozásainkat vagy őszintén feltárva azokat, sietünk a gyógyítással, hogy a különféle betegségek és erőtlenségek elpusztuljanak a nép közül? Ne mondja senki sem, hogy a betegség nem általános a nép között! Nagyon is erőtlenek vagyunk!

Elnézem földműves atyáimait, mint verejtékezőnek az aratás munkájában, az égető nap heve alatt allig-allig akad, aki panaszkodna a nagy hőség miatt. Tereljük csak a lelki élet terére a beszélgetést! A fáradtság, az erőtlenség rögtön kitérsz. Itt már az aratás borzasztó nehéz. Az evangéliom napja, mintha nagyobb hőséget árasztana, mint a természeti nap, hatása alatt rögtön elalél a lélek. Azért van azután, hogy sokan az árnyékos helyet keresik, onnan szemlélődnek még a lelkészek közül is. Pedig ha értékelni akarjuk az aratás munkáját, bizony ki kell állani az égető nap alá, köztük lenni az aratóknak, mert értsük meg, sok az aratni való, a munkás pedig kevés.

Sietős a munka az aratás idején, mert csak akkor lehet dolgozni, míg verőfényes az égboltozat, a takarás nagyszerű munkáját nem lehet hallogatni, magatok tudjátok ezt lelkésztestvéreim, kik a természet ölében — velem együtt — éltek. Minél több a munkás, annál jobban folyik az aratás.

Ti magyar reformátusok, az egyházi élet terén is álljatok velünk egy sorba, kik nem a magunk hasznát keressük, hanem a ti boldogságotok megvalósításán fáradozni akarunk. Azt akarjuk, hogy az aratás Ura olyan munkásoknak találjon mindnyájunkat, mint akik elmehe-
lünk az ő aratásába. Az aratás munká-

ját megzavarhatja egy egy váratlan, hirtelen kitörő vihar — a lelki aratás terén is: de aki küldi a vihart, el is viszi. A vihar is az Ő szolgálatában áll.

Napjainkban az egyházi élet terén is új alakulatok keletkeznek, hasonlóan az aratás és takarás munkájához. Aki jól betakarítja a vett áldásokat s azért nem háládatlan, okosan használva fel a vett javakat: az nyugodtan néz a jövőbe s éneke lesz a XLVI. zsoltár.

Csepe,

Siposs Imre
ref. lelkész.

Önálló ref. ügyosztályt a Minisztériumba.

Elérkezett igazán már a 24-ik órája is annak — ha csak hűckóba taszított hamupötkék nem akarunk maradni — hogy azt a jogos, természet szerű követelményt, amit a szlovenszkói reformátusság emlékiratában egyik életfetélel megjelölt, és ami a választóiratot megelőzően már az 1920 dec. 19-én 5411. sz. alatt kell kormányleiratban határozottan és világosan megígértetett, hogy t. i. egyházi ügyeink és érdekeink képviselete számára külön ref. ügyosztály állíttassék fel a minisztériumban: vezető férfaink háladéktalanul érvényesítsék és a kormánynál keresztül vigyék, miután csak a vak nem látja ezt, hogy az eddigi helyzet rosszabb a semminél!

A mai ügyosztály, melynek keretében osztattunk be, nemcsak semmit nem lendít sorsunkon és érdekeinken, de határozottan mellőztetésünkön, megrövidítésünkön, háttérbe szorításunkon dolgozik. Szomorú, de való, hogy így van, amit bizonyítani igen könnyű, csak rá kell mutatnunk minden téren, hogy az ő segítségével ugyan mit értünk el az ideig, vagy jobban mondva, mennyire háttérbe szorítottunk, minő rövidséget szenvedtünk minden törvényben gyökerező jogaink ellenére!

Előző évi járargóságainknak visszatartása, majd kétségessé, vitássá tétele az ő számlájára írható azon ürügy kísérelésével, hogy nem szervekedtünk, fogadalmat nem tettünk, igénybe nem vettük!

Azokat a törvényesen megállapított illetményeket éppen úgy örökölte a jogutód állam, mint a hogy birtokba vette a javára kikerekített határvonalon belüli az állami javakat és közjövödelmeket,

amelyeknek természetes terheit képezik azok az illetmények, melyeket rajtunk kívül ugyanazon törvények alapján minden ellenvetés nélkül ki is szolgáltatott a többi felekezeteknek, csupán velünk szemben eszeitek ki jóindulatának egyáltalán nem nevezhető érületre valló ürügyeket, amelyek segélyével és hangoztatásával megfoszthatni vélnék igazainktól.

A törvény világos szavai szerint pedig attól csak államellenes vétség vagy büntető törvénykönyvbe ütköző cselekedet címén lehetne megfosztani, de ilyenre okot nem adtunk, azzal meg nem vádoltattunk, sem abban el nem marasztaltattunk, ámde mostoha ügyosztályunk kieszelte és sikerrel nekivetette a gáncsot! Humánizmusa tultette magát könyvedén azon, hogy két szük esztendő alatt is, — amikor valóságos kitagadottjai voltunk az államnak, — élünk, ruházkodunk kellett hitelekből!

Az összkormányzat legkülönbözőbb ágazataihoz tartozó alkalmazottak egyes eseteiben a közel multban, de még ma is megtörténik, hogy 2—3 évre visszamenő illetményeket reklamálnak és nyerne meg. Ezek sem vették talán igénybe az ilyen törvényes járandóságokat? ezeknek pénze is a költségvetési évek bezártával visszautaltattak az állampénztárba, akár csak a ref. lelkészeké? és most ott már hét lakat alatt őriztetnek s külön parlamenti felhatalmazás kell hozzá, hogy nagy kegyesen kifizethetők legyenek? Csak hogy a tények mást mutatnak és pedig azt: *„ha akarom vehes, ha akarom nem vehes.”*

De most jön még a java a kedveskedésnek! Minthogy arra már villanylámpával se lehetett ürügyet keresni, hogy még egy harmadik év illetményeire is rá lehessen fogni azt, hogy *„nemvették igénybe”* s visszautaltatni az állampénztár nívánájába: eszeitek ki e helyett oly másnemű kedveskedést, aminek látára ne mondhassuk, hogy nem *„megkülömböztetett jóakarattal”* kezelnek bennünket.

Mig a többi felekezet igényjogosultjai egyszerre és egyösszegben kapták meg járandóságaikat: a féltő atyai gondoskodás nekünk méltóságos lassu tempóban, apródonként, tisztes időtávolságban, akár csak betegnek kávéskanállal az orvoságot fogja kimérni és beadogatni külön-külön az egyes címeken megillető járandóságokat, nehogy csödmér támadja meg egészségünket.

Mi egyéb ez, mint tendenciózusság! mely sáppadozik azon már elkerülhetlen, megmásíthatatlan tény látára, hogy most már igazán adni kell! Adja tehát ugy, hogy ahhoz is keserűség, elégedetlenség fűződjön, hogy észleltesse, miszerint az a kuckóba taszított hamupipóke járandósága!

Sokan felsóhajthatnak, midőn a napokban hivatalos értesítés érkezett arról, hogy a miniszter végre valahára a máj. 9-ikén gyorsan folyósítani ígért folyó évi illetményeket *egyösszegben* kiutalta a minap 2 millió 175 ezer koronában. *) No most ugye azt várjátok, férfiak és

*) Ilyen értesüésről azelőtt tudomásunk szűz.

atyák, hogy már utban is van ugyan-csak *egyösszegben* a járandóság s megkezdhetitek adóságotok részlettörlesztését? Buzgó ügyosztályunk mindent megtett arra nézve, hogy ez ne így történjék, vagyis, alig tett valamit azóla, hogy febr. vége táján kézhez vette az összes járandóságokat egy ugyanazon lapon feltüntető jelentő leveket. Csupa óvatosságból most kezdett hozzá annak tételei egyenkénti kiemeléséhez. Külön-külön fogja bámulatosan bürokratikus taktikával más-más rendelőlapokon a kifizetésre felhatalmazó utalványozást szétküldeni, nehogy az adóhivatalokat zavarba ejtse, bennünket pedig könnyelmű költsékezésbe sodorjon, vagy elszédítsen a nagy summa látára!

Hát ez ellen a legkomolyabb *„vótó”*-t emeljük, mint a mely a miniszter Intenciójával is határozottan ellentétben áll! Ez már közönséges bosszantás, ami indokolatlan munkaszaporulatot okoz az adóhivataloknak is, tőlünk pedig jogosulatlanul vissza tartja azt, ami esedékessé van téve! Felhívjuk e helyen vezető egyházi férfaink figyelmét arra, hogy haladéktalanul tegyenek lépéseket e jogtalan eljárás ellen, de egyben sürgessék meg az önnálló ref. ügyosztály megszerzését s emancipáltassák ügyünket az eddigi mostohaság alól. Ha semmi más, de ez az egy eset is elegendő arra, hogy rekrimináljunk minden eddigi mellőzöttségünk és sérelmeinkért. Megvagyok győződve, hogy más lesz a helyzet, más az elbánás, ha más lesz az informátor, aki ügyeinkben eljár a kormánynál, ahol jóakarattal nem nehéz megértést és méltánylást találni!

Öröklő.

„Jogalap.”

Lapunk 29-ik számában e címen Boross Kálmán által írt cikke ugyan szerkesztőnk egészen helyesen azonnal megfelelt, úgy hogy tulajdonképen nem is volna szükséges további reflexiót fűzni hozzá tárgyi szempontból, épen abból az okból, mert a rekriminálás, mint elmúlt dolgokra való vonatkozás általában nagyon keveset szokott használni az ügynek, amelyet mindnyájan teljes odaadással óhajtunk szolgálni. Ha tehát — a már megadott válasz dacára — mégis hozzászólok az üggyöz, csak azért teszem ezt, hogy rámutassak tétéles jogunknak némely intézkedésére, s azoknak egymással való összefüggésére, felhíván B. K. testvérem figyelmét, egyúttal eloszlatni próbáljam tiszteletreméltó aggályait, amelyekkel nem találja meg a jogalapot — különösen a tiszáninneni egyházkerület némely eljárásában, amelyet *„fejletlen kapkodásnak”* nevez.

Előre bocsátom, hogy reánk is kötelező volt a józan észnek az az ési jogelve, hogy rendkívüli viszonyok rendkívüli intézkedéseket tesznek szükségessé, így ezek is jogalappá válnak. Ilyen rendkívüli intézkedés volt a tiszáninneni egyházkerületnek az a határozata, mely szerint Czinke István teljes püspöki autoritással ruházta fel, amely azért vált szükségessé, mert a kormány nem vpl. haj-

landó a kívülről reá ruházott hatáskört akceptálni s vele ez alapon az egyetemes szlovenszki egyház ügyeiről tárgyalni. Nekünk pedig nagy szükségünk volt arra, hogy az egyházi közgazgatás és egyetemes egyházunk közjogi gépezete végre meginduljon. Ez megtörtént s nem a tévedés belátása, hanem a szigoru alkotmányos érzés sugalta azt a határozatot, mely szerint a teljes tisztikar megválasztása — tízéves tisztújítás alapján — elrendelitetett.

Arról lehetne csevegni sokat, hogy a szervezkedést, az új rendbe való beilleszkedést meg kellett-e és mikor kellett volna megkezdeni. Szerintem már régen, de — úgy vélem — a szavazatok tulajnyomó többsége a ratifikálás után azonnali követelte volna a szervezkedést. Ezt — épen a B. K. által hangoztatott azon az elvi alapon, hogy demokratikus egyházunkban minden jog alulról fakad — 1920 november havában megkezdők és pedig, amennyiben az alsófok, az egyházközségek meg voltak, a második fok, az egyházmegyék. Az alakulást, ahol arra szükség volt, mint pl. Tiszáninnen az abauji, tornai és alsózempléni töredék egyházmegyékénél, ezeknek indokolt előterjesztése képezte. (E. T. I. t. c. 49. §) A folytatásnak következni kellett az egyházkerületeken, ahol az indokolt előterjesztés szintén meg volt (I. t. c. 60. §), de ezt a zsinat elé azért nem lehetett terjeszteni, mert eöb annak összehívása iránt kellett az intézkedéseket megtenni és az előmunkálatokat elkészíteni, amely kötelesség az egyetemes konventre hárul (75 §) Ugy de az egyetemes konvent tagjai az egyházkerületi közgyűlések választják (70 § b.) tehát e célból is meg kellett szervezni az e. ker. közgyűlést, amelyre az egyházmegyei közgyűlések is elküldik az ő követeiket. (61 § b.)

Kétségtelenség a mindenképen jogalap nélkül, sőt egyenesen a tétéles jogba ütközik B. K. azon kívánsága, hogy az espereseknek és h. püspököknek először is a zsinati képviselők választását kellett volna elrendelniök. Sőt! — épen annak nem lett volna jogalapja s ha netalán ez megtörtént volna, arra a zsinatra a tétéles jog alapján rá lehetett volna sütni a törvénytelenség bélyegét. E. T. I. t. c. 7. § a ugyanis így rendelkezik: Az egyetemes konvent jog- és hatásköre:

„e) a zsinatnak a törvényes időben vagy szükség esetén *rendkívüli összehívása* és megtartása iránt elnöksége útján intézkedik.

f) a zsinatra szükséges előmunkálatok, javaslatok és tervezetek előállításáról gondoskodik s intézkedik arról, hogy e javaslatok és tervezetek az egyházkerületek útján az egyházmegyéknek megküldessenek.

Kérdem: még lehetne-e mindezt tenni, ha előbb mindezek a testületek meg nem lettek volna szervezve?

Az a keserűség föltevés, hogy: *„hátha ezek a Magyarországon maradt egyházközségek révén lettek megválasztva?”* — semmiképen nem ponderál, mert a *„jogot”* ugyan a kis egységek, a presbyteriumok gyakorolják, de nem a maguk

részére, hanem mint az összeségnek, a nagy egységnek az alkotó tagjai s amikor akaratukat kifejezték, az már a nagy egységnek a jogává lett s a megbízást már ez a nagy egység adja a választottaknak, akik a megbízást mindaddig megtartják, míg az törvény szerint meg nem szűnik. (Halál, lemondás vagy tízéves ciklus-lejárat.)

Mindent összefoglalva, nem tartom szerencsésnek B. B. tiszttársamnak keserű rekrimniálásait, a melyekben csak a megtörtént helytelenségeket látja meg, de azt nem, hogy a rendkívüli viszonyok közt szinte lehetetlen mindig a törvény betűje szerint járni el, mert hiszen a törvénynek nincs is betűje minden előre nem látható eseményre. Ha hát netalán valami nem látszik jogalapszerűnek, annak okát ebben s ne a hibás felfogásban keressük.

A békét s egymás megértését azonban kereszünk kell.

Nagyszalánc,

Idrányi Barna

A nemzetközi szervezkedésről.

Folytatás és vége.

Az egyház nemzetközi szervezkedésével, vagyis egyházunknak a külföldi testvér egyházakkal való megismeretetésével van kapcsolatban az előszóval való közlésen kívül az irodalmi ismertetés is egyházunk életéről. Kis nemzet vagyunk, nem kívánhatjuk, hogy a mi nyelvünket tanulják meg a külföldi nagy nemzetek reformátusai csak azért, hogy egyházunkról többet tudjanak. E téren is nekünk kell megismeretnünk magunkat. A külföldön nem ismerik egyházunk martirtörténetét, mert nem olvashatják azt a saját nyelvükön, holott más nemzetbeli reformátusok mindent elkövetnek arra nézve, hogy angol vagy német nyelven is megírják egyházuk történetét a világ számára és ne csak szükségből: vagy éppen ellenséges szándékból írt lapokat olvasson a világ, hanem megismerje a világ fejedelemességeit és hatalmasságokkal küzdő magyar mártír református egyház életét, múltját és jelenét saját írást által. A Kínában, Japánban stb. dolgozó missionáriusok által jobban is mert a világ a kínait, japán keresztények életét, mint a 400 év óta fennálló, az egész Európában legtöbbet számláló magyar ref. egyházét. Igen, mert a missionáriusok s általuk a megalkult kicsi gyülekezetekben ott van az örökké munkáló pünkösdi Lélek a nemcsak évenként adnak ki jelentéseket, hanem könyveket is írnak, lapokat szerkesztenek stb. (Több nyelven.) Őh milyen fájdalmas dolog írni erről: a szlovenszói csaknem 280 ezer lelkét számláló, gazdag emlékü ref. egyház alig bírja fenntartani hivatalos lapját kiváló szerkesztőjének minden fáradozása mellett is.

Mindenekeiért adjunk tehát református egyháztörténelmet a külföld számára. Ezen s a további munkák azonban már a jövő feladatai. Mi a teendők? Alakuljon meg minél előbb az általános szervezkedéssel kapcsolatban „a szlovenszói ref. egyház külügyi bizottsága.” Tagjai legyenek az ilyen irányú munka

végzésére legalkalmasabb, angolul, hollandul vagy németül tudó egyháziak és világiak. Egy egész egyház képviselése szóval és tollal a külföld előtt: egész embereket kíván. Hogy ne csak egy biz.-gal legyen több, mely összeül és szétoszlik, a bizottság tulajdonképpen csak hordozója legyen annak a munkának, amit az egész egyház megbízásából már otthon és külföldön való jártasságával annak egyik egyházáért életét áldozó tagja végez. A külföldi egyházakban mindenütt megvan már az ilyen irányú bizottság és szíves örömmel keresik az érintkezést levelezés útján más ref. egyházakkal. Később az után beszélhetünk további tervekről. Hozzászólásom a tárgyhoz ezzel már be is fejeződött, de keserű tapasztalataim még tovább összetönböznék. Van-e jogunk nemzetközi szervezkedésről beszélni? Nem félünk-e attól, hogy igazán megismernek bennünket? Ne értsen félre senki, nem egy hűtlen fiu akarja ostromolni édes anyját e pár megrendítő szóval éppen a legnagyobb megpróbáltatás idejében. Akik külföldön jártak, azoknak leiket élő keserősége szomorú bizonyosság a kérdés felvetése mellett. Mert csak természetes, hogy miután szeretettel meghallgatták panaszainkat és tettek is értünk sok mindent, utánna rögtön jönnek a többi kérdések is! „Miért oly szegények. Önök, magyar ref. lelkipásztorok”? Micsoda felelet az: mert nincsen államségély? Legyenek készen arra, hogy az államségély csak egy mankó, amit újra kiránthatnak alólunk. Hol van az önök gazdag hiveinek régi áldozatkészsége? Vagy talán megszűntek már szőlőtételeik — biblialt olvasó magyarok lenni? Miért szűntek meg?! Talán a parochián is megszűntek a rendszeres áhitatok?! És a többi sok-sok fájó kérdés. Micsoda eredményekkel folytatták a belmissió munkáikat az elmúlt esztendőben? Hiszen éppen a vasárnapi iskola, diákszövetség, ifj. egyesület, nőszövetség stb. belmisszió munkáinak által érthető el egyedül ref. hiveiknek bekapcsolódása a nagy világszövetségekbe! A boisevista és materialista irodalmakkal szemben micsoda munkáik, könyveik, irataik vannak? És így tovább. De legyen már egyszer vége az ilyen feleleteknek: „nem lehet, mert megkövéredett a nép szíve.” Miért kövéredett meg?! Mintha bizony koráramlat, boisevisták és materialisták stb. nem lennének Hollandiában vagy Skóciában?! A különbség csak az, hogy vannak igaz református keresztények is, akiket a lelkipásztorok neveiték fel övitzedeken keresztül a vasárnapi iskolától kezdve s van sulya az ő keresztényességüknek kint a társadalmi s nemzeti életben is. S mindenekefelett a pásztor nincs egyedül munkájában. Ott állanak mellette az általa nevelt „segítők” a különböző munkák végzésére. Ennek tovább folytatása azonban messzire vezetne, bár szükségyszerűen összefügg egyházunk nemzetközi szervezkedésével. Valamint az új já élelt belmisszió hozta létre a modern külmissziót, amikor nem a téves felfogás szerint csalódott és világfájdalmas emberek, hanem a művelt nemzetek legkiválóbb fia és lányai szolgálják fel életüket és mennek fílvad népek közé

az érettek is meghalt és feltámadt Jézus Krisztus öröm-ízenetével, úgy csak az egyes református gyülekezetek megelevenedése, a gyülekezeti élet újjászülése hozhat létre további erőteljes mozgalmakat először egy nemzet ref. egyháza életében, azután pedig az egész világ reformátusságának közös munkájában Isten országa megvalósításáért. Igazán itt van már az ideje annak, hogy a külső szűkséges, de csak ideig tartó szervezkedések helyett örökkévaló, a református egyház alapelveiből következő, egyházunk életét újjászülő belmisszió munkák egyetemes megindításáról folytatónk testvéries eszmecséret, mely egyedül lehet igaz kezdet minden új életnek, helyreállítása tisztességes megélhetésünknek, (ahol a gyülekezet tagjai tudomására jutottak annak, hogy szükségük van a lelkipásztorra, ott nem nyomoroghat a pásztor!) csírája és megalapozása a biztos jövődönnek.

Bizony, bizony akármennyire is fáj, e sorok írója talán nagyon is érzi, hogy mindezekhez elsősorban „a gyülekezet angyalának módosulása” a legszükségesebb. Akkor azután, ha minden szlovenszói református gyülekezeti élet átalakult és nem kellett bezárni egy templomajtót sem, sőt új misszió állomásaink, közalapjaink és virágzó életünk hirdeti Krisztus anyaszentegyházának a poklok kapuján is diadalmas erejét, akkor mehetünk külföldre mi is fölemelt fővel, mert megtettük kötelességeinket, s akármelyik kicsi falu ref. gyülekezetébe elhívhatjuk külföldi testvéreinket, kik szívesen is jönnek megspázaizálni aranyláncos de most csak névleges református népünk latinfeléfordulását és leborulva az Örökkévaló előtt gyönyörködhetnek ők is, mi is az Ur nagyságos dolgaiban, aki az élővízek forrását buzogatta fel a kietlen pusztaságon s örökkévaló kenyeret és élelőt italt adott éhező és szomjuhozó népének. Cs. S.

Fegyelmet az egyházban!

(Folytatás és vége).

Még egy fontos érvet kell elmondanom. Ha egyházunkat nem reformáljuk református elveink szerint s a kor követelményeihez képest, akkor bizonyos a romlásunk. Egyházunk mindenféle szektáknak lesz szabad prédájává. Nemcsak a prot. szektáknak: baptisták, nazarénusok, adventisták etc., de ami még sokkal rosszabb, a pogány szektáknak is, mint a spirítizmus, (melynek elterjedése intelligens körökben nagyobb, mint gondolnók) materializmus, buddhizmus, ésvallás szekták, agnostikusok, világélők soféle szektái. Mert minden embernek van vallása, ha más nem, pogány vallása, bálvány imádása, s idegen Istent szolgál. Nemcsak köznépünk, de intelligenciánk is mindjobban távolodik a ker. egyháztól.

Immár megteszem javaslatomat. Nemcsak a magam egyházközsége, de főleg az összes ref. eklézsiák érdekében és javára szeretném azt tenni. Nem akarom semmiféle frázisokkal hatni. Nem kiáltom befejezőül: Ütőt s tizenkettedik

óra: Lebe: hogy így is húzza még az egyház valaméddig. Több kevesebb idő eltöltésünk még, de lehet, hogy itt az utolsó alkalom a lejtőn megállásra, melyen egyre fokozódó gyorsasággal süllyed lefelé biztos szétpusztulásába történelmi egyházunk, ha nem tudunk, vagy nem akarunk cselekedni.

Nagytszentei Egyházmegyei Közgyűlés! Az elmondottak alapján tehát javasolom. Tekintettel anyaszentegyházunk jelenlegi reudkivül súlyos helyzetére, a hitélet erősítése, az erkölcsök jobbítása, a lelkészek, tanítók, (behivatalnokok) és általában az egyház anyagi ügyeinek rendezése végett elrendeli az egyházmegyei közgyűlés egyházi zsinati törvényeink egyházfegyelemre vonatkozó szakaszainak azonnal megkezdendő bícs és határozott gyakorlatbaléptetését. Annak megkezdéséről és eredményeiről minden egyház záros határidőre (minden egyházmegyei közgyűlés előtt) jelentést tesz az egyházmegyei intéző bizottságnak a gyakorlás irányításának céljából is.

Appellálók a Nagytsz. Egyházmegye keresztyéni érzületére és bölcsességére, kérem, hogy javaslatomat elfogadni méltóztassanak Dixi et salvavi animam meam.

(A javaslatot a közgyűlés elfogadta s megbizta javaslattevőt, hogy a következő egyházmegyei gyűlésre egyházfegyelmi szabályrendelet tervezetét készítsen Szerk.)

Dancsházy Sándor
lekeházal ref. lelkész.

Események—Feljegyzések.

— Lelkészértekezlet Ungváron. Komjáthy Gábor ungvári lelkész, egyh. m. tanácsbíró értekezletre hívta össze az ungi ref. egyh. 12 egyházának (Ungvár, Mína). Korlátelmecz, Nagygejecz, Kisgejecz, Kisrád, Szalóka, Eszeny, Tiszszágtelék, Kisdobrony, Nagydobrony, Csongor) lelkészelt és ez a lelkész értekezlet kimondotta e 12 egyháznak az ungi egyházmegyétől és a Tiszáninneni egyházkerülettől való elszakítását s külön egyházmegyévé való alakulását. Az ily módon való elszakadást azonban a nagydobronyi és kisdobronyi lelkészek ellenezték s az értekezletet ott is hagyták.

Komjáthy Gábor, a lelkészekhez intézett felhívásában, többek között a következőket írta:

„Nemcsak az új államalakulás kényszerítő körülményei, de Podkarpatska-Rusz. polgári igazgatása illetékes tényezőinek kifejezett véleménye szerint is az ungi egyházmegyéből Ruszinszko területére szakított 12 egyháznak külön egyházmegyévé, illetőleg ennek a bi. régi és máramaros-ugocsa egyházmegyékkel együtt külön egyházkerületté kell szervezkednie. Minthogy pedig alkotmányunk szerint a szervezkedésnek e jogok és forrásából: az egyházközségekből kell kiindulnia, felkérem lelkésztársaimat, hogy ezen fontos ügyet a legközelebbi vasárnapra, f. hó 17-re összehívandó presbyteri gyűlés elé terjesztsem s az arra hozott határozat hitelesített jegyzőkönyvi kivonatát f. hó 18-án d. e. 10 órakor Ungváron lelkész irodámban tartandó

értekezletre magukkal hozni sziveskedjenek. A kérdés így teendő fel: Óhajtja-e a peresbyteri gyűlés, hogy az ungi egyházmegyének Ruszinszko területén levő 12 egyháza külön egyházmegyévé s azután a beregi és máramaros-ugocsa egyházmegyékkel külön egyházkerületté szervezkedjen? A presbyteri gyűlés többségének igen- vagy nemleges határozatát kell jegyzőkönyvbe venni. Indokolásul említsék meg Lelkésztársaim, hogy a külön egyházmegyévé, illetőleg egyházkerületté szervezkedés az itt lakó magyarságnak vitális érdeke. Ruszinszko területén ugyanis minden vallás felekezete önálló egyházi főtartósága lesz s így mi reformátusok sem maradhatunk anélkül.”

Nem kívánunk az eseményeknek elébe vágni: de a következő teljesen objektív kérdések feltevését nem mellőzhetjük a fenti hír közreadása alkalmából.

Már végérvényesen meg van állapítva Podkarpatska-Rusz Szlovenszko földi politikai határa? Mely egyházi hatóságunkkal közöltetett, hogy az ungi egyházmegyéből Ruszinszko területére szakított 12 egyháznak külön egyházmegyévé kell szervezkednie? Közöltettek-e feltételek is, melyek a különválásnál betartandók? Egyházalkotmányunk tétéles törvényeit nem kell betartani oly fontos határozathozárok, minő pl. egy egyházmegye szétszakítása? A lelkészértekezlet vajjon figyelembe vette e azt, hogy szlovenszkiól és ruszinszkiól egyetemes református egyházunk az 1904/7 évi zsinat által alkotott Egyházi Törvényeink alapján van? Figyelembe vette-e, hogy az E. T. I. t. c. 49 § illetve 60 §-a mit tartalmaz? Lelkészi értekezlet jogosult-e közegyházat érdeklő határozathozatalra? A kimondott határozat vajjon fedi-e a Szlov. Tiszáninneni egyházkerület és az Egyetemes Konvent elvi álláspontját épen az ungi egyházmegyére vonatkozólag és anyaszentegyházunk erkölcsi és anyagi érdekeit?

HIREK.

— Az amerikai reformátusok vezére Bratislavában. James J. Good dr. az amerikai reformátusok vezető embere, néhány hét előtt hagyta el Amerikát, hogy a háboru után az Európában beállott viszonyokat tanulmányozza, különösen a reformátusok szempontjából. Julius 22-én reggel érkezett Pozsonyba. Látogatása a szlovenszkiól reformátusoknak szólt. Pozsony reformátusai Balogh Elemér püspökkel az élükön, nagy örömmel fogadták az illusztris vendéget és Julius 22-én este 6 órakor megtartott istentisztelet alkalmával tolmácsolták neki a szlovenszkiól reformátusok üdvözlését. Good Balogh püspök és Forray Béla gondnok kíséretében jelent meg a ref. templomban és ott a püspök mellett foglalt helyet. Az esteli ájtatoskodás után Balogh püspök angol nyelven üdvözölte Goodot, majd Martin Ida virágcsokrot nyújtott át neki szintén angol nyelvű üdvözlő beszéd kíséretében Good látható örömmel fogadta az üdvözléseket és hosszabb beszédet intézett az egybgyűlétekhez. (E tudósítást a pozsonyi „Hír-

adó”-ból vettük át, mert — úgy látszik — Pozsonyban nem tudnak arról, hogy mi is létezőnk és épen a reformátusság érdekében dolgozunk. Vagy legalább dolgozni törekszünk.)

— Belmissziói konferencia Poprádon.

Aug. 9-10-én Poprádon (Szepes) belmissziói értekezletet tartunk az ág. hitv. evang. templomban vagy iskolában a következő tárgysorozattal:

Aug. 9 kedd délelőtt: 9—1/2 10. Ének. Ima. Áhítat. Önmeztagadás, keresztifelvétel, az élet elvesztése. Márk 8: 31—38. Vezetel: Benkő Victor ref. lelkész. 1/2 10—1/2 11. Mi üzenete van a mai időnek mi hozzánk? I. Az Ur Jé. Előadó: Dancsházy Sándor ref. lelkész. Solo ének. 11—12. II. Vigyázatok és imádkozatok. Előadó: Bácsy Gyula ref. lelk.

Délután 3—4. Ének. Ima. III. Dolgozások. Előadó: Sallay István ref. lelkész. Solo ének. Zene szám. 4—5. Az Ur ítélete a földi gyülekezet fölött. Jelennések 2. 3. Előadó: Kettenbach Jakab novoselői (Jugoszlávia) ág. hitv. ev. lelk.

Aug. 10. Szerda délelőtt. 9—1/2 10. Ének. Ima. Áhítat. Aratók, fehérek a mezők, munkára fel! Máté 9: 35—38. Vezetel egy szepesi ág. hitv. ev. lelkész. 1/2 10—1/2 11. Mit tett Krisztus a nőkért? Előadás. Solo ének. zene szám. 11—12. Mit tehet a nő Krisztusért? Előadó: dr. Füzesséry Gézáé (Beregszász).

Délután 3—4. Ének. Ima. Uj reformáció, egyházi megújodás. Előadó Benkő V. ref. lelkész. 4—5. Az evangéliumi munkások szövetségének feladata. Előadó: Dancsházy S. ref. lelkész. Záróülés. Aug. 11-én, csütörtökön kirándulás a Tátrába. A konferenciára érkezés aug. 8-án. Akik e nem kimondottan lelkész konferencián részt kívánnak venni, szándékukat aug. 6-ig bezárólag jelentsék e címen: Peschko Margit urhölgy Poprád, Hauptgasse 76. (Azt is, hogy elszállásolásra igényt tartanak-e, mikor érkeznek?) Benkő V. sárosoroszl (Beregm.) ref. lelk.

Kiadó: A református egyházkerület.

A kiadásért felelős: Réz László.

Nyomato: Gömöri Zoltán nyomdájában Rozsnyón

Pályázat.

A vágfarkasdi (Nyitram. posta helyben) ref. iskolaszék pályázatot hirdet két osztálytanító állásra. Fizetés az egyháztól 800—800 kor., egy szoba fűtéssel; a többi államségély. Pályázati határidő aug. 15. Tanítási nyelv magyar. 1—2

Pályázat.

A bisti ref. egyház pályázatot hirdet előkönyörgő és kánorantitói állásra. Javadalma: 18 k. hold szántó; készpénz a hivektől 36 K, 480 hl. buza. Tandj-kárpótlás az államtól 60 K, féltelek utáni legeltetési jog; féltelek utáni falletmény beszállitva. Államségély. A tanításon kívül végzi a templomi szolgálatot. Havonként 3 szor egyh. beszéd-dél, d. u. imával. Hetenként 3 szor könyörgést tart. A szlovák nyelv ismerete kötelező. Pályázati kérvények 1921 aug. 25-ig küldendők be. Az állás szept. elején elfoglalandó. Ref. lelk. hivatal Kolbáa Zemplénm. u. p. Legenymihályi.

Református Egyház és Iskola

A szlovenszkói és ruszinszkói reformátusok hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:
Egész évre — 80 K Negyed évre — 15 K
Fél évre — — 30 K Egyenlő részre 1 K 20
Megjelenik minden vásárnap.

Feladvány szerkesztő:
RÉZ LÁSZLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Rozsnyón, a református lelkesítő hivatalban, hová a
kéziratok, előfizetések, hirdetések és az esetleges
reklamációk küldendők.

A zsinat feladatai.

I.

(R. L.) A zsinat — az 1904/7. évi Egyházi Törvénykönyvünk meghatározása szerint (81. §.) — református egyházunk törvényhozó és legfőbb intézkedő gyűlése.

Épen ennél fogva érthető, mert természetesen, hogy egy-egy zsinat összehívása előtt anyaszentegyházunk tagjai a szokottnál jóval fokozottabb érdeklődéssel fordultak mindenkor egyházi ügyeink vizsgálata s tanulmányozása felé. Az egyház vezető egyénél és lelkes munkásai valóságos ünnepi érzéssel várták azt az időt, amelyben kezdetét vette a zsinat tanácskozása. Újjá szülő gondolatokat, éltető elveket s eszméket, valójában új életet vártak a jobbak, az ideálisok egy-egy zsinat összeülésétől.

Zsinat előtt van a szlovenszkói és ruszinszkói magyar református egyház is. Nem álltom, hogy nem előzi meg érdeklődés ez a zsinatunkat is: de korántsem oly mérvű iránta az érdeklődés, mint aminőt az méltán megérdemelne. Hogy ennek mi az oka: érezzük, sőt tudjuk mindnyájan.

Pedig ez a zsinat, amelyet a szlovenszkói és ruszinszkói magyar református egyház a folyó év őszén fog megnyitni, azok közé a zsinatok közé fog tartozni, amelyeknek történeti jelentősége az átlagoson felül lesz. Még pedig a zsinati tanácskozások tárgyaitól eltekintve is. Ezt a szerénytelenség vádja nélkül mi magunk is megállapíthatjuk, akik ez időket éljük, akik ez egyházi törvényhozáásban közvetve vagy közvetlenül részt veszünk.

Mert e zsinatnak feladata mindennek előtt és felett az lesz, hogy ide, Szlovenszkóra és Ruszinszkóra, Cseh-Slovákia e speciális viszony két állam-részére szakított magyar reformátusság egyház-alkotmányjogi és közjogi helyzetét úgy építse ki, hogy annak alapvázait aztán a szabad és egészséges fejlődés és erősödés pilleretvel s ornamentikáival fokról-fokra, a minden-

kor szükséghez képest pótolni lehessen; — és úgy, hogy az a történeti fejlődés, amely már négyszáz esztendő küzdelmére, szenvedéseire, gályaraboskodására, általában mártíromságára támaszkodik, meg ne gyengüljön, annál kevésbé szenvedjen csorbát; a tan- és szervezetbeli egység faj- és hittestvéreinkkel fenn- és erős, egy alapon levő maradjon. Azt pedig kiemeljük irázisszerűség, kiszínezés nélkül, hogy a gályaraboskodásra, a mártíromságra való hivatkozás, nekünk, szlovenszkói kálvinistáknak joggal illik az ajkunkra, mert a mi elődeink közül kerültek ki azok nagyrésztben.

Ennek az itt összeülni készülő zsinatnak feladata tehát tulajdonképpen hasonlít a házépítő azon munkájához, mellyel a tetőt helyezi fel a szilárd fundamentomra épített falakra, hogy védje a falak között levőket a nap erős hevétől, zivatarok pusztításától. Ez a munka nehéz és nem kevés körültekintést, sőt még előrelátást is kíván. Mert pl. szűkre is lehet szabni a tetőszerkezetet, vagy olyan szerkezetet is lehet konstruálni, amely a két vagy több szárnyú épületet nem egységesen kötött szerkezettel fedi be. Láthatunk is erre a gyakorlatban elég példát.

Vagy hogy hasonlat nélkül szóljunk, feladata lesz e zsinatnak, egy tető alá venni Szlovenszkó és Ruszinszkó református egyházait. E két állam részen élő református egyházainknak egy egyház-alkotmányjogi és közjogi egységet kell alkotniok — egy lévén a forrás, is melyből éltető táplálékukat veszik: a biblia, a szimbolikus könyvek és a mártír történelem. Nem állhat elő akadály, mely ez egység kiépítésében komoly gátul szolgálhatna. Minden netalán előalítható akadály legyőzésére meg kell találni a vezetőknél a helyes eszközöket.

Csehszlovákia politikai vezetői ez állam-részek egymáshoz való viszonyának — mondjuk — részletkérdéseit nem tekinthetik olyanoknak, hogy azok a mi református egyházunk egyház-alkotmányjogi és közjogi egységének megakadályozását és kiépítését megakadályozná. Magában

a köztársasági államban is kell lenni — ez államrészek között is egy magasabbfokú összekötő és tartó egységnek, mint érdnek: ilyen egységre van szüksége magyar református egyházunknak is ebben az új államalakulatban. Ehez, mint az élethez, jogunk van. Erre, mint az élet konzerválására, minden jó kálvinistának törekednie kell!

Ezékiel 37: 1—14.

Nem ünnepi predikációs hangulat felkeltése a célja a következő szónak, amikor öszhaju presbiterek megelegedten bölöngatnak a gyönyörű beszéd után s az asszonyok telesírva keszkendőjüket, de alig várva be az istentisztelet végét, már az utóének első sorai alatt sietnek haza ünnepi ebéd készítésére. Sokkal keserűbb és szívet facsarítóbb a jelenünk, semhogy a drága papír elhordozhatna akár egy erőtlen, akár helyes kritikát rejtő iróniát. Soha nem éreztük jobban mint ma, hogy milyen irtózatossan nehéz, de egyszersmind milyen felséges és kiváltságos hivatás is magyar református lelkipásztornak lenni. Aki éhezett már a szó legszigorubb értelmében, aki diplomás és művelt ember léttére nyomorogni kénytelen, aki mint családapa gondterhelten ül asztalánál, mert talán gyermekelt kellene iskoláztatni s nem tudja, hogy hová adja vagy honnan vegye a szükséges pénzösszeget — folytathatnánk szegénységünk rajzolását szinte a véletelig — és mind ezek mellett neki derült arccal kell járni akár családja, akár hívei között, mert hiszen ki tud vigasztalni, ha még ő is kesereg: — az tudja, talán jobban is, mint a jelen sorok írója, hogy szegénységünk megakaszt minden aktivitást, letör minden nemes szándékot, megsemmisít minden igaz építést a jövővért. Lehetnek és vannak is istennek egyes kiválasztott férfiak, akik hősi munkát tudnak végezni leirhatatlan nélkülözések között is, de egy olyan nagy gondolkodó, mint Carlyle beszél a nélkülözés passzivitásáról és amikor javítani akarunk életünkön és építeni akarunk egy jobb jövőre, akkor általában és a szükség szerint erős színekkel is kell ecsetelnünk. Gondolatban, de sokszor ott vagyok egy-egy református parochia ablakán s szeretnék élsimítani minden redőt munkába meggörnyedt éltet család-páron a csak enyit rebegni csöndben, hogy senki más ne hallja: *Testvér!*

Nem vagy egyedül! De legyen vége minden kesergésnek, lássuk be és értsük meg mindannyian, hogy sem belföldön, sem külföldön — kivéve egy két esztendeig tartó könyöradományt, amely igen hasonlít a haldokló betegnek nyújtott élet-elixirhez, amelyet mint jó orvosságot mindenki dicsér a hozzátartozók közül s maga az orvos a legjobban ajánl, — de a beteg mégis csak meghal végeredményben, — halgassuk meg, amit a József és parancsol, hogy az élő Istenen kívül senki sem segíthet, senki sem változtathat sorsunkon csak mi magunk. Ismétlem nem vád és nem felelőségre vonás a célja e soroknak, hanem a meggyógyulás egyedül módja, az, amit egy életerős ifjú érez édesanyja halálos ágya mellett.

Mikor Skóciában jártam, sokszor elbeszélgettem hiresebbnél-hiresebb professzoraimmal. S mint szivetszövő éles tör hangzott újra meg újra a kérdés: „De hát miért oly szegények Önök, magyar református lelkipásztorok?” Végiggondoltam röviden ref. egyházunk martyr történetét, hősiességét világi fejedelemségekkel és hatalmasságokkal. „Uram nekünk az életért kellettes kell küzdenünk minden napig.” „De hát mégis miért oly szegények Önök, amikor mi úgy értesülünk állandóan, hogy vagyonos és gazdag hívek is nagy számmal tartoznak az önök egyházához?” S nekem lehetetlen volt nem gondolnom a Vág és Garam mellék aranyláncos — selyemkendős református magyarjaira. „Igazán megható és megindító az Önök hősiességét — így felelt egyik híres professzorom — s meg kell vallanom, egészen új megvilágításban látom az önök egyházának csodás történetét, de újra csak azt kérdelem, miért oly szegények Önök, magyar református lelkipásztorok?” „Ne gondolja ifjú barátom, hogy a mi népünk egyszerre jó keresztyénnek születik vagy talán már jobb vallásos életű származásánál fogva, mint az Önöké.” Talán nem lesz érdek nélküli tovább folytatni egy ilyen tanulságos beszélgetést? Jó pár esztendővel ezelőtt — folytatja az áldott őszhaju agg professzor — a skóti nép. amiről Önök most oly dicsőséges dolgokat hallanak, talán közbösebb, erkölcstelenebb és pénzszere több volt, mint a magyar. Hiszen mi tudunk zsoltáros és bibliai magyarokról is a múltban, itt pedig utcáinkon világos nappal nemcsak részeg férfiakat, de részeg nőket is bőven láthatott volna. De megkezdődött Isten kegyelméből a nagy vallási ébredés is. És az előbbieket és annyit sok bűn, mint sőtét álom eltűnt és mi most aratjuk atyáink hősiességét, de vetünk is új és éltető magokat fiatalok és unokáink számára. A mi egyházunknak is megvannak a maga martyrai. Százokon keresztül küzdöttek atyáink nemcsak a királyi házzal, de vérből való világi patronusainkkal szemben is lelkiismeretünk szabadságáért. 1843-ban odavezetett a harc, hogy több, mint 40 lelkes kivonult a General Assemblyből (egyetemes ülés). Akik bentmaradtak, azok benmaradtak a régi uralkodó államegyház minden gazdagságában, templomok és iskolák nagy alapítványainak birtokában, akik

pedig kivonultak, azok elindultak iskolák és mindenféle államsegély nélkül a pusztaságba. Tegnap még dus javadalmu papság, ma csak palástot bíró pásztorok lettek atyáink. De a pusztaságon kivirágzott az új élet. És mi hálát adunk érte az élő Istennek, aki egyedül minden dicséret és dicsőség.

Valóban szinte bámulatos az Egyesült Skóti Szabad Egyház (United Free Church of Scotland) bel és külmisziói munkássága a születése után következő pár évtized erőteljes munkássága alatt. Ma mint egyrangú testvér-egyház áll az „established Church,” a Church of Scotland (az eredeti Skóti Egyház) mellett és közel van az az idő, amikor újra egyesül a két, mert hiszen semmiféle dogmatikai ellentét soha nem választotta el őket egymástól. Ma már együtt dolgoznak, csaknem mindenütt Isten országának már a jelen nemzedék életében való teljes megvalósulásáért, mintahogyan nem álmodozók, hanem öntudatos vezetők férfiak kiadták a Jelszót a szentcél érdekében. Mig az egyik azonban élvezte mindenféle államsegélyt és támogatást felülről, a másik a föld alól teremtetten elő elrejtett kincseit. Hogy csak annyit említsek meg, ma már az Egyesült Skóti Szabad Egyháznak, — mely alig számlál fél millió lelket, — több mint 1500 jól szervezett gyülekezete van 3 világhírű teológiai főiskolával, nem számítva azt az óriási munkamezőt, amely dolgozik akár a bel- akár a külmiszió területén. Csak a jelen esztendőben a General Assembly több mint 30 missionáriust (férfiakat és nőket) küldött ki messzietavoll országokba hirdetni a Jézus Krisztus üzenetét a pogányok között. Isten kegyelméből az egyes munkaágak ismerettségét mind sorba fogjuk venni, de a jelen esetben meg kell maradnunk az elindult keretekben.

Ma már évtizedes keserű tapasztalatok és dicsőséges győzelmek által leszűrt és elfogadott alap tétel az, hogy az egyes gyülekezeti élet megreformálásán, új életre keltésén kezdődik minden új élet, minden vallási renaissance, minden új reformáció. Ha nem is teljesen hiábavaló, legalább is csak muló eredményeket tud felmutatni minden külön szervezkedés, amely tagadatlanul fontos és szükséges is egy bizonyos időben, de csak mint a belső lényeg hordozója és nem minden. Más különben 50 év múlva is ott lesznek fiatalok, ahol 50 évvel ezelőtt atyáink voltak, vagyis nincs haladás, előremenő, fokozatos fejlődés egyházi életünkben. Ha nem tudjuk újra megváltoztatni, — mint a reformáció idején, — református magyar népünk tömegét, eredménytelen lesz minden harcolásunk és akkor be fog teljesülni sokaknak sorsu jóslata, mintahogyan legutóbb lapunk 23 számában Máthé lelkes ur is kifejezésre juttatta, hogy több gyülekezetünk el fog pusztulni különböző okok miatt. *Nos hát Testvéreim, Pásztorok és Ordálok új jelszónak kell vezetni minden lépésünket: egyetlenegy templomajtonak sem szabad bezárulnia, egyetlenegy gyülekezetnek sem szabad elpusztulnia.* Avagy hogyan állunk meg másképpen az utókor, a történelem min-

denekfelett az Ur Jézus Krisztus itélőszéké előtt?!? Hol vannak a vagyonosabb gyülekezeteink? Miért nem síetnek a beteg tag meggyógyítására? Nagyobb nyomorúság már igezán nem eshet rajtunk, mint amiben most vagyunk és mégis csak azt mondom: *legyen vége minden csodás várakozásnak, álmodozásnak, közönbösségnek vagy negatív munkálkodásnak.* Cs. S.

(Folyt. köv.)

A zsinat előkészítéséről.

Egyházi törvényünk a zsinat előkészítését az egyetemes konvent hatáskörébe utalja, meghagyván azt is hogy: „a zsinatra szükséges előmunkálatok, javaslatok és tervezetek előállításáról gondoskodják s intézkedjék arról, hogy a javaslatok és tervezetek az egyházkerületek útján az egyes egyházmegyéknek kellő időben és szükséges számú példányokban megküldessenek.”

Most megataklott egyetemes konventünk, — átérezvén a szervezkedés befejezésének a halaszthatatlan szükségét — nemcsak az alakulás formáigát végezte el, hanem a zsinat előkészítés tekintetében is megtette kötelességét s ennek körében intézkedett a legelőbb, az alapvető munkának, a törvényjavaslatoknak az elkészítéséről, illetőleg törvényalkotásról; — egyúttal azt is elrendelte, hogy a tervezetek az egyházmegyéknek *kellő időben* megküldessenek, hogy azok idejében letárgyalhassák és megbírálhassák, de mér a törvények azt a rendelkezését, hogy a tervezetek, *szükséges számú példányokban* áljának az egyházmegyék rendelkezésére, az egyetemes konvent nem teljesíthette, egyszerűen a fedezet hiánya miatt. A tervezők ugyanis csak arra vállalkozhattak, hogy munkálatukat minden egyházmegye s ezenkívül a konventi elnökség részére egy egy példányban, tehát összesen 10 példányban küldik be, de arra már a konvent sem gondolhat, hogy — ami célszerű és szükséges lenne, — pár száz példányban sokszorosítsa a tervezeteket, amennyiben ez idő szerint a legteljesebb vagyon és jóvedelem nélkül helyzetben van.

A mostani szituáció tehát az lenne, hogy az egyházmegyék csak a rendelkezésre bocsátott egy példányból szerelhettek tudomást a tervezetekről, amelynek következménye viszont az lenne, hogy nem volna mód és lehetőség a tervezetek és javaslatok alapos és kimerítő megbírálására, amelyet pedig egyházi szervezetünk demokratikus karaktere egyenesen megkövetel.

Szükséges lenne tehát, hogy a zsinati előmunkálatok minden érdeklődő által megismerhetők és hozzáférhetők legyenek annyival inkább, mert valószínűleg el kell tekintenünk most attól is, hogy a tervezeteket az egyházkerületi közgyűlések is letárgyalják. Ennek akadályá szintén a nincstelenségben található meg. Példaképpen hozom fel a tiszáninneni kerületet, melynek két végső pontja Rimaszombat és Csap, egymástól 539 km-távolságra van s könnyű kiszámítani és megállapítani azt, hogy ezen a területen tartott egyházkerületi gyűlés költségeit csak ritkán bírjuk el. A cél elérése szor-

pontjából nem is mulhatlanul szükséges ez, mert ha az egyházmegyék alapos munkát végeznek, az nyugodtan küldhető a zsinatra, amely így jól előkészített talajon foghatna fontos munkájához.

Hogy az előmunkálatok általában ismeretesebbek legyenek s feletük az eszmecsere és bíráló nyilvánosan is megindulhasson, egyedül célra vezetőnek látom azt, ha az összes előmunkálatok még ebben a hónapban leköszöltetnének lapunkban, amelynek hasábjait lelkes szerkesztőnk minden bizonnyal igen szívesen bocsátaná rendelkezésre. Ugy de neki is meg van az az alapvető hibája, ami a legtöbb szaklap szerkesztőjének és kiadójának, hogy a lap előállítását csak a lap jövedelmei arányában intézheti. Amennyiben pedig lapunk eddig is csak azért volt négyoldalas, mert ennél többre nem telik, viszont hogy az ilyen különleges közlemény a lap rendszerinti tartalmának elhagyása nélkül megjelenhesék, ahhoz külön költség kell, — a kérdés helyes és célra vezető megoldását úgy látom jónak, hogy a zsinati előmunkálatokat a lap mellékletén közölné a szerkesztőnk s ugyanezen melléklet általana rendelkezésre a hozzájárulásokra, bírálóakra. Ennek a mellékletnek az előálló költségeit aztán fedezné az egyházkerületek, az egymásközt megállapítandó arányban.

Igy a célt, a nyilvánosságot, elérnénk s pénzügyileg is enyhébb lenne, mintha pl. az egyházmegyék vagy a kerületek sokszorosítottatnák.

Irdányi Barna.

Tükör-darabok.

Mottó: „Kevés a foka, sok az eszkimó!”

Kedves Szerkesztő ur! Legyen szíves beszeríteni lapunk valamely rovatába a fenti mottóhoz íródott alkalmi mondókámat, már csak azért is, hogy néhány érdekes tükrődarabot mutassak be a nyilvánosság előtt a közöttünk uralkodó közszellem és érzület megnyilatkozásairól.

A régi jobb időkre elkövetkeztelt hosszú bűjt, a rettenetesen megdrágult élettel ráncszakadt nyomoruság kőkorszakában — amikor a legjobbszívú anya is az ő magzatának, mikor kenyeret kér tőle, megesik hogy csak követ tudna adni — meghallja egy szegény ördög, hogy nála még sokkal szegényebb ördög is van: tollat fog, agítál, zörgöt számára a jólét kapuin, az irtalmas szívek ajtaján. Tul nehez munkája nem volt: nem a maga számára kért, kiáltó szava nem is veszett el a pusztában, akinek füle volt a hallásra, meghalloita s jobb keze nem kért tanácsot a baltól. A tükrődarabról leolvashatók: „Éheztem és enni adtatok, mezitelen voltam, megruháztatok.” „Valaki egynek is az én kicsinyeim közül gondját felveszi, az a menyeknek országában legnagyobb létesen.”

No, most vegyük kezünkbe a másik tükrődarabot! A napokban kelt szárnyra a hír, hogy schweizeri hittestvéreink, akiknek valutáját semmi katasztrófa nem érte, egy nagyobb összegű adományt juttattak el hozzánk, aminek igazsága felosztása képezi most majd terhes és nem kellems gondját, leendőjét az arra hivatalo-

snak. Ezt megkönnyítendő, akad már önzetlen, derék eszkimó is, aki előállít igen opportunus felosztási tervezet vagy javaslattal, hogy t. i. *egyenlően kell felosztani a fókát!*... az eszkimók között az „egyenlőség és testvériség” szent elvei alapján. Az indítványozó azok sorába tartozik, akik igen értékes terményjavadalmasz élvezői, akik csendes pípászó mellett inkasszállják a 30, 60, néhol 100 hold föld haszonbérét, esetleg termését, azonfelül ugyanannyi mérő konvenció gabonát (métermázsánkénti ára a szabaddá tett fergalomban 350—400 koroná). Nem is azok közé tartozik, akiknek 9—10 karaj kenyeret kell minden alkalommal leszelni vagy ennyi pár láb-belít, köntöst beszerezni; magánvagyonra azonkívül hoz a konyhára ugyanannyit, mint a pápi jövedelem, nem bántja az a gond, hogy egyszerre 4—5 gyermeket miként taníttasson, mert már szárnyra bocsátotta, hozzá aranyos kalitkába szállásolta magzatát, aki *apanázs*-ra nem szorul.

Az illető jól tudja, hogy van olyan kollégája is, akinek métermázsánkénti konvenció buzáválság címén 6 forintot izzadnak ki hível és 12 forinttal váltják meg a hektoliter bort, 24 forinttal a métermázsás húst stb. Van olyan is, aki szévesz szaporodásával időnként kénytelen volt egy egy deszka sávot betoldani asztalába, hogy olajveszűl maga körül elhelyezhesse, aki, ha igénytelen hajlékában egyszerre akarja gyönyörködnetni szeméit magzatán, akkor kénytelen *kétlős rendek* et vezényelni (igy talán elérnek) Tudja az a szíve, hogy van olyan kollégája, akinek *évi fizetése 1200 korona készpénz*, mellékjövedelme pedig az, hogy öt vármegye területén szétszórta, elárvult hivatást a azoknak iskolás gyermekeit évenként 20—25000 vasutkilo méternyi, 100—150 napi utazgatással gondozza *kölcsön kért pénzen* már 1919 óta, mert anno dazumál, a szabad vasuti kedvezményét és keservesen megszolgált vallásoktatási díjait az új impérium beszűntette.

Éljen tehát az egyenlő felosztás! Sőt én proponálnám az önzetlen eszkimó-társnak, hogy felosztási tervezetét egy kissé javítsa meg és azt a kulcsot vegye elő, ami Phaedrus meséiben: „Vacca, capella, ovis et leo” az ilyen embereket gyönyörűen lefotografáló ezen sorában olvashatók.

„Ego primam tolle, nominor quoniam leo; Secundam quia sum fortis, tribuisti mihi Tum quis plus valeo, me sequetur tertio; Males afficietur, si quis quartam tolligerit.”

Madách szavaival végzem mondókámat: *Adjad Uram Isten, hogy több legyen a foka és kevesebb az eszkimó!* Akinek nem inge, ne vegye magára!

Nyitra,

Sedivy László

másodlagi lelkész

Események—Feljegyzések.

Elsőkelt idegenek Gálszécsen E lapokban említett idegen atyafiak múlt hó 23-án Gálszécsenre is megérkeztek. Már előzőleg értesítették a Jednota „Kosnice astradi Ceskoslovenskyh Evangollicu” egyesület nevében Kamil Nagy cseko-

bratsky farar (Vanevice Morava) Fr. Prucky ceskobratsky farar (Olomone Morava) Dr. Ant. Frinta, docent universitni, egy közös aláírású levélben, hogy nevezett napon este félhét órakor Mglecéről jövet hozzám is eljönnek. Hívjam azért össze a népet, hogy beszélgethessenek velük!

Én a felhívásnak úgy tettem eleget, hogy a levelet vétele után nyomban presbyteri, majd utána közgyűlést hívtam össze és előadtam ennek a dolognak és előzményeinek a mielőltét. Mindkét testület egyhangulag kimondta s neve aláírásával is erősítve, hogy a mai renddel mindenben meg vannak elégedve, azon változtatni semmiiben sem óhajtanak, azt igazságosnak és helyesnek tartják, mert Gálszécsen 65 család lévén, abból csak 6 szlovák, a többi szlovéti magyar. A nemzetiiségek aránya szerinti azon rendnek tehát, hogy minden harmadik vasárnap tótnyelvű istentisztelet tartatik, elég van léve, sőt annál több is, mert arány szerinti csak ötödik vagy hatodik vasárnap kellene tótnyelvű istentiszteletet tartani, de egyházunk a százados gyakorlatot követi. Az ellen, hogy valaha az egyház, tótnyelvű istentiszteletet csatoltassék, teljes erővel tiltakoztak. Közük mindehez azon említett tótnyelvű családok képviselői is egy szálíg hozzájárultak.

23 lka óra helyett reggel 9 órakor egy kocsi (a tussai lelkészé) állt meg a lakásom előtt és kiszállt belőle három idegen ur. Az egyik kalauzok volt, egy sárospataki teológus, a tussai lelkész rokona, a másik Jan Slerny amerikai ref. tótnyelvű pap, a harmadik nevére nem emlékszem, de cseh volt és evangélikus. Szóval nem azok, akik értesítettek. Én, bejövénem a szobámba, először is csodálkozásomnak adtam kifejezést azon, hogy nem a jelzett időben és nem azok jöttek, akik magokat jelentették. De ők erre azt felelték, hogy azok gátolva voltak a megjelenésben. Most azt kérdeztem tőlük, hogy mi célja van a látogatásuknak? Mire azt mondták, hogy érdeklődni akarnak azon tótnyelvű egyházi sorsá iránt, akik itt élnek, mint reformátusok a Csehszlovák köztársaságban. Mire én igen udvariasan a következőket mondtam nekik: Sérémesnek találom, hogy ti ily módon a mi egyházi dolgaikba beavatkoztok. Mit szólnátok hozzá, ha mi tennék nálatok ilyen irányú látogatásokat: a népet közgyűlésre hívnánk össze? Én — mondám — nem rég jártam Prágában s ott az egyik épületen a Husz-tér mellett, láttam egy emléktáblát, azon azt a felírást, hogy e téren végeztek ki 31 cseh prot. nemes II Ferdinánd alatt, akiket a felírás a vallásszabadság martírjainak nevez. Ennek az emlékére ti ez éven egy 300 éves ünnepet is rendeztetek. Ez igen szép dolog, mert azt mutatja, hogy a szabadság érzetét a népetekben ébren akarjátok tartani. De ha a magatok szabadságát tiszteltek, tiszteljétek a miénket is. Ezzel a ténnyel azonban nem adtatok ennek a tanujelét. Erre a látogatók nagyon meglepődtek és igen alázatosan védekeztek, hogy Ők csak nagyobb buzgóságot akarnak a tótnyelvű néphez önteni. Mire én azt feleltem, hogy ezt a tótnyelvű egyházban szolgáló papok és lelkészek hatóságai anélkül is tudják, mert

ahol tiszta tót egyházak vannak, (azokat a községeket elszámoltam) ott az istentisztelet nyelve mindig tót volt, még a magyar uralom alatt is, ahol pedig vegyesen laknak, vegyes; mert mi a biblia alapján állunk s azt tartjuk, hogy minden nemzetiség a saját nyelvén hallja az isten igéjét. Elsoroltam, hogy a felső hatóság mi mindent teit a tekintetben, hogy a tót nép saját nyelvén részesüljön a vallás áldásában a tútul kiadott könyvek útján is. A mi cé'unk tehát nagyon tiszta és világos, folytattam, suum cuique, szóval biblia szerinti. De nem tudom az-e a tettek s nem az-e ti törekvések, hogy a tótokkal vegyesen lakó magyarokat elszlovákosítsátok, vagy elcsehessítsetek. Legalább én a jelekből ilyen formát látok. Mire azt mondták, hogy nekik az állam dolgába semmi közük, ők csak a saját tótlajukra gondolnak. Felemlítettem még azt is, hogy a mi egyházi hatóságaink alatt egy tót sem felejtette el a nyelvét, azért mi is mindhalálig ragaszkodunk ahhoz, hogy az itt élő magyar reformátusoknak nyelvünk és vallásunk tekintetében teljes szabadságunk legyen. Mi mindig testvéri egyetértésben élünk a tótokkal, ezután is így akarunk élni, de a Slovensky Kálvin és az ilyen beavatkozás úgy látszik ezt az egyetértést megakartja zavarni. Erre azt mondták, hogy ők a magyarokat testvérként szeretik (adná isten, gondoltam) és a Slovensky Kálvint sok tekintetben hibáztatják. Még azt mondtam nekik, hogy sajnálom, hogy a presbyteriumom nincs jelen, hogy szavamát mindenben megerősítette volna, de hogy minden úgy van, ahogy előadtam és hogy itt a nép is úgy érez, mint én, felmutattam előtük azon presbyteri és közgyűlési jegyzőkönyvet, az összes nevek aláírásával, amelyről lényesebb szóltam. Ezek után pedig eltávoztak.

Ezekben adtam elő hiteles hűséggel a történeteket. Reméljük, hogy a látogatósokról ki-ki hasonló hűséggel tesz előterjesztést, hogy a helyzet tisztán álljon előttünk is, az utókor előtt is.

Péter Mihály

A cseh testvérek evangélikus egyházának kiküldöttel egyházunkban nem jelentek meg s Kozár Sándortól nyert értesülésem szerint nem is fognak megjelenni s így ittműködésükről nincs jelenteni valóm. Ugy látszik, alapos információ után nem akartak kudarccal távozni, tehát meg sem próbálkoztak derék híveim között agltálni Beszter, *Meskó Dezső*, ref. lelkész.

HIREK.

— Szervezkedést előkészítő tanácskozás. *Biky* Ferenc máramaros-ugocsai esperes folyó hó 2-ára Beregszászba tanácskozássra hívta meg az érdekelt egyházmegyék megbízott képviselőit, hogy a ruszinszki ref. egyházkerület szervezkedését előkészítsék. A tanácskozás tárgyai voltak: 1. Az egyházkerület szervezkedés szükségességének kimondása s

javaslat e tárgyban az alakuló közgyűléshez. 2. Javaslat az egyházkerület címének megállapítása tárgyában. 3. Javaslat, hogy konventi és zsinati viszonylat tekintetében csatlakozzék az új egyházkerület a szlovenszki egyházkerületekhez. 4. Javaslat az alakuló közgyűlés helyére és idejére nézve. 5. javaslat az első rendes (püspökszentelő) egyházker. közgyűlés helye és idejére nézve. 6. javaslat az egyházkerületi választásokra nézve. 7. javaslat pénzügyi bizottság szervezése tárgyában. Alapvető kérdéseket készített elő ez értekezlet. Hisszük, hogy bölcs megoldást nyertek a fontos kérdések. S most már gyors tempóban fog megvalósulni a szervezkedés. Lapunk szíves készséggel hajlandó közölni az eseményeket, úgy is mint közös érdeklő híreket, úgy is mint történeti adatokat.

— **Választások.** A máramaros ugocsai egyházmegyében megválasztottak: világi főjegyzővé *Komáromy* Lajos nagyszőlősi lakos, vil. aljegyzővé ifj. dr. *Ladányi* Károly, vil. tanácsbírókká: *Ráthonyi* Ákos, *Nagyiday* Ferenc, *Ladányi* Károly, *Dévay* Gyula, *Dobos* Jenő; lelkész tanácsbíróvá *Peleskey* Sándor viski lelkész; tanítói képviselőkké: *Kisfaludy* Ferenc técsői és *Apay* János tiszabökényi tanítók. Egy lelkész tanácsbírói és lelkész aljegyzői állásra újabb szavazást rendeltek el aug. 15 iki határidővel.

— **A gölnicbányai polgárliskola igazgatósága** értesítére felhívjuk az érdekeltek figyelmét a gelnicai (Gölnicbánya Szepes megye) német tannyelvű polgári leány- és fiúiskolára. Magyar anyanyelvű gyermekek az old német családoknál olcsó ellátásban részesülhetnek. Bővebb felvilágosítással szolgál a polgárliskola igazgatósága.

— **Állást keres** ref. okleveles tanítónő elsőrangú tanerő, ki Jugoszláviából, 6 évi szolgálat után távozni kénytelenült, mert iskolája német tannyelvűvé lett. Kivüneti szolgálati bizonyítvánnyal rendelkezik Első sorban Ruszinszkióban, azután Szlovenszkióban óhajt elhelyezkedni. *Sürgős* megkereséseket, (válaszokat 60 filléres postabélyeggel) lapunk szerkesztőségébe. Rozsnyóra kérünk.

— **Adományok:** Lapunk anyagi erősítésére *Fáy Árpád* gicei (Gömörm.) földbirtokos ur 100 koronát, a petőszinyei (Abaujm.) egyház négy konfirmált növendéke, névszerint *Kemény Béla*, *Zsoldos* György, *Gédra* Anna és *Salogovics* Erzsébet *Fürjész* Jenő lelkész ur útján 5—5 kor., összesen 20 kor. adományt küldtek. A nemes, követésre méltó áldozathozatalokért a köz nevében hálás köszönetet mond — a Szerkesztő.

Kiadó: *A református egyházkerület.*

A kiadásért felelő: *Réz László.*

Pályázat.

A vágfarkasdi (Nyltram. posta helyben) ref. iskolaszék pályázatot hirdet két osztálytanítói állásra. Fizetés az egyháztól 800—800 kor., egy szoba fűtéssel; a többi államségély. Pályázati határidő aug. 15. Tanítási nyelv magyar. 2—2

Pályázat

a nagyberegli magyar református népiskolánál üresedésben álló — férfi vagy női tanerővel betölthető — **III. tanítói állásra.** Javadalom: 1. Nagybereg nagyközség házi pénztárából 250 korona lakásbér és 1200 korona évi fizetés havonkénti előleges részletekben. 2. A nagyberegli ref. egyháztól 20 korona kiterített-mény. 3. Államtól: törvényes kiegészítés. Kötelesség: az iskolaszék által reábi andó egy vegyes osztály (rendkívüli esetben kettő vagy több) vezetése. Ha férfi választatik meg, köteles az istentiszteletek végzésében és ifjusági egyesület vezetésében az I és II. tanítói (organista-kántortanítói) állások viselőinek segédkezni, — ha nő választatik, kötelessége a kézimunka tanítása és a IV. állás viselőjével együtt ifj. leányegyesület szervezése és vezetése. Pályázati kérvények augusztus 20-ig „Ref. Iskolaszéki elnök Nagybereg, Ruszinszkió Beregm.” címre küldendők.

Pályázat

a farnosi református egyház organista-kántortanítói állására. Fizetés: Lakás (3 szoba, konyha, kamra, sertés és marhastálok, csür) természetben. Szántóföld: 13 kat. h. 95 négyszögöl, rét: 4 kat. h. 680 négyszögöl, kert: 282 négyszögöl haszonélvezete. 6 drb. legeltetési jog, 10 köből őszl vegyes termény, fapénzül 600 korona. Földek adóját 1/4 részben egyház fizeti. Törvényszerű államségély. Kötelessége: I—VI. osztályos osztályok és ismétlők tanítása. Lelkés akadályoztatása esetén helyettesítés. Pályázhatnak fogadalmat tett református férfi tanítók. Kérvények aug 20 ig ref. lelkész hivataltalhoz küldendők. (Ú. p. Munkács) Beregmegye 1921. július 24.

Egyháztanács.

ORGONA

pedálos, 4 registerrel, 12600 K és felebb. Prinsipál sípok 1800 K-tól. Bárminemű e szakba vágó javításokat jutányosan, lelkismeretes pontossággal vállal

GUNA GYULA
mechanikus

Orgonahangszernagytelepe: Presov
Harmoniumok 1600 K-tól. Kérjen árajánlatot!

Nyomatott Gömöri Zoltán nyomdájában Rozsnyón

Református Egyház és Iskola

A szlovenszkói és ruszinszkói reformátusok hivatalos lapja.

<p>Előfizetési díjak: Egész évre — 60 K Negyed évre — 15 K Fél évre — — 30 K Egyes szám ára 1 K 20 Megjelenik minden vasárnap.</p>	<p>Felolvasó szerkesztő: RÉZ LÁSZLÓ</p>	<p>Szerkesztőség és kiadóhivatal: Rozsnyó, a református lelkész hivatalában, hová a kéziratok, előfizetések, hirdetések és az esetleges reklamációk küldendők.</p>
--	--	--

A zsinat feladatai.

II.

(R. L.) Az 1904/7. évi Egyházi Törvénykönyvünk I. t.-c. 104 §-a írja elő, illetve foglalja magában, hogy mik a zsinat tárgyai, illetve mik tartoznak a zsinat jog- és hatáskörébe. Természetes, hogy a törvény ez itt jelzett rendelkezése nem azt jelenti, hogy a pontokba foglalt jog- és hatáskört minden zsinatnak teljes egészében érvényesíteni kell. Mert oly dolgokkal foglalkozni, amelyekre nézve nem mutatkozik hiány-pótlásnak vagy a kor s viszonyok kívánja, sőt parancsoltá korrigálásnak szüksége, meddő munka és hiába való kiadások eszközzése volna.

Sőt oly teendő is be van sorozva a zsinat jog- és hatáskörébe, amellyel való foglalkozás szükségessége *előállhat*, mert kifejezetten és elsősorban függ össze az egyház életével és céljával, pl. a jus reformandi: de a tan megvizsgálása és megállapítása még sem lehet egy felől *időközönkénti* feladata az egyháznak, másfelől veszélyessé is lehet a zsinatnak, mint az egyetemes egyház képviselőének, ezzel a feladattal *elegendő* szükség vagy *megfelelően nagy* előkészület nélkül foglalkozni. Mert a reformáció elvi álláspontján az egyház hitelvi felfogásának (tan) alapja a szentírás, — a szentírás vizsgálata pedig nemcsak joga, de kötelessége is az egyéneknek. Tehát a tanok megvizsgálása és megállapítása a zsinatnak oly jog- és hatásköre, amelyet meg kellett állapítani, hogy *szükség* esetén illetékes tényező foglalkozzék vele, de amellyel a zsinatnak erős megfontolás után és törhetetlennek bizonyult állapotok előállása esetén lehet csak élni. Tehát a zsinat jog- és hatáskörébe besorozott teendők között lime vannak olyanok is, amelyekkel élni — még ha anyagi akadályokba nem ütköznek is — több kárt, mint hasznot jelenthetne az egyháza.

A szlovenszkói és ruszinszkói egyetemes református egyház összeülő zsinatának pedig annnyival inkább *kell* az idővel és ennek alapján a zsinati mun-

kával takarékoskodni, mivel a mai nagyon is költséges zsinat-tartásra nincs ezidőszerint anyagi képessége, teljesen hiányzik még az elődázhatatlan közigazgatási és adminisztrációs kiadásokra szükséges elegendő fedezete is. Ugyszólván teljesen vagyontalan és jövedelemtelen.

Igy tulajdonképpen a zsinat feladata allg mehet tul azon, hogy Egyházi Törvénykönyvünknek — a változott helyzetszülte — revideálására szoritkozzék. Nagyobb koncepcióju törvény hozására, uj alkotásokra ezidőszerint — reálisan — alig gondolhatunk. Ilyenekre az idő és viszonyok sem alkalmasak. Mert ahhoz, hogy nagyobb szabásu ujításokat végezhesse a zsinat, az uj államalakulatban való elhelyezkedésünk ideje és az uj keretek közt ez idő alatt *szerezelelt* tapasztalataink, az államhoz való viszonyunk mai stádiuma s mondhatjuk, rendezetlensége, nem szolgáltatnak elegendő támpontot s alapot.

Ez elvi felfogásunk azonban nem zárja ki azt, hogy rá ne mutassunk oly feladatra, amelyek az imént jelzett törvényhozási keretekben is ne volna *okvetlenül* megvalósítandó. *Ilyen feladat az egyházi adózás kérdésének az uj helyzet és viszonyoknak megfelelő rendezése.*

A ma érdényben levő E. T. III. tc-e szól az egyházi adóról. Ennek a törvénynek a lényege, az egyházi adó *minősége és mérve*, nem felel meg a mai viszonyoknak és helyzetnek. Sein nem arányos, sem nem méltányos. Az egyházak egy nagy része a mai adózási rendszer mellett valóban képtelen az önfentartásra. Ugyazintén e rendszer mellett a lelkészek egy része anyagi gondok terhének állandó hordozására van kárhoztatva. Mert ám le kell szögeznünk azt az axiomaszerű véleményt is, hogy az egyházi adózás kérdése nem csupán a jóakaraton sarkallik, hanem az egyháztagok anyagi teherbíróképességén is. Mint a hurt csak egy bizonyos fokig lehet feleltetni, ugy az anyagi áldozathozatalnak is van mértéke. A mai megváltozott szociális viszonyok közt és helyzetben az

egy-egy egyházak külön-külön önálló anyagi egységekként nem állhatnak fenn. Ezt *némi részben* a háboru előtti (1904/7. évi) zsinat is elismerte azáltal, hogy egyetemes adóalap létesítését látta szükségesnek, melyből a súlyos adóteher alatt roskadozó egyházak segítettessenek. Ma e tekintetben legalább is *fejlesztésre* van szükség.

Ez a kérdés ma sokkal fontosabb, mint első tekintetre látszik. Nagy tanulmányt, gondos előkészítést igényel. Az egyháznak ugyan nem vagyon-gyűjtés s kezelés a célja, sokkal magasabb cél felé kell törnie, — a szellemi s lelkiélet munkálása, az Istenországa építése a tulajdonképeni célja: de mivel külső test nélkül e földön e cél sem munkálható s mivel e cél munkálása végetti munkásokra s azoknak kenyérre s másféle anyagiakra is szükségük van, azért az egyházi élet anyagi kérdésével nagy gondtal kell foglalkozni és pedig mindenkor a viszonyoknak és helyzetnek megfelelő módon.

Ezékiel 37: 1—14.

(Folytatás és vége)

Vitatom és tagadom azt a hangoztatott alapvető elvet, amin nyugszik az egész új élet csirája, hogy t. i. a magyar népből nem lehet vallásos aké nevelni holland vagy skót vagy akár-milyen értelemben, ahol már a legkézzelfoghatóbb gyümölcsök vannak a nagy felébredéseket követő új életnek! Ne érten félre senki, nem kell nekünk semmiféle külföldi plánta, nekünk magyar református egyházi élet-ébresztés kell. Ha magyar népünk annyira érzéketlen lenne minden iránt, ami a szent-írásban, egyházi dogmáinkban és törvénykönyveinkben oly gyönyörűen meg van írva, akkor soha be nem fogadta volna a reformációt. Mi sem bizonyítja jobban népünk helyes vallási érzékét, mint azon történelmi tény, hogy a reformáció nem terjedt tovább a körülöttünk álló népek között. De őseink sohasem beszélték idegen genit növényről, hanem belátva az egyház megreformálásának szükségességét, „magyar vallást” teremtettek az élő Isten akarataiból, midőn házánk háromfelő szakadt és irtózatossabb volt a nyomoruság, mint valaha. Hol vagyunk mi akár Bethlen Gábor, akár Lórántffy Zsu-

zsánna zoltáros-bibliás magyarjaitól?! Az utóbbi évtizedek alatt egész egyházi életünk keservesen kiküzdött államsegélyen tengődött s ime egy szép napon kihuzták a talajt lábunk alól és mi lezuhantunk. Sokkal magasabb szempontból is kell néznünk egyházi életünket és minden politkánkat, hiszen egy másik szép napon újra bekövetkezhet hasonló eset, amiért most keservesen kell harcolnunk és hol van ellene a biztosíték?! Hollandiában vagy Skóciában nem tudják megérteni, hogy négyszázlelkes gyülekezetek nem képesek önmaguk föltartani pásztorokat és tanítókat. Mert önmaguk nem engednék meg, hogy tízezer vagy kétezer, vagy csak ezer lelket számialó egyházközségek is létezhessenek, ami szerintük és a józan ész szerint is teljes lehetetlenség a lelkipásztorkodás ideális szempontjából.

Beszélnék nyíltan, úgy mint testvér szokott a testvérhez. Miért első tekintély egy egyszerű skót lelkész mindenféle társaságban és környezetben, a társadalmi és nemzeti életben egyaránt? Már csak azért is, mert lelkipásztor: amíg náunk „uri” családok csak „rossz parti”-nak tartják a ref. lelkészt?! Miért van az — tapasztalatból beszélek — hogy fiatal, jóképzetségű lelkészek, kik iskolákat mindig jelesen végeztek, kikerülnek ideallmussal, hogy amikor beszélgettünk, — kérem, ne sértődjék meg senki, az építésért kellene a rikkó színek — nem csupán az időjárásról, de eszményi új életrekeltsérről is s öt év múlva, alig egy-két kivétellel — mintha kicserélnének bennünket, az ekeszarva elnémltoita az új reformációt. Sok szép gyűlésünk volt már nekünk, sok szép beszédet hallgatunk már, sokszor feleburduztunk már, de ha záme egy lelképásztor kicsiny falujába és senkisé is érzi jobban, mint ő, hogy egyedül van. Az első jó szándéka beletörlik Baksaynak „Má mög”-ök és „Minék-á-k” hajlithatatlan akaratába. „A pap má mög mögint kerni akar” s ib *Egyedül van a pásztor*. Ott van a nyáj körüötté, de alig hallatszik megértő szó. Ez a legsiralmasabb szegénység, ez az igazi oka nyomorúságunknak, ez akaszt meg minden további fejlődést. Mert földi szegénységünknel sokkal borzasztóbb földalmi szegénységünk. Mélységes tisztelet ismétlem mindenki iránt, távolról sincs vádoló szándéka a jelen soroknak, de hol van a mi theologiai irodalmunk? Van e egy-két Imás és prédikációs könyvön kívül igazi jó theologiai munkánk? Van e saját nyomdánk, különféle sajtóink, hirdapjaink, el tudjuk e árasztani öpiratok tömegével híveinket, szemben a materialista, athéista, kommunista és mindenféle hamis termékekkel? É mi díní akarunk? És csodálkozunk, ha népünk csak nevelges keretben, legfellebb csak a tempomba jár, de egész valója anyaglassá lett, anélkül, hogy áldozna is gazdaságához méltóan egyházi célokra?

Skóciában és Hollandiában is vannak templomkerülőök, rablók és istentelenek, de vannak keresztény embertömegek is, akikre a lelkipásztor nyugodtan támaszkodhatik, akik maguk vernek vissza min-

denféle támadást Krisztus egyháza ellen. Ime, ide fejlődhet egy rendszeres, az egész vonalon, kltisi és nagy gyülekezetben keresztülvitt egyházépitő munka a belmissió modern eszközelnek felhasználásával. De ez a munka egész életet követel. *Uj generáció nevelése, csak ez lehet a mi igazi célunk és feladatunk*

Elkezdem a kis gyermekeken, magam nevelem őket a rendes iskolában és főleg az ugynevezett vasárnapi iskolában, ott és akkor, ahol tudom, azután a különféle vallásos-oktatásban, nem bocsátom el a serdülő ifjakat és leányokat éppen a legveszedelmesebb korban nem hagyom el őket, hogy szabadon garázdálkodhasson lelkükben az ugynevezett „modern” szellem; nem először egyedület, hanem először az általam nevelt egy-két lélek igaz közössége velem és egymás között az Úr Jézus Krisztus által az élő Istenben; magam nevelem magamnak munkatársakat; a következő pár évtized múlva már az általam nevelt ifjakból lesz presbitérium, lesz aki megért, lesz aki osztja a felelősséget és én már nem vagyok egyedül. Lehet, hogy fejlődődm pozitív eredmény felmutatása nélkül, vagyis az eredmény nem látszik meg egyszerre, csak az élő Isten tudja, hogy munkám nem hiábavaló, de jönnek utánam erősebbek és tovább viszik a munkát. Továbbra is lehetnek kétségtelenül olyanok, kik munkám ellen szegülnek, de vannak már olyanok is, akikre támaszkodhatom. Ma melyik presbitérium érzi igazán a maga felelősségét, ki segít most a lelkipásztornak híveink látogatásában, könyvek lefordításában? Ez nem álmódorás és nem ábrándozás, mindenkifelett pedig nem valami új dolog, ami gyanus lehet, ez következik szentírásunkból, egyházi dogma könyveink alapelveiből. Tudom, hogy így gondolkoznak sokan, de meg kell kezdenünk a munkát, hogy véget vessünk a jövőd pap generáció szegénységének vagy — Isten utjai kiszámíthatatlanok — talán már a miénknek is. A jövő generációban már lesz hatalmas egyházi alapunk, nem kell egy műveit embernek végig szenvedni annyit névleges egyháztalag pragmatikus szerinti kényszer-kommentációját. Nem lesz meg az az éles ellentét jó és rossz eklézsi között, ami most oly szomorúan meg van, mert mindegyik csaknem egyenlő mértékben tisztességes megelhetést biztosít, ugyanarra, hogy Istentől adott charizmáink dönthetik el, hogy ki hol kívánkozik inkább dolgozni Isten országga megvalósításáért.

Nem kell sokszor megszegyenítő, de ma teljesen érthető és megokolt kördelmet folytatni egy egy jobb parochiáért. Egy „Központi alap”-ból minden lelkipásztornak biztosítva van a tisztességes megelhetése. Vidám, életerős, tennivágyó, ideálizmussal teli Ifju theologusból nem lesznek oly rövid idő múlva letört aggasztások és tagadhatja e valaki, hogy népünknek újra való meghódítása ez élő Istenhez, nem a legerősebb, legtisztább, politikát kizáró legszentebb politika is egyszerűsödött egyháziunk ferahadásáért, meggyiságunk megmentéséért?! Amit most teszünk e szent célért, az mind jó

és üdvös, de csak kereteket adnak és ideiglenes eredményeket, mert nem képesek a külső körülmények jobbá, erkölcsösebbé adakozóbbá tenni népünket. Vagy ezt is csak ideiglenesen. És hogy itt nem valami egyházat fellogató új dologról van szó és hogy az ilyen munka mennyire lehetséges magyarok között is, hadd beszéljen a jelen.

Huszonöt-harminc év előtt azt sem tudtuk, hogy mi az a belmissió. (Ez is bizonyított arra, hogy nem lehet vád a célja e soroknak, legkevésbé az, hogy megvadjoljon munkás és érdemekben megöszült pásztorokat.) Idegen volt a szó, irtózatosan nehéz a kezdés és sok tekintetben talán korszajtasai is voltak a kezdetnek, talán gyenge képviselői is akadtak az erősek mellett s az előbbieket elmozdító példák lettek az ideál helyett. De ime alig pár év, jönnek erősebbek, kiforrottabbak és ma már hívják a Forgács Gyulákat mindenüvé, hogy beszéljen és adjon utmutatást az új élet alapjairól. Aki látta már a péceli gyülekezet életét, csak azt tudja mondani, hogy száz ilyen gyülekezet és megelédtünk, új életre keltünk.

Soha nem volt nagyobb a keserűségünk és nem volt kevesebb a küzdelmünk, mint ma, de éppen azért talán sohasem értettük meg jobban, mint ma, hogy változtatnunk, javítanunk kell sorunkon, és a változott viszonyok között a belmissió modern fegyverrel is fel kell véteznünk önmagunkat, ha azt nem akarjuk, hogy harminc év múlva a ref. egyház koporsója mellett álljanak a még megmaradt fiaink és leányaink. Ime az építés munkájában így találkoznak a lelkék egy szent harmóniában, amikor Tornallyay Zoltán tanácsbíró ur is új fegyverről beszél, csak a theologus más-kép fejezi ki, de a lényeg teljesen egy és ugyanaz.

Ezékiel 37: 1—14. a címe a fenti soroknak, mert ennek kell ma mindennapi olvasmányául lenni minden igaz református magyarnak, ahol maga az élő Isten szól minden idők profétáihoz.

Cs. S.

Közönségünk köréből.

Kérem lelkészársaimhoz, Ki lenne oly szíves, utmutatást adni, hogyan juthatnak hozzá cs pótélekomhoz? Az ipolyági adóhivatal, melyhez tartozunk a régi boldogabb világban is, 1921. január havában, mindjárt az elején tudtal adia, hogy újabb rendelkezés szerint addig nem fizethet, míg erre Pozsonyból utasítást nem nyer Fálesztendőn keresztül soha egy félnapot sem késvé, minden lehető és lehetetlen dolgot megkísértem, hogy az az utasítás az adóhivatalhoz megérkezék. Elterjesztésem, kérelmek egész ö.önével osztromoltam a pozsonyi telehatalmu minisztérium reánk reformátusokra úgy látszik magközellíthetetlen vállalási ügyosztályát, elterjesztéseimben végigjártam a tisztelet, a drágaság, a nagy család, a humanizmus, a kérés, a követelés hangjának mindenféle snálját; az eredmény? Az egyiptomi finkszeket is megszegyenítő hallgatás. Egyetlen egy-

szer tudtam annyira vinni, hogy a fizetési könyvecském visszaküldötték egy árva szó, egy kisérv sor nélkül. A szent és reám nézve más által szinte képzelhetetlen módon sürgős ügy érdekében mozgósítottam — bocsánat a szóért — mindenképp, akit csak lehetett, akitől csak várhattam valamit; alázatosan esedeztem az esperes kegyes színe előtt, még alázatosabban zörgöttem helyettes püspökünk emberszerető szívének jó szó előtt könnyen nyíló ajtaján; a fanatizmusig terjedő erős hittel ragadtam meg felesleg-alázatosabb szívvel a Püspök ur jó akaratát; mind hiába! Az anyagi helyzet ezer meg ezer égető sebe közül csak a legkisebbnek orvoslására is alig-alig elegendő ez a pótlékokocska is befelüladt a nemzetiségi gyűlölködés poshadt, bőzhardt mocsarába! Azt a Herkulest keresem, aki kibírja onnét ragadni; azt a bölcsőt, aki a nem hét, de hetvenhét bűvös, vagy inkább átkos lakat nyitját meg tudja mondani.

Aki érez magában ekkora erőt és bölcseséget és akár egy, akár más ujon kis pénzecske-meg hozzájuttat, annak ércből emelendő szobrára felajánlom — sokat nem adhatok — a gyermekeim családi pótlékának 5 százalékát: majd csak kibőjtőljük, megrongyoskodjuk valahogy! Cim: *Patay Miklós ref. pap Kisölvéd.*

Események—Feljegyzések.

A ruszinszki ref. egyházmegye értekezlete. A máramaros—ugocsa, beregi és ungi egyházmegyék megbízottai nagyfontosságú értekezletre gyűltek össze a hó 2-án Beregszászban. Részt vettek az értekezleten: *Biky Ferenc* esperes, *Bi-hary Lajos főjegyző*, *Komáromy Lajos vil. főjegyző*, *Ráthonyi Ákos* t. bír. (Máramaros—Ugocsa), *Bertók Béla* esperes, *Dr Szabó Bertalan* gondnok, *Sütő Áron* főjegyző, *Dr Polchy István* em ügyész (Bereg), *Komjáthy Gábor* esperes h., *Barkaszi Károly* lelkész és *Kovács Ákos* főbírókocs (Ung).

A tanácskozási tárgyalás máramaros—ugocsa egyházmegyének azon, átiratban is közölt határozata képezte, hogy a Ruszinszki területén levő, szétszaggatott három egyházmegye, illetve a területén levő 78 egyház alakítsa meg a külön egyházkerületet.

Erre nézve *Biky Ferenc* esperes, az értekezlet összehívója és előke, egy — minden meghívott tagnak előre megküldött — javaslatot dolgozott ki, amelynek lényege az volt, hogy amennyiben a Czinke I. püspök urtól veit értesítés szerint „Podkarpatska-Russ kormányzósága nem enged meg a szlovenszki tisztáninenni egyházkerülethez való csatlakozást” — alakítsák meg a külön egyházkerületet, — nemcsak, hanem „egyházkerületet” — szempontból, tehát konventi és zsinati vonatkozásban csatlakozunk a tisztáninenni és dunáninenni egyházkerületekhez.

Az értekezlet elődöntésként felkérésére a javaslat előadója Sütő Áron, a beregi és megye főjegyzője volt, aki beszédében azon alapspontra helyezkedett, hogy a mennyiben a megalakulásnak a feltételei

hiányoznak, *jelenleg* a külön egyházkerületet megalakítani nem lehet.

Nevezetesen: Podkarpatska-Russ kormányzóságától, az egyedüli *illetékes helyről megkeresés e tekintetben senkihez nem érkezett* s így azzal sem vagyunk tisztában, hogy e dologban mi a kormányzóság álláspontja. Bármily nagy tisztelettel viseltetünk is a Czinke István püspök ur személye iránt, az ő értesítését ilyen történelmi fontosságú lépésnél irányadónak tekinteni nem lehet. Podkarpatska Russ határa nincs véglegesen meghatározva, könnyen megtörténhetik, hogy emberi jogokat konfiskálnánk, vagy 3—4 hó mulva egy új választás és alakulás igazalmának tennők ki a gyülekezeteket. De a legfőbb az, hogy a kerület megszervezése elhordozhatatlan terhet róna — a fizetni különben sem akaró — gyülekezetekre, államsegély nélkül, míg annak bizonyosságát, mértékét nem ismerjük, egy ilyen kérdés végleges eldöntésébe — szinte ugrásszerűleg — belemenni nem lehet.

Az előadó beszéde után hosszas és élénk vita indult meg, melynek folyamán *Blhary Lajos* azt indítványozta, hogy a megalakulást illetőleg meg kell kérdeznünk a gyülekezeteket. *Barkaszi K.* és *Komjáthy G.* a rögtöni megalakulást kívánták, habár az utóbbi elismerte azt is, hogy „Zsalkovics volt kormányzó szerint *e dologgal várni kell.*” *Bertók Béla*, *Komjáthy L.* és *Dr Szabó B.* az előadó javaslatát pártolták, utóbbi rámutatott arra is, hogy nekünk a szlovenszki kerületekhez csatlakozni bármily formában is jogi képtelenség, miután megtörténhetik, hogy Szlovenszki teljhatalmu minisztere egészen mást kívánna tőlünk, mint az ungvári kormányzóság. Véglegesen eldöntötte a vitát aztán egyik nagyobbcsességű, sok tapasztalattal rendelkező emberünk, aki oly meggyőző érvekkel bizonyította be a helyesítés szükségességét, az elhatározás bekövetkezhet kárált, hogy *igazságát* előtt meghajoltak az ellenkező nézetűek is. *Indítványozta azonban azt is*, hogy amennyiben úgy belátszó, mint az államhatalommal szemben is vannak és lesznek olyan kérdések, melyeknek elintézésére egy ember nem elégséges, addig is, míg a külön egyházkerület megszervezhetjük, a három egyházmegye alakítson egy tisztagból álló bizottságot, melynek a feladata lesz nemcsak az előadó által említett kérdések tisztázása, hanem az is, hogy bírósági ügyekben másodfokon és véglegesen dönt. E bizottságban *Bereg 5*, *Máramaros—Ugocsa 3*, *Ung 2* taggal lesz képviselve. Az egyházmegye a tagokat még e hó folyamán tartandó gyűléseiken kötelesek lesznek megválasztani.

Referens.

Az első testvérek evangélikus egyházának küldöttsége június 21-én este felé érkezett meg Tarcavajkára (Abszji em.) s a zsupáni hivatal által küldött engedély alapján gyűlésre hívták össze a ref. egyház híveit, akik a szokásos időben is megjelentek, kíváncsian lévén arra, hogy vajjon milyen célból óhajtanak a küldöttek velük beszélni? Amint elgondolható, *hivatalos* formában sok szepet

mondtak, üdvözléseket és biztatást, hogy ők csak a katolikusok elleni közdelemben akarják a szlovák kálvinistákat segíteni, azért, mert a katolikusok ugyan ezt teszik Csehországban a *husziták* ellen, de ők az isteniszélettel nyelv használatában egyáltalában nem kívánják háborgatni a híveket, sőt dicsőretreméltónak tartják az ahoz való ragaszkodást. Különben a híveket magyar énekésre hívták fel, amely után egyik küldött imát mondott és rövid vallásos exhortációt. Egy egyetemi professzor fejtegette jöveteleük célját, támada Hlinka páter és a katolikusokat. Szóval a gyűlésben tisztán kálvinista tendenciát mutogattak, csak épen azt cselekedték, hogy künn az utcán — a helybeli lelkész tudtán kívül — a „Slovensky Kálvin”-nak azt a számát osztogatták, amelyben arra hívja fel az író a híveket, hogy: Szlovákok, ne törjétek, hogy a ti templomaitokban magyarral prédikáljanak!

Egyéb nem történt.

Törvények. Rendelet.

Aktiv és nyugdíjas ref. lelkészek szükségsegélye tárgyában a Református püspöki hivataloknak (Rimavská Sobota és Bratislava.) a következő leirat érkezett a Teljhatalmu minisztériumtól:

„Az iskolaügyi és nemzeti művelődés minisztériuma a Nemzetgyűlés 26-ik képviselőházi ülésében és a senátus 19-ik összejöveteleiben elfogadott rezolúció alapján 1921. június 10-én kelt 39535. sz. rendeletével a szükségsegélyről szóló 1920. nov. 25. 625 számú törvény értelmében havi 240 korona folyósítását engedélyezte a ref. aktiv és nyugdíjas lelkészeknek és pedig 1920 nov. 1-től 1921 dec. 31-ig előlegül addig is, amíg törvény fogja szabályozni ezeket a segélyeket.

Erre a szükségsegélyre csak azoknak a ref. lelkészeknek van igényük, akiknek az 1918. XIV. tc. illetőleg 1917. IX. tc. alapján keresztiútvitt értékelés szerint új jövedelmük nem haladja meg a 3000 koronát s azok a ref. s. lelkészek, akiknek évi jövedelme az idézett törvények értelmében 1000 koronánál nem több.

A volt magy. kult. min. által keresztiútvitt értékelés érvényes. Ahol ez nem történt meg, vagy új lelkészi állás szerveztetett ott a lelkészi jövedelem új értékelés alá esik s ez lesz az irányadó.

A szükségsegélyre igényük van a nyugdíjas lelkészeknek is a rendelet szerint. Nem mulaszthatom el a nyugdíjas lelkészek helyzetével és ezzel a segélyvel kapcsolatban újlag felhívni a püspöki hivatalok figyelmét arra, hogy a szlovenszki ref. egyháznak mai napig sincs (még papíron sem) nyugdíjintézte. Ennek szomorú következményei lehetnek épen a nyugdíjas lelkészekre vonatkozólag jóllehet a fenti körülményt már többször ajánlottam az illetékes egyházi tényezőkhöz figyelmébe. Nevezetesen: Az idézett rendelethez a végrehajtási pótrendelet még nem jelent meg. Amikor az aktiv lelkészek ome segélyt megkapja, tövétik az azért, mert a végrehajtási pótrendelet semmi körül-

mények között sem tartalmazhat az aktív lelsészek szükségességére vonatkozólag sem. Nifé e gátló rendelkezést. Nem így a nyugdíjas lelkészeknél. Amint értesülők, felvetődött a kérdés, vajon a csehszlovák kormány folyósíthat-e államszolgálatot oly nyugdíjas lelkészeknek, akik egy idegen állam feiudoyelete alatt állók és annak területén lévő nyugdíjintézetnek a tagjai?!

Amint már előszóval is többször hangsúlyoztam és ajánlottam e kérdésnek gyors elvi és gyakorlati megoldását, úgy ezuttal újólag kívánom hangsúlyozni annyival is inkább, mert az év vége gyors tempóban közeledik.

A csehszlovák kormány megengedte továbbá hasonló feltételek mellett az 1921 évre drágasági segély és bevásárlási segély címén 1500 meg 500 összesen 2000 korona folyósítását. A részleteket közölni fogom, ha a rendelet megjelenik. — Kormány-tanácsos helyett: *Stunda István.*

HIREK.

— A Tiszáninneni egyházkerület lelkészéhez. *Fői, Czinke István* püspök ur székhelyére visszaérkezvén, ez uton értesítjük, illetve kérjük a lelkész urakat és egyházak előjáróit, hogy a püspöki hivatalt érdeklő minden ügyet közvetlenül a püspöki hivatalba (Rimaszombat) címeztesenek és küldjenek.

— Második lelkészképző vizsga. Értesitem a második lelkészképző vizsgára jelentkezőket, hogy vizsgájuk I. évi *szept. 13-án* Rimaszombatban fog megtartatni a püspöki hivatalban. Reggel 7 órakor a zárhelyi írásbeli dolgozat kezdete. Délután szóbeli vizsga. A szóbeli vizsga tárgyai: 1. Gyakorlati theologia. 2. Egyház jogtan. 3. A magyar prot. egyház története és irodalomtörténete. 4. Gyakorlati bibliai magyarázat. Jelentkezni *Réz László* egyházkerületi főjegyzőnél kell a szükséges okmányok beküldésével. Ugyancsak ő hozzá adandók be a házi írásbeli dolgozatok is *szept. 1-ig*. A beküldendő okmányok és a házi írásbeli tételek ugyanazok, melyek a *Református Egyház és Iskola* I. évi. 14-ik számának 4-ik oldalán a Hírek rovatában. „Második lelkészképző vizsga” cím alatt lel vannak sorolva. A vizsgadíj 150 korona. *Czinke István* püspök.

— Doktorrá avatás. *Agyagossy Sándor* barsai ref. lelkész a pozsonyi egyetem magyar jog- és államtudományi fakultásán aug. 6-án az államtudományok doktorává avatták. Nem a pályaválasztás szándéka, hanem a tudás vágya s a tudomány szeretete vezette ifjú lelkészársunkat nemes törekvésében. Ödvözlőjük lelkészársunkat szép sikere alkalmából.

Kiadó: *A református egyházkerület.*
A kiadásért felelős: *Réz László*

Szerkesztői üzenetek.

K. G. Ungvár. E számba későn érkezett *Gy. E. H-y.* Cikkének közlé-

sét bizonyítatlan időre el kellett halasztanom. Szíves türelmét kérem *Baranyai Elek Ny.-a.* Előfizetés július 1-ig rendezve van. *S. L. Ny.-a.* Levelét írok.

Pályázat

a felsőcsajli (Abaujtona) ref. előkönyörgő kántortanítói állásra. Fizetés: Féltelek föld, 85 hl. buza, 14 hl. rozs, 18 szekér tözfa az udvaron, 18 ígás, 13 gyalogmunkanap, 2 szoba nagy kerttel. Államszolgálatot kérvényezve lesz. Szlovák nyelv ismerete tanácsos. Pályázat ref. lelkész hivatalhoz Győrke (Durkov) up. Bidovec küldendő szept. 1-ig.

Pályázat.

A máltzai ref. kántortanítói állásra pályázni lehet aug. 25-ig. Fizetés: 3 kat. prima szántó, 4 kat. hold rét, 6 köből rozs, 2 drb. marhalegeltetés, melyeknek 1920 évi értékelése 380 kor. cs és megfelelő államszolgálat.

Organánk van, éneklés magyar; tanításhoz a szlovák nyelv tudása is szükséges. Nők is pályázhatnak. 1—2 *Ref. lelkész hivatal.*

Pályázati hirdetés.

A nagypaládi ref. egyháztanács a második tanítói állásra pályázatot hirdet Ezen állás javadalma: 1) az egyházközség pénztárából 2000 kor. évnegyedes utólagos részletekben. 2) Államszolgálat az Államkormány által utalendő összegben. 3) Lakás természetben, vagy megfelelő lakáspénz. Köteleesség: A mindenkori egyházi törvények s felsőbb egyházhatósági rendeletek alapján előírt összes teendők végzése. Jelenleg az elemi iskola I. II. osztályos fiú és leány növendékeinek tanterv szerinti oktatása. Ha tanítónak választatnék meg az állásra, köteleessége a leánygyermeknek kézi-munka tanítás a felsőbb osztályokban is. Lelkészesnek és kántornak egyháztársadalmi munkájukban segítőkészség. Kántornak összes teendőiben — szükség esetén — helyettesítés. Szabályszerűen felszerelt pályázati keresetből irathoz köndendők I. évi aug. 31-ig. Az állás 1921 szept. 18-ig elfoglalandó.

Kelt Nagypalád (Szatmár megye) 1921 július 31. *Vollons Miklós* ref. lelkész.

Pályázat.

Ladamóczi ref. elemi iskolai kántortanítói állásra pályázatot hirdetek. Javadalom: Kétszobás lakás melléképületekkel. 7 kat. hold, 124 négyzetöl föld s rét, 5 köből buza, 10 köből gabona, 7 és fél öl fa beszálitva, 4 drb. marhalegeltetés; készpénz az egyháztól 176 kor, stóla 20 kor. A felszámítás szerint az egyháztól járó jövedelem értéke összesen 1002 kor. 86 fillér. A többi államszolgálat. Állomás: Bodrogszerdahely 3 km. Személyes megjelenés előnyös. Pályázati határidő 1921 aug. 27. Az állás azonnal elfoglalandó. A tanítás nyelve magyar. Ladamóc, 1921 aug. 6-án.

Bodnár Lajos ref. lelkész.

Pályázati hirdetés.

A gáti (Bereg) ref. egyház presbitériuma pályázatot hirdet a II. és III-ik tanítói állásra. Minokét állás államszolgálatos. A II. tanítónak biztosít az egyház két szoba, konyha, kamra és pincéből álló jó lakhelyet és évi 400 koronát, a III-ik tanítónak évi 100 (egyszáz) és 240 korona lakbért. A II-ik tanítói állásra *lehetőleg* lértit, a III-ikra csak női foglalkoztatni. Köteleességük az iskola-szék által kijelölt osztályok vezetése, a férfitanítók az is, hogy a lelkész és kántortanítók akadályoztatása esetén őket a templomi szolgálatban helyettesítsék. Csak ref. vallású egyének I. évi augusztus hó 25-ig pályázhatnak. Az állás szept. 1-én elfoglalandó. — Gát, 1921. augusztus 6. *Sütő Áron* ref. lelkész.

A morvai ref. előkönyörgő kántortanítói állásra pályázatot hirdettek 1921. szept. hó 1. határidővel. Pályázatok ref. lelkész hivatalhoz Bánóc (Zupa Zemplinszka) küldendők. Tanítási nyelv: szlovák. Javadalom: 1) Szántóföld: 10 kat. hold 930 négyzetögl. 2) Rét: 2 kat. hold 232 négyzetögl. 3) Legelő: 5 drb. marhára. 4) Szemes élel: 5 mm. rozs 5) Fafuvar szolgálmány, készpénz, stóla. 6) Személyen kívüli adót az egyház fizeti. 7) Két szoba, konyha s pitvarból álló jó, új lakás, melléképületek. 8) Egy hold kert. Egyháztól járó összes javadalom 228 koronában van felszámítva. Állás elfoglaláskor felemelt új államszolgálatot kérni. Tanulók száma 30—35. *Állás szept. hó közepén foglalandó el.* 1—2

A bánóci ref. organista-kántortanítói állásra pályázatot hirdettek. Az állás szept. hó 1-én foglalandó el. Pályázatok mielőbb a ref. lelkész hivatalhoz Bánóc (Zupa Zemplinszka) küldendők. *Működési nyelv szlovák* Javadalom: 1) Szántóföld 3 kat. hold és 802 négyzetögl. 2) Rét: 1592 négyzetögl. 3) Legelő: 3 kat. hold és 144 négyzetögl. 4) Rozs: 10 mm 5) Igésszolgálmány. 6) Törvényes stóla 7) Kétszobás lakás, konyha, pitvar s melléképületek 8) Adót (személyen kívüli adón kívüli) az egyház fizeti. Az egyháztól járó összes javadalom: 340 kor. Állás elfoglaláskor felemelt új államszolgálatot kérni. 1—2

ORGONA

pedálos, 4 registerrel, 12600 K és felebb. Principál stopok 1800 K-tól. Bárminemű e szakba vágó javításokat jutányosan, lelkismeretes pontossággal vállal

GUNA GYULA

mechanikus
Orgonahangszernagytelepe: *Presov*
Harmoniumok 1600 K-tól. Kérjen árajánlatot!

Nyomatott Géméri Zoltán nyomdájában *Rozsnyó*

S
u
l
ó
n

bi
mi
de
ma
o
g
g
ás
c
m
m
it,
lyo
bold
nál
vona
E
lo
tu
nagy
is 16

Református Egyház és Iskola

A szlovenszkói és ruszinszkói reformátusok hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:
 Egész évre — 80 K Negyed évre — 15 K
 Fél évre — 30 K Egyes szám ára 1 K 20
 Megjelenik minden vásárnap

Felolvasó szerkesztő:

RÉZ LÁSZLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Rozsnyó, a református lelkész hivatalában, hová a
 kéziratok, előfizetések, hirdetések és az esetleges
 reklamációk küldendők.

A zsinat feladatai.

III.

(R. L.) Ha azt akarjuk, hogy a tiszta erkölcs és istenfélelem visszatérjen és a józan műveltség, szorgalom, becsületes ipar és kereskedelem — a tiszta erkölcsössel és istenfélelemmel párosulva — új és boldog korszakot idézzon elő az emberek között: akkor állítsunk, tartssunk fenn és virágoztassunk *bölcs célu. tendenciamentes iránnyal és szellemű* iskolákat. Amilyen az iskola, annak a eleme s iránya, olyan lesz a nép és a korszak. „Tanítsd a gyermeket — mondja az Írás — az ő utának módja szerint: még mikor megvénhedik is, el nem távozik attól.” (Péld. XXII., 6.)

Az iskolák fontosságát a művelt népek s országok elevenen érezték mindenkor. A reformáció az iskolákra kezdettől fogva rendkívüli súlyt helyezett. A reformáció volt iskolai nevelés-oktatásügyi tekintetben is az államoknak valóságos eszméitetője. A református egyház is — *nem hatalmi törekvésből, hanem magaslatos céljai munkáltsásként* — megalapításától kezdettől fogva az iskolát az egyház veteményes kertjének tekintette s annak *jogszerűtlen bírásáért* sok szenvedéssel megszenvedett története folyamán a legkitartóbban harcolt, mert érezte, hogy isteni elhivatottságát az iskola által töltheti be a az iskola bírásához isteni joga van — épen elhivatottságánál fogva.

A református egyház azon része, amely az új államalakulat következtében elszakított a törzstől s ide, Cseh-szlovákiába kebelezetett, iskolaügyi tekintetben valóságosnak is minősíthető nevezetes történelmi ponthoz jutott. Egyrészt az a veszedelem fenyegeti az új államalakulat iskolaügyi politikája által, hogy iskoláit, az anyaszentegyház e veteményes kertjeit, leszakítja az állam az anyaszentegyház testéről, — másképp, — közép- és főiskolái a törzs-egyház területén maradván, ilyen iskolák bírására való törekvésében mesterséges eszközökkel fog gátoltnak.

A zsinatnak tehát egyik főfeladata lesz: *megvédeni az egyház történelmi jogát elemi népiskolái jogszerűtlen bírása tekintetéből; középiskolái teremtését, azt fenntartani és virágoztatni és legalább a papképzés szolgálatában álló főiskolái felállítását és fenntartását, elemi népiskoláink részére megfelelő oktatók képzéséről s neveléséről gondoskodni.*

Sajnálatos állapot, hogy a XX században ezekért a történelmi jogokért való küzdelemre még csak gondolunk is kell. Azt hittük, hogy lezáródott az iskolák jogszerűtlen bírásáért való harcunk egyszersmindenkorra. És. íme, e hitünkben csalódtunk. De hát a harc volt az életünk eddig is. Ha tehát a Gondviselő úgy térja jónak, hogy az építés, fejlesztés mellett a jogokért folytatott harcot továbbra is harcolnunk kell, nem vonakodunk attól sem. Bennünket eddig sem az önzés, a hatalmi törekvés, hanem a közboldogság munkálása sarkalt a harcra. Ez fog sarkalni ezután is.

Ha az egyház és állam között a közoktatás joga feletti kétség vagy harc támad, háborús néki a történelmi fejlődést s az ennek következtében származott pozitív törvényes jogokat kell kiindulási irányadó szempontul vennünk s az államhatalom elé állítanunk. Mert mindaddig, míg örök igazság az, hogy egy-egy néki, mint társadalmaknál, csak a fokozatos fejlődés és haladás lehet természetes és észszerű: nincs a földön oly bölcsesség és hatalom, mely jogosítva érezhetné magát tabula rását csinálni ott, ahol kétségtelen történelmi múlt s pozitív viszonyok vannak. Mi, reformátusok pedig áldhatjuk a bölcs és kegyelmes isteni Gondviselőt, hogy úgy vezértse elődeinket, hogy már a régmúlt időkben kellő számban állítottak fel *saját anyagi és szellemi erejükkel oly-olya magasabb és magasabb letelezett iskolákat, melyekre névbe az egyház kizárólagos birtokjoga soha józanul kétségbe nem vonható.*

Még nem ingatható véleményünk, hogy az egyháznak isteni elhivatottsága van

a köznevelés és oktatás ügyének vezetésére, melyet az állam csak rendkívüli esetekben és ideiglenesen vehet magára. Az ember művelődési és erkölcsi fejlődésének törvényéből ugyanis azt láthatjuk, hogy az elmének és a szívnek, ha e földön elérhető igazság és érnny birtokába akar jutni, a pozitív hitre muhatatlanul szüksége van. Ahol a pozitív hit — mint fundamentum — kiesik az ember alól, ott a reális ismeretek tömredéksége sem képes az élet harcát közt az embert győzelemre vezérelni, megnyugtani s boldoggá tenni. Korunk állapota erre a legekleltánabb példa.

Ott, ahol az iskolákat az egyházzal a történelmi múlt és pozitív jog szent kötelességek kapcsolják egybe, — hol az egyház által szent kincsként őrzött iskolák fejlesztették, ápolták és erősítették a lelkiismereti és polgári szabadság szent eszméit — mint a kálvinista egyházban is, hol a bus peitkánként saját feiszagattott testéből táplálta és táplálja fiait, az iskolákat — természetellenes és szentségtelen dolog lenne leszakítani az anyaszentegyház testéről azokat az iskolákat, amelyeket oly sok nehéz és gyászos évszázadok folyamán hű szeretettel ápol és nagyra nevelt.

A zsinatnak ez eszméket kell megőrzőltetni, az állam elé tárni, annak érvényt szerezni. Ez eszméknek vagyunk mi is hordozói, szerelmesei s leszünk elszakított és kitartó harcossal, ha az állam iskoláinktól akarna valóban megfosztani és iskoláinkat törekvésünkben kerékkötönné lenni.

Az azonban ez elvünk e vázlatos hangoztatásakor a már ezzel egyidejűleg is le kell szögeznünk, hogy az államnak természetesnek is minősíthető *legfőbb felügyeleti jogát* iskolaügyi tekintetben is respektálnunk kell; mert az államnak teljes szabadsága van mindenről, ami az ő területén történik, biztos tudomást szerezni s ami az állam jó rendjével ellenkezik, megsemmisíteni. Joga van tehát örököndni a letelezett iskolák felett is.

De e nagyfontosságú jog gyakorlásában bölcs önmérséklésre van szükség

az államnak is; mert nem szabad elfelejtenünk arról, hogy az ember keblének van oly szentéiye, amely felett uralkodni csak az Istennek van joga. S ha ezt megsértjük, veszély fenyegeti a közboldogságot és köznyugalmat is.

Válaszai

lapunk 31-ik számában megjelent „Lelekészértekezlet Ungváron” című közleményünkre Komjáthy Gábor ur cikkét küldött lapunk számára, melyet — mivel mult heti számunkba későn érkezett — csak most közölhetünk az alábbiakban.

Nagytiszteletű Szerkesztő Ur!

Mielőtt hivatalos lapunk 31. számában „Lelekészértekezlet Ungváron” című közleményre észrevételeimet megtenném és Szerkesztő Urnak abból kifolyólag feltett kérdéseire megadnám az érdemleges választ, azt a szerény indítványt terjesztem Szerkesztő Ur elő, irassa lapunk homlokára jellegűl: Oldozd le saruidat, ki ide lépsz, mert szent e hely; itt hazudni nem szabad!

Mert a dolog úgy áll, hogy az érintett közleményben tulajdonképpen csak annyi igaz, amennyit tudósít: az én Lelekészársalmhoz intézett körlevelemből idéz, a többi a tények tendenciózus elhalgatása, elferdítése és meghamisítása.

A közlemény elferdíti már a címet is, lelkész értekezletnek nevezvén azt, holott hangsúlyozottan *egyházi* értekezlet volt; hiszen az Ungi egyházmegyének Podkarpatska-Russ területén lakó világi tisztviselőit is meghívtam, kik közül kettő meg is jelent, csak egy maradt távol.

Az egyházak közül az ide tartozó Ungtanácsot kihagyja és helyére a Szlovéniai Kiszrátot ülteti.

Célzatosan elhallgatja, hogy a megjelent lelkészek — a nagydobronyi kivételével — a presbitéri gyűlések határozatának hitelesített jegyzőkönyvi kivonatát hozták magukkal, melyben egyhangulag kijelentik, hogy a kényszerítő körülmények előtt meghajolva belényugosznak, hogy az ungi egyházmegyéből Podkarpatska-Russ területére szakított 12 egyház külön egyházmegyévé s majdan a beregi és máramaros—ugocsaival együtt külön egyházkerületté szervezkezdjék.

Valótlán az az állítás is, hogy „az ily módon való elszakadást a nagydobronyi és kisdobronyi lelkészek ellenezték s az értekezletet ott is hagyták”; hiszen a kisdobronyi lelkész nem volt jelen, így nem ellenezhette az elszakadást, ott sem hagyhatta az értekezletet, ellenkezőleg: pár nap múlva ugy a felügyelete alatt levő tisztelettel, mint a saját egyháza presbitériumának idevonatkozó s szinten beleegyezőjk. határozatát megküldötte A nagydobronyi lelkész pedig barátságos köszönnel akkor távozott el, midőn értekezletünk a karpato-russzi Ungi ref. egyházmegye megalakítását elvben kimondotta ugyan, de annak tényleges megszervezését a beregszászi értekezlet utáni időre halasztotta.

Szinte csodálatos, hogy ennyi *compromisszum* valótlanság tudósító 15 rövidke

sorból álló közleményét szét nem robbantotta.

Egyébiránt a tények kétségtelen igazolásul mellékelem az értekezleti j. könyv szövegről másolatát Szerkesztő Urba bizván annak egészben vagy részben leendő közétételét.

Most következnek, hogy ígéretem szerint Szerkesztő Ur kérdéseire válaszoljak; csakhogy jobban meggondolva a dolgot, arra a meggyőződésre jutottam, hogy ez szükségtelen, mert bármilyen találók lennének is különben ezek a feleletek, eljárásom helyességét és jogosultságát sem igazolhatnák világosabban, mint ahogy igazolják azt a kényszerítő körülmények. Különben is a hozzám intézett kérdéseket hasonló joggal feltehetném én is Szerkesztő Urnak a szlovéniai tiszáninneni egyházkerület szervezésére vonatkozólag, mint ahogy fel is tették már többen; hiszen lapunknak abban a számában is, melyben a kérdések egész sora ellenem vonul fel a „Jogalap” fölött folyik a vita, amit — bárméddig huzódik is, — más argumentummal nem fognak eldönteni, mint amit Idrányi Barna így fejez ki: „rendkívül viszonyok rendkívül intézkedéseket tesznek szükségessé, így ezek is jogalappá válnak.”

Most pedig felsorolom időrendben az okokat, amik engem a meggyanusított ungvári egyházi értekezlet összehívására indítottak.

Jelen voltam a szlovéniai tiszáninneni egyházkerület 1920. dec 21-én Kassán tartott alakuló közgyűlésén, mely a régi három papi tanácsbíró között engem is meghagyott, bár kérdésbe tettem, hogy az önkormányzati joggal felruházott Podkarpatska Russ fővárosában lakván, betölthetem-e a szlovéniai egyházkerület egyik tanácsbírói állását? Erre vonatkozólag Czinke püspök ur a közgyűlés helybenhagyásával azt tanácsolta, hogy ezt az ügyet az itteni kormányzó sággal intézzem el.

Hazajöven, több ízben tárgyaltam Zsatkovics volt kormányzóval, aki úgy nyilatkozott, hogy a szervezkedés egyházi és nem állami érdek lévén, abba ő nem avatkozik; egyelőre azonban a várakozás álláspontjára való helyezkedést ajánlotta, míg Podkarpatska Russ határai végleges megállapítást nyernek, mert őt — ngymond — illetékes körök arról biztosították, hogy Ung- és Zemplénmegyék ide fognak csatoltatni s a végleges határmegállapítás rövid időn: az ő prágai útja után megtörténik; prágai útja azonban bukással végződött.

Most már az alkormányzó és zsupán véleményét kértem ki mihez tartás végett, akik úgy nyilatkoztak, hogy ebben az ügyben Peschek tanügyi referens az illetékes intéző; ő pedig határozottan kijelentette, hogy az ungi egyházmegye Podkarpatska Russ területén levő tizenkét egyháznak külön egyházmegyévé, illetőleg a beregi és máramaros—ugocsa egyházmegyékkel együtt külön egyházkerületté szervezését szükségesnek tartja.

Ennek dacára nem az itteni kormányzó, hanem a szlovéniai teljhatalmu miniszter, illetőleg a szlov. tiszáninneni egyházkerület intézkedése kényszerítettek

az önálló szervezkedés iránti lépések megtételére.

Az első — nem épen gyöngöd — figyelmeztetés akkor történt, mikor lelkészi illetményünk kiutalása iránt 1920 október havában beterjesztett kérvényeinket a szlovéniai evang. egyház referátusa félelvi várakozás után a kijelentéssel küldötte vissza, hogy az ungi egyházmegye kötelékébe tartozó, de Podkarpatska Russ területén lakó nyolc lelkész az itteni kormányzóságtól kérje fizetésének kiutalását.

A második — szintén világos — figyelmeztetést Biki Ferenc máramaros—ugocsa esperes utján kaptam, aki folyó évi április hó 30-án kelt levelében ezt írja: „27-én kaptam Czinke püspök levelét, melyben értesít, hogy a ruszinszkói kormány követeli, hogy a Podk.-Russ területén lakó ref. gyülekezetek külön egyházzá alakuljanak.”

Harmadszor: A szlovéniai és ruszinszkói református egyházak Egyetemes Konventje július hó 3-án Rimaszombatban tartott első alakuló gyűlésén a „ruszinszkói reformátusság mielőbbi szervezkedését s a szlovéniai egyházakkal egységet (Konvent, Zsinat) sürgős kívánalomnak mondta ki, „a dunáninneni és ruszinszkói egyházkerület 8—8 képviselői választ” (Ref. Egyház és Iskola 28. sz. 3. oldal)

Negyedszer: A szlov. tiszáninneni egyházker. Ótátrafüreden tartott gyűlést megelőzőleg az ungi esperes egyházmegyéje lelkészeit és tiszikarát értekezletre hívta össze Ungvárra. Itt Barkaszy Károly szalóka lelkész szóvá tette a Podk.-Russ területén levő tizenkét egyházunk tarthatatlan helyzetét amiatt, hogy az itteni polgári hatóságok, különösen a tanügyi referátus, tudni sem akarnak a Szlovéniai székelt esperesi hivatalról. Szükségesnek látja ezekből a tizenkét egyháznak külön egyházmegyévé szervezését vagy legkisebb azt, hogy a hivatalra a legidősebb egyházmegyei tanácsbíró bizassók meg az esperesi teendőik ellátásának ellátásával. Az elnöki esperes azonban azzal a kijelentéssel hallgattatta el a felszólalót, hogy ezt az ügyet itt tárgyalni nem lehet.

A helyzet tisztán állt előttünk: Szlovéniai lakó lelkészársaink nagy többsége az esperes véleményét osztván, lezavatatásunk holt bizonyos volt, így nem is folytattuk az eredménnyel nem biztató vitát; sőt magam is pártoltam azt az indítványt, hogy értekezletünk juttassa az egyházkerületi közgyűlés elé azt az óhajunkat, hogy mi a Podk.-Russ területén levő gyülekezetek továbbra is az ungi egyházmegye, illetőleg a szlovéniai tiszáninneni egyházkerület kötelékében akarunk maradni; tegye ezt az egyházkerület lehetővé ránk nézve, ha módjában áll!

Még ezzel sem elégedtem meg, hanem levelet írtam a püspökli hivatalhoz, melyben bejelentvén a gyűlésről részint gyöngékedés, részint hivatalos elfoglaltság miatt való távolmaradásomat, egyszerűen felkértem, hogy a kerületi gyűlésnek fent érintett felterjesztésünkre vonatkozó határozatáról engem haladék nélkül

értesíteni sziveskedjék. Az értesítés ugyan máig sem jött meg, hanem indirekte figyelmeltetéstől újból kaptam abban a tényben, hogy az egyházkerületi papi tanácsbírói állásra kandidáltak hivatalos jegyzékéből az én nevemet — állítólag — azzal az indoklással hagyták ki, hogy én Podkarpatska Russ térségében lakom.

Mit gondol Kedves Szerkesztő Ur! Énnyi intéz, figyelmeztetés dacára maradhattunk tovább is égrefüggesztett szemekkel, tétlenül várva valami megmenedő, kisegítő csodát. Nem is meg kellett mozdulnunk, ha csak lélek nélküli tettekké nem sorvadnánk a hosszú bizonytalanság és elhagyatottság fullasztó légkörében.

A végső elhatározást pedig az ungvári egyházi értekezlet összehívására Bikli Ferenc esperesnek folyó évi július 8-án 249/921 az. a. kelti következő felhívásból merítettem: „Egyházmegyénk f. évi jun. 30-ik napján tartott közgyűlése 11-ik számú határozatával megbízott, hogy az egyházkerületi szervezkedés céljából tegyen kezdeményező lépéseket s keressen meg e tárgyban a beregi és ungi egyházmegyéket. E megbízás alapján írom e sorokat Nagytiszteletű Urhoz javasolván, hogy méltóztassék e hónap 20-ik napjáig az ungi egyházmegye Rusziszko területén levő egyház-községek előljáróit tanácskozással összehívni, mely alkalommal az összegyűlteket küldjenek ki egy 3—5 tagból álló bizottságot azzal az utasítással, hogy a beregi és máramaros-ugocsa egyházmegyék hasonlóiból f. hó 20—31 valamelyik napján Beregszászban megjelenő bizottságával tárgyaljon e nagyfajosságú kérdésben a állapítsa meg a szervezkedés legsürgősebb teendőit.”

A folyó hó 2-án Beregszászban tartott értekezlet eredménye pedig egyházkerületi szervezkedés helyett a következő határozat lett:

„Ertekezletünk a podkarpatska-russi különálló egyházkerületi szervezkedés szükségét ez idő szerint nem látván be azt javasolja az egyházmegyéknek, hogy a három u. m. beregi, máramaros-ugocsa és a megalakult és általunk is elismert ungi egyházmegyék rendes közgyűléseiben, törvényes módon válasszanak egy közös intéző bizottságot, mely haladéktalanul megalakulván jelentse be a kormányknak azzal, hogy minden területünkön felemerülő és egyházmegyénket érdeklő ref. egyházi ügyben kész tárgyalgatni és esetről esetre érintkezésbe lépni: külön megnevezett és bejelentett megbízottja útján a hatóságokkal; egyúttal utólagos jóváhagyás reményében legfelsőbb fokán a fegyelmi és közigazgatási bírósági ügyeket.

„E bizottság új tagból áll, melyből az ungi egyházmegye egy lelkész, s egy világi, a máramaros-ugocsa két lelkész és egy világi, a beregi egyházmegye két lelkész, s három világi tagot választ. Einököi és jegyzői a bizottság első alkalommal saját kezéből választ.”

Ungvár 1921 aug. 8.

Komjáthy Gábor

ref. lelkész, egyházmegyei tanácsbíró

(Lapuuk terjedelme nem engedi, hogy e válaszban jelzett jegyzőkönyvet is e számunkban leközöljük. Jövő számunkban hozzuk, akkor fogom megtenni rövid megjegyzéseimet is e válaszra. Szerkesztő)

Események—Feljegyzések.

A cseh testvérek evangélikus egyházának küldött levele Bodzásujlakon július 22-én, Lasztomérben 25-én volt. Egy cseh egyetemi professzor, egy pap és egy amerikai jártak együtt. A legutóbbi ilyen névjeggyel kedveskedtek: „Rev. Ján Sirny farár Slov. ev. ref. církve. Monessen-Pa.” Ez az ur volt a küldöttség utjának az egyengetője. Még július elején az ungvári egyházmegyei szlovákiai lelkészek körében tartott szegődött s innen tett kirándulásokat a környékbeli falvakba, hogy rábeszélje az együgyű lakosokat az idegenek szives, sőt lelkes fogadtatására. (A vámoslucakal anyaegyház lelkésze tudott erről? Szerk.) Lasztomérbe amint 25-én este beállították a lelkészekbe, bemutatkoztak. látogatásuk célját előadták s a gyülekezet összehívására, vagy a templomba való beharangozásra kérték a lelkészt, aki egyenesen azt kérdezte tőlük, van-e az uraknak az én püspökömtől meghatalmazásuk arra, hogy gyülekezetem területére, vagy templomába agitációs célból beléphetnek? Azt felelték: nincs. Hogy jöttek hát ide? — kérdezte a lelkész — kinek az engedelmével? Nekik zsúpáni engedélyök van, mondták. Ha tehát püspöki engedély nélkül jöttek ide — folytatta a lasztoméri lelkész — s eljárnak tartották a bejövetelekre a zsúpáni engedélyt, ebből azt kell következtetnem, hogy nem annyira vallási, egyházi, mint inkább politikai céljai vannak a látogatásuknak s mivel én ilyen dolgokkal nem foglalkozom, segítségemet vagy szolgáltatásomat semmi tekintetben ne igényeljem, hanem menjenek a község bírójához s a lovábbakra nézve vele tárgyaljanak. Erre meghajolták magukat, felpakoltak azonnal arra a szekérre, amelyen jöttek s elhagyták este fél 8 kor a községet, anélkül, hogy többet bárkivel is tárgyaltak volna.

Nem sok sikert arattak Bodzásujlakon sem, hová a lelkészalakásba este 7 óra-kor érkeztek. Hogy a szerencsét otthon kikerülje, Ujlakra ment a magyarsági lelkész, Kozma Antal is, három hívével. Nekik ugy mutatkoztak be az urak, hogy mint hittestvérek kívánnak velük megismerkedni s jöttek az itt élő szlovákokhoz, hogy a cseh-morva huszita testvérek meleg üdvözlését előlük tolmácsolják. Helmecri bodzásujlak lelkésznel megháltak. Reggel megnézték a templomot, az állami lakolat s mivel a hívek részéről a várt testvéri szives fogadtatás ugy nyilvánult meg, hogy mindössze három ember sergett az összehívásra s ezek is kijelentették, hogy ők magyarok és a cseh urak nyelvét nem értik: 9 óra tájon elhagyták a községet s átmentek Kisztebe, egy álló 80 lelkész számláló kis illúziós egyházunkba, ahol tanítónk sincsen. Az ungvári lelkészről — tisztára iránt

érdeklődve — a többi között azt is kérdezték, hogy mennyi gyűl neki évenként a kollektáásból? Ez a kérdés is bizonyítéka annak, hogy olyan messze állanak ők a kálvínista vallástól és egyháztól, mint Mekka Budapesttől.

Ugyanezen küldöttek július hó 24-én a bánóczi ref. egyház körében jelentek meg, de miután sem presbyteri, sem egyházközségi gyűlés nem nivatott össze a községi gyűlés sem volt, itt a néppel nem érintkeztek.

Bánóczi Vásárhelyre mentek s ott, a lelkész értesülése szerint egy szónokuk, községi gyűlés keretében állítólag általános politikai dolgokról beszélt.

Megjegyzés. 1) Megjegyezzük, hogy több helyen a bizottság szlovák nyelvű litográfiát röpcédulát osztott szét a nép között. Egy ilyen röpcédula magyar fordítása a következő: „Amerikai szlovákok, örvendezünk, hogy a kassai egyesület végül belátta annak elkerülhetetlen szükségét, hogy lépéseket tegyen az iránt, hogy a huszita reformáció emléke fentartassék Kelet-szlovénzskón és hogy egyesült erővel a mi szlovák kálvínista népnökről gondoskodás fog történni lelki és nemzeti tekintetben. Ugy, amint az évek előtt a szabad Amerikában történt. Igyekezzetek előre! A Kelet-szlovénzskón az aratás felé közeledünk. Krisztus hű szolgái kevesen vannak és a jámbor kálvínista nép ohajtva várja a mantrát az egzekből az ő éhes lelke számára, amely a politika által elkínzóztatott. (Slovensky Kalvin).”

2) Eddig még csak az abauji és felsőzempléni egyházmegyékből kaptunk értesítéseket: ez egyházmegyékből sem minden jelzett egyházból. Az ungi egyházmegyéből azonban még sehonnan. Várjuk az értesítést az összes érdekelt egyházból. Szerkesztő.

Törvények. Rendeletek.

Hivatalos értesítés. Sajnálatlan tudatom lelkészársalmmal, hogy a kongrua és korpótlék felemelését a kormány eljettette. Ehelyett adja az u. n. szükségességilyt 3360 korona összegben.

Ehez a szükségességilyhez igénye van minden olyan lelkésznek, akiknek évi törzsfizetése — 30% levonása mellett — a 3000 koronát meg nem haladja. Az erről szóló jövedelmi kimutatást a községi előjárósággal is alá kell írtni és sürgősen betervezni: a püspöki hivatalhoz. Természetesen csak azoknak, akiknek a szükségességily még ki nem utaltatott.

A szükségességily a segédlelkészeknek is kitálatásba helyzetetett, ha évi jövedelmük — a kongrua és egyéb állami segélyen kívül — az ezer (1000) koronát meg nem haladja. Kérvényüket tehát — szintén a községi előjáróság és az eszperesi hivatal által is aláírt jövedelmim kimutatással — szintén haladéktalanul küldjék be hozzám.

Rimaszombat, 1921. augusztus 17.

Czinke István
püspök

HIREK.

— A dunáninneni egyházkerület lelkészeihez. Egyházi Jörönd és helyes közgazgatás kötelességgé teszik egyházközségeinkkel annak közlését, hogy (tűd) püspök az távolléte idejére az E. T. I. t. c. 184. §-a alapján püspökhelyettesül a közgazgatási ügyekre nézve egyházkerületi főjegyző, elnöki teendőkre vonatkozólag pedig a legidősebb esperes biztatott meg. Atyafiságos tisztelettel Alsószecse, 1921 augusztus 12. *Patay Mihály* id. esperes.

— **Pánnyás segély nyújtásra.** Az abauji egyházmegyében fekvő *szeszai* református egyház hívei még ez év tavaszán tűzvész folytán kimondhatatlan nagy kárt szenvedtek s az ebből származó építkezési adósság olyan óriási teherként nehezül rájuk, hogy annak súlyát még unokáik is érezni fogják, a külső és belső egyházépítés nem csekély hátramaradására. Ismételtén ajánlom azért eme kárvaltoit testvéreinket a könyörülő szívvel irgalmas szeretetbe s a testvéri együttérzésnek tettekkel való megmutatására jobb adni, mint venni. *Czinke István* püspök.

— **Közeledik az új iskolai év.** Ebből az alkalomból körleveleket bocsátana ki az esperesi hivatalok e napokban, felhíván a presbyteriumokat, hogy az iskolai évet azeptember első napjaiban megnyissák s hogy ez megtörténhessék, mindent az iskolában és a tanúgy terén rendezőhozzanak. A gömőri esperes is ily értelmű körleveléi kereste fel az egyházakat. E körlevelében nyomatékosan felhívta figyelmét az iskolaszéki elnököknek, iskolaszékeknek s tanítóknak arra, „hogy a mi iskoláinkban — önkormányzati jogaink értelmében — bárkitől származó és bármilyen rendelkezések csak azon esetben hajthatók végre, ha azok az egyházi felsőbb hatóságaink utján közöltetnek”. Sajnálatos panaszolja az esperesi körlevel, hogy e felhívásnak eddig nem volt oly fogadtatja, mint kívánatos lett volna. Tapasztalatra hivatkozik az esperes. Baj sőt több: kész veszedelem, ha a vezetésre hivatottak vagy nem tudják, vagy *nem akarják* tudni kötelességüket. Pedig... ha a só megízeltlenül, mivel sózattatik meg?... A közeledő iskolai év elején bajokat fog okozni a nagy tanítóhiány is. Máról holnapra a világ folyását nem lehet megváltoztatni.

— **Tótliga segély.** Tudomásunkra jutott a napokban, hogy az amerikai tótliga egy pár szlovák egyházunkban (Tusaa, Leszotómér, Bánóc, Miglész) az orgonisták telkesznek 1000 — 1000 kor. segélyt küldött. Sajnáljuk, hogy erről s az elajta eseményekről csak utólagosan s esetleg s tényeknek nem is teljesen megfélelően értesülünk. Nem igyekszünk az eseményekről egymást tájékoztatni. Pedig bajaink növekedésének forrásává is válhatik e szükségesség. Vajjon minden tót istentiszteleti nyelvű egyházunkban *szlovák lelkészársunk kapott segélyt?*

Vagy csak ez egy pár, akiről a hír hozánk is eljutott? Külön-külön személyekre érkezett a segély, vagy valakinek címére egy összegben.

— **Válaszos levelezőlapok.** A postagazgatóság közli: Meg lett állapítva, hogy olyan dupla levelezőlapok küldetnek külföldre, amelyeknél a válasz nincs frankirozva. A fennálló szabályok szerint az ilyen levelező lapokkal úgy kell eljárni mint a levelekkel, amennyiben frankodijról van szó. A címzetek megküldése miatt a jelentékeny portótól, amelyet a kézbesítés alkalmával kellene fizetni, a dupla levelezőlap mindkét részét a feladásánál teljesen frankirozni kell, amire a közönséget figyelmeztetjük.

Kiadó: *A református egyházkerület.*
A kiadásért felelős: *Réz László.*

Az 1921—22-ik iskolai évre a rimaszombati főgimnáziumnál szükség van egy helyettes református vallásstanárra, aki egyúttal mellettem a püspöki titkári teendőket is végezze a délutáni órákban. A heti tanítási órák száma 16. Díjazása lenne a tanításért havi ezer csehkorona, egész évre 12000 kor., a titkárságért havi 500 kor., egész évre 6000 kor., és egy szobából álló lakás, fűtéssel. Az állás azonnal elfoglalandó. A jelentkezést a püspöki hivatalba kérem.

Czinke István püspök.

A **Jablonczi ref. egyház pályázatát** hirdet **organista kántor-tanítói állásra.** Javadalom: 10 köből gabona és 5 köből buza hatósági ára, 6 kat. hold és 1384 négyzetöl szántóföld, munkaváltság: 287 kor., készpénz az egyháztól: 40 kor., 32 méter tűzifa hazaszállítva, két szobás lakás, reményiendő államségély. Pályázati határidő aug. 31. Az állás 1921 szept. 15-én elfoglalandó.

Jablonczi ref. lelkészi hivatal.

A **bánóci ref. organista-kántortanítói állásra** pályázat hirdettetik. Az állás szept. hó 1-én foglalandó el. Pályázatok melletti a ref. lelkészi hivatalhoz Bánóc (Zupa Zemplinska) küldendők. **Működési nyelv szlovák** Javadalom: 1) Szántóföld 3 kat hold és 802 négyzetögl. 2) Rét: 1592 négyzetögl. 3) Legelő: 3 kat hold és 144 négyzetögl. 4) Rozs: 10 mm. 5) Igásszolgálmány. 6) Törvényes stóla. 7) Kétszobás lakás, konyha, pítvar s melléképületek. 8) Adót (személyen kívüli adón kívüli) az egyház fizeti. Az egyháztól járó összes javadalom: 340 kor. Állásjeljogláskor felemelt új államségély fog kéretni. 2—2

A **nagyseretvári ref. egyház kántortanítói állásra** pályázatot hirdet. Fizetés: Fél telek, azaz 13 k. hold szántó és rét, 7 köből rozs, 6 igás napszám, 24 kor. lapénz, stóla, trágya kihordás, törvényes államségély, kétszobás lakás mellékhelyiségekkel. Lehet szó személyi pótlékról is. A szlovák nyelv bírása szükséges. Az állás azonnal elfoglalandó. Pályázati határidő szeptember 5. Pályázat a ref. lelkészi hivatalhoz Nagyseretvárra küldendő.

Pályázat.

A **málczai ref. kántortanítói állásra** pályázni lehet aug. 25-ig. Fizetés: 3 kat. prima szántó, 4 kat. hold rét, 6 köből rozs, 2 drb. marhalegetetés, melyeknek 1920 évi értékelése 380 kor. cs. és megfelelő államségély.

Orgonánk van, éneklés magyar; tanításhoz a szlovák nyelv tudása is szükséges. Nők is pályázhatnak.

2—2 *Ref. lelkészi hivatal.*

A **hardicsai ref. organista kántortanítói állásra** pályázat hirdettetik. Javadalma: jó három szobás lakás kerttel, 4 1/2-öl tűzifa, 4 kat. h. rét, — felerészben szántó, — 6 drb. legeltetési jog, 11 köből termény (buza és rozs) és államségély. Kötelessége az I—VI osztály tanítása és lelkész akadályoztatása esetén az istentisztelet végzése. Tanítási nyelv magyar. Pályázatok — Ref. lelkészi hivatal Hardicsa Zemplénn. — aug. hó 30 ig küldendők.

A **morvai ref. előkönyörgő-kántortanítói állásra** pályázat hirdettetik 1921. szept. hó 1. határidővel. Pályázatok ref. lelkészi hivatalhoz Bánóc (Zupa Zemplinska) küldendők. Tanítási nyelv: szlovák. Javadalom: 1) Szántóföld: 10 kat. hold 930 négyzetögl. 2) Rét: 2 kat. hold 232 négyzetögl. 3) Legelő: 5 drb. marhára. 4) Szemes élet: 5 mm. rozs. 5) Fafuvar szolgálmány, készpénz, stóla. 6) Személyen kívüli adót az egyház fizeti. 7) Két szoba, konyha s pítvarból álló jó, új lakás, melléképületek. 8) Egy hold kert. Egyháztól járó összes javadalom 228 koronában van felszámítva. Állás elfoglaláskor felemelt új államségély fog kéretni. Tanulók száma 30—35. **Állás szept. hó közepén foglalandó el.** 2—2

ORGONA

pedálos, 4 registerrel, 12600 K és fejebb. Principál sipok 1800 K-tól. Bárminemű e szakba vágó javításokat jutányosan, lelkismeretes pontossággal vállal

GUNA GYULA

orgona-mechanikus

Orgonahangszernagytelepe: Presov
Harmonikumok 1600 K-tól. Kérjen árajánlatot!

Három évi jótállást vállalok.

Tanító urak figyelmébe!

Az állami nyomda által kiadott

iskolai nyomtatványok,

tankönyvek, tanszeres és iskolai felszerelések eredeti árban kaphatók

Friedmann Herman könyvkeresek.

Tornal'a (Gemerská Zupa)

Jegyzékkel szívesen szolgálunk!

Nyomatott Gömőri Zoltán nyomdájában Rozsnyón

Református Egyház és Iskola

A szlovenszkói és ruszinszkói reformátusok hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:		Felétlen szerkesztő: RÉZ LÁSZLÓ	Szerkesztőség és kiadóhivatal: Rozsnyón, a református lelkeségi hivatalban, hová a kóziatok, előfizetések, hirdetések és az esetleges reklamációk küldendők.
Égész évre — 60 K	Negyed évre — 15 K		
Fél évre — 30 K	Egyes szám ára 1 K 30		
Megjelenik minden vasárnap.			

Az ungvári értekezlet.

Lapunk 31. számában az ungi egyház-megyétől kivánni óhajtó egyházak lelkesét által tartott értekezletről szóló tudósításra az értekezlet összehívó Komjáthy Gábor választát nagyon vártuk s gondolom, hogy épen e miatt nem történt idáig hozzászólás ezen a helyen. Pedig fontos, mondhatnám azt is, hogy történelmi fontossága van ennek a kérdésnek, úgy, hogy szinte lehetetlen szó nélkül elmenni mellette s most, amikor K. G. válasza napvilágot látott, épen ezért óhajtom e kérdést még élő törvényünk szempontjából megvizsgálni, különösen abban a vonatkozásban, hogy a szóban levő tizenkét egyház viszonyai annyira rendkívüliek-e, hogy azok rendkívüli intézkedéseket tettek szükségessé?!

A kérdésre mindjárt nemmel kell felelnem, sőt megdönthetetlen meggyőződéseim szerint a kérdést még érvényben levő E. T. ink szerint egészen alkotmányos formában meg lehetett és kellett oldani.

El tudom képzelni, sőt épen Ruszka-Krajna önállóság iránti törekvéssel közt természetesen találom, hogy a ruszka-krajnai ref. egyházaknak ez a szervezkedése be fog következni, t. i. abban az esetben, ha ennek a tartománynak a határait véglegesen és minden kétséget kizáróan megállapították; de hogy a dolog mennyire bizonytalan és milyen valószínűségben van, azt épen K. G.-nak abból a jelentéséből gondolhatjuk, mely szerint a legilletékesebbnek vélt faktor meggyőződése szerint az országhatár egészen más lesz s így az annak keretében való elhelyezkedés is más szempontok szerint történhetik. Szerintem épen ez a bizonytalanság volt erős figyelmeztető arra nézve, hogy a kérdés lehetséges megoldásai közéletessék. Tökéletesen helyes tehát K. G.-nak az az álláspontja, amire Válaszában hivatkozik, hogy a közigazgatási hatóságokkal egyházi és iskolai ügyekben való érintkezés céljából úgy kellett berendezkedni, hogy a legidősebb tanácsbíró, mint helyettes esperes, képviselte

volna az egyházak érdekelt, amelyeknek még a száma sem bizonyos, lévén először nyolc, aztán már tizenkét egyházzal szó. Ha ezt a külön beosztást az ungi egyházmegye nem tette meg, a praktikus élet követelményeit — úgy látszik — nem vette számba. Ebből azonban semmiképpen nem következik, hogy a más-képen gondolkozók E. T. önk teljes figyelemmel kívül hagyásával akarják e kérdést megoldani. Már pedig a tételes jogban előírt formák megtartásával Ungban senkisésem gondolt. Sem B. K., aki az egyházmegyei értekezleten hozta szóba a dolgot. Sem az elnökség, amikor a felmerült kérdést nem vitte az egyházmegyei közgyűlés elébe. Nem gondolt különösen K. G., amikor az érdekelt tizenkét egyház lelkesét és — állítása szerint — a három világi tisztviselőt hívta meg az ungvári értekezletre. Nem változtat a dolog lényegén, hogy az lelkesít vagy egyházi értekezlet volt, csak az a bizonyos, hogy értekezlet volt, amelyet így egyházkormányzati szervnek látszottak megtenni, holott alkotmányunk ilyet nem ismer, annak tehát legelőbb indítványozási, előterjesztési joga van, amellyel az egyházhatóságilag megerősített alapszabályok alapján működő lelkesítőegyesületek élnek és szoktak, de határozathozatali joguk az ilyeneknek sincs. Még kevésbé az olyan konventikulumnak, amely az összes tagok nem egészen egyharmad részéből alakult, tisztán egykái kezdeményezés alapján. Az ilyen egyéni állású eljárás ellen tiltakoznunk kell annyival inkább, mert E. T. önk tiszteletben tartása mellett is meg van a mód arra, hogy akarattuk az érdekeltek alkotmányos uton kifejezésre juttassák.

Az ungvári akciónak tehát két főhibája vsn. 1) hogy „értekezlet” hivatkozása, de csak az elszakítottai szándékolt tizenkét egyház lelkeséből, 2) határozatot is hoztak s úgy látszik, azt végérvénységük akarják feltüntetni.

Hangsúlyozni kívánom hogy alkotmányjogi szempontból nem tartom kifogásolhatóknak a közjogilag külön választott s más állam keretében szervezett tizenkét

(vagy bárhány) egyháznak a külön szervezkedését vagy más egyházmegyéhez való csatlakozását, sőt épen Ruszka-Krajna önállósítási törekvéseinek a figyelembe vétele mellett egyenesen természetesnek látom annyira, hogy bár a felhozott két lelkesnek az értekezletről való eltávolítását egészen helyesnek és konzekvensnek látom, de nem tisztán azért, mert mindenestől hozzánktartozónak, velünk egytest-egyléleknek érzik magukat s a régi testvéri viszonyt nem akarják még felbontani, hanem időnként azért, mert annak az értekezletnek nem volt joga az elszakadás felett egyoldalúlag határozni; legelőbb csak annyit tehetek, hogy a még kompakt ungi egyházmegyéhez adhattak be kérvényt, mint papok, tehát az em. közgyűlés alkotó tagjai, az új alakulás szükségének megindokolásával, hogy az egyen előterjesztést az egyházkerületi közgyűléshez az új alakulás, illetőleg elszakadás elismerése iránt. (I. t. c. 49. §.) A folytatás pedig a máramaros-ugocsi és beregi egyházmegyéknél egyházkerületi szervezésében következett volna, amely azonban egészen meglepően végződött, mert — bocsánat a jellegzésért — valami tanácskörtársaságot próbált formálni, kimondván a direktórium megalakítását is, amely a főhatalmat fogja gyakorolni, mint a forradalmi törvényszék.

Megvallom, én nagyon szeretném ennek a különleges megállapodásnak a rugóit ismerni. A beregszászi határozat ugyanis az ungi egyházak elválásán kívüli az egyetemes szlovenszkó-ruszinszkói egyház szempontjából érdekel bennünket s ha az ungi tizenkét egyház különvált alkotmányos formák mellett, ez csak annyit jelent, hogy a tisztán ungi egyházkerület annyival kevesebb egyházközséget fog számlálni, de az egyetemes egyház képe nem változik. Ragaszkodunk ugyanis ahhoz, hogy a Szlovenszkó és Ruszinszkó államok területén levő református egyházak elválászatlan egységet képezzenek.

Végül még csak annyit, hogy K. G. szerint az ungvári értekezlet azt mondta

ki, hogy a „tényleges megszervezést a beregszászi értekezlet utáni időre halasztotta,” míg a beregszászi határozatban már „a megalakult és általunk elismert ungi egyházmegye”-ről van szó.

A programot így kissé bicegőnek látom!

Veridicus,

A szlovák kálvinistáknak voltak-e régen, vannak-e ma sérelmeik vallásos téren nyelvük használatát illetőleg?

— A Slovensky Kalvin figyelmébe ajánlva. —

Mindnyájam tudjuk, hogy már éppen két év óta bizonyos oldalról erős mozgalom érezhető abban a tekintetben, hogy a szlovákajku reformátusokat az eddigi egyházi főhatóság kezeiből kiragadják s egy külön szlovák egyházmegyébe tömörítik, vagy a szlovenszkói ág. ev., vagy a cseh-morva ref. egyházi főhatóság alatt. Az ok, amely ezt a mozgalom megindította és folytonosan táplálja, az, hogy szerintük a szlovák kálvinisták saját nyelvükön kellő vallásos kielégülést nem találnak, így legszentebb érdekük van veszélyeztetve. Ha ez az állítás igaz volna is, — akkor is, szerintem a logikus és megnyugtató eljárás legfeljebb azt követelne volna, hogy nosza, támogassuk hát azokat az egyházi hatóságokat, hogy feladatuknak annál ékebben megfelelhessenek. De hogy ez az állítás nem igaz, azt alább fogom bizonyítani, előbb arra mutatok rá, hogy céljaik elérésére amennyi erő s amilyen módon csak mozgásba lehetett hozni, azt mind felhalmozták. Ismeretes, hogy legelőbb is itt nálunk vettek le a lábáról néhány gyöngye ember, fényes ígéretekkel; majd aztán Amerikában s Prágában ezt a lépést úgy töntették fel, mint a szlovák kálvinistáknak a magyar iga lerázását jelentő forradalmát. A Slovensky Kalvin, a prágai Kostelnický Jiskra, a kassai Slovensky Vychod oly erős akciót folytatott, hogy annak folyamán nemcsak a magyar főhatóságokról szedték le a keresztvizet, hanem magokról a tót egyházakban szolgáló papokról is. De ezek után történt a dologban az az érdekes fordulat, hogy éppen abban az ungi egyházmegyében, ahol ennek a „forradalomnak” a legelső gyökérszála található, s éppen azon lelkes részéről, aki azon a „forradalmi” gyűlésen jelen volt, sőt elnökölt, az 1921. évi június 8-án tartott lelkesértekezleten vetették fel és fogadtatott el egy olyan értelmű indítvány, mely az egyházkerüleire is felkűrdetett, hogy a Slovensky Kalvin című Amerikában megjelenő lap gyalázkodó, rágalmozó, konkrét adatokat egyáltalában nem tartalmazó cikkeit a leghatározottabb formában utasítsa vissza és sajtó útján elkövetett rágalmozás címén indítson ellene eljárást, t. i. az egyházkerület, melyre vonatkozólag az egyházkerület 1921. június 14. napján Tátra főrederen tartott közgyűlése eképen határozott: „Egyházkerületi közgyűlésünk az 1. pontban foglalt kívánságnak a sajtó útján való visszaváltására vonatkozó ré-

szét elfogadja s annak kidolgozására Péter Mihályt kéri fel.”

Ime ily módon mondhatjuk az időt minden igazságok felderítőjének. Ime — amit én, mindig hangoztattam, hogy a törvényesség útjáról lelépünk nem szabad, amiért némelyek félreértettek, sőt keserítettek, most nyilvánvalóvá lett, — a törvény útjáról leléptek (s ez alatt mindenki tudhatja, kiket értek) utoljára is a törvényes felső egyházi hatóság oltalma alá menekülnek. E rövid bevezetés és a személyes kitérés után pedig, — melyet nem mellőzhettem — rátérek a dolog érdemi részére.

Az ok, amely miatt ez a mozgalom megindult, miként mondtam, elejétől fogva mindvégig az volt, hogy a tót egyházakban szolgáló lelkészek s azok egyházi főhatósága sohasem fordítottak és most sem fordítanak kellő gondot a szlovák híveknek a saját nyelvükön való vallásos nevelésére. Ezek miatt érte a mostani papokat is az előbb felpanaszolt sérelem, támadás, ezek miatt akarnának külön egyházmegyét alakítani. Ez állítás méregfogait kell tehát legelső sorban is kiszednünk és pedig a történelmi igazságok hathatós eszközeivel. Ezek után ön magától kiderül, igaz volt-e a támadás, vagy pedig azok felett, mint haszontalanságok felett, naprendre kell térnünk?

Az hát a kérdés, lehettek-e az idők folyamán, vagy mostan is lehetnek-e a szlovák kálvinistáknak sérelmeik vallásos téren, nyelvüket illetőleg?

Nem lehettek a multban és nincsenek most sem. Mióta a reformátusok között szlovákok is vannak, azóta vallásos szükségleteik saját nyelvükön mindig kielégítést nyertek. De mielőtt ezt a kérdést taglalnánk, előbb azt vizsgáljuk meg, mióta tud a történelem szlovák nyelvű kálvinistákról? A reformáció korszakában egyetlen szlovák nyelvű protestáns irodalmi emlékünknél nincsen. Ha a reformáció a szlovákok meghódítását is célba vette volna, lehetetlenségnek tartjuk, hogy szlovák nyelvű vallásos iratot is ne adott volna ki, hiszen a protestantizmus újította fel ama bibliai igazságot, hogy inkább egy szót értelemmel, mintsem ezret értelem nélkül, vagyis, hogy kinek kinek a saját nyelvén, mert különben mi célja, eredménye lett volna a reformációnak? Gálszécsi István, ama híres reformátorunk éppen Gálszécsen és vidékén működött, tehát azokon a helyeken, ahol most szlovákajku reformátusok vannak. Mitután pedig bizonyára ő is igen erősen a bibliai elvet vallotta, mi az oka, hogy mind Énekes könyvét, mind Katechizmusát csupán magyarul adta ki? Ez a körülmény kétségtelenül eldönti azt, hogy a reformáció kezdetén szlovákajku protestánsaink nem voltak, meri ha lettek volna, számukra szlovák nyelvű iratokat is adtak volna ki. A történelmis, a könyveszeti irodalom egészen 1752-ig semmiféle szlovák református könyvről nem tud; ez az adat, ha figyelembe vesszük a protestantizmus egész mentalitását, azt bizonyítja, hogy eddig az ideig, vagy az azt megelőző pár évtizedig szlovák kálvinistáról szó sem lehet, mert különben az a körülmény, hogy soha és semmi

féle szlovák könyvről szó sincs, — megcáfolná a protestantizmus egész felfogását. Hogy is lehetne azt elképzelni, hogy egy jókora néptömeg, a protestantizmus közösségében élvén, éppen azt nélkülözzék, ami a protestantizmus fő ismertető jele, a könyv útján való hatást? Miért nem tud hát az irodalom a protestantizmus másfél-százados élete alatt egy sort kivevő szlovák ref. irodalmi emlékről? Mert szlovák reformátusok nem léteztek. Miért vannak irodalmi emlékeink a lengyelek, a Balkanon élők népek köréből? Mert ilyen nyelvű protestánsaink voltak. A protestantizmusnak az a módszere, hogy úgy viszi magával a nyomtatott szót, mint a hadsereg a szaniléz csapatot, a plone-eket stb. Mindenkit saját nyelvén világosít, győz meg, vigasztal.

Nem lehet tehát más föltevés, csak az, hogy ezek a mi mostani reformátusaink, vagy legalább azok jórésze, amint a tudósok is állítják, s amint egykori nemzetiségűk hordozója, nevük is mutatja, (legalább a legtöbbször a neve) valamikor magyarok voltak. Elszlovákosításuk a XVII-ik század végén és a XVIII-ik század elején ment végbe és pedig részint a más felekezeti és nyelvűekkel történt összeházasodások, részint a magyarság ellen irányuló politika által, melyet elősegített egy súlyos gazdasági krízis is (az nevezetesen, hogy a XVII-ik században a vidéken dúlt rettenetes pestis miatt megrikkulván a prof. vallású jobbágyok sorai, a földesuraknak a felvidékről kellett másfajta emberanyagot leszállítanok, akiknek tömött sorai között szinte elvadt vagy tóttá vált a magyarság; amit siettel elősegíteni a földesuraknak az a része, mely éppen itt és ekkor kapott az osztrák háztól nagykiterjedésű megnőtözött magyar birtokokat. Ez, aki valaha a vidék történetével foglalkozott, jól tudja. Abban az időben azonban az ilyen kérdések felett könnyen naprendre tértek, nem lévén kidomborítva az az igazság, amit legelőbb Réval mondott ki: „Nyelvében él a nemzet.” És így naprendre tért fölötté a protestáns, illetőleg református magyarság is s látva, hogy egy tekintélyes számú, szlovákká átvedlett reformátusról van szó, volők ezen ben is alkalmazni kezdte a bibliai elvet: Kinek kinek a magáét.

Folyt. köv.

Az ungvári jegyzőkönyv és némely megjegyzések.

Az ungvári — 1921. évi július hó 18-án megtartott — *egyházi értekezlet* jegyzőkönyvét, mint *Komjáthy* Gábor lelkész s egyhym. tanácsbíró ur válaszában jelezte, beküldte lapunknak s azt az alábbiakban közöljük, illetve lapunk terjedelméhez képest a következőkben ismertetjük:

Jelen voltak: Komjáthy Gábor ungvári, Magyar Bertalan nagydobronyi, Barkaszi Károly szabolcasi, Szabó István eszenyi, Pataky Pál ungtarnóci, Nagy Sándor kisgejőci, Komjáthy István nagygejőci, Győrke Endre korláthelmei lelkészek, Szabó Sándor minaji lelkész, Győrke István ungvári lelkész, Misay István egyhym. vil. tanácsbíró, Kovács Elemér es. vil.

Jegyző Komjáthy Gábor bejelenté, hogy az értekezletet, mint az ungi egyház megyei értekezlet elnöke hívta össze s hogy a paritás elve az alkalommal is minél jobban érvényesüljön, indványozza, hogy világi elnökül kérje fel az értekezlet Minay István tanácsbíróit, ami meg is történt, az értekezlet további tanácskozásai Komjáthy Gábor és Minay István kettős elnökléte alatt folytak.

Komjáthy Gábor i nádkozás után, előadja a Válaszban részletesen előadott indokokat az értekezlet összehívását illetőleg. Végül megállapítja, hogy az ungi egyház megye Podkarpatska-Russ területén levő 12 egyház lelkésze mellett a szervezkedés és a hovatartozási dőságra vonatkozó presbitéri határozatot, am Ungvár, Ungtarnóc, Minaj, Korláthelmec, Nagygejőc, Kisgejőc, Eszeny, Szalóka. (Nem tarthatnak presbitéri gyűlést: Csongor, Nagydobrony, Kisdobrony, Tiszaágtelek.)

Az elnöki előterjesztés felett beható eszmecsere indulván meg: Magyar Bertalan az egyházmegye megalakításának elhalasztását ajánlja, Pataky Pál felszólalásában kifejti és indokolja a szervezkedés szükségességét, azonban felemlíti, hogy az egyházmegyének — legutóbbi — teljes értekezlete azon óhaját fejezte ki, hogy az ungi egyházmegye együtt maradjon és a tiszáninneri egyházkerülethez tartozzék. Nagy Sándor és Barkaszi Károly az új egyházmegye megalakításának szükségét indokolják és sürgetik. Minay István nem javasolja a jelen alkalommal az új egyházmegye megalakítását, hanem csak a beregszászi gyűlésre kiküldendő megbízottak megválasztását. Még néhány tájékoztató kérdés és magyarázat után Komjáthy Gábor elnök szavazásra teszi fel a kérdést: Kívánja-e az értekezlet, hogy önálló egyházmegyévé szervezkedjünk azonnal, vagy csak a Beregszászban megtartandó értekezlet után? A leadott szavazatokból kitűnt, hogy három szavazat esett arra, hogy az új egyházmegye megalakítása kimondandó, hat szavazat pedig arra, hogy csak a beregszászi értekezlet után. Az elnökség nem szavazott.

Határozat. „Értekezlet tekintettel a politikai kormánykörök rendelkezésére, valamint az egyetemes Konvent f. évi július hó 3-án Rimaszombatban tartott gyűlésének ide vonatkozó sürgős kívánalmára, — a ruszinszkói ungi ref. egyházmegye megalakítását nyolc egyház presbitériumának egybehangzó határozata alapján elvbem kimondja, de a tényleges megalakulást a Beregszászban tartandó értekezlet utánra halasztja: melyre a megalakítandó egyházmegye részéről képviselőkül kiküldi Komjáthy Gábor, Barkaszi Károly és Kovássy Elemér megbízottakat. Az egyházi és politikai hatóságok előtt való képviselőségével pedig a megalakulásig Komjáthy Gábor ungvári lelkészt bízza meg.”

Minay István indítványára kimondta az értekezlet, hogy miután a ruszinszkói ungi egyházmegye megalakulása már nyilván kimondatott, felkérte az ungi egyházmegye esperesét jkvi kivonattal, hogy

a törvényes megalakulásig bizza meg az espereset teendő végzésével Komjáthy Gábor legidősebb tanácsbíró.

Végül bejelentette Komjáthy Gábor, hogy mindezen lelkészek, akiknek államsegélyét Podkarpatska Russ kormányzó-sága már kiutalta: 1921. évre kellően felszerelt és látalmazott nyugtájukra 1000 kor *ruhasegélyt* vehetnek fel az adóhivatalban. Ezzel ért véget az értekezlet. A jegyzőkönyvet aláírták mint elnökök: Komjáthy Gábor és Minay István, mint jegyző Komjáthy István s a hitelesítők: Nagy Sándor és Györke Endre.

Most pedig rátérek megjegyzéseim megtételére. Mindenek előtt Komjáthy G. ur indítványára jegyzem meg, hogy lapunknak nincs szüksége az indítványozott *jeligére*, mert lapunk tudósítói s munkatársai nem hazudnak. Amiket Komjáthy G. ur a hazugság kritériumának megállapítása céljával először a cikkben, azok a *tudósítás lényegét* nem is érintik, azok csupán a kedvező látszat feltüntetése alkalmasak. Szójáték csupán, hogy nem lelkészértekezlet, de egyházi értekezlet tartatott. Maga Komjáthy G. ur körlevelében *csak* értekezletre hívta össze a lelkészeket. Tizenkét lelkéssel szemben — mint a jkv tartalmazza — három vil. egyhm. tisztviselő hivatalos meg s kettő volt jelen nyolc lelkéssel szemben. *A lényeg az, hogy értekezletben akartak dönteni s bizonyos mértékig döntöttek is az egyházmegye sorsában.* A tudósításban erre fektettem a súlyt. S az, hogy az értekezletet mi nek nevezték előlegesen vagy utólagosan: lelkészinek-e vagy egyházinak, igazán nem fontos, tizedrangú.

Annak sincs nagy fontossága a dolog lényegére nézve, hogy a tudósítás a kisráti egyházat szerepelteti az ungtarnóci helyett (ez legfeljebb azt jelenti, hogy az ungiak sem tudják még biztosan, hogy mi lesz Ungmegyében a politikai határ Szlovenszko és Ruszinszko között): *a lényeg az, hogy egyházmegye szélszakítása és más egyházkerülethez csatlakozása érdekében értekezlet tartatott az érdekeltek egyházak, illetve lelkészek részéről: holott egyházi törvények alapján állunk, mely törvények a jelenlegi speciális esetre vonatkozólag részletes rendelkezéseket tartalmaznak*

Hogy pedig a kis- és nagydobronyi lelkészek valóban is nem nagyon lelkesedhettek az ungi egyházmegye szélszakításáért és a kisebbik résznek, az újonnan létesítendő egyházkerülethez való csatlakozásáért: az megállapítható a jegyzőkönyvből (Magyar Bertalan felszólalása) is és abból is, hogy K. Nagy Sándor nem jelent meg. A tudósító *szérszénen és tartózkodóan* nem is tudott a valóságban többről, csak annyiról, hogy *„az ily módon való elszakadást”* elleneztek a kis- és nagydobronyi lelkészek. Mi *is végeredményében* nem az elszakadás ellen (ha mindenáron menni akar valaki, vagy a szakadásra *kényszerítetik, hát legyen)*, hanem az elszakadás *ideje és módja* ellen szólunk és szólunk.

Az ungi egyházmegye tizenkét egyháza *szakításának ilyen módon való kezdé-*

ményezését és körülményeit a pontokba csoportosított okok által sem látom indokoltnak. Mert: a szlovenszkói evang. egyház referátusának kijelentése nem egyházközigazgatási küön szervezkedésre, hanem a fizetéseknek a ruszinszkói kormányzóságtól való kiutaltatására vonatkozott; Czinke István püspök levele, illetve levelei, ugyszintén a konventi határozat is nem az ungi egyházmegye szélszakítására, hanem a beregi és máramaros-ugoccai egyházmegyék szervezkedésére vonatkozik, mit világossá tesz a szlov. tiszáninneri egyházker. átátrafűrdi közgyűlésének határozata; a tiszáninneri egyházker. tisztviselői állásaira való jelölés körülményei sem tekinthetők elegendő indokoknak, mer P. Pataky Pál jelöltetett s meg is választott tisztviselővé s az a jelölés nem is egyházkerületi határozaton alapult; a beregi és máramaros-ugoccai egyházmegyék határozata nem lehet irányadó, annál kevésbé döntő befolyású az ungi egyházmegye egy részének állásfoglalására és elhatározására.

Végül a Válaszból nem lehet megállapítani, hogy a politikai faktorok forszírozták volna az ungi egyházmegye egy részének elszakadását és külön szervezkedését; Zsarkovics kormányzó kijelentette — a Válasz szerint — hogy a szervezkedés egyházi és nem állami érdek; Peschek tanügyi referéns kijelentése pedig nem tekinthető döntő fontosságúnak.

A beregszászi értekezlet határozata az ungi egyházmegye dolgainak vizsgálatánál nem képezheti vita tárgyát s épen azért azzal nem is foglalkozhatom; azt esetleg külön fogom megbeszélés tárgyává tenni.

Végül leszögezem, hogy a) én kérdéseimre vártam volna feleleteket, mert azok a feleletek vonatkoztak volna a szóban levő ügy lényegére b) Engem kizárólag azon *elv* vezérel az ungi egyházmegye szélszakadást megzalmában, hogy a szétszakadást az egyházmegye anyagi helyzete s teherbíró képessége szempontjából látom károsnak (és pedig ez a szempont nem oly lényegtelen, mint amindennek azt némelyek gondolják) és így megengedhetetlennek. Én azt látván indokoltnak, hogy az eddigi egységért — még ha politikai hatalom kényszerítene is a szétszakításra — erőnk kifejlesztésével harcoljunk, nem pedig hogy magunk kezdeményezzük a szétszakadást. Ne a szétagozódásra, de az egyesülésre törekedjünk. Ne a nehéz kérdések számát szaporítsuk, hanem arra törekedjünk, hogy a meglévő nehéz kérdéseket egyszerűsítsük.

HIREK.

— **Lelkészek fogadalomtétel.** A losonci ref. egyház lelkésze, *Sörds Béla* és *Kövy Árpád* — s ugyanakkor az egyház gondnoka, dr. *Benkő Lajos* — aug. 20-án délelőtt 10 órakor tettek le a cseh-szlovák állam iránti hűségfogadalmat a zsupáni hivatalban. Az ünnepélyes aktusnál a zsupáni dr. *Csernyánszky Alfréd* zsupáni tanácsos helyettesített.

A fogadalmat Cseley Dávid h. esperes kezébe tették le. A fogadalmat elhangzása után h. esperes rövid beszédet mondott, melyre a zsupáni tanácsos válaszolt röviden. A fogadalmatételről jegyzőkönyveket vettek föl, melyeknek aláírása után a hivatalos aktus véget ért.

Belmissziói konferencia Poprádon. A lapunkban jelzett konferencia aug. 9-10-én volt. Részt vett rajta két református, nyolc evangélikus lelkész és szép számu közönség a két egyház híveiből. E keresztyén gyűlést nemcsak a megújodási mozgalom egyik utjelző kövének, de a két protestáns egyház testvérközössége szinbolomának is tekinthetjük. Következő előadások voltak: Önmegtagadás — Mi üzenete van a mai időknek mi hozzánk? 1. Az Ur jó. 2. Vigyázatok és imádkozatok. 3. Dolgozatok. — Az Ur szava az elézusi gyűlekezethez — Alázatosság — Mit tett az Ur a nőkért? — Mit tehet a nő az Urért. — Új reformáció, egyházi megújodás. — Evangéliumi munkások szövetségének feladatai. — Ezekon kívül több rövidebb beszéd is hangzott el. Közénekek, karnének, hegedű és ének duett tették változatosabbá a programot. A záróbeszéd a bibliakörök alakítását, s az öntudatos keresztyén életre ébredés szükségét hangsúlyozta erősen. A kétnapos konferencia lelki gazdagodás után a harmadik napon a Tátrába tett kirándulás üdülése következett.

Tudósító.
— **Egyházmegyei közgyűlés.** A barsi ref. egyházmegye őszi közgyűlését szeptember hó 6-án tartja Léván.

— **Középület-e az iskola?** Egy kormányrendelet szerint a köztársasággal barátságos viszonyban levő államok nemzeti ünnepén a csehszlovák középületek fellobogóztatásának napján is. Ezt a tényt elkeseredéssel vették tudomásul egyes cseh lapok, különösen az ellen kelve ki, hogy az iskolák egy pápal ünnepén fellobogóztatassanak. Erre az iskolaügyi minisztérium 16. számú közlönye közli a miniszter 3484 számú határozatát, mely a következő: Az egyik országos iskolaügyi tanács kérdésére közlöm, hogy a csehszlovák köztársasággal barátságos viszonyban levő államok ünnepén csakis a szónak szűkebb értelmében vett középületek díszítendők fellobogóval, tehát az iskolák nem.

— **Az elemi és polgári iskolák szünetei.** A bratislaval Skolsky Referát 32492/1ai 1921. sz. rendelettel állapította meg az iskolai szüneteket. Köeleddén erősen az új iskolai év, mi is leközöljük az iskolai szünetekre vonatkozó állami rendelkezést. Az iskolai év kezdődik minden elemi, polgári és iskolában szept. 1-én és végződik június 28-án s így a nagy szünet idő június 29-től augusztus 31-ig tart. — Iskolai év közben az összes iskolák részére megállapított szünetek a következők: október 28-ika és május 1-je; november 2-ika, (az esetekben ha november 4. vasárnap, akkor nov. 3-ika is szünet); a karácsonyi szünet dec. 23-tól jan. 6-ig, (ha dec. 21. vasárnap, akkor a szünet már e napon kezdődik); ha jan.

6-ika péntek, akkor a szünet jan. 8-án végződik); húsvéti szünet virágvasárnap-tól húsvét utáni szerdáig; kétszer adhat 1—1 napot az isk. igazgató; vasárnapok és a különböző felekezetek megtartott ünnepei (okt. 31-ike, a reformáció emlékeztető).

— **Adományok.** Lapunk erősítésére szíves adományokat küldtek: Sallay Gyula nagyszalmenczi lelkész ur 30 kor., Magyar Bertalan lelkész ur utján a nagydobronyi ref. konfirmandusok 30 kor., Varga Károly lelkész ur utján a jókai ref. egyház konfirmandus növendékei 46 kor 40 fillér. Fogadják az adományozók és az adományok gyűjtése érdekében buzgólkodók — a köz nevében — hálás köszönetemet. Szerk

Kiadó: **A református egyházkerület.**
A kiadásért felelős: **Réz László.**

Felhívás

a Csehszlovák köztársaság magyar tannyelvű iskolák tanító-kartársakhoz.

Skolszky Referát 2698/1-ai 921 rendelete értelmében a köztársaság szlovák államnyelvének a tanítása már az 1921/22. tanévben kötelezővé válik. Alulírott ismerem a magy. tannyelvű iskolák tanítóinak abbeli helyzetét, hogy nagyrésztük a szlovák állami nyelvet igen kis mértékben bírják ők maguk, de ha bírják is valamelyes mértékben, annak a népiszkolában való módszere tanításával eddig nem volt alkalmuk foglalkozni.

Hogy tehát a tanítóknak ezen munkáját megkönnyísem úgy is, hogy az államnyelvet taníthassák, úgy is, hogy tanítva maguk is tanulhassák, egy alkalmas módszertani kézi könyvet írtam a kartárs urak részére. Ebben a tanítandó anyagot leckék szerint, kérdések és feleletekben, magyar nyelvű magyarázatokkal ellátva feldolgoztam, miáltal kész dolgot akartam adni a tanítók kezébe, hogy eltudjanak igazolni a kezdet kezdetén. **Egy magyar tanító sem nélkülözheti.**

A mű kiadása csak korlátozott számban eszlelhető tekintettel annak utmutató-metodikai voltára. Kérem T. Cimed, hogy azt saját érdekében alulírotnál rendelje meg mielőbb, mivel csakis a jelentkezők részére lesz nyomtatva.

A mű f. év szeptember hó 15-én lesz a jelentkezők részére szétküldve.

A mű Nyitrai és Társa Levice, (zsupa: Tekovská) könyvkiadó cégénél jelenik meg. Tisztelettel: **Hruz Sámuel** áll. tanfelügyelő.

A könyv ára kb. 7-8 K. lesz, mely megjelenéskor állapítatik meg, szétküldési portó ajánlva egyes címekre 2 K.

Pályázat

a komáromi egyházmegyébe kebebelezett nemesiheredesi ref. egyház lelkészi állására. Javadalom: 1) Pénz 320 K. 2) Szénára 42 K. 3) Buza 30 q és kommunióra 2 q. 4) Árpa 12 q. 5) Marhahus 84 kg. 6) Tuzifa (puha) 6 öl. 7) Rőzse 200 kéve. 8) Só 56 kg. 9) Faggyu 18 kg. 10) Vaj 8 liter. 11) Bors 1 kg. és 12 dg. 12) Szántó föld 8 1/2 hold, 13) Stóla. Halál esetek alkalmával a rendes stólán kívül hagyományozni is szokták a lelkésznek.

Fizetés kiegészítés 1600 K-ig 701-26 K. volt. A felszerelt kérvényeket 1. évi szept. 18-ig kell beadni az espereshez Deáki (Pozsony m.) Az állást a választás érvényreemelés után azonnal el kell foglalni. Megváltani való beruházás nincs. Nemesőcsa, 1921 augusztus. Püspök helyett: **Gyalóky László** e. ker. főjegyző.

A feketepataki ref. egyház ideiglenes kántor-tanítói állására pályázat hirdetik. Javadaimazás: tisztesség lakás melléképületekkel; 4 hold 564 öl szántó; legeltetési jog 1/3 legelői jog erejéig; 805 kor készpénz fizetés 1/4 éves előleges részletben, melynek állami kiegészítését az egyház kérni fogja; ismétlő iskolai tanításért 20 kor; stóla az egy. kerületi szabályrendeletben megállapított összeg, tízszeresében. Beruházás címén 250 korona megtérítendő az egyháznak. Okleveles férfi és nő tanítók pályázhatnak. Ha nő választatik, kötelessége a kézi munka tanítás is. Pályázatok szept. 31-ig ref. lelkészi hivatalnak Feketepatak, p. Szőlősegres, Ugocsa megye küldendők.

Az alsómihályi ref. elemi iskola kántor-tanítói állására pályázat hirdettek **Javadalom:** Kétszobás lakás melléképületekkel, szép gyümölcsös kerttel; 15 hold (1200 négyzetögl) szántóföld; 1045 négyzetögl rét; 9 véka buza; 3 szekér fa beszállítva és megfélelő államsegély. A földet a tanító tartozik munkáltatni, valamint az adót is fizetni. **Kötelessége:** Az I-VI. osztály tanítása és lelkész akadályoztatása esetén az istentisztelet végzése. Tanítási nyelv jelenleg szlovák és magyar. Személyes megjelölés előnyös. Pályázatok Ref. lelkészi hivatal Alsómihályi Zemplén m. szept. 15-ig küldendők. Az állás 1921 október 1-én elfoglalandó.

Pályázat

a rafajnaufalvai (Bereg m. p. Barkaszó) ref. egyház kántortanítói állására. Javadalom: 1) évi 1022 K. 2) Temető 1/3-ának használata. 3) 3 kat. hold szántóföld. 4) 15 köböl buza 5) Lakás természetben 6) Államtól fizetés kiegészítés. Kötelessége: I-VI. osztályu mindennapi és ismétlő iskolások tanítása. Lelkész akadályoztatása esetén helyettesítése. Pályázhatnak fogadalmat tett férfi tanítók szept. 15-ig terjedő határidővel.

ORGONA

pedálos, 4 reglsterrel, 12600 K és fejebb. Príncípál sípok 1800 K-tól. Bárminemű e szakba vágó javításokat jutányosan, lelkisimere és pontossággal vállal.

GUNA GYULA

orgona-mechanikus
Orgonahangszernagytelepe: **Presov**
Harmoniumok 1600 K-tól. Kérjen árajánlatot!
Három évi jótállást vállalok.

Nyomatott Géméri Zeleán nyomdájában **össenyés**

Református Egyház és Iskola

A szlovenszkói és ruszinszkói reformátusok hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:
Egész évre — 60 K Negyed évre — 15 K
Fél évre — 30 K Egyes szám ára 1 K 20
Megjelenik minden vásárnap.

Felolvas szerkesztő:
RÉZ LÁSZLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Rozsnyón, a református lelkesítési hivatalban, hová a köziratok, előfizetések, hirdetések és az esetleges reklamációk küldendők.

A hitoktatók sérelme.

(R. L.) A köztársaság államférfiainak ajkairól gyakran, mondhatni állandóan hangzanak oly kijelentések, amelyek — ha azokat meg is valósítanák, — sok keserű érzést enyhítenének és nagy mértékben járulnának ahhoz, hogy a *demokrácia elve* ne csak jelszóként hangozzék, hanem az a gyakorlati életben mindinkább meg is valósuljon.

Ezek közé a kijelentések közé tartozik az is, hogy a köztársasági államban minden állampolgár egyenlő elbánásban részesül s az állampolgárok munkájának értékelése egyenlő elv szerint történik.

És mit *tapasztalunk* ezekkel a hangoztatott kijelentésekkel szemben? Azt, hogy a tényleges intézkedések ezeknek a kijelentéseknek nem felelnek meg. Ez a *tapasztalat* pedig nem alkalmas a keserű érzések enyhítésére, az állampolgárok megelégedésének előmozdítására, a közviszonyok konszolidációjának biztosítására. Ne is csodálkozzék hát senki azon, ha a kijelentések és ígéretek halála vagy olvasásakor az állampolgárok sokat csalódott része kétségkedik és tagadólag rázza a fejét!

De hogy ne sokat általánosodjak, röviden rátérek azon tények elmondására, amelyek jellemzik mai állapotainkat; rámutatok Szlovenszkó egyik legfontosabb államszervének, a Skolszky Referátnak egyik (mert sok van) oly rendeletére, amely egyrészt *ellentétben van az egyenlő elbánás hangoztatott elvével*, másrészt amely, mint a köztársasági állam nevében kiadott intézkedés, egyéneket sért.

A bratislavai Skolszky Referát 1921. évi február 22-én kelt 9281/1 al 1921. számú rendeletének 4 ik pontjában *intézkedik az elemi (polg.) isk. hitoktatók állami díjazásáról, meg pedig aként, hogy teljesített óránként 3 kor. díjat fizet az állam e hitoktatóknak.*

Kérdem: megfelel ez intézkedés az egyenlő elbánás elvének? A hitoktatói munka értékelése egyenlő elv szerint történik — ez intézkedés szerinti? Megfelel

a 3 koronás óradíj csak a kormány által is elismert *fizikai munka* értékelésének? Arányban van ez az óradíj s ez a *díjazási rendszer* — hogy más irányu szellemi munkások díjazásával ne hasonlítsam össze — csak az elemi iskolai tanítók díjazásával? Alig hiszem, hogy akadna valaki, aki e kérdésekre igennel tudna felelni.

Miért e különbségtétel? A vallásnak s ebből folyólag a vallásoktatásnak *leki-csinylése* akar ez intézkedés lenni? Azt akarja a Skolszky Referát, hogy az iskolás gyermekek a hitoktatót s vele együtt a vallástant kevesebbre becsüljék, mint a többi tantárgyat? (Mert ám ne felejtjük el, hogy az iskolás gyermeknek sok minden, amiről neki tudnia nem kellene, tudomására jut!) Ha igen, nagy hiba. Az államnak nem érdeke, hogy a vallás értéke mesterséges eszközökkel is alább szállítható. Mert a vallás erkölcsi nevelés-oktatás nélkül az eldurvult etkölcöket nehéz lesz megnevesíteni. A katonai és rendőrhatalom elnyomhatja a durvaságokat, de a tisztult és finomult etkölcöket nem teremtheti meg és nem állandósíthatja.

Mi az intenció abban, hogy az állam csak a *teljesített* vallásórákért fizet *hitoktatói díjat*? Hát nem rendes tantárgy a vallástan? Ha igen, miért kell csak ennek a tanításért *teljesített óránként* való díjazást megállapítani? Hát vajjon a hitoktató beteg nem lehet? Ha pedig beteg, bűnhődjék azzal, hogy betegsége idejére díjazást nem fog élvezni? Vagy e díjazási rendszer által akarja az állam nagyobb szorgalomra szoktatni a hitoktatókat? Vagy nem eléggé magas erkölcsi színvonaluaknak tartja a Skolszky Referát a hitoktatókat arra, hogy hivatásos kötelességeiket díjazásuk mérvére való tekintet nélkül is lelkiismeretesen teljesíteni fogják? Ne felejtse el a Skolszky Referát, hogy a hitoktatók hivatásszerűleg, pályájukra lépésük alkalmával tett esküjükből folyólag nevelik-oktatják a növendék-egyháztagokat.

De a díjazástól, illetve a díjazás mérvétől eltekintve *is, mélyen sértő ez a*

díjazási rendszer a hitoktató-lelkészekre. Mert ez az ő kötelességzetükkkel és teljesítésükkkel szemben a bizalmatlanságnak, a gyanúnak kétségbevonhatóan jele. Más szellemi munkás sohasem beteg, azok hivatalos dolgaik elintézése végett sohasem mulasztanak? És azoknak ebből folyólag sohasem kisebbedik meg a fizetésük! Csak a hitoktatóknak, akik legtöbb esetben lelkészek is, kiknek vannak lelkesítési kötelességeik is, s akik éppen ennek következtében és mert lelkiismeretük parancsolta kötelességből, hogy t. i. eredményt érjenek el, többletmunkát is kell teljesíteniük, kell anyagi tekintetben is kárt vallaniok!

Ha az állam a vallás-erkölcsi nevelést nem tartja oly fontosnak, hogy ezért ezertinte pénzt is érdemes áldozni, mondja ki *nyíltan*, hogy nem fizet a hitoktatót: de ne sértsen az ily fizetési rendszerrel, minőről itt szó van, érdemes és értékes szellemi munkásokat, kik az állami jó rend érdekében munkálkodnak.

S mikor ezekről gondolkozunk, önként felvetődik a kérdés elménkben: *mire való a felekezetek referensei a minisztériumban, ha még ezeket a céltevesztett intézkedéseket sem kísérik figyelemmel és nem képesek a felekezeti munkáikat az ily bántó, sértő intézkedésektől megvédeni?!*

Itt van az új iskolai év. Felhívjuk egyházi hatóságaink figyelmét erre az itt leirt intézkedésre és kérjük, hogy igyekezzenek teljes erejükkel orvosoltatni — a többiekkel együtt — ezt a sérelmet is. A hitoktatók megérdemlik, hogy nehez munkájuk még inkább ne nehezíttessék s ne kelljen jutalmul sérelmet is elszedniök.

A szlovák kálvinistáknak voltak-e régen, vannak-e ma sérelmeik vallásos téren nyelvük használatát illetőleg? (Vége)

— A Szlovák Kálvin figyelmébe ajánlva. —

Itt után rátérhetek arra, hogy mennyire hanyagolta el a magyar főhatóság a szlovák ajku reformátusokat? Mindjárt 1752-ben, tehát alighogy az átalakulás

A kálvinista szlovákok között. *)

Evangelikus szlovák testvéreink között az 1919–20-ban tett látogatásaink után, akiknél meg akartuk ismerni, hogy Masaryk államalkotó munkájából mi jutott nekünk, tekintetünk természetszerűleg a téli kelet vidékeire esett, ahol mintegy huszezer református szlovák van. Számuk fejebb és lejjebb váltakozott. Legelőbb Stan. Klima testvér írt róluk az 1920. évi nov. hó 18-án a Kost. Jiskrában (Konstanci Szikrában). Ő volt az, aki, mint ama hold, kibocsátatott a cseh Slon bárkájából, hogy szemlélje meg, vajjon az idegen elemek vízdőzme lepadt-e. De az ő akkori Valkovceből (Tarcavojkóc) kelt jelentésével nem voltak vigasztalók. Még az idén a bárkából kibocsátott hírszerző galambok is majdnem így tértek vissza, nem lévén helyük, hol megszálljanak, de egyuttal örömmel mondhatjuk, hogy elhozták az első olajfa levelét, mint jelvényét annak, hogy egykoron ott is otthon leszünk a testvérek között.

A vállalkozás két oldalról indult meg. Előbb a Kostnická Jednota (Konstanci Egyesület) titkárnak, Frint testvérnek szorgalmas kutatása révén nyert értékes információkat a puhatoló utra, úgy hogy elhatározta néhány bizalmas kiküldését, hogy érintkezést keressenek ama, mintegy elátkozott vidékkel. Másodszor Prudký testvér a tél folyamán meglátogatta az Amerikában levő összes kálvinista testületet, s ezek reabizálták szülővidékükre, Abauj-Torna- és Zemplén-megyékbe szóló híradásaikat. De nem csak ezt, hanem a Slovenský Kalvin c. folyóiratukban már az 1920. évi decemberében kinyilvánították azon igényüket, hogy ezen elfelejtett szlovákok saját kálvinista esperességet nyerjenek, mely a Miskolcon, később Rimaszombatban, a mi területünkön székelő magyar egyházi főhatóságától teljesen független legyen. S mily vihart vert fel ezen igazságos követelmény, amely azzal is lett indokolva, hogy az 1921. év tavaszán meglátott szlovák evangélikus zsinat nagyelőkön adta meg a németeknek és magyaroknak saját esperességeket, mint arról Frint tanár tollából olvashattunk. **)

Ettől azonban az amerikai szlovákok nem ijedtek meg, hanem előítünk kiküldték Sirny testvért, hogy készítse elő utunkat s hogy mi ott szálládon megvethessük lábunkat. S így július 19-én utra keltünk, mint hajdan József, hogy Kelel-szlovákoskó széles mezején keresztes testvéreinket.

A mi drága szlovák evangélikus testvéreink nem sok jói jöveddők nekünk ezen utunkhoz. Nem jöveddők az a magyar református püspök, Czinke és az ő helyettesének, R. znek út irata sem, ami zsinati választmányunk udvarias benyújtására, mellyel értesítettük, hogy

szlovák testvéreinket meglátogatni. Azt írja nekünk, hogy mély sajnálattal veszi tudomásul a mi szándékunkat, mivel egyházi szervezetükben nem talál az ily látogatásra jogalapot. De nem csak ez, hanem a mi utunk vidékén nagyon eiterjedt folyóirat, a Kassai Újság közölte a kedves püspök ur beszédét, melyben báránybőrbe bujt farkasoknak nevez bennünket (Kassai Újság 17. sz.) ami nem akadályozza őt abban, hogy zsinati választmányunk képviselőjéhez írt levelében „Kedves testvérnek a Krisztusban” címzeze. Nem veszi észre, hogy ezen vallásos frázissal a farkas természet részesevé lett? (A püspök ur ezután a csehszlovák köztársaság határaitulra szökött, ***) és óhajtható lenne, hogy ami hivatalaink szabadságát meghosszabítsák.) Később meglátjátok olvasóink, hogy a kedves méltóságos testvér a Krisztusban az ő szlovák területén keillemetes enciklikákkal működött közre, hogy a mi utunkat megédesítse.

A mi vándorlásunkban jeles testvéreink Ruppel Fedor tartóztatott fel bennünket. Lehetetlen volt a Vág feletti Sucsány mellett megállapodás nélkül elmenni. Az állomáson az egyház nagy része várakozott reánk, hogy testvéreink egyenesen a megített templomba vezettek bennünket, amely gyertya fényben tündökölt. Mily örömmel udvözöltem a succsányi gyülekezetet e szavakkal: „Akarám, hogy Jézus láthassam.” Azon szavak voltak ezek, melyekkel a jelenlévő barát Sietka Miloslav a szomszédos Tusánból udvözölte a cseh testvéreket a Turócz Szt. Mártoni szöszékről, a mildőn első ízben foglalták helyet a felszabadított tót templomban Frint testvérel beszéltünk lutheránus testvéreinkkel ama nagy isteni dolgokról, melyek ez évben történtek, és hogyan akarják látni Jézust a mi régi szah földünkön lévő emberek. És a succsányiak a mély éjszakáig hallgatták az ígét és elfelejtették a forró nap aratási fáradsálmait. Énekeltek: Hviezdoslav legkedvesebb éneket (778): „A nap elenyészik, Jézusom maradj velünk.” Amidőn a nép köröbélől a nyolcadik verset énekelte, a bű kántor-tanító szlovák módon belevágot teljes orgonával az énekebe. Sietka testvér nehéz utunkra adott nekünk egy verset: „Hiába dühög a pokol egésze sereggel és fegyverrel, attól az egyház nem ijedezik mert az az Isteni áll; hadd dühögjön, csufolódjon, velünk erős Isten lakozik. Ő ad erőt a győzelemhez!”

Ez Chaupka János éneke 316 sz. Még Ruppel testvér áhítatosan imádkozott az oltár előtt cseh testvérel utjának sikeréért, mire a nép rémondta az Ament és a teli hold mellett szűjje, széledt házikóikba. És a Vág mellett, a hoidfenyben tündökök szlovák templomból édesen és tót lágyan zeng az orgona kísérete mellett:

*) Rozsz indulatú beállítás, tendenciózus elfordítása a valóságnak Czinke i. püspök macának a csehszlovák kormányának kivándorására ment ki Magyarországra a még függőben levő közös kérdéseket (nyugdíjvitén, közös alapot stb.): a magyar rel egyházzal, vezetőiséggel való elintézés végett; s hogy éppen július elején ment ki, ez azért iratlat, mert akkorra kapták meg az utlevelét. (Szék)

„Az éj lm érkezik, a sötétség beborítja a földet; jöjj hozzánk óh Jézusunk, hadd vigasztaljon bennünket a te világosságod, mert te óh Jézusunk, te vagy a legjobb világosság.”

Gyönyörűbb születés napot eddig nem éltem meg.

Események—Feljegyzések.

A cseh testvérek evangélikus egyházának küldöttsége Vámoslucskán (Ung) július 25-én jelent meg s eljárásukról Szakal István vámoslucskai lelkes ur a következőket közli velünk: Ami az év cseh testvéregyházak küldötteinak látogatását illeti, az Lucskán több tekintetben a megérés jegyében folyt le, habár én is szemrehányást tettem a küldött uraknak a terminus be nem tartása (jul. 25-én reggeli 7 óra helyett esti 7 órakor érkeztek), a püspöki engedély hiánya és a látogatás szokatlansága miatt. A küldött urak ugyanis az ő se kálvinista se luteránus voltokat aposztrofáló szavaimra kijelentették, hogy náluk az evang. nevezet nem mint nálunk a lutheri, hanem az evangélium alapján álló egyházat jelenti, s hogy ők is a helvétihalás alapján állanak. énekeskönyvük is közös a miénkkel, amelyből az 1-ső és a 32-ik szolt. egypár sorát egész precizül el is énekeltek; továbbá, hogy a Szlovenský Kálvinál sok tekintetben nem értenek egyet s annak az utóbbi időkben ellenünk megnyilatkozott agresszivitását ellélik.

En pedig elmondtam nekik hogy az Istenlisziteletet folyvást tót nyelven tartom, a gyermekeket tót nyelven konfirmálm, hogy a házi áhítat gyakorlása s a kath. imakönyvek használatának a megakadályozása céljából még 1901-ben egy azóta több kiadást ért imádságos könyvet fordítottam s bocsátottam hivatink rendelkezésére; szóval, hogy a tót kálvinisták nyelvi jogai lit vallási tekintetben kellő mértékben érvényesültek.

A küldött urak rajtam kívül beszéltek még a gondnokkal és egy presbiterrel, akiket főleg arra buzdítottak, hogy hassanak oda, hogy a hívek a tehetségesebb gyermekeiket adják a papi és a tanítói pályára, akiket ők iskoláztatásuk folyamán jelentékeny anyagi segélyben részesítenének.

A Slovenský Kálvinból leltografált rópcédulát az őket F. Rőcsére vitt presbiternek adták át, aki azonban abból alig értelt meg valamit. Megjegyzem, hogy a rópcédulában foglaltak megírására a cseh év testvéregyház „Kostnické Jiskry” c. hetilapja 1920-ik évi 38. számában megjelent következő híradás szelgált alkalmul: „Szlovák reformáció. A magyar kálvinisták szerint köröbélől 10000 szlovák református van több gyülekezetben, Zemplénben és Ungban. Mi van velök? Továbbra is maradnak a magyar kálv. egyház kötelékében, nem kellem-e Szlovenszknön nemzeti újlapon szervezkedniök, mint a mi beiföldünkön. Snűkséges volna meglátogatni az ilyen rel. gyülekezeteket s megvizsgálni viszonyaikat. A Kostnická jednotára ismét egy kis jó munka vár és eddigi sikere (a cseh katolikusokkal szemben) Szlovenszkkóra ajánlatul

*) E közlemény a Prahában megjelent Kostnická Jiskroy című „Cseh testvérek hetilapja”-i, évi aug. 11-iki számából vettük át, illetve fordítottuk le szaról-szóra magyar nyelvre. Egy tusordarab ez, amelyből helyzetünket és a való eteiet láthatja meg az, aki tisztán akar látni.

**) Tudomásunk szerint kérték a magyar és német esperességeket a magyar és német nemzetiségű ág. hitv. evangélikusok: de nem kapták meg máig sem. (Szék.)

szolgál, hogy munkaprogramját kiterjessze a Szlovák keletre is, a szlovák ref. egyházakra.

Ennek a missziói munkának a megkezdése volt a látogatás célja, amely azonban teljes fiaskóval végződött. Az én impresszióm legáltalánosabb ez.

Ugyanezen küldöttség — mint ezt Papp István lelkész ur közlése tartalmazza — július 26-án jelent meg Pályinban (Ungm.) Nevezett lelkész urat nem értesítette a küldöttség érkezésük idejéről, azonban a nagyszeretvái lelkészi hivatalhoz érkezett értesítésből sejtette, hogy Pályinba 26-án fognak megérkezni, de nem maradhatott otthon, mert családi s egyéb ügyben el kellett 26-án reggel hazulról távoznia. Hazaérkezése után szerzett értesülést a következőkről:

A jelzett nap délutáni óráiban négy egyén jelent meg a lelkészi lakásban, hol a lelkész neje és egy véletlenül ott levő szomszéd nemes asszony fogadták az érkezőket, kik a lakosok beszéde, az istentisztelet rendje, nyelve s az iskolai dolgok iránt érdeklődtek. A lelkész neje és vendége feleltek röviden a kérdézőkérdésekre, temperamentumosan kikelve a templomi tót beszéd ellen, mert: a mi falunkban a lakosságnak több mint fele magyar; ugyanígy nyilatkoztak az iskola tanítási nyelve ellen is. A küldöttség tagjai csalódottan székérre ülve, eltávoztak Nagyszeretvára. A község lakossága alig tudott a látogatók megjelénéséről. A presbitérium már előzőleg kiféjezést adott annak, hogy a tervbe vett látogatást elítéli, azzal nem rokonszenvezik, sőt az ellen tiltakozik.

Törvények. Rendelet.

Körlevél — a dunáninneni ref. egyházker. püspökhelyettesétől. 574/1921. sz. Nagytiszteletű lelkész — tekintetes tanító — Nt. érdemes egyh. előjáróság! Többrendbeli kérdézőkérdésre egyházi törvényeink értelmében s a miniszteriummal folytatott tárgyalások szellemében, amely szerint autonomiánk sértetlensége felett maga az államhatalom őrködik: iránnyítás és mihezartás végett jelen körlevelemben kötelezettnek érzem annak közlését, hogy az államnyelv tanítására, bevezetésére vonatkozólag semmiféle leirat nem érkezvén az államkormánytól az egyházi főhatóságokhoz, annak tanítása — anélkül természetesen, hogy ez bárki részéről renitentianak lenne minősíthető — mindaddig be nem vezethető, míg erre nézve az egyházi főhatóság útján nem történik rendelkezés. Ugyanezzel értesítettett egyidejűleg az államkormány is. — Atyafiságos szeretettel Alsószecse, 1921. aug. 30. Patay Károly püspökhelyettes.

HIREK.

— Királyhágómelléki református egyházkerület címen alakult meg hosszas tanácskozások után az új egyházkerület a tisztántuli egyházkerületből Románlához csatolt békésbányai, bihari, érmelléki, máramaros—ugocsa; nagybányai, nagykárolyi, nagyszalonta és szatmári rész-egy-

házmegyékből, a Nagyváradon aug. 16-án tartott közgyűlésen. Az új tisztikarra nyomban el is rendelték a szavazást. Főgondnokjelölt: Domahidy Elemér. Főjegyző: Soltész Eleinér. Világi főjegyző: Dr Harcsár Géza (Szatmár). A püspöki állást nyílt kérdésnek hagyták.

— A püspöki titkári állás már be van töltve. Ezen az uton értesítjük a pályázókat azzal a megjegyzéssel, hogy külön értesítést csak a megválasztott kapott.

— Cífolatul a következő sorokat kaptuk: Nagytiszteletű Szerkesztő ur! A „Református Egyház és Iskola” folyó évi aug. hó 21-éről kelt s 34-ik számában a hírek között „Tót liga segély” címen azon közlemény foglaltatik, hogy az amerikai tót liga nekem 1000 (egyezer) kor. segélyt küldött, erre nézve cífolatul kérem a szerkesztése alatt álló hírlap legközelebbi számában közzétenni, hogy a reám vonatkozó hírlapi közlés a valóságnak meg nem felel s tendenciózus forrásból eredő, légből kapott koholmány. Sem az amerikai, sem másutt székelt tót ligától semmi segélyt nem kaptam. S egyszersmind felkérem Szerkesztő urat, hogyha valamiről pozitív tudomása nincs, annak hírlapi közlésénél jövőben a köznyugalom szempontjából óvatossabb legyen! Tisztelettel; Bánóc, 1921 aug. 27. — *Hutka József* ref. lelkész, tb. esperes.

Szerkesztői megjegyzés. A fenti soroknak köteleességszerűen helyt adtunk: azonban az utolsó mondatban foglalt kérésre ki kell jelentenünk, hogy az általunk személyesen ismert tudóstónk értesítéseinek hitelességében mindez ideig semmi okunk kételkedni. Az inkriminált tudósítás lényege is megfelel a valóságnak, legfeljebb a segély forrásának megjelölése ellen emelhető kifogás. Két illetékes helyről utólagosan kapott értesülésünk szerint ugyanis nemcsak a Lapunk 34 ik számában megjelent négy, hanem „minden tót gyülekezet lelkésze megkapta” a segélyt, nem ugyan a tót ligától, hanem az „angol-amerikai segélyösszegeből.” És pedig „a segély minden lelkész személyére külön lett megküldve.” Mi a közérdek és a köznyugalom tőrekészünk szolgálja! — személyi vonatkozás s él nélkül.

— Román területen a ref. felekezeti iskolák akadály nélkül működhetnek úgy az elemi, mint a középfokú iskolák, sőt a tanító- és tanítónőképző intézetek is (Szatmáron, Nagyváradon.) A lelkészek részére a kormány havi 450 lei alapfizetést s fajú 200, városon 300 lei ugyancsak havonkénti drágasági segélyt folyósított. Sőt a nyugdíjas lelkészek s az árva és özvegyek is megkapták a segélyt, jóllehet még ők se számoltak le a központi magyar nyugdíjintézettel s még nem állíthattak külön nyugdíjintézetet.

Kiadó: A református egyházkerület.
A kiadásért felelős: Réz László.

Az alsóláncai ref. elemiiskola kántortanítói állására pályázat hirdették. *Javadalom:* Kétszobás lakás melléképületekkel, szép gyümölcsös kerttel; 15 hold (1200 négyszögöl) szántóföld; 1045 négyszögöl rét; 9 véka buza; 3 szekér fa beszállítva és megfelelő államsegély. A földet a tanító tartozik munkáltatni, valamint az adót is fizetni. *Kötelessége:* Az I—VI. osztály tanítása és lelkész akadályoztatása esetén az istentisztelet végzése. Tanítási nyelv jelenleg szlovák és magyar. Személyes megjelölés előnyös. Pályázatok Ref. lelkészi hivatal Alsó Mihályi Zemplén m. szept. 15-ig küldendők. Az állás 1921 október 1-én elfoglalandó.

háztagok által teljesítve annak teljes felolgozását, 9 köböl buza, 5 köböl gabona, 7 köböl árpa, 30 csirke, 360 drb. tojás, és s jogosult államsegély. Tanítási nyelv ez idő szerint még magyar és szlovák. A pályázatok szept. 15-ig a ref. lelkészi hivatal címére küldendők felsőláncai — Visny Láncai — posta Buzita.

Az alsó Mihályi-l ref. elemi iskola kántortanítói állására pályázat hirdették. *Javadalom:* Kétszobás lakás melléképületekkel, szép gyümölcsös kerttel; 15 hold (1200 négyszögöl) szántóföld; 1045 négyszögöl rét; 9 véka buza; 3 szekér fa beszállítva és megfelelő államsegély. A földet a tanító tartozik munkáltatni, valamint az adót is fizetni. *Kötelessége:* Az I—VI. osztály tanítása és lelkész akadályoztatása esetén az istentisztelet végzése. Tanítási nyelv jelenleg szlovák és magyar. Személyes megjelölés előnyös. Pályázatok Ref. lelkészi hivatal Alsó Mihályi Zemplén m. szept. 15-ig küldendők. Az állás 1921 október 1-én elfoglalandó.

Pályázat

a balazséri ref. egyh. kántortanítói állására. *Javadalom:* Lakás melléképületekkel, 800 □-öl kertiföld. 16 kat. hold szántóföld egytagban. Államtól fizetés kiégésítés. Kötelessége I—IV osztály és ismétlősök tanítása (35—40 tanköteles van) Kanonikus órákon és akadályoztatás esetén lelkész helyettesítése. Pályázhatnak férfi és női tanítók a lelkészi hivatalhoz Balazsérbe, Bereg m. up. Nagybégány. Határidő szept. 18-ig.

Pályázat

a fonozi ref. kántortanítói állásra. *Fizetése:* Lakás (3 szoba, konyha, kamra, sertés és marhaistálló, csür) természetben Szántóföld: 13 kat h. Rét: 4 kat. h. Kert: 281 □-öl haszonélvezete. 6 legeltetési jog, 10 köböl őszi vegyes termény, fapénzül 600 kor. Földadóját 1/4 részben egyház fizeti. Törvényszerű államsegély Kötelessége I—VI osztályon osztályok és ismétlősök tanítása. Lelkész helyettesítése Pályázhatnak fogadalmat tett tanítók. Kérvények szept. 30-ig ref. lelkészi hivatalhoz küldendők. Az állás azonnal elfoglalandó. Főmos u. p. Munkács, Bereg megye.

ORGONA

pedálos, 4 regiszterrel, 12600 K és feljebb. Principál sípok 1800 K-tól. Bárminemű e szakba vágó javításokat jutányosan, lelkiismeretes pontossággal vállal

GUNA GYULA

orgona-mechanikus

Orgonahangszernagytelepe: **Prasov**
Harmonikumok 1600 K-tól. Kérjen árajánlatot!

Három évi jótállást vállalok.

NYomatott Gömöri Zoltán nyomdájában *Református*

Református Egyház és Iskola

A szlovenszkói és ruszinszkói reformátusok hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:
 Egész évre — 80 K Negyed évre — 15 K
 Fél évre — 30 K Egyes szám ára 1 K 20
 Megjelenik minden vásárnap.

Felolós szerkesztő:
RÉZ LÁSZLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Rozsnyón, a református lelkézi hivatalban, hvő a
 kéziratok, előfizetések, hirdetések és az esetleges
 reklamációk küldendők.

Az Ultima Ráció.

Elérkezett a legfőbb ideje annak, hogy konventi elnökségünk célhoz vezető módot és utat keressen az állammal szemben fennálló törvényes igényeinknek érvényesítésére. Hiába valónak bizonyult — most már láthatjuk — akár a telt-hatalmu minisztériumnál, akár a prágai kormányánál tett minden lépés arra nézve, hogy egyházunk jogos igényei kielégítenessenek. Igéret és hitegetésnél eddig többre alig mentünk! Hasztalan feliratoznak, kérnek és sürgetnek járnak el fontos és halasztást nemtűró ügyekben személyesen is püspökeink: a valóság az, hogy még egyetlen sérelmünk sem nyert orvoslást.

A jogegyenlőség palládiuma alá tartozó anyagi kérdések is közönséges taktikázás, szándékos huzás, halasztás játéka. Hogy hol akad meg minden kérdés, már az se tudható! A kormány alantas közgeire, az ügyosztály pedig a kormányra szokta rendszerint tolni a késedelem okát; így azután moshatja a kezeit mind a kettő; a pompásan kieszelt és alkalmazott methodus beválik: a két bába között elvész a gyerek s azután mulathatnak jól a mi jogegyenlőségünk legfőbb őrei és végrehajtói, hogy gyakorlatban mily nagyszerűen beválik a taktika: igérmé és semmit sem adni, semmit sem tenni, sőt amit lehetne, vagy kellene tenni: még azt is késleltetni, szándékosan akadályozni.

Ne említsük most a két előző évi törvényes alapon megillető járandóságainkat, aminek vitássá tételére az „igénybe nem vétel” ürügyét és az „állampénztárba vissza utalás” mesterséges akadályait találták fel s újabb parlamenti megválasztás és megszavaztatás szükségét vetették gáncsul, hogy a kérdés rendezését minél tovább ki lehessen tolni, esetleg teljesen meg is húsítani.

Látjuk, hogy nem nagyon sietnek a reparató javaslatot a parlament elé terjeszteni! De mit szólunk ahhoz, hogy amit már tényleg megszavaztattak s amit állítólag a minisztérium egy ószegben

kiutalt: a folyó évi illetmények kifizetését is maliciózus taktikázással késleltetik. Mit szólunk ahhoz, hogy az egyházi referátus hivatalos leiratban megmutogatja a mézes madzagot, közölve, hogy a nemzetgyűlés 26-ik parlamenti és 19-ik senátusi ülésében történt megszavazása alapján a minisztérium *junius 10-én* kelt rendeletével folyósította a szükségsegélyt a ref. lelkészek számára! Tehát *junius 10!* Ma pedig már szeptember elején járunk, de azért még se kongrua, se drágasági segély, sőt vannak vidékek, hol még az utóbb említett szükségsegélynek sincs se hrre, se hamva. Lám, milyen gyors kevé ez a mi ügyosztályunk, mily óvafoos megfontoltsággal jár el, mennyire figyelembe veszi az összes mellékkörülményeket! Hihetőleg így gondolkozik: a református papok egészen jól belegyakorolhatták már magukat a koplalásba; tehát csak folytassák tovább, eléggé megszokhatták, nem újság nekik! Ellenben akik pontosan megkapták az előző évi illetményeket, azokról volt szives gondoskodni s 2474/1921. számú rendelve nye már augusztus első hetében leérkezett az adóhivatalokhoz, hogy az *evang. lelkészek* számára fizetessék ki az a bizonyos szükségsegély, miután már egyéb folyó járandóságait is felvették.

Kell ehhez kommentár? Nem a tapintatlanság, részrehajlás, méltánytalanság bizoysága, nem a jogegyenlőség kicsufolása és megsértése ez?

Lehet ezt tovább tűrnünk, lehet-e még biznunk az ígéretekben? Zsebrevágjuk és megelégedjünk talán azzal, amit a késedelmezés mentegetésére mindig késszen tartogat az ügyosztály: hogy t. i. az anyag még nincs feldolgozva, de folyamatban van! Hát vajjon az előző év elején, amidőn az evang. lelkészek 10—15 ezer koroma előleget kaptak azon okon, hogy az őket illető munkálat sem volt még feldolgozva s utólagosan számolták el különböző járandóságaira ezen előleget, ez lehetséges volt? Egyéb iránt a február végén felterjesztett adatokat a feldolgozni tényleg még mai napig se lehetett volna, ki fog ennek hitelt adni?

Kevés a munka erő, hiányos a gépezet? Óh korántsem! A gépész urban van a hiba.

Látni való ezekből, hogy jogaink és érdekelnk megvédése és érvényesítése céljából magunknak kell megfelelő eszközökről gondoskodnunk. A békeszerződésben biztosított jogaink és jogos igényeink teljesítésének állandó előadását, nem teljesítését elhallgatnunk nem szabad, merl azok elhallgatása nem csak az érdekelt személyek sérelme, hanem magának az egyháznak existenciális érdekét is kockáztatják. Ha az eddigi kövelett irány és ut nem vezet célhoz, más irányt kell választani, a cél elérése érdekében más utat kell keresni. Ez iránt tegye meg a szükséges lépéseket haladéktalanul konventi elnökségünk!

Orálló.

Jegyzetek.

Egy figyelemre méltó s komoly magunkbaszállásra készítő cikket olvastam egyházi lapunk 32—33. számában „Ézékkel 37: 1—14.” cím alatt. Egy idealista lelkes exhortációja ez irat hozzánk lelkipásztorokhoz, amely mellett nem haladhatunk el sem egy szórakozott jóváhagyó bólintással, sem egy lelcicsinyítő kézleggyintással. Iróját nem ismerem, de bizonyára ifju ember lehet, hiszen az általa előadottakban saját lelkem tíz év előtti vívódásait látom megjelenitve. Nagyon komoly dologról van itt szó, melynek lényege e kérdésbe sűrithető: Engedjük-e egyházunk hitéletét teljesen elsorvadni, mint megvert pásztorok félredőlünk-e meg-szégyenülve lethargikus belenyugvással; vagy elébe álljunk a vallási közönybe rohanó nyájnak s egyházunk örvénybe siető hajóját izmaink végső megfeszítésével megpróbáljuk-e visszalendíteni a biztos partot ígérő csendesebb vizekre?

A cikkirő a kérdésre megadja a választ s a bajok orvoslására biztos remediomot ajánl, amely nem lehet egyéb, mint a gyülekezeti élet megreformálása, a lelkeket megújító vallási renaissance, új reformáció egészen új generáció nevelése által. Ezek azok a munkák, amelyek közös nevezőre vive a *belmisszió* fogalmát adják; ennek intenzív gyakorlásától függ egyházunk jövőendő sorsa s

ettől függ szerinte a lelkészek anyagi helyzetének javulása s biztos alapra helyezkedése is. A cikkirő fejtegetései szerint e belmissziói munkák elhanyagolása oka a mai állapotoknak, a lelkészek nyomorúságos helyzetének s mindezekért senkit más nem vádolhatunk, csupán magunkat.

Engedje meg nekem Cs. S. lelkész-társam, hogy fejtegetéseinek azon részeire, amelyekből a lelkészekre irányuló vád olvasható ki, egy pár megjegyzést tegyek.

Lelkész-társamnak ama feltett kérdéséből indulok ki: miért van az, hogy fiatal, jó képzettségű lelkészekkel — akik telve idealizmussal kerülnek ki az iskolából — ha öt év múlva találkozunk, szívesebben beszélnek az időjárásról, mint az eszmények életrekelteséről? Saját maga meg is adja rá a feleletet: „az ekeszarva elnémitotta az új reformációt.” Hát igen, az ekeszarva! Nagy dolog az. Az írás mondja, hogy aki az ekeszarvára tette kezét, ne nézzen hátra. Bizony, aki arra teszi kezét, nem igen néz az hátra még akkor sem, ha mögötte az új reformáció s más súlyos problémák várnak is megoldásra.

Ne álljunk már végre őszintén kimondani, hogy a gazdálkodással intenzíven foglalkozó lelkészeknél maga a lelkesi hivatás mindinkább mellékfoglalkozássá degradálódik és pedig nem saját hibájukból. Az evangélium s az élet igazsága, hogy két urnak szolgálni nem lehet. Miként kívánhatná tőlünk valaki azt, hogy két urat szolgáljunk úgy, hogy egyik se szenvedjen rövidséget. Hiszen hogy megélni tudjunk s gyermekeinket iskoláztat-hassuk, a 30—50 hold lelkesi földet munkálnunk, illetve munkáltatnunk kell. Még kevesebb föld munkálása is 6—8 tagu gazdacsaládot igénybe vesz egész éven át, s ha lelkes nem is végez saját kezével minden gazdasági munkát: vajjon nem veszi-e igénybe teljes figyelmét s energiáját földjének munkáltatása is. Saját átélesemből tudom, micsoda he-

roizmus kell ahoz, hogy az ember a gazdálkodás ezer gondja, sok apró bajai közül magát kitépje, a tudományos önművelés nemes szenvedélyének áldozzon.

S ha ez erőfeszítés sikerül is egy ideig, míg az ifjuság expanzív ereje sarkalja ambíciókat, az évekkel lejjebb csuszunk a színvonalról, hogy mindinkább rabjai legyünk a földnek, amiből élnünk kell.

Aztán van valami csodálatos, misztikus ereje a magyar földnek: szerelme-sévé teszi azt, aki ekéjét belevágta.

Ebben látom én főokát annak, hogy még mindig nem indult meg nálunk az intenzívebb belmissziói munka s az új reformáció! Nem is merem a skót és holland asszonyokat, de nem hiszem, hogy az ottani lelkészek a miénkhez hasonló körülmények közt élnek.

Azért azt ajánlom Cs. S. lelkész-társamnak, hogy kezdjük legelején a dolgot: *adjuk vissza a lelkészeket igazi hivatásuknak s akkor várjuk tőlük, hogy az eszmék életrekeltsék, a vallási renaissance meginduljon s az új reformáció lelkes apostolai legyenek.*

Zsinatra készül a szlovenszkói és ruszinszkói ref. egyház. Nem ismerem a reformtervezeteket s nem tudom, hogy a törvényhozó testület gyökeresebb átalakuló munkát fog-e végezni meglévő törvényeinken, vagy csak az új államalakulásból folyó szükséges módosításokra fog-e szorítkozni? Mindenesetre óhajtható volna, ha nem maradna csupán a formális módosításoknál. Csak futólag akarok egy pár fontosabb feladatra mutatni, melynek megoldását nem volna szabad elodáznunk:

1. Az egyik volna az *egyházi fegyelem kérdése*. Dancsházy lelkész-társunk indítványát olvastuk e lapok hasábjain s tudjuk, hogy egyházmegyéje megbizta őt egy egyházfegyelmi szabályrendelet-tervezet készítésével. Részemről nem tartom elegendőnek e kérdésnek szabályrendelettel való megoldását. Az E. T.

V. törvénycikkének oly mérvű kiegészítésére van itt szükség, hogy az egyház-tagoknak hithűség, vallásos érület, és közérkölcösiségbe ütköző cselekményei ne csupán nagyon is illuzórius értékű büntetésekkel legyenek sújthatók (35 § a., b., f., pontok), hanem kell, hogy megfelelő eszközök adassanak az egyház-községi kirotság kezébe, amelyekkel különösen a kárunkra kötdendő reversálisok esetén hatékonyan s eredményesen operálhatna. Hyperliberális felfogásunkból engedjünk valmit e kérdés megoldásánál, hiszen volt elég alkalmunk már okulni saját kárunkon!

2. Sürgős volna szerintem a *lelkész-választási törvény (E. T. II. t. c) revíziója* is. E törvény gyökeres megreformálását a legutóbb összeült magyarországi zsinat is felvilázt programjába. E törvény reformjánál tekintettel kellene lenni a többek közt arra is, hogy a lelkészek számára meglegyen a fokozatos előlépés lehetőségé. Ne tőrjünk már tovább, hogy jó készütségű sok talentummal megbízott ambíciózus emberek életük végéig 50—100 lelkes gyülekezetekben vegetáljanak s hogy a lelkész-választásoknál a korteskedés, családi összeköttetés, a partiképesség, vagy a szép bajusz s az öblös torok domtmájának mint elhatározó tényezők. Nem is gondoljuk, milyen Impulzív hatása lenne a lelkészek munkakedvének fokozására pl. a belmisszió terén ama kilátásnak, hogy az ily irányú munka reális jutalomban is részesül. Merjünk már egyszer hozzányulni ezekhez a kérdésekhez! Mindnyájan érezzük, hogy nem jól van így s hogy igen szakszor a legszentebb úgy vallja kérését, mégis a halogatás politikáját követjük.

3. És még egyet. III. dolog volna, ha zsinatunk okt. 31-ét, vagy ha más nagyobb jelentőségű napot talál a reformáció emlékének megörökítésére azt felekezetünk igazi ünnepnapjává avatná törvényileg. Nem úgy, mint ma van gya-

Vasárnap délután.

Két orosz zsidó.

Körülbelül 16 évvel ezelőtt két fiatal orosz zsidó tolongott New-York külvárosának emberlömögében Mindkettő telítve volt a nihilizmus és anarchizmus tanaival és mindketten csak az alkalmat keresték, hogy propagálhassák elveiket.

Közülük az egyik úgy estefelé betévedt egy keresztyén misszióba. Mikor azonban neki is odaadták az evangélium egyik részét, amit az egybegyűltek éppen akkor tanuimányoztak, az írást megvetőleg a pedlőra dobva, otthagytá őket. Később ismét meglátogatta a missziót és ép úgy, mint előbb, most is szíves szeretettel fogadták. Ez alkalommal egy teljes ujtestamentumot nyújtottak neki, mely éppen kéznél volt s kinyitván azt, e szavak által lőn üdvözölve Zsidónak először...

Ezen szavak igen megragadták érdeklődését és el kezdte olvasni a neki adott könyvet. Végül is az írás alapos tanulmányozása s az a szíves fogadtatás, amelyben a misszió tagjai által mindenkor részesült, meglérésre

vezetett és ő maga is aktív munkás keresztyénné lett New-York azon városrészében levő földtelek javára. Jelenleg pedig a Teológia elvégzése után tiszteletes Silverstele Ábrahám a Zsidó Misszióknak főfelügyelője, Rochester székhellyel New-Yorkban.

A másik orosz zsidó folytatta továbbra is a forradalmi propagandáját egészen a világháború kitöréséig, amikor ő is visszatért Oroszországba és a boisevizmus vezére lett edben a nagy birodalomban. Azóta az ő pályafutása ismeretes az egész világon. Az ő neve: Troisky.

(The Lunday at Home 1921 áprilisi számából.)

A hatalom, amely mozgatja a világot.

Egy szocialista tartott a minap előadást nagy tömeg előtt. Vázolta a jelen sokféle bajait Majd keserűen felkiáltott: Mi itt az orvosság? S nagy meglepődésre valaki a hallgatóságából ezt kiáltja: *Szeretet!*

Kidd Benjámin szerint a hatalom, amely mozgatja a világot, nem az erő, hanem

az eszményi indulat (the emotion of ideal). Kidd nem nevezi meg ezen ideált, de jóval előtte egy régi író megnevezi azt, amikor így ír: a Krisztusnak elváltotzhatatlan szerelme vitte és küldte őt folyton előre és előre. És mi megértjük jól mindannyian Pálnak, a nagy apostolnak életét, ha megértettük szavainak súlyát és jelentőségét. Mert valóban mind-nkor a szeretet az, amely mozgatja a világot. Egy pár száz évvel később Pál apostol után Tertullian tudósít minket arról, hogy a pogányok ezt szokták mondani: „Ezek a keresztyének hogy szeretik egymást! Mennyire készek meghalni egymásért!”

Vajjon érezzük-e a szeretet hatalmát a mi életünkben? Nem volt a világon senki, aki ne vágyódott volna szeretetre. Még a vérengző Nérot is szerette valaki, amikor egyik rabszolgája, virágokat vitt nap-nap után a sírjára, Sok a földi teher s önzők ez emberek? Vegyük fel a mások keresztyét, hogy könyvtőlünk a magunkén s csakhamar megérezzük mi is, hogy egyedül a szeretet az a hatalom, amely mozgatja a világot.

Cs. S.

koriában, hogy az utána következő vasárnap istentisztelet keretében ünnepeljük meg, hanem avatnánk ezt a napot *munkaszünettel* a protestánsok igazi ünnepévé. Nem ártana, ha ezáltal felekezeti hovatartozásunkat külsőleg is demonstrálnánk s meg aztán a reformáció ténye megérdemli tőlünk protestánsoktól, hogy egy külön ünnepnapot szenteljünk emlékének évenként való felújítására.

Dr. Magda Sándor.

„Fegyelmet az egyházban!”

Egyházi lapunk 29—31. számaiban Dancsházy Sándor lelkésztestvérünk az egyházfegyelem gyakorlásáról, annak szükséges voltáról értekezik, illetve közli határozati javaslatát az Indokollással együtt. Örülhet a máramaros—ugocsa egyházmegye, hogy ezt a valóban égetően szükséges javaslatot alapos indokollásával együtt ő fogja a maga eredeti tervezetében — minden bizonnyal a zsinat előtt — tárgyalni. Én magam is, mint idősebb lelkész, igaz elismeréssel üdvözlöm a javaslat készítőjét, mert javaslata tényleg arra hivatott, hogy az egyházalkotmányunknak ne csak pótlása legyen, hanem olyan pillére, melyre támaszkodni és építeni mulhatatlanul szükséges, ha élni akarunk, ha azt akarjuk, hogy ne épen mi magunk legyünk egyházunk életének eltemetői, sirjának megásói.

Ne gondolja senki, hogy felette sőt színbén látom egyházunk jövőjét. Ellenkezőleg: szilárd hitem, erős meggyőződésem az, hogy ha nem birt eltaposni bennünket a XVII—VIII. századok romboló vihára; az a vihar, mely most vonul el felettünk, inkább a hegyeket és mlyenségeket — lesz hivatalos kiegyenlíteni, egyesre hozni, ha mint Krisztusnak, egyházunknak igazi vitézei azon vagyunk, hogy minden erőnk, minden tehetségünket — kicsinytől nagyig — megfogott anyaszentegyházunk szolgálatára, boldogító vallásunk oltalmazására szenteljük.

„Sub pondere crescit palma.”

Éreznünk kell mindannyiunknak, egyházmegyéinknek, kerületeinknek, hogy vállvetve kell szolgálnunk egybehívandó zsinatunk munkáját, köteletségünk felszínre hozni, lelkiismeretesen tárgyalni oly kérdéseket, melyeknek sikeres megoldása nagy horderővel szólal bele egyházi alkotmányunk bölcs és biztos felépítéséhez.

Ha szívesen veszi Dancsházy lelkésztestvérem, jelen hozzászólásomban egy pár porszemet nyujtok harmincéves szolgálatom és élettapasztalatom mezejéről egyházfegyelmi szabályrendelet-tervezetéhez, illetve annak elkészítéséhez. Ha jónak találja, kérem: használja fel.

Javaslatá indokollásából azt olvasom ki, hogy még fiatal ember, mert azt a szép idealizmus viszi belé, amit még nem tört meg a sivár való. Helyes! Sursum corda! Ha minden úgy történne, amint írja: ha minden úgy valósulna meg, amint kellene, úgy református egyházunk csakugyan a szentek gyülekezete lenne és a vének serege élén a gyülekezet anyagya állana.

„De — hát — a magasból földre von je

a réma fájdalom...! Mit találunk itt? Mindent, csak azt nem, amit és amint óhajtanánk és látni szeretnénk. Ősi érnyeink: templomlátogatás, a kegyesség, jöttel, törhetlen hithűség áldozóban vannak... A haragszó sokfak ma már órát jelez, de nem jut észbe, hogy most imádkoznak; a vasárnapi nap csak a hetedik nap, de sem nem nyugalom, sem imádság napja; szegény özvegy, árva, ma is szegény árva, földi örökökből örökre kizárva, nem a könyörülő irgalomnak tárgya; egyház és iskola ma is Isten szolgái, de ki oltárára önként adakozzék, oly kevés az már ma!”

Nem mondhatom ugyan, hogy 4—500 lelket számláló gyülekezetemben szembe-tűnőleg fogyott volna a templombajárók száma, nincs panaszom az önkéntes adakozásra sem, előjáróim ellen sincsen kifogásom, de mégis tudom, hogy a mai templomjárás — a vasár- és ünnepnapokat értem — soknál nem egyébb, mint legutóbb vett vagy csináltatott drága aranv ékszerének, láncának, selyem, bársony toilettéjének bemutatása; az adakozás is hasonló a gögös farizeus adakozásához, ki megadja a dézsmát mindenedből, de csak azért, hogy felhívja a figyelmet a szegény kisebb adományára, ad azért, hogy látásé és bámulásé. Törvénytelenül együtt élök nincs, de viszásházás több: akad istenkáromló, perlekedő, huzavona-természetű; adóhátrálek elenyészően csekély, az egyháznak 18 évi ittlétem alatt semmiféle peres-ügye sem egyházi, sem világi fórum előtt nem volt; egyházi épületeink tisztességesek, iskolabajárás rendes és mégis... mégis elszorul a szívem, ha a gyülekezeti életen végignézek. Sivár, ki-eitlen a hitélet; a vallást nem találják, mint Hágár, üdítő forrásnak az élet pusztaságában; az a tudat, hogy öök magyar reformátusok, mintha nem lenné őket önértzetesekké; az istenházában való tartózkodás, mintha nem üdítene őket úgy, mint a híves patak, melyhez siet a szomjuhozó szarvas. Olybá tünnek előttem, mintha csak azért lennének reformátusok, mivel őseik is azok voltak és úgy hagyták volna rájuk egyházukat, vallásukat, mint valami megszokott dolgot, de éppen nem, mint szent örökséget.

Az a tény, hogy különösen ünnepnapokon, még vendégszolgákat is kell templomunkba vinni és a cinterem is telve van urvacsorázókkal, engem szintén nem téveszt meg, mert az urvacsorázók arcán a lelki éhség és szomjuság igazi jelét nem látom; ott vannak, mert sátoros ünnep van. Csak azért!

Ilyen a mi egyházi életünk; sivár, külsőség, minden lélek és benső áhitat nélkül. (Vége köv.)

Események — Feljegyzések.

A cseh testvérek evangélikus egyházának küldöttsége folytatván szlovenszói református közvéleményünk előtt ismeretlen célú körutját, Nagyszereván két szer is megjelent, július hó 26-án és 27-én. Könyves István nagyszerevári ref. lelkész azonban egyik alkalommal sem volt otthon. Július 26-án reggel kényte-

len volt hazulról hivatalos intézkedésre elmenni. Így csak hazaérkezése után hallomásból ismeri a küldöttek otttartózkodásának és eljárásának részleteit. A gyülekezet tagjait a lelkész előre értesítette a küldöttek jövetelének szándékáról.

A küldöttek — megérkezve Szeretváras a lelkész nem találva otthon — az iskola udvarára gyűjtötték a község azon lakosait, akik érdeklődtek az idegenek iránt. Vegyesen voltak a reformátusok, róm. kath.-ok, görög kath.-ok, sőt zsidók is. Talán épen a hallgató közönség egyes voltára s arra, hogy nemesség is volt jelen, a küldöttek tartózkodtak erősebb kijelentések tételétől. A lelkész hallomása szerint a prot. felekezetek összetartozandóságáról s az irodalmi szlovák nyelv használatának, illetve el-sajátításának szükséges voltáról beszéltek. Annak is kifejezték azt, hogy őök nem is tudták, hogy az itteni szlovák reformátusok gyülekezeteket alkotnak s lelkészeik vannak; azt hitték, hogy ezeket mint egy pásztor nélkül szétzúllott nyá-jat nekik kell összegyűjteni és szervezni, de kelemesnek csatlódtak. (Sajátságosan jellemző! Hiszen a „synodális bizottság titkára” megnevezte a meglátogatandó husz gyülekezetet, tudta, hogy e gyülekezeteknek papjaik vannak s kérte a papoknak névsorát is. Vagyis tájékozódva voltak az itteni viszonyok felől. Csak az lehet, hogy félrevezettettek, tájékoztatásuk tendenciózusos volt. Szerk.) A tan-és egyházalkotmányzat megtartása mellett a küldöttek a cseh—morva testvérekhez való csatlakozás érdekében (!) korteskedtek. Ilyen volt Nagyszereván nyilvános szereplésük. Röpcédulákat itt nem osztottak.

Éjszakára egyes parasztszaládoknál szállásolták el magukat. S hogy az egyes családoknál miről beszéltek, lelkész nem tudja, azonban megállapítása szerint a küldöttek szereplésének általános hatása nem tapasztalható. Csupán két férfi akadt, ki helyeselte az elhangzott beszédeket s a megjelölt célt, de ezek már régtől fogva hódolnak a küldöttek által hirdett eszméknek. E két férfi felelőssége is vonta lelkész, hogy miért nem fogadta és nem vendégelte meg az idegeneket. — Ezzel végződik a tudósítás: Voltak — elmentek. (Több is történt. Csak elméked-jünk! Szerk.)

A felsőrőcsei egyházban a szóban levő küldöttség július hó 27-én jelent meg. A lelkész ur, Rácz József, a következő tudósítást írja e látogatásról:

„Egyházunkban a cseh-testvérek evangélikus egyháza küldöttségének jövetele semminemű izgalmat nem okozott. Kérdeztek: mint tartatik az istentisztelet? Feleltem: mindig szlovákul, úgy a multban, mint a jelenben. Csodálkoztak, hogy magyarul vezetem a jegyzőkönyveket és anyakönyveket: kérdeztek: miért történik ez így? Feleltem: azért, mert a szlovák irodalmi nyelvet nem tanultam, e nyelven helyesen írni nem is tudok, de meg főhatóságom eddig nem kifogásolta, a jövőre nézve aszerint cselekszem, amint felettes hatóságom rendelkezik.

Jövetelük célja: világszövetségbe egyesíteni az összes evangélikus alapon álló felekezeteket. Egy órai ittár-

tóskodás után eltávoztak, két iratot hagyva hátra, melyben ki van fejtve — úgy gondolják — a Kostnicka Jednota célja.

Pinköcön a küldöttség (két tagból állott) így írja a lelkész: „Egyik Solymosról, az Amerikából ide szállott, a másik egy olasz lelkész) július 28-án **működött**. A lelkész ur, **Móré Elek**, e nap délután egy órákor érkezvén haza, a látogatókat ott találta. Már előbb, délelőtt megnézték a templomot, megkérdezték a lelkészamat. Ebéd után a lelkész a két küldöttet átkísérte Zeherbe, hol szintén a templomot s a tanítói lakot tekintették meg s a község és az egyház népességét tudakozták és értesüléseikről jegyzeteket készítettek. Innen estefelé Bezőbe tértek vissza, hogy ott a templomban nagy gyűlést s beszédeket tartsanak, (A Solymoson tartózkodó amerikai lelkész regényes alak lehet. Ime tudnak róla, **működéséről** lelkészeink, de nem hallottunk arról, hogy történt volna valami intézkedés **működésének céljainak** hivatalos számonkérése tekintetében Szerk.)

HIREK.

— **Papi vizsga.** A szlov. tiszáninneni egyházkerület bizottsága előtt f. hó 13-án két segéglelkész második lelkészképesítő vizsgát fog tenni.

— **A máramaros-ugocsai egyházmegye** szept. hó 14-én rendkívüli közgyűlést tart. Főbb tárgyai lesznek: a megválasztott tisztviselők beiktatása, az e. m. Rendkívüli Intéző Bizottság megalakítása, az egyházkerületi bizottságba 3 rendes és 3 póttag választása, esperesi jelentés, az egyházközségek felterjesztései. Birósági ülés is lesz.

— **Értekezlet Ungváron.** Komjáthy Gábor ungvári lelkész s egyházmegyei tanácsbíró folyó évi szeptember hó 5-én d. e. 10 órára értekezletet hívott össze lelkései irodájába. Az értekezlet tárgyai lesznek — az értekezlet összehívó körlevelé szerint: 1) a beregszászi értekezleten részt vett bizottság beszámolója eljárásáról; 2) a július 18-án hozott elvi határozat loganatosítása iránt való intézkedés; 3) a hivatalos egyházi lapban megjelent **támadásokkal** (?) szemben lehetőleg egyértelmű álláspont elfoglalása.

— **A pozsonyi egyetem magyar jogi fakultásának megszüntetése** — mint a Pozsonyban megjelenő „Hiradó” szept. 7-iki számában olvassuk — valóra vált. Egy három tagú bizottság átvette **Bozóky** dékántól a pénztári készleteket, iratokat, szeminaryumi könyvtárakat és a különböző alapokat. Az átadásnál **Sommer** Ottokár dr., a prágai iskolaügyi minisztérium osztálytanácsosa kijelentette, hogy **az 1921 évi július 31-ike után letett minden vizsga és e nap után történt minden avatás érvénytelen.** Megdöbbentéssel olvastuk e hírt, s nem akarjuk hinni, hogy ez való. Szlovenszko egy millió magyarjának kulturális sérelme a fakultás megszüntetése.

— **Felelet** Hutka ur „Cáfolatára.” E lap 36-ik számában Hutka József ur tőlemből megjelent cáfolatra tudósítónk a következő nyilatkozatot küldte be: Hogy

nemcsak **lényegében**, ahogy a Nt. Szerkesztő ur írja, **de formájában is** teljesen megáll az a tudósítás, melyet a tót egyházakban szelgáló lelkészek segélyezéséről írtam, arra nézve fel kell említenem, hogy e lelkészek külön segélyezésének eszméjét a Slovensky Kálvín és vele kapcsolatos tót Liga vetette fel, érlelte meg és most ennek az eredménye ez a separatív segély, mely lehet hogy „angol-amerikai” segély címet vett fel, de hogy honnan került, mindenki tudja, aki a Slovensky Kálvínt olvassa, köztük bizonyára **Hutka József** ur is. Hogy különös tendenciója van, mutatja hogy **csak** a tót egyházak lelkészeinek küldött meg és azok közül is azoknak, akiknek a felfogása ily segély elfogadását megengedte. Mert a dolog úgy áll, hogy e segély különös voltát maga a szétküldő Stunda ur is megérezte, ezért előbb felszólította az illető lelkészeket, hogy elfogadják-e vagy nem? (Némelyeknél persze ezt a kérdést meg sem merte kockáztatni.) Akik átlátták, hogy e separatio már kezdete és egy neme az egység megfontolásának és így az eljárás alkotmányjogi szempontból is kifogásolható, azok természetesen visszautasították. Viszont mások elfogadták. Pedig am azok nem mind gazdagok, ezek nem mind szegények. Nem áll tehát az, hogy e segély minden tót gyülekezetben szolgáló lelkésznek megküldött, ahogy **más illetékes forrás** mondja.

— **Nyilatkozat** Nagytiszteletű Szerkesztő Ur! Becsés lapunk legközelebbi 36-ik számában „tót liga segély” közlésre közölt cáfolatommal kapcsolatos szerkesztői megjegyzésben foglalt azon állítással szemben, hogy a hír megjelenése után két illetékes helyről nyert értesítés szerint: **„minden tót gyülekezet lelkésze megkapta a segélyt”** nem ugyan a tót ligától, hanem az **angol-amerikai segélyösszegeből** és pedig úgy, hogy a „segély minden lelkésze számára külön-külön megküldve” tisztelettel értesitem Nagytiszteletű Szerkesztő urat — természetesen e tudósításomért szintén garanciát vállalva — hogy én ma napig, mint szlovák egyházban szolgáló lelkész, az angol-amerikai segélyösszegeből sem kaptam egy fillért sem! S ha pedig lapunknak — ez ügyben való tudósítója szerint — ily forrásból megnevezett segély részemre kiutaltatott, sőt meg is küldött, nagyon csodálkozom, hogy ezen összeg ma napig sem érkezett meg kezemhez; s azt ezennel a nyilvánosság előtt megreklamálom! Bánóc, 1921. szept. 6. Tisztelettel: **Hutka József** ref. lelkész, tb. esperes. (A „tót liga segély” c. hírrel összefüggésben további közleményeknek helyet nem adok. Szerk.)

— **Minisztériumból.** A „Ref. egyház és iskola” Nagytiszteletű szerkesztőségének Roznava. Kérem közölni, hogy a volt magy. kult. minisztérium utalási rendeletét a Szlovenszko közgazgatásával megbízott teljhatalmu minisztérium ev. egyházi ügyosztályának 2672 sz. rendeletével f. október elsejével hatályukat veszítik s okt. elsejétől államsegélyek kizárólag nevezett ügyosztály utasítása

alapján fizettetnek ki az adóhivataloknál. Amint ebből is kitűnik, a ev. ügyosztály korábban semmiféle letiltó rendeletet nem közölt az adóhivatalokkal, amelyek alapján azok a családi pótlék folyósítását megtagadhatták volna. Teljes tisztelettel: **Stunda István.**

— **Adományok.** Lapunk erősítésére szives adományokat küldtek: Egy magát megnevezni nem akaró lelkész 50, **Varga** István naprágyi tanító ur 50, **Simon** István szeszai lelkész ur 50, **Urbán** Gyula harmaczi lelkész ur 40 koronát. Fogadják az adományozó urak áldozathozatalukért — a köz nevében — hálás köszönetemet. Szerkesztő.

— **Adósegély az egyházaknak.** A ruzsinszkói tanügyi referens biztatása szerint reményük lehet az egyházaknak az adósegély elnyeréséhez, ha minden egyház külön kéri. A kérvényhez csatolni kell azt a konventi határozatot, melyre az adósegélyt a konvent az egyháznak kiutalta. A kérvények az esperesi hivatalhoz küldendők, honnan együttesen küldetnek illetékes helyükre.

Kiadó: **A református egyházkerület.**

A kiadásért felelős: **Réz László.**

Pályázat.

A derczeni (Bereg.) ref. kántortanítói állásra pályázni lehet szept. 25-ig. Fizetés: lakás természetben, 11 kat. hold jó szántóföld, 4 drb. marhalegeltetés, 1632 kor. mint a díjlevél pénztértéke, stóla 500-600 kor. és államsegély. Kötelesség: III. IV. V. VI. oszt. minden-napi iskolások és az ismétlők tanítása s az összes kántori szolgálatok. Ref. lelkései hivatal Derczen, u. p. Gát. (Bereg.)

Pályázat

a **hubói** református egyház **kántortanítói állására.** Fizetés: 5 kat. hold szántóföld és rét, 21 köböl buza, 24 m. tűzelőfa, 5 drb. marhalegeltetés, 66 korona az egyház pénztárából. Régi államsegély 504 kor. volt. Az új államsegély kérelmezve lesz. Pályázhatnak okt. tanítónők is, de ezek csak egy évre választatnak meg. Az állás azonnal elfoglalható. Ref. lelkései hivatal Hubó, u. p. Tornalja, Gömör megye.

ORGONA

pedálos, 4 registerrel, 12600 K és feljebb. Principál sípok 1800 K-tól. Bárminemű e szakba vágó javításokat jutányosan, lelkiismeretes pontossággal vállal

GUNA GYULA
orgona-mechanikus

Orgonahangszernagytelepe: Presov
Harmoniumok 1600 K-tól. Kérjen árajánlatot!

Három évi jótállást vállalok.

Nyomatott Gömöri Zoltán nyomdájában Roznava

Református Egyház és Iskola

A szlovenszkói és ruszinszkói reformátusok hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:
Egész évre — 80 K Negyed évre — 15 K
Fél évre — 30 K Egyes szám ára 1 K 20
Megjelenik minden vásárnap.

Felolvasó szerkesztő:

RÉZ LÁSZLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Rozsnyón, a református lelkézi hivatalban, havá a
kéziratok, előfizetések, hirdetések és az esetleges
reklamációk küldendők.

Zsinat előtt.

Bármilyen sokat írjunk is az összeülő zsinatról, az még mindig kevés ahhoz az óriási feladathoz hasonlítva, amely előtt áll jelenleg református anyaszentegyházunk. Mondja el hát mindenki, akinek van mondanivalója, nyíltan, mit tart a legfontosabbnak. Abban is egyetértünk mindannyian, hogy többet vagy kevesebbet joggal várhatunk a zsinattól, de nincs az a sinodus a világon, amelyik életet tudna csepegtetni haldokló tagjaiba, ha azok meg nem elevenedtek a Szent Lélek ereje által. Hogy az utolsó évtizedek alatt oly rettenetes latitudinarizmus lett urrá ref. egyházunkban, azt épen annak tulajdoníthatjuk, hogy bár mindenkor megvoltak a nagyszerű törvényalkotások, de teljesen feledésbe ment az az örökkévaló fundamentum, amellyel áll vagy esik a ref. egyház.

Elmélet helyett a gyakorlati, minden-napi életből vegyünk egy-két példát. Gondoljon ki! saját tapasztalataira. Egyedül az élő Istené legyen a dicsőség, hogy még áll a ref. Sion. Ismétlem, az élő Isten különös kegyelme tartott meg eddig bennünket reformátusoknak.

Avagy miben is áll a mi református-ságunk? Ma már csak szánakozni tudunk azon az egyházmegyei tanácsbírón, aki templomba csak nagy ünnepkor látogat el és csak a zöld asztalnál ragyogtatja jogászai ítélőképességét. Akárhányszor tapasztalhattuk a közelmúltban, hogy valaki mellét verdeső jó kálvinistának vallotta magát anélkül, hogy mindennap odaült volna az Ur Jézus Krisztus lábához és naponként olvasta volna Isten Igéjét. Óh micsoda rettenetes syncretizmus uralkodott teológiánk megszentelt berkeiben?! Az ósdi racionalista teológiától kezdve a pietizmus ezerféle árnyalatáig minden hirdethető és tanítható volt még a teológián is a ref. egyház jövődjéért lelkipásztorai számára. Az egyik teol. tanár szabadon lehetett a modern liberális theologia híve, hódolója a thübingiai iskolának és szabadon, minden ellenőrzés nélkül bebizonyíthatta, hogy Krisztus so-

sem akart egyházat alapítani, így maga az egyház nem is Isteni eredetű. Egy másik lehetett a subiectivizmus híve és az egyéni, „személyes élettapasztalat”-a teremtett számára maga által csinált és neki tetsző lefogást Istenről, Jézus Krisztusról stb. Nem is szólok azokról, akik nyíltan be is vallották, hogy tagadják Jézus Krisztus istenségét. És vajjon csodálkozhatunk e azon, ha prédikációinkban üres frázisok, csengő bongó rimes szavak, félszeg szentimentalizmus uralkodtak Dörgedelmes hanggal jól megrikatni a gyülekezetet, ez volt az ideál. Milyen siralmas ellentét van a templom falain belül szoltárt éneklő és a minden-napi életben a VII-ik parancsolatot szüntelenül megszegő ugynevezett reformátusok közt! Vagy talán ezt jelent reformátusnak lenni, hogy vasárnap elmenjünk a templomba és az egész héten dorbézolhatunk pogányok módjára? Vagy talán „kemény” szavak ezek az „az idő, a mód és a circumstanciák nem alkalmasak” arra, hogy egyszer már magunkba szálljunk s alázatosan megvalljuk az élő Isten előtt, hogy elhagytuk azt az utat, amelyet őseink által megmutatott nekünk s névben élünk csupán s az Isten Igéjének semmi ereje sincs életünkben.

Hogy a fegyelem teljesen meglazult egyházunkban s akár egy boisevista is szabadon élhet a ref. egyházban, anélkül, hogy az egyház azt azonnal kizárná, azt hiszem mindnyájan szomorúan tapasztaljuk. Száz és száz esetben érzitudja a lelkipásztor, hogy ime ez ésezen egyház-ag erkölcstelen életű és semmitléle fegyver sincsen a kezében a förtelmes ragály továbbterjedésének megakadályozására. *Vissza a régi forrásokhoz! Elhagyluk az élő vizek forrását és kutakat astnunk magunknak, melyek nem tartják a vizet! A heidelbergi katechizmusban, a második helvét hitvallásban őseink vallást tettek arról, miképen értik Istennek Igéjét s miért lettek épen reformátusok és nem lutheránusok vagy sociánusok stb. Mit is jelent hát reformátusnak lenni?*

Milyen szomorú dolog, hogy nekünk

magyar reformátusoknak Hollandiába vagy Skóciába kell jönnünk újra meg tanulni, hogy a ref. keresztyénység nem üres szó, hanem alázatos, szent és Isten-élet az élő Isten dicsőségére. Hollandiában elmehetünk a legegyszerűbb földműves házához vagy a legelőkelőbbektől a királyi házig, mindenütt ott van az asztalon Istennek igéje és mindennap olvassák azt hívők erősítésére. De ott vannak a hitvallások is s az egyház tagjai nem a maguk által formált nézeteket vallják, hanem az élet minden vonalán, a legkülönbözőbb esetekben tudják mindenkor, hogy mi a kötelessége egy reformátusnak és sohasem lesznek socialisták vagy boisevisták. Nem arról van tehát szó, hogy új tanokat formáljon az összeülő zsinat, hanem arról, hogy a meglevőknek érvényt szerezzen, hogy egyszer mindenkorra megszűnjön az a rettenetes syncretizmus, hogy a református egyházban belül sokszor öntudatlanul, sokszor öntudatosan, de a református egyház hitével és tanításával homlokegyenest ellenkező nézeteket szabadon hirdethessenek egyesek, mint az egyháztagjai, reá támaszkodva egyházunk még meglevő oszloppaira. Megtisztítani egyházunkat a nem oda tartozó elemektől, lenyenesíteni és kivágni a kórhadt fákat, csak ez lehet a szent cél, ahogyan cselekedtek az első keresztyének, ezt tették református atyáink is és ezt teszi külföldön minden ref. egyház, amely él és munkál az örökkévaló Isten dicsőségére. Cs. S.

„Fegyelmet az egyházban!”

(Vége)

Mi segíthetne ezen a bajon? Csakha egy új reformáció, megújodása egyházunknak kívül is, belül is, hogy ne csak ékesen és szép rendel történnének abban mindennek, hanem áthatná azt a lélek is, mely Istentől vagon és mindeneket egybeköt, hogy melyeket egybekötör, lennének azok a szentek gyülekezete.

Nem céloim most a szükséges új reformációról szólni — ha Nt. Szerkesztő Ur megengedi más alkalommal, — (Szíves kézzel. Szerk.) de míg annak munkája megindul, addig is szükséges van

Református Egyház és Iskola

A szlovenszkói és ruszinszkói reformátusok hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:
Egész évre — 60 K Negyed évre — 15 K
Fél évre — 30 K Egyes szám ára 1 K 20
Megjelenik minden vásárnap.

Felelős szerkesztő:
RÉZ LÁSZLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Rózsnyó, a református lelkész hivatalban, bőví a
köziratok, előfizetések, hirdetések és az esetleges
reklamációk küldendők.

Öntudatos keresztyén élet.

Mikor a sötétség oszlani kezd s a hajnal lassan-lassan terítgetni kezdi rózsaszín palástját az éj boltozatán, akkor a földön levő valóságok tudják, hogy a nap közelget. Tehát a sötétség után új reménnyel eltelve várjuk mi emberek is a napnak feltetszését, hogy sugarainál folytassuk megkezdett munkáinkat egyik napról a másikra vagy belekezdjünk egy új munkába, melynek — emberi tudásunk szerint — végét vagy sikerét nem ismerhetjük.

Ilyen formán gondolom én el egyházunkban az öntudatos keresztyén életre való ébredést. Hogy a sötétség, mely oly nyomasztóan reá nehezedett egyházi életünkre, már oszladni kezd, ehhez kétség nem fér. Valósággal telítve van a levegő az új reformáció eszméjével. Leheletét érzik már azok is, akik valóságos gázmáskokat dőltek magukra védekezés céljából, mert úgy vélekednek, hogy ez olyan szer, mely tönkre teszi egyházunkat. Pedig felesleges e nagy óvatosság, rideg elzárkózás. A tapasztalat bizonyítja, hogy sokan az orvosság hiánya miatt pusztulnak el betegségükben, melyből különben felgyógyultak volna. Egyházunk fennmaradása csak úgy lehet biztosítva a hitelenség eláradása vagy a különféle szekták ellen, ha megreformáljuk magunkat, vagyis megöljük az ó-embert és felöltözzük az újat. Ha az egyes emberek ilyen formán megújítják magukat, természetesen következik ebből az egész egyház reformációja. Bekövetkezik az öntudatos keresztyén élet és nem marad meg a mai elernyedi, eltespedt élet. Nézzük csak meg, a csonka Magyarországon mily erővel dolgozik már az új reformáció. Kolozsváron is, 1921. júl. 3-án az ifjú papok felszentelése alkalmával a szavak hangzottak el: „Erdélyi magyar református népünk prófétái: ne csepegtesetek orvosság helyét mérget a nép seibe; ne vigasztaljátok őt hazugsággal és állassátok hitelgő, de üres reményekkel. Bűneinek sulya alatt tört össze ez a nép és bűneinek veresége van ő rajta. Nincs

más mentsége, csak bűnbánat tüze és könyvpatalkja, amelybe megfúllasztja és porráégetheti lelkének szennyét, hogy aztán újjá lehessen abban, akiben minden nemzetség egyedüli jövendője van: a Krisztusban. Aki eltakarja a rábizott nép szemét, hogy ne lássa a saját bűneit, amelyek életét megfertőzik, aki nem a Krisztus életének szentségével szegyenül meg és támasztja új életre gyülekezetét: nem prófétája, nem Istenből küldött barátja és vezére az a népek, de ámitója és gyilkosa. Haljon meg az a próféta, aki hízleg a bűnnek, amely testvéreit megemészti.”

Súlyos szavak, de maradandó becsűk épen ezért! Kiknek van hát szükségük a reformációra elsősorban? A papoknak és azután az egész gyülekezetnek. Miért? Azért, hogy újjá lehessünk mindannyian a Krisztusban. Az újjászületés nem ellenkezik a református egyház hitelveivel, sőt hrdeti minden időben. Hirdették a papok sokszor nem öntudatosan, hanem a legujabb időben csupán a megélhetésért. Pedig ha mi lelkészek a próféták örökösöl vagyunk, akkor vigyázzunk elhivatásunkra, mert „a próféta nem nyomorult csaló, aki földhöz ragadt lelkek vakságával a maga önző hasznára visszaél, a próféta bizonyos az egyetlen, örök jövendő felel, arról, hogy Isten győzni fog a bűn felett és hogy minden javokra lesz azoknak, akik az Istent szeretik.”

Azoknak a lelkészeknek, akik nem tudják, mint kezdjék meg a munkát az intenzívebb keresztyén életre, legyenek irányítói a fenti szavak, megértvén, hogy „az igazi próféta: az evangélium hirdetője, akinek jövendőmondása egy örök tényen nyugszik: az Ige testté lett és lakozott közöttünk.”

Nem szabad megelégedni a ma életével, nem szabad beletörődni az úgy tetsző változhatatlanba, mert nem ez a munka Juitól osztályrészünköl, hanem a valódi keresztyén élet beoltása az emberi szivekbe. Több-kevesebb fáradsággal minden lelkész megszervezheti a biblia köröket úgy, hogy a templomi órákon kívül is maga köré gyűjti hiveit a hétnek va-

lamelyik napján s úgy kedvelti meg ismét a most porlepte szent könyvet. Vasárnapi iskolák létesítésére nyerjen meg gyülekezete köréből olyanokat, kik készek e nemes munkára. Szóval kezdeményezője a lelkész legyen mindenütt e vallásos foglalkozásoknak, felügyeletet ő gyakoroljon; mert így lehet az egyházat erősíteni. Nagy baj lesz ott, ahol a lelkész nélkül, maguk a hivek ébrednek öntudatra s ragadják kezükbe a biblia-körök és vasárnapi iskolák ügyét. (A bajt értem a lelkészre s nem a gyülekezetre.) Hiszen a gyülekezetek is érzik, hogy valamit tenni kell, bár még nem általánosan. Nagy hiba nálunk, hogy az intelligens férfiak és nők nagy többsége nem foglalkozik egy a vallásos dolgokkal, amint épen kellene. Pedig mily szép feladat várakozik reájuk, munkatársalvá lenni a lelkésznek, építőjévé lenni az anyaszentegyháznak, vezetni a tudatlanokat, erősíteni a gyengéket, mind olyan dolgok, amelyekre csak a szunnyadó akaratot kell felkeltetni. Ha létesít a lelkész olyan összejöveteleket, ahol főcél a keresztyén élet öntudatra ébresztése, ne tartsák magokat távol ezektől a gyülekezet tagjai, hanem látogassák azokat, vegyenek részt a munkában a nyert talantumok szerinti, így megfogják szeretni az ígehallgatást is és nem lesznek üres templomok.

A munkamező nagy s talán épen ez riaszt el sokakat már a megkezdésétől is. De ne riadjunk meg, vegyük elő a bibliát, mint amelyen nyugszik az anyaszentegyház. Ez az a szilárd fundamentum, melyen alapszik ami tisztünk és kötelességünk. Ebből támad fel a hit gyógyó napja. Alkossunk minden gyülekezetben biblia köröket, mert csak a bibliával kezünkben lehetünk mindannyian öntudatos református keresztyénekké.

Csepe, Sípóss Imre ref. lelk.

Új élet eszközei.

Máté Miklós lelkész magyaros egyenességgel kimondta egy cikkében azt a szomorú valóságot, hogy számos református gyülekezetünk vallásoskölcséi élete

Ami azonban az államnyelv kötelező tanítási illet. — bár elvi álláspontunkból kétségkívül az ellen semmi kifogásunk nincs. — tekintetben csak ismételnem a dunáninneni egyházkerület h. püspökének ama szavát, hogy az mindaddig meg nem kezdhető, míg annak elrendelése iránt maga az államkormány egyház felelősségét meg nem keresi. A felelősség a kormányhoz ez iránt már megterjedt.

Czinke István
püspök

HIREK.

— **Malálozás.** *Taba János*, a Komárom-Vidéki Hitelbank elnöke, a Magyar Népszövetség ügyvezető igazgatója, a szlov. dunáninneni ref. egyházkerület világi főjegyzője és zsinati rendes képviselője stb. áldásos életének 67-ik évében szept. hó 17-én reggel 8 órakor váratlanul elhunyt. A megboldogultat a komáromi Kulturpalota előcsarnokában ravatalozták fel szept. 19-én onnan kísérték ki — igen nagy részvét mellett — a komáromi ref. sirkertbe. Koporsója mellett *Tóth Kálmán*, a komáromi em. esperese tartott magas szárnyalású emlékbeszédet. Református egyházunk egy hű taggal és értékes munkással lett szegényebb. Siratjuk elhunytát és áldjuk emékezetét.

— **Politikai letartóztatás.** Megdöbbénnel olvastuk a *Sörös Béla* losonczy református lelkész letartóztatásáról a szlovenszkói magyar lapokban megjelent híreket. A letartóztatás politikai természetű. *Sörös Béla* szlovenszkói református egyházunk legképzettebb papjainak egyike. Kiváló lelképásztor, a demokratikus elveknek, a tisztult kultúrának, az egyetemes emberszeretetnek (humanizmus) valóban felkent papja. Ekválitásával széles látókörre emelték egyházi társadalmunkban, éppen úgy, mint a köztársadalomban a megbecsültetés és köztisztelet magas fokára. Egyéniség, nem tusatember *Sörös Béla*. Ösmerjük közéleti szereplését, melyben az egyik mozgató *elvi* az emberi és nemzeti jogok meggyőződéses és önzetlen munkára való törekvés. Nem ismerjük letartóztatásának közelebbi okait: de feltételezni sem tudjuk, hogy államellenes magatartást tanúsított volna. A törvény, a jog és a rend emberének bizonyítja magát mindenkor. Aiptalan vád vagy félreértés foroghat fenn csupán letartóztatása körül. Értésülésünk szerint *Lucenecről Banská-Bistricára* kísérték át a törvényszék fogházába. Hisszük hogy a igazság és jogszolgáltatás rövidesen visszaadja szabadságát s folytathatja nagyhivatású lelkész munkáját és gyakorolhatja emberi és demokratikus magaslatozó állampolgári jogait.

— **Hírek a beregi egyházmegyéből.** Az egyházmegye megüresedett *gon. noki* hivatalába az illetékes presbitériumok szavazatainak nagy többségével dr. *Szabó Bertalan* tanácselnök választott meg, kinek megválasztása nyereséget jelent a beregi egyházmegyére. — Egyik *papi tanácsbírói székbe* pedig a presbitériumok bizalma *Csáfordy Ferenc* csetfalival

lelkészt ültette. Üdvözöljük a megválasztottakat szép bizalmi állásaik elnyerése alkalmából. — Az egyházmegye szeptember hó 15-én Beregszászban közgyűlést tartott, mely iránt általános volt az érdeklődés. A közgyűlés lefolyásáról jövő számunkban részletes tudósítást közlünk.

— **A gömöri egyházmegye bíróságának** időszaki tanácsa szept. 30-án ülést fog tartani. Fegyelmi és közigazgatási ügyek fognak tárgyalásra kerülni.

— **Ministeriumból** című, lapunk 37-ik számában, a Hírek rovatában megjelent közleményünk némely érdekl. lelkészben azt az aggodalmat keltette, hogy okt. 1-én nem kapják meg az adóhivatalokból a családi pótlékot. Ha ez az aggodalom alaposnak bizonyulna, nagy hiba volna, mert a mai rendkívüli nehéz megélhetési viszonyok között és épen az őszi beszerzések idején, érintenék nagyon erősen épen a családok lelkészeket. Reméljük azonban — és fel is hívjuk a református ügyeket is intéző minisztériumi ügyosztály figyelmét e körülményre — hogy okt. 1-én minden illetékes ref. lelkész hozzájut családi pótlékához is.

— **Kérelem lelkésztársaimhoz.** Az éhez és befeleggel súlyított Oroszország megsegítésére a csehszlovák köztársaság a saját területén akciót indított. A nemescélú mozgalom támogatása érdekében a kormány bennünket is megkeresett. Felhívom azért lelkésztársaimat s általuk szlovenszkói és ruszinszkói területen fekvő gyülekezeteinket, hogy ezt az emberbaráti akciót a maguk részéről is a legmelegebben támogassák s tegyenek meg minden lehető, hogy jószívségéről ismert kálvinista magyar népből is kivegy a maga részét: az adakozásból akár pénzben, akár élelmiszerekben, amely adományokat a polgári hatóságoknak, vagy helyi bizottságoknak kell — még e hó folyamán — beszolgáltatni. A Volga és Don vize melőli hangzik felénk a síralom szava, amerre őseink is jártak s a hól most a legborzalmasabb ellenség, az éhség halál-angyala szedi szerencsétlen áldozatait a mi emberlelvételeink között a világ legszánivalóbb országában. *Bis dat, qui cito dat.* — Rimaszombat 1921 szept. 16. — *Czinke István* püspök.

— **Az állami költségvetés** előkészítésének munkálatai — mint a politikai napi lapokból olvassuk — a napokban folynak. Bennünket ez a hír közelebből abból a szempontból érdekel, hogy vajjon a szlovenszkói és ruszinszkói református egyházak az 1919 és 1920-ik évekre illető, de — amlatt mert az említett éveken fel nem vétettek — az állampénztárba visszautalt *államsegélyek* felvételnek-e az állami költségvetésbe. Az illetékes minisztérium ugyanis azt mondta a nála az ügyben is járt köldöttégeknek, hogy csak az esetben folyóthatja a jelzett évekre szükséges államsegélyt, ha a nemzetgyűlés pótlhelt szavaz meg e célra. Időszerűnek és helyén valónak tartánók, ha egyházi felelőségeink figyelmével kísérik e szempontból az állami költségvetés előkészítő munkálatait és esetleg hivatkoznak a miniszter ígéretére és álláspontjára.

— **Uj politikai párt.** Szept. 18-án délelőtt új politikai párt alakult Kassán „*Szlovenszkói Magyar Jogpárt*” néven. Célja e pártnak: a szlovenszkói magyarság politikai, társadalmi, gazdasági és kulturális érdekeinek megvédése. Programja: a törvényes rend alapján állva, a törvényes eszközökkel küzdeni a békeszerződésekben biztosított nemzeti kisebbségi jogok minden korláttól mentes érvényesüléséért s programja az idők szellemét megértő, minden irányban haladó demokratikus politika, amelynek vezető eszméje a vallásfelekezeti túreireim, a nemzetiségek közötti béke és az osztályok közötti megértés. Az új párt elnökkévé megválasztották *Szalay Lászlót*, ki az abaujtonal ref. egyházmegye gondnoki tisztét is viseli.

Kiadó: *A református egyházkerület.*

A kiadásért felelős: *Réz László.*

Pályázat.

A nagytoronyai református kántortanítói állásra pályázat hirdettek. Javadalma az állami fizetéskiegészítésen kívül az egyháztól díjlevél szerint: 1) 10 kat. hold és kétvékás szántóföld. 2) 88 kor. készpénz. 3) 8 öl fa házhoz szállítva, melyből a tanító az iskolát is tartozik fűtteni. 4) Modern lakás: két szoba, eőszoba stb. melléképületekkel és gyümölcsösökkel. Kötelessége: 1) A hat osztály tanítása. 2) Kántori szolgálat. 3) Lelkész akadályoztatása esetén helyettesítés. A pályázati kérvények az okmányokkal együtt október 15-ig a ref. lelkészi hivatal címeire Nagytoronya, posta Csérgov, Zupa Zemplinska, küldendők. Az állás választás után azonnal elfoglalandó.

A técsől teformátus egyház orgonatanítói állására pályázatot hirdet. *Javadalom:* Tisztes lakás melléképületekkel, 680 K. tanítói, 240 korona kántori díjazás 10 öl tűzifa beszállítva, stóllak és államsegély. — *Kötelessége:* A fiúiskola IV., V., VI. ik osztályának tanítása, kántori teendő végzése orgonával. Pályázatok szeptember 30-ig a református lelkészi hivatalhoz küldendők *Técsőre* (Máramarosmegye.) Állás október 15-én elfoglalandó.

ORGONA

pedálos, 4 regiszterrel, 12600 K és feljebb. Principál sípok 1800 K-tól. Bármínemű e szakba vágó javításokat jutányosan, lelkismeretes pontossággal vállal

GUNA GYULA

orgona mechanikus

Orgonahangszernagytelepe: **Presov**

Harmoniumok 1600 K-tól. Kérjen árajánlatot!

Három évi jótállást vállalok.

Nyomatott Gömöri Zoltán nyomdájában *Ressayós*

Református Egyház és Iskola

A szlovenszkói és ruszinszkói reformátusok hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:
 Egész évre — 80 K Negyed évre — 15 K
 Fél évre — 30 K Egyes szám ára 1 K 20
 Megjelenik minden vásárnap.

Felolvasó szerkesztő:
RÉZ LÁSZLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Rozsnyón, a református lelkeszi hivatalban, hová a kéziratok, előfizetések, hirdetések és az esetleges reklamációk küldendők.

A nyugdíjas lelkészek sorsa.

(R. L.) Még a gyülekezetek szolgálataiban álló — vagy mint mondani szoktuk: az aktív — lelkészek sorsa sem rózsás, sőt a világ flainak szemei előtt egyenesen nem kívánatos. Egyrésztől harc a keresztyén világnézetért és az erkölcsi felfogás tisztaságáért, másrésztől nehéz életküzdelem a kenyérért, a mindennapi megélhetésért az életük. Így is jellemezhetjük: a külvilággal szemben munka, küzdelem, otthon pedig nélkülözés a sorsuk. De hát ilyen volt az apostolok sorsa is és mégis azt mondták: „az én igám gyönyörűsége, az én teremhem könnyű.” Ilyen volt mindenkor az eszmékért, az eszményekért munkálkodók sorsa.

Van is az ilyen életben felemelő! — Élvezetnek nem közönséges, nem mindennapi: eszményekért, krisztusi eszményekért harcolni — a mártíromságig: éhezni, szomjuhozni, rongyoskodni, elszenvedni sok-sok nélkülözést, testi szenvedést, zaklattatást — mások, sokak felemelkedéseért, lelki ujjászületéseért, az Isten országa terjedéseért: a léleknek élete, gyönyöre, a megdicsőítés boldog érzése. Ha nem volnának ilyen életet élők, akkor az igazság és az eszmények nem valósulnának valóra, akkor édes apák és édes anyák sem születnének.

Azoknak tehát, akiknek testük-lelkük a munkára még eléggé izmos, akiknek lelki energijuk még a harcra, a küzdelemre eléggé erős, akiknek kell, hogy legyenek a földi életre vonatkozó eszményeik, amelyeknek megvalósításáért élni méltónak tartják, mert arra is szánták, ajánlották fel életüket: ezeknek, az aktív lelkészeknek, az apostolok utódainak, sorsuk még a világtörténelemben példátlanul álló s mai időkben is *tűrhető*; mert ők még alkalmasak nemcsak az evan-gélium hirdetésére, de arra is, hogy megfogják az eke szarvát, az ő karjuk még eléggé izmos, ruganyos, hogy a kapa és a kasza nyelét is megragadják és megsegényenítsék a burzsulyok ellen átgaskodókat, az ő markukat még feltörheti a

kapa és kasza kemény nyele — családjukért, meg azért, hogy az istenországa dolgait előbbre vigyék; amire vállalkoztak, azért izzadságot és törődést, hideget és meleget, készek, *mert képesek* eltűnni.

De a nyugdíjas lelkészek (meg a lelkészi özvegyek és árvák) sorsa — végtelen szomorú, csaknem vigasztalan! Ők már a munkára képtelenek, nehéz sorsukon segíteni nem tudnak. Verük megcsendesült, izmuk elernyed, karjuk, markuk nem a kemény eke szarvára, kasza-kapa nyelre, még csak nem is a szellemi munka eszközre, hanem már csupán az imádságra összetételre, vagy legfőleg az imádságos könyv tartására alkalmas.

Ők már az egek pityornak lakói. Nyugodtan élni vágyók. Meg is érdemlik hosszú küzdelmük és munkájuk után. *De miből éljenek nyugodtan?* — Mert ne feledjük, hogy kálvinista lelkészekről s azoknak özvegyeiről és árváiról van szó. Anyagilag szegények s nem az ezer holdasok gyermekei közül valók ők. Lelkeszi fizetésök is csekély vala mindenkor; abból még a nyugodt megélhetésre is szűkelt csupán, mert gyermekeket is neveltetniök kellett: különösen azokban a gyülekezetekben, amelyeknek tagjai szűk markuk és rided lelkük. Vagyonnal nem rendelkeznek. Azt — ha volt is egypár garast érő — ráfordították gyermekeikre. És most... éheznek, rongyoskodnak... Nem részesülnek ebben az örületes hajszában, drágaság idején, sem segélyben, sem nyugdíjban, amelyre pedig még szolgálatbanlételeik idején megkuporgatták föléreket, amint az előttem fekvő szűkszavu, de rendkívül sokatmondó, sőt keserűen *vádoló* levél tartalmazza. De hadd beszéljen ez a reszelt kézzel, öreg betűkkel megírt levél, amelyet e napokban kaptam egy nyugdíjba vonult ref. lelkésztől:

„Nagy tisztelő ur! A nagy szükség, a megélhetés nyomasztó terhe — midőn öt tagból álló családom kenyér és ruházat nélkül nyomorog, jövedelem semmi — arra kényszerít, hogy Nagy-

tiszt. Úr becses figyelmét erre az igazán kétségbeejtő s tarthatatlan helyzetre felhívjam, mert elkéserít, hogy harmincötévi tisztességes odaadó lelkészi szolgálatom jutalmául, midőn már munkaképtelen vagyok, családommal együtt éhezni s rongyoskodnom kell...”

Emberék, halljátok meg e hangokat, amelyeket nem egy agrárius, nem egy szociáldemokrata, nem egy sovén nacionalista, nem terrorista, nem politikus kiált harsányan általam felétek, hanem egy öreg ember gyenge hangon, félve még panaszkodni is, aki öttagu családjával éhez, rongyoskodik; aki arról nem tehet, hogy felfordult a világ, hogy megváltoztak a politikai határok, örületesen megdrágultak a megélhetés eszközei; akinek már nincs más vágya, mint hátralevő éveit, a kegyelem éveket, nem gond nélkül, hanem csupán éhezés és nélkülözés nélkül leélni; aki már az örökkévalóság felé tekintget s aki már várja az oda való átköltözésre az ítést.

Halljátok meg e hangokat ti, akik a hatalom birtokosai vagytok! Itt, e kérdés körül, szűnjék meg a politika, diplomácia, sovinizmus, minden, ami boldogtalanít, szétválaszt; — itt csak egy emberi érzésnek van joga föltek cselekedetét kérni, nem, követelni: a *humánus érzésnek*. A munkában elernyed, a munkára képtelen embereket nem szabad a nyomorban vergődni hagyni — csak azért, mert a földi javak sorsa nincs még szabályszerűen elintézve. Minden egyes munkatehetetlen öreg könyve egy-egy kemény vád. Mig egy munkatehetetlen nyomorgó öreg lesz itt: addig üres szólam, játék az emberi szívekkel: a demokratizmus és humanizmus hangoztatása.

Halljátok meg e hangokat ti is, szolgatársak s azoknak vezetői! Ne elégedjétek meg egy könyccsepp letörésével, egy helyeslő fejbólintással, se hallgatással, mikor e sorokat olvassátok; hanem jöjjetek izgalomba, hogy ez izgalom indítson cselekvésre benneteket. Követeljétek a nyugdíj és az özvegyi illetékek fizetésének rendezését. Még ha a humanizmus nem tudna is tette indítani, egy-

szerden indítson tette az a tudat, hogy: *ma nekem, holnap neked.* Itt nincs helye a habozásnak, se a taktikának. Tenni kell az öreg, munkaképtelen nyugdíjas lelkészekért, a lelkészi özvegyekért és árvákért; mert hogy merjük ajkunkra venni a keresztyén nevezetet, ha vannak közöttünk, kik éheznek és rongyoskodnak és mi tétlenül nézzük szomorú sorsukat?!

Református egyházi élet Hollandiában.

Vita clerici est evangelium populi: mondotta már a nagy egyházi atya Augustinus. Vagyis a lelkipásztornak élete egy élő evangelium, amely az isteni „örömhír”-ről tesz bizonyosságot mindenkor a világ előtt. Amilyen tökéletességben megtestesítődik a lelkipásztor az élő Isten akaratának, olyan mértékben láthatja és tapasztalhatja a gyülekezet az élő Isten dicsőségét. A lelkipásztor benső közössége, mindennapi társalkodása az ő Urával és Mesterével, családi életének szentsége és tisztasága, a társadalmi és nemzeti életben való forgolódása mind a leg-hatalmasabb erővel mutatnak reá arra az útra, amelyen vezérelni akarja a reá bízott nyáját. Így csak természetes, hogy amikor valamelyik egyház életéről írni akarunk, elsősorban is ismernünk kell annak az egyháznak pásztorait, akiknek az élete mindenkor a leg-hatalmasabb bizonyosság, egy örökkévaló prédikáció mellett, hogy mit is akarnak ők megvalósítani gyülekezetük életében.

Szinte nagyon is megszoktuk már, hogy dicsérni halljuk szüntelen a skót s

a holland reformátusok egyházi életét, ugyanarra, hogy állg van ereje az újonnan ismételt szavaknak. A jelen alkalommal tehát nem célozom a holland ref. egyház apoteozisát meg írni, hanem inkább arra a kérdésre akarok megfelelni, hogy miért olyan nagy erőssége a holland kálvinizmus a tiszta református keresztyénségnek? Azt akarom leírni, amit a saját szememmel láttam s füllemmel hallottam. Röviden meg kell jegyezni, hogy Hollandiában többféle árnnyalata lévén a református egyházaknak, ez alkalommal az úgynevezett „szigorú kálvinista egyház”-ról a „Gereformeerde Kerk”-ről óhajtok írni, mivel éppen ezen egyház életében, a lelkipásztorokéban csak úgy mint, a gyülekezetek tagjaiban a legnagyobb mértékben látom megtestesülve minden református egyház célját, Istenországának ezen a földön való megvalósítása érdekében.

Ha egy mondattal kellene felelnem a feltett kérdésre, úgy röviden ezt mondanám: *Isten igéjének győzelmes és dicsőséges uralmát láttam a holland reformátusok között.* Maga a lelkipásztor „Istennek embere” úgy mint Ésaías s az Úrnak többi prófétái. Szolgálja az ő Urát és Istenét teljes szívéből és minden erejéből. Alázatos követője az Ur Jézus Krisztusnak, „meglátogatója az özvegyeknek és árváknak”, segítője és támogatója az elesetteknek, de éppen olyan félelmetes ostromozója is egyszersmind minden „utálatosságnak”, meg nem alkuvó harcosa az Ur parancsolatának, jöjjön a támadás akár milyen oldalról. Mennyire természetes itt, hogy mindennap és minden étkezés alkalmával együtt legyen a család a parochián (mindenütt együtt étkeznek a családok is ugyanazon asztal mellett olve a lelkipásztorral,

ők is a „család” tagjai) az étkezés előtt és után rövid imát mond a családfője a közben egy-egy részletet olvas Istenigéjéből. Ismerik és tudják is itt az Irás tanítását és nem is történhet meg itt Hollandiában soha olyan rettenetes közömbösség, hogy pogányos tudatlanság, mint otthon; egy négyesületi konferencián egy városbeli református papné, mikor kezébe adták a Bibliát, nem tudta kikeresni János evangéliomát.

A holland református lelkipásztor a szó neimes és tiszta értelmében vett tudomány embere. Képezhetik és képezik is magukat naponkénti tanulással és szinte csodálatos mértékben otthon vannak a theologiai irodalom minden mezején. Hiszen Isten igéjével a kezükben, vajjon kiknek kell megvédeni Krisztus nyáját a keresztyénség alapjait szüntelen támadó irányzatokkal szemben, ha nem éppen a pásztoroknak? Nem is tévesztik meg ezeket különféle „modern” irányzatok, hogy az ósdi német nacionalista theológia képviselőiről ne is szóljak, nem hódolnak be semmiféle új „izmus” előtt, vissza tudják venni a secták ezerféle támadásait, közömbösséget tudnak tenni világosan és öntudatosan minden új „papirvallás” között, amelyek rendszeren a Bibliának egy-egy igéjét ragadják ki más, sokkal fontosabbak háttérbeszorításával. Világosan és öntudatosan hirdetik mindenkor, hogy nem egy lelkipásztor, de még csak egy tagja is a református egyháznak miért nem lehet sosem socialista vagy bolsevista.

A lelkipásztorok legfontosabb munkája természetesen Istenigéjének a hirdetése a vasárnapi gyülekezetben. Szeretném, ha százan idejöhethének Hollandiába a miénk közül s megtapasztalhatnák ők is, hogy micsoda nagy gondolat,

Egynéhány „modern papirvallás” tanítása Istenről, Jézus Krisztusról, bűnről és megváltásról.

Istenről.

Christian Science Church (Keresztyén tudás egyháza). Az Isten nem személy, személytelen létezés, testnélküli, leglőbb végtelen elme, szellem, lélek, principium, élet, igazság, szeretet. (Ezek mind synonim fogalmak.)

Spiritualizmus. Röviden meg kell jegyezni, hogy a felsoroltak mindegyikének, így a spiritualistáknak is meg van a maguk „temploma” és vasárnaponként délelőtti és délutáni összejönnek „Isten-tiszteletre.” A spiritualisták szerint Isten teremtő és fenntartó, de személytelen létező: Szellem.

Russelizmus. Russel tanítása szerint Isten az örökkévalóságtól kezdve kinyilatkoztatatlan és megismerhetetlen, félrevonult létező. Soha nem jelent meg senki, aki méltóképpen kinyilatkoztatta volna őt.

Theozophia Személytelen élő, személytelen gondolat, áthatva és beöltve minden dolgot.

Mormonizmus. Adám a mi Atyánk és a mi Istenünk, ő az egyedüli Isten. Az Isten nem lélek, hanem ember, ha-

sonlóan Joung Brighamhoz (az egyik alapítóhoz) Az Isten országa a mormon pap-ság Ennek engedelmeskedni annyit, mint Istennek engedelmeskedni.

Modern Theologia. Absolut, végtelen és örökkévaló energia, de nem személy. Ő az első ok. Lényegileg ember, mert ő az emberiség forrása. Az anyagból és erőből származik az értelem és ezekből együttesen az erkölcs és vallás.

És most lássuk röviden a Szentírás tanítását az élő Istenről, hogy annál nyilvánvalóbb legyen a fenti emberi bölcsesség teljes tévelygése.

Szentírás tanítása Istenről. „Az Isten lélek és akik őt imádják, szükség, hogy léleekben és igazságban imádják.” János 4: 24.

„Én vagyok az első és utolsó és rajtam kívül nincs más Isten.” Ézs 44: 6.

„Egy az Isten és egy a közbenjáró is az Isten és az emberek között, az ember Jézus Krisztus.” I. Tim 2: 5. További tanulmányozás szempontjából még felsorolunk egy pár helyet: I. Mózes 1: 1, 1: 26, 11: 7, V. Mózes 4: 35 stb vagy az újtestamentumból: Máté 3: 16-17., Máté 28: 19 stb.

Jézus Krisztusról.

Christian Science Church (Ker. tudás egyháza) A szűz anya fogant egy isten-

eszmét és ezen eszmének a Jézus nevet adta, Jézus, a Mária gyermeke s mint ember teljesen különbözik Krisztustól, az isteni eszmétől. Feltámadása nem egyéb, mint ezen gondolat szellemesítése.

Spiritualizmus. Krisztus semmivel sem több, mint „egy magas rendnek médiuma.” Szellem jelenleg is a „hatodik szférában.”

Russellizmus. Az ember Jézus halott, örökre halott. Az Ember Krisztus Jézus sohasem támadt fel a haláiból. Mielőtt a világba jött volt volna, egy teremtett angyal volt és semmivel sem több, mint Mihály arkangyal.

Theozophia. Jézus értékes tanítás — töredékeket adott a világnak, egy világvallás alapjául, csak úgy, mint Buddha, Confucius, Plato, Pythagoras stb.

Mormonizmus. Jézus az Adám- Isten és Mária fia. Az atya nemzette őt az ő hasonlatosságára. Ki az Atya? Ő a legelső az emberiség nagy családjából. Jézus megházasodott Kánánban, Máriát és Mártát vévén feleségül, hogy ezáltal „megláthassa az ő magját,” mielőtt keresztire feszíttetnék. Smith József (a mormonok apostola) leszármazottja Krisztusnak.

Modern Theologia. Jézus egy ideális típus. Az emberiség virága. A világ

HIREK.

— **A dunamelléki egyházkerület közgyűlése és Ravasz L. püspök beiktatása.** Az egyházker. közgyűlés megnyitása okt. 1-én délelőtti 9 órakor lesz, mikor meghívják a püspököt a közgyűlésre: a püspökbeiktatás ugyanaznap délelőtti 11 órakor, beiktató lelkésznek Nagy Károly erdélyi püspököt kérték fel. Október 2-án délelőtti lelkészszentelés lesz. Október 3-án folytatják a közgyűlést. — Ravasz László budapesti lelkészi állását már szeptember 25-én elfoglalta.

— **Illetékes helyről** arról értesültünk, hogy református egyházunk ügyeinek Bratislavában és Prahában való rendezése véget a szükséges intézkedések megtételével. A személyes eljárás eredményét érdeklődéssel várjuk mi is s azon leszünk, hogy a közérdeklődést is kielégíthesük.

— **Esperesválasztás.** A felsőborsodi esperesi állásra szűkebbkörű második szavazás válván szükségessé, 35 szavazattal 14 ellenében Elek József sajbábonyi lelkész és tanácsbíró választott esperessé. Beiktatása szeptember 8-án volt Miskolcon.

— **Halálozás** Késve értesültünk s ezért késve közöljük is, hogy Tomory Endre héti lelkész 67 éves korában meghalt.

— **Erdélyi állami hitoktatói díjak.** A román hivatalos lap egyik legutóbbi száma közölte a román közoktatásügyi miniszternek az erdélyi hitoktatói díjakra vonatkozó rendjeit. E szerint az állami tanintézetek tanulói után csak akkor kapnak a papok külön a hitoktatói díjat, ha egy ugyanazon felekezethez tartozók száma busznál több, ebben az esetben minden heti óra az elemi iskolai oktatásért évi 200 lei, a középiskolai oktatásért évi 300 lei kap a hitoktató. Mennyivel igazságosabb, sőt méltányosabb, ez a rendelkezés, mint az itteni!

— **A magyarországi református zsinat ötödik ülészakát** folyó évi szept. hó 27-én d. e. 10 órára hívta össze az elnökség az Egyetemes Konvent székházába, hogy megtegye azokat az intézkedéseket, melyeket a triánoni béke által teremtett helyzet megkövetel.

— **Hangverseny.** A zempléni ref. énekes zeneegylet, kiváló műkedvelők közreműködésével, a királyhelmei ref. egyház építkezési alapjának javára szept. 29-én, a kir. helmei ref. templomban, d. u. fél háromrai kezdettel templomi hangversenyt rendezett; melyet este 8 a Rigó szaloda termeiben táncmulatság követeit. A templomi hangverseny műsora volt: 1. Prológ, mondta Horkay Lajos. 2. Reminiscenciák orgonán előadta: id. Májlath József. 3. Karének, előadta a Vegyeskar. 4. Tenorszóló: énekelte, Oláh Béla orgona kísérete mellett Nyitray József. 5. Munkácsi rab, szavalta Virág József. 6. Stradellától: „Irgalmazz Uram” énekelte M. Thuray Margit opera-

énekesnő Oláh B. orgonakísérete mellett. 7. Kolozs Richárd hegedűszóljára id. Májlath J. orgonakísérete mellett. 8. Karácsony est Énekeltek Miskolczy Endréné és Miskolczy Endre, Oláh B. orgonakísérete mellett. 9. Régi magyar énekek, tárogatón előadta Séra János Oláh B. org. kísérete mellett. 10. „Osszán.” Előadta a fárólkar. 11. Variációk List F. átiratába, orgonán előadta Oláh B.

— **Vallási kérdés Ruszinszkóban** A ruszinszkói görög egyházak harca mind-élesebbé válik. A görög kath. és a görög keleti egyház között tisztán dogmatikai az ellentét s ez annyira, éleződik az Amerikából átlántált és szított pravoszlavizmus révén, hogy manapság politikai pártgyűléseket is megtelt a valláskérdés. Ez a kérdés áll ma előtérben: Konstantinápoly-e vagy Róma. Ránk nézve sem teljesen érdektelen ez a küzdelem a maga fejlődésében és kialakulásában.

— **A felekezeti iskolák államosítása.** A lapok híradásai szerint, Folprecht dr. az iskolai referátus miniszteri tanácsosa, — egy hírlaptudósítóval folytatott hosszabb beszélgetése során — a felekezeti iskolák államosításáról kijelentette, hogy az államosítás keresztülvitele minél hamarabb megtörténik. Hogyha az államosítás bizonyos nehézségekbe ütközik is, ezek nem oly természetűek, hogy azt megakadályozhatják, csupán időszakiilag akasztják meg az államosítás teljes végrehajtását. Kifejezte a tanácsos azt is, hogy az állami iskolákban nem lesz „vallástalan” a nevelés.

— **Tömörülnek az erdélyi magyar lutheránusok.** A magyar, szlovák és sváb ág. hitv. evang. egyházközösségek képviselői gyűlésre jöttek össze Kolozsvarra, hogy megtárgyalják a triánoni béke által szankcionált új helyzetet. A közgyűlés határozati javaslatot fogadott el, mely szerint a lecsatolt részek sváb, szlovák és magyar egyházközösségei kimondják a külön szervezkedést és Kolozsvar székelyel új egyházkerület alakítanak. Az erdélyi szászok ág. hitv. ev. egyházi főhatóságával békében kívánnak élni és ennek a kérdésnek a szabályozására bizottságot küldenek ki. Egyebekben a közgyűlés határozata szerint a magyar kisebbséggel kívánnak egy uton haladni és a lelkész- meg a tanítóképzés tekintetében a református egyházkerülettel keresnek összeköttetést.

— **Utcai igehirdetés Budapesten** Több budapesti baptista gyülekezet összefogott arra, hogy vasárnap délután utcákon és sétatereken az evangéliumot hirdesse. Énekkarok teszik figyelmessé a járókelőket s néhány perc alatt számos hallgatóság varódik össze.

— **Egységes középiskola Erdélyben.** Az erdélyi magyar egyházak egyesítették a középiskolák alsó négy évfolyamát. A jövőben tehát nátiuk nem lesz az alsó négy évfolyamban külön gimnázium, reál- és polgári iskola. Az egész középiskola négy osztálynak elvégzése után választhat a tanuló a felső tagozatban a gimnázium és reáliskola között. A román kormány egy évre engedélyezte az új tantervet.

— **Az új énekes könyv** kinyomatásának sürgős vérehajtására a magyarországi Konvent bizottságot küldött ki. Az énekeskönyv bennünket is nagyon érdekel. Némely helyen vagy egyáltalában nem kapható, vagy uszoráon. Itt volna az ideje, hogy legalább az énekeskönyv árusításának kérdését igyekeznénk általánosan és egyöntetűen rendezni.

— **Kérelem.** Kérjük az egyházak előjáróit, a lelkész urakat s általában mindazokat, akik *lapunk díjával* — részben vagy egészben — hátrálékban vannak, sziveskedjenek hátrálékukat haladéktalanul megküldeni. *Kiadóhivatal.*

Szerkesztői üzenetek.

N. S. K.-d-ny. Az előfizetés dec. 31-ig rendezve van. **Gy. L. N.-ó-csa** Az előfizetési díj juni végéig van rendezve: a második félre hátrálékban van. A küldeményt köszönöm; felhasználom mihamlabb aktuálissá lesz.

Kiadó: *A református egyházkerület.*
A kiadásért felelős: *Réz László.*

A tiszágteleki ref. egyház **lelkészi állására pályázatot** hirdetek. Javaldalom a következő: 1) Készpénz 700 kor. az egyház pénztárából évnegyedenként fizetve. 2) Szántó föld 12 hold 468 □-öl (1100 □-öles holdakban) 3) Erdő, legelő 20 hold 804 □-öl (1000 □-öles holdakban) 4) Stóla egyházkerület megállapítása szerint. 5) A lelkész által veendő fát egy napi járóföldről az egyház feldolgozva hazaszállítja. 6) Kongrua ez ideig volt: 599 kor. 94 fillér.

Jegyzet: Az erdőnek legelői vagy kaszálói és a makkoltatás s az építkezésre levágott fák galyai s hulladékai a lelkészi, míg az erdő fával egyházi célokra az egyház rendelkezik.

Földek után az adót az egyház fizeti. Megváltandó beruházások nincsenek.

A pályázatok Szűcs István ungi esperes urhoz. (Salamon. Ung megye) október 31-ig adandók be.

Rimaszombat, 1921 szept. 22.

Czinke István püspök.

ORGONA

pedálos, 4 registerrel, 12600 K és fejjebb. Prinsipál sipok 1800 K-tól. Bármilyen mű e szakba vágó javításokat jutányosan, lelkiismeretes pontossággal vállal

GUNA GYULA

orgona-mechanikus

Orgonahangszernagytelepe: Presov Harmoniumok 1600 K-tól. Kérjen árajánlatot!

Három évi jótállást vállalok.

Nyomatott Gümöri Zoltán nyomdájában Rozsnyón

Református Egyház és Iskola

A szlovenszkói és ruszinszkói reformátusok hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:
Ez évre — 60 K Negyed évre — 15 K
Pál évre — 30 K Egyes szám ára 1 K 20
Megjelenik minden vasárnap.

Felolvasó szerkesztő:
RÉZ LÁSZLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Rozsnyón, a református lelkesítési hivatalban, hová a kéziratok, előfizetések, hirdetések és az esetleges reklamációk küldendők.

Református-e a mi egyházi szervezetünk?

A Szentháromság egy Isten iránt érzett mélyeség hálával olvasom a „Ref. Egyház és Iskola” cikkelt. Szinte csodálatosnak tartom azt, hogy mi még ilyen reformátusok vagyunk. A magyar egyh. lapok — nota bene — külmisztót akarnak indítani Baranya egyházaiba, mert ott annyira elipogányosodott a nép. Az elmaradt belmisszió ott már feleslegessé is vált. S íme, önök, atyámfiai, olyan biblikus, igazi református stílusban, irányban tudják még most is megrajzolni a megkezdendő új élet lehetőségeit, feladatait!

Több divatos és olykor igen hasznos új vagy régi elv mellett az igazi kálvinizmus lényegére mutatott rá a „Zsinat előtt” c. cikk mélyen érző és messzelátó írója (38. sz.). Ezen cikk adta meg a szükséges bátorságot a már többször megírtásra kívánczoló alábbi gondolatok leközléséhez.

Mindjárt azon kezdem, hogy nem új gondolatot, nem saját „philosophaimena”-mat s nem egy idegen nép theológiájából kölcsönként elvető hajtók ez által népszerűvé tenni. A szent Isten szent lelkében meg volt az már írva akkor, midőn az isteni bőcsesség jónak látta az Ő akaratát kinyilatkoztatni alkalmas időben. Szóval, a Biblia az alábbi elmondandók alapja, forrása.

1) Az új helyzet, továbbá az egyház és állam esetleg különböző álló szétválasztása sok kellemetlen hatást idézhet ugyan elő, de van ennek egy igen hasznos oldala is, t. i. az, hogy *most újra* lehet szervezni az egyházakat. Így sok lehet legalom elkorcsosult értékelésének, jelentőségének helyébe az eredetit, igazit lehetne visszahelyezni. Milyen könnyen menne most az akcentus előbbre, vagy hátrább tolása! Ezt most még meg lehetne tenni, talán tíz év múlva már nem.

2) Legyen az egyes gyülekezet *igazán* gyülekezet. Felolvasó presbitériummal és lelkeséssel. Legyen az Istenisztelet iga-

zán Isten tisztelése, aképen, ahogy az Ur Isten meg is követeli azt tőlünk az Ő szent Igéjében. Le kell vonni a konzekvenciákat a gyülekezeti élet minden ágára, az egyház minden tagjára.

3) Helyeztessék vissza az egyházmegyei gyűlés arra a régi magas helyre, minő ahogy azt reformáló apáink értették a klasszikális gyűlések alatt. Tartassák ez évente legalább négyszer. Minden alkalommal másik gyülekezetben. S hogy a vezetés se egy kézben legyen pápista módra, hanem az írások alapján, református elveink szerint: legyen annak minden alkalommal másik elnöke, szkríbája, stb. Még pedig sorrendben. A világi tagok is felváltva vegyenek részt azon. Az előkészítendő javaslatokat, tárgyebeosztást, etc. pl. a mult gyűlés elnöksége végezhetné. Legyen e gyűlésnek is mindenképen őszinte, nyílt, becsületes és önzetlen — pártalan jellege. Legyen tanácsadó, feddő, szeretettel jó utra terítő. Ez persze csak akkor lehetséges, ha a mai autokratikus szinű és szerencsétlen beosztású egyházmegyei gyűlés legfeljebb 10—15 egyházat fog felölelni.

4) S a mai egyházmegyei gyűlés-féle intézménynek afféle partikularis zsinati jelleget kellene adni, mely évente csak egyszer jönne össze Tárgya lenne a fellebbezett ügyek tárgyalása, a zsinat számára indítványok, stb. előkészítése.

5) A zsinat ne csak a jogi (világi) értelemben vett legmagasabb törvényhozó testület legyen, hanem a mi Urunk instituált egyházainak, Jézus Krisztus élő testének Istentől hivatott, Isten dicsőségét szolgáló *országos* és minden képen vallásos, egyházi gyűlése.

Legyen szabad e pontokat röviden megmagyarázni.

Ad 1. A mai episzkopális és minden téren és mindent centralizálni akaró gyakorlat (elv) mellett a vezetés tulajdongyakorlat (elv) mellett a vezetés csak az *egyesek* kezében van s az óriási felelősség is csak egyeseket terhel (Református ez. presbitériális szervezői ez?) Pedig ez Biblia ellenes *leltőség*. A gyülekezet csak az adminisztráció objektuma, az egyháztagok ma csak szá-

mok, még ha „lelkeknek” nevezi is azokat néhány paragrafus. Papnevelés, egyházi irodalom, az élő hit, Istenben bizás ma már csak afféle szükséges rossz vagy megtört fogalmak, lényeg, tartalom nélkül. Ha azonban eltoljuk az akcentust és az egyes egyház kerül a figyelem középpontjába s így az egyes egyháztag is, akkor már is bibliai alapon állunk, szóval *Isten akarata* szerint cselekszünk, élünk. Es kérdem: kinek kell inkább engedelmeskedni, Istennek-é, vagy hagyománynak, szokásnak, emberek alkotásának?

Ad 2. Részben letárgyalattat a fenti pont alatt. Most még néhány szót az Isten tiszteléről. Ha az Igét élő hittel fogják hirdetni lelkészeink, nem csak mert az így szokás, hanem az Isten iránti hála hittel teljes tudatával, akkor ad hominem (a *lelkész* számára is!) fog az végezteni s *élő* szívre fog találni az Ur kiválasztottai között. És a mai *deformálási* processus helyébe a mindig *reformálás* munkája kezdődik el, nem „te vagy én” általam, hanem a Lélek erejével. Az így vezetett egyháztag tudatos református lesz; jószívvel, hűségesen adakozó: Istenét, egyházát mind halálig szerető, mert az ő segédalma is csak az Ur kegyelmében lesz, melyet az Isten Krisztusa szerzett meg: nem az egyház, mint olyan, hanem az egyes hívő számára. S ha elgondoljuk ennek a konzekvenciáit...?!

Ad 3. A fentiek egyöntetű, biblikus vezetését és ellenőrzését van hivatva végezni a klasszikális gyűlés.

Ad 4. Így jutunk el a partikularis, vagy provinciális zsinathoz, melynek felváltani kellene a mai u. n. egyh. ker. gyűlést. Itt már magasabb értelemben vett elvi, tudományos kérdések volnának tárgyalandók. A legjobban és legmélyebbre látók képeznék tagjait, akik a ref. világnézet, biblikus hit megtestesítői.

Ad 5. Végül pedig ne az eddigi értelemben vett zsinat „határozzon”, vagy „mondja ki” és „vegye tudomásul” az *élő Isten nevével kapcsolatos dolgokat, problémákat*. Mert a zsinat is csak

mulandó és bűnben született emberek-ből áll. Ne a zsinat, mint emberek gyűlése s ne az ilyen határozat, többség-akarati kényszerítés az egyes egyhá-zakra, az egyes hívőre, hanem az, amit Deus dixit Isten akaráta, a Biblia leg-yen ott is az alap, a mérték. S gyűl-jön egybe ez a zsinat minden harmadik évben.

Persze mélyreható és nagy horderejű konsekvenciának kell követni a fenti tetteket s nem is lehet e fölött egy elolvasás után napirendre térni. De ha a Seregeknek Ura a mi Istenünk, akkor Krisztus urunk érdemeiért tőlünk se fogja megvonni az akarást, vagy az annyira szük-séges Lélek erejét, mely egyedül képes az akarást realizálni — Soli Deo Gloria!

Utrecht. Galambos Zoltán

a Holland szigorú ref. egyház lelkésze.

Református egyházi élet

Hollandiában. (Folytatás)

Pontosan 10 órákor csengő jelzi, hogy a lelkipásztor jön a templomba a pres-bitérium tagjával. Azért van ez így, hogy a gyülekezet tagjai jól előre elfoglal-hassák helyeiket s az ajtókat becsukva, a későn jövők ne zavarhassák az ájtatos gyülekezetet. A szószék előtt az egyik presbíter minden alkalommal kezét fog a lelkipásztorral, ezzel mintegy üdvözlí őt s a presbitérium nevében kifejezésre jut-tatja a gyülekezet előtt, hogy ıme a pres-bitérium felhívta ezen és ezen lelkipász-tort, hogy hirdesse az isten ígét a gyüle-

kezet előtt. Mert csak természetes, hogy egy református lelkipásztor egyházi beszé-dében nem hirdethet arminianista, pan-theista, atheista, ethikus, vagy socialista alapelveket, amelyek a ref. egyház hité-vel és tanításával homlokegyenest ellen-keznek. Valakinek viszont vállalni kell a felelősséget a gyülekezet előtt, ezért van a presbitérium. A lelkipásztor egyenesen fölmege a szószékre, ott van ülőhely az ő számára s a református liturgia alap-elvei szerint ő kezdi meg az istentiszte-letet rendesen egy apostoli üdvözléssel. Ezután jönnek nyomban különféle hirdet-ni való és ha van, egy keresztelezés is. Mert ez utóbbi mindenkor a gyülekezet előtt egy vasárnapi istentisztelet alkalmá-val történik. Hiszen csak így juttatjuk ki-fejezésre azt a szent szövetséget, amely-ben Isten örök kegyelménél fogva a kis gyermekek is részesülnek. Mésfelől pe-dig nyilvánvaló, hogy egyedül a bábának vagy névleges keresztszülőknél jelenléte, hogy nyiladozó bimbókról, hajnalhasadás-ról, és másféle frázisokról halljanak, a ref. keresztyén egyház hitével teljes mér-tékben ellenkeznek. A keresztelezés alkalmá-ával, rendesen ott van az apa vagy más valaki a családhoz tartozók közül, akik hitvallást tesznek a gyülekezet színe előtt, hogy a ref. egyház tanítása szer-int fogják nevelni mindenkor gyerme-küket.

A lelkipásztor tehát a szószéken meg-kezdi az istentiszteletet egy apostoli üd-vözléssel. A hirdetéseket után rendesen egy szótaréknél következik. Utánna az ur asztala előtt az egyik presbíter fel-olvasza délelőt a tízparancsolatot, dé-lután a hiszekegyet és egy részt Isten-ek ígéből. ıme, ezzel is milyen gyö-nyörűen kifejezésre jut az egyetemes

papság elve. Viszont meg van a kálvi-nismus alapelvei szerint az írásnak min-den istentisztelet alkalmával való rend-szeres olvasása. Őh hová zsugorodott össze a mi bibliolvasásunk, amikor igen sok lelkipásztor már nem is egy verset olvas föl, hanem szokszor csak egy vagy két szót vesz fel „textus” gyanánt és hallhatunk sok prédikációban sok min-denről, csak éppen Isten ígéből nem?! Az ugynevezett „derekas” nagy bűn-valló ima a 10 parancsolat után rende-sen megelőzi a prédikációt azon alapelv szerint, hogy az Isten parancsolatját (déli-előt a tíz par, délután a 12 artic) halló bűnös ember alázatosan leboruljon az élő Isten színe előtt s már mint Isten-nek népe, egy készüljön el az Őr ígét-nek hallására. Az istentisztelet változa-tosságát biztosítják a közbeeső éneklések is, úgy hogy otthoni értelemben ha hosszúnak találjuk is a másfélórás holland istentiszteletet, annyi bizonyos, hogy a gyülekezet tagjai lelkében mély nyom-mokat hagy az és az Ige bizonyosgot tevő erejével távozunk el otthonainkba. Általában van éneklés a prédikáció közben is, s a prédikáció előtt rendesen egy mindig állandó énekvers, annak a fo-hásznak a kifejezésére, hogy az ige kész szívekre is találjon a hallgatók között. A prédikáció után rövid hálaadó ima vagy miatyánk, ének és apostoli áldás fejezik be az istentiszteletet.

ıme az egyszerű, de minden részle-tében az írásra alapuló holland református istentisztelet. Annyit megemlítek még, hogy az istentisztelet végén a pres-bytérium kifejezésre juttatja véleményét, ha a prédikációban a lelkész letért volna a ref. egyház alapelveiről; az ilyesmi azonban, bár a múltban megtörtént

Egynehány „modern papirvallás” tanítása Istenről, Jézus Krisztusról, bűnről és megváltásról. Vége.

A bűnről

Christian Science Church. Az ember képtelen a bűnre. Az ember elesése Ádám álma csupán. Bűn, betegség és halál érzékaalódások. A lélek az ember isteni princípiuma és sohasem vétkezik.

Spiritualizmus. Emberi elesés nincs. Ami van, az helyes. Bűn nem létezik. Az emberi élet útja, legyen az jó vagy rossz, a sorsnak az útja.

Russelizmus. A halál, a létezés megszű-nése, a bűn záloga. A „millénium” alatt a lélek feltámad s egy második lehetőséget adatik az örökéletre.

Theosophia. Az emberi lélek átköl-tőzködő és annak jó vagy rossz maga-viselete determinálja azt, hogy milyen testben fog megjelenni mindegyik követ-kező születésben. Egyedül szabadulás a bűnöl csak úgy lehetséges, ha megszű-nünk gondolkodni.

Mormonizmus. Az szükséges volt Ádám részére, hogy egyen a megöltött és gyödműlcséből, mert különben soha-sem tudta volna meg, hogy mi a jó vagy rossz.

Modern Theologia. Az ember a fej-lődés folyamata alatt áll, melynek nincs kezdete, sem vége. Az egyetemes ener-

gia átvonuló formája minden szabad aka-rat nélkül. Ha volt „elesés”, az inkább fel-felé való esés volt, mint lefelé. Az ember jelenlegi erkölcsi helyzete hozzátar-tozik hibához.

A szentírás tanítása a bűnről. „A törvény megszegése bűn” 1 János 3:4. „Minden hamisság bűn”. 1 János 5:17. „Valami pedig, ami hibából nincsen, az bűn”. Rom 14:23 „Mindenek vétkeztek”. Rom 3:28 „Nincsen csak egy igaz is”. Rom 3:10. „Bűn, mivelhogy nem hisznek énbennem” János 16:9. „Ha azt mond-juk, hogy nem vétkezünk, hanggá tesz-szük az Isten és az ő Igéje nincsen mibennünk”. 1 János 1:10. Ha azt mond-juk, hogy hogy nincsen bűn mibennünk, magunkat csaljuk meg és az igazság nincsen mibennünk, 1 Ján 1:8. Azután: Zsolt. 51:5, Jer. 17:9, stb.

A megváltásról.

Christian Science Church. (A keresz-tyén Tudás Egyháza) Isten teremtett min-dent az elme által és mindent tökéletessé és örökkévalóvá tett. Hol van hát akkor az újjáteremtés szükségessége?

Spiritualizmus. A szellemvilágban a lelkek azt aratják, amit itt a földön ve-tettek, de mégis fokozatosan tisztulnak és tökéletesednek. Az ember a saját meg-váltója lesz. Ebben az életben jobb az ember akkor, ha társalkodik a szellemek-kel.

Russelizmus. Az embert a bűn jelen-legi tapasztalata és annak keserű bünte-tése előre figyelmezteti és amikor a meg-szabadulás eredményeként egy második próbára adatik, egyedül csak az akara-tosan engedelmellen fog részesülni a „második próba” büntetésében, mind azonáltal előbb vagy utóbb, de örökkéle-tben részesül.

Theosophia. Azon legbensőbb karak-ter, amelyet a gyermek a világra hoz sa-ját múltjának eredménye. Mi határoztuk meg jelen sorsunkat a múltban és mi csináljuk jövővdő végzetünket a jelenben. (Incarnatio)

Mormonizmus. Meg kell tanulnótok, hogyan lehettek Istenekké. (t. i. a mor-mon egyház taitása által) amint az ősz-szes Istenek megtették azt ti előttetek. Az asszonyok (feleségek) szána a ke-gyelem eszközeire mutat, mert a több feleség s a több gyermek a becsület és tisztesség esélyelt növeli a világon.

Modern Theologia. Az ugynevezett keresztyének igen sokat adnak a szere-tet és igazság cselekedeteire, de ezzel önző módon csak a saját megváltásukat óhajtik munkálni. Az Isten mindenek-nek Istené és Atyja, mindenki Isten gyer-meke és mindenki végérvényesen meg-váltatik.

A Szentrés tanítása a megváltás-ról. „Akik pedig befogadták Őt, azok-nak hatalmat adott arra, hogy Isten fiaivá

jelenleg igen ritka eset. Szándékosan írok utoljára az adakozásáról, bár ez is a prédikáció előtt történik s a gyülekezet diakonusai járnak padról-padra. Mert az adakozás szomorúan csak „függelék” lett a mi istentiszteletünknek. Hollandiában pedig úgy jelenik meg ez is, (Skóciában is) mint az istentisztelet egyik szerve és fontos alkotórésze. A vasárnap délutáni vagy esteli istentisztelet annyiban különbözik a délelőttiől, hogy a lelkipásztorok Hollandiában minden alkalommal a heidelbergi káté alapján prédikálnak, vagyis itt a tanításra is nagy súlyt helyeznek; hogy erősen és szilárdan álljanak a gyülekezet tagjai mindenféle emberi bölcselkedés ellen.

Az istentisztelettel összefüggően egy páratlanul szép szokást is tapasztaltam Hollandiában. A délelőtti istentisztelet előtt a presbiterok és diakonusok (mert a ref. egyház alapelvei szerint ezeknek is kell lenniük minden jól szervezett gyülekezetben a szegények gondozására) összegyűlnek pár perccel előbb az egyháztanács termébe (minden templom mellett van több kisebb-nagyobb terem, ahol ülések tarthatók, vagy ahol a lelkipásztor végzezheti a katechizációt) s közöljük valaki röviden imádkozik a lelkipásztorért, illetve, hogy Istennek ígéje kész és engedelmes szívekre találjon. Viszont a délutáni vagy esteli istentisztelet után egy presbiter hálát ad az Úrnak, hogy azon a vasárnapon is bizonyosságát adta az ő kegyelmének.

A holland református lelkipásztor fontos *hivatali* kötelessége a gyülekezet

legyenek, azoknak ugyanis, akik az Ő nevében hisznek.” János 1:12.

„Szükség néktek újjászületetek.” János 3:7.

„Kegyelemből tartattok” meg hit által és ez nem titkok van, Isten ajándéka ez, nem a cselekedetekből, hogy senki se kérkedjék.” Ef. 2:8-9.

„Megigazulunk pedig Isten kegyelméből, a Jézus Krisztusban lett váltság által. Rom. 3:24 És az Isten munkája hogy higgyetek abban, akit Ő elbocsájtott.” János 6:29. Azután: János 3:18-36, Titus 3:5, Rom 10:4 János 20:31, 1 János 4:15, Csel. 4:12, 1 Kor. 3:11, János 3:16, stb.

Befejezésül kevés a megjegyezni való, annyira nyilvánvaló az emberi bölcselkedések tévelygése. Legyen-e ezekből az a tanúság a mi számunkra, hogy mindennap tudakozva az írásokat, jól fölvétezzük magunkat a legerősebb felekezettel református egyházunk tanítása szerint, mert mindenkor vannak hamis apostolok, álnok munkások, akik a Krisztus apostolainak mondják magukat (1 Kor. 11:13.) és „voltak hamis próféták is a község között, amiképen a köztetek is lesznek hamis doktorok, akik behoznak hamis tévelygéseket... és sokan fogják követni azoknak veszedelmét, kik által az igazságnak útja káromoltatik” (1 Péter 2 fejezet.) aki azonban „megmarad a Krisztus tudományában, azé mind az Atya, mind a Fiú” (1 János 9.) és övé lesz az örökéletnek hervadhatatlan koronája. Cs. S.

kiskorú tagjainak katechizálása. Kb. a 12 ik évtől a 18 ig vagy 20-ig, mindaddig, míg az ifjak és leányok hitvallást nem tettek a gyülekezet színe előtt, addig vallásoktatásban részesülnek minden esztendőben és minden héten egy órán a nyári hónapok kivételével. Kb. 12 éves korig az itteni állami iskolákban (keresztény iskolákban) a tanítók végzik a vallásoktatást a presbitérium felügyelete alatt. Egy ifju bármikor kijelentheti, hogy ő hitvallást óhajt tenni, ez esetben a presbitérium megvizsgálja. A rendes szokás azonban az, hogy 18—20 éves korban a lelkipásztor maga jelenti ki, hogy ezen és ezen kiskorúak hitvallást tesznek s amikor őket a presbitérium megvizsgálta, a lelkipásztor a gyülekezet színe előtt nagykorúkká nyilvánítja s a gyülekezet nevében felhatalmazza őket az urvacsora felvételére.

Hivatalos és fontos kötelessége a hollandi lelkipásztoroknak a betegek látogatása, a gyülekezet tagjainak látogatásán kívül, amely utóbbit a presbiterok is tartoznak végezni és ezekről úgy a lelkész, mint az illető presbiter, a hetenként egyszer állandóan összeülő presbitérium előtt beszámolnak. Mindenféle adminisztrációt a presbitérium, illetve annak egyik megbízott tagja a „scriba” végez, hogy a pásztorok a lelkiekben annál jobban buzgólkodhassanak.

Itt említem meg azt is, hogy Hollandiában, csakugy mint Skóciában és mindenütt, ahol győzedelmes egyházak harcolnak Isten országáért, a lelkipásztor élhet úgy, amint azt elhivatása meg is követeli, vagy más szavakkal kifejezve a lelkipásztor sohasem szolgálhat két urnak egyszerre, hanem egyedül az Ő Urának Istenének, aki elhívja őt, hogy az ő igéjének hordozója legyen a világ előtt s a kegyelem s szövetségének látható jeleit mindenkor szentségben és tisztaságban felmutathassa a gyülekezet előtt.

Azt jelenti ez, sohasem szabad úgy tennünk fel a kérdést, vajjon gazdálkodhat-e, politizálhat-e, üzleti vagy kereskedelmi összeköttetésben állhat-e egy lelkipásztor vagy nem, hanem tisztán azon fordul meg az egész dolog, hogy egy ref. lelkipásztor, ha igazán akarja szolgálni az élő Istent, ha egyedül szentségben és tisztaságban akar élni, úgy önmaga, mint abba akarja vezérelni gyülekezte tagjait is, másfelől pedig ha a kora színvonalán álló tudományosan is képzett órálló akar maradni, akinek az írott szó erejével (nem különben a kollegái számára írt imádságos vagy prédikációs könyvről van szó) kell visszavérni a legkülönbözőbb támadásokat a Krisztus egyháza ellen, nos hát Atyámfiai egyakarttal könnyen megérthetjük, hogy egy ref. lelkipásztor nem pazarolhatja el drága idejét arra, hogy olyan munkát végezzen, amit mások sokkal jobban el tudnak végezni vagy hogy olyan munkával foglalkozzon, ami csak tizenhatodrendűvé teszi épen a legfontosabbat, hogy a lelkipásztor magát az élő Krisztust van bivatva megtestesíteni és hordozni a gyülekezetben. Az viszont megint más kérdés, hogy egy magyar ref. lelkipásztor

igen sok esetben a megéhihetése miatt kénytelen más munkával sokkal többet foglalkozkodni, mint az Úrnak dolgaival. Most azonban egyelőre okulásunk végett lássuk, hogyan élenek a hollandusok.

(Végo köv.)

A felekezeti iskolák jelentősége.

Bölcs ember nem restelli a mások sorát, tanulmányait, gondolatmenetét, eszméit tanulmánya tárgyává tenni, — saját helyzetével, gondolásaival összehasonlítani, átüzni a saját lelkén, hogy levonja abból a ránézve hasznosnak, előnyösnek és üdvösnek vélt és vallott igazságokat.

Erre különösen a hasonló sorsban, az egy elv alapján levők, az egy célra törekvők egyenesen rá is vannak utalva. Így vannak ezzel az államok a a nemzetek is. Ezt teszi ma, a rendkívül megváltozott s így megnehezedett viszonyok között, a református egyház is. Egyik ország reformátussága élénk tanulmánya tárgyává teszi a másik ország reformátusságának életviszonyait

A román állami imperium alá került magyar reformátusok sorsa, azoknak vallásos világnézete, hitbéli meggyőződése, vallásos végcéljuk azonos a miénkkel, akik Csehszlovák Állami imperium alatt élünk, mint szintén magyar reformátusok. Nem felesleges tehát, ha megismerjük azokat az eszméramlatokat, célirányokat, amelyek erdélyi Atyámfiai mozgatják vallásos törekvéseik munkáltságában — *iskolaügyi tekintetben* Ezeket a törekvéseket kívánjuk megismertetni alábbiakban röviden olvasóinkkal.

Nagy Károly erdélyi református püspök szeptember első napjában egyházlátogató körutat tett a sepszi, orbai, erdővidéki és kézdi egyházmegyékben, amelynek folyamán az egyházmegyék főbb pontjain: Brassó, Uzon, Sepsiszentgyörgy, Nagyborosnyó, Kisborosnyó, Zádola, Kovászna, Kézdivásárhely, Mártonfalva, Csermát, Nagybacon és Barótan istentiszteletet végezt és értekezletet tartott a környékbeli lelkészekkel, tanítókkal és presbitériumokkal.

Az értekezletek fő témája a felekezeti iskolák ügyének megbeszélése volt. Az értekezletek ellentmondás nélkül helyeselték az erdélyi egyh. kerületi közgyűlés ama határozatát, hogy miután az iskolák mindenestül fogva az egyház testéhez tartoznak és elvitatásuk az egyház autonómiáját s a vallás szabad gyakorlatát sértene meg, minden egyházközösség köteles elemi iskolát beállítani és fenntartani. Az értekezletek főpontja mindenütt a püspök beszéde volt, nagy általánosságban a következő eszmemenettel:

Az egyházkerületi közgyűlés határozata kimondásának fő oka nemcsak az imperium-változásban, hanem az állami népoktatás szellemével szemben már a háberu előtt fennálló elégtelenség volt. Továbbá elfogadás annak a politikának, melyre Braniste, az első erdélyi román közoktatásügyi miniszter hívott fel, hogy a kisebbségek kulturigényeit a felekezeti iskolák által elégíti ki. Az állami oktatás, tanító-és tanárképzés eredménye az, hogy elnémultak a nép ajkán a iskolák és

kiürültek templomaink; ez az oka népünk sivár, haszonleső lelkületének, közéletünk romlottóságának, a romboló irányzatok diadalának nemzetünk katasztrófájának.

A romániai reformátusság iskolapolitikájának elvi szempontjait és irányát az 1919. december 9-iki kisebbségi egyezmény 9., 10. és 11. cikkelyére alapítja. A 9-ikben biztosítva van egyházuk saját költségén való iskolalétesítő és fenntartó joga. A 10-ik cikk az iskolák államsegélyéről szól.

Mint eddig minden kulturétékét, mentse tehát a magyarság iskoláit is, az egyháznak az összeomlások közepette egyedül diadalmasan megállott épületét. Élje ki és valósítsa meg azt az iskolai autonómiáját, amelyet a 11-ik cikkely számára biztosít, mint ezt a szászok is tesznek.

A felekezeti iskolák nagy jelentőségének a bizonyossága az erdélyi egyházkerület tevékenysége és határozata is. Nagyon elérkezett az ideje annak, hogy mi is tegyük beható tanulmány tárgyává iskolügyi politikánkat, illetve készítsük meg legalább e politikának körvonalait.

HIREK.

— **Lapunk** e száma a szerkesztő külföldi elfoglaltsága miatt egy napi késedelemmel jelent meg.

— **Református jogakadémia** egyesítése. A magyarországi három református jogakadémia (sárospataki, kecskeméti, volt máramarosszigetli, jelenleg Hódmezővásárhelyen) egyesítéséről a szlovenszki napilapok hekekkel ezelőtt írtak már. E hírek valók. Az egyesítés érdekében megindultak a tárgyalások. Sárospatak és Kecskemét küzd különösen az egyesítendő jogakadémia székhelyéért. A sárospataki székhelyért való megmozdulást a sárospataki Főiskola igazgatótanácsa indította meg s az **igazgatótanács** erre vonatkozó indítványait magáévá tette, a Tiszáninneni egyházkerület közgyűlése is. Az egyházkerület püspöke, dr. **Révész Kálmán** azonban egészen más nézetet vall e kérdésben, mint ezt a nyilvánosság elől kijelentette. Nézetét azonban még ki nem fejtette. Az egyesítés kérdésében utolsó lokon az Egyetemes Konferencia fog dönteni.

— **Választások.** A Tiszáninneni egyházkerület elnöke lelkészi főjegyzőjévé **Janka Károly** cigándi lelkész, világi főjegyzőjévé dr. **Kérészy Barna** miskolczi ügyvéd, aljegyzővé **Dombi László** miskolczi tanár, tanácsbírókká: **Szűcs Kálmán** megyeszéki lelkész, **Farkas István** miskolczi lelkész, **Kovács István** ongai lelkész és **Farkas István** Farkas Géza abauji földbirtokos választottak meg.

— **Az ORLÉ** október 16-án Debrecenben tartja folytatódó (t. i. azt, amelyet a beállítás következtében be nem fejezhetett), mely alkalommal **Hetesay Kálmán** kecskeméti lelkész predikál.

— **Ragyogó példa.** A „Harangzó” ev. lap hozza a következő ligyelemre méltó hírt. Egy fejedelmi adományról, példátlan áldozatkészségről adott hírt egy öt pécsetes ajánlott levél. **Ruzsa István** clevelandi ev. lelkész arról értesítette dr.

Raffay Sándor püspököt, hogy egyházközsége egy egész esztendeig fedezi a budapesti (volt eperjesi és pozsonyi) ev. theologia akadémia minden költségeit a célra 300.000 koronát átutalt, melyből 100.000 koronát már utnak is indított !! Ragyogó példa, melynek legalább részben való követésére a mi szlovenszki református egyházunknak is égető szüksége volna.

— **Berlini egyetemi tanárok** a vallásitanítás mellett. A berlini egyetem theol. fakultásának valameny, a jogi kar 11, az orvosi kar 19, a filozófiai kar 65 tanára állást foglalt a porosz vallásrendellett szemben, amely a vallásitanítást az iskolában megszünteti. Az egyetemi tanárok tiltakozó határozata így szól: **Nagy Károly** óta és a németörzsrendszer kezdetétől napjainkig minden nevelési szellemi munkának kiinduló és középpontja a keresztyén műveltség volt. Ezen több mint ezeréves fejlődés folyamán nem volt nevelésügyi mozgalom és nem akadt tekintélyes német pedagógus, hogy a nevelési munkának megmozdításán alapjává ne tette volna a vallásos szellemet. Valláserkölcsi erőteljes életének fenntartásával áll vagy ledől a német nép. Azért aluliroit egyet. tanárok elengedhetetlen kötelességünknek tartjuk, hogy tiltakozzunk az ellen, hogy a hitoktatás, mint nevelésünk sarkköve, az iskolában helyéről kimozdítassék és fakultatív tantárggyá fokoztassék le. — Jó lesz ezeket a szavakat emlékeztetőnkben tartani, alkalomadtán illetékes helyen hangsúlyozni és felhívni rájuk némely tanító urak figyelmét is.

— **A papság vasuli kedvezményének kiterjesztéséről** kapunk értesítéseket Magyarországról:

(5 sort törölt a cenzura.)

— **Theológus-otthon és könyvkereskedés.** Az elmúlt nyári **nagy vakációban** Csonka-Magyarország négy református theológiájának ifjúsága gyűlt össze a kéklő Balaton mellé. Kéltibe komoly konferenciára lit merült fel az eszme: az ország egy szép helyén (pl. a Balaton partján) egy theologus otthon létesítése, ahol a theologusok egy része leváltva nyaralhatna, ahol előzőleg a gimnáziumok VII. VIII. osztályában végzett munka után a p. pi pályára készülő diákokat az ifjúság vendégül látás s bevezetés a theologia világába; ahol vendégül látná az otthon a különböző theologiák tanárait. — Felvetődött egy másik eszme is: theológus könyvkereskedés létesítése, melynek célja volna az, hogy olyan megbízható üzletet állítsanak fel, ahonnan ugy a theol. ifjúság, mint a lelképásztori kar, szolid árban szerezhethetné be papírúkségletét és a ref. theologiai irodalom értékesebb termékeit. — Mindkét eszmének gyors megvalósulást és teljes sikert kívánunk.

— **Oroszországban** nagy lelki ébredések tapasztalhatók. Több ezer evangéliumi alapon álló gyülekezet alakult. Van oly hely, hol ha odajut egy Biblia, szán is kinyújtják kezüket, hogy meg-

kaphassák. Noha a mostani időben sokkal többen vannak, akiknek martiromságot kell szenvedni az evangéliumért, mint a cári időben, mégis növekszik azok száma, kik Krisztusban hisznek, mint az ő Megváltójukban. Mostan 54 evangélista jár széjjel, hogy ápolja az ébredő lelkeket; s van remény arra, hogy az év végéig 35 tel gyarapszik azoknak száma. A gyermekek sokasága természetesen meg van mételvezve a bolsevista mételvezők által; de Pétervárt a „Dom Evangelia,” az evangéliumi házban, népes vasárnapi iskola van, melynek növendékei örömet hallják a nagy Gyermekek-barát hívó szavát.

— **Az Amerikai Biblia Társulat** kiadta 104-ik évi jelentését. 1920-ban közel 4 millió példányban terjesztették a Szentírást, a társulat fenállása óta pedig 139 millió 339 példányt. A háború alatt 4.920.543 példányt osztottak ki az amerikai katonák közt. Hogy meynyire óhajtott a társulat, hogy a béketárgyalások az Isten igéjének befolyása alatt álljanak, kiviláglik abból, hogy a biblia különkiadását rendezték a békekonferencia tagjai számára.

Szerkesztői üzenetek.

Órálló E száma későn érkezett. A hosszabb küldeményeket korábban kell beosztani; a hét utolsó napjára nem lehet hagyni az összes kéziratok szedését. Levelet is írok. **P. M.** — Levelet írok. Kérdőm a reklamált nyomtatványt. — **M. Gy. Garamszty** — gy a pályázati hirdetés múlt számunk expedálása után érkezett, azért egy héttel későbbre igazítottam a pályázati határidőt.

Kiadó: **A református egyházkerület.**
A kiadásért felelős: **Réz László.**

Pályázat.

A **garamsztygyörgyi** református egyház II. tanítói állására pályázat hirdettetik. Javadalom: egyháztól évi 10 (egyszáz) korona és 240 korona lakbér, államtól megfelelő államségély. Kötelessége az I. és II. osztály tanítása és a felsőbb osztályokban a kézimunka-tanítás. Pályázatok október 19-ig a református lelkész hivatalhoz Garamsztygyörgyre (Barsm.) küldendők. Állás azonnal elfoglalandó.

ORGONA

pedálos, 4 registerrel, 12600 K és felebb. Principál sípok 1800 K-tól. Bármínmű e szakba vágó javításokat jutányosan, lelkismeretes pontossággal vállal

GUNA GYULA

orgona mechanikus

Orgonahangszernagytelepe: Prosov

Harmonikumok 1600 K-tól. Kérjen árajánlatot!

Három évi jótállást vállalok.

Nyomatott Gömber Zoltán nyomdájában Rozsnyón

Református Egyház és Iskola

A szlovenszkói és ruszinszkói reformátusok hivatalos lapja.

Előfizetési díjak:		Felelős szerkesztő: RÉZ LÁSZLÓ	Szerkesztőség és kiadóhivatal: Rozenyán, a református lelkesi hivatalban, hová a kéziratok, előfizetések, hirdetések és az esetleges reklamációk küldendők.
Egy évre — 60 K	Negyed évre — 15 K		
Fél évre — 30 K	Egyes szám ára 1 K 20		
Megjelenik minden vásárnap.			

Népiskolai vallásitanításunk.

I.

(R. L.) Voltaképen vallásitanításról nem is szólhatunk. Vallást *tanítani* egyszerűen nem lehet. Aminthogy nem mondhatjuk azt sem, hogy „a vallást tudjuk vagy nem tudjuk.” Hittanítás, hitoktatás tulajdonképpen nem létező fogalom, vagy legalább is helytelen fogalmak. Mert *hitre* sem lehet *tanítani, oktatni*.

A vallást, a hitet átélhetjük, mint az érzelmeket általában. Csak az emelhet fel, csak az vigasztalhat meg, csak az nyugtathat meg, tehát csak az *boldogíthat* bennünket, amibe beleéljük magunkat s aztán amit átélünk. Az *átétel*, mint elméleti előterjesztés, hogy a szülő gyermeke jelen és jövő jólétéért *él és közd*, de jellemálatalkító, megnyugtató, bátorító bizalmat ébresztő, általában boldogító hatása csak a gyermek személyes tapasztalásának, a szülői cselekedetek személyes átélvezésének lehet csupán.

Mikor *elő hitről* beszélünk, o'yan hitet értünk, amely személyes tapasztalásunk eredménye, amely leszűrdött meggyőződésünk kifejeződése, illetve valamely megnyilvánulása. Értelmünk, felmerülő képességünk alapján keletkezett érzelmünk hatásaként jelentkezik az a speciális lelki (szellemi) életműködésünk, amely minden más irányú életműködésről különböző, amelyet vallásnak, eredményt vallásosságnak nevezünk.

Ezek szerint „vallásitanításról” egyáltalában nem, hanem csupán *vallásos nevelés-oktatásról* lehet szó. Még pedig az iskolai nevelés-oktatás minden fokozatán és mindenik iskola-typusban. Tehát az elemi népiskolában is. Sőt itt felmértlenül és annyira, hogy a vallással összefüggésben az elemi iskolában fogalmakról szó sem lehet. A vallás, a hit alapjairól, vagy *alapgörmöiről* — amelyek magyarázatát, tehát már tanítást kívánnak — az elemi iskolában egyáltalán képtelenség beszélni, mint pl. ha a *szerelet fogalmát* akarnók a gyer-

meknek megtanítani. A szerelet fogalmát meghatározni, tehát a szereletet megtanítani lehetetlenség. A szereletet lehet felébreszteni a gyermekben vagy felnőttben, — a szereletre lehet rávezetni a gyermeket vagy felnőttet; vagyis a szereletre lehet ránevelni s aztán *a szereletet lehet átélni*. Ily értelemben nyugtat, alakítgat, nemesít és boldogít a szerelet.

A szerelethez, mint speciális lelki (szellemi) életműködéshez, hasonlít a vallás vagy hit, mint szintén lelki (szellemi) életműködés. Csak hogy a szerelet név alá foglalt életműködésnél magasabbfokú s egyetemesebb hatású a vallásos életműködés; mert ez — mondhatjuk — abzorbeálja a szereletet is. Ezért hangsúlyozzuk, hogy a *vallás tanításáról* még csak beszélni is a képtelenségek sorába tartozik.

Miért írtam tehát e sorok címéül mégis a „Vallásitanítás”-t? Két okból. Első: mert a közhasználatban e kifejezés fordul elő leggyakrabban, mondhatni általában, tehát — e kifejezést használva — értehetjük meg magunkat legkönnyebben, hogy miről akarunk tulajdonképpen szólni. Második: mert egy egy fogalomnak, s annak az életben való realizálásának lehetetlen voltára ugy mulathatunk rá leg-egyszerűbben, ha azt a fogalmat, mint *átétel*, állítjuk figyelmünk *éltre*.

Hogy vallásra, vallásosságra mily szűk sége van az embernek, bár hálás témának kínálkozik, erről e cikkem keretében még sem kívánok írni. Ennek fejtegetése e lap céljain is kívül esik. Sőt még azt sem kívánom tárgyainl most, hogy helye van-e az iskolában a vallásos nevelés-oktatásnak, mint külön tárgynak; mert jelen cikkem céljával *szorosán* ez sem függ össze. Veszem ez idő szerint és e cikkemben a ma tényleg lennálló állapotokat, mely szerint az *elemi népiskolában is tárgy a „vallás”, azt „tanítani” ott szabad, sőt kell*.

Ezt figyelembe véve, nézünk az a kérdés vetődik fel eimben, hogy „vallásos nevelés” nevezet alatt mily munkát végzünk az elemi népiskolában? Vallásitanítás-e, vagy vallásos nevelés-oktatást? Tulajdonképpen egyiket sem. Mert *vallás* tanítást, mint absurdum munkát, nem végezhetünk. Vagy ha végeztetünk, amint-hogy csakugyan végeztetik sok-sok iskolában, az meddő munka, amelynek nincs kívánt eredménye. Mert a gyermek nagyon eredményesen beemlézheti Jézus élettörténetét, sőt tanításait (Hegyl beszéd, Példázatok), csodatételeit; recitálhatja pompásan az egyháztörténetet; sőt memonikai erőmutatványokat produkálhat a hittételek hibátlan előadása által; de a vallásos nevelés oktatás eredményét nem produkálja. Nem tapasztalható a gyermekben, később a felnőttön sem, a vallásos átélés; az élő hitnek nincsenek megnyilatkozásai. Csak kevés iskolában találhatunk vallásos nevelés-oktatást. Valamint *házas munka az, amely „vallásitanítás” nevezet alatt végeztetik az elemi népiskolában — ma, sőt végeztetett már az utolsó negyedszázadban is.*

Egy másik nagyon fontos és természetes kérdés, hogy kinek a kezében van *helyén* a vallásos nevelés oktatás munkája az elemi népiskolában? Habozás nélkül felelhetjük: egyenesen a tanító kezében. Nem azért, hogy csak tanító volna a „vallásitanítására” képesítve, mert hiszen a pap szakképzettségénél fogva hivatottabb volna arra: hanem azért, mert — helyesen, nem vallásitanításról, hanem vallásos nevelés-oktatásról lehetvén szó — az elemi népiskola munkáját központi szellemnek kell áthatni; ez pedig teljes mértékben csak úgy érvényesülhet, ha az iskolai céleszközök mind egy kézben vannak. Egy ének- vagy zenekar működésében akkor van erő és kívánatos hatás, ha azt mentől tökéletesebb harmonia jellemzi; mert a harmonia ébreszt érzelmeket. Az elemi iskola működésében is meg kell lenni a harmoniának, mely teltre indító érzelmeket vált ki az iskola növendékeiből. A megindított vallásos életműködés képviseli és teremti meg az iskola hatásaként ezt a harmóniát. De csak úgy, ha az összehatás előrése egy kézben, a tanító kezében van!

Református egyházi élet

Hollandiában. Vége

Amit mondtam a lelkipásztor életéről, hogy az lényilek szentségben és tisztaságban a gyülekezet tagjai előtt, ugyanezt elmondhatom a tagokról is. Isten igéjének uralmát sehol a világon olyan nagy mértékben nem tapasztalhatjuk, mint a holland református gyülekezetek tagjai között. Mi már csak a múltból tudjuk idézni, hogy naponként olvasták Istennek Igéjét a mi őselink is. Már talán máskor is leírtam, de újra csak elmondom, hogy Hollandiában elmehetünk akár milyen családhoz, szegényebb sorsuakhoz és hatalmasokhoz, de azoknál mind-egyiknél ott van a Biblia az asztalon, olvassák azt naponként és éneke is annak tanítása szerint.

Ki merem mondani, hogy ahogyan imátkozni hallottam (nem könyvből) egyszerű embereket, ahogyan ismerik azok az Istennek Igéjét, az megazégyenitene otthon mindnyájunkat. Egy uriaszony (református ügyvéd felesége) a minap azt kérdezte tőlem, hogy milyen nyelven beszéltek a népek Jeruzsálemben az első pünkösöd alkalmával. Egyetlen feleletből tisztába jönnek az egész emberrel. Egyetlen ilyen feleletből világosan tudhatjuk, hogy mi vagy. Református keresztyén vagy-e vagy racionalista, etikus stb stb. Egy másik eset. Egy földműves embernek meghalt a felesége. Ott voltam én is a temetésen. Nem írok az egyszerű s minden ízében ref. keresztyén lutheráiról, mert ennek ismertetését egy másik cikkben óhajtom elvégezni a keresztelésekkel s urvacsorával kapcsolatban. Azt írom le, ami reám a legnagyobb hatást gyakorolta. Eddigi életemben Budapestén s a vidéken is temettem annyit, mint sok ref. pap együttvéve. Az ilyeneknek a kijelentése, tudom, nem vall a krisztusi alázatosságra; csak azért kell leírnom, hogy ismétellen pusztán idealistának ne találhassam, hanem hogy nagyon is a reális életből merítem tapasztalataimat. Mit mondhatunk a magyar temetésekről? Sem a pap nem tett ki magáért, ha jól ki nem dicsérte az elhunytat és meg nem rikkta a résztvevőket, sem a hozzátartozók nem sajnálták a halottal eléggé, ha valaki „énekszóval” nem sirt a szertartás alatt. Nos hát az ilyesmialapjában véve is lehetetlen azok között, akiket a Krisztus szerelme élet mindörökké. Nem azt jelent ez, minthogyha közönyöseket kelene álnunk ott a koporsó mellett, amely mások végtel szinten elég gyakori otthon. Igen is megindít a koporsó s a nyitott sír mindnyájunkat s a szív érzelmei könyekben törnek elő. De mit mondt nekem az egyszerű holland földműves, akinek fiatal felesége halt meg s őt apró árva maradt?!

Arról volt szó, hogy én is beszélek a temetésben, természetesen hollandusul. Szabadkötés után így felelt az egyszerű, mély hívő földműves: „Az élő Isten színe előtt, ott majd tökéletesen megértjük egymást. Mennyi mélyeségek hit kifejezése! e pá: szó! Erős hitte annak, hogy egykor újra találkozzunk, hogy ő is találkozzon fog szeretett hitves:ársával és

ez a hit távol tudta tartani minden vásári kiabálástól és hiábavaló jajgatástól. Ime ekkora mélyesége és magassága is lehet a Krisztusban való életnek, mint azt itt Hollandiában minden nap tapasztalhatjuk.

Egy külön cikket lehetne írnom a vasárnap megszenteléséről, amikor ha csak súlyos betegség ágyba nem köt valakit, örömmel és a kiváltságos érzés boldog tudatával siet mindenki az Isten házába. Az absolute nem főlőnik meg, hogy vasárnap akár milyen köznapi munkát is végeznének. Nem azért, mert maga a vasárnap lenne szent nap már önmagában véve; ne gondoljuk ilyen sötéteknék és bigottaknak a holland reformátusokat; az egész Istennek azon a parancsolatán alapul, hogy a 7-ik napot meg kell szentelnünk úgy, hogy féltetve a mindennapi munkát, annál többet foglalkozhassunk Istennek dolgaival s önmagunk üdvösségével.

Erzem, hogy még sok mindentől nem írtam. Lehetetlen azonban e cikket befeljeznom anélkül, hogy külön ki ne emeljem a holland református papnék és tanítónék életét. Csak egy dolgot említek. Ha azt mondtam a gyülekezeti tagokról, hogy minden vasárnap öröndező szívvel sietnek az Ur házába, vajjon csodálkozhatunk-e, ha az első között van épen a lelkipásztor felesége, vagy a tanítóné gyermekével együtt. Atyámfia, nem lehet nekem egy sor se leírnom anélkül, hogy mélyeségek fájdalom ne fogjon el, amikor itt látok, tapasztalok valamit, ami annyira természetes, hiszen a keresztyén élet legelemből kötelességeinek teljesítéséből folyik. Es most gondoljon ki! saját tapasztalataira, hogy vajjon sohse látott-e még református papné vagy ami még gyakoribb, református tanítónét, aki átlagban hónapoként jár el az Istenházába? De egyszer írni meg kell mondanunk valakinek, hogy mi a mi bajunk! Tudom én azt nagyon jól, hogy általában véve a legnagyobb elismeréssel, mélyeségek tiszteltel szóihatunk csupán a magyar ref. papnékról és tanítónékról. Hiszen én is ref. papné gyereke vagyok és ő tanított meg imátkozni! Amíg azonban csak egy papné vagy egy tanítóné is akad, aki nem jár minden vasárnap templomba, vajjon hogyan kívánhatja a lelkipásztor, hogy a hívek mindig eljárjanak? Avagy talán ő reájuk is valamilyen legyelman eszközt akarunk alkalmazni?!

Sok téves felfogás van otthon a kálvinista életéről. Sokan azt hiszik, hogy az mérő liberalizmus (a szó hamis értelmében) amikor egy „jó kálvinista” akár minden napon hátszor is káromolhatja az élő Isten szentséges nevét. Sokan azt gondolják, hogy a kálvinizmus kálvinnak, az emberek valamit pogány utog való imádását jelenti. Sokan vannak, akik azt hiszik, hogy a szent és kegyes élet, az helmi német pietista szölemény. Ne tévelyegjünk! Református keresztyén pietás is van és nemcsak történelmi vagy fel felújított pietizmus. Mi tette a holland reformátusokat különbekké az összes körülöttük lakó népeknek? 1) „Isten igéjének szüntelen való tudakozódása” s az aszerint való élet 2) „Minden más té-

vellyessel szemben a református keresztyén egyház csodálatosan fölépített hittana a Szentírásra alapulva. 3) Krisztus egyházának látható jeleit hordozó testvéries legyelmezés. Röviden: a Biblia, hitvallás és egyházfegyellem.

A legutóbbiról, mint amelyik minden emberi gyarlóság mellett is a Krisztusi életben való megtartatás csodálatosan szép nevelő eszközkévé vált Hollandiában és mint amelyikről oly sok szó esik most lapunk hasábjain is, legközelebb fogok megemlékezni az élő Isten kegyelméből.

Cs. S.

Közönségünk köréből.

Nagytisztelétű Szerkesztő Ur!

Kénytelen vagyok már a nyilvánosság s egyházunk közvéleményének megitélése elé vinni egy oly esetet, a mi velem féltreismerhetlen önkénykedés, hatalmi tulajkapás révén történik s a mely ellen az esperes és püspöki hivatal részéről tett lépések is közönségesen lumigáltanak!

Aug. hó folyamán, midőn egyházi lapunkban is közölve volt s néhány kartársamtól is értesültem, hogy I. évi állami illetményeink kifizetése megkezdődött s folytatólag mindnyájan felvették a szükségsegélyt, korpótlékok, majd a kongruát is; nálam a ruhasegélynek is már a többiekénél késedelmesebb vétele után gyönyörűséges pauza állott be és tart máig is, jellemző bizonyosságára annak, hogy kibonyolulni, tisztázódni nem akaró nehéz helyzetünk; két előző évi illetményeinknek visszatartása mellett még mihemű vak szeszélynek, személyeskedésnek vagy bosszuallásnak is ki vagyunk téve minden igaz ok nélkül!

Midőn aug. végén megtudtam, hogy paptársaim úgy a szükségsegélyt, mint a korpótlékokat már felvették, sőt a kongrua rendelőnyek is már szétküldés alatt vannak, én hozzám pedig, illetve adóhivatalunkhoz egyik se jött; kérdést intéztem az egyházi ügyosztály vezetőjéhez. Ugyan ezt tette körésemre esperesünk is, de semmi választ nem kaptunk. Szept. 5-én megismételtem a kérdést, most már Stunda titkár urat interpellálva illetményeim késedelme felől; ő is azonban a belfogatás arányával fizetett! Szept. 9-én újból az ügyosztály főnökéhez küldöttem megkeresést eredménytelenül. Szept. 19-ig várakozva arra, hogy három megelőző, azonkívül esperesi és püspöki hivatalunk reklamációjának lesz e már fogantatja; komolyabb hangú indignációval fordultam ismét Stunda urhoz, el nem hallgathatva most már azt, hogy az elemi illetmudás is megköveteli, de a hivatali ügykezelés minden tereén és ágazatában naponként előforduló eset, hogy ügyes bajos dolgaink állása felől tudakozódásunkra a tényeknek megfelelő felvilágosítást megadják; mert hisz az talán csak kétségtelen, hogy a hivatalok funkcionáriusai nem csupán azért vannak, hogy magoknak kenyeret keressenek, hanem hogy a köznek szolgáljanak s a felsőbb utasítások és rendelkezések eleget tegyenek; miután pedig bizonyos vagyunk abban, hogy a kormány által

folyósított illetmények között az enyém is ott van, tehát joggal megvárhatom, hogy annak kifizetését a többiekével egy időben megnyerhessem, annyival inkább, mivel nehezebb viszonyok között élökkel vagyok, akinek semminemű termény- vagy földjavaldalmam nincs s az egyháztól nyert készpénzfizetése *1200 korona*, két év óta adósságcsemlésből élek hat tagu családommal. Csak lódik, ha valaki ezek után azt gondolná, hogy Stunda urban a papi kollegialitás megmozdult volna s a mit a hivatali kötelesség is parancsol vala: a jogosulatlanul visszatartott rendelkezéseimet elküldi az adóhivatalhoz E helyett küld egy választ, amelyben hiteltre nem, vagy alig méltó okokat és körülményeket talál fel arra nézve, hogy az én illetményeim miért is késnek? Reprodukálom, hogy lássa mindenki, miszerint egy kiváló farizeus sem tudna különbül mosakodni.

A késedelem egyik okául Stunda ur azt hozza fel, hogy a kifizetési rendelkezések expedálását *„adóhivatalok szerint csoportosította és nem tehet arról, hogy én csak egyedül tartozom a nyitrai adóhivatalhoz.”* E melegség a mily érthetetlen, ép oly nevelés és alaptalan! Stunda ur tehát mikor a szükségely rendelkezéseket expedált ita, először is csoportosította az adóhivatalokat! Mi szerint? Betűsorrendben, világtájak, zsupák nagysága, szélessége, hosszúsága, geologia, ethnográfia, astronomia vagy hát miféle tekintetek szerint? Bár hogyan is, de a csoportban ha kötelesség, igazság és a miniszteri utasítás szerint jár el, akkor a Nyitrai adóhivatalnak is helyet kellett foglalni s legalább is a csoport végén szerényen meghuzódni, mert a föld még nem nyelte el ezt az adóhivatalt! Most már ha címezgette és sorra vette a szépen csoportosított adóhivatalokat a szükségsegey rendelkezések szét küldésekor: talán csak megakadt a szeme a nyitrai adóhivatalon is? vagy valami csodás káprázat fogta el és egy másikat látott helyette, mert ám azzal is mentegetőzik leveleiben, hogy *„lázas igyekezetében némelyik kartársnak egy és ugyanazon segélyt kétszer is kiutaltványozta*, de nekem egy ízben itt elfelejtette vagy eltervesztette Szóval a szükség segélyrendeletek expedálásánál a nyitrai adóhivatal elűnt, mint a kámfor!

Sorra került a korpótlék! A rendelkezéseket ismét megkapta minden adóhivatal, az illetményeket minden lelkész, csupán én maradtam ki ismét a leleményes csoportosítás folytán! Megindult és befejezést nyert a kongrua kifizetés is ugyanezen recept szerint! Mondja még valaki most már, hogy mindezeknek nem a csoportosítás az oka?! De van mentegetőzésének más érdekessége is!

Felhozza, hogy a midőn megfizetett munkával kezébe vette az illetmények expedálását: az egyházi lapban „Órálló” név alatt megjelent cikkekbenn az egyházi ügyosztályt késedelmes, rendszeretlen s érdekeinket mostohán kezelő eljárása előben volt kritizálva. Azt ugyan nem fejezte ki nyíltan, hogy az illetmények visszatartása ezzel is összefügg,

csupán úgy célozgat rá és sejtetni enged.

Kedves Uram! a közpályán működők ténykedését megfigyelni, bírálát tárgyává tenni minen érdekelt fél jogosult: önök nemcsak felettes hatóságoknak felelősek, de felelősek erkölcsileg saját lelkiismeretüknek és azon érdekkörnek is, amelynek ügyét jóindulattal, igazsággal és igyekezettel volnának kötelesek szolgálni s ha e részben elégedetlenségre van ok: akkor azt a gondolat, vélemény és sajtó szabadság szent jogánál fogva a nyilvánosság elé vihet bárki is! És azért, hogy jogos igényeinket, az egyenlő elbánás követelményét hangoztatni merészeljük, harmadféltvi mellőzés után koptaint, zörgelni bátorodunk, azokat, akik ugyszólván kezükben tartják sorsunk intézését, jobbakaratu, gyorsabb és eredményesebb ténykedésre sarkalunk: ezért még a hivatalos kötelesség teljesítésével össze nem egyeztethető represszállakkal élni, bosszút állani nincs jogosítva senki, akinek utasításul van adva, hogy szabály szerűen járjon el — mondjuk, egy folyósított összeg kifizetéseében, mert ennek során önkénykedni személyválogatást tenni: hatalmi tulkapás!!

Nemde furcsa kis eset volna, ha egy valakire berzenkedő póstatiszt a kezeln keresztlő furó ajánlott levelek, pénztalványok, esetleg táviratok expedálásán olyanforma csoportosítást végezne, mint Stunda ur az én illetményeimmel: még inkább, ha egy vasuti pénztárnok a menetjegyváltáskor tudomásomra adná, hogy számomra majd csak a holnapután induló vonathoz ad jegyet, mert hát az utasokat így teszik neki csoportosítani s *„nem tehet róla”* hogy p o én egyedül utarom Csilliz-Radványra, holott jegyszekrényében ez a jegy is ott van! A tendenciát és maliciát illyesmikkel takargatni nagyon alacsony dolog!

Jellemző még az egész mentegetőzésre a felelősség elhárításának az a kísérlete, mely végül azt adta tudomra: *„egyébirtnt tessék az osztályfőnökhöz fordulni.”* Ebből azt is lehet kombinálni, hogy az ő utasítása vagy tanácsa szerint járt el: csak hogy midőn ezt személyesen szept. 29-én h. püspökünk kíséretében megcselekedtük: az ódiomot az ügyosztályvezető ur Stundá urra háritotta, mondván, hogy *„ezeket az ügyeket Stunda ur intézi, de ő most szabadsgon van.”* Hát mikor da kommentárt írunk én most ehhez? Kinek ez áldozata vagyok tehát? Vagy csak azt a csendes rezignációt szűrjem le az esetből, hogy *„két bába között elveszett a gyerek”* s ezzel minden rendben van?!

Én ezen jótalan és kritikán aluli eljárásra egybázi vezetőségünk figyelmét hívom és kérem fel, hogy ne csak engem védelmezzenek meg ilyesmitől, de vegyék elejét egyszermindenkorra az ilyen ördözesnek is nevezhető személyeskedésnek olyformán, hogy bárminő illetményről legyen is ezután szó: az összes igényjogosultak rendelkezéseit egyszerre és egy időben kérjék és fogadják el az ügyosztálytól és ha észrevennének ilyen csoportosítási extravaganciát: azt azonnal reklamálják, esetemet pedig hozzák tud-

omásra a miniszter urnak, mint a jogosulatlan és felelőtlen önkénykedés megtorlást kihívó tényét.

Nyitra, 1921 október 6.)

Sedivy László
ref. lelkész.

Hivatalos.

A dunáninneni egyházker. püspök-helyettesétől.

671—921. — Körlevél. — Minden gyülekezetnek Megnyugtatósul közlöm, hogy az iskolai referátussal személyes tárgyalás során az államnyelv kötelező tanítása a folyó iskolai tanévről elhalasztatott s ez évre csak vegyes nyelvű községekben kötelező, ha azokban is lehetséges. Ugyanerről a miniszterium is értesítettet.

Aldószecsze, 1921 október 10.

Patay Károly
püspök-helyettes.

HIREK.

A királyhágómelléki ref. egyházkerület választása. A 1. évi aug. hó 16-án megalakult egyházkerület közgyűlése elrendelte a szavazást az új egyházkerület tisztikarára szept. 30-ki beadási határidővel. A püspöki állásra beadott szavazatokat okt. 3-án bontotta fel Domahidy Elemér főgondnok-helyettes elnökelete alatt a kiküldött bizottság. Az új egyházkerület 181 egyházközségéből beadott 205 szavazat. Az érvényesnek talált 196 szavazatok nagy többségével megválasztott püspöké Sulyok István nagyváradi lelkész, bihari esperes (Soltész Elemér nagybányai lelkész 72 s Szabolcska Mihály temesvári költő lelkész 12 szavazatot nyertek.) A főgondnok állásra és tisztviselőikarra beadott szavazatokat okt. 1-én bontotta fel a kiküldött bizottság Sulyok I. püspök-helyettes elnökelete alatt. Az érvényesnek talált 194 szavazatból 193 szavazattal főgondnokká megválasztott Domahidy Elemér nagykirályi egyházmegyei gondnok. Lelkészi főjegyzővé Soltész Elemér (171), lelkészi aljegyzővé Nagy Vilmos nagyváradi tanítónképző-intézeti igazgató (169), világi főjegyzővé dr. Harcsár Géza ügyvéd (163), aljegyzővé Várady Miklós dr. ügyvéd, lelkészi tanácsbírókká: Belteky Lajos szatmári, Csécsi Nagy Imre aradi, Takács Zsigmond gálospetrii lelkészek, vil. tanácsbírókká: Szabó Zoltán volt altábornagy, Paps:ász Lajos földbirtokos, dr. Szegedy Lajos táblabíró

(Cenzura törölte)

választattak meg. Megválasztották a tanári és tanítói képviselőket is.

A szlovenszkói református egyház küldöttsége a köztársasági elnök előtt. A szlovenszkói napilapok e cím alatt a következő hirt közölték. A szlovenszkói református egyház újabb memorandumát október hó 13-án d. e. 10 órakor fogja átadni Patay Károly dunáninneni püspökhelyettes és Idrányi Barna abauji esperes Massaryk köztársasági elnöknek. E hír lényegében mint illetékes helyről értesülünk — megfelel a valóságnak, csak a memorandum átnyújtásának idejéről nem nyertünk biztos tájékoztatást.

Az Egyetemes Névtár elkészítését és kiadását határozta el a Konvent — mint annak idején közöltük — s Réz László egyházkerületi főjegyző: bizta meg annak szerkesztésével. Az egyházakra és az egyházmegyékre vonatkozó kérdéseket a múlt hét folyamán küldte el a névtár szerkesztője a Nagytiszteleltű Esperes urakhoz; az egyházkerületekre vonatkozó levelet pedig a Főtitiszteleltű Püspök urakhoz.

Dr Ravasz László dunamelléki ref. püspök beiktatása október hó 1 ón vége ment a budapesti kálvinteri templomban. A felavatást — mint a romániai egyházi lapokból értesülünk — Nagy Károly erdélyi püspök akadályoztatása következtében Németh István dunántúli püspök végezte. A felavatáson képviseltette magát a kormányzó is. Megjelentek a kormány részéről Bethlen miniszterelnök, gróf Ráday belügy-, dr. Vass kultuszminiszter, továbbá Németh I, dr Révész K. és dr Balthazar ref. püspökök, a többi ker. egyházak képviselői, a neolog és orthodox zsidók, Drummond angol unitárius lelkész, aki éppen Budapesten időzött.

A gyermekmenhelyi tanköteles gyermekeket a központi helyeken, hol nagyobb számban vannak elhelyezve ily gyermekek egyes családoknál, az újonnan létesített szlovák nyelvű állami elemi iskolákba írták be az illetékes hatóságok és pedig ott is, ahol magyar tanítás nyelvű állami iskolák is vannak — tekintet nélkül arra, hogy az illető menhelyi gyermek szlovák vagy magyar anyanyelvű-e. Ez az intézkedés bennünket reformátusokat a vallásos nevelés oktatás szempontjából érdekel.

Egyházi és lelkészi konferenciák a magyarországi református egyházban. Az elmúlt nyáron több helyen tartottak a magyar református lelkészek s ez egyháznak más munkás tagjai értekezleteket, melyeknek célja: megkeresni, megtalálni az új egyházi élet teremtményének módját. Ez értekezletek közül kiemelkedik a *Kunhegyesi országos egyházi értekeztetés*, amelyen részt vett 150 lelkész, tanító és presbyter. Ez értekezleten a megbeszélések tárgyaló voltak a következő előadások: *Forgács Gyula péceli lelkész: A keresztény egységéről; dr. Sebástyán Jenő bpesti theol. tanár: A kálvinizmus döntő órájáról; ifj. Viktor János budapesti lelkész: A külföldi összeköttetés jelentőségéről; dr. Vass Vincze pápai theol. tanár: A lelkészképzéséről; Nagy Béla spataki theol. tanár: A lelkészválasztás reformjáról; id. Viktor János: A diakonista ügyről; dr. Kovács Andor kecskeméti jogakad. tanár: Egy református tudós társaság megalapításáról; Tildy Zoltán orci lelkész: Népszerű vallásos iratokat kibocsájtó irod. vállalatról; Ujszászi István sárosgárdi tanít. A tanítók egyháziatlanságának okairól; Bocsor László majosházai lelkész: A vallástanítás reformjáról; Kiss Ernő sajtóhidvégi lelkész: a gyülekezeti élet restaurációjáról. E konferencia elhatározta, hogy a benyújtott javaslatokat magában foglaló emlékiratot (Megírta Forgács Gyula) a Miniszterhez terjeszti fel. Ez értekezlet tárgyal mind teljesen aktuálisok és bennünket, szlovenszkói és ruszinszkói reformátusokat is égetően érdeklő kérdések. Azért is közöltük le, hogy legalább elmélkedjünk mi is e fontos problémákon.*

Egy jellemző presbitéri határozat. A máramaros-ugocsa egyházmegye kebelébe tartozó *csepei* ref. egyház presbitériuma f. évi szept. hó 18-án tartott gyűlésében foglalkozván a ruszinszkói ref. egyházkerület szervezése érdekében kiküldött beregszászi értekezlet határozatával, kimondta, hogy a ruszinszkói református egyházak sorsának intézésére hivatott *bizottságot* nem tekinti törvényes egyházi képviselőnek, rendelkezéseinek nem hajlandó alávetni magát s kívánja a ruszinszkói egyházkerület megszervezését. E határozatot megküldötte a presbitérium nyomtatásban a Ruszinszkóban levő összes református lelkészi hivataloknak azzal, hogy a presbitériumban vegyék tárgyalás alá és határozataikat küldjék meg illetékes esperesüknek nov. hó 15-ig. — E presbitéri határozatra még visszatérünk.

Az iskolaügyi referátus átszervezése. Az új iskolaügyi miniszter, dr. Srobar L. — mint a szlovenszkói lapok jelentik — a bratiszlavai iskolaügyi referátus személyzetének helyzetét fogja állandósítani, hogy nyugodtan dolgozhassanak. Magát a referátust át fogja szervezni az új megyei beosztásról szóló törvény szellemében. Meg fogja állapítani az iskolaügyi referátusnak és egyes osztályainak szigorú jogkörét. Az átszervezés terve a szlovenszkói református egyházat, mint iskolafenntartót is közelről érdekli.

Drummond az erdélyi protestánsokról. Drummond londoni unitárius lelkész előadást tartott erdélyi utjában szerzett tapasztalatairól Budapesten időzése alkalmából, amikor beszámolt az ottani protestánsok helyzetéről, hangsúlyozta, hogy Angliában meleg rokonszenvvel kísérik az erdélyi protestáns egyházak sorsát.

Vezérkönyv a szlovák nyelv tanításához a magyar nyelvű népkiskolák ta-

nitói részére. Irta Hruž Samu állami tanfelügyelő. Ily című tankönyv megjelent. Ismeretéről gondoskodunk.

Lapunk előfizetési díjának hátrálékos fizetési csak nem akarják meghallgatni felhívásainkat. A hátralékban levő díjak még mindig fenállanak. Mi hétről-hétre hordjuk a lap előállításának gondját, sok fáradságát: érdekelt közönségünk egy — még pedig elég tekintélyes — része pedig, úgy látszik, nem igen törődik még a csekély ellenérték beszolgáltatásával sem. Ez nem jól van így. Vagy azt gondolják némelyek, hogy nincs szükség erre az egyetlen egy egyházi lapunkra sem? Ha gondolatuk megvalósítását kényszeríteni fogják, mi a magunk részéről sajnálni fogjuk, de a felelőséget a közönyösekre fogjuk áthárítani. Szerk.

Kiadó: A református egyházkerület.

A kiadásért felelős: Réz László.

Pályázat

hirdetik a nagytárkányi ref. elemiiskola magyar nyelvű tanítói állására. Javadalma: szép lakás nagy kerttel, gyümölcsfákkal; 188 K. pénz az egyháztól s ha minden harmadik vasárnap orgonistatendőket végez, két öf la s a jogosult államszegély. Tankötelesek száma 30 — 40-ig hat osztályban. Pályázati kérvények okt. 25-ig a ref. lelkészi hivatalhoz küldendők. Választás után az állás azonnal elfoglalandó. Kistárkány, posta Bély.

Horkay Barna
ref. lelkész.

Pályázat

hirdetik a somorjai református orgonista kántortanítói állásra. Lakás és kert mellett kántori javadalom: Kézpénz évi 407 kor 44 fillér. Két m. hold szántóföld. Egy öf puhafa felvágatva. Temetési stóla. Tanítói fizetés: Kézpénz 436 kor 48 fillér, két öf puhafa felvágva. Megfelelő államszegély. Kérvények október 31-ig a somorjai ref. lelkészi hivatalhoz küldendők.

Somorja, 1921 okt. hó.

Nemes Kálmán
ref. lelkész.

ORGONA

pedilóg, 4 registerrel, 12600 K és lejjebb. Principál sípok 1800 K-tól. Bárminemű e szakba vágó javításokat juttatva nyosan, lelkiismeretes pontossággal vállal

GUNA GYULA

orgona mechanikus

Orgonahangszernagytelepe: Presov

Harmoniumok 1600 K-tól. Kérjen árajánlatot!

Három évi jótállást vállalok.

Nyomatott Gömöri Zoltán nyomdájában Reményi

Református Egyház és Iskola

A szlovenszkói és ruszinszkói reformátusok hivatalos lapja.

Előzetes díjak		Felolvas szerkesztő RÉZ LÁSZLÓ	Szerkesztőség és kiadóhivatal: Rozsnyón, a református lelkész hivatalában, hová a kéziratok, előfizetések, hirdetések és az esetleges reklámok küldendők.
Egész évre — 60 K	Negyed évre — 15 K		
Pól évre — 30 K	Egyes szám ára 1 K 20		
Megjelenik minden vasárnap			

Népiskolai vallástanításunk.

II

(R. L.) Ha e cikkünk címűl irt fogalom valóban fedné azt a niunkát, amelynek érdekében foglalkoztat az egyház egy egész nevelő-oktató gárdát s amelynek kívánatos sikere érdekében írjuk e cikket is; vagyis ha a „vallás tanítás”-t eredményes vagy legalább kielégítő céleszköznek minősíthetnők: akkor azon a megállapításon tul, hogy az iskola tanítójának kezében van helyén a „vallás” „tanítása.” több mondani valónk alig lehetne. Mert a tanító — a vallástanítás anyagát megkapván készen az egyháztól — a tanítás módszerének teljes birtokában van, mondhatni, mestere a módszernek; a magas színvonalu tanítóképzők képezik mestereit.

De — mint legalább igyekeztem világossá, meggyőzővé tenni — a vallástanítás helyett a vallásos nevelés-oktatásnak van helye az iskolában, különösen az elemi népiskolában, hogy gyermekeinket a vallás, a hit átélésére tegyük alkalmassá, képessé. Ezért a vallásos [nevelő-oktatónak is, tehát — amennyiben az iskola tanítójáról van szó — a tanítónak is élő hitű református kereszténynek kell lenni. Aki nem élő hitű, az az élő hitre nem is nevelhet. Mint ahogy a ki nem szeret, az a szeretetben példa nem lehet.

Itt áll eléink egy nagy felkiáltójel s utána egy nagy kérdőjel!

Az élő hit szempontjából megfelelnek e mindnyáján tanítóink a mértéknek?!

Sok és nagy jóérzéssel vagyok a tanítók iránt, népünk és a jövő generáció nevelő-oktatói iránt. Azoknak egyéniségét (még ha „modorosság” jellemzi is) nem a sablonos mérték szerint nézem és ítélem, mert a hivatásfejlesztés teszi a nevelő-oktatókat sajátlagos egyéniség típusúvá. De az utóbbi évek alatt oly jeleket, momentumokat is láttam, sőt érzésvilágításokat is olvastam, amelyek gondolkodóba ejtettek s bármint szinezze is jérezésem a tanítók egyéniségét, lelkesemet mégis fogva tartják.

A forradalomkor a lázas hangulat sok tanítót megtántorított, sőt a forradalmak jelszavak, vallásellenes iránya némelyeket — úgy tetszik nekem — rabul is ejtett. A láz csillapult; legtöbb esetében el is maradt. De a kórvagy nem pusztult még ki teljesen. A lázas hangulat — némely azimptomák szerinti — vissza vissza tör, olykor más-más alakban.

Azóta — kedvezvén a viszonyok a vallás-ellenes hangulatnak nyilvánosságra is hozta egyik-másik tanító az iskolai vallásos nevelés-oktatásra vonatkozó fellegását s érzelmi világát (Olv. Magyar Tanító-t.) Szórványosak ugyan e megnyilatkozások és nem nagy szellemi erővel tanuszkodók; de arról bizonyosságot tesznek, hogy a kifejezésre juttatott gondolatok és érzések a lelküket foglalkoztatják.

Nos, ezt tapasztalva, rábizhatjuk-e a vallásos nevelés-oktatást minden tanítónkra teljes nyugodtsággal? Rábizhatjuk-e azokra, akik nem iskolába valónak tartják a vallásos nevelés-oktatást s akik át vannak itatva a „szabad gondolkodás” jelszavak modernségével?

Ezek a jelek és tapasztalatok vigyázatra intenek. A lelkipásztori éberség — bibliai értelemben is — a vallásos nevelés-oktatás ügyében legalább is indokolt.

Egy jellemző határozat.

Ily cím alatt emlékeztünk meg lapunk múlt heti számában a Hírek között arról a határozatról, amelyben a máramaros ugocsa egyházmegye kebelébe tartozó csepel egyház presbitériuma jelentette ki állásfoglalását a Beregászában tartott azon egyházmegye közti értekezlet egyházkerületi szervezkedés helyett — készített és úgy látják e azonban levő presb határozatból, érvényesített is.

E presb. határozat annyira jellemző már csak szokatlanságánál fogva is és oly határozott, hogy egyenesen megköveteli, hogy az egész terjedelmében egyházunk körvéleménye előtt is ismer-

tetessé legyen, ami annyival könnyebben meg is történhetik, mert nyomtatásban is megjelent s lapunknak is megküldetett. Hadd álljon tehát itt a jegyző könyvi pont a maga teljes egészében a következőkben:

Kivonat a csepel református egyház presbitériumának az 1921. évi szept. hó 18-án tartott gyűlésének jegyzőkönyvéből.

3 sz. Lelkész elnök tudomására hozza a presbitériumnak, hogy a f. hó 14-én Nagyszőlősdön tartott e. m. rendkívüli közgyűlésen olvasatott a beregászázi értekezlet jegyzőkönyve, amely szerint az egyházkerületi szervezésében csak annyi történt, hogy egy 10 emberből álló bizottság alakult a fontosabb ügyek intézésére az egyh. ker. helyett. Ennél fogva e bizottság az egyházkerületet helyettesítendő, határozatai pedig egyh. ker. hatályal bírnának. A beregászázi határozat hivatkozott arra, hogy az egyházak nem bírnák a költségeket, mely az egyh. ker. megalkotásával s egy püspökség felállításával járna, de másrésztől is ajánlatos várni az egyh. ker. szervezésével.

Presbitérium csodálkozással veszi tudomásul lelkész elnök jelentését s egyben a következő határozatot hozza:

A kényszerítő helyzet hatása alatt, amelybe jutottunk mi itt lakó magyar kálvinisták, nem választatunk a magunk fentmaradása érdekében más módot, mint azt, hogy minél erősebb alakulattá szervezkedjünk. A jelenlegi államhatalommal észre kell vétejnünk magunkat oly formán, hogy legyen megfelelő egyházi képviselőtünk, mely sárelmeinket tudja feltárni s orvosoltatni, másrésztől megtudja szerezni azokat a segélyeket, amelyekhez a békeszerződés és a viszonyosság alapján nekünk reformátusoknak is jogunk van. Presbitérium számolva az adott helyzettel, egyedül az egyházkerületi megszervezésében látja méltó képviselőt, mely aztán a felsőbb fórumokban össze legyen kötve a szlovenszkói reformátusokkal (konvent. zsinat). A bizottságot nem tekintik törvényes egyházi képviselőnek, csak legfeljebb, ha az egyh. ker. szervezésében munkálkodik, egyéb rendelkezés nélkül nem hajlandó alávetni magát.

Hogy az egyházak nem bírnák az egyh. ker. tel járó költségeket, erre nézve nem elrémíteni, de áldozathozatára kell serkenteni a gyűlekezeteket, megértetvén velük, hogy a református egyház és magyarságunk jövőjének biztonságáért sok áldozatra kell felbuzdulnunk. Ne földi alacsony érdekek szolgálatába állítsuk ügyünket, mely által elbukik, de az egy-

temes egyházra tekintve, szervezkedjünk. A reménység minket is táplál, de a mai szervezethez képest többet ártunk reménységünknek, mint használunk.

Megbízta presb. lelkész-elnököt, hogy a határozatot küldje meg a Ruszinszékben levő református lelkészi hivataloknak azzal, hogy a presbitériumban vegyék tárgyalás alá és határozataikat küldjék meg illetékes esperesüknek nov. hó 15-ig. Másolat hitelűl: *Csihar László* gondnok, *Siposs Imre* ref. lelkész.

E határozat a szokatlanságig sajátosan jellemző egyházi életünk mai állapotára. A tévovázás, eközben irányítévesztés még soha nem jellemezte magyar református egyházunkat oly félreismérhetetlenül, mint e mai történeti jelentőségű korszakban, melyben a népek és nemzetek a közük lökenti a magyar, oly erős próbára vannak téve, aminőre még soha. Valóságos tűzpróba. A beregszászi tervezet a tévovázásnak és irányítévesztésnek egyik jellegzetes nyilvánulása. A csepeli presb. határozat pedig erre a tévovázásra, irányítévesztésre való frapáns rámutatás, sőt több, rávilágítás — még ha nem annak készült is volt is számván.

E presb. határozat okfejtése teljesen helytálló; végső konsekvenciája. („A bizottságot nem tekintik törvényes egyházi képviselőnek... egyéb rendelkezéseinek nem hajlandó alávetni magát”) szokatlan ugyan, de teljesen következetes és esküből folyó. A beregszászi egyházmegyei közeli értekezlet tervezete nem elvszerű és nem következetes; akkor lett volna logikus (nem annyit akar a „logikus” szó jelenteni, hogy helyes), ha azt mondja, hogy nem szervezkedik sehogy se a ruszinszék református egyház; marad az *érvényben levő törvényen* kívül állapotban; marad az egyháztörténelemből ismeretes esperesi egyház szervezetben. Ez elvszerű lett volna. Az *érvényben levő egyházi*

törvényt nem csak lényegében, de formájában is mellőzte volna; nem csak lényegében de *látszat szerint is* az lett volna, *ami*. Mert a beregszászi tervezet voltaképpen lényegében is, formájában is törvényellenes és mégis *törvényes alapon maradtnak akar látszani*. Egyházkormányunk egyházkerület helyettesítő bizottságot nem ismer; sőt oly szervezet egyáltalában nem ismer, amelynek funkcionáriusait nem a presbitériumok választják. Az egyház bírói hatalmának gyakorlása is a fokozatosság elvén épül. A bizottsági szervezkedés a fokozatos bírósági hatalom gyakorlását is teljesen kizárja.

Míg a Csehszlovák állam egyházi törvényeinket elismeri, addig nem ismerheti el az egyik államrészében az egyházi törvényeinkben *gyökérrel nem bíró* bizottságot törvényes képviselőnek. De nem ismerheti el egyetemes ref. egyházunk sem egy ily bizottság rendelkezéssel, megállapításait, határozatait törvényeseknek. *Az az egyházi alakulat, mely a beregszászi tervezetben kontemplált bizottsági szervezettel működik, zsinat-presbitériumi alapon álló egyház integritás része nem lehet.*

Különösnek legalább, ha nem is egészen érthetetlennek kell minősítenünk a beregszászi tervezetet; mert a tiz bizottsági tag helyett az egyházkerület funkcionáriusait lehetett volna *törvényesen* megválasztani *Ruszinszékön kívül, az utód államokba került reformátusság mindenütt szükségesnek érezte az egyházkerületi szervezkedést*; legutóbb alakult meg a Királyhágómelléki egyházkerület. Miért bizottságiskodnak éppen csak a Ruszinszék területén élő reformátusok!! Takarékosági szempontból talán csakugyan? Hiszen a 10 emberből álló bizottság működése majdnem annyi költséget emészt, mint egy kis egyházkerület működése; a bizottságnak is szüksége van vezetőre, mondjuk elnökre;

attól sem lehet kivánni ingyen-munkát, pláne fáradságára ráfizetést. Vagy ha igen, ép úgy lehet a püspöktől is. A szegénység s egénység marad, akár a püskök palástja, akár a direktórium elnökének kabátja szárnyal fedik is azt.

Ha ezeket a körülményeket csak így vázlatosan vesszük is figyelembe, a *csepeli presbitérium állásfoglalását* lérfiasnak, teljesen törvényes alapon állónak s így szimpatikusnak kell tekintenünk s csak üdvözlőnk lehet ez egyházat állásfoglalásáért.

Több századon át fejlett s érte sok keserű harcot vívott alapszervezetünket s ebből folyó alaptörvényeinket nem szabad megsérteni és az egyéni vagy alkalmi módosítás labilis alapjára jutni. Kálvini hitelveinkkel *szerves* összefüggésben van szervezetünk. Az alapot ha bontogatni kezdjük, az épület szilárdsága veszít erejéből. Szunnyadni hagyjuk inkább alaptörvényeinket, de rést rajta ne összünk. Mert ha más sérti meg zsinat-presbitériumi egyházkormányunkat s ezen nyugvó alaptörvényeinket, a sérelmet tudjuk orvosolni; de ha magunk sértettük meg, akkor a más által okozott sérelmet aligha lesz jogunk s módunk orvosolni.

Atyák és vezeték, vigyázat az elvek körüli eljárás közben!
R. L.

R Csehországi reformátusok jelen viszonyai.

A napokban összehozott a véletlen egy csehországi református pap fiával, aki itt Szovenszékön van hivatali alkalmasában; megragadtam azonnal az alkalmat, hogy egyetlen eléggé illetékes egyéniől tudjak meg csehországi hitronkaink helyzetéről. Hát bizony nagyon lehangoló, szomorú képet festett az egyházi élet minden látszáról.

Annyit hallottunk már és tudunk, hogy

egyházában, úgy annak léte biztosítva van. És mi kérjük az egyház vezetőit, hogy hirdessék ezt a szószékéről és tartásuk ezt élővé a szivekben. Kérjük ezt az ő atyáikért, az ő mátyrjaikért, a saját életük és boldogulásuk érdekeiért az Atya, Fiu és Szentlélek nevében.”

Az 1848-iki szabadságharc után követező szomorú évtizedben a legfőlegesebb vigasztalás ígéi voltak ezen szavak, de lehetetlen arra nem gondolnunk, hogy nagyon ráillenek a jelenre is és mi erőt és biztatást merítünk a múltból.

Végül is Luther imájával zárja be sorait D'Aubigné Luther, midőn látta, hogy a törökök megsemmisítéssel fenyegetik Magyarországot, így írt: „Íme jön a török egy nagy és hatalmas sereggel, hogy elsöpörje Magyarországot. Óh, Úr Isten, legyen a te kegyelmed e szegény országban. Szegyenítsd meg a bűnt a te nagy hatalmad szerint. Vedd meg egyházadat ellenségeid ellen. Dicsőítsd meg a te fiadat. Ne nézz a mi bűneinkre. Add nekünk a te szentlelkedet és add meg nekünk a te szent igéd igaz és biztos ismeretét. Amen.” Cs S

Hogyan írt egy híres külföldi professzor egyházunk történetéről?

J. H. Merle D'Aubigné dr.-ról, a genfi theol. fakultás elnökéről van szó, aki 1854-ben adta ki „A Protestáns Egyház Története Magyarországon” (History of the Protestant Church in Hungary) c. könyvét, amelyet J. Craig D. D. fordított angol nyelvre, hogy ezáltal megismerje a világ a magyar protestáns egyház történetét. A jelen alkalommal bármilyen kritika is nem lehet feladatunk. Elég annyit megjegyeznünk a munka hátrányául, hogy inkább a testvér evangélikus egyház történetét tárgyalja, mint a református egyházét, bár a reformációtól kezdve szól Erdélyről is, vezetve az egyháztörténelem forrását 1850-ig.

Ha sommi mást nem tekintenénk is, csak magát a mű megjelenési idejét (1854), bátran mondhatjuk, hogy igen elközlegetett az idő egy tudományos angol nyelvű magyar református egyháztörténelem megírására. Megjelenési idejében tag dhatalatlanul nagyszolgálatokat tett D'Aubigné a magyar prot. egyháztörténelem megírásával és minden sorá-

ból érezhetjük a meleg részvételt és testvéri szeretettel egyházunk iránt. Hozzánk intézett bevezetésében így írt: „A keresztény egyháznak két tulajdonsággal kell rendelkeznie: ez egyik: a tekintély, — a másik: a szabadság. Ezen két princípium ugyan ellentétesnek látszik, de mégis szoros összefüggésben van egymással. Az igazi szabadság nem lehet el tekintély nélkül. A róm. kath. egyház egyik fődogmája „a tekintély az egyházban.” Míg a prot. egyház magától az élő Istentől, az ő akaratától derivalja a tekintély elvét. Amit Isten akar, az előtti meg kell hajolnunk és hogy mit akar, az élő Isten, tudakozzuk érte az írásokat, ezek feltárják az Isten akaratát.

Ami a szabadság elvét illeti, erre nézve ezt mondja D'Aubigné: „Nincs protestáns egyház, mely oly sokat szenvedett volna, mint a magyarországi.” Szükséges, hogy Istennek ezen egyháza szíve mélyen igaz őszinteséggel megvallja Lutherrel, amint megvalóították Kálvini és az összes reformátusok, hogy „a mi hitünknek első és fő arculása az, hogy Jézus Krisztus meghalt a mi bűneinkért és feltámadott a mi megigazulásunkért. Ha ez a hit élő princípium az Isten

a református és ág hit. ev. egyház a forradalom után „Csehtestvérek egy háza” cím alatt egyesültek. Ezt azonban csupán a nemzeti fölbuzdulás, tehát politikai rugók teremtették meg minden váltásos tartalom, irány és cél nélkül. Külső szervezet tekintetében ugyiszólv a kezdet kezdetén sem állanak, a hitélet bágyadt, lásult; a hívek tömegét a materialis irányzat ejtette meg és vezeti az atheizmus felé, amelynek ott a nép alsó és felső rétegeiben legtöbb híve van. Igen sokan kiléptek három év leforgása alatt a róm. kath. egyházból, de ezeknek csekély százaléka csatlakozott a protestantizmushoz, egy valamivel nagyobb töredék, baforországi ó német katholicizmus mintájára cseh nemzeti kath. egyház megalapításához fogott, függetlenül magát Rómától és a mi legjelentékenyebb rugó az egész akcióban: szabadvulva a coelibátus békóitól. A kiléptettek tulnyomó része ma is felekezeti nélküli.

Ezek és a kommunizmushoz igen hajló socialdemokraták a pozitív vallásfelekezeteknek határozott, nyílt ellenségei; az állam és egyház elválasztásának, az iskolákból a vallásoktatás kiküszöbölésének lehangosabb szóvivői, eszméik, jel-szavai terjednek, rombolnak, a parlamentben tört hódítottak, a kormányzatra is hatást gyakorolnak s minden államnak legértékesebb legerősebb pillérét rázzák, bontogatják!

Ez ellen szervezetienségében s anyagi erejének hiányában a protestantizmus úgy szólv tehetetlen. Órálló a léttel küzködve meg sem kísérik kifejtetni, vezetni az ódvós ellenhatást, leköti őket a kenyér gondja, többen már oda is hagyták lelkész állásukat és világi pályára mentek, mert a megtízszereződött életszükségleteket a szegényes javadalmazás nem biztosítja 20 25 lelkész állás van üresedésben s nincs a kivétel betöltés. A Prágában felállított theologiai fakultáson van kilenc tanár, de hallgató egy se, a min csodálkozni nem is lehet! 3-4 ezer korona fizetésért ma már a legtisztább idealizmussal sem szánhatja rá magát egyházi szolgálatra senki! A gyülekezetekben rendszeres, törvényrejtő adózás nincs, az önkéntes áldozatkészség bizonytalan és folyton gyengülő alapján nyugszik minden s idegenből várja a segítséget, az életinjekció.

Pontos tanúság és hangos memento ez nekünk: szlovenszkói reformátusoknak, hogy szedjük össze magunkat, biztosítsuk egyházunk jövő lemaradását; ennek módját, eszközeit keressük és teremtsük meg, ha pusztítani nem akarunk! Jó részében még romlatlan, a pusztító epidémiától még érintetlen népünkkel érlessük meg, hogy micsoda sors várakozik rá minden tekintetben, ha vallásos buzgósa és áldozatkészsége elernyed és meghanyatlak! Elő a kurapastoralisál, sikkasztallani a porlepte legyverrel: a bibliaival! A nagy axioma: „Ha az Úr nem építi a házat; hiába fáradoznak az építők” ma imig variálva szól lelkünkhez. „Ha az építők nem munkálkodnak, az Úr meg nem segít.”

Röporter

Közönségünk köréből.

Válasz Sedivy László lelkész urnak.

Nagytiszteletű Lelkész Ur! Sajnálom az idő, amit az Ön e Lap 42. dik számában elienem iri cikkére kell pazarolnom. Ön amellett, hogy bosszúból cselekszik, amikor sorait írja, valótlanságokat állít és levelem tartalmát perfidül meghamisítja. Ön Uram egész másért akar rajtam ütni, mint amit cikkében rólam állít, azzal az erőszakossággal fordítva el a dolgokat, amelyet Öntől személyes érintkezésből megszoktam már. Önt, Uram, az bántja, hogy meguntam már az Ön legkülönfélébb ügyeiben szaladgálni, mint ahogy azt annak előtte tettem. Különbönten nem hamisítaná meg levelemet s nem kovácsolna abból önkényesen tökéti, hogy ellenem kirohanjon.

Ön levelemet meghamisította. Azt írtam Önnék tájékoztatásul és indoklásul államségelyeinek elmaradására vonatkozólag, hogy az Órálló — nem is sejtve, hogy ez alatt Ön rejedzik — kritika tárgyává tette a referátus eljárását a kiutalások körül. Nem értett ugyan a dolghoz, de én indokoltan láttam a lelkész kar elkeseredését s igyekeztem oly formáját találni a kiutalásoknak, amely alkalmas az eljárást meggyorsítani, bár az az előírásnak ellentmond. Ezért adóhivatalok szerint csoportosan állítottam ki az utalványozási fendeleteket a magam felelőségére. Minthogy Ön egyedül tartozik adóhivatalához, kénytelen volt vámi. Megirtam Önnék, hogy már soron van s mihelyt visszatértek, óti. 12 én államségelyelt Ön is meg fogja k pni, ami már is megtörtént. Ön Uram, vagy valóban tájékozatlan, naiv ember vagy pedig rosszakaratu. Önnék, aki naponta megfordult a referátusban 1919 óta alig volt hét, hogy kétszer ne lett volna itt. Önnék volt alkalma megismerni az ügykezelést. Tudnia kellene, hogy ezek az utalványozási fendeletek nem hievernek itt garmadában, melyeket telezés szerinti időben és alkalommal neki lehet ereszteti marokszám a levegőnek, hogy a szél-szárnyain eljussanak kinek kinek az abakába. Önnék tudnia kellene, ha már bírálta is bocsátkozott, hogy ezek mindegyikét szabályszerűen ki kell állítani. Ezek kiállításá bñntetői és anyagi felelőséggel van összekötve. Önnék hihetetlenül téves fogalmat vezet erről az eljárásról!

Ön azt állítja továbbá, hogy én a felelőséget a referens urra hártottam. Ilyet levelemből csak ön képes kiolvasni! Uram, én azt írtam Önnék, kérdezze meg e hivatal főnökét, micsoda teljesítményt tettem én ez év július óta! Írtam is Önnék, de itt tövőbb felvilágosítással szolgálhatok, hogy 1921. július 12 én a zsúpáni hivatalok jelentéseinek beérkezése napján a hűségli fogadalmakról, engedélyezte a minisztérium a ref. lelkészek államségelyeinek folyósítását. Ugyancsak július 18 én nekem osztaltott ki a zsidó egyházi ügy. Az év derekán, a legnagyobb kánikula idején 214 ref. rendes lelkész, 20 s lelkész és 120 rabinus államségelyeinek folyósítását vet-

tem át, annélkül, hogy ezek közül csak egynek is lett volna akár egy fillér is utalva. Július 12-től szeptember 12-ig, tehát rövid két hónap alatt 323 lelkésznek és rabinusnak 1635 kiutalási fendeletet állítottam ki közel két millió korona összegről! Uram, van Önnék fogalma arról, mekkora felelőséget jelent ez? Tudja Ön azt, hogy az utoisó fillérről én számolok!? Uram, ha van halvány fogalma róla, tudja Ön, mit jelentett az, amikor én az eljárást meggyorsítandó az egy adóhivatalhoz tartozó lelkészeket egy ivre fogtam! S Ön azt szerette volna, hogy Önt pl. a nagykaposi adóhivatalhoz illetékes 31 lelkész-társá elé tegyem! Tudja Ön mennyi munkát jelentett a niár kész statisztikai adatoknak ilyeniszérű átcsoportosítása? Tudja Ön, hogy privát lakásomon a késő éjjeli órákig dolgoztam ezen s azt kívánja, hogy figyelmem központját Ön foglalja el?

A legnagyobb kánikula idején, amikor a hivatal szegédmunkaerői is szabadságra mentek, én itt izzadtam csak azért, hogy az egyébként egészen indokoltan türelmetlen lelkész kar minnél előbb megkapja államségelyeit. Hogy Önt ez nem elégíti ki, arról nem tehetek. Magam gépeltem, magam fogalmaztam az utalási fendeleteket, magam íktattam, magam számfejtettem és magam postakünyveltem, csak hogy a munka ne akadjon meg. Kérdezze meg, tanuim rá a püspöki és az esperesi hivatok. Névszerint az alsözempléni, felsözempléni, ungi esperes urak, de tanum rá az Ön egyházmegyéjének Nagyt. esperese is.

Ön panaszkodik és súlyos szemrehányást tesz, hogy Önnék mily csekély a jövedelme. Ezt én az ujjamból nem szophattam ki. Ön oly rengeteget jár ide, hogy ezt közölhetne volna velem. Biztosítom Önt, ha a legnagyobb elfoglaltság idején tudtam külön figyelemmel lenni azokra a lelkészcsaládokra, amelyeknek anyagi helyzete súlyos, úgy Önnel szemben sem tagadtam volna meg ezt. Nem vezet semmiféle bosszu senkivel szemben még oly esetben sem, ahol annak némi alapja volna. Ez különben nyílt régáalom az Ön részéről! Honnan is veszi ezt? Miféle bosszu vezethet engem épen Önnel szemben? Vagy miféle bosszúnak fogják tulajdonítani azok a lelkész urak, akik még ma sem, amikor Ön már ez összes államségelyeit megkapta, ók mai napig sem kapták meg azokat? Hogy Ön bírálta a referátus eljárást? Először is egészen másképen voltam informálva az Órálló kiléte felől, másodsor pedig tudok disztignálni a magam személye és a hivatal között.

De Uram, nemcsak ezek az én teendők, amiket felsoroltam. Ön tudja jól a saját gyakorlatából, aki egy maga több dolgot ad mindenféle utlevél, szabadjegy, egyházi ügy, szőlő-ügy és egyéb ide nem tartozó ügyvel, mint egész egyházmegyéje, amely pedig legnagyobb egész Szlovenszón, hogy nekem egyéb feladataim is vannak, mint az államségelyek folyósításának nehéz felelősége. Naponta átlag 5 hivatalos levélre kell választ adnom s azokat elintéznem.

Eggyektről támentelen. Ide nem is tartozó ügyelintérese. Mindezt csak azért, mert szívesen vagyok mindenkinek segítségére, ha csak lehetek: s hátkal időm engedti.

De Önt Uram nem is az bántja, amit mond. Önt az bántja, hogy nem akarom Önnel kiutalni az árasedésben levő kultikai felkész: állás után járó államsegélyeket. Önt valóban a bosszu kergeti, mert nem engedtem erőszakos fellépésének ebben a kérdésben. Önt bántja Uram, mert nem vagyok hajlandó tűrni, hogy Ön az asztalomon a kezemből ragadja ki az akkáta: es nekem: diktáljon, ahogy azt látogatásának vége felé gyakorolni kezdte. Önt bántja, mert nem rendelkezhet velem úgy, mint az egyháziával szokta. S mikor én a ref. egyház érdekében teljesen lestrapáltam magamat, akkor az Ön kicsinyes és önző céljai miatt az egyházi Lap hasábjain ilyen durva meghurcoltatást kell elütnöm Öntől. Isten áldja Önt Uram.

Bratislava, 1921. október 19.

Stunda István

HIREK.

— Balogh Elemér püspök hazatérkezett Amerikából. Magemlékeztünk annak idején arról, hogy Balogh Elemér, a szlovénki: dunáninneni egyházkerület püspöke, a református egyházak presbiteri világszövetségének egyetemes gyűlésére Amerikába utazott. E gyűlés szeptember hó 16—25-én folyt le Pittsburgban. Püspök ur szeptember 28-án hagyta el Amerikát, hol egy teljes hónapos időzítést több helyütt megfordult és Brémán, Berlinen, Leipzigen és Drezdán át okt. 17-én érkezett vissza székhelyére, Bratislavába. Reméljük, hogy Püspök ur nagy útnak tanulságaival megismerteti lapunk olvasóközönségét is. A hazatérkezett püspök ur fogja Rimaszombatban okt. 30-án a püspökszentelés szertartását végeztetni.

— A tiszaninneni egyházkerület okt. 30-ai ünnepségeinek programja. Az okt. 30-án tartandó egyházker. közgyűléssel kapcsolataiban tájékozásul közöljük a következőket:

1. Az október 29-én (azonibaton) érkezés vonatoknál karizalagos rendezők és cserkészek fogják a rimaszombati állomáson várni és szállásaikra elkalauzolni az érkező vendégeket.
2. Megérkezés és elszállásolás után a felszervezendő lelkész urak jelentkeznek a püspök: hivatalban a felszentelés szertartásának megbeszélése végett.
3. Este 8 órakor közvacsora a légiművész: tornacsarnokában (Ferenczy utca.)
4. Vasárnap reggel (30-án) 8 órakor közgyűlés a Polgári Otvásóház nagyteremében (Kobáry utca), melyre a közgyűlési tagok s beiktatandó tisztviselők pontos megjelölését kérjük. (A közgyűlés felajánlása ugyanon okt. 31-én, hétfőn reggel 8 órakor.)
5. Tíz órakor palástosan átvonulás a ref. templomba istentiszteletre, ahol először a püspökszentelés aktusa, azután az október 30-ai egyházi beszéd: a végül a felszentelés szertartása megy végbe.

6. Isteni tisztelet végeztével az üdvözítő küldöttségek fogadása következik. Időnyeres szemponjtájból ugyancsak a templomban.

7. Egy órákor közebed a városi közönség (nők és férfiak) részvételével a légiművész: tornacsarnokában.

Az ünnepség rendezőbizottsága gondoskodik arról, hogy a közgyűlés tagjai és a vendégek jutányos árért kifogástalan ellátásban részesüljenek.

— Egyetemes ref. egyházunk küldöttségének prahal útja. Mint jeleztük már több ízben, egyetemes egyházunknak több égető szüksége vár megoldásra, melyek okvetlenül állami intézkedéseket igényelnek. E szükségünket előterjesztő s azok teljesítését kérő memorandumaink már elkészültek s ezeket — püspökeink elháríthatatlan akadályoztatása következtében — Patay Károly dunáninneni püspökhelyettes és Idrányi Barna abauj-tornai esperes, mint egyetemes egyházunk küldöttei, e napokban fogják a köztársasági elnöknek átnyújtani.

A ministeriumból. Nagytiszteletű Szerkesztőség! Tájékoztatom céljából kérem közölni a kongruás lelkész urakkal a következőket. Egyre sűrűbben érkeznek hozzám részben magán- részben hivatalos levelek kongrua ügyében. Ezekre nagy számuk miatt, de magán jellegük miatt sem tudok mindegyikre válaszolni. Minthogy valamennyire a leszállított kongruát reklamálja, tisztelettel a következőkről értesitem az érdekelt lelkész urakat: A lelkészi fizetést kiegészítő kongruát úgy, ahogy az ide is lett felterjesztve, a volt egyetemes egyház konventje állapította meg s utálta azt abból az évi pausál összegből, melyet az egyetemes: pénztár az államtól kapott. Az így megállapított és folyósított kongrua összege meghaladja sok lelkész urnál azt az összeget, amely a kongruális törvény értelmében az alap fizetésnek 1600 koronára való kiegészítéséhez szükséges.

Ha mégis törvényben nyugszik a magasaabb összegű kongruát való igény: úgy azt egyedül az egyetemes egyház elnöksége után lehet érvényesíteni a kultuszministeriumban. Ide erre vonatkozó panna: naszaikkal csak oly esetben forduljanak a lelkész urak, ha alapszűkítésük a kultural kongruával együtt nem éri el a 1600 koronát. Mert ebben az esetben feltétlenül helye van a korrekciónak, amit a referátus minden egyes esetben eszközölni fog.

Erzel kapcsolatosan kérem a Nagytiszteletű lelkész urakat, hogy hivatalos dologban ne írjanak privátim, de magán ügyben sem hivatalosan, mert ez sok esetben lehetne lenné teszt a választ. Teljes tisztelettel vagyok: 1921 okt. 14. Stunda István.

A cseh-szlovák egyház első püspöke Gorazel Pavlik még Belgrádban időzik és a kormány megerősítésére vár. E hónap végén fog visszatérni a cseh szlovák köztársaságba. Ugy hírlik, hogy a közel jövőben az egyház teológiai szeminarium-

mát felállítják s az első semesterre való beiratások már folynak az olomücsi egyházmegyei tanácsnál. Ezenkívül egyházi folyóirat kiadását tervezik és könyvkiadóhivatal szándékoznak felállítani a vallási irodalom részére. E hírekkal kapcsolatban önkéntelenül sóhaj száll el ajkunkról: mi régi és szervezett egyház vagyunk és nincs papképzésünk és vallásos irodalmunknak is — csak a vágya él lelkünkben. A tehetetlenségnek vagy a lelki szegénységnek vagyunk-e rabjai?!

— Bizottság a gör. kath. egyházi alapok kezelésére. Szlovénki: köztársasági minisztere bizottságot nevezett ki az eperjesi gör. kath. intézetek állami támogatásának felosztására, amely revidáltni fogja az eddigi gazdálkodást és felügyeletet fog gyakorolni az egyházi alapok felett és az összes püspöki és egyházi javak felett.

— Nincsen eltűnt a felekezeti iskolák céljaira való gyűjtés. Ezt jelenti a korábbi különböző hírlapi közlésekkel szemben a Csl. Olyan általános tiltalmat, mely szerint a teljhatalmu ministerium megtiltotta volna a felekezeti iskolák céljaira való gyűjtést, soha sem — adak ki. Csak annyi felel meg a valóságnak, hogy minden gyűjtésre külön engedélyt kell kérni s szem előtt kell tartani a törvényes eljárást. Eddig is miniszteri engedélyhez s bizonyos törvényes eljárás betartásához voltak kötelezettek a gyűjtések.

Kiadó: A református egyházkerület.

A kiadásért felelős: Réz László.

Pályázat

a derczeni (Bereg) ref. kántor-tantól állásra pályázni lehet november 5-ig. Fizes: Lakás természetben és kert, 11 kat. hold jó szántóföld — haszonélvezete, 4 drb marhalegeltetés, Husz köből buza, 1000 korona készpénz, sídla 500 korona. És az államsegély. Kötelesség: III. IV. V. VI. oszt. mindennapi iskolások és az ismétlők tanítása s az összes kántori szolgálat, Derczeni Ref. lelkész hivatal, u. p. Gát Beregmegye.

ORGONA

pedálos, 4 registerrel, 12600 K és felebb. Principál sipok 1800 K-tól. Bárminemű e szakba vágó javításokat jutányosan, lelkiismeretes pontossággal vállal.

GUNA GYULA

orgona-mechanikus

Orgonahangszernagytelepe: Presov Harmonikumok 1600 K-tól. Kérjen árajánlatot!

Három évi jótállást vállalok.

Nyomatott Gombri Zoltán nyomdájában Rozsnyón

Református Egyház és Iskola

A szlovenszkói és ruszinszkói reformátusok hivatalos lapja.

Elofizetési díjak.		Felolvasó szerkesztő: RÉZ LÁSZLÓ	Szerkesztőség és kiadóhivatal: Rozsnyón, a református lelkeségi hivatalban, hová a kéziratok, előfizetések, hirdetések és az esetleges reklamációk küldendők.
Égész évre — 60 K	Negyed évre — 15 K		
Fél évre — 30 K	Egyes szám ára 1 K 20		

Czinke István és a Tiszáninneri Egyházkerület.

(R. L.) A Szlovenszkói Tiszáninneri Egyházkerület életében az Ur ez 1921-ik esztendejének október hónap 30-ik napja nem-csak nevezetes, de egyenesen feljegyzésre méltó nap.

Ha nem volnának annyira komolyak az idők, mint aminők; ha napról-napra nem váltogatnák egymást a történeti jelentőségű országos, sőt világesemények, mint amennyire változtatják; ha nem foglalnák el lelkeinket oly mértékben a lét problémái, az érzések elfogódásai, a történeti átalakulások khaotikus állapotának átéléséből folyó nagy gondolatok és szenvedések: ódai lendülettel kellene írunk e napról. Mert e napot a Tiszáninneri Egyházkerület életében az ideálokért hevülő lelkek csak szépnak, emelkedettnek láthatják.

Ez az egyházkerületközgyűlést tart e napon a falai közt egykor gályarab lelkészt is, református püspököt is tisztelt Rimaszombat városában. Kálvinista közvéleményünk minő ünnepi hangulatban figyelt — valamikor, a normális viszonyok között még — egy-egy egyházkerületi közgyűlés terme felé!?

Ez az egyházkerület férfiakat iktat hivatalukba e napon, kiket a közbizalom hívott el az egyházi közélet fórumára, — közfunkcionáriusokat ültet a tanácskozás asztalához, kiket szeretetének melegével ünnepel.

Ez az egyházkerület ifju papokat avat e napon apostoli hivatalukba, kik felé, mint egy új generáció lelki vezérei felé, reménykedve tekint az anyaszentegyház.

S mindezekon felül püspököt szentel, főpásztorrá avat e napon egy férfit, akit maga választott el magának főpásztorává.

Csordultig volna a szívünk örömezzéssel ennyi felemelő, kívánatos esemény megérésére, ha — más időket élnénk s ha más csillagok járnának egünkön!!

Igy?!... Örülni — alig tudunk. Olyanok vagyunk, mint a dércsipe virág. Az is behuzza színes szirmai, összezárja illatos kelyhét. Csalja, csalogatja kinyílásra a nap sugara: de nem tud, nem is mer nyiladozni, pompázni. A belső ösztön izgatja: de a külső viszonyok visszaparancsolják...

Kiváncozik, igen, erővel kívánczik arcunkra, ajkunkra az öröm. Büszkéek s boldogok is vagyunk, hogy olyan főpásztort rendelt az Ur a Tiszáninneri Egyházkerületnek, minő **Czinke István**, akinek kicsiny, töredékeny testében erős és nagy lélek él.

Olyan főpásztort, akinek a lelke tele van — ifju kora óta — ideálokkal, a szíve érzéssel, akinek az ajkáról a szó árad, mint az édes méz, akinek látásai és kijelentései színesek, beszédesek, mint a Kelet csudaszép képei, akinek imádságos lelke oly ihletett, mint aminő illatos a májusi virág kelyhe.

Olyan főpásztort, akiben volt idejében és van erő és akarat — bölcseséggel párosulva — népe összeszedésére, a pusztaságban való bujdosás napjában kitartásra ösztökélésre.

Olyan főpásztort, aki nem kívánta soha az eget, de még a földet sem új eszmékkel ostromolni: de nem is másolt sohasem, aki a szellem s a lélek széles mezéjében új ösvényt taposott, akiről egyik méltatója találóan jegyezte fel: „Czinke új formát, új hangot, mondhatni egészen új nyelvet hoz be a magyar imárodalomba. Ő valóságos mestere a nyelvnek.

Báj, hajlékonyság, zengzetesség, fenség, erő és méltóság van nyelvében.” Egy másik könyvről (Református istentiszteleti szertartások) pedig így ír többek között egyik méltatója: „egy rendkívül eredeti, izmos tehetségnek, egy ékesen szóló, evangéliumi szellemű és hiteles lelkésznek valóban mesteri alkotása e mű. Egyes beszédei és imádságai elragadók és feledhetetlenek. Tartalmuknak mélysége és gazdagsága, nyelvüknek bája és zengzetessége hatalmukba ejtik s teljesen meghódítják a szívet és lelket.”

Olyan főpásztort, aki tiszta és éles látásával mindig meglátja a helyes utat, a célavezető eszközöket; aki nem a feltűnésben, nem a minden áron való reprezentálásban, hanem a szellemi irányításban, a lelkivilágosságban kívánja birni és érvényesíteni a vezéri hivatást, aki a főpásztori méltóságot a szolgálatban törekszik a rábízottak érdekében értékessé és áldásossá tenni...

Ha a Tiszáninneri Egyházkerület öröme nem lehetesez időszerint olyan gyönyööző, mint Tokaj kiforrott királyi borának pompás kristályozódása; ha nem lehet is olyan színes és illatos, mint a meleg májusi rét, olyan örömdaltól zengzetes, mint a májusi lombos, virágos völgy: de lehet olyan reménykedő, olyan nemesen emelkedett, mint a tanítványoké a pünkösdi lélek hatása alatt. A lélek, amely a mi főpásztorunk ajkán is megnyiladozik, ma is azt üzeni: menjetek szét a világba, hirdessetek vigasztalást, gyujtsatok régi fényt a világban, ébresszétek fel a szunnyadó lelkeket, erőaitsétek a gyengéket, hirdessetek vigasztalást!...

Üdvözljük a Szlovenszkói Tiszáninneri Egyházkerületet többszörös ünnepnapján!

Aldja Isten testi és lelki erőkkel Czinke István püspökünket, ki első nem csak az egyenlők, de az elhívottak és kiválasztottak között is!

Lapszemle.

A *Slovensky Calvin* szept. 30-án megjelent 9-ik számának majdnem minden cikke nekünk van szentelve.

A vezető cikk a nép vezéreiről szól. A szőlőmunkásokról szóló példázat alapján beszél a kelet-szlovenszkói ref. lelkészekről, akik az Ur örökségét rosszul kezelik; mert kik az okai annak, hogy a szentírás felől a nép tudatlan, kit itéli meg az Ur Jézus, ha az ő élő evangélioma üres formássá válik, kik az okai annak, hogy Prudki, aki meglátogatta a kálvinista községeket, azt írta Amerikába, hogy ott a legnagyobb szomorúság van. Miért van szomorúság, ha ennek a népnek öröksége a Biblia és az Ur szava? Ki rabolta el tőlük ez örökséget? Az Ur nem a népet kárhozná az alacsony vallási életért, hanem a kálvinista papokat, akik a népet elnyomni törekedtek, mind nemzeti, mind vallási téren. Ezek nem az Ur szőlőjére vigyáznak, hanem arra, hogy több jövedelmük, cifra lovaik legyenek. Hogy miképp gondolkoznak a népről, annak bizonyossága egy amerikai magyar pap, aki így szólott: „Ú tudjátok, hogy ezek a szlovákok milyen parasztok.” De ez a paraszti nép felemelte a fejét. A nép igazságot akar, csak a papok nem, a nép azt kívánja, hogy neki az Isten Igéje saját nyelvén hirdettessék, de a papok azt nem akarják, a nép a Krisztusról ismeretet akar szerezni, de ők Őt nem ismerik. Miután eképp jól lehordja a papokat és megdicaéri Stundát, egyelőre nem alkalmazkodik ugyan a példázathoz, nem helyezi kilátásba számukra a példázatbeli szőlőmunkások sorsát, akikről meg van mondva, hogy: „szőlőjét más rendbeli munkásoknak adja, hanem csak a mai generációtól várja a lelki megújodást.

A második cikk a ref. egyházak Pittsbergben tartott gyűlését írja le, ahol hatvanmillió ref. lelket képviseltek a delegátusok. A cikk csak futó leírását adja a gyűlésnek, de így is érdekes. Felsorolja a gyűlés tárgyait: az Isten Igéje, az egyházak egyesülése, a Kálvinizmus és a jelen idők lelke, a kereszténység, mint a nemzeti élethez ereje, szociális kérdések, keresztény nevelés otthon, vasárnapi iskola, a misalók stb. A tárgyalásokból bizonyos optimizmust merít a kereszténység jövőjére nézve. Elmondja továbbá, hogy képviselve volt a gyűlésen Svájc, Hollandia, Németország, Belgium, Franciaország, Itália, Magyarország, Kína, Afrika, India, Korea, Formosa stb. Foglalkozik az egyes felszólalásokkal. Legérdekesebb a magyarországi küldött beszédéről, valamint a mi szlovenszkói delegátusunk szónoklatáról tett gunnyal-leljes megjegyzése. A magyar küldött,

ahogy már náluk szokásban van — írja — sirással kezdte, krokodilusi könnyeket hullatott, elpanaszolta, hogy megcsalták őket a békeszerződés által, hogy a régi Magyarország és a ref. egyház milyen nyomorúságban van most, holott négyszáz esztendőn keresztül védbástyája volt Európának a török ellen s küzdött a katholicizmussal is. Azután politizált. Mikor a nyáron az amerikai és anglikán egyház lelkészei meglátogatták őket, királyokhoz illően fogadták őket. Az a lelkész, aki őket meglátogatta és itt is velük volt, ezt mondta: fogadtak minket mint grófokat és megvendégeltek mint hercegeket. Hogy a hatás nagyobb legyen, meghívták a konferenciára az itteni papokat és egyházakat, akik mintegy huszan voltak, akik hangos tapsal tüntettek a budapesti delegátusok mellett. Hoztak magukkal iratokat is — angol nyelven, melyet minden résztvevőnek szétosztottak, melyben el van számolva az a sok igazságtalanság, mely rajtuk esett. Beszélt a nagy elnyomásról, de hogy ők más nemzeteket száradokon keresztül hogy nyomtak el, arról egy szót sem szólt. A cseh ref. egyház küldötte lefestette a tömeges áttérést a r. kath. egyházból a nemzeti egyházba. Legérdekesebbnek találta azonban Balogh püspököt. Előbb a szemének sem hitt, hogy ott van. De miért, azt is elmondja. Balogh ugyanis azon kezdte a beszédét, hogy a kálvinista tanítás egy a presbyteriánusok tanításával, kálvinista és presbyteriánus az egy. Ehez azért azt a megjegyzést fűzi, hogy ha már ezt egy püspök is elismerte, és pedig a világ reformátusainak a fóruma előtt, akkor el kell hogy ismerjék a papok is, akik az Amerikából visszatér hivatásuk, akik magukat presbyteriánusoknak vallották, a többieket a szószelekből óvták, mert a presbyteriánus külön felekezet.

Megröjja Balogh, mert azt állította, hogy a Szlovenszkóban levő 250 egyházban élő 270,000 reformátusok mind magyarok. Hova lettek hát — kérdezi az író — a szlovákok? Később azonban kiderült a beszédjéből, hogy nem érti ez alatt a Czinke püspökségében levőket, akik között vannak szlovákok is; ezek szeniorátusokat kérve kijelentette, hogy ők ennek felállítását nem fogják kezdeményezni; azonban ha a nép akarja, ám legyen. Balogh felállította azon kívánságokat, amelyek a szlovenszkói ref. egyház létfeltételéi. Ezek: Autonomia egyházak számára, hogy t. i. az egyházi dolgaikba senki be ne avatkozzék, minden egyház részére magyar lelkész, a magyar nyelv használata az istentiszteletnél, magyar iskolák, magyar teológiai szemináriumok stb. Amire az író — aki a szlovákság nemzeti és vallásos érzéseinek ápolását annyira sürgeti — megjegyzi, hogy ha ezeknek csak egy tizede valósulna meg, a magyar sógorok mellett meg sem állhatnánk, oly magasban hordnák a fejüket íme a suum cuque elve. Az önálló szeniorátusra nézve még azt jegyzi meg, hogy a magyarok még ma is belekötnek a mi suverén dolgainkba, amikor szabad államban élünk. Ha az a két vagy három lelkész szemébe merete mondani az igazságot,

hogy a szlovák kálvinistáknak meg kell adni a magukat, akkor azokat terrorizálják és hivatalukból leöklük.

A harmadik nagyobb cikk, Demokratikus-e a kálvinista egyház címet viseli. Feltette a kálvini értelemben vett demokratizmust, de csak azért, hogy ebből kússse, hogy Czinke püspökünk, — bár nem nevezi meg névszerint, de annyira körülírja, hogy ráismerünk — azon eljátsása, hogy ő a lelkészeket éberségre figyelmeztette, egyenesen tyranizmus, mert a püspöknek nem lehet ilyen hatalma. E szemelvényekből is látnivaló, hogy az igazságot némelyek úgy forgatják, amint érdekök követeli. Ilyen lapszemléket ezután is közölni fogunk.

P. M.

A kálvinista szlovákok közt.

III.*)

A Valyócon kapott lőkéstől kedvet kaptunk még valami keservebb dolgot izlelni a magyarokkal vegyes területen. Péntek délután Frinta testvérrel elindultunk Kassáról, kelet felé, egészen Legenye-Mihályig. (a magyar határ mellett) ahol a vaspálya elágazik Mezőlaborc felé s innét az első állomásra Velejtéré érünk. Alkonyodott éppen, kezdett sötétedni, egész hűvös volt. A távoli láthatáron, mintegy kétórai járásnyira magunk előtt látjuk a domb tövében fekvő mai célunkat, Bodzás-Ujlakot. Éppen hogy beérkeztünk oda még a sötétség beállta előtt. Gercsely községen haladunk keresztül, hol egy szép kálvinista templomka van, — a másik templom orosz. A református elem itt magyar érzelmű, míg a görög katolikusok jó szlovákok. A házakon, az ablakok homlokai közt bizanci kereszték. Kiszűn ugyancsak két templom, mindkettő kopott külsővel, különösen a református egy kis kopott kalitka, kis tornyocskával. Itt egy gyors szekér ér utól minket. Fiatal, intelligens amerikai, Bodzás-Ujlakra utazott Katolikus és jó szlovák. Megtakarított nekünk egy kis időt. A község bejáratánál tábla; Zemplinská Zupa, Slovenszko, Novymestky kres. Mala obec: Bodzás-Ujlak. Zemplénme-gye, szlovák ujhelyi járás Bodzás-Ujlak kis község A térképen erősen magyar területnek van jelezve. Kiváncsiak voltunk, való-e? Az udvaron vár a helybeli lelkész és a szomszédos Magyarsas községből Kozma, az öreg lelkész három emberrel. Mindketten megkapták a levelet a Kostnicka Jádnota titkártól, hogy várjanak ránk. De négyülés sehol. „Nem akarnak szót fogadni, nem akarnak jönni.” A helybeli lelkész magyar, a zempléni Kaposról való, magyar községből, csudálatos totsággal beszél, ugyanint tudott. Sárospatakon tanult, mint legtöbbször ezen a vidéken. Még nehezebb volt megérteni a magyarsági öreget, őt szót szót zemplénesen, hármat magyarul, így keverte Mindketten a püspök pártján vannak, nem árulják el, hogy a püspök elrendelte volna bezárni előttünk a templomot, tagadja, hogy minket farkasbőrbe bújtatott bárányak nevezett

* I. és II. közlemény megjelent lapunk 36-ik és 38-ik számában. Szék.

Hivatalos.

Iskolai Referátus Bratislava

Bratislava, 1922. október 21.
59271/I. ai. szám.

1. Államnyelv tanítása nem állami iskolákban.

Minden tanfolyamosságnak. Az ev. egyházi referátusnak, ref. püspöki hivatalnak.

Bratislava és Rimavská-Sobota.

A dunáninneni ref. egyházkerület püspökhelyettese Alsószece a „Református Egyház és Iskola” 1921 okt. 16 ik számában 671—921 sz. a egy körlevelet tett közzé, melynek szövegszerű fordítása a következő: (I. lapunk 42-ik számát.)

Tekintettel az illető püspöki hivatal fenti hirdetményére tudatom, hogy a slovak nyelv nem állami iskolában való kötelező tanításának vélt elhalasztását az iskolai referátus nem engedélyezte és így a 2608/I. sz. a. 1921. jan. 27-én megjelent min. rendelet marad érvényben. Technikai akadály esetén is az iskolai referátus fentartja magának a döntést.

Iskolai ügyek kormányelődje:

Stefánék.

899/1921. sz. Lelkész- és tanítótársaim tájékoztatására közlésem a hivatalhoz érkezett fentebbi rendeletet, nehogy a dunáninneni püspökhelyettes ur jóhiszemű, de Irott rendelethez nem támaszkodó közleménye miatt az az után indulók esetleges kellemetlenségeknél tegyék ki magukat.

Rimaszombat, 1921. október 25.

Czinke István
püspök

HIREK.

Oktober 31-én.

A frigyáda a zsidó ember előtt olyan volt, mint egy szent jelvény, mint egy megszentelt zászló. Ha arra tekintett, azt hitte, hogy magát az Isten látja: bátorsága ismét megacélozódott, hitte erősödött, engedelmissége nem ingadozott többé. A Jordán sem lesz akadály, ha a frigyáda elől megy. Ezért szól Józsué a francsa a papokhoz: **Vegyétek fel a frigyádat és menjetek által a nép előtt.** (Józsué III., 6.)

Oh, magyar református Egyház, október 31-én, a reformáció emléknapján, melyen éppen azt bizonyítod, hogy te a szövetség lédájának a birtokában vagy, hogy te tudod, hol van az Isten és kicsoda az Isten, hogy te kóstoltad az ő jelenlétének jóitéményeit és édességeit és hogy te tisztá világosságban jársz: meg tudod érteni, hogy neked ma különösebben mint bármikor, az a kötelességed hogy járj a népek előtt, mutasd — az utat a sokaságnak?!

Reformátusok! úgy tetszik nekem, hogy ismét szól Józsué eme parancsa s most nekünk szól: **Vegyétek fel a frigyádat és menjetek által a nép előtt!** Nem

csak kötelesség, hanem megtiszteltetés is. A Szent Lélek segítsen bennünket, hogy méltók lehessünk mindkettőre. („Vasárnapról-Vasárnapra.”)

— **A nagyszalontai egyházmegye** száz esztendő fennállása alkalmából 1922. január 11-én nagyszabású ünnepséget rendez. A jubileum megtartását f. évi július 13-án tartott egyházmegyei közgyűlés határozta el s ugyanakkor elhatározta azt is, hogy megratja az egyházmegye történelét és Nagyszalontai református főgimnáziumi internátust létesít, melyhez már több tízezer leles alapítvány áll rendelkezésre.

— **Harangszentelés Tusán.** Szép és lélekemelő ünnepély folyt le Tusán (Zemplén) okt. 16-án, amikor a tusai tót ajku gyülekezet szép áldozatkészéssel öntetett új harangját szentelte fel Virágh József felsőzempléni asperes. A harangszentelés után az egész környékről összesereglett ünneplő közönség a templomba vonult, amelyet zsufolásig megtöltött, ahol kezdetét vette az isteni tisztelet, mely után urvacsoraszítás következett. Az istentisztelet Könyves Kálmán szerelvali lelkész végezte, a templom előtt kb. ezer főnyi sokaságot pedig Jencsik János polyánkai s. lelkész táplálta az Igével. — Ágendázott Szilágyi László migléci lelkész, aki Séra János hardicsai lelkésszel kb. 1200 hívőnek osztotta ki az urvacsorát. Az ünnepélyen jelen 11 környékbeli lelkész jóleső örömmel ismerte el a tusai gyülekezet azon áldozatkészését, amelyet a f. zempléni ref. egyházmegyében elsőként öntetett új harangot 12000 k. értékben, pótlásaként az elvittek, örömmel látta azt az imponálóan megnyilatkozó buzgóságot is, mely, az urvacsorát vevők szokatlanul nagy számában és az „offera” igen tekintélyes összegében nyert kifejezést. (Csaknem fedezte a harang költségeit.) Bárcsak a mi magyar gyülekezeteink hasonló buzgósággal forgódnának az Ur oltárai körül! Illesse elismerés a gyülekezet lelkészét, Nyitrai Lajost, aki ezt a buzgóságot felgyújtotta s aki fáradhatatlan utánjárással az ünnepélyt mind a templomban, mind vendégszerető házában a megjelent közönségre és nagyszámu intelligenciára nézve felelhetetlenné tette.

— **Kisebbségek védelme az egyházak világszövetsége útján.** A nemzetek barátságának az egyházak útján való előmozdítására alakult világszövetség Genfben intézőbizottsági ülést tartott, amelyen **husz állam képviselői** jelentek meg. Sir Willoyby Dickinson főtitkár jelentést mutatott be az utóállamokban tett utjáról, amelynek során főleg a **kisebbségek helyzetét** tanulmányozta. A bizottság elhatározta, hogy a jelentést kiadják az illető államok — Csehország, Szerbia, Románia — osztályainak azzal a kéréssel, hogy kormányaiknál járjanak el a kisebbségek szerződészerű kezelése érdekében. Az illető osztályok jelentései után a szövetség esetleg a nagyszövetségnek is lépéseket tesz a kisebbségek érdekeinek védelmére.

— **Adomány** Lapunk anyagi erősítésére **Kathona László** (Rozsnyó) gó-

mőri egyházmegyei ügyész ur 100 koronát adományozott. Fogadja a köz nevében is hálás köszönetemet áldozathozataláért.

Szerk
— **Mozgósítási hirdetmény** jelent meg s azt hivatalosan lapunk is megkapta közlés végett. E szerint: a köztársaság elnöke a véderőtörvény 23 §-a értelmében elrendelte a csehszlovák köztársaság véderőjének mozgósítását. Ennek következtében a csehszlovák köztársaság egész területén a következők hivatnak be tényleges szolgálatra: Az 1895 évben és később született, tartalékban lévő és a gyalogsághoz, tüzérséghez, lovasághoz, vagy a repülőosztaghoz beosztott összes katonai havidíjasok és legénység. Az 1890 évben és később született, tartalékban lévő és az előbbi pontban fel nem sorolt többi fegyver- és szolgálati nemhez beosztott összes katonai havidíjasok és legénység. A táviró és vasuti ezredbeli, valamint az autósztaghoz beosztottak közül a tartalékban lévő havidíjasok és legénység. Az összes, ezen hirdetményrel tényleges szolgálatra behívottak kötelesek jelen hirdetmény közzététele után 24 órán belül elhagyni lakóhelyüket és a legrövidebb úton és a leggyorsabb módon felkeresni saját kiegészítő (törzs) csapattestüket. — Lovak és szállító eszközök beszállításáról is intézkedik a mozgósítási hirdetmény, vidékenként külön-külön állapítja meg a tennivalókat. A mozgósítás első napja október 27.

Kiadó: **A református egyházkerület.**
A kiadásért felelős: **Réz László.**

Pályázat

a **benkepatonyi** (Pozsonym.) ref. leányegyház **előkönnyörgő** — tanítói állomására. Készpénz 980 K, buza 12 q 50 kgr., irodára 10 K, hét hold (1200 □) szántóföld adóját az egyház fizeti. Más vallásu tanulóktól (átlag 15) fejenként 6 K házikert 1 1/2 p. mérés, L. kás: 3 szoba, zárt konyha, istálló, felszer., sütőkonyha. Stóladíjak. Államsegély. **Kötelesség:** az istentiszteletek, egyházi ügykezelés, kántortantói teendők végzése az egyházker. tanterv és törvény szerint. Az állást a választás érvényre emelése után azonnal el kell foglalni. Szabályszerűen fölszerelt kérvényt alulírotthoz november 15-ig lehet beadni.

Deáki (Pozsonym.) 1921. október 23.
Tóth Kálmán, esperes

ORGONA

pedálos, 4 registerrel, 12600 K és felebb. Principál sípok 1800 K-tól. Bárminemű e szakba vágó javításokat jutányosan, lelkismeretes pontossággal vállal

GUNA GYULA

orgona-mechanikus
Orgonahangszernagytelepe: Presov Harmonikumok 1600 K-tól. Kérjen árajánlatot!

Három évi jótállást vállalok.

Nyomatott Gömöri Zoltán nyomdájában Rozsnyón

Református Egyház és Iskola

A szlovenszkói és ruszinszkói reformátusok hivatalos lapja.

Előfizetési díjak		Felolvasó-szerkesztő RÉZ LÁSZLÓ	Szerkesztőség és kiadóhivatal: Rozsnyó, a református lelkész hivatalában, hová a kéziratok, előfizetések, hirdetések és az esetleges reklámkiadások küldendők.
Egész évre — 60 K	Negyed évre — 15 K		
Fél évre — 30 K	Egyes szám ára 1 K 20		
Megjelenik minden vasárnap.			

Hármas örömnép.

A szlovenszkói tiszáninneni református egyházkerület hármass örömnépe október hó 30-án ment végbe Rimaszombat városában, a rimaszombati ősi református egyház kebelében — úgy, a

az egyházkerület vezetői által megrendezett hármass multra dicsekedéses multra tekintélyt s erőt képviselő református egyház jó előre megterveztek.

Az országos és nemzetközi politikai események, amelyek az egyházkerület ünnepének idejében torlódtak egymásra, némi aggodalmat keltek némelyekben az ünnep sikerülhetése felől. Az aggodalom annyiban valóra is vált, hogy a távolabbi egyházkerület-részekben lakók (az ungl. az a szemléni egyhm.) nem jelenhettek meg az egyházkerület *régen várt* hármass öröm-ünnepén. A messze földről várt hivatalosok s az örvendezni vagyók száma kényszerűen kisebb volt, mint aminő egyébként lett volna. De az öröm s az örömben és hálában egy lélekkel olvadás teljes volt.

A lélekemelő jó és nagy alkalom, az egyházkerület alakulásra a korona-tevés, t. i. a *főgondnok s tisztségviselők hivatalukba iktatása, a püspök felszentelése és ezek mellett az ifjú lelkészek felavatása*, ezeknek egyszerű, de a lelkeket elementáris erővel magával ragadó szertartásai, növelték az egyházkerület egységét s erejét, — emeltek Rimaszombat és vidéke reformátusainak vallásos érzését, a magyarság érzésvilágának fényét és meletét és — reméljük a tapasztalt ünneplés-részletek alapján — az egyházon kívül állók részéről a nagyobb megértést és a megbecsülést.

Eppen ez okból sajnálattal tapasztaltuk az államkormány szlo-

venszkói képviselőtestületének egyházkerületi ünnepünkről történt elmaradását. Egyházunk a *multban* — életének minden egyes határjelző örömnepén élvezte az államhatalom képviselőtestületének jelentését, látuk távolról a *jelenben* is, hogy az államkormány a szlovenszkói egyházak ünneplés aktusait is képviselőtestületével megünnepelte. Hogy a szlov. tiszáninneni ref. egyházkerület határjelző aktusáról *semminő módon* nem vett tudomást: ennek okául mást, mint az országos és nemzetközi politikai események összetorlódását, nem gondolhatunk — a vallás egyenlőség és a demokrácia idejében.

A szlov. tiszáninneni ref. egyházkerület eseményteljes és lelkel-emelő ünnepét a krónikás hűségével örökljük meg a következőkben:

Az ünneplés közgyűlés.

Vasárnap d. e. fél 9 órakor az egyházkerület hivatalos — közgyűlést alkotó — közönsége a Polgári Olvasókör dísztermében gyűlt össze, ahol megjelentek még a szlov. dunáninneni ref. egyházkerület képviselőtestületében *Balogh Elemér* püspök, *Szilassy Béla* főgondnok, *Patay Károly* esperes, püspök-helyettes, Gömör-vármegye küldötségeként *Hanesz Emil* zsupáni tanácsos és *Jurkovicz dr.* vármegyei főjegyző, Rimaszombat előkelő társadalmának tagjai, az egyházkerület lelkészei, tanítói s világ. férfiai nagy számban. — A közgyűlést *Czinke* István püspök imádsággal és *Lukács Géza* főgondnok üdvözléssel nyitották meg.

A közgyűlés megszokulásának formáságai után felolvasta az egyházkerületi főjegyzője a szavazatok felbontására kiküldött bizottság jegyzőkönyvét. Eszerint megválasztották: püspökké *Czinke István*, főgondnokká *Lukács Géza*, papi főjegyzővé *Réz László*, papi aljegyzővé *Paláky Pál*, vil. főjegyzővé dr. *Halmy István*, törv. széki bír., vil. aljegyzővé dr. *Molndr József* rszombati ügyvéd; papi tanács bírökké: — *Hutka József* (Banócs), *Oláh Péter* (M. Bód), *Péter Mihály* (Gálzacs) és *Pósa Lajos* (N. radnóti); vil. tanácsbírókká dr. *Baksay Dezső* (Raszombat), *Mány István* (Misa), dr. *Óvári Pál* (Torna), *Tornaiyay*

Zoltán (Tornalja). A közgyűlés a választásokat megerősítette s kivette mindenk előtt *Lukács Géza* főgondnoktól a törvényben előírt esküt s annak megtörténte után megtartotta a főgondnok az egyházkerület, sőt a szlovenszkói kálvinizmus fejlődésére is vonatkozóan levő, nagyszabású székfoglalóját, melyet az alábbiakban egész terjedelmében közlünk:

Főtiszteletű Egyházkerületi közgyűlés!

Noha szívem mélyében meg vagyok hatva, sőt hálában lebilincselve az egyházkerület lekötelező és mintegy tönkretető módon jelentkező ama bizalomnyilvánítása által, mely személyemet e választásnál környezte, — ha csak arról volna szó, hogy hosszú közpályán forgóidásom ideje alatt a nekem nyújtott megünnepeltetéseket eggyel szaporított, egyházkerületi főgondnokká történt megválasztásom által, — egy perclig, sem haboznék a visszavonulással; — hiaz megünnepeltetéseim nekem elég rész biztosított az isteni gondviselés által. Ámde itt súlyos és nagy felelősséggel párosult kötelességek lerovására hívtam el embertársaim akaratából folyólag; így meg kell próbálkoznom azokkal. —

Lelettem eskümet, s ezzel készségemet is bemutattam; most tehát csupán arról lehet szó, vajjon a reám váró kötelességemet teljesíteni képes leendek-e? mert bár a lélek kész, de előre haladott korom mellett — az engem ért sok megpróbáltatásokat kiállott testem el tudja-e viselni a vállaimra rakott terheket — egyelőre megbírálni képes nem vagyok! Es ha szívem fájdalomra tapasztalni kellene alkalmatlanná lett voltomat — nem fogok késni a konzekvenciák levonásával, tudva azt, hogy ezen állásra egy egész férfi nemes törekvése és odaadó munkája igényeltetik.

Az immár ratifikált békeszerződés alapján a Cseh-Szlovák köztársaság testéhez csatoltatván, kormányunk egyes kívánságához képest el kell válnunk magyarországi felsőbb szervezeteinktől, s a köztársaság kebelében újból megalakítani azokat. E változásnak természetesen nem örvendhetünk már csak azért sem, mivel ez erőnkben gyengít meg! Ámde az adott viszonyokkal számolnunk kell, nekünk kötelességünk új helyzetünkbe belő illeszkedni, és lojálisan teljesíteni államunk iránti kötelemeinket épen úgy, mint amiképen kötelessége az államnak a mi igazainkat megvédeni s jogos kívánságainkat érvényre emelni.

Kifejeztem tehát, miszerint egyházkerületi határozat terén a „sum cuique” alapjára helyezkedem: megadni kívánom az államnak az államát, de viszont követelményem is az, hogy minden jogok gyakorlásának biztosítsák, és mindazon kötelességek pontos lerovását, amelyek minket, magyar reformátusokat, törvények, szerződésnek vagy törvényerőre emelkedett gyakorlat alapján megilletnek az utódállammal szemben.

Meggyőződésemet szemlélve ha vallás nem volna, ilyen létezéséről gondolkodni képtelen. Szomorú szívvel tapasztaltam tehát, már éveket megelőzőleg, a vallás iránti ragaszkodás meggyengülését, és ezzel kapcsolatban az istenféltem nagymértű csökkenését. Ezen áldatlan állapotot a reánk zúdult vérzivataros idők csaknem teljesen elfajították: az emberek szívét szeretetlenség, lelkét a rut önzés töltötte be és a lekipásztorok iránt közeles megérdemelt tisztele: és megbecsülés érzetét a minimálisra szűkítette le.

Lehetséges, hogy ezen sajnálatos viszonyok talán egyes lelkészeink könnyebb gondolkodása is segített megteremteni vagy legalább elősegíteni: értem ez alatt, hogy esetleg egyesek az ugynevezett beamiásót, a lelkeknek templomon kívüli gondozását nem oly mértékben végezték, mint az kívánatos és szükséges lett volna. Szerény nézetem szerint legelső sorban ezen kell segítenünk: épen azért nem elvárnom, de meg is követelem lekipásztorainktól az ez irányban való buzgó és hatékony ténykedéseket, hogy eként hű pásztoraik, bölcs vezetői legyenek a rájuk bízott hívek lelkeinek: gondolkodásaikat, szívük érzelmeit a helyes utra tereljék s ez által Isten országát már itt a földön is megteremteni igyekezzenek.

Ámde jól tudom azt is, hogy csak sorozatával megelégedett egyénekétől követelhetünk kifogástalan munkásságot; hisz az élet mindennapi kenyérérti küzdelem, a család fenntartás és a gyermekek neveléséről való súlyos gond megbénítja még az apostoli hivatottsággal bírókat is. Ha tehát papjainktól sikeres működést kívánunk, biztosítanunk kell részükre is a tisztességes ellátást!

Appellálok ennél fogva ref. egyházunk tagjainak nemesen érző szíveikhez, s kérem egyházaink minden tisztességes gondolkodású hű fiát, hogy késedelem nélküli rendezzék a papi javadalmakat, tegyék lehetővé papjainknak a megváltozott viszonyok közötti tisztességes megélehetését.

Most látjuk csak, mennyire súlyos mulasztást, hogy ne mondjuk — hibát követünk el ifjainknak a külföldre korlátolt számba való kiküldése által: ezen mulasztásnak is tulajdoníthatjuk, hogy minket a fölünk távolabb lakó nemzetek kulturálatlan, talán vad népek tartanak. Főfeladatunk ezen tévhit megváltoztatása: theologusainkat tanulmányainak folytatása céljából lehetőleg nagyobb számban kell külföldre küldeni, hol míg egy oldalról ösmeretöket, tudásukat gyarapítják, kimélyítik, — egyidejűleg megösmertetik sokat szenvedett nemzetünkkel, emellett szoros, sőt szerves összeköttetést kell létesítenünk a külföldi

református jellegű alakulatokkal: előtűk magunkat helyes világításba helyezni, ennek nyomán rokonszervüket s jó indítataikat megnyerni, — mert csakis ezen módok alkalmasak a fölünk táplált bálhiedelmek és kedvezőtlen vélemények megdöntésére, — jóra fordulására.

Azon sajnós körülmény, hogy megüresedhet papi és tanítói állásainkra a csehszlovák hatóságok külföldről — tehát Magyarországon — végzett erők behozatalát nem engedélyezik, ónsúlyai nehezedik vállainkra: mely súlyos bajnak orvoslása csupán egy református jellegű magyar nyelvű theológiának és tanítóképző intézetnek felállítása által történhetik. Elmulaszthatatlanul szükségesnek tartom ennél fogva ezen intézménynek Slovenskó területén való felállítása és fentartása érdekében az anyagi eszközök megszerzését. Jól tudom, hogy ezen cél elérése: súlyos anyagi áldozatokkal kapcsolatos: ámde számítok a reformátusok ősi erényére, vallásos voltára és nemzetiségéhez szívós ragaszkodására s áldozatkészségére, mert tudni való, miszerint ezen intézmények nélkül elsorvadnak ref. egyházaink, és veszélyeztetve volnának fajunk fentartásának lehetőségei is.

Meg kell ősmernem ama tévedésemet, hogy a multban a népiskolák államosításának s a néptanítók állami intézetekben tanulásának ellenese nem valék. Ezen akkoron széles körben tért hódított gondolkodás csaknem végzettsé lett ref. vallásunkra az által, hogy az állami intézetekben végzett tanítóinknak szívébe nem ojtattott be amaz öndutasodó kálvinista hitvallásunkhoz rendületlen ragaszkodás, mely őket is lelkesítette volna a gondozásukra bízott gyermekeknek hasonló szelleme való nevelésére. Feltelesen akarom tehát ezen intézményeknek felekezeti jellegükben meghagyását és fejlesztését a lehetőség legszélsőbb határain belül.

Ezen irányelvek fogják vezérelni főgondnoki ténykedéseimet, ezekhez kérem az egyházkerület oszlopos embereinek, egyházaink nagyjainak és kicsiny embereinek jóakaratu tevéleges részvételét — segítségét: és ha ezeket megnyerni szerencsés lesznek, nem késtem, hogy karöltve haladva bölcs gondokodású főpásztorunkkal — Isten segedelme mellett — eredményesen hasznos szolgálásokat tethetek egyházkerületünknek.

Ebben a hitben és reményben, — megköszönve egyházkerületünk kitüntetését s valóban meg sem érdemelt bizalmának megnyilatkozását, — egyházkerületi főgondnoki állásomat forma szerint is elfogalom.

Ezután Réz László, papi főjegyző, az egyházkerület közönsége nevében így üdvözölte az általános szeretetnek és tiszteletnek örvendő főgondnokot:

Méltóságos Főgondnok Ur!

Ugy érzem, hogy e megszólítás nem fejezi ki azt a benső viszonyt, amely volt eddig is és van ma is Méltóságod és egyházkerületünk közönsége, lelkész, tanítói és világi renden lévő tagjai kö-

zött. Inkább szólíthatam volna *kedves atyánkfődnak, édes testvérünknek, szeretett és szerető jóbárditánknak*. Mert valóban Atyánkfőda, édes testvérünk volt mindezekig a jó és balsorsban, osztályosunk örömben és bánatban s állítom, mert érzem, mi is Méltóságodnak.

Hogy mégis így szólítottam meg — s használok e hidegnek tetsző megszólítási formát: Méltóságos Főgondnok Ur: természet azért, hogy ne csak a szeretetnek, hanem a jó rendnek, a minden fejlődésnek alapját képező *tiszteletnek* is kifejezést adjak: kifejezést adjak annak a jogviszonynak, amelybe lépett Méltóságod mostan elhangzott esküje letételekor egyházkerületünk közönségével. Méltóságossá lett közvéleményünk szemében egyházi téren is; mert a legnemesebb és legfelelősségteljesebb munkára, egyenesen szolgálatra: az Isten országa munkálására s szolgálatára itélte méltónak közvéleményünk. Főgondnokunkká lett, hogy örködjék legbecsebb kincsünk: jogaink és szabadságunk felett!

Főgondnok Ur! A multon épül fel a közönségnek ép' úgy, mint az egyesnek jelene, akár mit hirdet is a mai bölcsesség!

Tudja nagyon jól Főgondnok Ur, hogy a mai gonosz időkben, mikor a hit és erkölcs fundamentum nélkülív, — a lélek hideg és üressé lett, a református lekipásztorok igehirdetésének központi gondolatává ez az Ige lett: *veikezzétek le az ómbert, öltözzétek fel az ujembert*: s ma Méltóságodtól mi még sem ezt kérjük, Méltóságodnak még sem ezt hirdetjük, hanem azt, hogy maradjon nekünk érzelmeiben, gondolkodásában, egész lényében az, aki s ami volt eddig: a Jézus Krisztusban való atyánkfőda, édes testvérünk.

Irántunk való érzésében, — nem jelszavas, de valódi demokratizmusában, puritán kálvinizmusában, baráti jószívűségében szerettük meg ifjú korában, ezekben a tulajdonságaiban nőtt előtűnk naggyá egész mostanáig, a főgondnoki méltóságig: ezekben a tündöklő érényeiben nőtt iránta való *őszinte és igaz szeretetünk* is, az a kincsünk, amelyet most is ajándékképpen hoztunk el és teszünk le ime Méltóságod elé.

Ebben a jegyben üdvözölöm Méltóságos Főgondnok urat, mint kedves atyánkfődát, édes testvérünket, szeretett és szerető jó barátunkat, egyházkerületünk közönsége nevében főgondnoki esküje letétele és széke elfogatása alkalmából és kívánom mindnyájunk nevében, hogy áldja meg Isten Méltóságodat elegendő testi és lelki erővel és tartsa meg nekünk sokáig! Ugy legyen! Ámen,

Ezután a jelenlevő rangidősb esperes, Buzi Márton előolvasása mellett esküt tettek az egyházkerületnek a közgyűlésen megjelenhetett tisztviselői (jegyzők tanács bírók)

A közgyűlésen megjelent küldöttségek üdvözlése után, elnökség az egyházkerületi közgyűlést felfüggesztette és felhívta annak közönségét a püspök és lelkész szentelési istentiszteletre való megjelenésre.

Az Istenlisztelel.

Az egyházker. közgyűlés alkotó tagjai, akikhez csatlakoztak a rimaszombati egyház presbitériuma s a küldötségek, a két püspökkel élükön, megindultak az Impozáns református templom felé. 10 órára, a templomba hívogató harangok zugásának elhallgatása után, érkezett a menet a templom ajtajához, mely előtt a közönség áradata várakozott már a bemenetleire. Rövid percek alatt megtelt a nagy templom ájtatos, ünneplő közönséggel.

A virágokkal és zöld galyakkal festőien felékesített, de még a maga egyszerűségében is ékes és imádságos érzésre készítő templomban elfoglalván ki-ki a helyét, megszólalt az orgona fenséges zenéje. Repült a lelkünk a megtisztult érzések erős szárnyain a magasba. Éreztük, hogy velünk az Isten.

Püspök-szentelés.

A kezdő ének (74. dics. 1—2. v.), a fennálló ének (1. dics. 7. v.) és a köz-ének (37. dics. 1—2.) v. eléneklése után Szűcs Gy. kántor vezetése és orgonakísérete mellett a rszombati vegyeskar adta elő „Óh, mely drága szív, Jézus” („Hozsánna” című énekből) kezdetű éneket adta elő mesterien. Mintha az angyalok kara énekelte volna dicsénetét. Szállt az áhitat szárnyain a közönség lelke Istenhez. A kísérő orgona végső akkordjai alatt kivonult a két püspök és a papi főjegyző az Ur asztalához, hol már az Istenlisztelel kezdetén helyet foglalt a kerület három jelenlévő esperese (Buzi M., Idrányi B. és Virág J.) s kezdetét vette a püspök-szentelés. Balogh Elemér, a dunáninnyi ker. tudós püspöke a következő beszédet intézte a felszentelendő püspökhöz:

A gondviselés a hajós rendelkezésére iránytűt, a bányásznak szövétneket, a vándornak vándorbotot adott. A hajónak viharban, éj sötétjében irányt mutat a mágnestű, a bányásznak a föld mélye kincseit megvilágosítja a szövétnék, a vándor, ha megfáradt, botjára támaszkodhatik, ha megtámadják, botjával védekezhetik.

A püspök hivatása kerületének hajóját vezetni, az üdvösség kincseit kibányászni, az élet megfáradtjait megnyugosztani, a megtámadtakat védelmezni. Hogy e célját elérhesse, az isteni gondviselés iránytűt, szövétnék és vándorbot gyanánt a Szentírást nyújtja kezébe.

Te ezt a gondviselészerű eszközt régen ismered, régen szereted, s mert megszeretted, bizonyára ezentul is ez lesz lelkednek kenyere, — bajodban védőd, fáradságaidban támaszkod, utaidon szövétnéked, irányító mágnésed.

Jó tudnod, hogy az Isten nem hagy el, hanem megsegít, felemel és megszentel munkáidban.

Az Isten emberei se hagynak el. Bizonyosság reá ez a fényes gyülekezet, amely szavaiddban gyönyörködik, tanácsaidat megfogadja, munkáidra Isten áldását kéri.

A testvér keresztényen egyházak se hagynak el. Most jövök tengerentúlról, s hozom az amerikai, angol, skót, ír, francia, búr, svájci, német, és sok más nemzet-

ből való református keteszténynek biztató szövegét: meg ne csüggedjétek!

A föld embere nem: hagy el, mert nem hagyhat el. Ne félj tehát a muló közönyösi, hidegségtől, üres templomoktól. Muló lünet ez. A berlini tudományos egyetem tudós tanárának most iri vallomást és bizonyosságot egy ember, aki előbb a hitetleneket vezette. Tévedtem — úgy mond! — Az embernek nem elég a földi kenyér, a tudás, a külső boldogulás. Ha a lélek táplálék nélkül marad a hitetlenségben, — kárt vall, — a lelket kell táplálni az örök élet kenyérével, Krisztus igazságaival.

Tenéked, püspöktegyházam, ez a nagy, felelősségteljes és nemes feladat jutott: táplálni a megéhezett lelkeket.

Ebben a nemes munkában el nem hagyunk. Vezess te bennünket, Isten vezessen tégedet, Isten áldjon meg tégedet.

Ennek végeztével a papi főjegyző előolvasása mellett letette a törvényben előírt esküt a felszentelő püspök által püspökké megválasztottnak kijelentett *Czinke István*, mely aktus után Czinke I. püspök az Urasztala előtt elhelyezett számlóra térdepelt, s Balogh püspök kézrátétellel s egy bibliai áldással püspökké avatta a megválasztottat s ugyanezt tevék az esperesek is. Könyv ragyogott a gyülekezet szemében ez egyszerű, de mélyen megható szertartás alatt, mely után Balogh E. imádkozott az új püspökért s megáldotta gyülekezetével együtt.

A Polg. Olvasókör dalárdája Bethoven: Dicsőít téged... kezdetű művét adta elő Szűcs kántor vezetése mellett teljes precizitással; a gyülekezet (74. dics. 6. v.) éneke után az új püspök tartotta meg a szószékéről nagy koncepciójú egyházi beszédét, mely a következő:

A harmadik nagy aratás

Püspöki székfoglaló és lelkézszenelő beszéd.

Alapige: Máté 9. 35—38.

Sohase fájt így a szívem, Testvéreim. Ti tudjátok, miért? És sohase éreztem jobban az Imádság szükségét, a mindnyájunkra váró feladat nagyságát, a népünk iránti való mélységes szánalmat, mint ebben a pillanatban.

Lelkem, — mint a jelzőkészülék a földrengést, — megérezte az idők végzetes nyugtalanságát s valami igazabb békesség után sóvárog. S mint egy viharos keszkenőt, úgy terítgeti ki szívem e napon előttek szép színes álmait, eszményeit, szent vágyait, Istenbe vetett törheterlen bizodalmat.

Fogva a Mester kezét, szeretném vele bejárni én is a városokat és falvakat, hirdervén az Istenországának evangéliomát és gyógyítván minden féle betegséget és erőtlenséget a nép között. Az Ő szívével. Az Ő könyörülő nagy lelkével. S az imádság csodatevő erejével. Az aratás urának szent segédelmével.

E közt az elgyötört nép között. Ezek közt a pásztornélkül való juhok között. Ezen a legázóit mezőn — az Üdvözítő felhívására, — végezni egy utolsó takarást, a **harmadik nagy aratást**.

Mert két nagy aratáson már tulvagyunk. A nagy világaratáson s a mezők termésén. Most jó a harmadik nagy

aratás: az erkölcsi világé, a lelki mezőké.

Az első aratás volt a halálé, a másik az emberé, a harmadik lesz az Istené. A gyűlölet vetése, a verejték vetése s a teremtés vetése. Az első vetésből sarjad a gyász, a másikkól sarjad a hállátlanság s a harmadikból? ... Még nem tudom. De hogy mit várok, mit szeretnék, éppen azt óhajtom, úgy, ahogy azt a lelkem megálmodta — a Krisztus lelkének a fényével szivetekre vetíteni.

Nektek és ezeknek az ifju aratóknak, akiket ennek a nagy aratásnak ma neki indítok.

Ahogy végig tekintek a roppant munkamezőn, szinte leroskad a lelkem. És kimondhatatlan szánalom fogja el.

Micsoda pusztulás! Micsoda jégverés járt itt a lelki mezőkön! Micsoda emberfeletti türelemre és határtalan ember-szeretetre lesz annak szüksége, aki itt aratni akar.

Hogy kell szánni és szeretni ezt a népet, hogy sorsán meginduljunk. És megnyílt fog az szenvedni, aki ezeket a lelkeket meg akarja gyógyítani!

Mert a legnagyobb szeretet a legnagyobb szenvedés.

Senkise szeretett jobban bennünket és senki se szenvedett többet e miatt, mint a názáreti orvos.

Sőt most is szenved. Most is ott hullatja könnyeit a sok eltévelyedett város felett — mint hajdan Jeluzsálem felett, — akiket annyiszor akart szárnyai alá gyűteni, de ők nem akarták. Most is fájdalmasan szakad ki szívéből a népet fájlaló ítélet: „Te magad vesztetted el magadat, Izrael! Nem becsültétek meg a ti meglátogatástoknak idejét; nem hallgattátok meg a szeretet szavát.”

Micsoda világosság gyul e fájó panasza elménkben. Micsoda viszhang támad tőle a lelkünkben: Igen, Uram, a saját lelkiismeretünk is azt mondja: te magad vesztetted el magadat, Izrael. Mert nem az a legnagyobb bajotok, hogy a háborut elvesztettétek, hanem hogy az erkölcsi ellendülés fegyvereit leraktátok.

Ó népem, ha megakarsz gyógyulni, ha föl akarsz újra emelkedni: előbb szakasd meg szivedet, sirasd meg a multadat és tartis bünbánatot! Csak ez a lélek elevenéig ható komoly önvizsgálat segíthet még rajtad. Csak ez az egyetlen módja van a meggyógyulásnak, az igazság kiderítésének: a **tetemrehívás**, az Istenítélet. Meg kell mutatni a sebet, rátenni kezünket, hadd lássuk: vérzik-e? Hadd tudjuk meg: ki volt a gyilkosunk, mi volt a megölőnk?

En már tudom: megmondjam?

Megmondom, pedig fáj. Pedig az én szívem is vérrel harmatozik tőle.

En látom a gyilkost. Elszörnyedve látom, hogy nincs többé becsület, nincs megbizhatóság.

Nincs emberszeretet. Nincsen testvériség. Csak fékezhetetlen kapzsiság, magánakvalóság és vad gyűlölködés. A szolidaritás az együvértartozás nagy gondolata elveszett a keresztény világából.

S kialudtak a házi oltárok, s szent órok tüzek, melyeket az órák lelke

gyújtott, az apák hite tápiált s a családi élet tisztasága őrzött.

Oda lett a család nevelő hatása: az édesapa tekintélye, a fiu engedelmissége, az édesanyák tisztelete.

Ma nem a szüle neveli a gyermeket, hanem a gyermek a szülét. A gyermek akarata parancs, szeszélye törvény. Egy tízenkét éves gyermek ma többet ismer az élet élvezetéből, misztériumai-ból, mint mi harminc esztendőskorunkban, sőt némelyikünk egész életében.

S a mi szebbé tette a régi időkét, szelídítette a durvább erkölcsöket, tisztább levegőbe emelte a lelket s beáramnyozta az egész életünket: a nő léleknek ihlete, varázsa, ezer finomsága s a költészet eszményi világa, szélfoszott, mint a kőd. A nő nem ideál többé. Vissza zuhan abba az őskorba, amikor a lelke nem számított, csak a fűgefalevele. Az Irodalomból meg állati lehellet csap felénk és nem a lélek költő illata.

És a vallás? Ez az örök forrás? Minden nagyérzésnek ez a kútjeje, amelyből megújító, megszentelő örök áramlanak, ami nélkül elhervadnak a lélek virágai, kiapadnak az örök élelinek vizei?

Erről talán jobb, ha nem is szólok. Hisz úgy is tudjátok, hogy a vallás már nem a szívekben, csak a formákban él az ünnepekben s a szertartásokban; hogy képmutatás az egész életünk, hazugság az egész műveltségünk, pogány a gondolkodásunk, olyan rengeteg felburjánzott mező az erkölcsi élelünk, annyi rajta az aratni való, a gyógyítani való, hogy azon csak a Krisztus lelkével s türelmével lehet immár segíteni.

De hol kezdjünk hozzá? Hol találjuk meg a titkát ennek a végzetes szerencsételenségnek?

Nem kell ahhoz prófétai lélek, testvéreim, csak egy kis elfogulatlanság s egy kissé mélyebbre, vagy inkább magasabbra tekintet s legott tisztán látjuk, hogy a népek lezüllésének szomorú oka az, hogy nincsenek többé eszményei.

Az ősidők keresték az „ismeretlen Istent”. Akkor az volt a nagy ideál. S mikor megnyílt az ég s az ismeretlen isten, a testet öltött szeretet képében, a Jézus Krisztusban alá szállt a földre: megújított tőle az akkori világ. Eszménykép lett a mennyi Jeruzsálem aláhozása a földre, az Istennek az emberekkel való együttlakozása, a tökéletes békeesség városa.

A középkor eszményképe: a lemondás, az imitáció Christi s a Szentföld visszahódítása. Az új koré a szellem szabadsága, az ember méltósága, a nagy lelki megújodás a reformációban. Még a vérben és bűnben fogantatott nagy franciáforradalomnak is meg volt a maga ideálja: a szabadság, egyenlőség és testvériség glóriás háromsága, bár szabadon hamisítva a Jézus Krisztus után.

Azután jött a két utolsó század a maga hamis isteneivel, melizsói tagadásával, a tisztaletlen harcaival az eddigi szent eszmények ellen. Az emberi nemzet sok ezer esztendőse történetét, küzdelmét, nagy föllángolásait az iszapba taposá. Tagadta, hogy ember valaha

eszmékért és eszményekért lelkesedett volna. Nincs hős, nincs nagy ember, nincs önzetlen felbuzdulás. Akit hősnak, nagy embernek, önfeláldozó marlyrnak hitt és vallott idáig a világ: az mind számító lélek volt. S minden magasznak vélt cselekedetnek az önzés és az anyagi érdek volt az Indítója. A Mózesek, a próféták, az apostolok, reformátorok, a Hunyadiak, a Zrínyi Miklóskok, a bujdosó Rákócziak, a számkivetett honatan Kossuthok mind érdekből cselekedtek, a mit cselekedtek.

Ennek a szörnyű magvetésnek az aratása ért meg a mi szemünk láttára, arcunk pirulására. Ez a pokoli tanítás kiölte a lelket a világból, kiölte a Krisztust a lelkekből s azért nem tud a nép egymásra találni. Nincs, a ki vezesse, nincs ami ihlesse, nincs a ki ember-testvérei Iránt részvétre indítsa. Iróztató sötétben tévelyeg, mert csillaga, az ideál, lehullott az égről s csillag nélkül, Krisztus nélkül úgy elhagyta egyszerre minden szépség a világot, úgy megfakult, úgy eltörpült, úgy kivesszett belőle a lelki nagyság, a lelki nemesség, a tisztaság, a szűz szemérem, mint a hogy kialszik a pirosság naplementekor a keleti égbolton egyszerre, hirtelen, mint egy varázsszóra.

Két földi mécs vezet csak: az indulat s a korlátolt értelem, melynek halvány fénye csak egy arasznyira ha világít, míg a lélek ragyogása egy egész világot átölelt.

S még ebben a szörnyű sötétségben is tudott valami életjelt adni magáról a lélek. Míg lent a vértől és gyűlöletből proslott a föld, fent megjelent az égen — ti is jól láttátok, hisz csak legnap történt — egy hunyó lényű üstökös, mint egy új ideál, hogy új erőt öntsön a láradt harcolókba. Csodáján ez az irás lényelt: „répek önrendelkezési joga.” De soha üstökös ennél gyorsabban lesem tört. Soha irás ennél nagyobb családást nem hozott. Ez volt az ideál nélküli éni sem tudó ember leglelkellenebb félrevezetése. Méltó befejezése e Krisztustalan kornak.

Mivel lehetne ezt a világot meggyógyítani. T? Csak azzal, amivel Krisztus gyógyította. Vissza kell adni az eszményit, vissza kell adni az elvesztett hitét, Vissza kell adni mindenk felett a legragyogóbb eszményképét, a Krisztust, minden emberi tökéletesség eme legtisztább megtestesülését.

O, a ki azt vissza tudná adni, az volna a világ legnagyobb embere, legnagyobb orvosa!

Mivel, ó mivel lehetne azt vissza adni, T?

Csak a Krisztussal magával: az ő nagy hitével s az ő jóságával, az ő országának megépítésével. *„Jézus körüljárja vala a városokat mind és a falvakat, hirdetvén az Isten országának evangéliomát és gyógyítván mindenféle betegséget és erőtlenesget a nép között. Mikor pedig látta vala a sokaságot, könyörületeségre indula rajtok.”*

Ma nincs más orvossága a beteg világ-

nak, a beteg lelkeknek, mint a Krisztus evangélioma, az ő eszményi országának megvalósítása. S a népek szenvedését, gyötretését ma sem lehet mással magváltani, csak a krisztusi jósággal, könyörületeséggel, egyszóval: lélekkel.

Az emberi lélek mélységeinek a a világtörténelem nagy tengerének temérékségében a vallásos érzések, az evangéliumi igazságok azok a Gólfáramok; azok a megszűnés nélkül mozgó vizek, melyek ezt a nagy tengert élővé teszik s a megrohadástól megóvják.

A hit ma is csodákat tehet és ördögöket űzhet. A Krisztus a mal azt lecke előtti versekben a falvakat és városokat járván, csak ruhája érintése meggyógyított egy nagy beteg asszonyt, föltámasztotta egy főember lányát, vissza adta két vaknak látását s egy néma emberből ördögöt űzött ki. S mindezt a hit által. *„Hiszitek-e, kérdi a szerencsétlennél, hogy mindezt megcselekedhetem? Igen, Uram, felelnek azok. És ő mondá: legyen nektek a ti hitetek szerint.”* S a nagybeteg asszonynak azt mondja: *„Bizzál leányom, a te hited megtartott léged.”*

Igen, a hit ma is megtarthat benünket.

És minden emberi nagyság közt legnagyobb a jóság, a könyörületeség. A Krisztus is, mikor látta vala a sokaságot, könyörületeségre indula rajtok. E nélkül nem lehet nagy dolgokat cselekedni, kifosztott léleknek a hitét visszaadni.

Olvasam valahol, hogy egy hindu fejedelem, a ki sokat utazott volt, megbizta az udvari tudósát, hogy mivel a könyvtárát is mindenüvé magával akarja vinni: válogasson ki annyi könyvet a legbecsesebbekből, a mennyit száz helyett tiz teveháton is el lehet szállítani. Az utána következő fejedelem ezt is sokallotta s csak annyi könyvet válogatott ki, amennyi egy tevéen is elfért. A harmadik fejedelem már azzal bizta meg országa legelső emberét, hogy a sok bölcs könyvből szeríveszen számára csak egyetlen egyet, ezt is olyan kicsinyt, a mely a zsebében is elfér. És ez a bölcs ember a sok bölcsességéből, a rengeteg könyvtárból ezt az egyetlen mondatot szúrte le:

„Légy jó mindenkhez!”

Ó, ker, testvérem, légy jó mindenkhez! Légy könyörülő, mint a Krisztus. Másként meg nem gyógyulhatunk, meg nem maradhatunk. Pedig tenger a gyógyítani való, a segíteni való. Egy egész légió hullámzik körülött olyan emberek-ből, akik rád vannak szorulva: a te szálnadra, gyámolításodra; a te jóságodra. Magokban elesnek. Mert nem mindenkinek adatott az a lelki erő, a mit az utolsó évszázad legnagyobb magyarjáról, Tisza Istvábról életrajzában olvasunk: Mintha ércből volna. Büszkén, emelt fővel, de Isten előtt alázatos lélekkel járt kelt az emberek között. Vallásos hite nem csupán a nevelés által volt lelkébe oltva, de ki is küzdötte azt mindazzal a kísértéssel szemben, amitt a modern élet jelent, a keresztény em-

berre nézve." (Angyal Dávid: Tisza I. emlékezete. 191.)

Ah! ezek a modern kísérletek, ezek az ujkori erkölcsök! Ez az örült hajsza — hogy a többről ne szóljak — a legnagyobb modern kísérlet az aranybortu körül. Tudom, nem új jelenség ez. Már a pusztában is így volt. Már akkor is elfelejtkeztek az igaz Istenről egy hitvány bálvány miatt. A kétségbeesés csak az, T! hogy akkor a Mózesek, a népvézérek — a bálványimádás alatt — az örökkévalóval társalogtak, annak törvényeit írták és arcuk az Isteni fenség és közelség fényében lüldölt meg, lelkük az örök erkölcsi igazságok patzával övezte fel magát: ma pedig ők is ott táncolnak — meztelenre vetkőzött lélekkel — a józan ész vesztett népokaság között.

Természetes gyümölcse ez az ideálok elvesztésének a mindenekelőtt a legelső idái, az Istenhit, meghervadásának.

Ilyenkor csak egy ideál marad: maga az ember, a bálványozott én, minden önzésével, minden lelketlenségével, minden alacsonyágával és szegényletes korlátoltságával. Ha nincs Isten, akkor én vagyok itt az Ur, ha nincs erkölcsi törvény: akkor én szánj senkit; a többi ember mind csak arra való, hogy a te javadat s érdekeidet szolgálja. Csak egy világ van: ez, amelyben élünk. Csak egy cél van: minél jobban kihasználni, kiélvezni ezt az egyetlen életet. Hogy mennyit kin és mennyit köny és mennyi gyász jár e hitetlen bölcselkedés nyomán, az nem háborítja ma senkinek az álmát.

Ah, ti új Mózesek, ifjú testvéreim! Mertek-e vállalkozni, hogy ezt a pártító hadat észretérjétek? Van-e elég lelki erőtlök rá, hogy magatok is közéjük ne álljatok? Van-e elég bátorságtök hozzá, hogy a tízparancsalatot, az erkölcsi és vallási törvények kemény köntöbát, ha kell, a lején törjétek össze ennek a hálatlan népnek, hogy Istenéhez térjen?

Vagy nem? Inkább szánjátok meg, inkább sirassátok meg ezt a szegény népet, ezt a megcsallt népet, mikor nem látja senkisémet. A Krisztus is így tett. *"Mikor látta való a sokaságot, könyörüleltségre indula rajtuk."*

Ti majdnem mindannyan a falvakon éltek, a nép közelében. A legtöbben az ekessarván is rajta tartjátok kezeteke. Mert élni kell. Talán olvasátök is a magasztalást, amit egyik legnagyobb írónk ír, aki népünket szereti.

Azt mondja: „Szeretem nézni a szántóvető embert a munkájában. Van abban valami, a mi hasonlít az imádsághoz. Mikor egymás után hasítja a barázdákat, mint az írást a papíroson, mintha ezt írná a természet könyvébe: add meg a mi mindennapi kenyerünket. És az Ur olvassa azt az írást a magasból. Az ő ember történetének első fejezetében érzem magamat, mikor látom, hogy az emberek szánlanak és vetnek. Innen indul meg a művelődésnek hatalmas széles világgjárata és ide fog visszaterüni.” (Gárdonyi: Az én íslám.) Én hozzáteszem: innen fog *ujjászléletni*.

A magyarság megváltásának, új életének a falvól kell kiindulni, a falusi

egyházakból, a természetes őstalból: a földből.

Igaz, hogy itt is sok az aratni való. Itt is elmondhatjuk: Uram, vagy nem tiszta magot vetettél-e a te földedbe: honnét hát ez a sok konkoly?

Valamely ellenségem művelte azt. Igaz, az Isten ellenségei, Azok rontották meg népünket. De én ismerem a fajtámat, nem vesítem el hitemet. Az a talaj, a magyar néplelek, még most is őseréjében szunnyadoz, még ki sincs próbálva, megtermi a jó magot is, akár százannyit is, csak meg kell művelni, mélyebbre szántani — és jobban kell szeretni.

Óh, ne mondjátok azt, hogy nem ismerem őket, hogyha így beszélek. A nép hátatlan és makacs. Megveit az ígét. Óh, testvéreim, mind jól tudom én ezt. Az én szívem is már sokszor volt csordultig a néptől szenvedett méltatlanság miatt... de előttem áll a Krisztus, aki *"látva a sokaságot, könyörüleltségre indula."* sőt meg is tudott halni érte.

Pedig az a sokaság is tele volt erőtlenségekkel, testi lelki fogyatkozásokkal, hitetlenséggel és hálátlansággal, és csufozó őrdögökkel. Azt írja Máté, hogy *"kinevelték őket"* (IX. 24.) A Krisztust. Sőt gyilkolták is. Megkövezték a prófétaikat. És mégis megszánta őket. Éppen azért szánta meg őket.

Szánjátok meg egymást, szánjátok meg a sokaságot, testvéreim. Hiszen magatokon tapasztaljátok egy idő óta, hogy amiatt szenvedtök legtöbbször, hogy itt nem szeret bennünket senki, nem szán meg bennünket senki.

Pedig megszánni az embert: ezt megteheti az is, aki ellenségét nem szereti; a minthogy senki se szereti.

Mindig csüggedve álltam, testvéreim, a Krisztus nagy parancsolata előtt: „szeregsétek még ellenségeiteket is; áldjátok azokat, a kik üteket átkoznak.” Uram, lehetetlen kívánsz gyarló emberektől. De hát nem is kívánja. Csak mint a tökéletes erkölcsiség eszményképét állította a lelkünk elé ezt a nagy óhajtat. Ő maga is beösmerte, hogy ez a világon a legnehezebb feladat, mert ezt veti utána: *"legyetek azért tökéletesek, mint a ti mennyei Atyátök tökéletes."* Anyi, minthogy azt mondaná, ha ezt meg tudnátök csajekedni, olyan tökéletesek volnátök, mint maga az Isten.

De szánni lehet az ellenségünket is. S a magyar nép lelkében benne is buzog ez a szent forrás: a könyörüleltség forrása. Bebizonyította a nagy háboru alatt, mikor ádáz ellenségei foglyait, kik életére törtek, házába fogadta, a tenyerén hordozta, csak hogy feledtesse velök a honlanságot, az idegenséget. Megmutatta ezer éves története alatt, mikor a tenger idön keresztül se hitéért, se nyelveért nem üldözött senkit s ha néha-néha támadtök is egymást, a támadást sohase a magyar nép lelke indította, hanem az idegenből közéjük szakadt vezetök.

Ezt a népet vétek volna engedni, hogy gonoszul elveszen. Ezt a népet szeretni kell, sajnálni kell, ezért a népet dolgozni kell. Ezek közt a lelkek közt gaz-

dag aratása lehet a Krisztusnak, csak *kérjétek az aratásnak Urát, hogy küldjön munkásokat az ő aratásába!* Sokat, igen sokat. Világosítson meg minél több lelket, indítson fel minél több szívet, nemcsak a papokét, hanem mindnyájunkét, mert korszakalotó munka ez, nemzetmegmentő munka ez. Itt már nem elég az apostolok őnfeláldozása, a lelkipásztorok megemésztetése, itt mindenkinek apostollá kell válnia.

Kérjétek az aratás urát, hogy a tanítványok mellé, a hivatalos Igehirdetök mellé támasszon minél több szánakozó lelket, lelki orvosokat. Mindenekelőtt pedig ajánljátök fel az Urnak *magatokat*, a saját gyarló erőtlököt, könyörülök szíveleket. Isten a gyengékben is megdicsóíthati — ha úgy látja jóának — a maga mindenható erejét, kegyelmét. Csak meg kell ragadnunk a kezét, mely elhagyottságunkban egyedül nyul felénk, egyedül segíthet még rajtunk: az Isten kezét. Dolgozzátök és imáthozzátök!

Ajámíltai! Kálvinista magyar népem!

Mozduljon meg bennetek a lélek, mozduljon meg a lelkiismeret. Lássátök meg, hogy bár minden egyházra vár ez a nemzetmentő munka, első sorban mégis a mi egyházunkra. Mi magyar egyház vagyunk és *népegyház* vagyunk a olyan nagy rendeltetéssel, melynek hű betöltéséül függ nemcsak a magyarság, de a körrőlünk élő keleti népek sorsa is. Nálunk minden erőnek a népből, a ti lelketekből kell kisugárzania. Ha ti beállítotök a Krisztus aratói közé, ő kéri fogja az Atyát, hogy küldje el az ő Szentlelkét tíreátök, amelynek szentséges ereje csudákra képes, új világot teremt s egybegyűjt majd sok népeket, kik mondván, *igyénekejlének: Alleluja! Alleluja!*

Testvéreim! Ez az a nagy munka, az a harmadik nagy aratás, mely nemzedékünkre vár. Ez az én lelkem édes álma, szent várakozása. Rend, béke, boldogság csak akkor lesz a földön, ha verejtékes arcunkat megtörölve, elmondhatjuk, hogy nemcsak hirdettük az Isten országának evangéliomát, de meg is gyógyítottuk a beteg lelkeket, újra felállítottuk bennök a két ledöntött olárt: *az Istenét s a családat*: az édes anyákné: s a Jézus Krisztusét. Ettől függ a világ erkölcsi ujjaszlötése.

En, perszem, hogy memém azt mondan, azt remélni, hogy az nekünk sikerülni fog. A siker Istené. Az ujjaszlötés az ő Szentlelké. Mi mindannyian csak eszközök vagyunk az ő szent kezében. De gondolkodó lélekkel és szabad akaratú felruházott eszközök, tehát *erkölcsileg felelős munkásai* a nagy világaratónak, a Jézus Krisztusnak.

Azért munkára T! az ő szent nevében! A fáradságot nem ismerve, az órákat nem számlálva, a hajnalat is, az alkonytot is felhasználva, mint a magyar munkás szokta aratás idején. „A mult elesett hatalmunkból — kiáltja felénk haló porlából a legnagyobb magyar — *de a jövődönnek urai vagyunk*. Ne bajlódjunk azért hiába való álmódózással, de hívjuk a magyarságot szebb virradásra.” (Széchenyi.)

S ha talán kétségek nyugtalanítanák szíveteket, gondoljatok reá, hogy ma október 30-ika van. Szent vigliája a Szentlélek egy korszakos megmozdulásának, a reformációnak. Ma este a harangok azt fogják hirdetni, hogy emlékezzetek emberek! 404 évvel ezelőtt a lélek ereje s az Isten Kegyelme édes gerjedésbe hozta ismét a világ szíve dobogását s a Krisztushoz térítelte vissza.

Mit félnétek azért, ó kicsinyhitűek? Az a lélek ma is mindenható és ma is munkálkodik. Csak nyissátok meg számára a ti szíveteket s adjátok oda Istennek munkatársakul magatokat.

Még ma. Ha az Ő szavát hallandjátok. Ha lelketekben megcsendült az isteni elhívás.

Ha mindenki kiveszi a maga részét ebből a szent felelősségből, ebből a lelki korszakos aratásból s ha szíve szerint tudja kérni az aratás Urát, s az imádság angyala átszáll még egyszer a kifosztott lelkeken, mint a nyári mezők felett az esteli harangszó: akkor... ó én hiszem, testvéreim, hogy akkor lesz még egyszer ünnep a világon. Ámen.

Ezután, a püspök így imádkozott:

Áldd meg Uristen a te népedet és tedd ismét naggyá!

A lelkeket öleld körül világosságoddal, a szíveteket hintsd meg irgalommal, mint hajnali harmattal.

Onts lelket a világba s add vissza a Krisztust!

Szánj meg Atyánk minket, mert igen szenvedünk.

Fáj a szívünk, de ez szent fájdalom, mert a bűn miatt fáj, a szegény eget.

Elborított a keserűség árja, a balsors tengere, de hisszük, hogy ebben a tengerben gyöngy terem: új élet gyöngyei.

Óh, jó nekünk Atyánk, hogy így megajándál. Hiszen Szent Fiad is előbb keresztet hordozott s csak úgy mehetett be az ő dicsőségebe.

Visszük mi is, Atyánk, a mi keresztünket, visszük a megváltás felé. És ha roskadoznánk, jójj, szállj alá és segíts! Hajtsd meg egedet, nyujtsd le szent kezedet és töröld le arcunkról a könyvet, a hulló verejtéket.

A lelkek láthatatlan mélységében építsd tovább a Te országot, az Isten országát, a szentek egységét, a Krisztus királyságát. És küldj hű lelkeket, lelkes munkásokat, támassz ügyednek a népből új apostolokat, akik életükkel világoskodjanak, szívökkel lényileknek s úgy tanítsák meg a kicsinyhitűt bizni, sohasem csüggedni, a szenvedésben is a Te jóságos lelkedre ösmerni s a bajokon győzni.

Tartsd meg Ur Isten az anya-szentegyházát, virágoztasd a gyülekezeteket, szenteld meg a tagokat s a főket, tedd hivekké a tanítókat és a pásztorokat.

A kormányon ülőkbe s a törvénytevőkbe adj igazságnak lelkét, adj — több szeretetet. Csak reád nézzenek, csak téged féljenek, aki minden népnek sorsát a kezében tartod s aki egyedül vagy örök.

Ezt a várost, Atyánk, s a mi falvainkat és városainkat, mindmind valamenhyit, őrizd meg és áldd meg! Hogy oltalmad alatt lehessen mindenik a békeség városa, az Isten lakóhelye, melynek napja Te vagy s törvénye a Krisztus.

A mi fiaink és leányaink szívét is, óh, vedd szent kezembe s tedd egy-egy-oltárrá, tedd egy szebb és boldogabb jövőndő drága zálogává.

Legyen békesség, Felséges Isten, Anyaszentegyházban, Oltalmazz minket minden háborunkban. Ámen.

A gyülekezet megáldása után a vegyeskar Chole: "Isten ki fent uralkodik" kezdetű éneket adta elő s az után gyülekezeti ének (235 dics. 3. v.) zárta be a püspök-avatást szertartást.

A lelkészszentelés.

A gyülekezeti ének utolsó sora alatt Czinke István püspök újból megjelent a papi főjegyző kíséretében az Urasztala előtt. S kezdetét vette 18. Ifju lelkész felszentelése, akiknek a nevel a következők: Az *abaujtonnai* egyházmegyéből: Gyarmathy Béla körtvélyes-almási, Hörcsik András péderi, Kóródy Andor bódvavendégi, Kovács Lajos nádasdi, Kozár Sándor tarcsavejközi, Kőszeghy Gábor tornagörgői, Mesko Dezső beszteri, Szöke István Jabloncai lelkészek; a *felsőzempleni* egyházmegyéből: Csátary Gyula kolbásai, Kerekes Kálmán nagytoronyi lelkészek; a *gömöri* egyházmegyéből: Baraxa Lajos berzsetei, Császár Imre rimaszécsi, Iván József zeherjei, Molnár Sámuel szalóczi, Pósa Béla felsővályi, Seres Zoltán szkarosi, Szaniszló János nemesmartonfalai, Tóth Sándor sajkóeszt lelkészek.

A püspök az őt jellemző ékes szóval a főpásztori intelmeket intézte az Urasztalát körülállt ifju lelkészekhez:

Testvéreim! Péter apostollal szólok hozzátok. *"Aki ki vagytok választva az Atya Isten élve rendelése szerint, a Lélek megszentelésében engedjétek messzre és Jézus Krisztus vérével való meghintésre: Kegyelem és békeség adassék nektek bőségesen."* (1 Pét. 1. 2.)

Némelyitek rég várja már ezt a pillanatot, mikor lelke tiszta szándékaira, mellyel a próféta örökébe lépett, a hitet is leteheti és szent esküvéllel fel is esküdni arra a zászlóra, amely alatt elődeitek a gályákra vonultak.

Én nem tartóztalak benneteket tovább. Aki annyiból nem értett, amennyit a világ legszebb emelvényéről, a templomi szószékről az imént előtökbe adtam; akiknek a lelke a Megváltó lelkétől most tüzet nem fogott, szíve az Ő jóságától meg nem illetődött: annak tovább ugys hiába beszélnek.

Csak megkérdezlek tehát benneteket:

1. *Ereztétek-e mikor e pályára léptetek, magatokban a lélek indítását és benvő sugallatra, isteni elhívásra hallgatva választottátok-e magajoknak a lelkipásztori munkát? Igen?*

2. *Készek vagytok-e hát magatokat esküvel kötelezni arra, hogy a keresztényen vallásnak a Szentírásban foglalt tiszta tudományát református egyházunk hitelvel szerint fogjátok hirdetni, követni s ha kell érte meg is áldoztatni? Igen?*

Tehát esküdjetek!

Az ifju lelkészek a püspök felhívására letették — főjegyző előolvasása mellett — papi esküjüket, majd a püspök, a három (említett) esperessel együtt, kézzel, az Urasztala körül térdelve, az Urasztal felavatta szent és nemes szolgálatokra, mely aktus után a felszentelt lelkészek *éneklésben* kérték magukra a szentlélek kegyelmét és dicsőítették a mennyei Atyát. Végül a püspök megáldotta a felszentelt ifju lelkipásztorokat.

A 137 dics. 6. 7. verseinek gyülekezeti éneklésével értek véget a könyvekig megható istentiszteleti szertartások.

Tisztelgés a püspök előtt.

Istentisztelet után, időkimélés okából, a templomban fogadta a felszentelt püspök a tisztelegni kívánó küldötségeket a következő sorrendben: 1. A tiszáninneni egyházkerület Lukács Géza főgondnok vezetése alatt. 2. A rimaszombati presbitérium Simon Mihály lelkész és Süteő István főgondnok vezetése alatt (25 éves rimaszombati lelkészkedése alkalmából üdvözölte a presb. nevében Simon M. lelkész a szeretett és tisztelt püspököt). 3. A róm. kath. egyház Széman Endre pápai praelátus vezetésével. 4. Az ág. hitv. ev. egyház Gyürky Pál lelkész vezetésével. 5. Az lsz. egyház Dickmann László hitk. elnök vezetésével. 6. A gömöri ref. egyházmegye Buzi Márton esperes vezetésével. 7. A dunáninneni egyházkerület Balogh Elemér püspök vezetésével. 8. A felszentelt lelkészek Csátary Gyula kolbásai lelkész vezetésével. 9. A vármegye Hancs Emil zsupáni tanácsos vezetésével. 10. Rimaszombati városa Dr. Vladár József polgármester-helyettes vezetésével. 11. Egyesült prot. főgimn. Loys Ödön igazgató vezetésével. 12. Rimaszombati és vidéke nőegylete Dr. Vallentyini Dezső vezetésével. 13. Ref. tanítók B. cske Bálint vezetésével. 14. A rimaszombati áll. el. fiu- és leányiskola Mátolcsy Pál igazgató vezetésével. 15. A polgári olvasókör Törkölly József körli ügyész vezetésével. 16. A kath. olvasóegylet Váry János elnök vezetésével. 17. Rimaszombati ker. Munkásbiztosító Pénztár Buday Ödön igazgató vezetésével. 18. A rimaszombati ref. leánykör Herényi Juliska vezetésével.

A közebed

A lelki eledellel gazdagon megelégtelt közönség, mire a templomi funkcióknak vége lett, testi eledel után is vágyakozott. Ebben is volt bő része. Az ünnep rendezősége közebedről gondoskodott a főgimnázium tornacsarnokában, melyen kétszázhuszan vettek részt. — A megszentelt érzésű ember szelid s nemes vidámsága jellemezte a közhangulatot. Nők is részt vettek a közebeden; magyar ruhába öltözött rimaszombati szép leányok szolgálták fel a kitűnő ételeket s ezek a körülmények szilpompássá, aminő a kellemes nyári természet, alakították a nagy csarnokot, amelyben a népes közebed lefolyt.

Megnyiladoztak a szívek s szólt az ajkáról a beszéd az ebéd alatt. Elsőnek *Ilyés László* köszöntötte fel az egyházkerület megválasztott tisztségviselői karát, élén a püspökkel és főgondnokkal. *Lukács Géza* a kálvinista közvéleményért üritett pohárt. *Dr Kovács László* a felekezetek képviselőit éllette. *Dr Veress Samu* a vendégekérr, *Idrányi Barna* a dunáninneni egyházker. küldöttségéért mondott köszöntőt. *Széman Endre* róm. kath. apátplébános a felekezeti egyetértésért, *Gyürky Pál* ág. hitv. ev. lelkész *Czinke István* püspök feleségéért s egész családjáért üritette pohárt. *Czinke István* püspök megható beszédében az ifjú felszentelt papokat éllette. *Balogh Elemér* *Czinke Istvánra*, *Singer Rezső* rabbi *Dr Kovács Lászlóra*, rimaszombati volt polgármesterre mondtak köszöntőket. *Patay Károly* esperes, *Kemény Lajos* ág. ev. lelkész mondtak még határos pohárköszöntőket.

A közebed belenyult a késő esteli órákba — az ifjak vidám kedélyének buzogása mellett.

Egy szép nap mélyen vallásos érzésének emelkedettségével és kellemes emlékeivel lettünk gazdagabbak, kik a rimaszombati hármas örömnépen részt vettünk.

A kálvinista egyház életéből Szlovenszón.*)

A kálvinista egyház magyar előkelőségeinek tonykedése Szlovenszón az 1918. évi fordulat óta. — A tiszáninneni egyházkerület közgyűlése Rimaszombaton.

Rimaszombat, okt. 31. 1921.

A huszadik század kezdetével a volt Magyarországon 2.441.142 kálvinista volt. A magyar statisztika szerint volt 98,24% magyar, 1,02% német és 0,74% szlovák 5 egyházkerületben. 56 esperességben 2418 templommal és 1977 lelkésszel. Azonban ezen statisztika hamis és a cseh-tesztvérek papjainak a szlovák nép között legutóbbi tett látogatásából tudjuk, hogyan magyarosították a szlovákokat.

Az 1918. évi októberi fordulat váratlanul érte a kálvinistákat és egészen a múlt év feléig, a míg Magyarország a békeszerződéseket nem írta alá, a tel-

*) A „Národné Noviny“ 1921. november 3-ik. számából vettük át.

E cikk tele van téves adatokkal; technikai okok gátolnak ez időszert a téves adatok helyreigazításában, mit következő számunkban fogunk megtenni. Szerk.

jes negáció álláspontjára helyezkedtek. A múlt évi július hó 1-én Miskolcon volt konventjük (tiszamelléki egyházkerület) és július 16-án (a dunáninneni egyházkerület). Az elsőt jelen volt a mostani rimaszombati püspök, *Czinke István* és *Lukács Géza* egyházfelügyelő is. A konvent résztvevői kinyilatkoztatták, hogy az utódállamok határait nem ismerik el, különféle föltételeket szabtak, de tényleg ezen időtől kezdve tárgyalásokba bocsájtották az új államokkal. Erdélyi püspökök letette az esküt a román királynak. Szlovenszón a tiszáninneni és a dunáninneni egyházkerületek töredékei vannak. (A kormánynak keleti és nyugati egyházkerületeknek kellene ezeket neveznie).

Az új államokba 989.268 kálvinista jutott. Legtöbb Romániába. Republikánkba közel 250.000 és pedig a tiszáninneni kerületben 93.773 lélek 1074 egyházban (39% a az egész egyházkerületnek): Ungvár, Felső-Zemplén egészén, Abauj-tornából 29 egyház, Alsó-Zemplérből 11, Gömörből 36; Magyarországon maradt 9. A dunáninneni kerületben van 85.212 lélek 86 egyházban és néhány ezer a Kárpáti Rusinban.

A magyarországi gyűlésezések után a kálvinistáknak Szlovenszón voltak tanácskozmányai, az 1920. évi szeptember 8-án a két egyházkerületnek Rimaszombaton volt közös tanácskozmánya, a melyből memorandumot adtak a Cseh-Szlovák kormánynak. Iggyekeztek menteni, ami menthető volt, különösen a volt Magyarország összes kálvinistáinak egyházi egységét kívánták, egységes segélyalappal Budapesten a papok és tanítók részére és amikor ez nem ment, püspököket választottak maguknak (Balogh Elemér Bratiszlaván és *Czinke István* Rimaszombaton, akik letették a fogadalmat, rendezték az egyházkerületek és esperességek ügyeit és tárgyaltak Budapesten a közös alap likvidációjáról. Az után tárgyaltak a miniszteriummal Bratiszlaván a kálvinista egyházi ügyek referátumának szervezetről, a középiskolákról és a teológiáról (nyilvánvalóan Rimaszombaton).

Ez évi október hó 31-én volt a tiszáninneni egyházkerületnek közgyűlése Rimaszombaton. Már az előző napon is volt tanácskozás a gimnáziumban.

Reggel 8 órakor a résztvevők a Polgári Körben gyűltek össze, hol a funkcionáriusokat választották meg. Egyházfelügyelővé továbbra is a volt főispánt *Lukács Gézát* választották meg. Azután üdvözölték a zsupáni hivatal képviselőit, felolvasták az ev. egyházak referensének *Smkovicznak* és az ev. püspöknek *Janoskának* levelét és a templomba vonultak, a hol a nyugati egyházkerület püspöke felszentelte az új püspököt, a helyi lelkész *Czinke Istvánt*. *Czinke* azonnal mondott temperamentumos prédikációt, melyben hangsúlyozza, hogy a kálvinista hit magyar hit, hogy a kálvinistáknak kell Szlovenszón megőrizni a magyar nyelvet és a magyar kulturát. Azután üdvözölték a püspököt: *Balogh püspök* és a dunáninneni egyházkerület képviselői, mindkét kerület világi felügye-

lői, az esperesek és egyes egyházak és pedig a helybeli katolikus, evangélikus és zsidó egyházak, továbbá az egyesületek. A világi képviselők közül első helyen a zupa képviselői. Azok üdvözlétre adott válaszában kinyilatkoztatta a püspök, hogy a kálvinisták loyális polgárai a Cs. sz. republikának, követelik azonban a nyelvi, kulturális és egyházi szabadságot. Ezután következett a város és még sokan. Eközben a kar többször énekelte. Ezután berekesztették a közgyűlést.

Nem lehet itt rekriminálni és lelemlíteni ama sok félreértést, amely leginkább a papoknak a politikában való helytelen avatkozásából keletkezett, azoknak magyarországi protestálásaik és külföldi memorandumai. Nem lehet a püspök szemére vetni az ő politikai múltját és színészes fellépését az ő Tátrai imájával, az 1920 évi április 11-ki választó gyűlésen Rimaszombaton elmondott beszédjét, az 1921 évi július 3-án Szentiványiék zászlójának felszentelésénél mondott imáját, amidőn dicsőítette a magyar állam színeit. Minek arról beszélni, hogy csak Gömörből is sok pap van kompromittálva a legutóbbi mozgalmakban és némelyek már hővőzőn vannak. (Az egyházi alkotmány 143. §-a: a papok tartózkodjanak politikai demonstrációktól)

Ezután a legrövidebb idő alatt előkészítik a zsinatot a mely hivatal van az egyház viszonyait megállapítani. A bratislavai püspök: *Balogh ép* most érkezett haza Amerikából a kálvinisták 11-ik világkongresszusából, a hol az egyesülés tekintetében megállapodtak, *Cinke* püspök memorandumot készített (a Magyarországból nemrég érkezett sekretárius segítségével) amelyet el fog vinni a köztársaság elnökének. Itt nagy feladata lesz az államnak, mert ezentul a kálvinista egyházi ügyekre olyan befolyása lesz, amelyet most biztosít magának,

Figyelemre méltó, hogy ezen ügyrel nem foglalkozik eléggé sem a szlovák, sem a cseh nyilvánosság azon időben, a midőn keleten hallani a szlovák kálvinisták kétségbeesett kiáltásait, amidőn a Szlovenszky Kálvin amerikai folyóirat dorombol a felelős körök lelkiismeretén. Idején való foglalkozni ezen ügygel.

Hivatalos.

A szlovenszói tiszáninneni ref. egyház.
904/1921. püspöki hivataliati.

Valamennyi egyházközségnek.

A közmunkaügyi referátus megkeresése folytán hozom tudomására az egyházközségeknek, hogy építkezéseknél s más hasonló munkálatoknál a drágaság letérése érdekében a munkálatok hirdetések, versenyfolyások után adassanak ki a vállalkozóknak.

Ez által is előmozdítatik a szabadságverseny, ami maga után vonja az árak esését. E felhívás az 1921. március 11-én kelt 61. sz. törvény szellemében történik.

Rimaszombat 1921. nov. 2.

Czinke István
püspök.

Ref. püspöki hivatalnak

Rim.-Sobota.

790. sz. a kelt Nagy Géza vajkóci ref. lelkész kongrua-ügyében tett felterjesztésére van szerencsém újólag rámutatni a következőkre:

Ugy maga a lelkész az általa s az esperesi hivatal által megerősített kérdésében, mint az esperesi hivatal is a maga összegző kimutatásában az ő alapfizetése gymanit 869 kor alapfizetést mutat ki. Ennek alapján a kongrua-törvény szerint őt fizetési-elégítés címén 731 korona illeti meg.

Hogy miért és milyen külön indokolásai élvezett ő 1131-65 fill. kongruát annak előtte, azt én nem tudom, arra vonatkozólag adatai között semmiféle indokolás nem található. Ehez való joga tehát teljesen ismeretlen előttem. Ismételt hangsúlyozom, a kimutatott, de nem indokolt kongrua-igényt is ellentmond a kongrua-törvénynek. Lehetetlen, hogy valahol ne legyen annak a magasabb igénynek a jogi alapja úgy ebben az esetben, valamint a többi lelkészeknél is, akinél hasonló eset fordult elő. Mert lehetetlen, hogy valakinek magasabb kongruára volt igénye, azt élvezte is, kimutatni azt azonban sem az esperesi, sem a püspöki hivatalok sem ebben, sem a többi esetben nem tudják. Menyynyivel kevésbé térhetek el én a kongrua-törvénytől, amikor a lelkészek alapfizetését illetőleg sincs más adalékom, mint az esperesi kimutatások. Egyetlen egy egyedül irányadó, mert a magyar kultuszminisztérium által elfogadott „B” iv sincs egyetlen egy lelkésznél sem. Ugy hogy én teljesen az esperesi hivatalok kimutatásainak hitelességére támaszkodom, abban a reményben, hogy azokat alapul elfogja fogadni az év végén a számvéveségi elnökség is. Mikor így áll a dolog, az esperesi hivatalok azzal csak rontják az irányban való hitelességüket, amikor egyfelől más alapot mutatnak ki alapfizetés tétele alatt s mást, ennek az alapnak ellentmondó kongrua-igényt igazolnak, anélkül, hogy csak egy esetben indokolják, hogy a kongrua törvénytől eltérőleg miért kapott ez s ez a lelkész magasabb kongruát? Én azt hiszem s ebben a püspöki hivatal valószínűleg részletes tájékoztatással szorgálhatna, hogy ezek a magasabb összegű kongruák az államsegély mellett a közalapból lettek kiegészítve méltányos esetekben. Az egyház pauszál összeget kapott kongrua címén s ebből, valamint a közalap megfelelő évi kamataiból fordított lelkészi fizetés kiegészítése címén. De ez aztán már nem tisztán államsegély, hanem államsegély és egyházi segély! Nem tudom, tényleg így áll-e a dolog, de más magyarázatot erre nézve nem tudok találni. Ha az egyház ill. egyházi alap felett jog rendelkezni, a most mutatkozó hiányt fogja tudni pótolni, feltéve, ha úgy áll a dolog, ahogy én képelem s ahogy az eddigiekből tudom.

Hálás volnék a püspöki hivatalnak, ha e tekintetben valami tájékoztatást nyújtana. Főleg arra a kérdésre szeretnék válaazni, hogy mivel van, illetve volt indokolva a kongruánál a kongrua

törvénytől való eltérés? Az állam adott-e magasabb összegű kongruát, mint a mennyit a kongrua-törvény előír, vagy pedig tényleg az egyházi közalap is hozzájárult a kongrua felemeléséhez! Mert annyi nem elég indoklásul, hogy x. y. lelkész a püspöki hivataltól kongrua-címén évi 1131 kor 65 fillért vett fel, jól-leh t lelkészi alapfizetése 869 korona.

Végül, ha a Kultuszminisztérium a maga tárcájára rendeletileg engedélyezett állandó hatállyal magasabb fizetékiegészítést, ugy kérem ennek a felkutatását, mert ez olyan alap volna, amelyen el lehetne aztán indulni.

1921. október 24.

Teljes tisztelettel:

Stunda sk.

900/1921 sz. Hivatalos lapunk utján közöltetik a nt. esperes urakkal azzal a felhívással, hogy a benne felvetett fontos kérdésre nézve — az érdekelt lelkészi hivatalokat illetőleg — a püspöki hivatalnak sürgős felvilágosítást adjanak. Rimaszombat 1921. okt. 26.

Czinke István
püspök.

Közönségünk köréből.

„Si fecisti: Nega”!

Ezen recept szerint akarná magát tisztára mosni a nyilvánosság előtt Stunda ur, akinek eljárását szóvá tettem.

Mindenről, csak arról nem beszélt, hogy ha igazán nem volt tendencia és malicia abban a furfangos „adóhivatali csoportosításban,” miképpen történetelt meg négy ízbeni reklamációm, esperes és püspök sürgetése dacára is, hogy az adóhivatalok csoportján három ízben is végigment újból és újból, de reám egyszer se került a szó! Az az ügyetlen mentsége sem igaz, hogy egyedül a nyitrai adóhivatal az, ahova csak egy lelkész tartozik, mert a pozsonyi somorjai, verebélyi is ugyanilyen — és vajjon ez lehetne ésszerű ok arra, hogy a három utalványozást processusson minden alkalommal kilökessék, félretolassák a „csoportból”? Az az állítása se igaz, mely szerint nem is sejtette, hogy nagy szűkségem van az illetményekre! Azt tudta, hogy készpénz fizetésű, városi, lelkész vagyok, tehát akkor 1600 koronán alul van a fizetésem; tudta, hogy két előző évi illetményeink vissza vannak tartva, sőt azt is elpanaszoltam, hogy szabad jegyemet, hitoktatói díjamat megvonták s magamnak kell előttem nem nagy misztóm gondozásának költségeit, sőt tudta azt is, hogy szőlőm természetben milyen óriási kárt tett a katonaság (egy ízben megtette Stunda ur, hogy az irodájától 10 lépésnyire levő katonai ügyosztályban megkérdetzte, miként áll az ügy. Más privát ügyem nem is volt. Ezt hánytorgatja tehát és ezt lujja lel nagy szolgálatkészségnek!) Mindezek nem alterálták Stunda urat abban, hogy amidőn Patay K. püspök-helyettes ur szept. 30-án személyesen inerpellálta: azt a harmadik mentséget hebegte, hogy „tisztá véletlenség” illetményemnek visszatartása! Hát ha van „perfidia” a világon, akkor ez már iga-

zán az! Hat reklamáció után még volt bátorsága „véletlenség”-ről beszélni!!

Miután kapkodása és tehetetlenségében még azt a ráfogást is kiosztotta, hogy jogos rekriminációmnak „Önzés” a rugója: ezen sillány insinuáció is méltán sorakozik az előbbiekhöz. Állítja hogy meghurcoltatásának az volna az oka, hogy „nem akarja kiutalni az üresedésben levő ruttkai lelkészi állás után járó állámsegélyeket” Ugyan hányak t és miféléket??

Én legalább egyiket sem kértem privátim! Az egyházi hatóság tudtommal csak a kongrua kiutalása iránt tett felterjesztést s erre nézve hangsúlyozzuk, hogy ez indokolt! A lelkészi fizetés Ruttkán 800 korona, melyhez 800 K. kiegészítés jár. A 196 kilométerre fekvő missiónak lelkészi gondozásáért, — a midőn egy egy ut 176 koronába kerül és ezt legalább 12-szer kell évenként megtenni — hogy önzés-e igényelni a teljes javadalmat, ami ilyen formán még a kész kiadásokat se fedezi — arról beszéljen az az „Önzetlen” Stunda ur, aki miniszteri titkári fizetése mellett „becsoportosítja” magát a lelkészeket megillető illetmények lajtsromába is.

Nyitra 1921 nov. 2.

Sedivy László ref. lelkész.

HIREK.

— Jelen számunk terjedelme nyolc oldal.

— A szlovesszói egyetemes református egyház küldöttsége Balogh Elemér püspök és Idrányi Barna esperes személyében f. hó 2-án Bratislavába utaztak s onnan híhetőleg Práhába is.

— Lelkészek bevonulása. A napi lapokból olvassuk, hogy a már felszentelt, illetőleg állásban lévő lelkészek további intézkedésig, nem tartoznak bevonulni. A bevonulási rendelet csak a theologusokra vonatkozik.

— Egyházkerületi közgyűlés. A szlov. tiszáninneri ref. egyházkerület október hó 31-én folytatta közgyűlését; e folytatólagos közgyűlésétl tudósításunkat a jövő számban fogjuk hozni.

— A tiszáninneri egyházkerület lelkészszenteléséről — bizonyára a forgalmi nehézségek miatt — elmaradt 25 ifju lelképásztor. Sajnálatos, különösen azok részéről, akik Gömörben, még pedig Rimaszombat közelében laktak.

— Kérem Kérem a lelkész urakat, az Egyetemes, Névtár céljaira szétküldött kérdőíveket ne hozzám, hanem az illetékes esperesi hivatalokhoz méltó-tassanak vissza küldeni. Réz László.

— Felhívás. Újólag kérem t. olvasóinkat és az egyházak előjáróit, hogy hátrátékos előfizetéseiket, ugyszintén hírdetési díjajkat szíveskedjenek haladéktalanul beküldeni, hogy lapunk megjelentetésében fenakadás ne történjék. A fenakadás, illetve a lap meg nem jelen-tethetése, nem volna dicséret mellettünk.

Szerk.

Kiadó: A református egyházkerület.

A kiadásért felelős: Réz László.

Nyomatott Gömör: Zoltán nyomdájában Rozsnyón

Református Egyház és Iskola

A szlovenszkói és ruszinszkói reformátusok hivatalos lapja.

Előfizetési díjak
 Egész évre — 80 K Negyed évre — 16 K
 Fél évre — 30 K Egyes szám ára 1 K 20
 Megjelenik minden vásárnap

Felelős szerkesztő:
RÉZ LÁSZLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Rozsnyón, a református lelkesítési hivatalban, hová a kéziratok, előfizetések, hirdetések és az esetleges reklamációk küldendők.

A nagy felelőség.

Czinke István püspökről azt olvassuk, hogy kis testében erős, nagy lélek lakozik. Bizonyára ez a férfi, mielőtt elkötözte volna magát a püspöki eskü szavaival elhivatása hűségese betöltésére, tudta, hogy miért és kikért vállalja gyöngye testére a súlyos keresztet. Tudta, hogy mint lelkésznek ügyelnie kell az övéire jó és balsorsban, tudta bizonyára, hogy a püspöki szék elfoglalásával megszorodik bár övéinek száma, de felelősége is nagyobbodik Isten és emberek előtt.

Igen, a püspöki szék elfoglalása nagy felelőséggel jár, különösen ezekben a rendkívüli, történelmi időkben. És azt hiszem, azért is vállalta magára Czinke István a püspökséget, mert a rendkívüli idők nagy felelőségét megérezte erős lelke. Kálvinista jellemével, gyülekezeteinek szeretetével övezve, adja a Mindanható, hogy a szlovenszkói tiszáninnyi egyházkerületet vezesse oda, a hova fenkölt gondolataival nagy, erős lelke vágyakozik.

Mikor püspököt választott magának a szlovenszkói tiszáninnyi egyházkerület, bizonyára tudatában volt annak, hogy miért szervezkedett s miért választott magának vezért vagy mondjuk pásztor. Felelőségük tudatában érezték, hogy nem lehet egynek sem elpusztulni a nyájából, érezték, hogy az összetartásban lehet csak erő s épen ezért tömörültek. Hogy a tömörülés simán menti-e, nem tudhatjuk egész bizonyosan, de sejtethetjük onnan, hogy egy akaratlan valának, mert dicsónás hang nem jutott ide Szlovenszkóból. Milyen boldogok lehetnénk mi, ruszinszkói reformátusok, ha rólunk is így lehetne nyilatkozni!

De mi erre érdemtelene vagyunk, mi még kapkodunk, reánk igazán illik, hogy ketten három féle képen gondolkozunk és tisztünkkel járó felelőségünkről tudni nem akarnak. Volna-e helye most a személyeskedésnek, a gyanúsításnak, a mikor össze kellene dobbani minden

szívnek. Hát egyházi téren is érvényesül a régi közmondás? Miért nem haladunk mi ruszinszkói reformátusok azon az uton, amelyre ráléptek azok a többiek, kik szintén elszakadtak a régiektől? Miért nem látjuk meg, hogy igyekeznek egy-egy kerületbe szervezkedve református hittestvéreink építeni tovább egyházunkat, hogy a munka féibe ne szakadjon? Talán mi különbek vagyunk ezektől, hiszen a jövőbe látással mi sem birunk Óvatosak vagyunk, mert nagy a felelőség, mely reánk hármaszik. Igaz, a felelőség nagy minden új alakulásért, de még nagyobb lehet azokra nézve, kik ellene vannak s megakarják állítani a rohanó eseményeket. Miért lehet ez utóbbiakra nézve nagyobb a felelőség? Pusztán csak azért, mert egyházi új alakulataink mind a kényszerítő helyzet hatása alatt jöttek létre. Ugyan ki gondolna más körülmények között széttagozódásra, a régi kötelékek felbontására, de mert az adott helyzet így kívánja, sőt parancsolja, ez elől kitérni nem lehet.

A felelőséget át kell gondolni mindannyiunknak (lelkészeknek és nem lelkészeknek egyaránt), kik valami szolgálatot teszünk egyházunkért egyházunknak. Ha van próféta, ki belát a jövőbe, álljon elő, a prófétának ez a hivatása. Nehémiás nem télenül kesereg, de munkára sarkalja népét. Jeremiástól ugye tanulhatunk ma is. Talán elég lenne már az ingadozásból, csalóka ábrándozásokból, mert az egyszerű tény, hogy valakit felelőség fog terhelni, mindazokért a nélkülözésekért, melyeket az egyházaknak (természetesen a benne élőknek is) át kell szenvedniök. Ha a kormányzóság is új alakulást kér rőlünk, ha ajkunkra vettük mi is a szervezkedést, akkor csak sajnálni lehet, hogy kátyuba jutottunk. Vagy úgy teszünk, mint az az ember, aki az eke szarvára vetette kezét, de folytonosan hátra tekint. Az Úr ítélte hangzik felette. Kálvin nem diálkodott, nem puhatólódzott, hanem bátran tette az elhatározó lépéseket, mert látta, hogy az egyházépítésben fáradhatatlannak kell lennie.

Amikor a szlovenszkói tiszáninnyi

egyh. kerület áradozó örömmel iktatja történelmi dátummá okt. 30 át, mert egy jó pásztor, biztos kormányos veszi kezébe az új egyházker. vezetését, ugyanakkor vessünk csak számot magunkkal mi ruszinszkói reformátusok is: jobb lesz-e az, ha mindenki kormányozni fog (most ez is megeshetik) vagy egy olyan pásztor áll gyülekezeteink élére, ki érzi lelkében az elhivatás nagy felelőségét s tántoríthatatlan erővel viszi át a megpróbáltatásokon egyházunk hajóját a boldogabb hazá felé.

Siposs Imre ref. lelkész.

Magunkról.

— Reflexiók a „Národnie Noviny“ nov. 3-iki számában megjelent „A kálvinista egyház életéből Szlovenszkón“ c. cikkere.

A modern ember és a modern intézmények — amennyiben tiszta erkölcsi alapon állanak — a nyilvánosságtól nem félnek, még csak nem is húzódoznak attól. Hiszen a nyilvánosságnak jótévő, mondhatni, éltető hatása van az egészséges szervezetekre, éppen úgy, mint a szabad levegőnek az egészséges ember testi szervezetére.

A mi kálvinista egyházunk egyenesen a nyilvánosság egyháza. Alig van oly ügyünk, amelyet ne magunk vinnök a nyilvánosság elé. Demokratikus, valódi népegyház vagyunk. A sajtóorgánumokat, mint a nyilvánosság modern hegyeit, sokra becsöljük; tehetségünk mértéke szerint magunk is igénybe vesszük, használtuk megalakulásunk óta. E tekintetben a művelődéstörténet tesz tanúbizonyosságot arról, hogy valósággal uttörők, példa voltunk — hogy csak egyházi vonatkozásban szóljunk — a más egyházaknak is.

Minket, kálvinistákat, tehát nem érint kellemetlenül, ha egyházunkkal s ennek ügyeivel a nyilvánosság, vagy annak tevékeny tényezői, a sajtó-organumok foglalkoznak is. Sőt örülünk, mert a sajtónak rólunk való megemlékezése rendszerint alkalmul szolgál magának a sajtónak is, de nekünk is arra, hogy a mi vallási, erkölcsi, egyháztársadalmi stb. elveinkről, a mi tiszta demokratizmusunkról elmondjunk egyet-mást. Csak egy a kívánságunk a nyilvánosság tényezőitől, az, hogy helyes adatok alapján helyes és tiszta világlátásba állítsák be egy-

háunkat, törekvéseinket és mindenek felett, hogy — ha bármely okból nem tudnak velünk szemben jóindulatnak lenni — ne legyenek tendenciózusok, főleg rosszindulatok.

Ezt az elemi, minimális kívánságot nem találtuk meg a Náródnie Noviny 1. évi nov. 3-iki számában velünk, szlovenszkói kálvinista egyházzal foglalkozó cikkében.

A cikkben közölt statisztikai adatok részben csak *hozzávetőlegések* s nagyon *felületesek*. Ezt nem rójjuk fel a cikk alaphibájának, elvi ez a cikk új-ságoknak készült: már pedig az új-ságokról — sajnos — az a nagyon ferde véleményük van még az újság-cikk-írók nagyrészének is, hogy ezeknek a cikkeknek nem kell feltétlenül nagyon alaposnak lenniük. Azonban az az állítás, hogy ezen (1. i. magyar) statisztika hamis és a cseh testvérek pap-jainak a szlovák nép között legutóbb tett látogatásából tudjuk, hogyan magyarosították a szlovákokat — legalább is *téves* beállítás. Azt akarja ezzel a cikk kifejezni, hogy többszlovák nyelvű kálvinista volt. Annyira nem volt több, hogy még azok közül is, akik szlovák nyelveknek voltak feltüntetve, sokan voltaképpen nem mások, mint *elszlovákosodott magyarok*. Kétségbevonhatatlan bizonyítékok erre a kiválóan magyar családnevek. Ezeknek magyar *ősiségét* sok esetben okmányszerűen is ki lehet mutatni.

A cikknek a szlovenszkói kálvinista egyházi életre vonatkozó viaszapillatásával — bár több tévedés van a cikk e részében is — nem foglalkozunk, mert az a rész — nem lévén adatszerű s így külföldi hitelenségű — lényegtelen. A szervezkedés tényére kell a súlyt fektetnünk

s azt kell tiszta villáglításba helyeznünk.

A trianoni békeszerződés ratifikálása után fogott hozzá egész természetesen leg a szlovenszkói reformátusság a szervezkedéshez: de nem azért, hogy *menteni igyekeztek, ami menthető volt*; a szervezkedésnek aztán természetes folyamánya volt a püspök, főgondnok s a többi tisztviselő választása. Erre pedig az új államalakulatból folyó államhoz való új viszony és az egyházi törvényes alap és a minden fejlődés alapját képező jörend biztosítása, *nem pedig a hatalmi vagy anyagi hasznossági elv gyakorlati alkalmazása* indította a reformátusokat.

A szlov. tisztánimeni ref. egyházkerületnek Rimaszombatban a Polgári Olvasókörben (és nem a gimnáziumban) folyó évi okt. 30. és 31-ikén volt a közgyűlése. Nem a közgyűlés választotta meg a funkcionáriusokat (helyesebben az egyházkerület elnökségét és tisztviselőit), hanem azokat az egyházkerület kebelébe tartozó egyházak, a *törvényben előírt módon*, választották. Az egyházker. közgyűlés a választásokat csak megerősítette s a megválasztottakat hivatalukba *beiktatta*. Itt jegyezzük meg, hogy *Lukács Géza* nem egyházfelügyelő, hanem *főgondnok* s őt nem mint volt főispánt, de *mint régi, kipróbált hűségű és buzgósságu református világi vezető egyéniséget* választották meg az egyházak főgondnokká. Meg. miltjük, hogy *Lukács Géza* a görögri ref. egyházmegyének évlizedeken keresztül buzgó és tisztelt tisztviselője, hosszú éveken át *gondnoka* volt. Tehát inkább *mint régi hű egyházmegyei gondnokot* tisztelték meg az egyházak bizalmukkal, mikor egyházker. főgondnokká választották *Nem politika, de*

magas és tiszta egyházi elv érvényesül a választásban.

Az a beállítás, amely a *Czinke* 1. püspök székfoglaló predikációjára, a papoknak a politikában való részvételére, a püspök politikai multjára, *szinésziés* (?) fellépésére, imádságaira, beszédeire, a papoknak *„hűvösön”* való lételére vonatkozik, bizony tendenciózus és nem kelthet a református közvéleményben megnyugtató érzéseket. Az efféle emlékezések, mint beállítások, míg egyelőre nem tárgyilagosságok, nem hűen jellemzők, addig másfelől éppen ezért *bdntók* és mindenre alkalmasak, csak a konzolidálásra nem.

A „szlovák kálvinisták kétségbe ejtő kiáltásait” eddig még nem hallottuk s ma sem halljuk, pedig figyeljük természetesen a jeleket, annyival inkább a kiáltásokat. A református egyházi hatóságok *hűséges gondot visellek* mindenkor a szlovák nyelvű kálvinistákra, ezt a cseh testvérek kiküldött papjai is megállapíthatták. Hogy tehát mi miatt volna okuk kétségbeejtő kiáltásokra, nem tudjuk. Vallásos szükségleteik kielégítést nyertek minden időben a saját nyelvükön. Számuk nem is kevesebb, mint volt bármely időben.

A „Slovensky Kálvin” amerikai folyóirat törekvéseit ismerjük. De azok mesterségesek. Mi semmi szentírás szerű és természetes kíváncságnak ellene nem állunk, még a szlovák egyházmegye létesítésének sem, csak ez utóbbit nem fogjuk kezdeményezni, *mert nem látunk rá okot*, nem találunk benne *valás-erkölcsi szempontból* semmi előnyt, tehát nem találjuk e törekvést természetesnek.

Jegyzőkönyvek, mint történelmi kut-források.

Pár héttel ezelőtt felette kedves dolgokat hozott a posta. Rég nem látott, három év óta fájdalmasan nélkülözött egyházkerületi és egyházmegyei nyomtatott jegyzőkönyveket. A szlovenszkói dunáninnyi ref. egyházkerület és a barsi ref. egyházmegye mult és jelenévi jegyzőkönyveit.

Köszönel Bihary Kálmán barsi em főjegyző urnak szives figyeiméért, hogy komáromi egyházmegyéhez tartozásom dacára is megküldötte traktusai jegyzőkönyvüket.

Ha valaha volt szükség az egyházi jegyzőkönyveknek nyomtatásban való kiadására, akkor most *és* éppen ezeknek a kiadása elsőrendű szükséglet. Késő szá-zadok ezekre fognak hivatkozni, mint elsőrendű kutforrásokra.

Oh vajha érdemükhöz méltólag megőriztetnének az idő viszontagságai ellen! Mennyi fájdalmas és mégis buzdító tanulság, minő *kegyes* és mégis dicső esemény van ezekben a jegyzőkönyvekben a ref. lelkészek önlelélő hazaszeretetéről, hithűségéről, a nyomorgatás-sok, nehéz próbák, szinte kétségbeejtő körülmények között!

Oh gályaraboknak méltó utódal, mint *udjatek* ti megbizonyítani benső, lelki

erőitöket, mikor a külső hatalom és ár-mány a poklokban minden eszközeit elő szölitja ellenetek!

Sohase voltam emberimádó, sőt mindig izellenségnek tartottam az élő nagyoknak hízélgő dicsőitését, de most szinte kötelességemnek tartom, hogy nem a jelen kornak, hanem a késő utókor-nak felhívjam figyelmét arra az önmeg-tagadó, lelkiszervedésekben, fájdal-mak-ban, csalódásokban, kicsinyes gáncsve-tésésekben gazdag fáradszatos küzde-lemre, mellyel *Patay Károly* barsi espe-res, a dunáninnyi ref. egyházkerület által megbízott helyettes püspök a szlo-venszkói dunáninnyi ref. egyházkerületet megszervezte és vezette nomcsak az új püspöknek beiktatásáig, hanem még azon-tul is hónapokon keresztül, míg az új püspök amerikai kongresszuson időzött.

Bizony, ha *Patay Károly* helyettes püspök szabadon cselekedhetett volna, akkor a lelkészek és egyházak nem ve-szítettek volna el két évi államsegélyü-kei, nem lettek volna kiteve annyit fáj-dalmas támadásnak felőlől és alulról, nem agyonvérrezett szívvel mentek volna sokan tenplomba hirdetni az örökélet evangéliomát.

Kényelmes, biztos és magas heiyről, régi jó ismerősök társaságából könnyű üzeneteket küldeni, tanácsokat osztogatni, sőt tegyelimivel fenyegetőzni. *Patay* a

főpásztor nélkül maradt gyülekezeteknek védelmezőjük, közbenjárójuk a legnehe-zebb körülmények között. Valóban a hi-tetlenség, közömbösség, reménytelenség pusztaságain szedegette össze a földet rázó szerencsétlenség által szétszört csoportokat.

Igazán Krisztusi szenvedésekről tesz-nek bizonyosságot ezek a jegyzőkönyvek.

Hadd mutassak be egynehány adatot, hogy majd a történetirő könnyebben el-igazodhassék.

Barsi em 1920. június 1 én tartott közgyűlés esperesi megnyitójában ez olvasható: *Elszékittatva az egyetemes egy-házról, kerületről, egyiktől sem kapva csak egy sort is*, magunkra maradtunk, a felelőség minden sulya minket terhelt, de különösen az esperes. Elhallgatnánk sok sérelmet. Hogy gyakran zaklatásnak voltunk kiteve; hogy lelkészeink mily önmegtágadással tűrték azt, miszerint minden pálya embere megtalálta többlet jövedelmét, csak mi veszítettük el járán-dóságainknak egy tekintélyes részét; hogy *odaát a kormány kimondotta, misze-rint a megszállott terület tisztviselői itt kapják meg az államtól nekik járó fizetésüket* s mi mégis nem kapjuk meg sem itt, sem a másik oldalról. De egyebként is most nincs kerület, talán még püspök sem (Német István püspök ekkor már átment Komárom városának

Végül még egyet: a kritikát tisztelben tartjuk, mert ezt magunk is gyakoroljuk. Csak a kritika gyakorlásában jóindulatot, elfogulatlanságot és az igazság szolgálatát kérjük kritikásainktól.

Események — Feljegyzések.

A szlov. tiszáninneni egyházkerület október hó 31-én folytatta tanácskozásait ugyancsak a rimaszombati Polgári Olvasókör nagytermében. Mindenek előtt az egyházker. tiszviselőkre beadott szavazatok felbontására kiküldött bizottság jegyzőkönyvével kapcsolatban tudomásul vette a közgyűlés, hogy Halmy István nyug. törvényszéki bíró, vil. főjegyzővé történt megválasztását, közszónetének kifejezése kapcsán, nem fogadta el s ezért az üresedésben maradt vil. főjegyzői állásra új szavazás rendeltetett el. Azok a presbitériumok, amelyek egyházkerületi tiszviselőkre szavazatokat nem adtak, vagy nem küldtek be, mulasztásait igazolására szólították fel.

Az előnkli előterjesztések során tudomásul vette — a szavazati bontó bizottság jegyzőkönyvi jelentése alapján — a közgyűlés, hogy zsinati képviselőül megválasztottak: Idrányi Barna, Péter Mihály, Réz László, Szűcs István, Buzi Márton, Pataky Pál, Oláh Péter rendes lelkész —, Szalay László, Tomaliay Zoltán, Bernáth Zoltán, dr. Kovács László, dr. Baksay Dezso, dr. Halmy István, dr. Ováry Pál rendes világi —, dr. Magda Sandor, Kereasztyur József, Simon Mihály, Virág József, Pósa Lajos, Lengyel József, Iszák Imre lelkész pót —, Bornemiza Elemér, Minay István, Thuránsszky Tihámér, dr. Kathona László, dr. Zehery István, Siposs Bertalan, Vass Ádám világi pót.

a Duna jobb parti részébe, ott bérelt lakást) így a legfőbb egyházi hatóság az egyházmegye, melynek éreznie kell, hogy itt a cselekvés ideje.

U. a. jkv. eszperai jelentésében: Elsővén minden anyagi segítyől, mely gyülekezeteinket, lelkészeinket, özvegyeinket megillette, igyekeztem el bajon valamelyes módon átutalással vagy a pénz áthozatalával segíteni s el is mentem személyesen Pápára, hol azonban nem utaltatott ki esedékes józandóságunk azon az okon, mert minden egyesről nem nyújthatam nyugtát... az anyémre pedig ki nem volt adható. — Minden fillérünket kézhez vehettük volna egy kis jóakarattal... s kellő támogatás minden részről kellett volna csak hozzá!

Az eszperai jelentésből kifolyólag a barsi em. közgyűlése kimondotta határozatát, hogy: Midőn az egyházi életben teljes csend van, semmi mozgalom, semmi életjel sehol nem látszik, a bekövetkezendő káros eseményekért való felelősség tudatában érzik a közgyűlések, hogy valamit tenni kell, hogy elszakítva a kerületől, az egységes egyháztól, a kezdeményező lépést a kibontakozásra meg kell tenni. Polyr. köv.

Boros Kálmán

képviselőkké. — Becske Bálint tanítói rendes — és Rozgonyi István tanítói pót-képviselővé. S a megválasztottakat zsinati képviselőül igazoltaknak jelentette ki a közgyűlés. Azokat a presbiteriumokat pedig, amelyek nem küldtek szavazatokat, felhívta közgyűlés mulasztásuk igazolására.

A „Continental” biztósító részvénytársaság jelentését tudomásul vette a közgyűlés, s egyben felhívta a biztárságot, hogy a tűzkárbiztosítási kötvényeket küldje el az egyházaknak, hogy díjaik befizetését eszközölhessék.

Az egyházker. számvevőszékét a főgondnok előnklete alatt megalakította a közgyűlés, megválasztván tagjainul Idrányi Barna, Buzi Márton espereseket és dr. Kovács László egyházker. ügyészt és megbízván az egyházkerület költségvetésének megkésztésével — a közgyűlés által megállapított elvek keretén belül. — Egyházker. tanügyi előadóul megválasztotta a közgyűlés Pósa Lajos egyházker. tanácsbíró — addig is, míg a zsinati iskolaiügyi viszonyainknak megfelelő törvényalkotási munkáját el nem végzi.

Az ungi egyházmegye kelté szakadása tárgyában hozott egyházmegyei határozatot nem hagyta jóvá a kerületi közgyűlés, mivel annak szükségessége voltát ez időszertint kétségbevonhatatlanul nem látja indokoltnak, hanem értesíti jegyzőkönyvi kivonat után a ruszinszkó kormányzószág tanügyi referátumát, adóhivatalát, hogy az ungi ref. egyházmegyének, melynek kebelébe tartoznak a Ruszinszkó területére tartozó, illetve számított (az elszakadásnál szóba került) ref. egyházak is, legfőbb egyházi hatóságai az eszperes Tiszasálonban (up Csap) és a püspöki hivatal Rimaszombat (Gömör m.), hová irányítandók minden egyházi és iskolai megkeresések; felterjesztéssel él a közgyűlés a Csehszlovák köztársaság kormányához az iránt, hogy a kerület és határozata törvényesnek elismertessék, illetve hogy az ungi egyházmegye egy-egyben megmaradjon véglegesnek, illetve addig mindenesetre, míg Ruszinszkó határait véglegesen meg nem állapítanak, — az ungi eszperes joghatásköre e határozatok értelmében teljes. Jóváhagyta a közgyűlés az ungi egyházmegyének a sárosmezői leányegyház anyasítására és felekezeti iskolájának államosítására vonatkozó határozatát, a lelkészválasztás megengedését arra az időre halasztván el, mikor az államsegélyek megállapítottak. Ugyazintón megengedte a ker. közgyűlés, hogy az ungi egyházmegye kebelébe tartozó tiszazágleleki egyház egy évig a lelkészi jövedelmet parochia építésére használhassa fel.

Főgondnok székfoglaló beszédjének azt a részét, amely a lelkészi fizetések korszerű rendezésére vonatkozik, tárgyalás és a gyakorlati életben leendő megvalósíthatására vonatkozó javaslatok készítése céljából létezik az egyházmegyékhez a közgyűlés. A közigazgatási perselypénz felemelésére nézve, elfogadta a közgyűlés Idrányi B. esperes határozati javaslatát, mely szerint az egyes egyházak lélekszámuk után (a szórványokban

lakók kivételével) az eddigi 2 fillérek helyett 10 filléretet kötelesek az egyházker. pénztárba befizetni.

Az egyházker. közgyűlés a lelkészek és tanítók letartóztatása tárgyában felel a Csehszlovák kormányhoz, kérvén, hogy haladéktalanul intékedjék a politikai okokból letartóztatott lelkészek és tanítók szabadon bocsátása ügyében, nehogy gyülekezeteink és iskoláink kulturális munkások nélkül maradjanak számos időn keresztül.

Foglalkoztatva az egyházker. bíróságot két közigazgatási és egy fegyelmi bírósági ügy.

Az egyházkerület közgyűlés okt. 31-én délelőtt ért véget. Az egyházkerület távoli vidékein lakók a délutáni vonatokkal utaztak nagy fáradalmak után otthonaikba.

Az alsó-zempléni ref. egyházmegye őszi közgyűlése Az alsó-zempléni ref. egyházmegye okt. 19-én tartotta meg rendes őszi közgyűlését a királyhelmei ref. iskolában Keresztury József esperes és Szűcs Ödön em. gondnok előnklete alatt. A szokásos eszperai és gondnoki prefációk után a közgyűlés a letárgyalandó ügyeket vette munka alá, amelyek közül különösen az egyházkerületnek a nyugdíjintézet járulékokra vonatkozó határozatát (921. jun. 14. 9. pont. f.) tette beható bírálat tárgyává. Azt sérelmesnek találja s így a hozzájárulást is megtagadta. A közgyűlés az eszperesnek a jelzett határozatban foglalt részére az illetmény kiutalási jogát nem adta meg. Utasítja az eszperest, hogy a kezeihez belyelő nyugdíjjárulékokat az egyesek javára bankilag kezelje, mind addig, míg a szlovenszkói ref. lelkész stb. nyugdíjintézet meg nem valósul. Különbösen is a közgyűlés az orsz. nyugdíjintézet mielőbbi létesítésének ügyét az egyházkerület fokozottabb szives figyelmébe ajánlja.

Az állami tanfelügyelőségnek abbéli határozott kívánását s utóbbi időkben kérelmét, hogy az iskolákban hetizsónnapul egyöntetűség szempontjából a csütörtöki egész nap rendelkezések el, s ne az eddigi szokásos szerda és szombat d. u., mely egyébként iskolai rendtartásunk szerint történt, — a közgyűlés mindaddig nem teljesíti, míg ehhez hozzájárulását az egyházkerületi tanügyi bizottság meg nem adja. Mindazonáltal az egyházmegyei közgyűlés az áll. tanfelügyelőség ebbéli kérelme teljesítése elől meroven nem zárkózik el.

A szomorói egyházközség iskoláját közsegénytelen (esetleg államosítani) óhajlja. Ők: az iskola fenntartó egyház szegénysége s tagjainak csekély száma. Közgyűlés e kívánáságnak helyt ad, s az ügyet pártfogólag a kerülethez terjeszti föl.

Az „éhező” Oroszország megsegítése tárgyában indított kormányakciót a közgyűlés rokonszenve nem koronázta. Tulnan — tulajgyan előttünk a Trockij-Lenin — Kun Bóla segélykérő sajtóhangja. Az egykor hatalmas Oroszországra, mely most önnönmagának lett véres hamvvedrévé, ráültek a bibliai mondat: „perditio tua ex te Israel”!

Megdöbbentő iróniámképpen közlöm, hogy a meg mindig reménykedő! kikévesed presbiterum, s vele egyházon belülük egyházközség egy része az 1866 é. Ull. 10. 22 §-ának teljes meleszéssel „a temetőt” reávirált, — saját beállításokká kárta. Egyébként Kisközvidéken... minden a régi van... minden a lejáratajára van állva! S épp ezért rettenetes olvasni e hátközsége vonatkozású Jeremiás Könyvnek V. 29. versét... de az Úr tiéd és irgalmas! — Két borsóság és több kisebb jelentőségűgy ellentéze után véget ért a közgyűlés. H. K.

Irodalom.

Emléklapok a szlovenszói tiszán innen református egyházkerület főgondnok s tiszviselők beiktatási, püspök- és lelkész-szentelési ünnepélyéről Összeállította Réz László egyházkerületi papi főjegyző ily cím alatt, mint a „Református Egyház és Iskola” 1921 évi 45-ik számából külön lenyomat jelen meg a tiszáninnen: tel egyházkerület okt. 30-iki ünnepélyének leírása Magában foglalja e füzet az összes elhangzott beszédeket. A füzet megrendelhető a „Református Egyház és Iskola” felelős szerkesztőjénél: Rozsnyón (Csemérny) 4 kor. árért. Akik a 4 koronát előre beküldik, azoknak portómentesen (nem ajánlottan) küldetik el a füzet. Ugy itéljük, hogy a lélekemelő ünnep leírását, az elhangzott beszédeket, különösen a Czinke István püspöki székfoglalóját, ezt a nagyon tartalmas, klasszikus szépségű egyházi beszédet minden kalvinista embernek el kell olvasnia. Éppen ezért ajánljuk különösen lelkészeinknek hivatásuk között való szíves terjesztésre az Emléklapokat.

Megjelent a Keresztény Naptár az 1922. esztendőre Balogh Elemér ref. püspök és Rátz Vilmos pozsonyi ev. lelkész szerkesztésében, komoly keresztyén tartalommal és 8 kor. jutányos árkban. A mai rendkívüli nyomdai árak mellett ez olyan jutányos ár, amely lehetővé teszi annak minél szélesebb körben való elterjedését.

A legmelegebben ajánlom lelkészársaim támogatásába ezt a mi Naptárunkat, mely a gomba módra szaporodó, selejtes, sőt sokszor ártalmas tartalmu naptárak mellett építő hivatást teljesít, de most még a kezdett nehézségeivel küzd s csak a tömeges pártolás folytán erősödhetik, tartalomban gazdagodhatik s töltheti be azt az áldásos feladatot slovenszói református és evangélikus népünk között, amelyet annyi éven át a Prot. Árvaházi Naptár teljesített. Minden lelkész munkatársat szerezhet benne magának. Czinke István püspök

HIREK.

Egyetemes egyházunk ügyeinek rendezése végett nov. 2-án és 3-án tárgyaltak a megbízottak — a dunáninnen: püspök és az abauji esperes — Bra-

szlavában: az egyház referenssei és a tejhatalmu miniszterei. Ádárán utóbbinak a prágai Kulturálisminiszternek is szóló memorandumokat: az 1919 és 1920 évre visszamenőleg szóló államsegélyekről és a nyugdíjintézet segélyezéséről. — A tejhatalmu miniszter a köldöttséget szívesen fogadta és biztosította a legteljesebb jóindulatáról megígérvén, hogy mindent el fog követni a prágai kormánytól úgy a visszamenőleges és nyugdíjintézet, — mint a közigazgatási államsegélyek megnél előbb kiutalására nézve.

Halálhíradás Megszomorodott szívvel vettük a hírt, hogy Stépan Géza nagykapos: járásbíró, köldöttségi bíró, az ungi egyházmegye tiszteletbeli tanácsbírója, ki csak az októberi egyházmegyei közgyűlésen mondott le rendes tanácsbírói tiszteréről, meghalt s folyó hó 3-án temették el 55 éves korában. Az okt. 28-iki nemzeti ünnepélyen, mint bíró, még résztvett, megfázott, ágyba került s többé fel sem kelt. Huzamosabb ideig volt az ungi egyházmegye tanácsbírója. Kiváló jogász volt: sokszor vette igénybe bönköző elméjét az egyházmegye is. Költői tehetségének s hajlamának sárospataki jogász korában többször adta fényes tanujelét. Több sikerült költői beszélyt s ódát közölt: töle a Sárospataki Ifjúsági Közlöny. Keilemesen emlékezzünk vissza többben a szeliden vidámkedélyű, szerény pataki jogászra. Korán itt hagyott családját vigasztalja meg az Úr lelke!

A dunáninnen ref. egyházkerületben zsinati tagokul megválasztottak: papi képviselők: Patay Károly, Tóth Kálmán esperesek, Gyalóky László ker. fő és Sörös Béla ker. aljegyzők. Világi részről: id. Tuba János, dr. Finkey Ferenc, dr. Kersék János és dr. Mohácsy János urak. Tanítói képviselők: Kovács Alajos negyedi tanító, pót képviselő: Végh István tanító. Pótlagokul papiak: Bihary Kálmán, Csekey Dávid, Boross Kálmán, Akucs Lajos lelkészek. Világiak: dr. Gaál Gyula dr. Kiss Jenő, Füssy Kálmán nemzetgyűl. képvis. és Konkoly Thege Sándor em. gondnok.

Iskolaügyek a költségvetési bizottságban A nemzetgyűlés képviselőházának költségvetési bizottsága — a CSI alapján olvassuk — nov. 7-iki ülésében az iskolaügyi és népnevelési miniszterium budgetjét tárgyalta. Srdinko dr. előadó kifejtette, hogy a köztársaság főiskoláin 28.155 hallgató iratkozott be (köztük csaknem 9% nő); az egyetemekre 13.642 hallgató (köztük 15% nő); a műegyetemen 12.349 hallgató (köztük 3% nő). Külömböző típusú középiskola van 368, ezek közül 72% ot az állam, közel 4% ot a tartományok, 8% ot a községek tartanak fenn. Felekezeti iskola 27, magániskola 35 van a köztársaság területén. A középiskolákat 97.307 tanuló látogatta, köztük 67% cseh-szlávok, 27% német és 5.8% magyar. Srobár dr. iskolaügyi miniszter az iskola reform kérdésével kapcsolatban hangsúlyozta, hogy az iskolákat egy felekezetnek sem szabad propaganda célokra lehasználni —, de

vallás éines irányban sem szabad, hogy működjenek. Hogy az előadó fei nem tüntette, hogy a főiskolákon és egyetemeken milyen a magyar hallgatók arányszáma, annak bizonyára az az oka, mert magyar előadások nincsenek — A középiskolákat látogató tanulók 58% a magyar. Ez alacsony arányszám, alatta van az összes magyar népeség arányszámának, aminek lehet többféle oka, többek között az is, hogy nincs az összes magyar lakosság számának megfelelő számú magyar tannyelvű középiskola s ami van is, az sincs megfelelően elhelyezve, földrajzilag beosztva. — A szlovák lapok nagy apparátussal foglalkoznak iskolaügyi statisztikai tanulmányokkal. A magyarság nem sokat törődik az ez irányú tanulmányokkal. Mi reformátusok pedig eddig egyáltalában semmit sem törődünk az iskolaügyi statisztikával; általában iskolaügyi politikáknak még csak irányelvei sincsenek körvonalozva. Nem tudom, nem késünk-e le a versenyben? Mindenesetre szükség volna arra, hogy az egyetemes tanügyi előadó, aki végezne a legszükségesebb statisztikai tanulmányokat, időnként tájékoztatná egyházegyetemünk az országos helyzetéről s abban a mi helyzetünkkel; egyszóval lerakogatná a mi tanügyi politikai irányunknak az alapját.

Kiadó: A református egyházkerület. A kiadásért felelős: Réz László.

A rimaszombati református egyház vallástani főállásra pályázatot hirdet. Az állással az énekvezérei teendők is össze vannak kötve. Fizetés: 6120 kor. készpénz havi részletekben: 2243 négyszögöl szántóföld; 1791 négyszögöl rét; 1844 liter zabnak hivatalos felszámítás szerinti ára: 36 köbméter tőzifa beszállítva; 3 400 kor. temetési stóla s 3 szobás lakás.

Kötelessége az énekvezérei teendőkön, énektanításon s karvezetésen kívül az ifjuság vallásos gondozásában, az ifjusági egyesületek vezetésében való közreműködés s vallástaniítás az alsóbb osztályokban. (Jelenleg 4 óran).

Pályázati határidő: november 22. Az állás azonnal elfoglalandó.

Lelkészi hivatal.

ORGONA

pedálos, 4 registerrel, 12600 K és felejobb. Principál sípok 1800 K-tól. Bármilyen e szakba vágó javításokat jutányosan, lelkismeretes pontossággal vállal.

GUNA GYULA orgona-mechanikus

Orgonahangszernagytelepe: Presov Harmonikumok 1600 K-tól. Kérjen árajánlatot! Három évi jótállást vállalok.

Nyomatott Cseméri Zoltán nyomdájában Rozsnyón

Református Egyház és Iskola

A szlovenszkói és ruszinszkói reformátusok hivatalos lapja.

Előfizetési díjak
 Egész évre — 80 K Negyed évre — 15 K
 Fél évre — 30 K Egyes szám ára 1 K 20
 Megjelenik minden vasárnap

Felolvasó szerkesztő:
RÉZ LÁSZLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Rozsnyó, a református lelkesítési hivatalban, hová a
 kéziratok, előfizetések, hirdetések és az esetleges
 reklamációk küldendők.

Az egyházfegyelem lényege.

A keresztyén egyház általában véve a történelem folyamán mindenkor érezte az egyházfegyelem szükségességét és fontosságát, épen azért a különféle keresztyén egyházak legkiválóbb theologusai elsőrendű helyet szenteltek írásaikban mindenkor az egyházfegyelem kérdésének. A jelen alkalommal nem lehet az a célunk, hogy nagy lériak különböző vagy épen egyező véleményeit történelmileg ismertessük. Nem szólunk a különféle egyházak (katholikus, lutheránus stb.) egyházfegyelmeről sem. Mellőzzük még a magyar református egyházfegyelem történelmi fejlődését és hanyatlását is, amelyek különbözőn is világosan állhatnak előtünk mindenkor a különféle zsinatok által elfogadott törvények idevágó pontjaiból.

Tisztán az a célunk, hogy Isten igéjével a kezünkben a református egyház hit és tanbeli fundamentumán állva világosan feltüntessük, hogy mit is jelent az egyházfegyelem. Sajnos, hogy magyar nyelvű theologiai munkákban e kérdésre vonatkozólag sem nagyon változhatunk, még jó, hogy rendelkezésünkre állhat Kálvin lefordított Institutiója, valamint a II. Helvét Hitvallás, s a Heidelbergi Katechismus. A német orthodox theologia természetesen lutheránus, a modern vagy liberális theologia pedig már felfogásánál fogva sem fektethet olyan súlyt az egyházfegyelemre akár az elméletben, akár a gyakorlatban, mint azt a református dogmatika megkívánja. A hatalmas skót presbiteri egyházakon kívül ezért van az, hogy épen a holland református theologiai irodalom tudja felmutatni a leghatalmasabb, csodálatos rendszerű és minden kérdést épen az egyház lényegével s az egyházfegyelem problémájával kapcsolatban.

Krisztus egyházában a fegyelel gyakorlásának különös módja az egyházfegyelem, a potestas disciplinae. A disciplina kifejezésére a héber szó, muszár, amely tulajdonképpen összehúzási, megszorítást jelent, a latin adstrictio és constrictio. A

görögben a következő szavak adnak vonatkozást az egyházfegyelem kifejezésére: *ρουθνη, διαδουλικία, ροπή, διοίκησις*. Az újtestamentomban mindenek felett a *πειθαρχία* fejezi ki legteljesebben az egyházfegyelem lényegét. Általában véve azt jelentik ezen igék, hogy valamit meg kell kötni, össze kell húzni, meg kell szorítani, meg kell erősíteni, mert valami talán fiatal, gyenge, kicsiny, vagy erőtlén s annak gondos nevelésére ügyelni kell. Ezért fejezi ki oly egyszerűen a fegyelem jelentőségét épen a görög *πειθαρχία*, amely szerint Isten az ő gyermekeit és Krisztus az Ő egyházát mindenkor nevelni akarja úgy, amint azt a Zsidókhöz írott levél 12. fejezet 5—11. verseiben olvashatjuk: „Fiam, ne vedd meg az Úr dorgálását és el ne táradj Ielkedben, mikor ő tőle dorgáltatol. Mert akit szeret az Úr, megdorgálja: megostoroz pedig mindent, valakit fiává fogad” stb. Ugyanezt fejezi ki a Jelenések könyve 3. 19 is. „Aki- ket én szeretek, megfeddem és megdorgálom, légy buzgósgos azért és térj meg.” Hogy mire hasznos Istennek ezen *πειθαρχία*-ja, azt legjobban a II Tim. 3:16 fejezi ki: *πῶς δὲ δαδακτεῖται, πῶς κληρονομήσεται, πῶς κληρονομήσεται, πῶς κληρονομήσεται* vagyis Isten adta az ő Igéjét a tanításra, a feddésre, a megjobbításra, a fenytékre, (íme a *πειθαρχία* nagyszerű fordítása) mely igazságban vagyjon, hogy t. i. tökéletes legyen az Isten embere, minden jó cselekedetre tökéletesen felkészítetett.

Az Ótestamentomban a mai értelemben vett gyülekezeti, vagyis egyházi fegyelemzésről akkor olvashatunk, amikor Izrael népe a hívők és kivánszítottak gyülekeztetésé alakult a babiloniai fogságból hazatérve Esdrás és Nehemiás vezetése alatt. Amikor ugyanis a pogányok körüli vett lésegek elbocálatásáról olvassunk Esdrás könyve 10. ik fejezetében, e fejezet 8-ik versében ezt találjuk: „Valaki pedig harmadnap oda nem menne (t. i. Jeruzsálembe) a Fejedelmek és Véneknek tanácsok sze-

rint, minden jószága el veszne annak és ő maga kivételnek a rabaságból hazajötteknek Gyülekeztetéséből.” Talán épen ezen synagógális fegyelemmel való kapcsolatban rendelte Jézus a fegyelmet az ő egyházában. (Lásd bővebben Dr. H. Bavinck: Gereformeerde Dogmatiek 4 ik kötet 462—3—4.) Máté 16: 19-ben Jézus a mennynek országának kulcsait Péternek adja, Máté 18: 18-ban a gyülekezetnek, János 20: 23-ban az apostoloknak. És az egyház, a Krisztus gyülekezete azért gyakorolhatja a fegyelmet, mert Krisztus ezt a hatalmat neki adta. A Máté 18: 15—17 versekben a fegyelem módját is megtaláljuk. „Ha pedig vétkezik te ellened, a te átyádfia, menj el és dorgáld meg őt csak te közötted és ő között; hogyha szót nem fogadja, végy melléd még egy vagy két embert, hogy két vagy három bizonyoságnak szájából az egész dolog bizonyosabb legyen. Hogyha azoknak sem fogadja szavakat, mond meg a gyülekezetnek; hogyha a gyülekezetnek sem fogadja szavát, legyen te előtted olyan, mint valamely pogány vagy fukar.” Vagyis Isten nem akarja hogy egy is eivessen a kicsinyek közül, a mennyei Atya az ő kegyelméből lehajói az ő tévelygő gyermekehez, hogy azt a helyes utra visszatérítse, mint épen a 14. ik vera is kifejezi s a fegyelem eljárásának hármass fokozatában örök időkre megtaláljuk minden egyház számára azt a változhatatlan alapelvet: hogy a fegyelem: *πειθαρχία*, a fenyték nevelő eszköz Isten gyermekeinek a tökéletességben való vezetésére.

G. S.

A kongrua kiutalásához.

A püspöki hivatal 900/1921 sz. felhívása, meg a dolog természetéből is, szükségesnek látom a kérdéshez való hozzászólást, mert esetleg a vitás esetekben némi utbaigazítással szolgálhatok.

A mostani kiutalás természetesen csak a „kardó” alapján történhet, ha valamelyik lelkészünk nem elég figyelemmel és gondnal töltötte ki az ívnek épen a legfontosabb részét a s

helyi javadalom és a kongrua együttes összege nem 1600 k-t tett ki. — ugy ez csakis elnézésből vagy tohibából történhetett. Elnézésből úgy, hogy az 1898-ban készült „Kimutatás a lelkészi jövedeletről” című ívben megállapított tiszta jövedelem felszólamiás utján észállított ugyan, de a leszállítást megállapító rendeletet a lelkészi anno illo sem a „Kimutatásba” nem jegyezte be, sem arról másféle nyilvántartást nem vezetett, egyszerűen szerepelteti az eredeti összeget. —

A vajkóc--mátyóczyi jövedelemnél valószínűleg ez történt. A legelső kongrua megállapításnál ugyanis ott 1200 K-ig való kiegészítésképen 731 65 k. utaltatott ki, (eker. jk. 1901. tav. 52.), amiből világosan látszik, hogy a helyi tiszta jövedelmet a kultuszminiszter 468 35 k-ban állapította meg véglegesen. — A kérdőívben tehát helyesen van bejegyezve a kongrua összege: 1600 ig való kiegészítésképen 1131 65 kor, de helytelen a helyi javadalom bejegyzése.

Ugyanígyen tévedések fordulhattak elő azokban a filiás egyházakban, amelyekben az egyházi hatóságok feljlesztésével alapján, a kongruatörvény szerint járó fuvardij utólag állapított meg. — Ez a fuvardij lehet különféle összeg, a törvény csak a maximumot szabja meg 400 k-ban.

1600 koronán felül tehát a miniszter sehohsem állapította meg a papi fizetést, így a törvényről nem tért el, csak épen a fuvardiját élvezheti a lelkész azonfelől, azonban ezt is *le kell vonni* a helyi jövedelemből, mint egyéb terhet (adók, járulékok) úgy, hogy a helyi jövedelem és a kongrua együttes összege tegyen ki 1200 illetőleg 1600 koronát.

Akik a „kérdőív”-ben netán helytelenül jegyezték be akár a helyi jövedelem, akár a kongrua összegét, tegyenek a

referátusnál indokolt előterjesztést s úgy vélem, hogy a kitgázításnak nem lesz akadálya.

Idrányi Barna

A kálvinista szlovákok közt.

IV.*)

A holnapi első vasárnapot Bánóczon szeretnők eltölteni. Éjszakáznál Terébesre térünk. Fontos katonai állomásunk van itt, központja egy gazdag környéknek, egyetlen cukorgyárral. Egyébként egy sült poros zsidó városka. Egyhamar keresztényen kereskedői nem is találisz itt. És hogy mit jelent itten egy szombati nap, arról mi tapasztalatot szereztünk. A sötétség beálltával egy hátsó titokzatos bejáraton bementünk a zsinagógába. A lármás gajdolás vonzott minket oda. A zsidók ide a sötétség beállta után járnak és lármásan imátkoznak: midőn kíváncsian közeledtek felénk, amint az utolsó gyertya is kialudt és az előbujó hold félyhomályt képezett, a félelemtől kezdünk csevegni és a keleti buzgóság majdnem a házból való visszvonulásra készített. A zsidótemplomtól feljebb volt éjjeli szállásunk. A pályaudvarral szemben egy magyar kocsmárosnak kezébe kerültünk. Adott nekünk vacsorára valami gyanus nyakdarabot tányér és kés nélkül egy piszkos asztalra. Majd lenyugodtunk az udvarban levő lerácsozott házacskában egy piszkos ágy és diványra. S amitől már előre rettegtünk, be is következett — megjelentek a poloskák. Kimenekültem az udvarra és leültem a szénataró küszöbére. A gyönyörű teli hold könnyítéssel volt sorsomon. Négy óra tájban az udvaron levő kulya — Zok — hozzám jött és ráfeküdt a térdemre. Időnként láttam, hogy a szobácskában milyen

*) A III közlemény megjelent lapunk 44-ik számában. Szerk.

fojtogatás, nyomkodás történik. Az én jámbor barátom időközönként rendet teremtett. Ezen pompás éjjeli szállásért 30 koronát kellett fizetnünk, vagyis éppen annyit, mint egy tiszta, kényelmes szállodában Kassán. Ilyen a keleti Zempén.

No de azért vasárnap reggel örömben volt részünk Bánóczon Hutka lelkészénél. Nem régen ezelőtt esperes volt. Hanem egy magyar bujtogató kivitte, hogy tovább ne legyen és pedig azért ne, mivel ragaszkodik a szlovák nyelvhez. Itt találjuk Prudky és Sirni testvéreket, kik más irányból érkeztek és éppen ilyen bő tapasztalatokban lett részük. Hazánkba azzal indultunk el, hogy a mennyire csak lehetséges, elérjünk minden egyes egyházhoz. — Végül Hutka lelkészénél az első oázis. A nép tiszta szlovák, jómódu, határa leér a zöld Ondava vonaláig éppen mint valahol a hanák Romzsánál. (Morvaország) Régebben — 3 vasárnap után egy magyar istentisztelet tartottak, 1919 év óta kizárólag csak tótl énekelnek és predikálnak. A tiszta, — tolerans typosu templomban (két karzat szembe egymással, a válaszfal közepén a szószék, előtte az Ur asztala.) szép, népies női kézimunkák, a feliratok egyelőre még magyarok, épp úgy a lelkészi irattáron és könyvtáron is: „A bánóczyi ev. ref. egyház lelkészi könyvtára.” A papi család egymásközt magyarul beszél. Istentisztelet előtt bejön B. kurátor és kér könyörgést mondani egy betegért, a lelkész felvilágosítást ad, hogy valamikor halottakért kértek imát. Micsoda egy összekevert nem egyvályiú dolog. Hutka testvér aggódott és kért minket, hogy mint csendes vendégek vegyünk részt: „Ziliiben” majd ezen dologról

*) Eredetiben „v Ziliach.” Ilyen közölgést azonban nem bírtam Szlovénzskón feltalálni. Ezért nem tudtam megfejteni, hogy hol beszélhetnek tetszés szerint P. M.

Jegyzőkönyvek, mint történelmi források.

A barsi em. ezen kezdeményezésére lett összehívva a régi dunántúli ref. egyházkerületnek ezen az oldalán rekedt tisztviselőiből az 1920 július 16-án Komáromban tartott közgyűlés, amely még a „Dunántúli Református Egyházkerület Balparti részének” nevet magát.

Ezen közgyűlésen Patay helyettes püspök előterjesztésében ez olvasható: Elküldte a szervezkedésre vonatkozó kivonatokat az érdekelt egyházkerületnek, illetve a tiszáninneni egyházkerület itt tartózkodó püspökének is (meg akkor kassai lelkész volt) kitől azonban azt a választ kapja, hogy a szervezkedés, tanácskozás még korai.

Az esperes újból lelkőrvén dr. Révész Kálmán püspök urat, Pozsonyba szerzett közvetlen tapasztalatai alapján, — hol több rendbéli sérelmeinkből nyert biztos tudomást, a közös tanácskozás összehívására — válaszul azon levélnek egyes részeit kapja, melyet püspök ur a minisztériumhoz írt, s amelyet a közgyűlés előtt felolvast. — melyben azt ajánlja Révész Kálmán püspök ur, hogy vagy

az egyes egyházkerület kezdeményezésére, vagy a magas minisztérium felhívására bízzák, illetve válaszadják meg őt az egyházkerület püspököl, hogy őket is képviselhesse felettünk a fennhatóságot gyakorolhassa.

U. e. k. jkv. 7 pontjában az elnök helyettes püspök jelentette a közgyűlésnek, hogy a mai nap reggelén magán uton hivatalos levél érkezett hozzá Németh István dunántúli ref. püspök urtól, melyben őt az E. T. 184. § a alapján megbizta a helyettespüspöki állás teendőinek gyakorlásával.

Ezen kerületi gyűlésnek többségi véleménye még az volt, hogy nem kíván külön szervezkedni, hanem csak mint a Dunántúli Egyházkerület Balparti része helyettes püspök és helyettes főpöndnok vezetése alatt marad.

A barsi ref. emegye 1920 december 9-én tartott közgyűlési jegyzőkönyvében az Esperesi jelentésben helyettes püspök ur ezt mondta: Megbizásunkban eljárunk s a kormánytól az államszolgálat minden külön feltétel nélkül leendő folyósítását, többi kéréseinkre nézve a további tárgyalás folytatását hangsúlyoztuk. Rimaszombatban pedig a tiszáninneni kerület képviselőivel közös tanácskozást

tartottunk, egyben egy általam kidolgozott és előterjesztett memorandum fogadtatott el, melyben minden jogos és törvényes kívánalmaink kifejezést nyertek, amely a tárgyalás alapjául szolgált volna! E közben a dunántúli egyházkerületi közgyűlés kimondta, hogy nem látja időszerűnek és indokoltnak sem az államszolgálat kérését, sem a tárgyalások felvételét: hallgatólagosan ugyan ezen álláspontot foglalván el a zsinat is.

A barsi egyházkerület lelkészei lassanként már szinte követelőleg léptek fel az önálló szervezkedés érdekében. Ezt bizonyítja az 1920 dec. 9-iki em. lelkészgyűlési jkv. mely szerint a gyűlés egyhangulag elfogadta Akúcs Lajos elnök határozati javaslatát, mely a tiszáninneni kerület álláspontját fedi s a szervezkedés szükségességét s annak azonnali megindítását s vele szerves összefüggésben levő lépések sürgős megtételét kívánja.

1921 január 27-én Komáromban tartott kerületi közgyűlés volt, de ez már előbbi nevével eltérőleg Szlovénzskói Dunáninneni Református Egyházkerületnek nevezte magát, tagjai Patay Károly helyettes püspök és Szabó György

tesztésünk szerint beszélhetünk. Predikációját a gyülekezet következő megszólításával kezdte el: Kedves testvéreim. (vérbelleim.) Témáját Márktól idézte: „szeresd hozzád tartozódat.” Régen az „*örmester*” orgonán játszott, most az nem működik, tehát egy gazda diktálja elő a 66 ik zsoltárt, egy hangjegy oltárt 4 másodpercig. Az egyházi könyvek magyar írásszabállyal vannak megírva: Pisnija pobozem. stb.

(Itt leírja zemplénes kiejtésű magyar helyesírással megírott könyv címét és a 84-ik zsoltárt (PM.) A végén Sebesta megjegyzi: ezen vers, mutalványnak éppen elég. Előzetes befolyásai a lengyel és orosz nyelvek magyar helyesírásai. Így voltak teljesen elszakítva a zempléni szlovákok a nyugati rokon Szlovákoktól. Hogy sikerüljön ezen vidéken egy szlovák esperességet összehozni, első tervünk ellátni ezen vidék papságát és hívelt cseh könyvekkel, egyházi iratokkal, új testámentumokkal, ima és énekeskönyvekkel.

Itt segítségünkre kellene jönnie a nagy ág. hit. evangélikus egyháznak, ugy azonban, hogy ne higgyék a kálvinisták, miszerint hitelvelük akarnak belenyúlni. Hisz mindenütt nekünk sem hittek, kivéve azon helyeket, amelyeken tisztelendő testvérünk Sirny, működik, ahol őt csodálatra méltó módon megszerették. Czinke püspök rámutatott arra, hogy mi csehtestvéri evangélikus egyház vagyunk; és ami itt evangélikusnak nevezetik, az lutheránusi jelenti. Ez dicsekvés volt részéről és ez: ő jól tudja és nekünk bizalmatlanságot szavazott, hogy előbb ők hozták meg az 1482. évben az ő hitvallásukat és most mi akarjuk az ő esperességeiket szakgatni és bele avatkozunk „autonómiájukba.”

Másképp áll a katekizmus ügye. Nincs meg mindenütt a heidelbergi káté (azok

a gögös konfessionálisták! (hanem van: szlovák katekizmusuk azon református keresztyén gyermekek részére, akik első ízben óhajtának a szent vacsorával élni. Szlovák nyelvre fordította Rác József felsőörcsei református lelkész. Kladja Földesi Gyula könyvnyomdája Ungvárott Szemelvényeket is közöl a cikkirő ezen kátéból, melynek Ungvár vidéki tájszólású szlovák szövege magyar betűkkel, magyar helyesírással van nyomva Különösen megakad a cikkszerző a szent keresztségről szóló kérdésnél, mely így hangzik: „Mi a szent keresztség? Felelet: Azon sakramentum, mellyel a lelkész a megkeresztelt gyermeket a keresztyén gyülekezetbe felveszi; fohászkodik érte az Istenhez, fejére vizes önt az Atyának, a Fiúnak és a Szentléleknek nevében.”

Ezen definíció, mondja a cikkirő, nem református szellemű, hanem katolikus, és e mellett igen primitív. Így néz ki a tanítás a teóriában. És gyakorlatban... láttunk némely református házakban római eredetű képeket is És mondtuk magunkban: mi cseh testvérek, akik ma nem építünk kényszer konfessiókra, reformátusabbak vagyunk akár ti zempléniak, akár pedig ti, akik kritizáltok bennünket Egyedül a ti vasárnapi szüneteket irigyljük De fontos kétélyeim vannak az iránt, vajjon ezen munkaszünet betöltetik-e pozitív vasárnapi programmal a nép között az Isten országának építésére. Sehoh sem tapasztaltuk azt. A ti zempléni zsidóitok az ő szombatjukon szintén teljesen negatív módon viselkednek, de egyebet semmi, és ez végtől végig elveszeit nap.

Bánóczon szintén van reform. egyházi iskola. A többinek szomorú sorsát mutatja ez is, már két esztendő óta meg van rongálva és alapos javítást igényel. Értjük panaszait, hogy maguk nem képesek felépíteni és államunknak nem áll-

hat érdekében, hogy a magyarosítást elősegítse. Itt azonban nem taníthatnák magyarul. Ezen nép öntudatos szlovák nép, és kedves megnyugtató látvány volt az fehér halinájukban és ingükben. Az aszszonyok ruházata tarka. Mit tudjak még mondani Bánóczról? A jó öreg pap Hutka szükségét szenved. Ez eredménye annak, hogy a gyülekezet nem ébredt öntudatra és a természetlen egyházi feudálismusnak. A pap az előjáró, de nincs semmije, a nép az alatvaló, de lélekben bámulja a lelkészt mint egy lerongyolt koldust, mert a népknek van pénze telli ládával. Így van ez mint körülbelül nálunk volt eddig az elhagyatott gyülekezetekben és parochiákon, melyek a mai modern gyülekezeteink mellett úgy tűntek fel, mint dúdus ineptus a „Fiat” autó mellett.

Bucsuzunk Bánócztól és megyünk megnézni a gyülekezet filiáit, a melyekre nézve teljes szabadságot adott Hutka testvérünk. Ezek Vásárhely (teljesen szlovák) és Morva.

Közl: P. M.

Hivatalos.

A szlovenszki (szászánneeni) ref. egyhber.

püspökötöl.

Körlevél.

963/1921 sz. Felhivom azokat a lelkész társalmat, akikkel szemben az adóhivatalok megtagadták a családi segély fizetését, a volt magyar kultuszminisztérium utalványai alapján s akiknek még nincs a családi pótlék az ev. egyházi referátus utján kiutalva, hogy az illetékes adóhivataloktól szeressék be a bizonyítványokat arról, meddig van a pótlék kifizetve? E bizonyítványok **egyenesen** az ev. egyházi referátus címére Bratislava küldendők.

Rimaszombat, 1921. nov. 14.

967/1921. sz. Felhivom azokat a lelkészeket, akik a világháboru alatt tényleges tábori lelkészi szolgálatot teljesítettek; jelentésük, mettől meddig voltak tábori lelkészek s e jelentéshez csatolják kinevezési okmányukat is.

Rimaszombat, 1921 november 15.

Czinke István
püspök.

HIREK.

— Maládozás. Morvaj József kisérti (Ungm.) lelkész életének 89 ik, lelképásztorkodásának 57-ik évében, 1. évi november hó 4-én meghalt s temetése 6-án ment végbe. Az Urnak öreg szolgája tért pihenésre hosszú fáradsalmak után: legyen pihenése csendes s emléke áldott!

Barang szentelés Mohiban (Baram.) Október 30-án már a kors reggeli órákban észrevehette még az idegen áituzó is, hogy valami azokatlan ünnapre készült ez ugymondva tisztán református vallású, magyar falu népe. Sürgés forgás, elevenesség, löle-lovások nyargalása. Lovas bandérium várta türelmesen az ené,

helyettes főgondnok elnökléte alatt a régi kerület által választott tagok.

Püspök helyettes megnyitó imája a 2 ik pontban Főgondnok helyettes ur kijelenti, hogy **nem tartja oly setélnék u helyzetet, mint a milyennek azt püspök helyettes ur, egyébként igen szép imájában feltüntetle.**

Ugyanezen főgondnok helyettes néhány perc múlva lemondott tisztaságéről ezen indokolással: Sajnos, az elmúlt félv éreje hanyatlásáról győzte meg s arról, hogy **ily nehéz időben a vezetésre nem képes**, hogy az új helyzetbe sehogy sem tudja magát beletalálni, tehát „**hazamegy**”, onnan pedig a győlésre át nem jöhet. U. o. 6. pont.)

Majd a püspöki jelentésben ez olvas ható: Dunántúli egyházkerületi közgyűlésünk bár odaadó testvéri szeretetéről biztosított: **egyetlen intézkedésünket sem helyeselte, azokat részben időelőltieknek, részben indokolatlannak tartotta.** U. e. jkv. 19-ik oldal 3-ik bekezdésében ezt mondja a helyettes püspök: December havában **hizalmas sorokat kaptam a minisztériumtól**, melyben a tárgyalások felvételének szüksége hangoztatik s **első sorban a közigazgatási hozzájárulás kérdése intézlet-**

nek el, mert az mégis lehetetlenség, hogy püspöki felelősségteljes és kiadásokkal járó kötelességeket végezzem valaki, pusztán lelkészi fizetésből. Mire én azt válaszoltam, hogy mindaddig, míg egyetlen özvegyünk, árvánk és lelkészünk van, aki nem kapja még a maga jogos járandóságát és illetményét, addig ilyenről szó sem lehet.

Ezen kerületi gyűlésen a **szavazatok egyenlősége folytán egyházi elnök döntésével** lett kinöndva a következő határozat: „Tekintettel a közjogi, egyházi helyzetre, a békeszerződés elfogadása folytán megváltozott viszonyokra, bár fájló szívvel szagattja meg a régi köteleket, hogy **önálló egyházkerületlé alakul** — eirendeli a püspök és főgondnok megválasztását, valamint a többi kerületi tisztviselői állások betöltését.”

Ami ezután történt, az a hírlapokból ismeretes. Keresztelő János elvögerte az utegengetés munkáját, kijelentette tanítványainak, hogy nem én vagyok az eljövendő Minden ugy történt itt is, amirt az Isten és emberek előre elvögették.

Kamocsa, 1921 okt. 17.

(Vége.)

Boross Kálmán.

rosz időben az esperes megérkezését. A vendégek megérkezése után megszólalt a kisharang s hívó szavára im közeleg az iskola épületből az új harang lovas bandériumtól és nagy sokaságtól kísérvé a templom elé, hogy át legyen olt adva szent hivatásának. Leleküült énekés után Csekey Dávid h. esperes szólal meg hatalmas hangján és szép beszéd és imájával buzgóságra ihleti a sziveket, ragadja a leikeket föl felé, az Ég felé s megáldja a harangot, hogy az most már a magasba emelkedve, új, érces, kemény hangjával hívogassa a hiveket az Urnak házába. Mozgásba jő a csiga és száll, emelkedik lassan a felszentelt harang fel a magasba, a toronyba. A falu kovácsmestere gyors igyekezettel, hozzáértéssel helyére szereli s már is szól az új hívogató szózat, kondul az új h. rang s hívására zsufolásig megtelik a nagy templom áhitatos, buzgó hivek seregével. **III Szabó S.** Zsigmond költő pap, bajkai lelkész hirdette az Urnak ígét, mondott nagyszabású s nagyhatású predikációt; Konta Károly kiskálnai lelkész pedig az urvacsorai szerlatást végezte és osztotta ki az urvacsorát a helybeli lelkész segédkezésével mintegy 440 hívőnek. D. u. 1/3 órákor ért véget a nagyszabású ünnepség, honnan azzal az érzéssel és meggyőződéssel távoztunk, hogy mégsem olyan gonoszak az idők, mint talán látszanak, mert Isten igéjének ereje ma is képes hatni, alkotni, áldozatkész, buzgó tettekre hevíteni. Ennek erejével a 640 lelket számláló gyülekezet új, fiatal lelkesítő: Boldizsár György nem csak jól elkészítette a hiveket, hanem maga járt elől nagyobb adománnyal jó példa gyanánt s ennek köszönhető, hogy a 180 kg-os vaskoronával ellátott új harangra szükséges 13,000 kor. önkéntes adakozásból csaknem egy rövidke nap alatt összegyűlt. A harangot Manousek és Társa nyitra—brünni cég öntötte a háboruban elrekkvált harang pótlására.

Érdeklődés Lapunk 1. évi aug. 14. ikl. számában „Aktív és nyugdíjas ref. lelkészek szükségsegélye” címen egy — hivatalosnak is minősíthető — közlemény jelent meg, melynek utolsó ki kezdése így szól: „A csehszlovák kormány megengedte az 1921 évre drágasági segély és bevásárlási segély címen 1500, meg 500, összesen 2000 korona folyósítást. Több oldalról érkezett szerkesztőségünkhöz könnyen érthető **érdeklődés** e segélyre vonatkozó ígéret beváltásának ideje iránt. Könnyen érthetőnek jelezzük ez **érdeklődést** azért, mert az 1921. ik. év erősen közeledik a végéhez, a drágaság mindig tendkívül nagy, nagyobb talán mint volt, a bevásárolni valók számosak és sűrűsek. Az **érdeklődők** kérdéseire felelni nem tud szerkesztőségünk. Ezért a jelzett közlemény írójához, magához Stunda István urhoz intézzük ez **érdeklődést**, remélve és kérve rá a megnyugtató választ.

A ruszinszki egyházmegyei bizottság mint értesítenek bennünket 1. évi november hó 29-én gyűlést fog tartani, állítólag halasztást nem tűrő több ügyben. Sőt bírósági ügy is kerül

tárgyalásra. Bennünket s általunk református közvéleményünk is, természetesen érdekelne, hogy mely ügyeket fog tárgyalni az E. T. ben semminő alapul nem bíró egyházmegyei bizottság. Véleményünk szerint csupán a jobb belátásra jutás alapján az egyházkerület szervezkedés médozatai felett folytathat tanácskozást az egyházmegyei bizottság. Azt pedig, hogy „bírósi ügy is fel van véve” egyenesen léves értesülésnek minősítjük, mert az egyházmegyei bizottság, mint egyházi bíróság egyáltalán nem működhetik.

Az alkalmazott magyar tanerők véglegesítése. A közoktatásügyi és nemzetművelődési miniszterium közlönye 44675 II. Z. szám alatt egy szeptember hó 21-én kell rendeletet közölt, amelyet megnyugvással vehetünk tudomásul, mint jelentős eredményt: egy lépést a megértőbb itkolapolitika felé. A rendelet azon magyar tanerőkre vonatkozik, akiket eddig az állam magyar intézetekben csak ideiglenes minőségben, ugynevezett szerződéses viszonyban alkalmazott. A most kiadott kormányrendelet megszünteti az eddigi megkülönböztetett elbánást a különböző nemzetiségű tanerők között s kimondja, hogy a szerződéses viszonyban alkalmazott magyar tanerők is véglegesíthetők, ha kötelezik magukat arra, hogy a kívánt vizsgát egy éven belül leteszik. E vizsga semmiféle túlzott követelést nem támaszt. Az államnyelvben való némi jártasságot követel, továbbá bizonyos ismereteket a szlovák irodalom terén, de az utóbbiból jogában áll a vizsgát magyar nyelven letenni. A rendelet az eddigi szerződéses viszonyban alkalmazott, nagyobbára családos magyar tanerők körében érthető megnyugvást keltett. A magunk részéről is üdvözljük a kormány e lépését, amelynek jelentőségét már csak azért is értékeljük, mert egy lépést jelent a megértés felé.

Nyilvános nyugtázás (III). A szesz-tai ref. tüzkárosultak részére újabb adakoztak: 1. Felső alsólánczi ref. hivek 310, 2. Nagyborzsovai ref. hivek 51, 3. Abaujváradsi ref. hivek 162, 4. Zsarnó-lói 60, 5. Feketepataki ref. hivek 62 összesen 645 korona. E lap 24. számában nyugtázva lett: 3753 K 24 fillér, végösszeg: 4398 K. 24 fillér, mely összegből 24 ref. tüzkárosult kapott egyenként 179 K 50 fillért, a 25. ik. 89 K 75 fillért. Érdekes, hogy a mélyen suttott hívem érdekeben köztett segélykéresem mindössze hat, más egyházmegyei lelkész társammal s hivelnél talált visszhangra. Lukács XVII. 17. jelentésemet zárva, mindazoknak, akiket illet, ismételen hálás köszönetemet nyilvánítom. Szeszta 1921. nov. 9. **Simon József** ref. lelkész.

Szerkesztői üzenetek.

Többeknek. Arra az **érdeklődésre**, hogy mi az oka annak, hogy a **drágasági segély és bevásárlási segély** még mind-ezideig sem érkezett meg és mikor fog megérkezni, nem tudok semmi felvilágosítást adni: semmi hírt e segélyek felől nem kaptam s nem hallottam. Sze-

retnek bizony magam is erre vonatkozólag megnyugtató hírt közölni minél előbb. Ezért közlöm mai számunkban az **Érdeklődés** c. hírecsét is a Hírek között. Ha kapok valami értesítést, azonnal közlöm. — **H. J. B-cz.** A legutóbb küldött 15 kor. a jövő évre szól már. — **G. G. Felsőgellér.** A lap díja folyó évi július 1-ig van rendezve; a pályázati hirdetés díja 30 kor. — **F. K. Csizipatak.** A küldött 15 kor. a folyó évi negyedik negyedre szól. — **Többeknek.** Mi a lapot minden héten rendszeresen postára adjuk: az ottani postákon kell hibának lenni, mert a lap hozzánk vissza nem érkezik.

Kiadó: *A református egyházkerület.*

A kiadásért felelős: *Réz László.*

Pályázat.

A felsőgelléri ref. **II. tanítói** állásra pályázat hirdettük. Fizetése: törvényt szabta lakbér és 210 kor. az egyház pénztárából, a többi államsegély. Pályázati kérvényeket a ref. lelkész hivatalhoz Felsőgellérre u. p. Bogya (Komáromm.) nov. 25-ig kell beküldeni.

Pályázat

a szőlőskei (Zemplénm.) ref. **egyház előkönyörgő kántortanítói** állására. Javadalom: Egy katasztrális hold szántóföld, egy katasztrális hold házikert (szántóföldnek is használható.) Adót az egyház fizeti. Az egyháztagoktól négy méter-mázsa étel. Egyházpénztárából: 186 kor. készpénz, borsil leányegyházból: 200 kor. Két szekér galyfa. Két darab marhára legeltetési jog. Új lakás (két szoba, konyha, megfelelő mellékhelységekkel) Stóladijak, államsegély, amely az állás elfoglalása után azonnal kérelmezve lesz. Kötelesege: Hat osztályu, magyar nyelvű iskola (osztatlan) vezetése, leányegyházban minden vasárnap délelőtti, kétköznapiokon egyszer istentisztelet végzése: anyae gyházban kántori teendők teljesítése. Az állás megválasztás után azonnal elfoglalandó. Pályázati határidő: 1921 december 10. Pályázati kérvények ref. lelkész hivatalhoz címzendők. Szőlőske (Zupa Zemplínska) u. p.: Ladmocve.

ORGONA

pedálos, 4 registerrel, 12600 K és feljebb. Principál sípok 1800 K-tól. Bárminemű e szakba vágó javításokat jutányosan, lelkiismeretes pontossággal vállal

GUNA GYULA
orgona mechanikus

Orgonahangszernagytelepe: **Presov Harmoniumok** 1600 K-tól. Kérjen árajánlatot!

Három évi jótárfást vállalok.

Nyomatott Gömöri Zoltán nyomdájában Rozonyán

Református Egyház és Iskola

A szlovenszkói és ruszinszkói reformátusok hivatalos lapja.

Előzetesi díjak
 Egész évre — 60 K Negyed évre — 15 K
 Fél évre — 30 K Egyes szám ára 1 K 20
 Megjelenik minden vásárnap.

Felolvasó-szerkesztő:
RÉZ LÁSZLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Rozsnyón, a református lelkészi hivatalban, hová a
 kéziratok, előfizetések, hirdetések és az esetleges
 reklamációk küldendők.

Advent.

Édes reménységgel eltelve köszönti minden vallásos érzelű keresztyén az egyházi év adventi időszakát, mert e napokban hallani véli a jelenések könyve írójának eme szavait: „bizony, jövel Uram Jézus!”

Volt idő, mikor az emberek előtt már nem sokat jelentett az advent, legfeljebb csak annyit, hogy a kicsiny gyermekek ajkáról többször hallották ama kérdéseket, mikor jön már a Jézuska, mit hoz nekünk? A vallásosabb érzelű apa becéző szavakkal biztatta kicsinyeit az édes várakozásra, a vallástalan pénzét számlálta, lesz-e elegendő az ajándékokra. De most elérkezünk ama forduló ponthoz, amelyen visszatekinthetünk a múltba, melyből tanulságokat szerezhetünk s egy lépést teszünk az új advent felé, melynek nincs más reménysége, más ajándéka, mint az új ember megszületése. „Bizony, jövel Uram Jézus” e meggyötört, összeroncsolt szívű világghoz, mert az idő ismét betölti s a Te szívünkbe szállásodra oly igen szükségünk van. Nem így kell e felkiáltanunk mindnyájunknak, kik érezzük, mennyi szeretetlenséggel, mennyi gyarlósággal felruházva követtük Öt, s a testté lett ígét. Adventi készülődésünk nem a tiszta önzetlen szívből fakadó volt, hanem a kicsinyeknek megtévesztése s a magunk önző számítása.

Advent, mily drága szó ez nekünk, ha a szó valódi értelmében várjuk megérkezését annak, ki váltságot hoz a világnak. A mai sötét, materialis korban vagy mondjuk az istentagadás e romlott világában az új betlehemi csillagot fogja jelenteni az advent, ha oda fordítjuk figyelmünket. Ti, ker. gyülezetek, ugyan hová is fordítjátok tekinteteket, ha nem arra, ki által viselitek a ker. nevet. Hát csakugyan kiáltó szó lesz a pusztában a megírtetés hívogató szava: „Készítsétek meg az Urnak útját,” vagy felrész mindnyájunkat a közönyből és cselekedni fogjuk az Atyának akaratját. Oh vajha ez adventi időszak új korszakot

jelentene életünkben. Annyi sok változás után, hadd jönnö el a mi változásunk is, hogy lennénk mindannyian új emberekké. Olyanokká, kik tudunk örülni az örülőkkel és sirni a sirókkal. Olyanokká, kik felolvadnak a krisztusi mindenható szeretetben. Az elhervadt mezők felett a zokogó ősi szél, mintha azt panasználá, hogy „elvégeztetett.” De a pusztulás között ott van a gyöngye vetés üdítő színe, mely új élettel biztat. Elborult égboltozatunkról leragogy az adventi csillag, megkeményedett szívünkben feltört a sóhaj: „Jövel, Uram Jézus,” mihelyt csüggedni nem hagyjuk magunk.

Egykor pásztorok örködték a betlehemi mezőkön nyájuk mellett s felettük csendült meg az angyalok éneke. Elborult nappalainkon, sötét éjszakáinkon mi lelkipásztorok is örködünk nyájaink mellett. Bárcsak értenénk meg ez adventben az angyalok majd kétezer év előtti énekét s felkelnék egyen-egyen, hogy meglássuk a Krisztust. Bizony, nagy szükségünk volna rá, hogy először mi pásztorok az egymásiránti szeretetre induinánk fel, hogy eggyé olvadva a szeretetben, együtt örködnénk nyájaink felett. Ez advent hadd jelentsen hát a mi részünkre is új időszakot, hadd lássuk meg, hogy mennyire elhidegültünk egymástól mi is és e tapasztalat nyomán fakadjon szeretet ott, hol az élet ereje lökiet. Az advent a szeretet megérkezését jelenti, tegyünk meg hát minden előkészületet arra, hogy a szívünk s egész életünk befogadja azt. Ne a rideg bíráltságban, mások hibájának felkutatásában álljon munkánk, hanem a szeretet gyakorlásában, amint legnagyobb tanítómesterünk tette, valósággal apostolokká kell lennünk, hogy gyülekezeteink részesülhessenek az advent áldásában. De amiképen az apostolok tanításait buzgó szívvel fogadták egykor, úgy gyülekezeteinknek is meg kell változtatniok magukat s örömmel fogadni az adventi királyt. Meg kell fogadni az apostol tanítását „dicsekedjék pedig az alacsony sorsu atyafi az ő nagyságával; a gaz-

dag pedig az ő alacsonyágával” (Jakab lev. I. 9. 10.)

Értsétek meg szeretett atyámfiai, amit ugyancsak ő szól „Közeledjétek az Istenhez és közeledni fog hozzátok” (Jakab lev. IV. r. 8 v.) „Bizony, jövel Uram Jézus” (János jel. XXII. 20 v.)

Siposs Imre
 ref. lelkész

Ki a kálvinista? Ady Endre egy folyóiratban tett e nyilatkozatára: „Ősi, legősibb kálvinista vagyok s ha vallásos nem is lehettem, de életemben, munkámban benne volt a protestantizmus: dr. Ravasz László a Dunamelléki (Budapest) ref. egyházkerület gondviselés-szerű püspöke, a következőképen válaszolt:

„Hó, itt álljunk meg, mert a szívünk összeszorult. Hiszen lehet évődni nagy emberek kis bibéivel, de itt nem egy duzzogó zseni morcos kifakadásáról van szó, hanem a magyar köztudatba átment általános gondolatról. arról van szó, hogy valaki lehet kálvinista — vallásosság nélkül; lehet protestans anélkül, hogy keresztyén lenne, mert a protestantizmus nem egyéb, mint liberalizmus és kálvinista az, aki a pápistát nagyon utálja, a zsidót mérsékelten szereti. Eszerint a felfogás szerint a kálvinista nagyon jó vallás, mert nagyon keveset kell benne hinni és mégis igen büszkék lehetünk rá; ha egyáltalában semmit sem kellene benne hinni, akkor meg éppen ideális vallás lenne. Szóval köztünk él az a gondolat, hogy a kálvinistaság a nyaknak és a gorombaságnak a kérdése, amihez a hitnek egyáltalában semmi köze! Ezen az alapon követeli Ady Endre, hogy benne lássuk az eszményi protestantot? Hogy rettenetes hazugsággal van dolgunk, valami képtelen, ostoba idolummal, amelyik valósággal megbénít minket. Ritus paskhalis fogadná azt a férfit, aki deklarálná, hogy ő nagy zene-talentum, csak éppen hogy süket-néma, kitűnő festő, de abszolút színvak. Az ilyen nyilatkozatot még a Nyugat ostyájában sem vennék be, de azt egész komoly képpel mondják és hallgatják, hogy valaki kálvinista bár, de nem vallásos. Buzgó kálvinista, de teljesen hitetlen ember. Nem tudom, mondta-e Adynak valaha valaki, hogy ki a kálvinista. Én megüzenem neki. Kálvinista az, aki az élő Isten felségjogáért küzd.”

... Ady E. nincs az élők között; de sokan vannak a ma élők között olyanok, mintha egyenesen nekik szólna dr. Ravasz püspök e klasszikus válasza.

Református egyházfegyelem

Hollandiában.

A hollandiai ugynevezett szigorú református egyház (Gereformeerde Kerk) egyházfegyelmi törvényei még az 1619-iki híres dortrecht-i zsinaton alapulnak, amelyeket az 1893-iki dortrecht-i és az 1896-iki middelburgi zsinatok is megerősítettek 15 pontban; egyszerűen és világosan vannak ezek körülírva, hiszen a református egyház hit és tanbeli fundamentumához Ugy vélem azonban, hogy sokkal helyesebben járok el, ha a gyakorlati életből vett példákkal világosítom meg, hogy mit jelent itt az egyházfegyelem, miután már annak lényegéről általánosságban úgy is szóltunk egy másik cikkben.

Általában a fegyelemnek kétféle módját különböztetjük meg a Krisztus gyülekezetében. Az egyik az ugynevezett szorosabb értelemben vett testvéries fegyelmezés, amely bensős, lelki és *titkos*, amikor a testvér megint vagy megfeddi az ő testvérét, de a testvér megjavulása után, kisebb dologról lévén szó, ez nem lesz nyilvánvalóvá; a másik fegyelmezés pedig a tulajdonképeni gyülekezeti fegyelmezés a *nyilvánosság előtt*. A keletit természetesen nem lehet egymástól oly élesen elválasztani, mert mint mindenféle keresztény egyházfegyelem, úgy ezek is a Máté 18: 15-17. versen alapulnak.

Az előbbi esetben megtörténhetik, hogy nem csak egy, hanem két vagy három testvér, vagyis gyülekezeti tag is megintja a megfedezett testvért, a lényeg az, hogy annak azonnali bűnvalóvá válása s bűnének töredelmes megbánása után semmi féle különösebb fénylét nem következik be és fölösleges is, ha az illető bizonyosságát adja bűnbánatának a szent és tiszta élet folytatásával. Viszont, ha továbbra is megmarad a bűnben, akkor az úgy is nyilvánvalóvá válik, akár maga teszi azt nyilvánvalóvá bűnös életmódja által, akár egy más uton a bűn A gyülekezetet képviselő, annak tisztaságára őrködő egyháztanács vagy presbitérium színe elé kerül, amely természetesen szintén a Máté 18: 15-17. versen alapján jár el annak hármasszokozata szerint.

Bár a fegyelmezésnek és minden fegyelemnek a célja egy és ugyanaz, a fegyelem lényegével és eljárás módjával együtt, mégis mivel éppen az Ur Jézus Krisztus által adott fundamentumon állunk, a mindennapi életben pedig a legkülönbözőbb esetek fordulhatnak elő, az egyházfegyelem csak a nagy alapvető módokat és eljárásokat írhatja elő és sohasem járhat el úgy, mint a világi törvénykezés, hogy íme ez és ez ezt a bűnt követi el, kikeresem tehát az illető paragrafusba utköző bűncselekményt s amit az a paragrafus mond, aszerint ítélem el.

Mert mindenkor az Ur Jézus Krisztus az egyház lelke és nem a fegyelem és jaj volna, ha nem így lenne, mert akkor csak egy rettenetes békiyót raknánk a gyülekezet tagjaira. Aki csak azért járna el minden vasárnap a templomba, mert megintették őt nyilvánosan a szószékről és nem pedig azért, mert szíve — lelke, egész valója buzog az élő Isten iránti szeretetből és örvendetes szívvel siet oda hálát adni az Urnak az elvett áldásokért, segítséget kér a mindennapi élet bajaiiban és küzdelmeiben, mindenképpen pedig Isten igéjének gyakori hallgatása által tökéletesedni óhajt a Krisztus seregében, aki, mondom, nem ezért megy el minden vasárnap a templomba, az jobb, ha otthon marad.

Az Izzam terjesztésének a módja a fegyver s a bolszevizmusé a terror, míg az evangéliumot nem lehet erőszakkal terjeszteni. Az csak Budapesten történt meg a bolszevizmus alatt, hogy egy Lenin II. piastolyát szorongatva kezében így kajdászott: „Én szeretem magukat.” Minden törvény s az egész evangélium summája: szeretet. A szeretetet pedig nem lehet erőszakkolnunk. — Amikor azonban azt mondjuk, hogy az egyházfegyelem nem lehet az egyház lelke, mert hiszen az csak az lehet, aki annak Főpapja, Királya és Főprófétája, rögtön utána kell tennünk azt is, hogy az egyházfegyelem az egyházban azon szükséges eszköz, azon szükséges nervus (a háboru viselésére a pénz a szükséges nervus rerum gerendarum), ami nélkül semmi tekintetben nem állhat meg a Krisztus egyháza emberi gyarlóságunk és bűneink miatt. Így hát az Isten igéjén alapulva mindenkor a kötelességszerűség, a szükségesség és hasznosság hozzák létre az egyházfegyelmet a Krisztus egyházában. Meg van ez akkor is, ha nem alkalmazzák, viszont, ha elhalványul Isten igéjének az ereje valamely egyház életében, miképen az a mi református egyházunkba is, úgy akkor újra életre kel azáltal, hogy nagyobb súlyt helyezünk rá, mindaddig, míg egyházunk meg nem tisztul a holt vizeket és mocsarakat belepöztető rettenetes utálatosságoktól. Folyt. köv.

Mit irnak a szlovák lapok?

Ezen cím alatt a Rimaszombában megjelenő „Gemér Malohont” folyó évi 47-ik számában szemlét közöl a szlovákszóli szlovák lapokból, a melyben a következő épületes dolgokat olvashatjuk, amelyekre még — azt hisszük — vissza fogunk térni.

„A kálvinista kérdéshez hozzászóltak már a honi és a nemzeti lapok is. A *Slovensky Dennik*ben dr. Klímo képviselő a következő észrevételeket fűzi:

A nyugati kálvinista egyházkerület kevésbé ismeretes előttem, tudom azonban, hogy a hívők között sok tiszta szlovák, és még több megmagyarosított szlovák van; a keleti egyházkerület ismerem és így tudom, hogy ott 15 (tizenöt) tiszta szlovák és még több vegyes szlovák-magyar egyház van. Van körülbelül százezer szlovák kálvinista hívő! Ke-

zeljük el, hogy csak egy egyházkerületben százezer szlováknak van olyan püspöke, aki egyetlen egy szót sem tud szlovácul.

Ej, a patvarba is! A volt Magyarországi kényuraima alatt lehetett oly szabály, hogy a szlovákoknak voltak szlovácul nem tudó püspökei. De hogy ez a szabály a Csehszlovák köztársaságban is érvényes legyen oly értelemben, hogy a szlovák hívőknek szlovácul nem tudó püspökei legyenek, azt semmi esetre sem fogjuk tűrni. Mi nem tűrjük, hogy a szlovák hívők jogtalanságot tűrjenek és ki legyenek szolgáltatva a további magyarosításnak.

Mit tudunk Czinke István és Balog Elemér multjáról?

Csak egy dolgot említek meg. Gondolom, hogy az 1904-ik évben történt. A kálvinista egyetemes egyház közgyűlése a néhai Magyarországon kimondta, hogy szlovák nyelvű vallási könyveknek a szlovák kálvinisták részére való kiadását nem engedi meg. Ezen bűnös cselekedetnek Czinke is, Balogh is részesei, mert egyikük sem protestált ellene. Továbbá felemlitem azt, amit már a *Slovensky Dennik* is érintett: hogy Czinke Rimaszombában az 1921. évi július hó 3-án a magyar nemzeti színeket dícsőítette és az 1921. évi október hó 30-ki közgyűlésen szónokolt, hogy a kálvinista vallás magyar vallás és hogy a kálvinistáknak kell Slovenskón a magyar nyelvet és kultúrát fentartani.

Hát a többi kálvinista papok?

Midőn rövid idővel ezelőtt Gömörben a delimitációs bizottság járt, a kálvinista papok egész processiókat vezettek eleibe annak demonstrálására, hogy nem akarnak köztársaságunkban maradni, hanem Magyarországhoz akarnak tartozni. Igen, sok kálvinista pap van kompromittálva és sokan a hüvösön ülnek már.

Amint látjuk, az ily körülmények mellett nem lehet tűrni a kálvinisták jelenlegi egyházi szervezetét és a jóvátételnek első lépése kell, hogy az legyen: hogy a kálvinista egyház kormányzata szlovák kezekbe menjen át. Hogy ez megtörténhessék: kormányunknak nem szabad elismernie a jelenlegi püspököket és felügyelőket, hanem állítson az egyház élére szlovák püspököket és szlovák felügyelőket. Lehet, hogy Zemplénben akadnának erre méltó férfiak. De ha nem, Amerikából kell elhívni szlovák kálvinista papokat és azokat kell Slovenskón a kálvinista egyházak élére állítani. Egyébként Csehszlovákiában is vannak kálvinisták, tehát onnan is el lehet hívni arra való férfiakat.

Azt azonban csak nem viselhetjük el, hogy szlovácul nem tudó magyarok kormányozzák a szlovákokat, ha már el is tekintünk attól, hogy Slovenskón minden papnak bírnia kellene a hivatalos nyelvet.

Az állam az 1922. évi költségvetésében a kálvinista egyház részére felvett milliókat talál: nos tehát, ha a köztársaság a kálvinista egyháznak milliókat ad, úgy befolyásának is kell lennie felettük és pedig annál inkább, ha azt a hívők érdeke is megköveteli.”

A kálvinista szlovákok közt.

V.

Vásárhelyen szép délelti istentiszteletet tartottak Prudky, Sirny és Micsán testvérek a leányegyház szép, izléses templomában. A templom kivül is a nép nagy sokasága várakozott, amelyben képviselve voltak görög és római katolikus szomszédok is, köztük Olsovsky ur is az amerikai szlovák liga képviselője is. Másik járt Frinta testvérünk, a néhány kilométerrel távolabb fekvő Morvában. (Niederle itt a térképen egy csekély kisebbség magyarságát mutat, ami a valóságnak meg is felel.) Lehota nevű kurátor megkeresett, hogy hívja össze a gyülekezetet. Felesége, aki görög katolikus, nem mutatkozott. A harangozó futkos, minék eredménye az lett, hogy mindössze 12 férfi jött el, akik közt 2 görög katolikus, 1 pedig lutheránus volt. Vasárnap délután van aratás idején, az emberek vagy alusznak, vagy az ut porában ünek a sánccon, fürödnek az Ondavában és pipázgatnak. Szóltam egy pár szót a bibliából, Frinta pedig üdvözölte a jelenlévőket és vázolta odajövetelünk célját, kérve őket, hogy intézzenek nekünk kérdéseket hozzánk. Érdeklődést vártunk egyházunk és országunk iránt. És ők azt kérdik tőlünk, hogy mikor fogják visszakapni a régi lebélyezett papírpénzeket és hogy vajon nem segítenek-e elő ezek visszaadását. Megkérdeztem a kurátort, olvassatja-e a bibliát, mire ő válaszolja, hogy nincs bibliája, mert öregapjának koporsójába tette, amint azt ő maga kívánta. Ő neki pedig nincs ideje olvasgatásra, mert hétköznap dolgozik, vasárnap pedig fáradt. Ugyan így nyilatkoztak mások is. Panaszkodtak, hogy gyermekeiket senki sem oktatja a hittanra, kálvinista iskolájuk elpusztult, nem tanítanak benne, holott a katolikus iskolában tevékeny tanító működik. Templomkájukat, mely előtt a harangláb áll, elpusztulni engedték, belseje egyenetlen agyag padolatu s igen keserves benyomást tesz ránk, a hátsó padokban lakolai szerszerek hevernek szanaszét. Templomjuk üres és ritkán tartanak benne istentiszteletet. Kétségtelen, hogy maguk az okai ennek. Mert miért van ez a szomszéd Vásárhelyen egészen másképp? Innen aztán Pardics felé vettük utunkat.

A délelti folyamán elindultunk szekerem Mocsár községen keresztül a közeli Nagymihályba, ahová többi bajtárs testvéreink is megérkeztek, bejárva a kijelölt községeket. A megye székhelyén a szolgálatkész tanácsos mindenféle szükséges dologgal ellátott minket. Hittestvérünket, Sekey tanfolygályos urat; eleményeink igen érdekelték (meggyőződéses keresztyén vagyok) bevilágított a mi utunkba és feltárta előttünk a református iskolák rejtélyét. Érdekes esete volt egy asszonnyal, akinek magyarságát, hogy a templomban a szlovák nyelvet kell használni, mivel a magyar imádságot ugysem érti. „Huszen nekem nem muszáj érteni, az huszen megérti az imádságot.” Ez tökéletesen egyetért,

fedí a katolikus egyház elfogásával nyelvi tudatlanságot a latin nyelv tekintetében a papság és isten közötti viszonyt illetően.

Nagymihályban alig van keresztyén kereskedő, miután maga a város erősen megmagyarosodott (Nagymihály). A tanügy mai tisztaságából és a város külső mázárói lehet csak megérteni és megbírálni azt az óriási munkát, amit a republika nem egészen három év alatt itt teljesített. Haragusznak gyakran a tisztviselőkre, pedig bizony sokaknak ezek közül kösznettel kellene megszokni a kezét, akik nem ismerik a különbséget az íróasztal mellett a nappal és éjjel közt és ha kell, — bejárák a vármelegyét uton, ut nélkül. Ezek közé tartozik Sekey, a republikacsendes munkása csupa ellenség közt egy édes lüzes talajon, fejében gazdag tapasztalatokkal.

Az Arany bikához címzett fogadónk előtt ténen begördült a két inácsi szekér. Ezen egyház fillája a lucskalnak, egyelőre Sirny testvér működési tere, aki már velünk tart és visz bennünket. Őh ez már valami egészen más. Itt már 15 km. távolságról érünk jönnek. Ez már nem Vajkócz. Kis várátva elhagyjuk a szállodát, a Laborcz folyón átmenve haladunk a széles rónán és repülünk a Vihoriát alatt a Kárpátok erdei közt fekvő Lucska felé. Éppen beesteledett. A község egy kisebb dombon fekszik. Tavasszal az itteni fogadatusunk még barátságosabban volt!

Érkezésünket levélben estére jeleztük, de a lelkész ur erősen állította, hogy abba a levélbe reggel 7 óra volt írva és hogy az emberek reggel 7 órakor ott voltak. De, mint mondá, a levelet továbbította Felső Revicsére. A sötétség beállt és mi még mindig tárgyaltunk. A lelkésznek ezen lealacsonyító bánásmódját Czinke püspök terrorjának tudtuk be, még ma is a republika fenállásának negyedik évében! Erre mi erélyesen felléptünk, előmutattuk a zsupáni „majestátot” és megmondtuk, hogy választott püspökre nincsen szükségünk, hanem igenis a bírónak muszáj összehívni a népet, ha mi akarjuk. Önöknek a püspök nem kell! Kérde a megrémült lelkész. — Nem! Erre felmegyünk tapogatózni a bíróhoz és kurátorhoz és most ott meghálunk. A kártya azonnal megfordult. Kis idő múlva oda küldetett a kurátor és két presbiter, hogy — mint mondták — minket ne fárasszanak. Eljött Hudák János és Kérsnyák Lajos és hogy itt a faluban ők a tiszta szlovákok. A prédikálás itt régóta tót. Az iskola régen záva, tanítóhány van. Hudák 12 évig volt Amerikában, kérdezte, hogy kell-e nekünk kocsi, elvisz minket és hogy megnevez nekünk új református templomokat, amelyekről mi nem tudunk. Végül a pap beismerte, hogy a püspök tiltotta meg, hogy bármit is hogy tegyen. Tehát egy örömtelen nap után végre a legnagyobb parochiák egyikében alszunk.

Kedden reggel a szorgos aratás dacára

*) Ezek az urak az amerikai tót kálvinista naptár szerint is személy engi és templom egyházakat már enok előtt is meglátogattak. Amint azonban az egyház felsőhátságnak nem volt tudomása P. M.

a kurátor elvisz minket a messzeső Felső-Revicsére, egész közelében az erős vassas vizű Szobránccz fürdőnek. Azonban nekünk nem volt tanácsos oda letérni. Ugyanis az ottani pap reggel megüzente nekünk, hogy ne menjünk, mert csépel — gözgéppel. Már mi ismertük az ilyen machinációt. Ezért elmegyünk. A parochia valóságos gazdaság. Csépelnek és dolgozzák a rukovinát. No azért szívesen fogadtak, de nem maradtunk, mert itt sem lehetett gyűlést tartani. A lelkészek mindenütt más és más kifogást találtak ki. Hirtelen még ugyanazon napon a lelkészek összejöttek Nagymihályban, hogy mit is csináljanak velünk.

Megtudtunk azonnal mindent. Jóllehet magyarul tárgyaltak.

Ezen naptól kezdve más taktikához kellett folyamodnunk. Kezdték kétséges lenni, ki nagyobb jár, — a püspök-e avagy a zsupán? — az előbbinek a hátrányára. Végül az az átkozott államsegély A végén mindegyik ezt kérte. Ez a lelkész is, a lucskai is könyvet adtak ki tót nyelven!)

Revicséről — miután meggyőződünk róla, hogy itt sem tarthatunk beszédet a népek — mindjárt elindultunk a 2 órai gyaloglásnyira eső Inácsra. Hiába kerestünk volna egy kis helyet, ahol leültünk volna magunkat a nap kegyetlen hevében, mindenütt mocsár és fehér mészkő. Haladunk a kizáratt sivatagon, itt ott a mélyedésekben egy egy kis zöld. Inács község itt terült el előttünk, de azért majdnem 2 órát kellett gyalogolnunk a Sirni testvér fészkében, a Verboszkilaknál igen jól éreztük magunkat, vendéglátó kedves családok. Itt esett értésünkre, hogy járt mag 6 és Prudky testvér Lasztoméron Virág esperesnél. Éppen lakománál űlt egy nagyobb ársasággal a parochián, annak vége felé jártak már, mikor is tolmácsot hívatott, mivel ő tótul nem ért. Őg is mondta, hogy nekünk ott nincs semmi keresni valónk. Tehát még most is magyar papja van a tiszta szlovák egyháznak. Sőt nem csak hogy papja, de esperese is egy nagyobb kiterjedésű szlovák egyházmegyének. Lasztomér a mi legketekébb pontunk, nem merad mögöttes Gálszécs sem, ahol szintén szlovák többség van. Péter Mihály lelkész ur — magyar — elég gorbombán fogadta Micsán testvért. Mihály afféle magyar költő. Egyébként pedig butogató, aki legtöbbit áskálódtott Hultka esperes ellen.*) Egyenesen

*) Ennek a könyvnek a címét, bizonyára, hogy a zemláni tót nyelv ortográfiáját feltüntetése, egészen le is köll. P. M.

*) Az eredetiben „isznovec.” De nem tudtam meghatározni, melyik a magyar neve. Ugyenlőkésem azonban, hogy Sirny Solyosra írtelte be magát P. M.

*) Az épen most kiadott hivatalos statisztikai könyv szerint Gálszécsen 1600 magyar és 1400 szlovák van és 309 egyéb nemzetiségű. P. M.

*) H. J. e lap jelen évi egyik számában közölte, hogy a személyével összefüggő hírlapi cikkomért legyeلمي panasz fog tenni. Ezt a folyó évi április 14-én az egyházker. elnökséghez intézett beadványában meg is cselekedte. A jelen. H. J. e kötetében indokoltanantantati fel: Tény, hogy a múlt év december 21-iki egyházi területi közgyűlés óta P. M. nagy alaposságú maradt a nagymihályi gyűlései felzárta kerüli

abban a fielőban él, nem történt semmiféle változás, még most is Árpád és Rákóczi magyar istenekhez imátkozik.¹⁾ Kétszer prédikál magyarul, egyszer tótul, pedig ott 95°/₁₀₀ os tótság van.²⁾ Állandóan azt hangoztatta, hogy ő csak kötelességét teljesíti. A templom szép és felekezeti iskolában tótol tanítanak.³⁾ A tanfelügyelőről azt állítja, hogy a magyar gyerekeket a tóti iskolába kényszerítik. A tóti öntudati növekedésének következésményeképen a nép a Mihály egyházból gyakran a katolikus templomba jár,⁴⁾ ahol saját anyanyelvét hallja, míg az intelligencia mellette tart, meglévén elégedve papjukkal. Ezen állapot tarthatatlan! Inácsról délután siettünk át Szeretvársra, ahol a papot nem találtuk otthon. Édes atyja „Knezo” az öreg tanító szép szlovák nevét Könyvesre magyarosította. Másnap az öreg azt mondta tótlunk: „még mindég itt vannak ezek a cseh papok? hiszen ezek nem igazi reformátusok, ezek husziták, ezeknek Husz az istenük. Szeretva községnek már kinyílt a szeme s éppen azért tárgyalhatunk a néppel, — a pap távolléte minket nem zavar. Sőt fordítva Vendéglátónk Iski Plutko György magas, tagbaszakadt ember. Háromszor volt Amerikában és bányában dolgozott. Elmeséli, hogy apám a papnál szolgált. Valamennyi pap van, az mindegyik csak mutatja, hogy szlovák, belülről azonban magyar. Mint mondja, szlovák pap és tanítóra van szükség. A püspök magyar, az esperes magyar. Az előbbi pap okos ember volt, de a mostani olvassa a prédikációt. No az éneklés azért tótol megy, reggelenként néha csak magunk egyedül megyünk az Isten házába. A pap nem is tud tótol. Közl: P. M.

HIREK.

Lelkészválasztás. A nemeshodosi református gyülekezet — mint értesülünk a lapokból — Vágó Ede volt komáromi segédlelkészt választotta meg papjává. Már többször kilejezést adtunk annak, hogy lapunk és olvasó közönsége nagyon szívesen venné, ha az egyház

szlovák egyházmegye alakítása kérdésének tisztázásába a igyekezett dicsőretea szorgalommal kibogozni ezen nem annyira egyházi, mint inkább politikai irányzatú kezdeményezés összerüggő eszéllet a ezzel nagy szolgálatot tett az egyetemes kálvinista egyház ügyének Ennek a nagyértékű munkálkodásnak a célja azonban bekvánt nyilatkozatának kifejezése szerint is nem áldozatok keresése volt, hanem a körzések, az egyetemes egyház felvilágosítása az egysége ellen irányuló támadásról. Erekből kiderül, mennyire bujtogattam H. J. ellen. P. M.

¹⁾ Ezen az olvasásomra szánt hamis adatokat valahol másutt szerezték, mert Gálszécsen senkivel sem beszéltek. Arról nem is szólok hogy mily tudatlanok a kálvinista vallást illetőleg. Egyébiránt a Kostnické Jekry ellen a személyes et ért támadás miatt sajtóport fogok indítani, hadd derüljön ki kik informálták ty hamisan a cikk íróját. P. M.

²⁾ A gálszécsi egyházban 85° magyar 15° szlovák van. P. M.

³⁾ A gálszécsi felekezeti iskolában mindaddig magyarul folyik a tanítás. P. M.

⁴⁾ A nép az istentisztelet rendjével, sajátkezu zarássával bizonyítónan, meg van elégedve a Mihály egyházból egy lélek sem jár a katolikus, vagy más templomba. P. M.

életében előforduló eseményekről lapunkat idejében és közvetlenül értesítenék egyházi férfaink.

Megjésdedt lelkési állás. A magyarországi **szóllós ardó** (gömdörto nai em) egyház lelkési állás — mint értesítenek bennünket — lemondás folytán megüresedett és betöltése céljából nov. 20 iki határidővel pályázat hirdettetett rá. A pályázati kérvényeket Juhász László espereshez (Putnok) kellett beküldeni. Az állás kongruás.

— **Megjelent az új énekes könyv.** A magyar reformátusok új énekeskönyve Debrecen sz. kir. város és a Tiszántúli református Egyházkerület könyvnyomdávállalátában szeptember hónap folyamán megjelent. Az új énekeskönyvet az említett nyomda „Mélius” könyvkereskedése árusítja Debrecenbn. Az énekeskönyv ügye a szlovenszkói reformátusoknak is fontos és sürgős ügye, más vallásos irányu és tartalmu könyvekkel együtt; mert egyrészt nem is igen kapható, vagy ha igen, rettenetes magas áron: nagyon itt volna az ideje, hogy az énekeskönyv ügyével, meg más vallásos tartalmu könyvek (ezek közé tartozik az iskolai könyvek ügye is) valamely egyházi hatóság behatóan foglalkoznék.

Magyarországi középiskolán szerzett éreltségi bizonyítványok nosztrifikálása. A magyarországi középiskolákon szerzett éreltségi bizonyítványok nosztrifikálási eljárásának egyöntetűsége céljából az iskolaügyi miniszter a következőket rendelte el: 1. Az 1920—21. iskolai év végéig szerzett bizonyítványok minden kiegészítő vizsga nélkül nosztrifikálhatók. Egyetlen természetes előfeltétel, hogy a kérelmező betöltse a cseh szlovák törvényekben megszabott életkort 2. Az 1921—22 iskolai évben és később szerzett bizonyítványok csak kivételes esetekben s azon feltétellel nosztrifikálhatók, hogy a folyamodó aláveti magát kiegészítő vizsgának a honi ismeretekből. A nosztrifikáció iránti összes kérvények az iskolaügyi miniszteriumhoz terjesztendők fel. A kérvényben különösen azt kell megkölni, hogy a folyamodó milyen okokból kifolyólag nem fejezte be a tanulmányait Cs-hszlovákiaiban. Az 1918 október 28 ica előtti szerzett bizonyítványokat nem kell nosztrifikálni (ESO.)

Kérelem Felkérem azon kartársa imét, a kiknek egyházközsége akár a hivatalos lapunkban annak idején közzétett hirdetés, akár az általam külön megküldött ajánlás folytán rendelt Manóusek és Hrivayak cégnél harangot: sziveskedjenek ezt nekem tudomásomra hozni, hogy a céget emlékeztethessem azon ígéretre, mely szerint a megrendelések után bizonyos percentet valamely közegyházi célra — mondjuk lelkési nyugdíjintézetünk javára — áldozni fog! Az ezután megrendelési eszközölni: akár győkezetnek ajánlanám, hogy előzdeig értesítsenek engem, hogy a jelzett irány és érdekekben ezt a kikötményi érvényesíthessem. — Nyitra 1921 nov. 18. *Sedivy László* fel lelkész.

— **A képviselőház költségvetési vitája** során november 23 án a **népművelési**

és közoktatási tárca költségvetése került tárgyalásra. *Klímó Bohumil* dr (szlovák nemzeti és gazdapárt) szóvá tette azt, hogy a Csehszlovák állam még mindig kegyuri jogokat gyakorol, ami nagy előnyöket jelent a görög és római kath. egyház javára, de a többi egyházak rovására van. Klímó továbbá a **szlovák irodalom** és a szlovák hirlapirodalom kiadós támogatását követeli, egyúttal felhívta a figyelmét a **rimaszombati református püspök beszédére**, melyben azt mondta, hogy a szlovenszkói kálvinista egyház **magyar** egyház, melynek feladata, hogy a magyar jelleget és kultúrát Szlovenszókban fentartsa. Klímó azt ajánlja, hogy az ezen egyház részére ajánlott kétmilliót csak azzal a **feltétellel** vegyék be a költségvetésbe, ha biztosíték lesz arra nézve, hogy a református egyház vezetése **megbízható** kezekben van. Mai számunk más helyén közöljük Klímó dr hirlapi nyilatkozatát, melyben helyet foglal ez itt jelzett képviselőházi nyilatkozata is, talán az beharangozója volt ennek. Csak annyit jegyzünk meg e helyen a képviselő ur véleményére, hogy a politikát beleelegyíteni vallásunk dolgába nem csak hogy magunk nem fogjuk, de másnak sem engedjük. A kálvinista egyháznak autonómiaja van, azt nem pénzért szerezte s el sem adható, mert hitelveivel szoros egységben van.

— **Nyuglázás.** Dr Pazár Miklós westmoori ref. lelkész ur utján a beszeri ref. egyház részére a következő adományok érkeztek: Forgács A. 3 dollár, Abaházy F. 1, Györfy L. 2, Györfy J. 1, Bódej I. 1, Munkácsy I. 1, özv. Bittó I. 1, Kathona Gy. 1, Regiházy I., Abaházy I. 1, Borcsay G. 1, Gyurcsik I. 50 c Fodor K. 1, Forgács I. 5, Juhász I. 1, Kullár I. 1, Zecher A. 50 c Kozma I. 50 c Gyurcsik I. 50 C. westmoori magyar ref. egyház 5 dollár, Bodnár G. 1, összesen 30 dollár; azaz kétezeröttszáz Korona, köszönettel nyugtázom. *Meskó Dezső* beszeri ref. lelkész.

Kiadó: **A református egyházkerület.**
A kiadásért felelős: **Réz László.**

ORGONA

pedálos, 4 registerrel, 12600 K és feljebb. Principál sípok 1800 K-tól. Bárminemű e szakba vágó javításokat jutányosan, lelkismeretes pontossággal vállal

GUNA GYULA
orgona-mechanikus

Orgonahangszernagytelepe: Presov Harmonikumok 1600 K-tól. Kérjen árajánlato!

Három évi jótállást vállalok.

Nyomatott Gömör-Zoltán nyomdájában Rozsnyón

Református Egyház és Iskola

A szlovenszkói és ruszinszkói reformátusok hivatalos lapja.

Előfizetési díjak		Feltétel szerkesztő: RÉZ LÁSZLÓ	Szerkesztőség és kiadóhivatal: Rozsnyó, a református lelkész hivatalában, hová a kéziratok, előfizetések, hirdetések és az esetleges reklamációk küldendők.
Égész évre	80 K		
Fél évre	40 K	Megjelenik minden vasárnap.	

Egy kérdés.

(R. L.) Az utóbbi időben a szlovák és német nyelvű napilapok is foglalkoznak szlovenszkói református (kálvinista) egyházzunkkal s annak ügyeivel. De nem jóindulatúlag: sőt egyenesen ellenséges érzülettel. Vagy legalább nem elfogulatlanul: sőt egész egyházi életünkkel a politika szemüvegén nézik és ítélik meg. Másként megmagyarázni sem tudjuk magunknak, hogy miként írhatnak a lapok — különösen nemzetiségi számarányunkról, egyházszervezetünkről, egyházi életünkről a való tényekkel oly kihívóan ellentétben álló dolgokat.

Csak a politikai elfogultság írhatja pl. olyat a szlovenszkói református egyház nemzetiségi számarányáról, hogy a *szlovenszkói físzáninenni egyházkerületben körülbelül százezer szlovák kálvinista hívő van*. Holott az egyházkerületben az összes ref. lélekszám nem éri el a százezeret! Hogy lehet tehát szlovák kálvinista több, mint az összes? A rész nem lehet nagyobb az egésznél — A legutóbb megjelent hivatalos statisztikai kimutatás *egész Szlovenszkóban* 143,807 (4,88%) református lélekszámot tüntet fel.

Avagy azt állítja ugyanaz a forrás (Slov. Annál), hogy a físzáninenni egyházkerületben 15 (tizenöt) tiszta szlovák és még több vegyes szlovák-magyar egyház van. Ha ezt a két számot együvé vesszük és feltesszük, hogy 30 oly egyház van, amelyeknek tisztán szlovákok a tagjai és egy-egy egyházra 1000 lelket számítanánk, még ez esetben is csak 30 ezer volna a szlovák kálvinisták száma. Pedig először, nincs még 15 oly egyház sem, amelynek *tíz* szlovák hívői volnának: másodsor, a *zemleni és ungmegyei* (ebben a két megyében vannak ugyanis szlovák kálvinisták) *politikai községek átlag összlakosságát sem számlálnak 1000-1000 lélekszámot egy-egy községben, amelyből pedig református csak egy-egy rész*. Így fest a valóságban dr. Klime képviselő, ur statisztikája keltei szlovenarokra vonat-

kozólag, amelyről pedig azt állította, hogy ismeri.

Avagy mi másnak tulajdonítsuk, mint a legnagyobb politikai elfogultságnak azt a sok össze-visszaságot, amelyet egyházszervezetünkre s ebből folyólag hitéleti felfogásunkra, egész egyházi életünkre vonatkozólag írnak a *politikai* lapok?!

Ugy írnak egyházunkról, egyházi életünkről, hitéleti felfogásunkról, mintha nekünk nem volna autonómiánk, nem volna oly egyházalkotmányunk, amely szoros elvi összefüggésben van hitéletünkkel, — mintha mi tegnapi mára alakultunk volna, — mintha több évszázados küzdelem nem állana hátunk megett, — mintha létünk nem az élő Isten, hanem a politikai emberek kegyelméből volna, — mintha nekünk nem volnának jogosak az igényeink, — mintha mi e földi életnek kifogadottjai vagy legalább is hamupipóái volnánk.

A mi egyházalkotmányunk a zsinati presbyteri elven épült, vagy más szóval *református egyházunk zsinati presbyteri elvek szerint kormányozza önmagát*. Ez két fontos elvet tartalmaz. Egyik a zsinati-presbyteri elv, másik önkormányzat (autonómia). Ez az egyházalkotmányi elv többek között azt is magában foglalja, hogy a *gyülekezetek (presbiteriátumok) magok választják a fokozatos egyházi halóságokat, végső fokozaton a püspököket és főgondnokokat* is. A fundamentum, amelyen épült a történeti folyamán az ez egyházalkotmány, a szentírás. Ebből folyik, hogy egyházalkotmányunk hitelveinkkel a legszártsabb összefüggésben van. Ezért ez az egyházalkotmány a legdemokratikusabb.

Még pedig egyházalkotmányunk történeti fejlődés, több évszázados küzdelem eredménye. Alapját *békeszerződés* és alapvető országos törvények képezik, amelyeket nem hatálytalanított a trianoni békeszerződés sem, sőt ezokat megerősítette. Így, hogy ez egyházalkotmány a magyar nemzeti állam története folyamán fejlődött ki és így a kálvinista egyház és egyházalkotmány története összeesett a magyar nemzet történetével; mert a kál-

vinista egyház vallása szabad gyakorláérti s egyházi önkormányzatéért (autonómia) több évszázadon át harcolni volt kénytelen és ez volt a magyar nemzetnek is éppen a reformáció kezdete óta — sorsa és küzdelmeitjes törekvése (önálló államiság és függetlenség). A kálvinista egyház *martir* egyház s így küzdő egyház: de küzdelmei nem voltak soha *politikai* küzdelmek, amelyeknek célja *hatalom elnyerése* lett volna. *Létküzdelem* volt, hogy *istenit hivatásdát betölthesse*. Egyházunk mindenkor nemzeti karakterű volt, ami a szentírászerűséggel sem ellenkezik de sem az egyház, mint kollektív személy, sem pedig papjai — a nemzeti érzés kinyilatkoztatásán felül — soha nem politizáltak. Ma sem vagyunk *politizáló* egyház. (Hogy helyesen-e, az egészen más kérdés.) A rágalmozással határos méltatlan *rétogás* tehát az, amikor *politizáló református püspökökről és papokról beszélnek és írnak* némely körök.

Két püspökünk van Czinkó István és Balogh Elemér. Mindkettőt a gyülekezetek választották püspökké hivatottságuknál fogva; az élőhitűk, mély bölcsességgük, nagy tudásuk, erős és tiszta karakterük — nem pedig *politikai* érdem — volt az ajánló levelök a gyülekezetekhez. Valóban lelkipásztorok ők, akik sok gond és lelkinyugtalanságok között viselik nyájuk gondját. *Az Isten országa építésének gondját hordozzák ők*. Hogy magyar nemzeti érzésűek: ezt csak az elfogultság írhatja rovásukra. A szívet kitépni a kebelből nem lehet. Ezt tudhatja bármely nemzetiséghez tartozó ember...

Ez a mi egyházalkotmányunk és annak berendezése és életműködése. A legdemokratikusabb az összes alkotmányok között. Ezért valljuk: egyházunk alkotmányának a megsértése a demokráciának megsértése. Aki ilyet ír: nem lehet törni a kálvinisták jelenlegi egyházszervezetét: az vajjon nem a középkorból való politikai elfogultság kifejezője-e?

És mi tesszem fel ezt a címből *egy kérdést: lehet-e engedni, hogy a val-*

lás vagy annak külső kifejezője, az egyház a politikai elfogultság céllátlájjává legyen? Erre feleljenek a modern állam bölcsei

A szlovenszkói református egyház tudja, hogy az állam feltétlenül szuverén és az állami jogszabályok rája is kötelezők. De másrészt tudja azt is, hogy a modern jogállam alkot ugyan szükségképpen az egyházakra vonatkozó jogszabályokat: azok azonban csakis azok intézkedési körének meghatározására, vagyis egyrészt az államban elfoglalt helyzetük megállapítására, másrészt a többi egyházak irányában az állami rend érdekében szükséges béke biztosítására vonatkoznak; az egyházak belső életét azonban, melynek mikéntje csak azok saját tagjaira tartozik, nem szabályozzák. (Dr. Kun B.: Magyar ref. egyházalkotmány.)

Tudja egyházunk azt is, hogy az állam az egyházakat anyagi támogatásban is részesítheti, ha az egyházak az állam által is szükségesnek ítélt feladatok teljesítésével az államnak segítségére vannak. Szlovenszkón pedig a történelmi fejlődés ilyen, ugrás pedig a természetben nincs. Ugrászerűen az állam sem kísérletezhetik. Tehát az állami segítség nem tekinthető politikai kortes pénznek, akármily beszélnek is a középkori politikai elfogultság sötét lovagjai.

Református egyházfegyelem

Hollandiában. (Vége)

De lássunk most egy-két példát a gyakorlatban, hogy miképpen járnak el Hollandiában az egyházfegyelem terén, ha arra szükség lenne, mert az élő Isten kegyelméből itt teljes lehetetlenség, hogy

Jer Advent!

Jer Advent meggyőző prófétaival! Égi harcok most nekünk a próféták rozadás bilincseinek csörtetése. Az ő mennydörgésszerű dorgálásuk úgy hangzik most fülünknek, mintha édesanyánk altató édes danájál hallanánk.

Mozduljatok meg sok évezredes síroknak lakói! Ezsaiás, Jeremiás, Ezékiel, Dániel! Hallásátok büntető igazságszolgáltatását az Urnak!

A ti testetek már átzenvedte a próféták győzelmét. Nektek már nem kell félnetek a földi hatalom kinszó eszközeitől; titeket már nem némlíthat el a földi hatalom szava.

Jer Keresztelő János teveször ruhában, komor arcoddal! Erdei méheid zaongását harsogja tui szavad: — *Mérget kígyóknak nemzetségei!* Felkerestek tégedet, a pusztáknak prófétáját, hogy — az Istennek haragját elávoztassák fejük felől.

Jer Advent! Te vagy most a mi legkedvesebb ünnepünk. Soha se volt a

valaki gyülekezeti tag maradjon olyan rettenetes bűnökkel, ami otthon annyira lehetséges. Így nehezen még az esetet is otthoni példából kell merítenem. Itt is megvoltak a különféle bűnök, amíg a nagy lelki ébredés, ujjászületésbe nem következett és viszont az emberi gyarlóság folytán itt is újra előfordulhatnak, de mindenkor meg lesz Krisztus gyülekezete, az Isten igéje szerint élő emberi — lelkek serege, akiknek tisztasága által válik egyedül nyilvánvalóvá a bűn a maga teljes mértékében s akik idejében lenyesik a száraz ágakat Krisztus egyházának életfááról.

Vegyük például azt az otthon elég gyakori esetet, hogy egy református egyházilag részegre issza magát. Az ilyen eset természetesen szinte lehetetlen, hogy nyilvánvalóvá ne váljék. Mi a fegyelmi eljárás módja? Ott van a Máté 18:15—17-ben. Egy presbiter, — akinek amugy is kötelessége az egyháztagok rendszeres látogatása a kálvini egyházak szerint — elmegy az illetőhöz és megintve őt, bűnvallomásra bírja. Ha az illető megbánja bűnét s tegyük fel, hogy azelőtt józan életet élt, s ezután is ígéretet tesz az istenfélő és kegyes életre, próbaidőt nyer, azalatt nem veheti fel az urvacsorát s a próbaidő letelte után újra teljes jogu tagja lehet Krisztus gyülekezetének. Ime, ha a bűn nyilvánvalóvá vált is, amennyiben egy kisebb faluban szinte mindenki medtudhatja, mégis a gyülekezet nevében a presbiter az ugynevezett testvéri fegyelmezést alkalmazta. Azonnal megváltozik az egész, ha az illető állandóan részegeskedik. Intette őt nemcsak egy presbiter, hanem másik kettő — három is a presbitérium nevében. Ez esetben alkalmazzuk a nyilvános fegyelmezés módját. Először is a lelkész a szószékéről kihirdeti *név nélkül*, hogy egy gyülekezeti tag ezen és ezen bűnt követte el. A gyülekezet imádkozik a bűnéért s a presbiterek utána járnak, intik, segítik,

bűnös világnak nagyobb szüksége a biztatásra, bátorításra mint most.

Nekünk nem a remények megvalósulása adja az örömet, nekünk kell a próféták biztatása. Minden hősnéki nagyobbak, dicsőbbek, kedvesebbek vagytok ti, mogorva külsejű jóvendő mondó szent emberek!

Töletek várunk mi erőt nappali munkánkhoz. Töletek nyerünk édes álmot meggyőzőt testünknek, elalélt lelkünknek az éjszaka csendjében.

Jer, *Ezsaiás*, mondó nekünk is: — Ezt mondja az Ur, ki a tengeren utat csinál és az erős vizeken ösvényt. Ne emlékezzetek meg az előbbiekről és a régiekről na gondolkodjatok! Ime én új dolgot cselekedem, ezennel megléssen, avagy nem értitek e azt meg? A pusztában utat szerzek és a kietlenben folyóvizeket. — (XLIII: 16—19.)

Mondjad, *Jeremiás*, nekünk is: — Ezt mondja az Ur: Mihelyt beteljesnek Babiloniában a helven esztendők, meglátogatlak titeket és titrajatok betöltő az én szómat, hogy viaszahagylak titeket e helyre. (XXIX: 11) Mond-

erősítik. Azonban az illető semmiféle intésre nem hallgat és semmiféle bűnvallástételre nem hajlandó, ugyanígy, hogy önmaga ezáltal mintegy bizonyosságát adja annak, hogy nem akar továbbra is a Krisztus gyülekezetében élni, mert nem tartja be Isten igéjének parancsolatait. Minthogy ez esetben az excommunicatio kérdése forog fenn, a gyülekezet az egyházmegyéhez (classis) fordul tanácsért. Azért kéri ki a classis tanácsát, hogy esetleges elfogultsággal ne vádolassék meg a gyülekezet presbitérium, lőképpen pedig, mert mindkettő előtt ott lebeg a szent cél: „hogy egy is el ne vesszen a kicsinyek közül.”

A nyilvános legyelmzés második módja, amikor az illető bűnös nevét a szószékéről kihirdetik a gyülekezet színe előtt s míg előbb inkább csak a presbitérium gondjaiban volt a bűnös, most az egész gyülekezet, mint egy nagy családnak gyermekei elmennek a tévelygő testvérhez és őt a helyes útra visszatértik.

A harmadik fokozatnak nevezhetők azt, amikor már két vagy három héttel előbb nyilvánosan kihirdetik, hogy a gyülekezetnek valamelyik tagja méltatlanná tette magát a Krisztus egyházának társaságában s mindamellett is megrogzotten megmarad a bűneiben s bűnvallástételre nem hajlandó s mintegy önmaga dobja el magától még a bűnösökhöz is lehaljolt igalmal szeretettel, ennél fogva a Krisztus gyülekezetéből kizáratik. (excommunicatio.)

Végig vezettem az eljárást, bár természetes, hogy az egész könnyen megváltozhat, illetőleg fölöslegessé válhat az illető bűnös bűnének töredelmes megvallása által a presbitérium színe előtt. Vagyis Hollandiában az egész egyházfegyelemnek az alapja szoros összekötöttségben van a Krisztus egyházának egyedül helyes és ideális alapelvével. Hitvallás és bűnvallás, mint öskeresetsyén és református princípiumok egyedül

jad Urnak nekünk la szent embared. *Ezékiel* által: — Egybegyűjtelek titeket a népek közül és együvé hozlak titeket a földékről, amelyekre elosztottatok és adom néktek az Izrael földét. És bemennek oda és othányják minden ő benne való fertelmességeit és minden utálatosságait arról a földről. És adok nekik egy szivet és új szivet adok ő beléjük és kiviszem a köszivet az ő testekből és adok nekik hús szivet. (XI: 17—19.)

Jer, Áldott Advent! Erősítsd meg a mi ingatag hitünket, hogy az *Irádók*, melyek minden idők népének irattak — igazak.

Dániel próféta szent hitével megmondjuk mi is: — Áldott legyen az Istennek neve örökkön örökké, mert ővé a bölcsesség és az erő és ő az, aki megváltoztatja az idöket és az idöknak részelt; leveti a királyokat és szerz királyokat, ad bölcsességet a bölcsöknek és tudományt a tudóshoznak! (II: 20—21.)

Kamocsa Boross Kálmán

tarthatják meg a Krisztus egyházának méltóságát. Mert ne felejtjük el, hogy Hollandiában senki se lehet a református egyház tagja anélkül, hogy 18—20 éves korában hitvallást ne tegyen a presbitérium előtt. Ennek komolyságára pedig elég annyit megjegyeznünk, mint inár egy másik cikkünkben is leírtuk, hogy a lelképásztor minden héten katechizálja gyülekezetének kiskorú tagjait, tehát nem történhetik meg az az abszurdum, hogy 12—13 éves gyerekek már odajárulhassanak az urasztalához csak azért, mert pár hét alatt azt a kis kátét értelmetlenül jól bevágják s a következő 16—18, vagyis a legveszedelmesebb korban, az Igének semmiféle gyökere nem lévén bennük, a kiskorú bűnösök s a titkos utakon paráználkodók nagy seregét szaporítják. Általánosságban a fenti eljárás alkalmazható minden alkalommal, ha netalán a keresztiségről lenne szó, amikor egy házaspárnak a házasságkötés után s rendszer időn belül, jóval előbb születik gyermeke vagy ami szintén fájdalmasan gyakori otthon, hogy egy leánynak születik gyermeke s a gyermeket meg akarja keresztelni. De gondom csak általánosságban, mert igen komoly körültekintést igényel egy eset az illető előbbi életére vonatkozólag. Nyilvánvaló azonban, hogy annak a reitenes és téves liberalizmusnak veget kell vetnünk, amikor egy egy taluban nyilvánvalóan tudomására jut lelkésznek és a presbitérium többi tagjainak egyaránt, hogy egy leány, vagy többen is állandóan paráználkodnak, az ilyeneket éppen a Krisztus egyháza iránt nagyobb szeretetből kifolyólag s a megmaradottak tisztá élete érdekében is kell vágnunk a Krisztus egyháza testéről.

Mindenekelőtt pedig az ilyen nyilvánosan és állandóan erkölcstelen életet élők gyermekeit semmi szín alatt meg nem keresztelhetjük. Az esetek azonban szinte fejsorolhatatlanok. A fenti eljárást kell alkalmaznunk mindenkiével szemben, ha valaki megkoményodott szívvel a templomból állandóan távol maradna, ha a tiszparancsokat skémelyik pontját minduntalan megszegi vagy a 12 cikkkel (Hitvallás) homlokegyenest ellenkező úgynevezett „modern” de alapjában véve a református egyház hitével és tanításával homlokegyenest ellenkező nézeteket vallana és hirdetne. Mert nem elég csak azt mondanunk, hogy „ne paráználkodjál, ne ölj, ne lopj, hanem hangsúlyoznunk kell minduntalan azt is, hogy ne legyenek idegen Isteneid én előttem.” Vagyis a teljes Isten igéjének erejével és méltóságával s hitvallásunk teljes parancsolataival járunk el az egyházfegyelmezés terén. Tehát nemcsak az a bűn, ha valaki 81 vagy nyilvánvalóan paráználkodik, hanem az „idegen istenek imádásának” a bűne az is, ha valaki csak a Mammon előtt hódol vagy teljes gondolatvilága, világnézete racionálista, bolsevista stb. holtot a külső parancsokat be is tartja. Jó református azonban mégsem lehet, mert esetleges házasban a párisi és budapesti zenés éjszakák kötes és emelygős stílu-

sával rontja jóhiszemű olvasóinak sokaságát. A keresztényiség teljes érzület, de teljes gondolati megváltoztatást is feltételez, ha valaki az Úr Jézus Krisztus tanítványa akar lenni, nem lehet egyszerűen Marxnak s Engelsnek tanítványa is.

Világos az elmondottakból az is, hogy holmi nevelés és a református egyház tekintélyét és méltóságát teljesen lealacsonyító pénzösszeg semmiképpen sem lehet a református egyházfegyellem alapja.

Másfelől pedig azt is elismerhetjük mindannyian, hogy hiába tűzzük ki az egyházfegyellem terén a legszentebb ideált és hiába alkotja meg zsinatunk a leggyönyörűbb vagy legszigorubb törvényeket, minden csak a törvény könyveink különböző pontjait fogja szaporítani, ha nem indul meg még ma egy lelki átalakulás, amely hivatva van megtartani magyar református népünk százezereit. Kell tehát a szigorubb egyházfegyellem, mert hiszen szűkségünk van rá, szinte életkérdésünkké vált ez is több más fontos problémával együtt. De ez nem minden! Ez maga nem hozza meg az új életet. Szűkséges ez köze ez is annak, de nem egyedül eszköze. Mert a célunk nem lehet csak egyoldali írásaink, beszédeink, minden cselekedetünk célja csak az lehet: református magyar népünk megváltoztatása, Isten felé fordítása. Mert vajjon akármilyen törvénnyel is eludjuk-e érni azt, hogy újra előkerüljenek a Bibliák és minden nap olvassa azt református egyházunk minden tagja és éljen is annak igéje szerint? Avagy nem ez a célunk? Avagy ez nem a református keresztény élet aemi feltétele? Avagy talán megelégszünk azzal, hogy református népünk a farizeusok módján betartsa a törvényt, viszont azt pedig nem is akarjuk, hogy az élő Isten kegyelméért szüntelen esdekli, imátkozó hitek sokasága töltse be a falu legkisebb kunyhóját csak úgy, mint a gazdag és bőséke civis palotáit? Azza, végrem, ami az egész egyházfegyelmenek is alapja, hogy t. i. nemcsak a lelkészek vagy presbiterek, hanem református egyházunk minden egyes tagja köteles örökölni testvére felől és nem szabad senkinek sem szemel hunyit felebarátja bűnei felől, mert ha valakinek tudomása van a bűnről és arról hallgat, önmaga is bűnt követ el. Cs. S.

A kálvinista szlovákok közt.

VI

Elmentünk megnézni a templomot. A nép körénk csoportosult és örült, hogy estére valamit hallani fogólunk, valánk pedig mi ott négyen. A templom előtt egy alacsony faalkotmány, nyitott harangláb, akárcsak Morván. Maga a templom ritka szép épület, külseje ógóthstulú, keresztbolthajtással, melyek 2 ivban merész hajlással nyílnak ki. Magában a templomban belül ósregi festeti la fenyezet, csak két hogy már nagy nyílások vannak rajta, amelyek keresztül azéna látszik ki. Belseje elhanyagolva, feliratok magyarul vannak. A templom

körülötti tér valósággal borzalmas, vajamikor itt temető volt, most a bokroknak csalánnak, tövisnek és mindenféle gaznak áthatolhatatlan dzsungelje. Sehohsem láttam még istenháza körül ilyen istentől elhagyott környezetet.

Estére a kurátor gyűlést hívott össze az iskolába. Kedves dolog volt számunkra — végre szemtől szembe állani a néppel — amint azt már áhitottuk. Egyszerű nép, elcsigázva az aratás fáradsalmától és hőségtől és mégis készek arra, hogy meghallgassanak minket. Az iskola tele volt velük, kitarítottunk velük két óra hosszá.

Majdnem elfeledtünk a délutáni kirándulárról, melyet Pályinba, a csak mintegy 20 percnyire lévő községbe tervezünk. Közeli vagyunk a nemzetiégi határhoz. Látnuk ezt már a községi feliratokból is, melyek így szólnak: Zemplinaka zaupa, obec Pain, okres Kapusany, Ungvármegye, Pályin Község Kaposi járás. A református ppp Pap László. A toronnyal bíró templom szőnek körül van kerítve, újabszerű épület. Csakhogy bizony itt a magyarul predikálnak, jöthet a magyarság a községnek alig 30%-át teszi ki. Tótul ért mindenki, kivéve a papnét, aki ungvári születésű. Azt mondja nekünk, hogy ő más nyelvet nem ért és csodálkodik is, hogy mi magyarul nem tudunk, pedig mi jöttünk ide. Nem is hívott minket tovább sehová. A pap nem volt otthon. A gyerekekre magyarul kiabált, állott körülöttünk néhány asszony, akik azt állították, hogy ők magyarul tudnak, de csehül semmit. Ez beléjük lett olva és ez elég világos intés mireánk. Tovább nem is maradtunk. A pap helyett a görög katolikus tanító leánya informált minket, aki szintén magyar, de elég jól beszél tótul. Ötültünk neki, hogy a mi „magyarjaink” milyen gyorsan tanulnak — ha akarnak. Tényleg mondta is egy óra néni a paplakban, — ahol körül voltunk véve kíváncsi cigányokkal, hogy — az egész falu ért tótul. Kis távoliság Szeretvától és már milyen különbség! A reformátussággal könnyen menne a dolog, csak más papokra lenne szükség, vagy pedig határidőt kellene adni nekik arra, hogy szlovákul predikáljanak. Ennek a terminusnak nem is kellene hosszúnak lenni azért, mert legtöbb esetben csak a nemakaráson mulik az egész, nem pedig a nem tudás. Nem vlagy teinek respektussal irántunk, mert a püspök nem arra tanítja őket, hogy „jobbra” hurzanak, vagyis Prága felé, hanem arra, hogy „balra”. Budapest felé.

Örömmel térünk vissza Szeretvára. A kurátor testvér minket a gyermektelen házaspár Szabovikéknál helyez el, ahol minket a földmives házi gazda tejjel, vajjal és tehén turóval vendégel meg. Szabov Michálnál hallottuk, hogy az itteni nép nem akar magyar pppot. Az embe-reknél tót lapokat látunk, különösen a „Slovenská Oľdatet, amely gazdálkodóknak jó újság. Legnagyobb része ezen lapoknak Pozsonyból való. A jó szívű szlovák komaasszony erősködik, hogy csak érezzék magokat épp úgy, mint otthon. Elmeséli, hogy mennyire kifogyott

a listje, amíg a gazda a háboruban volt. Ezen család valóságos typusa az itteni jó módu népnek, akik egyszerűek és dolgoznak rogyásig. Ők maguk, sőt házi berendezkedésük is a cseh-morva hegyi lakosság benyomását teszi reánk.

Reggelig a nap nem hűlt le. Félóránnyira Pályintól folyik a Laborcz: oda indultunk. Miután okvetlenül le kell hűtenünk magunkat, különösen a napról öszszeszedett fejünket. Igyekszünk a tarlón át mind a négyen a víz felé. Parthoz érünk Szetva község felett. Azonban magát a vizet elérni nem könnyű dolog.)

A part be van növe dzsungellal és erősen meredek. Hosszas keresés után találunk egy lejárót. Végre megfúrdunk.

Nincs védvászón a fejünk felett; a friss folyóból felérve ismét a hőségben kellett hazamennünk. Bizony erre visszafogunk gondolni, hogy pár évvel ezelőtt ezen folyón menyit vért folyt le, mikor a vezérkar a Mezőlaborcz mellett harcokból közből tudósításokat. Ezek a tudósítások elítélték, hogy ott a mi vérünk folyt. Most már a víz ismét tiszta, fehér és zöld, az emberi vér elfolyt az örökévalóságba.

A természet befödte a gyilkot sárral, vízzel és zölddel.)

P. M.

Hivatalos.

A szlovenszkói vezéninneni ref. egyhker. püspökétől.

Körlevél.

987/921. sz. Tejhatalmu miniszterium lak ügyosztálya 57231/1 al 1921 sz. átirata értelmében felhívom az Iskola fenntartótestületeket, hogy iskolai épületek szórakozási, mulatozási célokra fel nem használhatók, hanem tisztán csak oktatási célokra.

Rimaszombat, 1921. nov. 26.

1038/1921. sz. A Postaigaztóság értesítése alapján felhívom a lelkészi hivatalok figyelmét arra, hogy a tejhatalmu miniszterium referátusai, hivatalnokai címére küldött mindennemű postalai küldeményt pontosan így címezzenek:

„Bratislava ministerstvo“

Feltéve, hogy a miniszterium épületében levő hivatalról, illetve hivatalokról van szó.

Rimaszombat, 1921. nov. 29.

1037/1921. sz. Az általános lakás-ínség leküzdése, az építési kedv fokozására az állam — az 1921 évi 100. t. c. alapján — **„Építési sorsjegyeket“** bocsátott ki, melyeknek megvásárlása míg egyrészt emberbaráti céll szolgál, másfelől a tőkének biztos, jövedelmező és adómentes beletételt biztosít.

A sorsjegyek az összes pénzintézetknél és postahivataloknál kaphatók.

Az eladási helyek bárkinek ingyen szolgáltatják ki az összes erre az ügyre vonatkozó felvilágosító nyomtatványokat.

Miköz lelkészestveim figyelmét erre a pénzügyminiszterium 6763/921 sz. át

irata alapján felhívom — a mozgalomnak különösen emberbaráti, erkölcsi oldalait és fontosságát hangsúlyozva — hathatós közreműködésüket elvárom.

Rimaszombat, 1921. nov. 30.

Atyafiságos szeretettel: *Czinke István* püspök.

HIREK.

— **Egyházmegyei közgyűlés.** A komáromi egyházmegye — értesülésünk szerint — november hó 29-én közgyűlést tartott, melyről jövő számunkban gyekezni fogunk tudósítást közölni.

— **A szlovenszkói evang. egyetemes tanács ülése.** A szlovenszkói ág. h. ev. egyetemes tanács ezidei ülését nov. 24. 25. napjain Selmechányán tartotta meg. A közgyűlés nov. 24-én d. e. 8 órakor kezdődött dr. Simkó Lajos egyházmegyei felügyelő és Janoska György püspök elnöklése alatt. A tárgysorozatból a következőket emeljük ki, mint amelyek benünket is érdekelnek. Az egyetemes tanács kívánja, hogy a kormány a bratislavai egyetemen állítson evangélikusok és reformátusok számára egy közös theol. fakultást és tudomásul veszi, hogy a prágai Husz-fakultásnak Bratislavába való áthelyezését az illetékes tényezők nem tervezik.

Addig is, míg az év. theol. fakultás megszerveztetik, theol. akadémiáját „a szlovenszkói ág. h. ev. egyház theológiai főiskolája“ címmel továbbra is Bratislavában kívánja fenntartani és annak Eperjesre való áthelyezését leveszi a papirondról. Helyesítő tudomásul vette a közgyűlés a püspök azon jelentését, hogy azon elvnek, mely szerint a vallásoktatás az állami iskolákban is mindig a tanuló anyanyelvén kell hogy történjék az itt-ott az állami iskolai igazgatók részéről mutatkozó tulkapásokkal szemben mindig érvényt szerzett. Elhatározta a közgyűlés azt is, hogy sérelmet egy memorandumba foglalva terjeszti a kormány elé. Ezen sérelmek között szerepel többek között az is, hogy a felekezeti tanítók és tanárok nyugdíjgye még rendezve nincs és fizetésük rendezése vagy egyáltalán nem, vagy nem kellőképpen történik.

A lelkészi javadelom kérdésében örömmel vette tudomásul a közgyűlés, hogy igen sok egyházközségben, hol a hiványilag biztosított termények annak idején pénzben megváltattak, sikerült a hívek sajtát elhatározásával a jelenlegi folyó árban való megváltást biztosítani és így a lelkész gazdasági helyzetét lényegesen javítani. Ezzel kapcsolatban tudomásul vette a közgyűlés, hogy a lelkészi nyugdíjintézet abba a helyzetbe került, hogy a lelkészi nyugdíjminimumot évi 6000 K-ra, az özevgyi nyugdíjat pedig 3000 K-ra emelje fel. Elhatározta a közgyűlés, hogy

a bratislavai theol. akadémián négyhetes tanfolyamot rendez a lelkészek számára a theol. tudományokból, szlovák nyelv. és irodalomból, amelyen való részvétel bizonyos korhatárig kötelező lesz. A vasárnap megszentelése céljából, tekintettel arra, hogy az esküvők rendszerint zajos lakodalmakkal járnak, elhatározta a tanács, hogy esküvők vasárnap és ünnepnap nem tarthatók. (Egyházfegyelem). A közgyűlés az evang. egyházi házasságkötésnek a r. kath. egyház részéről való el nem ismerését sérelmesnek tartja és felírta a kormányhoz, hogy járjon közbe a római szentszéknél a „Ne temere“ bulla itteni hatályának felfüggesztése érdekében. A közgyűlésen a bratislavai iskolaügyi referens képviselőtében Stefanek Antal kormányreferens és Fölprecht min. tanácsos is részt vett.

— **A kamoscai ref. egyházi énekhar Kurucz István kántortanító vezetése mellett advent első vasárnapján a templomban ismeretterjesztő előadást tartott, melyen a lelkész felolvasta *Czinke István* ref. püspök székfoglaló és lelkész-avatató beszédét. Majd az *Erős várunk nekünk az Isten* elneklése után Tóth Imre ref. tanító szavalta a Kozma Andor: *Az én hitem* című költeményét, mely után ismét az énekhar énekelte. Végül a gyülekezet adventi éneke reszszette be a tanulságos délutánt.**

— **Értesítés.** Tisztelettel értesítem lapunk mindazon olvasóit, akik előfizetési díjaikkal hátrálékban vannak, hogy mai és mult számunkhoz a hátrálékos díjakról értesítéseket csatoltunk, kérve a hátrálékok mielőbb beküldését. Ez uton is felhívjuk az érdekeltek szives figyelmét: a hátrálékok beküldésére, hogy fizetési kötelezettségeinknek mi is eleget tehesünk.

Kiadóhivatal
— **Adományok.** Lapunk erősítésére adományoztak: a pozsonyi egyház 40. Ablonczy Pál hanval lelkész 30, Iván József zeherjel lelkész 100 koronát. Fogadják az adományozók nemes anományukért és áldozathozatalukért a köz nevében is köszönetemet. *Szerkesztő.*

Kiadó: *A református egyházkerület.*
A kiadásért felelős: *Réz László.*

Kiadó: *A református egyházkerület.*
A kiadásért felelős: *Réz László.*

ORGONA

pedálos, 4 registerrel, 12600 K és fejlebb. Principál sípok 1800 K-tól. Bárminemű e szakba vágó javításokat jutányosan, lelkismeretes pontossággal vállal

GUNA GYULÁ

orgona-mechanikus
Orgonahangszernagytelepe: Presov Harmoniumok 1600 K-tól. Kérjen árajánlatot!

Három évi jótállást vállalok.
Nyomtatott Gombó: Zoltán nyomdájában Romszany

Református Egyház és Iskola

A szlovenszkói és ruszinszkói reformátusok hivatalos lapja.

Előfizetési díjak
Egész évre — 80 K. Negyed évre — 15 K.
Fél évre — 30 K. Egyenletlen árak 1 K. 30.
Majestikul minden vásárlásp.

Felkiel. szerkesztő
RÉZ LÁSZLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal
Rozsnyó, református lelkész hivatalban, hová a
kéziratok, előfizetések, hirdetések és az esetleges
reklamációnk küldendők.

Egy kicsiny tükörcsodár.

(R. L.) Lapunk jelen számának hírei között van egy olyan, amely az erdélyi református egyházkerület állapotáról s viszonyairól szól a püspöki jelentés alapján. A püspöki jelentésből csak egy kizsokított részlet ez a hír. Egy tükörcsodár. Nem nyújt oly képet, mely valamely nagyobb részt látna az egyházkerületből. Csak egy kis részletet tüntet fel, azt is töredékesen. Csak sejtetni enged valamit a való életből: Csak egy kicsiny tükörcsodár-nyújtotta kép az, amely szerényen húzódik meg híreink között.

De rendkívül beszédes ez a kép s beszéde sokak számára szemrehányás, sokak számára megmagyarázás, sokak számára bátorítás és némely csüggedők számára remény nyújtás. És ami fő hangos beszéd. Olyan, mint a nagy hangos komoly, méltóságos lassuságú, bánatos bugása mellett a csengő éles, gyors rezgésű csengése, mely a figyelmet magára vonja.

Az erdélyi kálvinisták életét hirdeti e kicsiny tükörcsodár. De nem azt az életet, amelyet a mai enciklikák neveznek életnek, amely a pénz, a gazdagság minden aron való felhajtásában, a gazdagság előnyeinek, élvezeteinek felhasználásában áll, hanem azt az életet, amely a pénznek az egyház és a magyar kultúra oltárain való áldozásában, amely a lelki kincsekért, a lelki gazdagság hírszerzésért való küzdelemben áll.

Az erdélyi egyházkerületben a lelkészek, tanácsok s tanítók munkáját megbecsülik — a hívők. Megelhetőségekért áldoznak. Megértik a történelmi intelmeit. Az iskolák száma nő. A kultúra oltárai szaporodnak. És ez oltárokon áldozó papokban nincs hiány. A múlt iskolai évben 398 ref. elemi iskolájával, 609 tanulóval, — 22 középiskola ref. iskolával, 183 tanárral volt több, mint 1918 ban, melyeknek fenntartása 5 millió koronával terhelte a hívőket s mellette, hogy a természetbeni járandóságok értékelésén felül — ezek összegben 6

és fél millió koronával kellett pótolniuk a régi államszegélyeket.

Nem a pénz szerelme, hanem a kálvinista szellemű kultúra vágya hevíti ott a lelkeket. S erről nem frázisok, de rideg számok tesznek tanubizonyosságot. Halljátok meg ezt, emberek! És beszéljétek el egymásnak!

Mikor e sorokat írom, úgy érzem, szememben könnyecsképek ragyognak. Csak hamarjában azt nem tudom, hogy a fájdalomnak vagy az örömeinek gyógyszer-e ezek a könnyecsképek!

Mert a büszke örömmérés is indokolt volna. Ime van hely, hol népünkben, hit és lejtésvéreinkben van — élet és akarat!

De a fájdalom gyöngyének ragyogása is indokolt volna. Ime, mi ezzel szemben mily erőteljesnek mutatkoznak... Nem tudunk alkotni, sőt a meglévőket sem megtartani! Panaszzal van tele a szívünk és szánk. Sóbajtájtuk népünk hideg lelkű, megkeményedett e nép szíve.

Legyen elég már a panaszkodásból. Ne legyen a szívünk állandóan a panasz forrása. Vegyük számba mindeneik előtt mit tettünk vagy mit mulasztottunk. Mert ha nem télenkedtünk is — de — be kell vallanunk — mulasztottunk is. Vessünk számot magunkkal és erőnkkel, mire vagyunk képesek.

Képesek vagyunk-e magasabb szempontokat képviselő áldozathozatalokra? Tud-e az erősebb áldozni a gyengébbért? Tud-e a rész az egészet, az egész a részért — áldozni, küzdeni, élni? Megtudják-e valóskani a gyakorlatban a világmegváltó krisztusi eszmét egymásnak terhet hordozzátok?! — Eszen sarkalitik a szociális élet. Ez a fokozódó az életre valódságnak. És a történelmi intelem is.

Azután ha számot vetettünk magunkkal s erőviszonyainkkal és ha megmérjük magunkat és nem bizonyultunk nagyon könnyűnek, nézzünk szét a körülöttünk munkálkodók között, van-e, akikhez fordulhatunk segítségért, mely hit-, erkölcs-, és kultur-eszményeink mun-

kálásában önzetlen támaszt nyújtanak nekünk — erős is, hajlandó is.

Csak ne elégedjünk meg ruhánk megcsatolásával, s hamuban való öntözéssel, a szívbeli gyászolásnak ez elpuhító, elerőtlenítő jelképes magatartásunkkal!

Ébresztgessük a szunnyadókat nemes küzdelemben nyilvánuló életre! Legyen példa előttünk Erdély kálvinista meggyar-ságának küzdő élete, melyből egy kis halvány képet vetit felénk az a kicsiny tükörcsodár is, mely jelen számunk hírei között húzódik meg szerényen.

Cselekednünk kell!

Egyházi lapunk hasábjain többször olvastunk panaszt a hűlet elcsúszásáról, a vallásos buzgóság és egyház-szeretet alérséséről s a hivalek között egyre nagyobb arányokat öltő rideg közönyösségről.

Olvastunk e bajok megszüntetésének módjáról, a hitélet felelevenítéséről, a vallásos buzgóság és egyház-szeretet újra-élesztéséről. S a sorokból kiolvashatjuk, azok írónak egyházunk jövője miatt aggodásuk mellett a tetrekésztséget, a reményteljesebb jövő biztosításáért a munkálkodni akarást. Sorunk ezt kiáltják nekünk: **Cselekednünk kell!**

S ha elismerjük azt, hogy hivatás hit-élete nem áll azon a fokon, melyen a vallásos hit és listza erkölcs a domináló, úgy az egyén, mint a család, valamint a társadalom-életén, ha esomora tapasztalatokat vannak arról, hogy az isten és emberszeretet hiánya a lelkeket üressé, minden nemes és magas szellemi iráni érzéketlenné teszi; ha tudjuk azt, hogy az istennel nem törődő, a legkülönfélébb bűnökbe esmerülő, önmagának is ellenségévé vált beteg emberiségnek, új erőre, új légtörsre, új élet-felfogásra van szükség, hogy meggyógyuljon s megismerje boldogságának útját, akkor neki szabad létlenül nézünk a lassu, de biztos pusztulást, nem szabad engedni magunkat is együtt haszni az árral, hanem számotveve komolyan a szomorú jeleseknek még szomorúbb következményeivel, fokozottabb tevékenységet kell kifejtünk a közöns meg-szüntetése, a hitélet felelevenítése érdekében minden vonalon. Meg kell szednünk az intenzívebb munkát minden gyülekezet körében.

A hitben szegényebb lett, Istentől elforduló, anyagiasságba merült, csupán önző célokért hevülő emberek, arról az utról, melyen a kísértő csábításainak engedve, az álpróféták békét s boldogságot ígérő vad kiáltásaira figyelve, öngesztükbe indulnak, csak úgy téríthetjük le, ha az Isten evangyellumát mélyebben beplántáljuk szíveikbe, hogy az azokban erősebb gyökeret verjen és így lelkükben világosságot gyújtva, megértetjük velük, hogy csak az Istenben való életben van kívánt szépsége s a béke, melyet óhajtanak, a boldogság, mely után vágyódnak, csak azon az uton található fel, melyen az iverző vezet. Ezen az uton haladva is fáradoznunk kell azon kincsek gyűjtésében, melyekben óhajaink megvalósulást, vágyaink kielégülést nyernek.

De hogy ezt megteheszük s valóban előjárt, eredményeket produkáló munkások lehessünk az Isten országa építésénél: ki kell szölesíteni azt a munkakört, mely az idők folyamán oly szűk területre zsugorodott össze, melyen kívánt eredménnyel munkálkodni, építő lelkipásztori munkát végezni alig lehet.

Szakítanunk kell azzal a már csaknem egészen általánossá vált gyakorlattal, mely a lelkipásztori munkát a vasárnapi szószéki szolgálatban meríti ki.

Be kell állítani a lelkipásztori rendes munkakörébe s el kell hárítani azokat az akadályokat, melyek hivatása teljes betöltésében gátolhatnák, hogy leheszen hiteinek valóban lelkipásztora.

A lelkipásztori munkát kezdje meg a kicsinyek körében, az iskolai vallás tanításával kapcsolatban s az iskolából kikerült ifjakat vezesse és oktassa tovább, hogy a fejlődő korban helyes irányítás mellett erősödhessenek hitben, nemes érzelmeiben a erkölcsi érzékben. Az ember jellemét ebben a korban lehet teljesen megalapozni, érzelmeit, gondolkodását egész életre kihatólag helyes mederbe terelni. Epen ezért az ifjak vallásos irányú nevelése céljából, minden egyház kebelében meg kellene alakítani az ifjúsági, vagy pedig *confirmáltak* egyesületét s azokban gyülekezeteink számára hitben erősebb, vallásos érzelmetől áthatottabb, műveltebb tagokat nevelhetnénk.

Igy az emelkedettebb gondolkozású, fejlettebb lelkiéletű élő gyülekezetek körében végzett munka nem maradna eredménytelen próbálkozás, hanem hatása meggyilvánulna a hitélet folytonos erősödésében. Megtörne a közöny, fokozódna a buzgóság és egyházszerelet. Bensőbb lenne a viszony a gyülekezetek és a lelkipásztorok között is, mert a gyülekezeti munka értékét és fontosságát elismerve, a közjó áldásos hatásaiban tapasztalva, azokat a lelki vezéreket látnák bennök, kiknek önzetlen munkássága, nélkülözhetetlenül szükséges az általános emberi jólét emelésének irányításában. Törökveszlekben támogatnák s munkatársaik lennének minden nemes eszme megvalósításában.

Ránk vár a munka, hogy a lelkileg

beteggé lett s gyógyulását véves utakon kereső emberiséget élvezessük a Bethesda tavához, hogy feltalálja a gyógyító erőt és megismerje békessegenek, boldogságának valódi útját.

A télen várakozás csak nevelheti a bajt, míg az *egység*es kitartó s lelkiismeretesen végzett munka eredmény nélkül nem maradhat, tehát: *Cselekednünk kell!*

Balogiványi

Veress Károly
ref. lelkész.

Nyílt levél

Dr Klimó szénátor urhoz!

Igen tisztelt Szenátor ur!

A Szlovenszkon megjelenő Ref. Egyház és Iskola c. lap folyó-évi nov. 27-iki 48. száma „Mit írnak a szlovák lapok” cím alatt kiadott cikk szerint Ön egy cikket írt a Slovensky Dennikbe, amelyben többek között azt állítja, hogy a keleti egyházkerületben (érinti alatta a szlovenszkói tiszáninneri egyházkerületet) van („Igy tudja”) 15 (tizenöt) tiszta szlovák és még több vegyes, szlovák-magyar egyház és körülbelül százezer szlovák kálvinista hívő. Az Igen t. Szenátor urat valaki lóvá tette (tehát itt a fordítottja történt annak, mikor a régi római Caesar szenátorra tette a lovát). Megenged azért, ha az igazságról sine ira et studio felvilágosítom s „Igy tudom”-okon alapuló tévedését helyreigazítom, aminek azért is szükségét látom, mert a szerkesztőknek erre adott feleletét nem tartom kielégítőnek és egyszersmindenkorra végét kellene már vetni a számmal való azon dobálózásnak, hogy az amerikai Slovensky Calvin eddig következetesen halvanezerre. Ön pedig már százezerre veszi a szlovák kálvinisták számát. Mi örülnénk legjobban, ha mentől több kálvinista lelket számílnánk, ha nemzetiségileg tekintélyes számú szlovákok volnának is közöttünk, sajnos azonban, a dolog nem úgy áll, ahogy a Szenátor ur mondja. Ami először is a tiszta szlovák és vegyes, szlovák-magyar egyházaink számát illeti, miután ilyenek az egész egyházkerületben csak a felsőtempléni és ungi egyházmegegyében található: amint ez köztudomású, a felsőtempléni egyházmegegyében tiszta szlovák egyházak (lévén természetesen az ilyenekben is található — bár csekély számú — magyarságot: 1. Bánóczi anyaegyház (két filiája van: Vársárhely Morva; két fiókegyháza: Beretű, Lazony és több igen csekély számú szóránya) 2. Lasztlómer anyaegyház (és számos, csak csekély népességű szóránya, illetve fiókegyháza. 3. Miglész-Véce társegyháza. 4. Tussa anyaegyház, (Tussaujtalu társ- és Hodr fiókegyházakkal. Ezek mindenki által tudottan tiszta szlovák gyülekezetek. Vegyes, tehát szlovák-magyar egyházaknak tekinthetők: 1. Gálszécs ez és néhány szóránya (bár itt a számarány ez: magyar 85%, szlovák 15%). 2. Málicza anyaegyház és néhány fiókegyháza. A többi gyülekezet az egyházmegegyében tiszta magyar. Az ungi egyházmegegyében: 1. Felsőrevicse anyaegyház, (Sárosrevicse, Sárosremete, Sárospoljánka leány-, illetve fiókegyházak

és több szóránnyal.) 2. Lucska anyaegyház Solymos leányegyházzal és több szóránnyal, illetőleg fiókegyházzal.) 3. Jenke anyaegyház (néhány fiókegyházzal). 4. Nagyszeretva anyaegyház (Kisszeretva társegyház. 5. Bező anyaegyház (Zahar leányegyházzal). Vegyesek: 1. Pályin. 2. Pinkóczi (Lakárt fiókegyházzal) 3. Bajánháza a. e. (maga szinmagyar, de fiókegyháza Viszoka szlovák.) A többi gyülekezet az egyházmegegyében mind magyar. Eszerint a két egyházmegegyében van összesen tiszta szlovák egyház 9. (A társ, leány vagy fiókegyházakat nem számíthatjuk, mert azok egy testet képeznek az anyaegyházzal.) Ettől a tizenöt még messze van. Ha, egy vagy két filia önálló akarna is lenni, még így sem lesz tizenöt a tiszta szlovák egyházak száma. A vegyeseké pedig öt. De ez az öt sokkal kevesebb az ön szerint tizenötől jóval többtől.

Ha már most a lelkek számát nézzük, a hivatalos egyházi statisztika szerint, amely semmiesetre sem szeret kevesebbet mondani a valóságnál, a felsőtempléni négy szlovák anyaegyházban a hozzátartozókkal együtt a lelkek száma 2622. Az ungi négy anyaegyházban a hozzájuk tartozókkal együtt 4541. A felsőtempléni- és ungi öt vegyes gyülekezet lélek száma 1604. Ha ezeknek csak felét vesszük is magyarnak, a szlovákok száma 802. Tehát az ungi- és felsőtempléni szlovák kálvinisták száma 2622+4541+802=7965 (hétézerkilencszázhatvanöt.) Hol van ettől a 60000 vagy piáne a 100000? Fogadja t. Szenátor ur őszintén tiszteletemet.

Gálszécs 1921 dec. 6.

Péter Mihály

e. kerületi tanácsbíró

A kálvinista szlovákok közt.

VII.

Testi megfrissülésünk lelki felgyógyulás követte, amit nekünk az Inyacsóvcén lévő testvérek és nővérek idéztek elő. Ugy tetszett nekünk, mintha csak Csehországban lennénk és aratás közben egy 5 órai gyűlésbe csöppentünk volna bele. S nem csak az. Mielőtt elindultunk volna, Prutky és Sirny testvérek még isteni tiszteletet kellett tartani szép templomukban. Ezen egyháznak aztán már igazi fogékonyága van a cseh-szlovák állameszme iránt és az egyházi egyesüléshez és ennek érthető kifejezését is adott szives fogadtatásukkal és vendégszeretettelükkel. Hogy az embereknek a szorgos aratás idején is kedvük van vendégeskedni, annak igen mély okának kell lenni, ami pedig az ő lelki vágyaikban és lelkiismeretükben leh magyarázat. Nem kell ide egyéb, mint öntudatukat csiszolni, finomítani. (Például: mindenütt ott lóg még a falon a német császár, Habsburg család, a német—Habsburg—török testvérséget szimbolizáló kép stb. — azonban Sirny testvér itt alapos tisztító munkát végzett, midőn ezen póthálás szenteket sorba a trágyadombra dobáltatta.) A többi fiók egyházak, mint Inyacsóvcé, Felső Poljánka mindent

lelkész *Országos egyházi segély alap* létesítése tárgyában oly módozattal, hogy a gyülekezetek lélekszám szerint 20 fillért, a lelkészek 10 koronát, tanítók és áldozatkész világi tagok önkéntes adományokat juttassanak évenként az alapnak, a melynek rendeltetése az igazolt és égető szükségek enyhítése, Bizony „*debuisset pridem*”. Ezi meg kellett volna alkotnunk az államfordulat után azonnal; kár, hogy három év kaserveres tanúsága: és nyomorúságai érlelték meg a „*segíts magadon*” legbiztosabb gyógyszerét! Vajha anyaszentegyházunknak minden jó érzésű tagját, különösképpen az anyagilag jobban felkészülteket áthatná az önségély kiáltó szüksége! A siker nagyrésztben rajtunk, lelkészeinken fordul meg! Jó alkalmul szolgálna a közelgő ujév ünnepe arra nézve, hogy kathedrálínkból e segély alap megteremtése programjával köszöntsük és buzdítsuk hiveinket: gyülekezeteink előljáról pedig ugyanezen napon házankénti gyűjtést eszközölnének s ujévi ajándékot kérnének Istenoltárára; alig hiszem, hogy a legszegényebb is megtagadná, ha megtudja miről van szó! Egy alkalomszerű püspöki pásztorlevél is nagyban hozzájárulhatna az ügy sikeréhez. Ha csak annyit adna is mindenki, a mennyit ilyenkor akár megszokásból, akár könnyelműen mint felesleges kiadást tesz: (szerecsse malac, borralalók, ujévi ajándékok stb.): majd meglátnánk, hogy az emberi hiúság erőforrásával nemesebb célra irányítva, helyesebb nevére televe mit eredményeznének! Egy vallásos estély vagy összejövetel keretében közegyházi változott viszonyaink, kiáltó kulturális szükségleteink ügyes megapertetésével szépen és ügyesen elő lehetne készíteni ezt az akció és bizony semmi más, csak a vastag indolencia, a mozdulatlan lábak, a tétlen kezek és a néma nyelvek, kihalt lelkek restltsége az, ami miatt illi vagy ott emaradna az eredmény. Vége lár.

Hivatalos.

A szlovenszki (szász) református ref. egyház püspökétől.

Körlevél.

1058/1921 az. 1. Még mindig érkeznek hozzám megkeresések egyes lelkészek részéről, hogy tegyek lépéseket a lelkészi használatban levő lakásnak és külön birtokoknak a vagyondezsma alóli mentesítése érdekében.

Tudatom, hogy intézkedésre ebben az ügyben sem módom nincs, sem szükségem sincs rá. A vagyondezsma már törvény, amelynek ma már a végrehajtása van folyamatban. Az az aggodalom, hogy a lelkészi lakás és földek vagyondezsmaját a lelkészek tartoznának megfizetni, teljesen alapatlan. Minden jogi személy, s így az egyházak is, természetesen megrovatnak vagyondezsmaival, de a dezsmaát fizetni is az egyházak fogják s nem a lelkészek.

2. Értésemre esett, hogy a papi párbár és szolgálmányok megszüntetése tárgyában alkotott 290/1920 sz. törvény végrehajtása nagy aggodalmat kelt a

legtöbb tisztársamban, mert az a törvény a lelkészi állások 90%ának az életgyökérét támadja meg. Megnyugtatásul közlöm azért, hogy a hivaltól 290 sz. törvény *hizarólag* a görög katolikus egyházakra vonatkozik s olyan törvény idáig még nem alkotott, mely a többi felekezetek hasonló érdekeit érintené.

Rimaszombat 1921 dec 5.

Czinke István, püspök.

HIREK.

Halálozás. Egy kedves öreg urral, akit vidám kedélyével, derült világnézetével, jó szívével mindenki szeretett, aki ismerte, — hível által kivétel nélkül szeretve tisztelt lelkipásztorral — ismét kevesebb él. hó 2-től e sok közdelemmel teljes földön Ekkör végezte be munkás földi életét *Arday Janka Dániel* zsmói református lelkész. Egyháza haláláról külön gyászjelentést adott ki.

A ruszinszki egyházmegye-közi bizottság folyó évi november hó 29-én megtartotta gyűlését Beragszásban. Megválasztotta a bizottság elnökségét: *Bi hari* Lajos salánki (máramaros uocsa) egyház m.) lelkészt és dr. *Palchy* István beregi egyh. m. ügyészt. Megbizta a bizottság az elnökséget, hogy az elfogadott memorandumot minél előbb nyújtsa át személyesen a ruszinszki kormányzósnak. A nyerendő válasz figyelembe vételével fogja a bizottság folytatni munkáját A tárgysorozat pontjait — a *fejvelmi ügyön kívül* — letárgyalta a bizottság. A fejvelmi ügy későbbre halasztott. Az általános hangulat az, hogy külön egyház kerületé szervezkednek a Ruszinszki területén levő ref. egyházak is az ungiakkal együtt. Arról is szó esett, hogy hogy az ungiak sorsa felett nem volt joga határozni a tisztáninni egyházkerületnek, mert *érdekelt (!?)* léli; sőt még arról is volt szó, hogy miért szükséges két egyházkerület Szlovenszkióban.

Az erdélyi református püspök jelentéséből: Egyházunknak sokképen megnövekedett terhe közvetlenül a hívők vállaira nehezül. Híveink fizettek 1918-ban a lelkészek és tanítók javadalmára, (amikor az államszegély még fizetett rendszeren) 2141 000 koronát, 1920-ban, mikor az államszegélyeket is pótolniok kellett: 8.731.000 koronát 1918-ban csak 175 ref. elemi iskola volt 287 tanítóval 1920/21-ben 573 ref. elemi iskola volt 896 tanítóval. Ugyanakkor a középiskolák (gymn., reál, polgári) száma 8-ról (108 tanárral) 30-ra (291 tanárral) emelkedett, amelyeknek tartása 5 millió koronával terhelte hiveinket. Ha a természetben járandóságokat is leértékeljük, az erdélyi református magyarok 1920-ban legalább 20 millió korona terhet viseltek.

Imaház szentelés. A Rimaszombatban megjelölt „Gömör” cs. hett lapból vesszük a hírt, hogy a Beki puztán (Rimaszombat határában) épült imaházat nov. 20-án szentelték fel. Imádkozott *Simon* Mihály rimaszombali lelkész, prédikált *Papp* József püspöki titkár, urvacsoát osztott *Iván* József zebetji lelkész.

Belmissiói munkálkodás Balogiványiban. A balogiványi (gömöri egyh. m.) lelkész, *Veress* Károly, *Baán* Géza tanítóval egyetértésben, a régebbi ifjusági együletet, mely csak a 15 életéven felüli fiukat egyesítette magában, *konfirmáltak egyesületévé* alakította át, melyben 13 életéven felüli fiúk és lányok vesznek részt. Az újja alakított egyesületet lelkész és tanító közösen vezetik. Minden vasárnap délután, istentisztelet után, az iskolában tartanak összejövetelt. Üdvözlőjük a belmissiói derék munkásait új ösvényükön. Kísérje siker és áldás munkálkodásukat.

Kiadó: *A református egyházkerület.*
A kiadásért felelős: *Réz László.*

Pályázati hirdetés.

A nagybéri ref. leányegyház pályázatot hirdet **előkönyörgő-tanítói** állásra. Fizetés: 1084 négyzögi szántóföld és a törvényes államszegély. Köteleességek: a hatosztályú iskola vezetése, a vasárnap délutáni és hétköznapi istentiszteletek vezése, esetleges helyettesítése a lelkésznek, a kántori teendők. Pályázati határidő: december 17. Pályázati kérvények a Ksbárit (p. Ladmovce Zemplén m.) ref. lelkész hivatalhoz küldendő.

Pályázat.

A *benkepatonyi* (Pozsony) ref. előkönyörgő tanítói állásra újabb pályázatot hirdetek a közbejött díjtétel rendezés folytán fölemelt és részletezett javadalmazással. **Tanítói fizetés:** Készpénz 333 kor., buza 416 kg., 7m. hold szántóföld egyharmad része, melyhez járul az állami fizetés kiegészítése. **Előkönyörgő-kántori fizetés:** Készpénz 667 kor., buza 2084q (együtt tehát 23q), 7 m. hold szántóföld, kétharmad része. **Lakás:** 3 szoba, konyha, kamra, mosókonyha istálló stb. helyiségekkel, 800 négyzögi kert. Stóla díjak **Köteleesség:** E lap 44. számában megjelent hirdetés szerinti. Az állást a választás eredménye emelkedése után azonnal el kell foglalni. Szabályszerűen fölszerelt kérvényeket folyó hó 28-ig ishet beadni alulírtakhoz. Korábbi pályázatok érvényesek.

Deák (Pozsony megye), 1921. december 6. *Lóth* Kálmán esperes

ORGONA

pedálos, 4 registerrei, 12600 K és feljebb. Principál sípok 1800 K-tól. Bármilyen e szakba vágó javításokat jutányosan, lelkiszeretettel pontossággal vállal

GUNA GYULA

orgona-mechanikus

Organahangszernagytelepe: Presov Harmonikumok 1600 K-tól. Kérjen árajánlatot!

Három évi jótállást vállalok.

Nyomatott Gömöri Zeitschlagon Budapest

Református Egyház és Iskola

A szlovizsckói és ruszinszckói reformátusok hivatalos lapja.

Előzetési díjak
 Egész évre — 60 K Negyed évre — 15 K
 Fél évre — 30 K Egyes szám ára 1 K 20
 Megjelenik minden vasárnap.

Felirat szerkesztő:
RÉZ LÁSZLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Rozsnyó, a református lelkész hivatalában, lová a
 kéziratok, előzetések, hirdetések és az esetleges
 reklamációk küldendők.

Az „érdekeltség” fogalma.

(R. L.) A ruszinszckói egyházmegye-
 közti bizottság, mint körütek, nov. 29-
 én gyűlést tartott Beregszászban. Hogy
 e bizottság mily természetű tárgyakkal
 foglalkozott — azon kívül, hogy elnö-
 köket választott és egy memorandumot
 fogadott el, nem tudjuk még mind-
 ideig sem. Tudósítánk értesítése nagyon
 szűkszavú volt.

Ennek két oka lehet. Vagy nem volt
 miről tudósítást írni, — vagy pedig az
 egyházmegye közti bizottság a „bizalmas
 tanácskozás” jellegbe burkolózott. Az
 első okot természetesen találhatnánk,
 mert egy oly bizottság, aminek a ru-
 szinszckói egyházmegye közti bizottságot
 tartjuk, csakugyan nagyon szűk és
 hatáskörrel bíró, jog és hatásköre
 csak alkalmi és körüli tanácsadómunkára
 terjedhet ki. A második esetet nem tart-
 juk egészen természetesenek.

Hisszük azonban, hogy előbb utóbb
 módunk lesz megismerkedni a szóban
 levő bizottság tárgyalásának egész anya-
 gával a ennek alapján református egy-
 házunk ruszinszckói eseményeivel is.
 Addig is azonban szót kell tennünk
 egy oly *elői tévedést*, amelyről — a mi
 tudósításunk szerint — az egyházme-
 gyeközi bizottsági gyűlésben volt szó.
 Hogy bizottsági tárgyalás folyamán e
 vagy csak beszélgetés közben, nem tud-
 juk. De ez végeredményében nem is
 lényeges a lényeg az, hogy — tudósí-
 tásunk szerint — szó volt arról, hogy
*„az ungiak sorsa felett nem volt
 joga határozni az egyházkerületnek,
 mert érdekelt fél”*

Ha ez a vélemény a bizottsági tár-
 gyaláson kívül hangzott is el, az eset-
 ben is le kell szögezünk és ki kell
 mutatnunk a vélemény teljes tarthatat-
 lanságát s absurditását, nehogy ez meg-
 gyökerezzen — csak ideiglenesen is —
 a közvéleményben.

Egyházalkotmányunkban — mely kö-
 lömbiséget tesz a kormányzó és bírói
 hatalom gyakorlása között és amelynek
 alappondolata az, hogy az egyházban

minden emberi uralom kirekesztessék és
 Jézus Krisztus kizárólagos uralma biz-
 tosítottassék — csaknem ideálisan érve
 nyesül azon törekvés, mely az egyes
 szervek tévedésének és önkénykedésé-
 nek kizárását célozza. Ez pedig azil-
 tal valósul meg, hogy a kormányzó
 hatalom gyakorlására szolgáló szervek
 (a lokozatos képviselő testületek, gyű-
 lések) egyenlő több emberből állanak;
 sőt ugyanez érvényesül a bírói hatalom
 gyakorlásában is.

Például az egyházkerületi közgyűlés-
 ben valósul meg ez az alappondolat
 ideálisan. Amennyiben az egyházkerületi
 közgyűlés az illetékes egyházkerület
 kebelébe tartozó egyházmegyei köz-
 gyűlések által választott képviselőkkel
 és a presbiteriumok (közvetlenül e célra
 vagy közvetlenül) által választott tagok,
 illetve képviselőkkel alakul meg.

Egy oly szervnek a határozatát, a
*törvény által az egyházkerület, mint
 kormányzó hatalom hatáskörébe utalt
 tárgyban, átgondolnia, az érdekelt-
 ség szempontjából bírni s megítélni,
 jogi fogalmi képtelenség. Ez az oka
 is annak, hogy egyházalkotmányunk kor-
 mányzati ügyekben nem ismeri a téve-
 dések és önkénykedések kizárását célzó
érdekeltség fogalmát.*

Az érdekeltség fogalma a bírói hata-
 lom gyakorlásában érvényesül, hogy a
 perben eljáró bírói és más közhatalmági
 személyeknek (nem véve ki a tanúszó-
 kat sem) pártatlansága és ellogulatlansága
 lehetőleg biztosítottassék.

Az olyan természetű ügyben, azonban,
 minő az ungi egyházmegye tervezett
 köztérszabítás, — feltéve de meg nem
 engedve, hogy egyházalkotmányunk alap-
 elvvel s rendszerét magában foglaló s
 kifejező Egyházi törvényeink megenged-
 nék is — pártatlanság vagy ellogulatlanság
 szempontjából való *érdekeltség* fel sem
 tekinthető. Itt *egyéni érdek*képviselő-
 ről vagy érdekellentétéről szó sem lehet,
 mert — ha egyáltalában az *én*ek kifeje-
 zését alkalmaznunk kell — *közérdekről*
 lehet csak beszélni. Az *érdekeltség* fo-

galma pedig a közérdek fogalmi körébe
 nem vonható be.

A szlov. tiszáninneri egyházkerületi
 közgyűlése azon határozatát tehát, amely
 az ungi egyházmegye keltétszaktitási ter-
 vezetdre vonatkozik, az érdekeltség szem-
 pontjából tenni diskusszió tárgyává, té-
 ves fogalmi zavarból származó; és
 mivel egyházalkotmányunk alapelveivel
 ellentétben áll, meg sem engedhető és
 így el sem voit hallgatható.

Lapszemle.

A Kostnické Jiskry f. évi 46. számá-
 ban J. Palkovic „A szlovizsckói kálvi-
 nisták” — a egy cikket írt, mely nagy-
 jából a következőket tartalmazza. Azon
 kezd, hogy a kálvinizmusnak meg volt
 a jelentősége Magyarországon, különö-
 sen Erdélyben, a hol a 18. századig
 még a görögkeleti egyház több egyháza
 felett is hatalmat gyakorolt. Ellismeri e
 jelentőséget a kálvinizmusnak a tulaj-
 donképen Magyarországon is, ahol pe-
 dig a Habsburgok által a róm. katoliki-
 kusok ildőzesének voltak kitéve. Csak
 1700-ban adóított meg a számokra a
 szabadság egyházak organizációjára vo-
 natkozólag (Ez azonban igen erős té-
 vedés, mert a magyar kálvinizmusnak,
 már a bécsi, a nikolsburgi és a linczi
 béke teljes szabadságot biztosított, a
 Habsburgok e törvények ellenére ildő-
 ztették a kálvinistákat. Az 1790:26
 t. c. tulajdonképen csak az eddigi sza-
 badságokot ünnepélyes deklarációja és
 körülbástyázása azon részeknek, melye-
 ket az eddigi törvényeken ildőttek. P.)
 Beszél a budai zsinatról, mely első
 egyetemes zsinat volt az eddigi parti-
 cularisok helyett. Megemlíti, hogy az
 ezután zsinatok mikor tartáltak meg.
 Szól a magyarországi kálvinisták szá-
 máról, melyből 98,24% volt a magyar,
 1,02% német és 0,74% a szlovák.
 a statisztika szerint, ezek 5 egyházke-
 rületben, 56 esperességben éltek; volt
 2418 templomuk és 1977 lelkészük;
 De ez a statisztika szerint hamis, amit
 legjobban bizonyíthatnak a szlovákok
 közt csak nemrég járt cseh testvér-
 lélek, akik legjobban tudják, hogy ma-
 gyarosították el a szlovákokat. (Mi en-
 nek az ellenkezőjét tudjuk, mert min-
 den szlovák kálvinista szlovák maradt,
 az említett Habsburg ildőzés alatt azon-
 ban igen sok magyar elszlovákosítg-
 tott. P.)

A republikát nem ismerték el mindaddig, míg a magyarság a békekötést alá nem írta. Tavaly jul. 1-én a konvent (a zárjelben meg tisztántul egyházkerületnek mondja: districtu politsky P.) gyűlést tartott, a dunáninneni pedig 16-án, az előbbin a mostani püspök Czínke és a főgondnok Lukács ott voltak. Itt nem ismerik el az utódállamok határait, különféle kifogásokat tettek, tiltakoztak, de azért már ettől az időtől fogva az új államokkal egyezkedtek. Ezután elsorolja az utódállamokba szakadt egyházak és hívek számát. Szól az 1920 szept. 8-iki egyházkerületi gyűlésről (ezt is tévesen konventnek nevezi P.) Ezután hibásan azt mondja, hogy a két egyházkerület 1920 szept. 8-án közös ülést tartott Rimaszombatban, ahonnan egy memorandumot nyújtottak be a magyarországi egyházzal való egységről és a lelkészeknek és tanítóknak Budapestről való közös segélyéről. Ennekután megválasztották Czínkét és Baloghot püspököknek, akik fogadalmat tettek, rendezik az egyházkerület és esperességek dolgait és egyezkedtek Budapesten a közös alapokról, végül Bratislaván a referátussal a kálvinista egyház dolgaival, a középiskolákról és theol. fakultással.

Továbbmenőleg leírja az 1921 évi okt. 31-iki gyűlést, úgy a miként a lapok is ismertették. Rekriminálja azonban azt, hogy a papok a politikába avatkoznak és Magyarországon protestálnak, Amerikában, Svájcban, Angliában. Hollandiában memorandumoznak. (Mi úgy tudjuk, hogy egyházkerületeink csakis a republika elnökéhez és kormányához küldtek memorandumokat. Ahol nincs sérelem, ott nincs szüksége memorandumnak. Szabad államban az sem volna bűn, ha külföldi államokban lakó hittestvéreinket is felvilágosítanók helyzetükről. A hittestvéri összeköttetést mindig fentartottuk P.) Kifogásolja Czínke magatartását és látat imáját, melyet theatralisnak nevez (holott ez gyöngye az imádságoknak és nem más, csak imádság. P.) Megemlíti, hogy Gömörben öt ref. pap van kompromittálva, kettő le is van zárva. Miután még azt is felhozza, hogy Balogh Amerikában járt, ahol az amerikai kálvinistákkal egyezségeket kötött, sorallt azzal zárja, hogy ezt a kérdést nem veszi elég komolyan sem a szlovák, sem a cseh nyilvánosság, holott a Szlovensky Jednota nagyterjedelmű memorandumban tiltakozott Czínke püspök megerősítése ellen és hogy a lap ezt az egész kérdést ezután is nyilvánlogja tartani. P. M.

*) Figyelemmel fogjuk kísérni és ha szükségét látjuk, az esetleges támadás ellen a Kostonickó Jákryben fogunk felvilágosítással élni, vagy védekezni. Nem értjük, mit félnek tőlünk a szlovák kálvinisták miatt, akik papjaikkal a szerk. működésével — pár hónapig néhány hívőjét kivéve — teljesen meg vannak elégedve, akik alatt megtartották szlovák karakterüket a hittestvéreink felvirágzott a virágosabb, mint a cseh prot. egyházi élet. Mindamellott is azonban kijelentem: az egyházkerületen konventen, miniszterelnök előtt,

A kálvinista szlovákok közt.

VIII.

Majd kimentünk a kertbe a kuthoz. A tekenőben víz van mohával borítva. Ott lehűdtünk. Majd elbarikádoztuk magunkat az iskola előszobájában, melyen zár nem volt és aludni tértünk. A kő padozaton, nyitott ablak mellett. Mindjárt lábainknál a padok, számoló készülék és összegöngyölve Európa és Magyarország térképe. Minden úgy maradt itt, mint 7 év előtt a haboru kiltörésekor itt hagyták. Az ablakon iskolai felvételi napló és iskolai anyakönyv. Minden gyerek neve után oda van írva hogy, „tót” és mindennek dacára az iskola magyar volt, és amint mondják, ez az ország is Magyarország. Az ablakon heverő ezen csalárd-ságokat most a pók vonta be a cseh-slovák eszme hálójával. Ez is tudja már (a pók) hogy itt többé magyarul tanítani nem fognak és hogy ezen könyvekre többé az életben szükség nem lesz. Tényleg valódi, szép tót nevek szerepelnek a „nevek” rovat alatt: Palyóssik János, Mylyócsik Borbála, Krocsko Borbála, Balog Pál, Szabados Mihály, Varga Anna stb. egyetlen magyar név sincs köztük és minden oldalon hozzájuk írva, hogy „tót” — „református”.

Eloítottuk a petróleum lámpát. Ezután hogy nem jött álom a szememre, el-

hogy mi nem álljuk utját a szlovák esperesség életítésének, csak az törvényesen, a nép szabad akaratából menjen véghez. Mit tehetünk mi róla, ha arról a nép — kivéve néhány egyént — hallani sem akar s az ezen ügyben is itt járt küldötteket — egy csekély töredék kivételével — még látni sem akarja. Még meglepőbb a Czínke püspökünk ellen indított következetes hírlapi hajzsa. Annak nevezhető ez a rendszeres ostrom. A szlovenskyi tisztáninneni egyházkerület Czínkét alkotmányos uton, évszázadok óta élő, most is érvényben levő egyházi törvényeink alapján szabad akaratából egyhangúlag választotta püspökké, mint olyan egyént, aki mind tudományosságánál, mind prófétai, eszményekért helyülő lelkiületénél fogva teljesen méltó az állásra. Tudtukkal Czínke püspök semmi olyat nem tett eddig, amely miatt ehét szolgálatot volna arra, hogy ellene ily módon lépjenek fel a hírlapok. Az új állam keretei közé beilleszkedett, jól beszédeben, mintegy papját is figyelmeztetve ennek kifejezést is adott. Hogy vallásunk s a magyar nyelv és kultúra jogait védi, ez csak nem áll-mellenes cselekedet, mikor ezeket a behatározásokat is biztosítják Czínke püspök, püspöke egy egyháznak, mely egyház része az államnak. A rész védelme az egész védelme, építése az egész építése, mert ha a rész nem virágzik, az egész se virágzik. Ha egy tag beteg, az egész test beteg. A legmegdöbbentőbb azonban a másnapvü de mégis hittestvérelap részéről jövő azon támadás, mely abban nyilvánul, hogy memorandumilag tiltakozik az a Czínke püspöknek megerősítése ellen. Eltekintve attól, hogy Czínke püspöksége nem kíván megerősítést s e lépés eleme jogaink súlyos megsértése s annál lájfalmasabb, mert olyanok részéről jön, akik százszor erősebb a multában az a fajtalmat a legelmirabb jogait elleni érdekelt támadások miatt. Ha megerősítésük már egymástól kiveleltük, hogy mi módot fogunk keresni annak átértelmezésére, hogy amit mi védünk, feltűnik, nyelvünket, vallásunkat, kultúránkat az nekünk époly becser, mint a Kostonickó Jákrynek az övé. Szlovák híveink szeretne, amelyről azonban mi nem tudunk, — már az állam vezetője, a többi, — bár magyar nyelvű kálvinistának a szerelme pedig, mely memorandumszerűleg is kifejtett — már körönys a Kostonickó Jákry előtt? Ezt mondja-e az evangélium? Nem azt e, „Nemcs kátozok sem zsidó, sem görög, mindnyájan egyek vagytok a J. Krisztusban.” P. M.

kezdem elmélkedni ágyamon, biztos voltam hogy nem esem le róla. Itt alszunk tehát a szlovák gyerekek egykori kínzó börtönében, amely nem Komenský-féle tanterem volt, hanem a Jezsuita Apponynak lelki öntödéje. Hányszor hangzott el itten káromkodásként gyermeki egyengetés helyett Krisztus urunk tanítása („Miatyánk, ki vagy a menyekben. Szenteltesd meg a te neved Jöj-jön el a te országod stb.”) Nem értitek olvasóm? Nohát a szlovákok sem értették, hanem azért elmondták ezen legszebb imát. — ha mindjárt sirtak is mellette. Majd a tanító mérgesen rájuk rivalt „Nem szabad tótlul beszélni!” Később a gyerekek elbutulva kikerültek az iskolából, mikor éimentek mellette átkozták az emberiségnek ezen műhelyét, amelyre mi Cseh és Morvaországban áldva gondolunk vissza, áldást kívánva tanítóinknak és szüleinknek az emberi kor legvégső határáig. Végül örültem, hogy ezen börtönt megfogta az átok, megkönyebölten aludtam el, közönetet mondván az Urnak, hogy véget vetett ezen rabizolgaságnak. Bár csak már mentől hamarabb megkezdődne a tanítás, a hét évi szünet a falu ifjúságán érezeteln fogja a kulturálatlanság nyomát. Majd egy egér fut végig rajtam, gyertyát gyújtok, látom a mappán a felírást „Fekete tót”. Az egérke a Magyarország térképen fogait élesíti, és ezen is végre hajlja a trianoni békeszerződést. Ámbár inkább hagyná abba munkáját a „térképen” és bizná azt rá a határkligezítő bizottságra. Végre elaludniuk. Reggelre felrisszólva éreztük magunkat testileg is, szellemileg is és mondhatjuk, hogy ilyen jó alvásban nem volt részünk Szucsány óta. Meg is köszöntük szépen a távol lévő Jencsik káplán mamájának, aki egyenesen visszautasította, hogy fizetnénk valmit, mondván „nekem ad az Isten”. A kuratórné küldött 'nekünk reggelit, a néni ke készített ismét jó tejes kávé. Egy tisztességes gazda jószántából ezekre öltünk, akik a kurátor rendelt ki, és azon haladunk kelet felé Ungvárra. Mint fontos esakmányt visszök magunkkal Polyánkáról az erélyes kiabálásokkal „tót esperességet akarunk.” A kíváncsiság furja az oldalunkat, honnét vette magát ez az öntudatos szlovák kálvinizmus az évszázados magyar elnyomatás alatt?

Igaz-e az a magyar állítás, hogy az itt lakók törzgyökeres magyar kálvinista telepek? Ennek ellene mondanak az összes körülmények, mindenek előtt a családi nevek, — tehát ezek szlovákok. Hogyan került a szlovákok közé a kál-

*) Az utóma e pár mozdulatát magyarról láttuk le. P. M.

*) Ez is így áll az eredetiben. P. M.

*) Nem telepedett, de átalakult. A törzselemben nem jártságokkal bíró tudás, hogy a szlovák magyar határ a 16. század elején Homocsaig nyúlt. Sok elterjedt történetekkel szemben az ettől feljebb levő szlovákiai vár körül is szlovákok laktak, amit a vár jobbágyok tiszta magyar nevei is bizonyítanak. Hogy mi képet tartott az elszlovákosítás, ha ezek az urak magyarul tudának és magyar neveiket olvashattának, könnyen — megismerhették. Magyar nyelvükben több helyütt már és is rómaiul írtak. P. M.

vizismus? Azzal, hogy a magyarok ezen „magyarokat” annyira szétválasztották, hogy ezek kétségbeesetten vándoroltak Amerikába. Hanem Amerika megbosszulta a hazát, amely Apponyi szabályok szerint bánt el velük, amint ők mondják, a szabadság szigetén: A kiözöttek vagyont s mindenek fölött önnérzetet szerezve tértek vissza óhazájukba. Amit nem tehettek meg a keleti betyárók diktatúrája alatt. A nyugat — daccal töltötte el őket. És ami eddig fájdalmas jelenség volt — kivándorlás és költözködés — most a csehszlovák republikában áldássá változott át; most visszatérve a rempiének, az amerikai jó dollárokon szép házakat építenek maguknak. A visszavándorlókhöz csatlakoznak az amerikai telepesek, különösen Pensylvániából, mint ahogy nekik az itthoniak lefestették az új szabadságot a csehszlovák faj egyesülése alapján. Ezért olyan nagy a harc Polyanán és kiabálják: „Mi anyae gyházat akarunk?”

Ma reggel még meg akarjuk nézni keresztet. Beérünk Szentese. Itt ugyan csak látunk a házakon csillagot helyi helyi. Kereszt mellett folyik az „Ólino” partok. A szlovákok Ólinsky árnak hívják. Megkeressük a harangzord, aki kinyitja nekünk a főtemplom templomát és vezet a templomba a kékre festett és tele szórvá csillagokkal, két karzat egymással szemben, amit a 21 éves harangzord magyarosza. — egyik a legények részére. A szöveken — első kedves meglepetésünkre — közvetlen Ungvár mellett — szlovák felhat „Dicsőség a magas istennek. Béke a földön minden embernek” a minden háttér magyar ortográfával van írva, mindegy. — legalább az anyanyelvől jutott valami a templomba is. P. A.

Események — Feljegyzések.

(1921)

A minden fontosabb mozzanatra kiterjedő esperesi jelentés pericodéni tárgyalása során határozta meg a képviselőgyűlés az alábbi megkeresése, egyrészt határozat meghoztatás, másfelől világosabb utasítás vagy magyarázat kiadása iránt az a n. leírások mentégek szerkesztése mikéntjére nézve s egy bizottság kódtetési ki, hogy utólagosítással szolgáljon az egyházközségeknek a be kívánt jelentések, vagy adatok megszerzése körül. Azon több ízben lemerült jelenléggel szemben pedig, hogy egyes állami hivataloktól közvetlenül küldetnek lelkészek, tanító, iskolák, autonómiaikat melőző rendeltetők felirat utján a felhatalmazás miniszter megkeresése határozattal el, hogy esetenként az egyházi felhatalmazók közvetítésével juttassák az állami hivatalok a rendelkezéseket az érdekeltekhez. Különösen a tanítói ügyek eljárási nehézségeihez leginkább ilyen vonatkozásokban. Rémustott az esperesi jelentés a lelkészek, tanítók és az anyanyelv helyzetére, ami egyrészt központi nyugdíj intézményektől való elszakítás és az ottani rossz valuta folyomány, másfelől, hogy a célra az utóbbiak a jogosan várandó támogatás mind-

ezideig nem nyújtotta. Elhatározta a gyűlés, hogy az ország nyugdíjintézetét tagdíjakat felel meg és itthon kezeli, használja fel oly módon, hogy az övezetek legalább évi 1200 koronát nyertjenek illetményül — ez is elég csekély, szomorú alacsony. — A segélelkeszek fizetése teljes ellátáson kívül évi 600 koronában állapított meg stóladíjak mellett. Ez is fokmérője bizony szegénységünknek és megpecsételje lesz pályánk elnéptelenedésének. A misszió bizottság jelentésével kapcsolatban részletesen foglalkozott a gyűlés a nehéz helyzetbe került misziói egyházak létkérdésével. A jövedelmező ingatlanokkal nem rendelkező, hivatali ipari és munkás elemekből álló egyházak, kongruás kézpénz javadalmazású lelkészi állásainkkal, külsősegélyre utaló ügyszólván teljesen megfosztva, mint a szárazra vetett hal vergődnek. Az állam megvonta lelkészektől az utazási kedvezményt, sőt az iskolában teljesített vallásoktatás díjazását is, két előző évi törvénybiztosította illetményeink visszatartása őket sújtja leginkább, az érdekükben tett feltételek keskedelmis és mostoha eibánásban részeseinek, amely sajnos körülmények felette bántó hatással vannak a hitéletre. Az egyházmegye egy rész anyagi képtelensége okán, de másfelől a misszió speciális alakulatából folyólag is egyetemes egyházi érdekek jelentette ki a misszió fenntartását s a gondozásukra fordított eddigi személyes áldozatok megtérítését valamely köztelegy vagy létesítendő köralpból, elhatározta Sajnosan mutatott rá az esperesi jelentés azon körülményre, hogy törvénybiztosította állami illetményeink ügyében még mindig nem jutottunk odáig, hogy a jogosan várható árandóságokkal rendbe jöjünk. Azzal a körülménnyel, hogy még a folyó illetmények szerkesztés teljesen kiszolgáltatva teljesen megkérd az az ellenvetés, hogy előző két év illetményeink visszatartását vagy képtelenség, viasszjelölés szervezetelegünk, vagy a fogadalmi tétéiben késelemkedésük okozta volna. Már a rátkérdés után hozzáálltunk külön szervezeteink felállításához és kijelentettük a fogadalmi kértve hajlandóságunkat s ez még azzal sem lett teljesen honorálva, hogy folyó illetményeink teljesen átadottak volna. A vallási egyenlőség és teljes viszonyosság érvényesítését éppen nem látjuk, ha a többi vallásfelekezeti helyzetével a magunkét összehasonlítjuk. A megnehezült idők, a megdrágult élet már elegendő indok lehetne arra nézve, hogy az egyenlő eibánás időszerteleg is betartassék s minden zavar, panasz és kedvetlenség megszűnjön, független levő ügyeinket ne kénytelenitiesünk kölléséges utánjárásokkal sürgetni.

Bizottságot küldött ki gyűlésünk a kerületbeli bírák bizottság ügyében, melynek rendezése 1922 évben már aktuálissá váltik (időközben a szerződés a „Duna” biztosító társasággal 10 évre meg is kötött) — Németh István püspök magyar területre átvonásával s a dunántúli egyházkerület egy másik egyházközségbe lelkészi történet megválasztásával. Komáromban vanit lelkészi állás megkeresésük jelentetett ki az egyház-

község nyilatkozattételre hivatott fel, hogy miként szándékozik rendezni lelkészi állomását. Az alsó szőlési egyház halálózás folytatn megüresedett lelkészi állomását megszünteti s felekezeti iskolája visszaállításával preoráns tanítószolgálat szervezhetőségét kérelmezte, a mihez a közgyűlés hozzájárult. Az egyes gyülekezetek köréből egyébként elég megnyugtató, némelyekből dicséretre méltó, nagyobb mérvű áldozatkésztség tényében örvendetes jelentés számolt be, kivételesen csak ott vannak bajok, a hol az adóterhek annyitanalun megnehezdedtek. A tanügyi bizottság előadója az iskola látogatások körüli anyagi nehézségeket, a tantestület elnöke pedig az iskolai használhatóbb a egyházi érdekeltek megfelelőbb tankönyvek approbáltatása körüli akadályokat panaszolta el. Utóbbival szinatusnak kell rendet teremteni s a kormányal való megállapodást szorgalmazni.

A gyűlés végén ugy az esperesi, mint az egyházmegye lelkészi főjegyzője lemondásukat jelentették be, azonban az osztatlan bizalom és kérelésre az 1923-ban megjelendő általános tisztújításig tovább viselni ígérték tisztásgyűlést. Sürgős felirat intézését határozta el még a gyűlés az egyházmegye területén levő két állami fegyintézetben a lelkészi gondozás ügyében. Délután néhány közig. üggyel foglalkozott a bíróság.

Nyitra 1921 dec. 6. Sedtoy László
ref. lelkész.

Hivatalos.

A szlovénországi felekezeti ref. egyház püspökétől.

Körlevél.

1069/1921 sz. Azon lelkészek részére, kik 1910 január 1. előtt nem szereztek illetőséget Szlovénkán, de 1920 január 1. előtt vagyis 1910 és 1920 év között azt mégis megszerezték, az itteni állampolgárság biztosítására a 236/1920 sz. törvény éreimében csak egy mód van: az optikó joggal való élés a fenti törvény 4 §-a értelmében.

Erre azonban 1921 december 31-ig élni kell. Kivétel módja az, hogy kérvényt kell beadni az illetékes zsupánif hivatalhoz, melyhez mellékelni kell: 1. A kérvényező születési bizonyítványát. 2. A kérvényező illetőségi bizonyítványát attól a községtől, melyben 1910—1920 évek közt községi illetőséget kapott. 3. Ha csak teheti egy bizonyítványt arról, hogy azelőtt hol birt. illetőséggel, mielőtt azt itt megszerezte volna. 4. Bejelenteni a kérvényben, illetve házassági anyakönyvi kivonattal, illetve születési anyakönyvi kivonattal igazolni a feleség és 18 éven aluli gyermekek nevét és korát. Az esetleg létező 18 éven feletti gyermekek ugyanígy, de külön kérvénnyel intézendők el.

A kérvényben csak az kérendő, hogy az illető, — valamint felesége és 18 éven aluli gyermekei a csatlományok alapján a 236—1920 számú törvény

4-5-ös éremében szászlovák köztársaság kiemprigyeinek elismerésére.

Budapest, 1921. december 12.

Czinke István, újságíró.

HIREK.

Lelkészválasztások. A szászlovák ref. gyülekezet Kelemen Gyula debreceni lelkésze a magyar gyülekezet Komjátty János berindai lelkésze, a lakonéri gyülekezet Székely Andor megyészé lelkésze, a héti gyülekezet dr. Pálfi József kiskiszei lelkésze, a csákvári gyülekezet Vargha Sándor iváncsai lelkésze, a karczagi Szombathy István délmagyarországi lelkésze választották meg rendes lelkészeké.

Halálozás. **Topa József** díszlőrgépatonosi ref. lelkész életének 37-ik évében hosszú és kínos szenvedés után dec. 6-án elhunyt. — Melag, szerető szív, költői lélek, tudós elme, igazí papí jellem voltak ékességei. Buzgó lelkipásztor volt, kinek hívei — buzditása és példája után — azt mondhatni, minden adakozásnál elsőik voltak számottevő adományokkal. — Temetése f. hó 9-én volt órási részvét mellett, a nem kedvező idő dacára is 12 lelkész, 6 tanító és a barátoknak, tisztelőknek nagy serege jelent meg végültelesség tételén. A templomban Tóth Zalmond nagymédi, a temetőben pedig Marisa Sándor aliatáli lelkészek, — mint az elhunytnek jóbarátai méltatták azívből jövő szavakkal az elhunytat. — A hű munkás emlékezte legyen áldott!

Halálozások. Nagy csapás érte dr. Révész Kálmán miskolci ref. püspököt és dr. Révész Imre debreczeni lelkészt. Anyja, illetve nagyanyja, Révész Imréné, az országos hírű debreczeni lelkésznek özvegye, **Vécsey Johanna**, életének 86-ik évében elhalálozott. Apja, **Vécsey József** volt, a debreczeni kollégium filozófiai professzora. — **Ellend József**, a sárospataki főiskola tanára 55-éves korában váratlanul elhunyt. Az elhunyt tanár folyó év szeptember 1-én vonult nyugalomba.

Harangfelavatás. A **bögellői** (Pádány társasgháza) ref. hívek dec. 4-én avatták fel nagy örömműnepség közepette — közadakozásból készült új harangjukat és a beton haranglábat. Az allg 250 leletet számláló sis gyülekezet rövid idő alatt összeadott 10543 koronát, mely tény azt mutatja, hogy a hit és áldozatkészség még nem halt ki a szívekben. Az ünnepségen Tóth Zalmond nagymédi, Marisa Sándor aliatáli és Szekeres László pádány-bögellői lelkészek szerepeltek, mint hangzóok. Öröklent az örvendőikkel.

Jánosai Zoltán debreczeni ref. lelkészt, mint a lapokból olvassuk, a magyarországi ref. egyház legfelsőbb bírósága — nyugdíj jogosultságának meghagyása mellett — a debreczeni lelkész

állásából megfosztotta s más lelkészi állás vállalására kötelezte.

Hitoktatási díjak kiutalása. A Skolai Ref. kintálta az 1920.21. isk. évre járó elemi iskolai hitoktatási díjakat — a munka elvégzése után. Ime **egy fél év munka.** A Skol. Ref. ez utalványra nem hozott örömet és megnyugtató érzést, mert csakugyan a megtartott órákat díjazta az állam 3 (három) koronával. Ez nem a munka értékének megfelelő díjazás, hanem koldus alalmazsa. A mai drágaság idején e 3 koronával nincs fedezve a cipő és ruhaköptetés sem. Ha pedig azt vesszük figyelembe, hogy a testi munkásoknak maga az állam is fizet óránként **minimum 6 (hat) koronát**, egyenesen bántó, sőt **megszégyenítő**, hogy a hitoktatóknak, mint szellemi munkásoknak, teljesített munkáját lebecsüli felére. Ez a díjazás sehogy sem áll arányban sem a tanítók díjazásával, sem a mai drágasági viszonyokkal. Avagy ha a hitoktatót nem akarja méltányolni s értékelni az állam, inkább ne fizessen semmit, de koldus alalmazsaszámbamenő díjakkal ne becsüdjék a hitoktatók munkáját. — Egyházi hatóságaink figyelembe ajánljuk e bántó és megségyenítő eljárást.

A németek nem farsangolnak. Németország gazdasági helyzete nagyon szomorú s a megélhetés mind bizonytalanabb. Köln városában megtiltottak minden farsangi készülődést és felhívták a német birodalom kormányát, hogy ilyen farsangi tilalmat bocsásson ki egész Németországon. — Nekünk is elegendő okunk volna a farsangolástól való tartózkodásra.

Az Amerikai magyar Reformátusok Lapja XXII-ik évfolyamának 32-ik száma közli a következő statisztikát. „Az Egyesült Államokban ezidőszertint 202 elismert vallásfelekezet van. Az elmúlt tíz év időszak alatt 31 új felekezetet alapítottak, és ugyanezen idő alatt 17 felekezet oszlott fel. Az Egyesült Államok területén levő templomok száma 227 ezer. Ezeknek értéke másfél billió (1500 milliárd) dollár. A protestáns egyházak híveinek száma több, mint 30 millió, míg a katolikusoké 15 millió. Megjegyzendő azonban, hogy a protestánsok nem veszik fel a statisztikai kimutatásba egyháztagok gyanánt a meg nem konfirmált gyermekeket, míg a római katolikusok beleszámlálják a bisededeket is. A katolikusok csak 10 százalékkal szaporodtak a lefolyt tíz év alatt ebben az országban, míg a protestánsok 23 százalékkal.

Adomány. A huszti ref. egyház lapunk érdeklődésre 20 koronát adományozott. Fogadjon a német egyház adománybért a hű nevében hála köszönetet. Szórt.

Szerkesztői üzenetek

Sz. B. V.—n. Szives elnézését és támogatását kérem, hogy cikkéi nem jöhessenek vagy késnek. A közlésre váró anyag nagyon összetorlódot. — P. M. G.—cs. Úgy látom, ez évben nem fejezzük be a Kost. Jiskry közleményeinek közlését. Nagyon hosszúra nyúlt. — B. E. Nyitra Megérkezett az összeg s ezzel a f. év végéig rendezve van az előfizetés.

Kiadó: A református egyházkerület.
A kiadásért felelős: Réz László.

Pályázat

az udvardi (Komáromm.) előkönyörp tanítói állásra. **Javadalom:** Pász 32 korona, buza 10 hl., árpa 6 hl., 9 hold szántóföld (1200 négyeszőgöles), minden negyedtelkes gazdától egy petrence szén és egy petrence szalma, egy öl kemény tűzifa, temetői főházon, minden félhektáros gazdától kettő liter bab és három lej kender, malomfuvar, stollárék. **Kötelesség:** a praecoráns tanítói kötelességek végzése. — Az állás a választás érvényre emelkedése után elfoglalandó. — Pályázatokat 1922. január 8-ig lehet beadni alulírtrothoz.

Deák, (Pozsonym) 1921. dec. 14.

Tóth Kálmán
csapás.

Pályázat.

Rokytinál (rakottyási) áll. el. **népiskolai tanítói állásra** 1922 január 10-ig pályázat hirdettetik. Az állás ref. kántortanítóval van egybekötve. A kérvények a rimavaskasbatali tanfelügyelőséghez terjesztendők be.

Pályázat

a **garamszentgyörgyi** ref. népiiskola II tanító (női) állására. **Javadalom:** 1) Egyház pénztárából évi 100 (egyszáz) kor. fizetés és örvényeszerint lakbér évi 240 (ketőszáznegyven) korona.

2) Megfelelő államségély. **Kötelesség:** I. II. osztálytanítás és az összes iskolai anyok kézimunka tanítása.

Az állás azonnal elfoglalandó. **Pályázati kérvények** december 25-ig a ref. lelkészi hivatalhoz (Garamszentgyörgy Barsmezgye) köldendőek.

ORGONA

pedálos, 4 regiszterrel, 12600 K és fejjebb. Principál újsok 1800 K-tól. Bármilyen e szakba vágó javításokat javíthatóan, lefektimeretes pontossággal vállal.

GUNA GYULA

orgona mechanikus

Orgonahangszernagytelepe: Proff Harmonikumok 1800 K-tól. Kérjen árajánlatot!

Három évi jóállást vállalok.

Hytanosi Című Zoltán győzdégek. Révész

Református Egyház és Iskola

A szlovenszkói és ruszinszkói reformátusok hivatalos lapja.

Előfizetési díjak
Egy évre — 60 K. Negyed évre — 15 K.
Fél évre — 30 K. Egyes szám ára 1 K. 20.
Megjelenik minden vasárnap.

Feljelölés szerkesztő:

RÉZ LÁSZLÓ

Felelősség és kiadóhivatal:
Rozsnyó, a református lelkesi hivatalban, hová a kéziratok, előfizetések, hirdetések és az esetleges reklámok küldendők.

A lélek megújulása és a béke olajja

(R. L.) Krisztus Urunk áldott születésének szent ünnepén különböztethető meg éles határvonalal az emberiség két tábora: a kereszténytelen és a mélyen vallásos érzésű keresztények tábora. Amának a tábornak tagjai is lesznek e szent ünnepen a munka eszközeit, de nem ohián azért sem testük, sem lelkük, mert hajszolják az élet lármás örömeit és habzsolják annak édes-mérges edényeit. Emennek a tábornak tagjai a nyugtalan világ lármás tolongásából a vallás békességes és nyugodalmis körébe vonulnak, ahol szent elmétkedésekben találják fel az élet minden-napi larmájában elvesztett vidámságukat.

És ez a vidámság az, amely minden földi szerencsétlenségen, balsorsoson felül emel. — a baj-sorsban erőssé és győzelmissé tesz, avagy a változathatatlanságban bölcs megnyugvás csendes érzésével tölti meg a szívet.

A kereszténytelen életű tábor tagjainak száma legió. Az örök béketeleenségben és a küzdelmes harcban élők tábora ez. Ezek előtt nincs szent, nagy, életre érdemes cél más, mint az „én” és az „anyag”. Az, amely felidúta az egész világ nyugalmát, amely boldogtalanná tette az emberiséget, amely kiirtotta a köz- és társadalmi életből a testvériséget, amely lesüllyesztette az embert csaknem az állatlanság színvonaláig, amely a nemzetek közé elhíntette a gyűlölködés magvait, amely szembe állította az embert önmagával és az emberrel.

E szembeállítás eredménye lett tulajdonképpen a lelkek vergődése, a bizonytalan jövőtől való aggodás, valami ismeretlen után való állandó vágyódás, a jelenlétet való elége-

dettenség — még az anyagiak sokaságának bírása és az „én” kielégése közben is.

„Boldogság, boldogság kell nekem” — mondja a tömeg. Csak azt nem tudja, hogy mi a boldogság. Ez az az ismeretlen valami, ami után vágyik. Nem tudja, hogy az a boldogság, amelyre ő gondol, amelyet hajszol, csak olyan, mint a harmat, mely a fűvön s lombokon csillog, de eltűnik, mi-helyett rásút a nap melege. Nem tudja, — mert az „én” és az „anyag” egező lüszének fénye elvakította — hogy a boldogság a szívűl függ s nem az „anyag”-tól és az „én” vágyainak kielégítésétől.

„A nyugodt, békés szív nyugodtá teszi életünket, békessé egész világotunkat. A lelkünkben fénylő világosság megvilágítja minden utunkat. A bányászok kis lámpát hoz-dának süvegükön, a amerre fordulnak a sötét bányában, ott világosság van. Ugy van velünk is, ha bennünk az öröm lámpája sugárzik. A világ elsötétülhet, de körülöttünk világos van mindig. Bizonyosan boldogok vagyunk, a szó igaz értelmében, ha Krisztusban való öröm tölti el szívünket. Ez a lámpa a leghosszabb éjlet is átvilágítja, semmi szélroham azt el nem fújja, sőt fénye annál jobban ragyog, minél sűrűbb a sötétség s minél inkább tombol a vihar körülöttünk.”

Ezt a lámpát azonban nem bír-hatja más, csak akinek lelkében a Krisztus lakik. Krisztus pedig csak a megújult léleknek lehet drága kincsévé, és csak e lélekben zöldül-het ki a béke olajja is.

Akik élizik a Krisztust, azok a világ legnagyobb ellenségei; mert azok világosság, szelíd öröm- és békénkülvivő, tehát boldogtalanná teszik a világot.

Ujulasok meg hát emberek lel-kei, hogy Istennek küldötte, Krisz-

tus állandó szállást vehessen bon-netek, hogy a boldogságot vissza-nverje, elérje minden ember és ki-zöldülhessen valahára a béke olaj-ága is!

Mit lehet és mit kell tennünk?

A szervezkedések és programbeszéd-ek idejét díljok. Új helyzet, új feladat s ezek nyomán új alakulatok és állami, társadalmi és egyházi élet terén. Most ez-é-mot vetünk Amagunkkal, cselekvésünk módjával, eszközeivel; megállapítjuk, mit eredményeztek ezek, mit kellett volna tennünk a múltban, mit kell tehát pó-tolnunk a jövőben.

Ebből a szempontból rendkívül nagy jelentőségű az a két beszéd, mely Ri-maszombalban hangzott el. De kérdem: csak azért hangzott, hogy kiadó és lo-gyen a pusztában?

Az egyik megállapítja a betegségeinket, a másik rámutat annak egyik okára. He-tegek vagyunk, mert nincsenek eszmé-nyünk. — ezt a szajnálatos viszonyt pedig talán egyes lelkészeket könnyebb gondolkodása is segítelt megteremteti; vagy legalább elősegíteni ériam ez elatl, hogy esetleg egyesek az ugynevezett bel-missziót, a lelkeknek a templomon kívül gondozását, nem oly mértékben végezték, mint az kívánatos és szükséges lett volna. Igen, egész bizonyos, hogy ezen a téren nagy mulasztás történt. Nagyraért az az oka annak, hogy ma a keresztényiségünk a tem-plomba van bezárva. Ott komolyak va-gyunk, mindenit hiszünk, minden jót aka-runk, kijöve azonban a palásttal, a szol-táros könyvvel együtt lelétkbe helyezük ezt a templomi jobb énünket is; itt kían az életben má kevesebbet hiszünk, kevesebbet törődünk egymással és nem vagyunk hajlandók annyit áldozni Isten dicsősége, az evangélium terjedése s a mások boldonsága érdekében, mint a mennyhez odabent az Úr segítségét kériók.

Nos hát, itt van annak a színtelen, erőden, korlátolt mértékű csinálom is nem is munkának az eredménye. Hason-latozhatott volna ahhoz a gazdához, aki bevett az ő kertiát, de soha se tisztog-atja meg a gyomlót, nem bántja, ha némely helyre nem hullott is mag, de átránkzik, ha rossz az aratás.

„Tízévet éve lakom itt — mondja egy német munkás — és ez idő alatt soha senki se törődött velem; most, hogy ki-atarok lépni az egyházból, azonnal hi-

terem egy pap." (Közölte a Prot. Szemle). Hányszor esik meg velünk is ilyesféle, azt se tudjuk, hol és mikor vesztettük el egyik-másik hívünket, csak azt érezzük, hogy egyre nagyobb az istentelenség és kevesebb az önként, szívesen beadott próventus.

Mit cselekedjünk tehát?

1. Mindennek előtt legyünk tisztában azzal, hogy minden munkának az alapja, sine qua nonja a *jellem*. Az igazság a meg nem szentelődött ember ajkán olyan, mint a szenes zsákba tett liszt* (Spurgeon)

2. A lelkipásztor számára a legjobb befektetés a *vasárnapi iskola*. Ezt mindenki beismerte, de azért még ma is ritkaság nálunk. Igen, mert időt, fáradságot és nagy türelmet igényel, de viszont e fáradsággal néhány esztendő alatt öntudatos, hívő gyülekezetet nevelhet magának a lelkész.

3. A falusi gyülekezetben a téli hónapok idején tartson a lelkész *vallásos estéket*. Ne ünnepélyeket, inkább megbeszéléseket. Álljon itt a mi programunk. A lelkész elbeszélések keretében öntve sorozatosan ismerteti az egyházat, annak lényegét, célját, alkotmányát és törvényeit. Ezzel kapcsolatban a községi jegyző az állami törvényeket. A segédlelkész bibliai igazságokat nyújt könnyed, népies formában. A tanító a nevelés kérdéseit fejtegeti, a lelkész a jegyzőné a magyar irodalomból olvasnak fel, a vasárnapi iskolások szavainak. Minden este biblia-magyarázattal kezdődik.

Ezeknek az estéknek azonban nem szabad csak ismeretterjesztő jellegűeknek lenni, hanem vallás erkölcsieknek. Különben eltévesztettük a célt. A leggyakorlatibb előadások, beszélgetések, tanítások mind oda irányuljanak, hogy visszaállítsák a keresztyén eszményeket a szívekben.

Minden más munka mellett a vasárnapi iskolát és a vallásos esték tartását

mielőbb el kell kezdenünk, ha egyáltalában akarunk tenni is valamit.

4. Szükségünk van a hivatalos lapon kívül legalább egy vallásos tartalmu, református heti *lapra*.

5. Megemlíttük a főgondnok ur a *külföldi összeköttetést* is. Kérjük kerületünk vezetőit, eszközöljék ki a külföldi tanulmányutra menni akarók számára a miniszteri engedélyt s esetleg hívják fel az illető egyetemeket, vagy egyet a sok közül ha anyagi nem, de legalább erkölcsi támogatásra, jóindulatra. Nem lehetne-e a külföldi református lelkészekkel való cserevendégség eszméjét itt is megvalósítani s ez irányban próbálépéseket tenni?

A szervezkedések és programbeszéd-ek idejét éljük, érezzük-e egyenkint és összesen a felelőséget, hogy tenni is kell?

Vaján.

Szabó Béla

ref. s. lelkész.

A kálvinista szlovákok közt.

IX.

Miután nem kaphattuk meg ezen főkegyház kurátorát a Jenkei anyaegyházról, betértünk egy kicsit az iskolába. A tanítóné szépségei német, a tanító az ungvári szűnidel szlovák kurzusra jár. Ez kitűnő dolog, csak a tanítóné haragszik a folytonos járkálás miatt. Lehetett mintegy két óra.

Közben én elindulok tárgyalni Csernák zsellérhez, hogy Jenkére szekeret kapnánk. Aratás van nála. De végre is, csak felesége és öreg apja csináltak a dologból nagy ribilliót. Mondván, hogy mintha nem lenne egyéb dolguk, mint a papnak dolgozni, pedig maga a pap semmit nem dolgozik. Ezen család lelkiileg nem messze állott a Rude Právo olvasóitól (Rude Právo — Vörös jog-prágai kommunista lap. P) Megegye-

tünk 40 koronában és szivarban, mire felpakolóztunk, ők pedig kidőrmögték magukat. Kiszabadultunk ebből a fagyos környezetből, utközben a gazda illedelmesen viselkedett, sőt nekem sikerült is szórakotatni őt egy kicsit, szociális problémákkal, amelyek iránt ők áhítoznak. Meggyőződést szereztem a testvér beszédéből arról, hogy a pozemkovi uradnak (telek hivatal) nem áll anynyi föld a rendelkezésére, amennyivel ezen községet kielégíteni lehetne.

Elérkeztünk utolsó állomásunkra. Jenkére, mely egy nagyobb község, mintegy 6 km-re Ungvár előtt, tehát Slovensko végén és Podkarpátská Russia határán, amely ország fővárosával kezdődik.

Jenkén bizonyosodott be előttünk egy német közmondás, ami csak a háború befejeztével valósult meg, i. i. ha a vége jó — minden jó. Mi ugyan itt háborút nem viseltünk, csak testvéri kötelességet teljesítettünk. Öt óra érkezünk a paplakba, ahol nem kás meglepetésben volt részünk — vacsorával vártak. Hanem sietésünkkel csak annyit értünk el, mint Kereszten, hogy nem találunk meg azt, amit kerestünk, nem volt elég időnk és nem volt, aki kalauzoljon minket.

Hanem éppen ezen töprengésünk közepette megismertük az embert. Egyedlstván lelkész ur üdvözölt minket, mint becses vendégeket és testvéreket kifogástalan zempléni tót nyelven, amely meglepett minket, tekintve az ő magyar eredetét és nevét és pedig meglepett egy néhány szlovák lelkész hátrányára, akik nem maradtak lithük. Fialat, 40 éves férfi, szép, katonás megjelenésű. Az egész házban rigorózus rend és tisztaság, ami annál inkább feltűnő, mivel a boldogult papné, 5 gyereknek drága anyja, három év előtt örök nyugalomra hajtotta fejét. Ez a második paplak már, ahol ugyanezen tragédia következett be,

Karácsonykor.

Némuljon el ma minden panasza,
A béke e magasztos ünnepén.
Szálljon szívünkbe angyali vigasz
S pihenjen lelkünk a Menny ölén,
... Zengedezze ma szívünk és szánk:
Dicsőség neked, óh, jó Atyánk!

A mindennapi élet zaja,
Mely utalnkon lolyton kísér,
A bánat, a nyomor jajszava,
Mely enyhülést s vigaszt sirva kér:
Úljön el!... s szálljon a menyből le
A megnyugvásnak szelíd lelke!
... Zengedezze ma szívünk és szánk
Dicsőség neked, óh, jó Atyánk!

A fejét fenhordó büszke ész,
Mely igaz érdemet nem becsül!
A bosszu, mely csak rombolni kész
S az ártatlan romlásán örül:
Álljanak meg sötét-útjokon!
... Mert szeretet-ünnepé vagyon!
... Zengedezze ma szívünk és szánk:
Dicsőség neked, óh, jó Atyánk!

Meny Követe!... édes Jézusunk!
Mj oly szegények s gyarlók vagyunk!

... Szentlelked nélkül szűkölködünk:
Ezért oly sötét elménk... szívünk!
... Jövel!... gyűjts elménkbe világot
És szívünkbe oly szeretetet,
Mely boldogítva érez csak boldogságot
És csupán erényt becsül, szeret!
... Hogy zenghessé ma szívünk és szánk:
Dicsőség neked, óh, jó Atyánk!
Marios Puskás Lajos

Karácsony.

Mikeás próféta Krisztus előtt hétszáz évvel megjövendölte Jézus születésének helyét: — Te Efratának Betleheme, jól-lehet kicsiny város vagy a Judának fővárosai között, mindazáltal te belőled származik nekem, aki Izraelben uralkodó leszen. (V: 2.)

Malakias az utolsó ótestamentomi próféta Kr. e. négyszáz évvel így végzi be jövendölését: — Ime én elbocsátom nektek lilyes prófétát, minekelőtte eljő az Urnak nagy és becsületes napja. És az alyáknak szívüket a fiakhoz hajtja és a fiaknak szívüket az atyákhoz, hogy eljövén el ne veszessem e földet örök veszedelemmel. (IV: 5-6)

Ki volna képes leírni azt a testl és

lelki rabságot, lealáztatást, minden kigondolható módon való meggyaláztatást, melynek az egykor büszke és hatalmas Izrael népe az idegen hódoltatók alatt ki volt téve?

Határai megcsönkítettak, nyelve csúf-ság tárgyává tétetett, alkotmánya eltörül-tetett, hivatalában idegenek parancsol-tak, földjét az ellenség tőle rablott bar-mokkal szántotta, a pénzeszkárásnak, adóknak száz és százféle nemét találta ki a győztes hatalom, hogy az agyon-gyölört nép megátkozza még születése napját is.

De nem átkozta meg. Hanem a sok szenvedés, megaláztatás még szívó-sabbá tette Izraelt. Az a nép, mely bol-dog időkben, jó napokban nem hallgatta prófétáit, sőt gunyolta, üldözte, most szent áhitattal csüngött rajtok! Leste minden szavukat, bizonyosra vette jóslásaikat, türt néma megadással és reménylett ren-dületlenül.

Igy készítettett a zsidó népre *nézve az idők teljessége*, melyet az Ur rendelt mondván az ő angyala által: — Ne féljete-k, mert Ime hirdetek nektek nagy örö-met, mely az egész népnek öröme lő-szen, mert született nektek ma a Meny-

A papi gyerekek itt az alya nevelésében részesülnek, megőrizve a világ rosszaságától és elsajátítva a megváltó tanításait, amit atyjuk az embereknek hirdet. A pap rövid idővel mielőttünk tért vissza Ungvárról diákialtal, kiknek egyike hetedik gymnazista. Minden reggel apjuk viszi őket be Ungvárra saját lovacskáján és kocsián. Egyáltalában nincsen terhükre, hogy a tanítás orosz nyelven történik, jóllehet ők maguk inkább szlovák nyelven szeretnék tanulni és nevelődni. Miért ruthénul ezen a vidéken? Azért, mert Nagy-Mihály a megye székhelye, messze van, de meg nincs is középiskolája. Érti is ennek hiányát egész kelet Zemplén megye. Informálódtunk Ungváron. Az úgy nem könnyű és kényes, miután az ilyen dolgokból itt rögtön politikai kérdést csinálnak (mint legutóbb egy ilyen nehézmény jelent meg egy cseh újságban a kitűnő tanügyi referens — Pesak ellen) hanem azért találnak módot arra, hogy valamiképpen kárt csináljanak.

Jenkén népgyűlést nem tarthatunk. Hogy miért? Ezt tulajdonképpen magunk sem tudjuk. Ugy gondoljuk azért, hogy a hivek ezen a részen mintha vallásosabbak lennének. No meg éppen a legszorgosabb aratási munka közben voltunk itt.

Hanem annál inkább kárpótolva voltunk a népgyűlés helyett újabb ismerettel. Ez pedig a zempléni temetés. Tehetéseik alkalmával legszebben nyilatkozik meg az emberi vallásos érzés és az ősrégi tradíciókba vetett hit.

A lelkész elmondta, hogy délután Tassolyba kell mennie egy kis lánykát temetni. Egy négy hónapos leánykának temetéséről volt szó egy községben.

Nem mentünk közvetlen a gyászházhoz; hanem a rokonokhoz. Tiszta, jó-módu parasztgazdák. A falon Ferencz József a ravatalon, ráborulva Károly

tartó, ki az Ur Krisztus a Dávid városában. (Lukács II: 10—11.)

Az agg Simeon reszkető lábaival a templomba vánszorog. Őt már semmi más nem fűzte a földi élethez, mint reménységének megvalósulása. Mikor a kisded Jézust keblére szorítja, szent hálaadással mondá: — Most már bocsásd el, Uram, a Te szolgádat békességgel a te beszéded szerint, mert látták az én szemeim a te Idrvezítődöt. (Lukács II: 29—30.)

A győzedelmes ellenfelek beleunván a vérontásba, köthetnek ideiglenes békét egymással: a legyőzöttek megnyomorítására Brest-Litovskban vagy Trianonban, vagy bárhol: az emberek odaitélhetik Wilsonnak a Nobel békedíjat: igazi béke csak akkor lesz, mikor a seregek Ura Istene akarja, mikor nem emberi békeszerződések rideg betűi parancsolnak békét, hanem a betlehemi pásztorok éneke hatja át a szíveket.

Dicsőség magasságban az Istennek,
Békesség legyen földön embereknek:
Ez jó akarat minden jó népek
És nemzeteknek! (63 dics. 2. v.)

Kamocsa.

Boross Kálmán

trónörökös. A magyar kormány ilyen izellenségekkel löltötte meg a kisebb, szegényebb emberek szobáit, hogy a nép hazafias legyen. Taxa a temetésért a papnak 30 kor., azonkívül a kántornak még ennek a fele. Velünk jött a temetésre a fiatal kántor is, — magyar, aki izzadva tanulja most a ló nyelvet. Hanem talány az, — miképp képes ő a gyerekeket tótul tanítani.

Bemegyünk a halottas házba. A temetési szertartás a nyitott udvaron kezdődött. Felálltva volt itt egy asztal, 2 szék, amelyre a pap és kántor ültek és mi, mint vendégek mellettük. A lelkész talárja nem olyan mint mi nálunk, hanem olyan, mint valamikor az Attiláé, — gazdagon zsinórozva és Atilla sisakja helyett a baloldalon felszínözött sapka. Egy gyerek vízzel telt üveget és lelpántlikázott koszorút tett az asztalra, melyet aztán a koporsó után a sirba dobott, mint felirat nélküli emléket. Csak a szalag színéről lehet meg tudni, hogy ott leánya van eltemetve.

Az asztal előtt egy lócán fekszik a kis koporsó, melynek mindkét oldalát körülállják a szülék és rokonok. Öltözködve csak úgy vannak, mintha mezei munkára mennének, csak alszóknyában, durva ingbe és meziláb, — talán ezzel fejezik ki fájalmukat. Egy ideig hallgattak. Egyszerre csak elkezd a kántor énekelni fűsiketiő hangon, amit egyébként elképzelni és leírni is lehetetlen, mire az asszonyok fűsiketiő, jajgatásba kezdenek. Látszott rajtuk, hogy csak a kántorra vártak. Csak egy pillanatig tartott ezen verseny, amelyből a kántor került ki győztesen, s mikor már mindent elénekelt, az asszonyok lecsendesedtek. Az éneket, amely igen hosszú ősrégi zempléni halotti ének, a magyar kántor irásból olvasta és énekelte, épp úgy a pap is a prédikációt olvasta. Végül a pap bucsuztat, elősorolja névszerint az egész családot, mindegyikről név szerint elbucsuatja. Beálltunk mi is a temetési menetbe. A kántor ismét egyedül kezd az énekbe. Dija neki ezen valóságos ordításért 15 kor ebben a porban és szudáni hőségben, ami már több, mint szegény, épp úgy a pap stólája is, a 30 kor.

Ez a mérték a munkás viszonyok következménye — csak nehezen adni valamit, azt is csak ha muszály, nincs itt különös testvéri lelkiismeret a pap — tanító és hívők között.

Pár perc múlva a község végén átugráltunk az országot sáncain egy kukoricásba, amely mögött volt a temető, ami nem más, mint egy tövisekkel benőtt parcella. Ez tehát a református temető, szomorú, körülkerített, vad sűp pedékes hely; a sírt alig lehet megtalálni, hacsak a fejék nem lennének meilője állítva. Emlékkő lten — ritkaság számba megy. Egy községben láttam a dögtért, amely körül volt kerítve korláttal, mint a vásártér szokott lenni, míg nem inessze ettől az emberi temető, szétszórvva a nagy lővesbe. Egy cseh emberre ez kínosan hat.

Nem azért mondom ezt, mintba nekem ideáalom volna a magas kőfalból

álló temető kerítés, díszes sírhelyekkel, kövekkel. Hanem magam elé képzelem minálunk az Opolanski temetőt egyforma lejjáival és frázis nélküli felirataival. Nem szükséges, hogy a temető kőfallal legyen körülkerítve, lehet azt élő sövényből, élő fákból is készíteni.

A temetőben egy rövid áldás elmondásával véget ért a szertartás. A gyerekek az üvegből a vizet a koporsóra önti, amelyet aztán a szabálytalan körbarmájú gödörbe eresztenek le (nem is volt szabályos alakú sírfarmája) és a gyerekek a koszorút utána dobja. Mielőtt még a pap befejezte volna imáját — a sírásó nagy kemény röögöket dob a koporsóra. Kinos látvány. Elfásult nép — egész másképp éreznek, mint mi. A szertartás befejeztével még egy szokatlan dolgot vettem észre. Jött egy asszony, felmarkolt egy marék földet és azt a gyerekek anyjának ingébe szórja, aki éppen előttem állott. A pap felvilágosít, hogy ezt a koma asszony teszi, hogy ezt mint termékeny földet gyermeke sírjából haza vigye. Ezen titokzatos szokásnak célját azonban nem sikerült megfelfednem. Ennek a szokásnak az eredete bizonyára a pogányok korszakába nyúlik vissza.

Másnap reggel megérkeztek hozzánk Prutky és Sirny testvérek. Káliniczky János bezől lelkész, — vendéglátó gazdájuk hozta el őket, egy igen szép eklézsiának a papja. Fényes fogdításban volt részünk. Missióknak vége tehát kifogástalanul sikerült. Ezen született 2 magyar férriban testvérekre találtunk. Arról, hogy mennyire kiismertük ezen két férfit, a következőket mondhatjuk: Egyed István lelkész a legjobb papok egyike, akik mi eddig ismerünk. Magyar lésében született, magyar községben, ahol nemrégén a templom leégett és amelyre az amerikai magyarok szép összeget szedtek össze, Sárospatakon végezte tanulmányait s azután magyar egyházban volt. Jenkén egybeolvadt a néppel és azt lelkiismeretesen szolgálja. Mindkét lelkész megígérte, hogy hamarosan eljönnek hozzánk, hogy a mi egyházainkat megismerjék.

Egy óra eltelté után elbucsuatunk a két lelkészről és Jenkétől, mint küldetésünk utolsó egyházától és közös kocsin behajtottunk a közeli Ungvárra. Közeledvén Podkarpatska Rus, jelentkeznek annak határán a különféle kelettelenségek. A sík területen húzódo országot közeledik az erdős Kárpátok aljához. Slovensko és Podkarpatska Rus határát itt maga a természet jelölte meg.

Hanem a határ nem valami örvendetes benyomást tett ránk, mikor szeke-rünk az ungvári városi várnál megállott. Minden Slovenskoból érkező utas már a város előtt megtudhatja, hogy itt egy önrendelkezési joggal bíró országot látunk. A vámházból kilép egy fiatal keleti típusú zsidó és egyszerűen meg szólít, hogy „vier kronen.“ No persze urak utaznak, hát ezek nem fognak tudni tótul. Ez a fellogás a zsidóban

benne maradt továbbra is. Hanem volt ebben még valami egyéb is — „provokáció” — tiltakoztunk is hangosan, hogy beszéljen slovákul. Erre ugyan válaszolhatta volna ő, hogy a hivatalos nyelv ruszin. Ehelyett azonban más ur nyelven ismételte meg kívánságát hogy „nőgy koróna”, sőt bütykös ujjaival számolt is és mutogatott eldőtünk négyet. Erre felháborodtunk kvartettben miud a négyen. Csaptunk is lármát Zebulon nemzetiségű némettel szemben, hogy itt „autonomia” van (érts alatta rusin autonomiát). És mégis ezen idegen földön legeltetők minket a magyar és német nyelvvel mérgeznek.

Igy fest az önrendelkezés. Erre a zsidó slovak nyelven tiltakozott, megfizettük neki az összeget és megígértük, hogy figyelembe vesszük a hatóságot erre a szemtelenségre. (Felkérjük olvasóinkat, hogy akinek befolyása van, távolláttassa el onnét azt az ajándékba kapott palesztinai autonomistát). Megérkezünk tehát pénteken este a városba, amely erősen magán viseli a kelet-szlavenszkói város jellegét. Ungvár város mintegy 20000 babyloni nyelvű lakost számlál. Itt elolvashatsz mindenféle felíratot: rusin, magyar, német, lengtöbbi, héber, nagyorosz és kisorosz. Mindezekből pedig valósággal egy esperanto keverék keletkezett. Itt már Franta testvér mint nyelvszakértő egészen felháborodott. (Ezután következik az ungvári tapasztalat leírása, de ez nem érdekelheti olvasóinkat. P.) Péter Mihály

Hivatalos.

A szlovenszkói Peczáninoni ref. egyház püspökétől.

Körlevél.

1109/1921. sz. Az 1921 év október 30-31-én Rimaszombatban tartott egyházkerületi gyűlés elhatározta, hogy a hat urvaszorosítás alkalmával és új esztendő napján továbbra is az egyházkerületi közigazgatási pénztár javára hirdetendő az adakozás s ezen a címen minden gyűlekezeti egy egy lélek után tíz tíz fillért köteles évenként befizetni. A megállapítás tíz évre szól s az évi járulékot az e megyei pénztárnokok szedik be s küldik el az egyházkerületi pénztárnak. A szloványbeli lélekszám után a 10 fillér nem fizetendő.

Midőn ezt a határozatot közreadom, egyuttal jánlom azt minden lelkész és minden gyülekezet jóindulatába. A szükség kényszerítette egyházkerületünket erre a határozatra, mert közlg. pénztára eddig semmi államszegélyben nem részesül s félt, hogy közigazgatási apparátusa teljesen megakad, ha támogatására nem sietünk legalább ezzel a néhány fillérral. Az esperes és pénztáros urakat e helyen is felkérem a perselypénzek pontos időben való beszedésére és beszolgáltatására.

Rimaszombat 1921 dec 17.

Czinke István, püspök

HIREK.

Felhívás.

Az 1921-ik esztendőben a „Református Egyház és Iskola” e jelen száma az *utolsó*. A következő számmal megkezdjük az 1922 ik évfolyamunkat. Akik — az anyae gyházakon kívül — az új évfolyamnak is előfizetői kívánnak lenni, kérjük, szíveskedjenek ez iránti szándékukat legalább egy levelező lapon közölni szerkesztőségünkkel, mert a mai drága nyomdai árak mellett felesleges példányok előállítására nem igen gondolhatunk.

Azokat pedig, akik még mindig hátrálékban vannak a lap díjával, arra kérjük, hogy hátrálékaikat szíveskedjenek kiegyenlíteni. Szerkesztő.

Munkatársainknak és olvasóinknak kellemes ünneplejt kívánunk.

Az állami alkalmazottak rendkívüli segélyéről szóló XXX. törvényt a képviselőház december 17-iki ülésében elfogadta. E törvény szerint a polgári és katonai állami alkalmazottaknak az 1922 évben a rendkívüli és szükségsegélyek ugyanolyan módon fizetendők ki, mint eddig — némi, a törvény §-aiban megjelölt levonásokkal; a nép és polgári iskolák tanítójának ezekből a segélyekből a városokban 80%, a vidéken 70% fizetendő ki. A képviselőházi ülésen e törvény vitájánál viharos jelenetek történtek. Az állami alkalmazottak és külön a tanítók küldöttségek útján tiltakoztak érdekeik sérelme ellen.

A ref. lelkészek drágasági és beszerzési segélye még mindezekig nem érkezett meg. Az elmaradásnak — vagy reméljük, inkább késedelemnek — közelebbi okát nem ismerjük: de hogy az megelégedést és nyugalmat nem alkalmas eredményezni, az bizonyos; mert ugy tudjuk, hogy vannak felekezetek, amelyek lelkészeti részére a segély kiutaltatott. A református lelkészeti kar nehezen, de türelmesen várt. Vajjon türelmének eredménye az lesz-e, hogy a segélyre való igényes dec. 31-én elvész: rövidesen megtudjuk, mert dec. 31-ike nem mesze van.

A lelkészek segélye Az 1922. évi állami költségvetésből a szükségsegély az egész vonalon töröltetett. Azonban az állami alkalmazottak — némi levonással — mégis újra kapni fogják ezt a segélyt. Arról semmi pozitív hírt nem hallottunk, hogy a lelkész karnak utalni fogják e a segélyt. Azonban reméljük, hogy igen. — mert a rendkívüli segélynek a lelkészekből való megvonásában tisztán csak ellenszenvet lehetne látni; mert a lelkészek is, állami szempontból is, közalkalmazottak, akiket éppen ugy érint a rendkívüli nagy drágaság, mint az állam „közvetlen alkalmazottait, amit az állam is így bírál el eddig, ami abból következethet, mert a folyó 1921. évre adta is a lelkészeknek is a rendkívüli segélyt. Ha tehát az állam 1922 évre megvonná a lelkészekről e segélyt, következéssel volna és csak a lelkészek iránt való ellenszenvnek lehetne ez a következménye.

amit az állam kormányáról feltételezni nem akarunk. Éppen azért reméljük, hogy a kormány megtalálja a módját és formáját annak is, hogy a lelkészek részére is utalni fogja a rendkívüli segélyt.

Megdrágulnak a könyvek. A bírósági gazdasági tanács a könyvek árnak rendezéséről tanácskozott. Elfogadták azt a javaslatot, hogy az 1919 évi december 31-ike ntán kiadott könyvek árát 500, az 1920 év folyamán megjelentekét 100 százalékkal fel lehet emelni, míg az ez év folyamán megjelent könyvek árát egyáltalában nem szabad fel emelni. Ez alól a szabály alól kivétlenek a tankönyvek, luxus kiadások és a tudományos művek. A gazdasági tanács e határozatát sehoggy sem tudjuk indokoltan találni.

Kiadó: A református egyházkerület. A kiadásért felelős: Réz László.

Pályázat

a szállóskei ref. egyház előkönyörgő kántortanítói állomására. Javadalom: Egy katasztrális hold szántóföld, egy katasztrális hold házikert (szántóföldnek is használható) Adót az egyház fizeti. Az egyháztagoktól négy métermázsas személyes élet, egyház pénztárából 186 kor. keszpenz, borsil leányegyházból 200 kor. két szekér galyfa, két darab marha legeltetési jog, mely pénzzé tehető. Ul lakás (két szoba, konyha, kamra, s megfelelő mellékhelységek), stóladíjak, államszegély, mely az állás elfoglalása után azonnal kérelmezve lesz. Kötelesegei: Hat osztályú, magyar nyelvű osztályos iskola vezetése, leányegyházban minden vasárnap délelőt, hátköznapokon egyszer istentisztelet végzése, anyae gyházban kántori teendők teljesítése. Szállóske fő vasutvonal mentén az állomástól egy kilométerre fekszik. Ha nótanítók pályáznak és választatnak meg, ez esetben a kántori és előkönyörgői teendők teljesítése elesik s a javadalmasítás megegyezés tárgyát képezi. Az állás megválasztás esetén azonnal el foglalandó. Pályázati határidő 1922 január vége. Pályázati kérvények ref. lelkész hivatához címzendők: Szállóske (Zupa Zemplinska, u. p. Ladmovce.

Nótanítók is pályázhatnak!

ORGONA

pedálos, 4 registerrel, 12600 K és feljebb. Principál sipok 1800 K-tól. Bárminemű e szakba vágó javításokat jutányosan, lelkiismeretes pontossággal vállal

GUNA GYULA
orgona-mechanikus

Orgonahangszernagytelepe: Presov
Harmonikumok 1600 K-tól. Kérjen árajánlatot!

Három évi jótállást vállalok.

Nyomajati Gümári Zeitán nyomdájában Rozsnyó

Református Egyház és Iskola

A szlovenszkói és ruszinszkói reformátusok hivatalos lapja.

Előfizetési díjak
 Évi díj — 80 K Negyed évi — 15 K
 Fél évi — 30 K Egyes szám ára 1 K 20
 Megjelenik minden vasárnap.

Felelős szerkesztő
RÉZ LÁSZLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Rozsnyó, a református lelkesi hivatalban, hová a
 kéziratok, előfizetések, hirdetések és az esetleges
 reklamációk küldendők.

Uj esztendő küszöbén.

I.

(R. L.) „Ismét egyik esztendeje, is-
 tentől kimért ideje Telék el a mulan-
 dóságnak.” De „Az Úr jóvolta napja-
 inkhoz napokat told.” Az elmúlt he-
 lyébe új esztendő lépett. A koporó he-
 lyére a Teremtő a bölcsőt állította a
 teremtség, a folytonos fejlődés örök tör-
 vénye szerinti.

Az idő-változás e határpontján gyenge
 szemünk inkább a jövőbe szeret nézni.
 A remény színesebb képet fest, mint
 az emlékezés. Az emlékezéshez bá-
 torság is kell. Mert az emlékezés a fe-
 ledés fátyolát is fel-fellebbentgeti azok-
 ról az eseményekről is, amelyeket szí-
 vesen takartunk le, felejtettünk el. Nem
 csak örömeinkről, büszkeségeinkről, de
 bűneinkről, tévedéseinkről, mulasztása-
 inkról, — veszteségeinkről, nehéz küz-
 delmeinkről, — szenvedéseinkről, csaló-
 dásainkról is.

De az erős és bölcs lelkű ember
 nem fél az emlékezés fátyolját meg-
 gyujtani élet-vándorlásának egy-egy ha-
 tárpontján. Mert számadás is az emlé-
 kezés. Egy számadó-könyv kivonata a
 „követel” és „tartozik” oldal adataival
 kitöltve. Önvizsgálat — a megújulás
 céhjából. Ezért mondta a Zsolttáros is:
 „megvizsgálom az én utalmat.”

Emlékezzünk tehát elsősorban — az
 új esztendő küszöbén.

Egy hosszú, ideges álomból való éb-
 redést jelentett anyaszentegyházunkra
 az 1921-ik esztendőbe történt belépé-
 sünk. Az ideges álom elgyengített. Éb-
 ren valánk; de tévoval a nézésünk,
 tétovázó a lépésünk. Nézelődöttünk, de
 úgy éreztük, mintha nem ismertük volna
 a helyet, melyen álltunk, még a környe-
 zetet sem, mely bennünket körül vett;
 — mintha más lett volna még a temp-
 lom is, amelyben pedig régóta imá-
 doltunk; mintha annak tornyán nem is
 megszokott csillog fénylene. Próbál-
 tunk lépni, járni; de bizonytalan volt a
 járásunk. Mintha mindig az elestartól
 féltünk volna!

Lassan-lassan — aztán erősödöttünk.
 Látásunk is tisztult, erősödött, — lé-
 péseink is bátrabbakká, határozottabbakká
 lettek. *Értelmünk és belátásunk szült-
 akaratumk irányította ezután lépése-
 inket* S megkezdődött ezzel az 1921-ik
 esztendő kezdetén a rendszeres, de *küz-
 delmes munka.*

Anyaszentegyházunknak élő tagjai
 mintha hallották volna: „Ember küzdve
 küzdj s bizva bízzál!” — Megisméltö-
 dött az ótestamentomi történet: az élő
 tagok a Jeruzsálem kőfalaira álltak —
 egyik kezükben a törvénykönyv s bibli-
 ával, mint a szellem s lélek harcának
 fegyvereivel, a másikban vakoló kanál-
 lal...

Mintha a XVI. század évtizedeit élők
 volna újra — rövid hetek s hónapok
 alatt! — Szervekedni próbáltunk. Vi-
 vódott a lelkünk önmagával is, tusakod-
 tunk egymással is — anyaszentegyhá-
 zunk léteért, szabadságáért, lángoló sze-
 retettel. — Mintha most jöttünk volna
 idegenekként e földre, amelyen ringott
 pedig legtöbbszörnek a bölcsője is, fogad-
 ást tettünk, hogy hűek leszünk ez or-
 szághoz, amelybe kebelezte a földi igaz-
 ságszolgáltatás e földrészt. — Hűek le-
 szünk ez ország törvényeihez, — hűek
 leszünk a ránk bízottakban. Letettük a
 fogadalmat, amint országunk előljárói
 kívánták — anyaszentegyházunk és a
 magunk nyugalmaért, meg a jórend biz-
 tosításáért s aztán — csendes elméke-
 désbe merültünk egy rövid időre.

De nem engedünk erőt venni lelkün-
 kőn az ellágyulásnak. Munkára fel! Ne
 vesztgegyél! Ez a jelszó csendült a lel-
 künkben. — *És megszerveztük a szlo-
 venszkói református egyházat,* mert
 megtanított a történelem és az idő, hogy
 a szervezett egységben van az erő. —
 És megválasztottuk kedvünk szerint
 püspökeinket és vezető lelkialmaikat. Ekkor,
 mikor feleltük szervezkedési munkánkra
 a koronát, mikor szent esküvés hangzott
 el az elhívottak és megválasztottak ajkairól,
 kisütött felettünk a szelid öröm ragyogó
 napja is. — A ruszinszkói reformátusok
 még vívódnak. Pedig ők is hallják az Úr

küldöttének szavát: „Galileabeli férfiak,
 mit álltok?”... Mintha új reformációt él-
 tünk volna át, de — a benső, a vallásos ér-
 zés, az erkölcsi felfogás, a hit reformá-
 ciója nélkül!...

Anyaszentegyházunk igazsáért s jogai-
 ért vívott küzdelem, végzett sok fárad-
 ság nem volt meddő, — volt némi ered-
 ménye is. Az igazságérzet azt diktálja,
 hogy az emlékezés során — ha van —
 az eredményről se feledkezzünk el. Mert
 az emlékezés csak abban az esetben
ulainknak bölcs vizsgálása és csak az
esetben erősít, bátorít, ha az eredmény-
 ről is megemlékezünk. *Szervezkedési*
munkáinkban az állam hivatalos és
felelős képviselője, a kormány nem
avatkozott; s valamennyire enyhítette
az élet anyagi bajait s nehézségeit is.

De annál több gáncssal, gyanúsítá-
 ssal, féltremagyarázással kellett megkü-
 denünk a *felelőtlenekkel szemben.* Ön-
 rendelkezési jogunkat — különösen isko-
 lai ügyekben — nehezen tudták vagy
ukarták megérteni; szlovákokat keres-
tek — még ránk nézve a teljesen „elő-
kelő idegenek” is — ott is, ahol nin-
csenek; Isteni és emberi jog- és józan
logika szerint is jogos igényeinktől (1919
— 20. évi államségélyek, egyházak se-
gélyei, pap- s tanítóképzés stb) a külön-
féle okoskodásokkal felállított tételek alap-
ján elűtteni igyekeztek bennünket, a fe-
lelőtlenek több pozitívumot végezvén a
gáncsvetésben, mint a felelősök; ránk
zudították a gyűlölködés, az irredentiz-
mus vadjit (holott a mi gyűlölködők által
faragott kerszetet mi hordoztuk!) s ezért
lelkeseink, tanítóink, világi vezetőiérta-
ink sok zaklattatásnak, testi és lelki szen-
vedéseknek voltak kitéve; sőt püspö-
keinket se állították némelyek bántal-
mazni — igazságtalanul és alap nélkül...

S ami mindennek felett fáj és vesze-
 delmet is jelenthet, népünkben is mintha
 meggyengült volna a *belátás* s ebből
 folyólag az *áldozatkészség.* Pedig a for-
 radalmi láz már simult. Népünk az
 1921-ik esztendőbe már higgadtan ment
 bele a tudatosan csökeledett. Tudunk
 gyűlöletekről, melyekben mintha lelkü